نسب‌نامهٔ خلفا و شهریاران

و

سیر تاریخی حوادث اسلام

تألیف . زامباور

ترجمهٔ

دکتر محمدجواد مشکور

کتابفروشی خیام

نسب‌نامهٔ خلفا و شهریاران

و

سیر تاریخی حوادث اسلام

تألیف: زامباور

ترجمه و تحشیه:

دکتر محمّدجواد مشکور - استاد دانشگاه و عضو فرهنگستان دمشق

کتابفروشی خیّام

۲۵۳۶

چاپ افست مروی

بخش اوّل

خلافت

فهرست

صفحه

بخش چهارم- افریقا

صفحه

بخش پنجم — مصر و شام

بخش ششم — سرزمینهای عربی

بخش هفتم : عراق و بین النهرین

بخش هشتم : آسیای صغیر و امپراتوری عثمانی

بخش نهم : قفقاز و بحر خزر

بخش دهم : ایران و ما وراء النهر

بخش یازدهم : سلاجقه و اتابکان

بخش دوازدهم : مغولان

بخش سیزدهم : سرزمین ایران بعد از مغول

بخش چهاردهم : ما وراء النهر

صفحه

بخش پانزدهم : هندوستان

صفحه

مقدمهٔ مترجم

دربارهٔ طبقات سلاطین اسلام و سلسله‌های مسلمان تا کنون کتابهای بسیاری به عربی و فارسی و ترکـــی و زبانهای بیگانه نوشته‌اند که مهمترین آنها به ترتیب تاریخ تالیف ، ده کتاب ذیل است :

۱ ــ منجم باشی : تا آنجاکه میدانم نخستین دانشمندی که کتاب منظمی دربارهٔ تاریخ دولتهای اسلامی نوشته مورخ مشهور ترک احمدبن لطف‌الله سلانیکی (از مردم سالونیک) معروف به احمد عاشق منجـــم باشـی درگذشته‌به‌سال ۱۱۱۳ (۱۷۰۲ م) است . وی کتابی در این باب به نام جامع‌الدول به عربی نوشت و سپس آنرا به زبان ترکی به نام صحایف الاخبار خلاصه کرد .

۲ ــ لین پول (استانلی ۱۸۳۲ ــ ۱۸۹۵) : نخستین دانشمندی که از فرنگان دست به تالیف چنان کتابی زد خاور شناس انگلیسـی ، استانلی لین پول است . وی در سال ۱۸۷۷ مامور نگاهداری مسکوکات شرقی در موزهٔ بریتانیا شد و تا پایان عمر به این شغل اشتغال داشت . لین پول بیش از سی جلد کتاب تالیف کرده کـه بیست جلد آن‌دربارهٔ سکه شناسی است . کتاب او دربارهٔ فهرست مسکوکات اسلامی در موزهٔ بریتانیا مشتمل بر سیزده جلداست که‌تا کنون سرمشقی برای دیگر محققان و موزه داران در سکه شناسی و تحقیق در پیرامون مسکوکات بوده است .

کتاب " طبقات سلاطین اسلام " حاصل بیست سال تحقیق و کارمداوم وی درباهٔ مسکوکات خلفا و شهریاران عرب و ایرانی و دیگرملل اسلامی در موزهٔ بریتانیا است . (۱)

او کتاب‌طبقات خود را پس از ذکرخلفای راشدین و اموی و عباسی با رعایت نظم جغرافیائی از مغرب اسلام که آندلس بوده آغاز کرده ، از مراکش گرفته‌به تدریج به سوی ایران و مشرق آمده ، با ذکر هندوستان و افغانستان به کار خود خاتمه داده است .

وی برای هرسلسله مقدمه تاریخی کوتاهی نوشت و نسبنامه‌ای از ایشان با ذکر سالهای هجری و میـلادی در پایان هر فصل بیفزود و کتاب‌خود را درسال ۱۸۹۳ درلندن منتشر کرد . این کتاب را مورخ معاصر ایرانی مرحوم عباس اقبال آشتیانی ، تحت عنوان " طبقات سلاطین اسلام " به فارسی ترجمه کرده که مکرر در تهران به طبـع رسیده است .

۳ ــ بارتلد (ویلـهلم ۱۸۶۹ ــ ۱۹۳۰) : خاور شنـاس بزرگ‌روسی و استاددانشگاه سن پطرسبورگ که کتابهای بسیاری دربارهٔ آسیای میانه و تاریخ اسلام نوشته ، تحت تاثیر طبقات سلاطین اسلام لین پول قرار گرفت و آنرا به زبان روسی ترجمه کرد و به نام " سلسله‌های مسلمان " با اضافاتی در ۱۸۹۹ منتشر ساخت . (۲)

۴ ــ رزق الله منقریوس الصدفی : که از تاریخ نگاران مسیحی مذهب مصر بود ، کتاب مفصلی در سه جلـد تحت عنوان "تاریخ دول اسلام " نوشته که روی هم به یک هزار و یک صدو پنجاه صفحه میرسد .جلد اول این کتاب بامقدمه‌ای دربارهٔ تاریخ و جغرافیای عربستان وتاریخ عرب قبل از اسلام آغاز می‌شود . بعد از ذکر خلفای اسلام اعم از راشدین و اموی و عباسی ،به آندلس و امرای شمال آفریقـا و ملوک‌الطوایف ایران چون طاهریان و علویان وصفاریان می‌پردازد ، وآن جلد را به دولت حسینیه در کردستان پایان می‌دهد .

1- Stanley. Lane-pool, The Mohammadan dynasties: Chronological and genealogical Tables with historical introductions, London. 1893

2- Barthold, V.V. Musulmanskuja dynasty, St. Petersburg 1899.

جلد دوم این کتاب از غزنویان در افغانستان و هند آغاز شده به دولت مرینیه در مراکش خاتمه می‌پذیرد.
جلد سوم آن که در سال ۱۹۰۸ میلادی در قاهره به طبع رسیده ، از دولت نصریه احمریه در آندلس آغاز می‌شود و به دولت دراویش در سودان پایان می‌یابد .

منقریوس در کتاب خود تاریخ دورهٔ سلطنت هرامیر و پادشاهی را به سال هجری و میلادی آورده ، و نام ۷۸۲ امیر یا پادشاه در سه جلد کتاب خود ذکر کرده است . پیداست که وی از مراجع بسیاری بهره بر گرفته ولی در کتاب خود هیچگونه مرجعی به دست نمی‌دهد . به هر حال کتاب ممتع و سودمندی است .

۵ـ زاخائو (ادوارد ۱۸۴۵ ــ ۱۹۳۰) : وی که ازخاور شناسان بزرگ آلمان است ، برای تکمیل کتاب طبقات سلاطین اسلام لین پول در ۱۹۲۳ رساله‌ای به آلمانی تحت عنوان " فهرستی از سلسله‌های اسلامی (۱) نوشته ، نسبنامه شهریاران و سلسله‌های کوچکی را که نام ایشان در کتاب لین پول نیامده آورده است .

زاخائو در این تحقیق از کتاب " صحایف الاخبار " منجم باشی بهره فراوان برگرفته است .

۶ـ خلیل‌ادهم :خلیل‌ادهم‌بن‌ابراهیم پاشا (۱۸۶۱ ــ ۱۹۸) از دانشمندان و مورخان ترک و موسس موزه آثار قدیم شرقی ، و موزهٔ طوپ قاپوسرای در استانبول است . در ۱۸۸۵ به ریاست موزهٔ اخیر برگزیده شد . وی کتابهای بسیاری دربارهٔ تاریخ و باستانشناسی و کتابشناسی نوشته است .

خلیل ادهم کتاب طبقات سلاطین لین پول را اساس کار خود قرار داده ، پس از ترجمه مطالب زیادی بر آن افزوده و از تعلیقات و اضافات بارتلد بهره فراوان برده است . عنوان کتاب او به ترکی از این قرار است :

"دول اسلامیه ، تاریخی مدخللرایله تقویمی و انسابی جد وللری محتویدر (استنله‌ی له ن ــ پوول) ک اسلام دولتلــری سلاله لرینه دائر تالیف کرده سی اولان‌اثرک تعدیلات و علاوات ایله ترجمه سیدر "

خلیل ادهم پس از سه سال زحمت متوالی و استفاده از کتابهای خطی فارسی و ترکی‌و فهارس مسکوکات ، و وقفنامه‌ها و کتیبه‌ها ، کتاب " دول اسلامیه " خود را در سال ۱۳۴۵ هجری برابر با ۱۹۲۷ میلادی در استانبول به طبع رسانید .

برای نشان دادن مقداراضافاتی که‌خلیل ادهم‌برکتاب لین پول کرده کافی است بگوئیم که شمار سلسله‌هائی که درکتاب لین پول آمده ۱۱۸ و شمارآنها درکتاب خلیل ادهم ۱۸۱ می‌باشد ، و در نتیجه خلیل ادهم ۶۳ سلسله برکتاب لین پول افزوده است . بعلاوه خلیل ادهم در مقدمهٔ هرسلسله علل سه گانه : پیدایش و عظمت و انقراض‌آنها را به تفصیل شرح داده است .

اخیرا" دو ترجمه هر یک در دو مجلد به فاصله چهار سال از متن ترکی کتاب دول اسلامیه خلیل ادهم به زبان عربی شده ، که ترجمه نخستین را دکتر احمد سعید سلیمان به نام : تاریخ الدول الاسلامیه و معجم الاسر الحاکمه در ۱۹۶۹ در مصر ، وترجمه دوم را محمد صبحی فرزات به اشتراک محمد احمد دهمان به نام " الدول الاسلامیه" در ۱۹۷۳در دمشق انتشار داده‌اند . جای تعجب است که این دو مترجم محترم از کتاب دکتر احمد سعید سلیمان که ترجمه‌ای مرغوب و دارای مزایائی است که بعدا" دربارهٔ آن سخن خواهم گفت آگاه نشده‌اند و بیهوده زحمت ترجمه به خود داده‌اند ، زیرا چیز تازه‌ای را کشف نکرده‌اند .

۷ـ زامباور (ادوارد فن) : تا کنون مهمترین و مفصل ترین کتاب را دربارهٔ تاریخ دول اسلامی و نسبنامه شهریاران و امیران و فرمانروایان‌مسلمان ، زامباور نوشته است . وی مورخی بزرگ و از رجال سیاسی اطریش و وزیر مختار کشورش در دربار عثمانی بود و پنج سال از ۱۹۱۳ تا ۱۹۱۸ درآن کشور بزیست و به مطالعه و جمع آوری مسکوکات و فهرست های مربوط به آنها پرداخت .او گذشته از تبحر در تاریخ اسلام ، سکه شناس ، و عربی دان و محققی بود که دو زبان ترکی و فارسی را به خوبی میدانست .

زامباوراساس کارخود را برکتاب الکامل فی‌التاریخ عزالدین‌ابن الاثیر (۵۵۵ ــ ۶۳۰ هـ ، ۱۱۶۰ ــ ۱۲۳۲ م) نهاد و به ترجمه آن کتاب عظیم پرداخت و در سال ۱۹۴۹ از ترجمه آن فارغ شد و در همان سال نیز جهان را

1- " Sachau, C. Edward, Ein Verzeichnis Muhammedanische Dynastien". Abhandlungen der Praussischen Akademie der Wissenschaften, Phil. Hist. Kl (1923) No. 1, PP.1-39

بدرود گفت . پیش از این وی کتاب نسبنامه خلفا و شهریاران را در ۱۹۲۷ به زبان فرانسه درهانور به طبع رسانیده بود . (۱)

درتالیف این کتاب ،زامباور تا قرن هفتم هجری بیشتربرتاریخ ابن الاثیر اعتماد نموده و از آن پس به تواریخ و مآخذ دیگررجوع کرده که همه آنها با کمال امانت در ذیل صفحات کتاب او مسطور است . او در کتاب خودتنها درباره‌ٔ خلفا و پادشاهان بحث نمی‌کند ، بلکه غالبا " نام وزیران و سرداران و فرمانروایان هرسلسله را نیز یاد می‌نماید ، و شجره نسب هر سلسله را در ذیل آن می‌دهد . کتاب وی نام همه فرمانروایانی را که از آندلس و مراکش و شمال افریقا تا هند ، بر جهان اسلام فرمانروایی کرده‌اند ، با ذکر وقایع تاریخی در بردارد .

با وجود کوشش بسیار در استیعاب و گرد آوری همه سلسله‌ها و اکثر خاندانهای اسلامی در یک کتاب ضخیم و جسیم ، باز زامباور با فروتنی عالمانه‌ٔ خود معترف است که کتاب او کامل نیست و هنوز خاندان هائی را چون مشعشعیان خوزستان ، و شهریاران مادو را در جنوب هندوستان ، و خانات سیبریه ، و امیران عرب و هوسه در حاشیه صحرای افریقا ، و نام اکثر فرانروایان مسلمان جزایر شرق الهند (اندونزی) رافاقد است .

۸ــ ترجمه‌ٔ عربی زامباور: کتاب زامباوررا دو تن ازاستادان دانشگاه سابق فوآد اول مصر به نام : دکترزکی محمدحسن بک و حسن احمدمحمود ، به یاری بعضی از دستیاران خود تحت عنوان : " معجم الانساب والاسرات الحاکمه فی التاریخ الاسلامی " به عربی ترجمه و در دو جلد از سال ۱۹۵۱ تا ۱۹۵۲ در قاهره به طبع رسانیده‌اند . مترجمان علاوه بر ترجمه حواشی زامباور ، از تاریخ دول اسلامیه خلیل ادهم بهره جسته ، بعضی از مطالب را از آن کتاب در پای صفحات آورده‌اند .

با وجود آنکه چند تن ازفضلای مصر در برگردانیدن این کتاب به عربی با یکدیگر همکاری می‌کردند ، باز برخی از مطالب اصل کتاب وشجره نامه‌ها را عمدا " یا سهوا " حذف کرده‌اند .

۹ ــ بوسورث : ده سال پیش کتاب دیگری به تاریخ دولتهای اسلامی افزوده گشت ، وآن " سلسله‌های اسلامی " تالیف خاور شناس معاصرانگلیسی آقای ادموندبوسورث استاد دانشگاه منچستر است . وی کتاب خود را در ۱۹۶۷ در ادنبروبه طبع رسانیده است . (۲)

با آنکه کتاب او آخرین تالیف فرنگان در این باب است ، مع الوصف از دولتهای اسلامی بیش از ۸۲ سلسله را در برندارد و حتی به یکسوم کتاب دول اسلامیه خلیل ادهم نمی‌رسد . ولی از نکات و افادات تاریخی خالی نیست . این کتاب راآقای دکتر فریدون بدره‌ای از زبان انگلیسی به فارسی ترجمه کرده و ازطرف انتشارات فرهنگ ایران تحت عنوان " سلسله‌های اسلامی " در سال ۱۳۴۹ خورشیدی به چاپ رسیده است .

۱۰ ــ احمد سعید سلیمان : تازه ترین کتابی که درباره‌ٔ سلسله‌های اسلامی تا کنون به طبع رسیده کتاب "تاریخ الدول الاسلامیه و معجم الاسرالحاکمه" دکتر احمد سعید سلیمان است در دو جلد ، که در حقیقت ترجمه دیگری به عربی از کتاب " دول اسلامیه " خلیل ادهم است که ذکر آن در شماره ۶ گذشت .

ابتکاری که دکتر احمدسعید در کارخود نشان داده آن است که وی علاوه بر ترجمه دقیق و صحیح تمام کتاب خلیل ادهم ، سلسله‌ها و دولتهائی که بعد از طبع کتاب وی تا کنون در کشورهای اسلامی روی کار آمده‌اند ، به دولتهای پیش افزوده است . بدین ترتیب در چهار ده فصل کتاب خود ، ۲۷ سلسله دیگر بر یکصد و هشتادویک سلسله کتاب خلیل ادهم افزوده ، و مجموع دولتهای اسلامی را اعم از پادشاهی و جمهوری بـه دویست و هشت دولت رسانیده است . کتاب دکتر احمد سعید سلیمان در ۱۹۶۹ در مصر به طبع رسیده است .

1- Bosworth. C.E. The Islamic Dynasties: a chronological and Genealogical Survey. Edinburgh 1967

1. Zambaur, E. Manuel de généalogie et de chronologie pour l'histoire de l'Islam, Hannover. 1927

نسبنامه‌خلفا و شهریاران و سیرحوادث تاریخی اسلام : کتاب زامباور رامترجم از روی اصل فرانسوی وتطبیق با ترجمهٔ عربی ، دوازده سال پیش ترجمه‌کرده و در بین اوراق پراکنده‌خود در گوشه‌ای نهاده بود . پس ازچندی در طاق نسیان افتادو فراموش شد . تا آنکه‌سال گذشته‌شاگرد ارجمندفاضلم‌آقای نصرالله سماک لیسانسیه رشته‌تاریخ دانشگاه تربیت معلم ، که یاد داشتهای کهنه مرا در انبار کتابخانه‌ام تصفح می‌کرد آنرا یافته ، مرا آگاه از چنین کتاب آماده‌ای کرد که به کلی از یاد من رفته بود . برای اطمینان خاطر یک بار دیگر آنراباز خوانی و با اصـــل فرانسوی و ترجمه عربی تطبیق و اشتباهات آنرا اصلاح کردم .

در این احوال دوست دیرین گرامی آقای حاج محمد علی ترقی مدیر محترم کتابفروشی خیام و دو فرزنـــد ارجمندش‌آقایان بیژن و شاهرخ‌ترقی ، حاضر به طبع‌آن شدندو با زحمات فراوان آقای سماک آن کتاب را باطرزی فنی که در نوع خودکم نظیر است در غیاب من به چاپ رسانیدند . اینک با سپاسگزاری از ایشان ، این کتاب را که نسبنامه خلفا و شهریاران و سیر حوادث تاریخی اسلام ، نام نهاده و در حقیقت کلید تاریخ حوادث و وقایـع اسلام است به دانش پژوهان و اهل معرفت تقدیم میکنم .

دکتر محمد جواد مشکور

دمشق ۲۵ اردیبهشت ۲۵۳۵
برابر با ۱۵ مه ۱۹۷۶

۱ ــ خلفای راشدین

۱ ــ ابو بکر ، عبد الله عتیق ، الصدیق	۱۲ ربیع الأول	سنه ۱۱ ﻫ
۲ ــ عمر بن الخطاب ، الفاروق	۲۲ جمادی الآخر	۱۳
۳ ــ عثمان بن عفان ، ذو النورین	۲۹ ذی الحجه	۲۳
٤ ــ علی بن أبی طالب ، المرتضی	۱۷ ذی الحجه	۳۵

۲ ــ امویان

	۱ ــ معاویه [الأول] بن أبی سفیان	سفیانیان	ربیع الأول	٤۱
	۲ ــ یزید [الأول] بن معاویه	سفیانیان	رجب	۶۰
	۳ ــ معاویه [الثانی] بن یزید[1]	سفیانیان	۱۵ ربیع الأول	۶٤
	عبد الله بن الزبیر ، از ربیع الثانی ٦٤ تا ۱۵ جادی الأولی ۷۳			
	٤ ــ مروان [الأول] بن الحکم	مروانیان	۳ ذی القعده[2]	۶٤
● △(۳)	۵ ــ عبد الملک بن مروان (۴)	مروانیان	۲۷ رمضان	۶۵
● △	۶ ــ الولید [الأول] بن عبد الملک	مروانیان	۱٤ شوال	۸۶
●	۷ ــ سلیمان بن عبد الملک	مروانیان	۱۵ جمادی الآخر	۹۶
●	۸ ــ عمر بن عبد العزیز	مروانیان	۱۰ صفر	۹۹
●	۹ ــ یزید [الثانی] بن عبد الملک	مروانیان	۲۰ رجب	۱۰۱
● △	۱۰ ــ هشام بن عبد الملک	مروانیان	۲۶ شعبان	۱۰۵
●	۱۱ ــ الولید [الثانی] بن یزید (۵)	مروانیان	۶ ربیع الثانی	۱۲۵
●	۱۲ ــ یزید [الثالث] بن الولید	مروانیان	۲۷ جمادی الآخر	۱۲۶
●	۱۳ ــ ابراهیم بن الولید	مروانیان	۷ ذی الحجه	۱۲۶
● △	۱٤ ــ مروان [الثانی] بن محمد	مروانیان	۱٤ صفر (۶)	۱۲۷
	قیام ابراهیم بن هشام سنهٔ ۱۲۸			

مراجع : الطبری

ابن الأثیر

السیوطی : تاریخ الخلفاء (قاهره سنه ۱۳۰۵) ترجمه جرت ، کلکته ۱۸۸۱

Nöldeke : Zur Geschichte der Omayyaden ZDMG. LV (1901) p. 683.

---

(۱) مدت حقیقی خلافت اومعلوم نیست وبعضی ازمورخان، اوراازخلفانشمرده اند، نک . Nöldeke. l.c. p. 684

(۲) Nöldeke. l.c. p. 687

(۳) زامباور، نامهائی راکه درکتیبه های تاریخی آمده با علامت △ ونامهایی که برسکه هانقش شده باعلامت ● نشان داده است .

(۴) برسکه های خلفای اموی نام خلیفه نیست .

(۵) پسرعمش عبدالعزیزبن حجاج اورابکشت .

(۶) نک JRAS 1905, p. 390 . نام اوبرپارچه‌بافته‌ای آمده که‌درموزه سوث ـ کنزینگتون South-Kensington نگهداری میشود،

۳ — أمویان در أندلس

۱ — ابو المطرف عبد الرحمن [الأول] بن معاویه ، معروف به الداخل متوفی در ۱۰ جمادی الآخر ۱۷۲		ذو الحجة	سنه ۱۳۸ ﻫ
۲ — أبو الولید الراضی (العادل) هشام [الأول] بن عبد الرحمن متوفی در ۳ صفر ۱۸۰		جمادی الآخر	۱۷۲
۳ — ابوالعاصی الحکم [الأول] المنتصر بن هشام ، متوفی در ۲۷ ذی الحجه ۲۰۶		صفر	۱۸۰
٤ — ابو المطرف عبد الرحمن [الثانی] بن الحکم ، متوفی در ۳ ربیع الثانی ۲۳۸		ذو الحجة	۲۰۶
٥ — أبو عبد الله محمد [الأول] بن عبد الرحمن ، متوفی در ۲۸ صفر ۲۷۳		ربیع الثانی	۲۳۸
٦ — ابو الحکم المنذر بن محمد ، متوفی در ۱۵ صفر ۲۷٥		صفر	۲۷۳
۷ — ابو محمد عبد الله بن محمد ، متوفی در غره ربیع الأول ۳۰۰		ربیع	۲۷٥
۸ — ابو المطرف عبد الرحمن [الثالث] الناصر بن محمد بن عبد الله متوفی در ۲ رمضان ۳٥۰		صفر	۳۰۰
۹ — ابو المطرف الحکم [الثانی] المستنصر بن عبد الرحمن ، متوفی در صفر ۳٦٦		رمضان	۳٥۰
۱۰ — أبو الولید هشام [الثانی] المؤید بن الحکم [1]		صفر	۳٦٦
۱۱ — محمد [الثانی] المهدی بن هشام بن عبد الجبار [2]		جمادی الآخر	۳۹۹
۱۲ — سلیمان المستعین بن الحکم بن سلیمان		ربیع الأول	٤۰۰
محمد [الثانی] (برای بار دوم)	شوال ٤۰۰		
هشام [الثانی] (برای بار دوم)	ذو الحجّه ٤۰۰		
سلیمان (برای بار دوم)	شوال ٤۰۳ تا محرم ٤۰۷		
علی الناصر بن حمود [3] *		محرم	٤۰۷
۱۳ — عبد الرحمن [الرابع] المرتضی بن محمد		رمضان	٤۰۸
القاسم المأمون بن حمود*	٤۰۸		
یحیی المعتلی بن علی بن حمود *	٤۱۲		
القاسم (برای بار دوم) *	٤۱۳		
۱٤ — عبد الرحمن [الخامس] المستظهر بن هشام		رمضان	٤۱٤
۱٥ — محمد [الثالث] المستکفی بن عبد الرحمن		ذو القعده	٤۱٤
یحیی بن علی (برای بار دوم)*	ربیع الأول ٤۱٦		
۱٦ — هشام [الثالث] المعتد بن عبد الرحمن [الرابع]		از ربیع الأول ٤۱۸ إلی ٤۲۲	

٤ — خلفای عباسی

[4] ۱ — ابو العباس عبد الله السفاح بن محمد	۱۳ ربیع الأول	۱۳۲
۲ — ابو جعفر عبد الله المنصور بن محمد	۱۳ ذی الحجه	۱۳٦
△ ۳ — ابو عبد الله محمد المهدی بن المنصور	٦ ذی الحجة	۱٥۸

(۱) پادشاهی ضعیف الاراده بود و کارهای کشور بدست وزیر معروفش المنصور (المنطور) اداره میشد.

(۲) وی عبدالرحمن الناصر بن محمد المنصور (المنطور) را که آخرین حاجب عامریین بود و در چهارم رجب ۳۹۹ درگذشت ولیعهد خود ساخت.

* از پادشاهان بنی حمود.

(۳) تا زمان المامون بر سکه‌های عباسی نام خلیفه به نظر نمی‌رسد.

(٤) سکه ای در ۲۰٦ هـ به نام اوزده شده نک Br. M. Add. 1 p. 142, N. 132y وازوی به عنوان ولیعهد نام برده شده است.

•	۴ — ابو محمد موسى الهادى بن المهدى	۲۲	محرم	سنة ۱۶۹ هـ
• △	۵ — أبو جعفر هارون الرشيد بن المهدى	۱۶	ربيع الاول	۱۷۰
•	۶ — أبو موسى محمد الأمين بن الرشيد	۳	جمادى الآخر	۱۹۳
• △	۷ — أبو جعفر عبد الله المأمون بن الرشيد	۲۶	محرم	۱۹۸[۱]
	ابراهيم المبارك بن المهدى، الى ۱۵ ذى الحجه ۲۰۳[۲]	۵	محرم	۲۰۲[۳]
•	۸ — ابو اسحق محمد المعتصم بالله بن الرشيد	۱۶	رجب	۲۱۸
	العباس بن المأمون، خلافت وى در دمشق اعلام شد[۴]			۲۱۸
	محمد بن القاسم، علوى مدعى[۵]			۲۱۸
•	۹ — ابو جعفر هارون الواثق بالله بن المعتصم	۱۸	ربيع الأول	۲۲۷
•	۱۰ — ابو الفضل جعفر المتوكل على الله بن المعتصم	۲۳	ذى الحجة	۲۳۲
•	۱۱ — أبو جعفر محمد المنتصر بالله بن المتوكل	۴	شوال	۲۴۷
•	۱۲ — أبو العباس أحمد المستعين بالله بن محمد بن المعتصم[۶]	۳	ربيع الثانى	۲۴۸
•	۱۳ — أبو عبد الله محمد المعتز بالله بن المتوكل، كشته شد	۴	محرم	۲۵۲[۷]
•	۱۴ — ابو اسحق محمد المهتدى بالله بن الواثق، كشته شد	۲۷	رجب	۲۵۵
•	۱۵ — أبو العباس أحمد المعتمد على الله بن المتوكل	۱۸	رجب	۲۵۶
•	۱۶ — ابو العباس أحمد المعتضد بالله بن الموفق بن المتوكل	۲۰	رجب	۲۷۹
•	۱۷ — ابو محمد على المكتفى بالله بن المعتضد	۲۲	ربيع الثانى	۲۸۹
• △	۱۸ — ابو الفضل جعفر المقتدر بالله بن المعتضد	۱۲	ذى القعدة	۲۹۵
	ابو العباس عبد الله المرتضى بن المعتز[۸]	۲۱	ربيع الأول	۲۹۶
	ابو منصور محمد القاهر[۹]	۱۵	محرم	۳۱۷
•	۱۹ — ابو منصور محمد القاهر بالله بن المعتضد[۱۰]	۲۷	شوال	۳۲۰
•	۲۰ — ابو العباس أحمد الراضى بالله بن المقتدر[۱۱]	۶	جمادى الأولى	۳۲۲
•	۲۱ — أبو اسحق ابراهيم المتقى لله بن المقتدر[۱۲]	۲۰	ربيع الأول	۳۲۹
•	۲۲ — ابو القاسم عبد الله المستكفى بالله بن المكتفى[۱۳]	۲۰	صفر	۳۳۳
•	۲۳ — ابو القاسم الفضل المطيع لله بن المقتدر[۱۴]	۱۲	جمادى الآخر	۳۳۴
•	۲۴ — ابو الفضل عبد الكريم الطائع لله بن المطيع[۱۵]	۱۳	ذى القعده	۳۶۳

---

(۱) وی ازمحرم سال ۱۹۵ بربرادرش امین طغیان کردوامین در۲۶ محرم سال ۱۹۸ کشته شد.

(۲) پس ازگرفتن بیعت برای علی بن موسی الرضاوانتخاب او ازطرف مامون به ولایتعهدی عباسی هادر۲۵ ذیحجه سال ۲۰۱ ه ابراهیم المبارک راخلیفه خواندند.

(۳) مامون در۱۵ صفر۲۰۴ ه به بغداددرآمد.

(۴) وی درسال ۲۲۳ سراطاعت فرودآورد، بار دیگرطغیان کرد وسرانجام افشین اورابه سال ۲۲۳ درزندان بکشت.

(۵) عبدالله بن طاهراورابسال ۲۱۹ ه شکست داد.

(۶) در۱۱ ذیحجه سال ۲۵۱ ه ازخلافت عزل شد.

(۷) این تاریخی است که وی رسما" به خلافت نشست ولی بنابه بعضی ازسکه های وی ازذیحجه سال ۲۵۱ کارخلافت رادردست داشته است.

(۸) یک روزبیشترخلافت نکرد. (۹) جزدوروزخلافت نکرد.

(۱۰) درششم جمادی الاولی سال ۳۲۷ ازخلافت خلع شد ودرجمادی الاولی سال ۳۳۹ درگذشت.

(۱۱) در۱۵ ربیع الاول ۳۲۹ درگذشت، ویافتن کسی که شایسته خلافت باشددشوارگشت تاپس ازپنج روزخلیفه جدید رابرگزیدند.

(۱۲) در۲۰ صفر۳۳۳ ازخلافت خلع شدودر۳۵۷ ه درگذشت

(۱۳) لقب دیگراو" امام الحق بود ازخلافت خلع و در۸ جمادی الاخرسال ۳۳۴ کشته شد.

(۱۴) پس ازوفات " المطیع " خلیفه ای سکه به نام خودنزد ولی المقتفی ضرب سکه راازسرگرفت.

(۱۵) در۱۹ رجب ۳۸۱ ه خلع شدوبه سال ۳۹۳ درگذشت وپیوسته نام اوتاجمادی الاولی ۳۸۹ درخطبه یاد، واسم اودر بخش شرقی خلافت اسلامی برسکه هانقش می شد.

• ۲۵ — ابو العباس أحمد القادر بالله بن اسحق بن المقتدر (۱)	۱۹ رجب	سنه ۳۸۱ هـ
• ۲۶ — ابو جعفر عبد الله القائم بأمر الله بن القادر	۱۱ ذی الحجه	۴۲۲
قیام بساسیری (۲)		۴۵۰—۴۵۱
• ۲۷ — ابو القاسم عبد الله عُدة الدين المقتدى بأمر الله بن محمد بن القائم	۱۳ شعبان	۴۶۷
∆ • ۲۸ — ابو العباس أحمد المستظهر بالله بن المقتدى	۱۵ محرم	۴۸۷
• ۲۹ — ابو منصور الفضل المسترشد بالله بن المستظهر	۱۶ ربیع الثانی	۵۱۲
• ۳۰ — ابو جعفر المنصور الراشد بن المسترشد	۱۷ ذی القعده	۵۲۹
• ۳۱ — ابو عبد الله محمد المقتفی لأمر الله بن المستظهر (۳)	۱۸ ذی القعدة	۵۳۰
• ۳۲ — ابو المظفر يوسف المستنجد بالله بن المقتفی	۲ ربیع الأول	۵۵۵
• ۳۳ — ابو محمد الحسن المستضیء بأمر الله بن المستنجد	۹ ربیع الثانی	۵۶۶
∆ • ۳۴ — ابو العباس أحمد الناصر لدين الله بن المستضیء	۲ ذی القعده	۵۷۵
• ۳۵ — ابو نصر محمد الظاهر بأمر الله بن الناصر	۳۰ رمضان	۶۲۲
∆ • ۳۶ — ابو جعفر المنصور المستنصر بالله بن الظاهر	۱۴ رجب	۶۲۳
• ۳۷ — ابو أحمد عبد الله المستعصم بالله بن المستنصر در ۱۴ صفر ۶۵۶ به امر هولاکو کشته شد	۱۰ جمادی الآخر	۶۴۰

مراجع : الطبری

ابن الأثیر : الکامل

السیوطی : تاریخ الخلفا . (طبع قاهره سنه ۱۳۰۵)، ترجمه جرت، کلکته ۱۸۸۱

Weil : Geschichte der Chalifen I–III

۵ — خلفای عباسی در مصر

۱ — ابو القاسم أحمد المستنصر بن الظاهر	۱۳ رجب	۶۵۹
۲ — ابو العباس أحمد الحاكم [الأول] بن الحسن (القبی) (۴)	۸ محرم	۶۶۱
۳ — ابو ربیعه سلیمان المستكفی [الأول] بن الحاكم (۵)	جمادی الأولی	۷۰۱
۴ — ابو اسحق ابراهيم الواثق [الأول] بن المستمسك بن الحاكم	۶ ذی القعدة	۷۴۰ (۶)
۵ — ابو العباس أحمد الحاكم [الثانی] بن المستكفی	۲۱ ذی الحجه	۷۴۰
۶ — ابو الفتح أبو بكر المعتضد [الأول] بن المستكفی	جمادی الآخر	۷۵۳
۷ — ابو عبد الله محمد المتوكل [الأول] بن المعتضد (۷)	جمادی الأولی	۷۶۳
۸ — ابو يحيی زكريا المعتصم بن الواثق [الأول] (۸)	ربیع الأول	۷۷۹
المتوكل (برای بار دوم) (۹) : ربیع الثانی ۷۷۹		
۹ — ابو حفص عمر الواثق [الثانی] بن الواثق [الأول]	رجب	۷۸۵
المعتصم (برای بار دوم) (۱۰) ۱۹ شوال ۷۸۸		
المتوكل (برای بار سوم) ۱۰ جمادی الاولی ۷۹۱		

(۱) نام او بر سکه های غزنوی سال ۴۲۴ هـ دیده می شود نک Contr. III, Ns. 449, 450 et 458

(۲) خلیفه از رمضان ۴۵۰ تا ذیقعده سال ۴۵۱ در تبعید بود، نک . Contr III, 50-57. N. 505 ، ابن خلکان ج ۱ ص ۱۷۲ ، Wüstenfeld : Geschichte der Fatimiden-chalifen vol. III, Goett. 1880, p. 12-22.

(۳) دیناری از او در ۵۴۱ به ضرب "مدینه السلام" به دست آمده است که فقط اسم او را دارد. مجموعه شاهزاده خانم فاطمه اسماعیل شماره ۴۸۳

(۴) در اصل فرانسه " القجی " آمده ، ولی درست " القبی " است (مترجم عربی) ، نک . ابو المحاسن . النجوم الزاهره ج ۷ ص ۱۱۸ ، المقریزی . السلوک ج ۱ ص ۴۶۲ .

(۵) در شعبان ۷۴۰ هـ درگذشت ، کنیه اش را ابو ربیع نیز نوشته اند، نک . لین پول ، ترجمه ترکی ص ۲۰ .

(۶) منصب خلافت پیش از وی قریب دو ماه خالی بود.

۷ ، ۸ ، ۹ ، ۱۰ همگی از خلافت خلع شدند .

١٠ — أبو الفضل عباس (يا يعقوب) المستعين بن المتوكل [١]		رجب	سنه ٨٠٨ هـ
١١ — أبو الفتح داود المعتضد [الثانى] بن المتوكل	١٦	ذی الحجه	٨١٦
١٢ — أبو ربيعه سليمان المستكفى [الثانى] بن المتوكل	٤	ربيع الأول	٨٤٥
١٣ — ابو بكر حمزه القائم بن المتوكل [٢]		محرم	٨٥٥
١٤ — أبو المحاسن يوسف المستنجد بن المتوكل		رجب	٨٥٩
١٥ — أبو الأعز عبد العزيز المتوكل [الثانى] بن المستعين	٢٦	محرم	٨٨٤
٥ ١٦ — أبو الصبر يعقوب المستمسك بن المتوكل [الثانى] [٣]		صفر	٩٠٣
١٧ — المتوكل [الثالث] بن المستمسك			
المستمسك (براى بار دوم)			٩٢٢
المتوكل [الثالث] (براى بار دوم) [٤]			٩٢٣

مراجع : السيوطى : تاريخ الخلفاء (قاهره سنه ١٣٠٥ هـ)

Weil : Geschichte der Chalifen, vol. 5. p. 441.

٦ — وزرای خلفای عباسی

السفاح [٥] :

أبو سلمه حفص بن سليمان الخلال الهمدانى [٦]		ربيع الأول	١٣٢
أبو جهم بن عطيه		رجب	١٣٢
خالد بن برمك			١٣٣

المنصور :

خالد بن برمك ، كه بر وزارت باقى ماند	١٣	ذى الحجه	١٣٦
أبو أيوب سليمان بن أبى سليمان مخلد الموريانى الخوزى [٧]		جمادى الآخر	١٣٨
أبو الفضل الربيع بن يونس بن محمد بن عبد الله بن أبى فروة الحفار [٨]			

المهدى :

أبو عبيد الله (يا عبد الله) معاويه بن عبيد الله بن يسار الأشعرى . .			١٥٨
(مشهور به زنديق، و به سال ١٦٩ كشته شد)			
أبو عبد الله يعقوب بن داود بن عمر بن طهمان [٩] ، متوفى در مكه ١٨٧ .		حدود سنه	١٦٣
أبو الفضل الربيع بن يونس (براى بار دوم)		حدود سنه	١٦٦
الفيض بن أبى صالح			

الهادى :

أبو الفضل الربيع بن يونس (براى بار سوم)		محرم	١٦٩
ابراهيم بن ذكوان [١٠] الحرّانى			

(١) در ٨٣٣ درگذشت ومدت كوتاهي از ٨١٥ درمصربنام الملك العادل پادشاهي كرد، نک . مماليک

(٢) به سال ٨٦٢ بمردوپيش ازآن ، ازخلافت خلع شد .

(٣) خلع شدوپس در ٩٢٧ بمرد .

(۴) انتقال خلافت به سلطان سليم عثماني افسانه اى بيش نيست واين داستان بى اساس راومورخ معروف مراجه اسن نقل كرده

(٥) تاكنون مداركي بدست نيامده كه منصب وزارت درعهداموى وجودداشته ياكسى درآن دوره داراى لقب وزيربوده باشد .

(۶) دراصل فرانسوى "حمدانى" آمده ولى درست "همدانى" منسوب به قبيله همدان است ، وى ملقب به وزيرآل محمد بودوابومسلم خراسانى در ١٥ رجب سال ١٣٢ هـ اورابكشت ، نک . ابن خلكان (دوسلين) ج ١ ص ۴۶٧ .

(٧) به سال ١٥۴ درگذشت ، ابن خلكان ج ١ ص ٥٩٥

(٨) ابن خلكان ج ١ ص ٥٢١ ، ٥٢۶

(٩) تاريخ تعيين وعزل اودرست معلوم نيست ، نک ابن خلكان ج ۴ ص ٣٥٢

(١٠) دراصل فرانسوى "دكوان" است ، ولى درست "ذكوان" به ذال مى باشد (مترجم عربى) .

الرشيد :

يحيي بن خالد بن برمك		ربيع الأول سنه ۱۷۰ ﻫ
الفضل بن يحيي بن خالد بن برمك		
• جعفر بن يحيي بن خالد بن برمك ،متوفى سنه ۱۸۷		۱۷۷[1]
• ابو العباس الفضل بن الربيع بن يونس ، پسر ابو الفضل وزير[2]	محرم	۱۸۷

الامين :

• أبو العباس الفضل ،برسركار بماند عزل در رجب سنه ۱۹۶ ومتوفى در ذى القعده سنه ۲۰۸		۱۹۳

المأمون :

• الفضل بن سهل بن عبد الله السَّرْخسى ذو الرياستين ،متوفى در ۲ شعبان سنة ۲۰۲[3]		۱۹۶
الحسن بن سهل (برادر فضل) متوفى در غره ذى الحجة سنه ۲۳۶[4]	شعبان	۲۰۲
احمد بن أبى خالد الأحول[5]	حدود سنه	۲۰۵
احمد بن يوسف بن القاسم[6]		۲۱۰
ابو عباد ثابت بن يحيي بن يسار الرَّازى		
أبو عبد الله محمد بن يزداد بن سُويد[7]		

المعتصم :

ابو العباس الفضل بن مروان بن ماسرخس ،متوفى در ربيع الثانى سنه ۲۵۰[8]	غره رمضان	۲۱۸
احمد بن عمار بن شاذى	رجب	۲۲۱
ابو جعفر محمد بن عبد الملك بن أبى حمزة أبان بن الزيات[9]		۲۲۵

الواثق :

ابن الزيات ، بر مسند وزارت بماند	ربيع الأول	۲۲۷

المتوكل :

ابن الزيات ،سركار بماند پس خليفه در ۱۹ ربيع الأول سنه ۲۳۳ او را كشت	ذو الحجة	۲۳۲
أبو الوزير	ربيع الأول	۲۳۳
ابو جعفر محمد بن الفضل الجرجرائى[10]		
أبو الحسن عبيد الله بن يحيي بن خاقان الخراسانى (خاقانى أول)[11]	حدود سنه	۲۴۰

المنتصر :

احمد بن الخصيب	شوال	۲۴۷

(۱) اين تاريخ ازروى سكه است.
(۲) ابن خلكان ج ۲ ص ۴۷۱.
(۳) ابن خلكان ج ۲ ص ۴۷۲.
(۴) خليفه المامون دختر او پوران (بوران ؟) را به زنى گرفت. ابن خلكان (دوسلين) ج ۱ ص ۲۶۸ ، ۴۰۸.
(۵) ابن خلكان ج ۱ ص ۱۶.
(۶) احمد بن يوسف بن القاسم بن صبيح العجلى متوفى به بغداد ۲۱۳ ﻫ / ۸۲۸ م الاعلام زركلى ج ۱ ص ۲۵۷ مترجم فارسى
(۷) محمد بن يزداد بن سويد المروزى متوفى در ۲۳۰ ﻫ / ۸۴۴ م الاعلام زركلى ج ۸ ص ۱۴ (مترجم فارسى)
(۸) ابن خلكان ج ۲ ص ۴۷۶ . (۹) در اصل فرانسوى "غبان" ودرست " ابان " بهمزه است (مترجم عربى) ابن خلكان ج ۳ ص ۲۴۹
(۱۰) منسوب به جرجرايا شهرى بين بغداد و واسط درگذشته در ۲۵۱ ﻫ /۸۶۵ م نك. الاعلام زركلى ج ۷ ص ۲۲۱ (مترجم فارسى).
(۱۱) متوفى در ۲۶۳ ﻫ /۸۷۶ م نك . الاعلام زركلى ج ۳ ص ۳۵۵ (مترجم فارسى).

المستعین :

احمد بن الخصیب ، همچنان بر سرکار بماند	ربیع الثانی	سنة ۲۴۸ ﻫ
اتامش ، در ربیع الثانی ۲۴۹ به دست مردم کشته شد		۲۴۸
أبو صالح عبد الله بن محمد بن یزداد بن سوید [۱]	ربیع الثانی	۲۴۹
أبو جعفر محمد بن الفضل الجرجرائی (برای بار دوم)		۲۴۹

المعتز :

أبو الفضل جعفر بن محمود الاسکافی		۲۵۲
ابو موسی عیسی بن فروخانشاه		
أبو جعفر أحمد بن اسرائیل الأنباری	جدود	۲۵۳
أبو الفضل جعفر بن محمود الاسکافی (برای بار دوم)		

المهتدی :

الاسکافی ، همچنان بر سرکار بماند	رجب	۲۵۵
أبو ایوب سلیمان بن وهب بن سعید بن عمرو بن الحصین بن قتال بن مت [۲]		۲۵۵

المعتمد :

عبید الله بن یحیی الخاقانی [الأول] ، (برای بار دوم) ، متوفی سنه ۲۶۳ .	رجب	۲۵۶
الحسن بن مخلد بن الجراح ، متوفی در ذی القعده سنه ۲۶۳ [۳]	ذو القعده	۲۶۳
ابو ایوب سلیمان بن وهب بن سعید ، (برای بار دوم) [۴]	ذو الحجة	۲۶۳
أبو الصقر اسماعیل بن بلبل	ذو الحجة	۲۶۵
أحمد بن صالح بن شیر زاد القُطْرُبُّلی [۵]	صفر	۲۷۷
عبید الله بن سلیمان بن وهب بن سعید		۲۷۷

المعتضد :

عبید الله بن سلیمان ، متوفی درحین خدمت ۲۸۸		۲۷۹
أبو الحسین القاسم بن عبید الله بن سلیمان بن وهب بن سعید ، ملقب به ولی الدوله		۲۸۸

المکتفی :

وزیر سابق ، متوفی سنه ۲۹۱ [۶]		۲۸۹
أبو أحمد العباس بن الحسن بن أحمد بن القاسم بن عبد الله بن أیوب الجرجرائی		۲۹۱
محمد بن داود بن الجراح . . . . . . (ابن المعتز) ۲۹۶		

المقتدر :

العباس بن الحسن الجرجرائی ، برسرکار بماند	۱۲ ذی القعده	۲۹۵
أبو الحسن علی بن محمد بن الفرات (پسر الفرات أول)	۲۲ ربیع الثانی	۲۹۶

---

(۱) پسر ابوعبدالله محمد وزیر مامون .
(۲) در ۱۵ صفر ۲۷۲ ﻫ به زندان درگذشت ، ابن خلکان ج ۱ ص ۵۹۶ (در طبع بولاق . قیس بن قبال مترجم عربی) .
(۳) در ذیقعده ۲۶۳ ﻫ درگذشت . نک . Amedroz: Tadhkira, J. R. A. S. 1908, pp. 419, 451
(۴) از سال ۲۶۵ تا سال ۲۷۳ که درگذشت زندانی بود .
(۵) نام او را ابن الاثیر ذکر نکرده است .
(۶) نام او بر سکه هائی که از سال ۲۹۲ تا ۲۹۳ پس از مردنش زده شده ذکر گردیده نک. Vasmer: Beiträge, Wiener Num. Zeitschr. 1925, et Br. M. Cat. add. 1 p. 74

ابو علی محمد بن عبيدالله بن يحيی ، (خاقانی دوم)	٤	ذی الحجه	سنه ٢٩٩ ﻫ
علی بن عيسی بن داود بن الجراح		محرم	٣٠١
ابن الفرات [الأول](برای بار دوم) دستگير شد در ٢٢ جادی الأول سنه ٣٠٦	٨	ذی الحجه	٣٠٤
ابو محمد حامد بن العباس ، اورا أبو المحسن بكشت		جمادی الآخر	٣٠٦
ابن الفرات الاول ،(برای بار سوم).كشته در ١٣ ربيع الأول سنه ٣١٢ .	١٣	ربيع الثانی	٣١١
ابو القاسم عبد الله بن محمد بن عبيد الله (خاقانی سوم)		ربيع الأول	٣١٢
ابو العباس أحمد بن عبيد الله بن أحمد (يا سليمان) بن الخصيب . .	١١	رمضان	٣١٣
علی بن عيسی بن الجراح ، (برای بار دوم) [1] ،متوفی در ذی الحجه سنه ٣٣٤	١١	ذی القعده	٣١٤
ابو علی محمد بن علی بن الحسن (ابن مقله اول)	١٥	ربيع الأول	٣١٦
ابو القاسم سليمان بن الحسن بن مخلد [2]	٣٠	جمادی الأولی	٣١٨
ابو القاسم عبيد الله بن محمد الكلوذانی	٢٦	رجب	٣١٩
الحسين بن القاسم بن عبيد الله بن سليمان بن وهب ، عميد الدوله . . .	٢٩	رمضان	٣١٩
أبو الفتح الفضل بن جعفر بن محمد بن الفرات [الثانی]	٢٨	ربيع الثانی	٣٢٠

القاهر :

ابو علی محمد بن علی،ابن مقله [الأول] ،(برای بار دوم)	٢٩	شوال	٣٢٠
محمد بن القاسم بن عبيد الله بن سليمان بن وهب ،متوفی در ٣ ذی الحجه سنه ٣٢١		غره شعبان	٣٢١
ابن الخصيب ، (برای بار دوم)	١٣	ذی القعده	٣٢١

الراضی :

ابن مقله [الأول] ،(برای بار سوم)	٢٦	جمادی الأولی	٣٢٢
عبد الرحمن بن عيسی بن داود بن الجراح ، برادر وزيری كه در ١٥ منصوب شد	١٥	جمادی الأولی	٣٢٤
ابو جعفر محمد بن القاسم الكرخی ، دوماه ونيم		غره جمادی الآخر	٣٢٤
ابو القاسم سليمان ،ابن مخلد ،(برای بار دوم)	١٥	رجب	٣٢٤
أبو الفتح الفضل ،ابن الفرات [الثانی] ، (برای بار دوم)		ذو الحجه	٣٢٤
ابن مقله الأول ، (برای بار چهارم)		ربيع الثانی	٣٢٦
ابن الفرات الثانی ،(برای بار سوم)[3]	١٥	شوال	٣٢٧
ابو عبد الله أحمد بن محمد البريدی [الأول]	٦	رجب	٣٢٧
ابو القاسم سليمان بن مخلد ، (برای بار سوم)	٢٠	ذی القعده	٣٢٨

المتقی[4] :

ابن مخلد ،بر سر كار بماند	٢٠	ربيع الأول	٣٢٩
ابو الخير أحمد بن محمد بن ميمون ، ٣٣ روز وزارت كرد	٣	شعبان	٣٢٩
البريدی [الاول] ،(برای بار دوم) ٢٤ روز وزارت كرد.	٦	رمضان	٣٢٩
ابو اسحق محمد بن أحمد الاسكافی القراريطی ، ٤٣ روز وزارت كرد . . .	١٢	شوال	٣٢٩
ابو جعفر محمد الكرخی ،(برای بار دوم)، ٣٣ روز وزارت كرد	٢٥	ذی القعده	٣٢٩
ابو عبد الله الكوفی	٢٨	ذی الحجه	٣٢٩

(١) پس از آنكه در ٥ صفر سال ٣١٥ ﻫ به بغداد برسد ـ ابـالقاسم عبدالله بن محمد كلوذانی كه پس از آن در رجب ٣١٩ به وزارت رسيد وزارت می كرد.

(٢) پسر وزيری بودكه در ذيقعده سال ٢٦٣ به وزارت رسيد.

(٣) پنهان می زيست وعبدالله بن علی النقری ازطرف او نيابت ميكرد.

(۴) درعهد متقی وزيران سلطه حقيقی نداشتند.

البریدی [الاول]، (برای بار سوم)، ۱۳ روز وزارت کرد	۲۵ ربیع الثانی	سنه ۳۳۰ ﻫ
القراریطی، (برای بار دوم)، ٤۲ روز وزارت کرد	۸ جمادی الأولی	۳۳۰
منصب وزارت از ۲۰ جمادی الآخر تا ۱ شوال ۳۳۰ باوجود البریدی در بغداد خالی ماند		
القراریطی، (برای بار سوم)، إلی ۲٦ جمادی الآخر سنه ۳۳۱ . . .	۱۵ شوال	۳۳۰
أبو العباس أحمد بن عبید الله الأصفهانی [1]، ۵۱ روز وزارت کرد . . .	۱۲ رجب	۳۳۱
القراریطی، (برای بار چهارم) ۲۰ روز وزارت کرد	۵ رمضان	۳۳۱
أبو الحسین علی بن محمد بن علی، ابن مقله [الثانی]، یک سال وپنج ماه . .	۲۵ رمضان	۳۳۱

المستکفی [2]:

ابو الفرج محمد بن علی السامَرّی، ۴۲ روز وزارت کرد و جانشین او ابوعبدالله بن ابی سلیمان یاکسی که پس از او آمد جز دبیران خاص خلیفه نبودند .	۲۹ صفر	۳۳۳
دوره فترت طولانی (شامل دوره المطیع والطائع والقادر)		

القائم:

ابو طاهر محمد بن أیوب		٤۲۲
ابو القاسم علی بن حسن بن أحمد بن محمد بن المسلمة، رئیس الرؤساء .		٤۳۷
ابو نصر محمد بن محمد، فخر الدوله، ابن جَهیر [الأول]		٤٥۰
قیام بساسیری		٤٥۰—٤٥۱
ابو الفتح محمد بن المنصور بن أحمد بن دارُست	۱۵ ربیع الثانی	٤٥۳
فخر الدوله، (برای بار دوم)	۳۰ رمضان	٤٥٤
أبو یَعلی الحسین بن محمد بن عبد الله بن ابراهیم الهَمَذانی		٤٦۰
فخر الدوله، (برای بار سوم)	صفر	٤٦۱

المقتدی:

فخر الدوله، بر سرکار بماند		٤٦۷
محمد بن محمد بن محمد، عمید الدوله، ابن جَهیر [الثانی]	۹ ذی الحجه	٤٦۷
أبو شجاع ظهیر الدین، مؤقتاً، برای چند روز		٤۷۱
ابن جهیر [الثانی]، (برای بار دوم)		٤۷۱
أبو الفتح المظفر، پسر رئیس الرؤساء، برای مدتی کوتاه		٤۷٦
أبو شجاع ظهیر الدین محمد بن الحسین بن محمد بن عبد الله بن ابراهیم الهَمَذانی الرودرواری [3]، تا آخر ثابت ماند		٤۷٦
عمید الدوله، (برای بار دوم)	ذو الحجه	٤۸٤

المستظهر:

ابو القاسم علی بن محمد بن محمد، ابن جهیر [الثالث]، قوام الدین، زعیم الرؤساء	رمضان	٤۹۳
أبو المعالی هبة الله بن محمد بن المطلب، مجد الدین	محرم	٥۰۱
زعیم الرؤساء، (برای بار دوم)	رجب	٥۰۲

---

(۱) اوراامیرالامراء ناصرالدوله بن حمدان به وزارت گماشت.

(۲) ابن الاثیر در حوادث ۳۳۴ ﻫ مینویسد. " چون دولت به معز الدوله دیلمی (دربغداد ۳۳۴) رسید همه فروشکوه خلیفه زایل بشد چنانکه خلیفه را وزیری نماند وفقط یک دبیر املاک واموال ومخارج اورا اداره میکرد.

(۳) او پسر وزیری است که به سال ۴۶۰ به وزارت رسید وی همان است که حریری صاحب ذیل تجارب الامم ابن مسکویه را مورد حمایت خود قرارداد. این وزیر در جمادی الاخر ۴۸۸ درگذشت، نک ابن خلکان (دوسلان) ج ۳ ص ۲۸۸.

المسترشد :

ابو على الحسن بن على بن صدقه، جلال الدين [الاول] (عميد الدوله) [1]		ربيع الثانى	سنه ٥١٢ هـ
الشريف ابو القاسم على بن طرّاد الزينبى العباسى		جمادى الأولى	٥١٦
ابو نصر احمد بن نظام الملك		شعبان	٥١٦
جلال الدين [الاول]، (براى بار دوم) متوفى دره ١ رجب سنه ٥٢٢			٥١٧
انوشروان بن خالد بن محمد الكاشانى، شرف الدين ، متوفى در رمضان سنه ٥٣٢		رجب	٥٢٢

الراشد :

أبو الرضا محمد بن صدقه ، جلال الدين [الثانى] [2] ، متوفى سنه ٥٥٦		ذو القعده	٥٢٩

المقتفى :

الشريف ابو القاسم على ، (براى بار دوم)		ذو القعده	٥٣٠
سديد الدوله الأنبارى			٥٣٠
ابو نصر المظفر بن على بن محمد ، نظام الدين ، ابن جهير [الثالث]			٥٣٥
ابو القاسم على بن صدقه، مؤتمن الدوله ، قوّام الدين [3]			٥٣٥
ابو المظفر يحيى بن محمد بن سعيد بن الحسن بن أحمد بن الحسن جهم بن عمرو الشيبانى ، عون الدين ، ابن هبيره [الأول]	٣	ربيع الثانى	٥٤٤

المستنجد :

ابن هبيره [الاول] ، بر سر كار بماند و به سلطان العراق ملقب گرديد [4]	٣	ربيع الأول	٥٥٥
محمد بن يحيى ، عز الدين ، ابن هبيره [الثانى] ، پسر اولى	١٣	جمادى الأولى	٥٦٠
ابو جعفر أحمد بن محمد بن سعيد ، شرف الدين بن البلدى ، در سنه ٥٦٦ كشته شد			٥٦٣

المستضئ :

ابو الفرج محمد بن أبى الفتوح عبد الله بن رئيس الرؤساء ، گنجور عضد الدين ، كشته در ذى القعده سنه ٥٧٣		ربيع الثانى	٥٦٦
ابو الفضل يحيى بن عبيد الله بن محمد بن المُعَمَّر بن جعفر ، زعيم الدين [5]			٥٦٦
ابو بكر منصور بن أبى القاسم نصر ، ظهير الدين ، ابن العطّار		ربيع الأول	٥٧٠

الناصر :

ابن العطار ، بر سر كار بماند	٢	ذى القعده	٥٧٥
ابو الفتح بن الصاحب ، مجد الدين		ذو القعدة	٥٧٥
ابو المظفر عبيد الله بن يونس ، جلال الدين			٥٨٣
سعيد بن على بن حديده ، معز الدين الانصارى ، أبو المعالى (ملقب با بن حديد) متوفى در جمادى الاول سنه ٦١٠	٦	صفر	٥٨٤
ابو المظفر محمد بن أحمد ، مؤيد الدين ، ابن القصاب			٥٩٠
السيد الناصر بن المهدى العلوى الرازى البغدادى ، ناصر الدين	٤	شعبان	٥٩٢
محمد بن محمد بن عبد الكريم ، مؤيد الدين ، بُرْزُ القُمّى			٥٩٢

(١) او غير از ابن جهير دوم است كه همچنين لقب عميد الدوله داشت .

(٢) نک . وزيران سلاجقه .

(٣) برادرزاده همان وزيرى بود كه در ٥١٢ هـ به وزارت رسيد

(۴) در ۴۹۷ هـ متولد شد و در ١٣ جمادى الاولى سال ۵۶۰ درگذشت ، نک . ابن خلكان ج ۴ ص ١١۴ .

(۵) در ٢٩ صفر سال ۵١١ متولد شد و در ٢٠ ربيع الاول سال ۵٧٠ درگذشت ، نک . ابن خلكان ج ۴ ص ١١۴

الظاهر :

محمد بن محمد بن عبد الکریم ، مؤید الدین ، بَرْز القُمّی	۳۰	رمضان	سنه ۶۲۲ هـ

المستنصر :

خودوزیر سابق	۱۴	رجب	۶۲۳
ابو الأزهر أحمد بن محمد ، ناصر الدین ، ابن الناقد			۶۲۳

المستعصم :

خودوزیر سابق	۱۰	جمادی الآخر	۶۴۰
ابو طالب محمد بن أحمد ، مؤید الدین ، ابن العلقمی[۱]			۶۴۰
استیلای هولاکو بر بغداد	۱۴	صفر	۶۵۶
ابو القاسم علی بن محمد ، شرف الدین[۲]		ربیع الثانی	۶۵۶
عطا ملك ، علاء الدین الجُوَینی[۳]			۶۶۱

۷ — أمیر الامرایان

۱ — مونس الخادم	۱۷	محرم	۳۱۷
۲ — طریف السَّبُکری ، تا غره ذی القعده سنه ۳۲۱		غره شعبان	۳۲۱
این منصب در سالهای ۳۲۲ ، ۳۲۳ خالی بود			
۳ — ابو بکر محمد بن رائق		محرم	۳۲۴
۴ — ابو الحسین بَجْکَم الرائقی		ذو القعده	۳۲۶
۵ — کورتکین الدَّیلمی ، مدت یکماه	۳	شوال[۴]	۳۲۹
محمد بن رائق ، (برای بار دوم)		ذو القعده	۳۲۹
۶ — ناصر الدوله حسن بن حمدان		غره شعبان	۳۳۰
۷ — المظفر ابو الوفا توزون ، متوفی در ۲۳ محرم سنه ۳۳۴		رمضان	۳۳۱
۸ — ابو جعفر محمد بن یحیی بن شیرزاد ، الی ۱۱ جمادی الاولی سنه ۳۳۴ .	۲۳	محرم	۳۳۴

(از آل بویه)

۹ — عماد الدوله	۱۲	جمادی الأولی	۳۳۴
۱۰ — رکن الدوله			۳۳۸
۱۱ — عضد الدوله	۱۸	شوال	۳۶۷
۱۲ — صَمْصَام الدوله		شوال	۳۷۲
۱۳ — شرف الدوله		رمضان	۳۷۶
۱۴ — بهاء الدوله		جمادی الآخر	۳۷۹
۱۵ — سلطان الدوله			۴۰۳
۱۶ — مُشرّف الدوله			۴۱۲[۵]

---

(۱) مردی شیعی مذهب بودودرزمان هولاگو منصب خودرا حفظ کرد ودر ربیع الثانی سال ۶۵۶ درگذشت .

(۲) پسرابن العلقمی مذکوراست .

(۳) بقیه رادرباب والیان بغدادنگاه کنید .

(۴) ابن مسکویه درتجارب الامم (طبع مرگلیوث ج ۲ ص ۱۸۰) تاریخ دقیق سپهسالاری کورتکین راضبط کرده است .

(۵) ازاین تاریخ امیرالامرائی لقبی تشریفاتی شد ، به سال ۴۱۲هـ مشرف الدوله ازخلیفه لقب شاهنشاه گرفت وباوجودآنکه مشرف الدوله دیلمی آقای حقیقی درعراق وبغداد بود سماء الدوله خداوند همدان واصفهان بدون آنکه ببغدادرفته باشد لقب امیر الامرائی رابرای خوداختیارکرد . نک . St. Lane-Poole: Unpublished coins of the Kakwayhids, Num. Chron. 1875

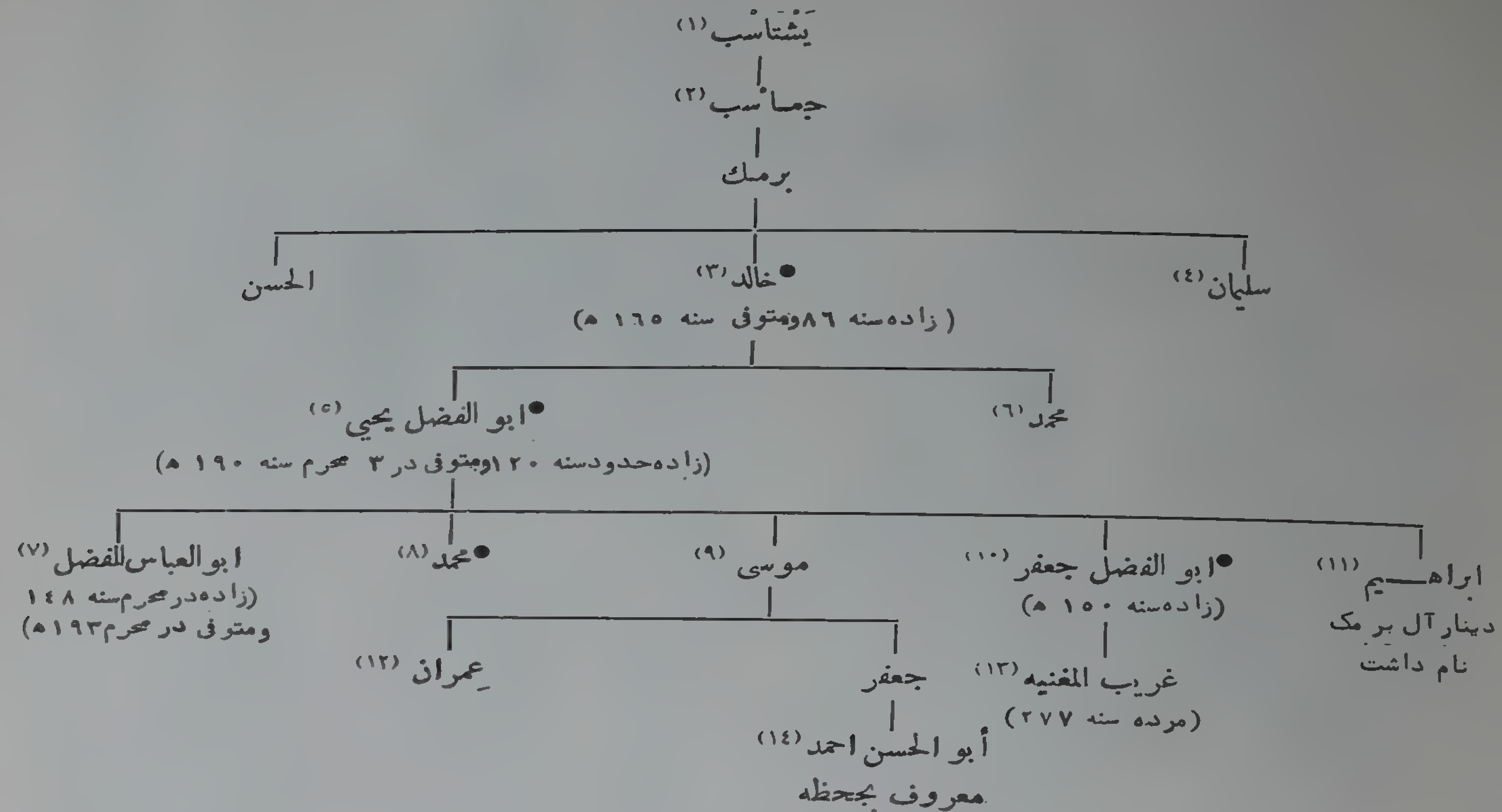
۱۷ — جلال الدوله	سنه ۴۱۶ هـ [1]
۱۸ — عماد الدین . . . . ۶ شعبان	۴۳۵
۱۹ — خُسرو — فیروز — الی ۲۲ رمضان سنه ۴۴۷ ،ورود طغرل بیک به بغداد	۴۴۰

۸ – وزیران أمیر الأمرایان

۱ – مونس } وزیر نداشتند	
۲ — طریف }	
۳ — أبو بکر محمد بن رائق	
أبوالفتح الفضل بن جعفر ، ابن الفرات [الثانی] (همچنان درخدمت خلیفه بود)	۳۲۴
۴ — بَجْکَمْ	
علی بن خلف بن طَیّاب	۳۲۶
أبو جعفر محمد بن یحیی بن شیرزاد	۳۲۷
أبو عبد الله الکوفی (با لقب کاتب)	۳۲۸
۵ — کورتکین (یک ماه بدون وزیر بود)	
محمد بن رائق ، [برای بار دوم] : أبو عبد الله الکوفی . ۳۲۹	
۶ — ناصر الدوله	
الکوفی ، همچنان برسرکار بماند	۳۳۰
۷ — توزون	
أبو جعفر محمد بن یحیی بن شیرزاد ، تا ۲۰ محرم سنه ۳۳۴ . .	۳۳۱
۸ — ابن شیرزاد	۳۳۴
[درباره دیگر وزیران به جدول شاهان آل بویه رجوع کنید]	

(۱) او بعد از عجز در رمضان سال ۴۱۸ هـ نديد .

۹ – برامکه

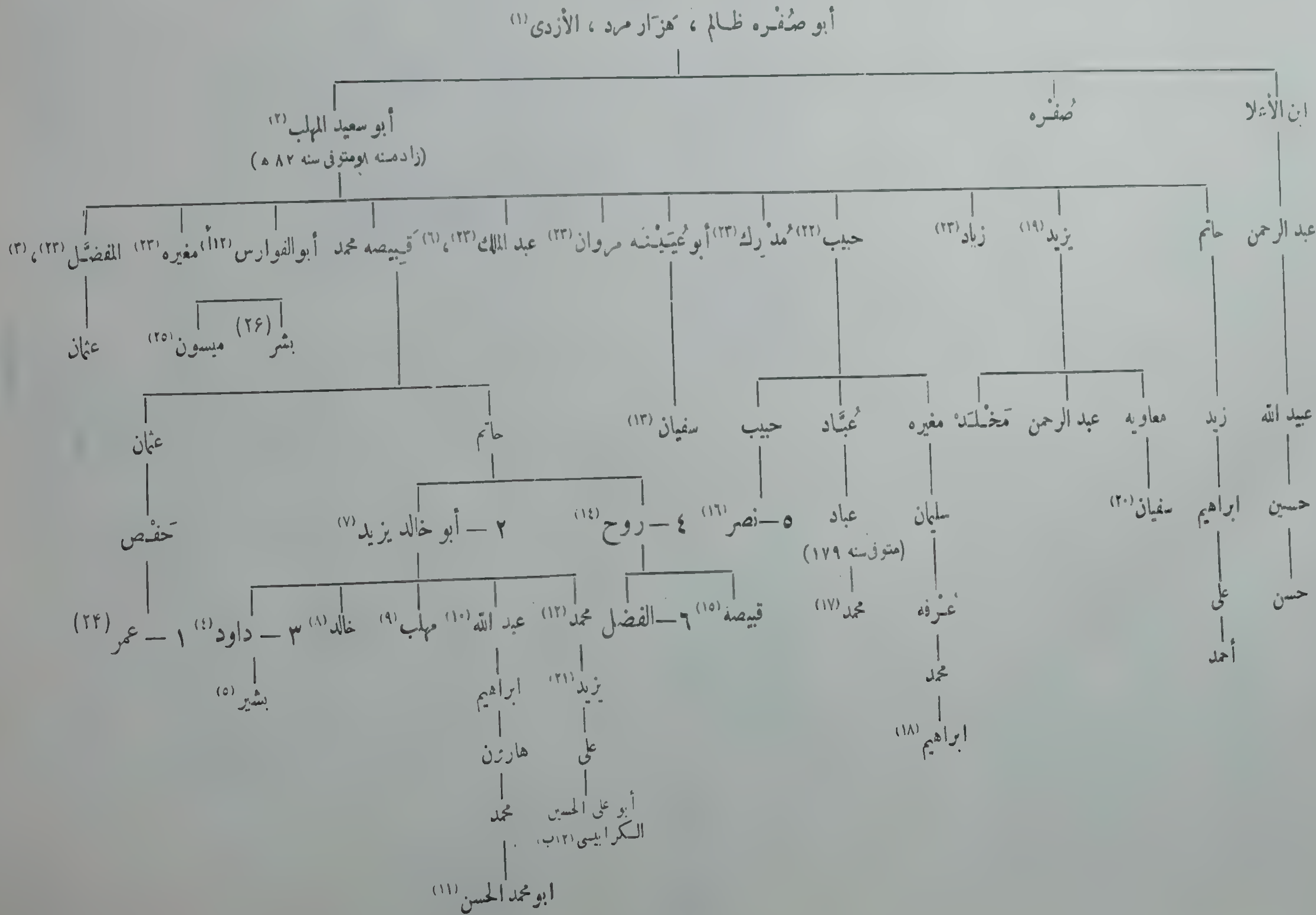

مراجع : المسعودی : مروج الذهب ج ٦ ص ۳٦۱ ، ۳۸٦
ابن خلکان (دی سلان) ج ۱ ص ۳۰۱ ، ج ۲ ص ٤٥۹ ، ج ٤ ص ۱۰۳
دائرة المعارف الاسلامیة ج ۱ ص ٦۹۱ (مقاله بارتلد).
L. Bouvat : Les Barmécides d'aprés les historiens ararbes et persans, Paris. 1912.

---

(۱) و (۲) نیاکان افسانه ای .
(۳) متولد در ۸۶ ومتوفی در ۱۶۵ ه ، وی ازسال ۱۳۲ رئیس دیوان خراج وازسال ۱۳۳ تا ۱۳۸ وزیر واز ۱۴۸ تا ۱۵۱ فرمانروای طبرستان وموصل بود .
(۴) بسال ۱۶۲ ه با اهل بیزانس بجنگید .
(۵) در ۱۵۸ فرمانروای آذربایجان ودر ۱۶۱ مربی هارون الرشید ودر ۱۶۳ رئیس دیوان رسائل ودر ۱۷۰ ه وزیر بود ، نک . ابن خلکان ج ۲ ص ۳۲۱ – ۳۲۶ .
(۶) وی ازقتل عام خاندان برمکی برست .
(۷) وی در ۱۷۵ فرمانروای ارمنستان واز ۱۷۶ تا ۱۴۸ والی ری واز ۱۷۷ تا ۱۷۹ ه والی خراسان بود ، نک . ابن خلکان (دو سلان) ج ۲ ص ۴۵۹
(۸) همواره تا سال ۱۷۹ حاجب خلیفه بود .
(۹) درسال ۱۷۶ درسوریه ودر ۲۱۴ ه والی سندبود .
(۱۰) در ۱۷۶ والی مصرودر ۱۸۰ ه والی دمشق بود ، در غره صفر ۱۸۷ ه کشته شد . گویند وی عباسه خواهر رشید را به زنی گرفت ، نک ابن خلکان (دوسلان) ج ۱ ص ۱۳۱
(۱۱) نک : Ibn-'Abd : Bibliotek Arabischer Historiker und Geographen von Hans v. Mzik, Leipzig 1926. Iere vol. : Das Kitab al-Wuzara wal-Kuttab des......Ibn Abdus al-Djahschiari
(۱۲) در ۱۹۶ هجری برمدائن و ۲۱۶ برمسند حکومت داشت .
(۱۳) نام اودر کتاب الاغانی " عریب " به ضم عین ودر ابن عبدوس ، Ibn'Abdus: 122, a, به فتح عین آمده است .
(۱۴) در ۳۲۴ درحالیکه بیش ازصد سال ازعمراوگذشته بود بمرد ، نک . ارشاد الاریب ج ۱ ص ۳۸۳ ، ابن خلکان (دوسلان) ج ۱ ص ۵۹

١٠ - بنى المهـــلب

مهلبیان فرمانروایان إفریقا

١ ــ أبو جعفر هزار مرد عمر بن حفص . . . . سنة ١٥١ ﻫ
٢ ــ أبو خالد یزید بن حاتم ١٥٤
٣ ــ داود بن یزید ١٧٠
٤ ــ أبو حاتم روح بن حاتم ،متوفی در٢٣ رمضان سنه ١٧٤ . . . ١٧١
٥ ــ نصر بن حبیب ،متوفی سنه ١٧٩ . . . . . . ١٧٤
٦ ــ الفضل بن روح ، تا سنه ١٧٩ . . . . . . ١٧٧

مراجع :

Wüstenfeld, Tabellen 11
Goldziher, Muh. Studien I, 133, 2
Zambaur, Contributions II. 21

مهلبیان دیگر

١ ــ أبو عامر محمود بن محمد بن القاسم ، المحدث ، متوفی سنه ٤٨١

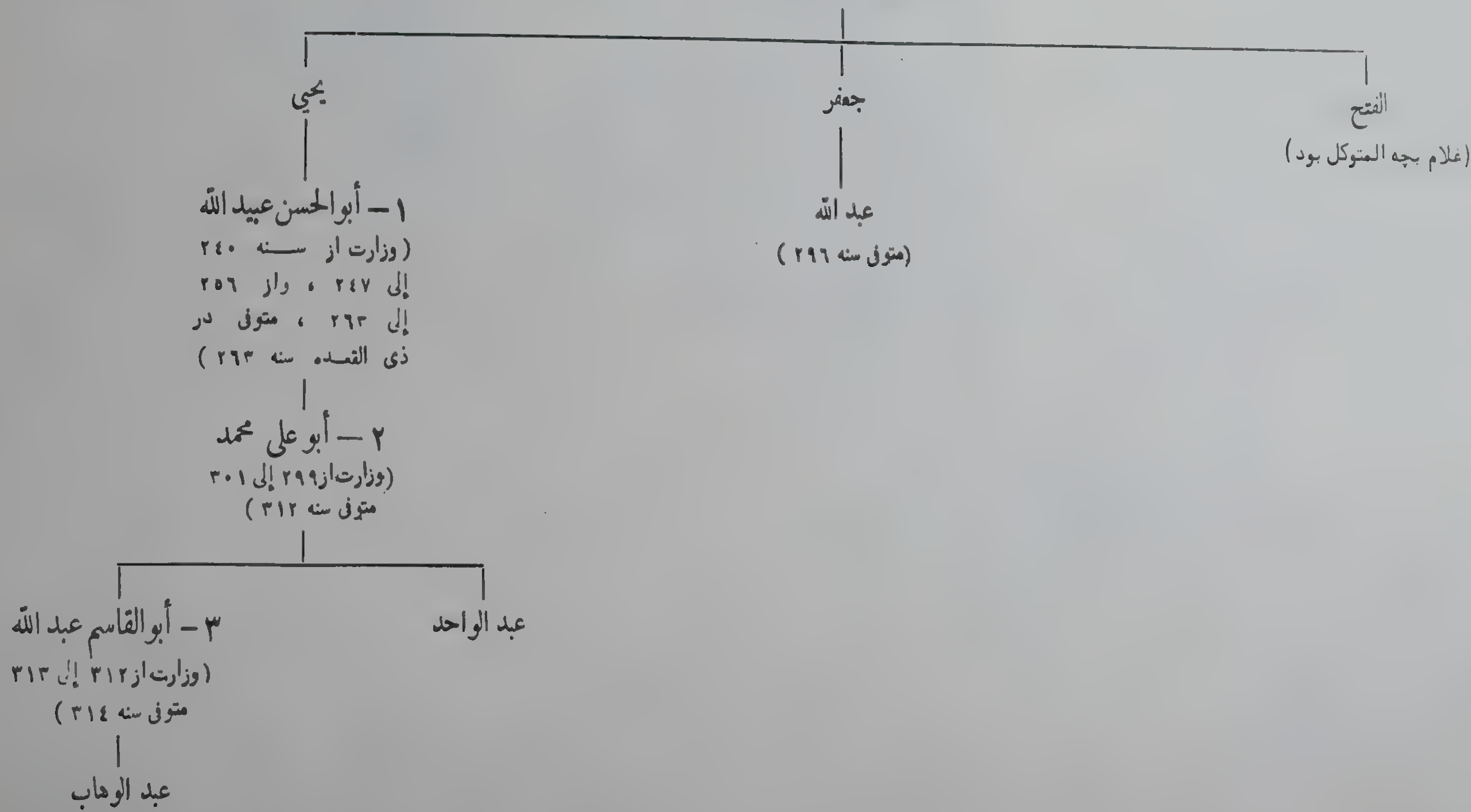
٢ ــ علی بن عَبّانْ در٢٥٥ بازنگیان در بصره بود،کشته‌دربغداد سنه ٢٧٢

٣ ــ بهاء الدین أبو الفضل زهیر بن محمد بن علی بن یحیی بن الحسن بن جعفر بن منصور بن عاصم . وزیر الصالح نجم الدین أیوب بن الکامل ، زاده‌در ٥ ذی الحجه سنه ٥٨١ ومتوفی در ٤ ذی القعـــده سنه ٦٥٦ ؛ نک : ابن خلکان (دی سلان) ج ١ ص ٥٤٢

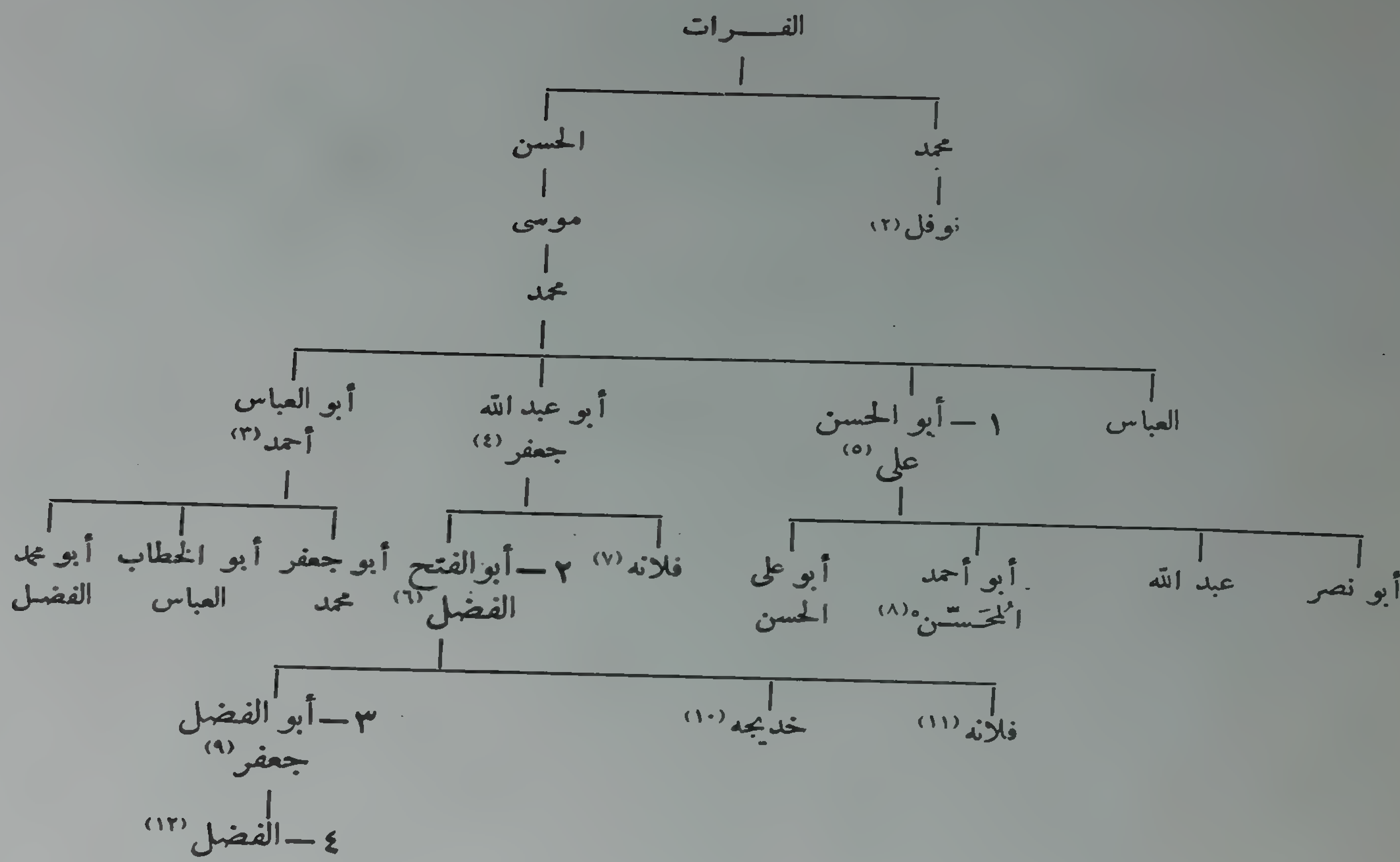
(١) ظاهرا "نام اصلی‌او" بشاره" یا" بسفروج " بوده است .
(٢) وی پیش ازعبدالله بن زبیردرسال ٦٧ ﻫ والی موصل و از٧٨ تا٨٢ ﻫ والی خراسان بودنک . ابن خلکان ج ٣ ص ٥٠٨
(٣) از٨٥ تا٨٦ ﻫ والی خراسان بود.
(٤) در١٧٤ والی مصرواز١٨٤ تا٢٠٥ والی سندبود .
(٥) در٢٠٥ والی سندبود .
(٦) به سال ٨٦ ﻫ دعوی ولایت خراسان کرد.
(٧) از١٤٢تا١٥٢ والی مصربود، متوفی در١٨ رمضان سال ١٧٠ ﻫ نک . ابن خلکان ج ٤ ص ٢١٣
(٨) در١٩٠ ﻫ والی موصل بود.
(٩) درمحرم سال١٧٧ بعدازمرگ نصربن حبیب موقتا" والی افریقاشد .
(١٠) در١٧٧ ﻫ عامل تونس بود.
(١١) در٢٦محرم سال٢٩١ ﻫ متولدشدودر٢٦ شعبان ٣٥٢ درگذشت . وی ازسال ٣٣٩ تا٣٥٢ وزیرآل بویه بود. نک . ابن خلکان ج ١ ص ٤١٠.
(١٢) سردارسپاه‌خلیفه‌الامین‌بوددر١٩٦ ﻫ و والی خوزستان از١٩٣ تا١٩٦، متوفی در١٩٦ ﻫ.
(١٢ ــ الف) نام‌اودرفتوح البلدان بلاذری‌طبع دخویه ص ٤٤٢ به غلط معاویه آمده است .
(١٢ ب) فقیه و محدث بودمتوفی به سال ٢٤٥ ﻫ نک . Brockelmann E. 1, 11, 779
(١٣) از١٣٢ تا١٣٣ والی بصره بود.
(١٤) از١٦٥تا١٦٧والی‌بصره از١٦٠ تا١٦١ والی سندودر ١٦٩ والی ارمنستان بود، نک . ابن خلکان ج ١ ص ٥٢٩.
(١٥) پس ازمرگ پدرش مدعی حکومت افریقاشد .
(١٦) در١٤٩ ﻫ درمصربود.
(٢٦) نک Fihrist 307 et Ibn 'Abd. 121b
(١٧) درحوالی سال ٢١٠ تا٢١٨بربصره‌حکومت‌می کرد ، در٢١٨ درگذشت .
(١٨) ابوعبدالله نفطویه ، متوفی در٣٢٣ ﻫ نک . ابن ، خلکان ج ١ ص ١٤ – ١٥
(١٩) از٨٢ تا٨٥ واز٩٧ تا٩٩ ﻫ والی خراسان واز٩١ والی ،موصل واز٩٦ تا٩٩ واز١٠١ تا١٠٢ والی بصره بود نک . ابن خلکان ج ٤ ص ١٦٤
(٢٠) ازسال ١٣٩ تا١٤٥ والی بصره بود.
(٢١) درسال ٢٤٣ شعرمی سرود.
(٢٢) ازسال ٩٥ تا٩٩ والی سندبود.
(٢٣) همگی درسنددرحوالی سال ١٠٠ کشته شدند. نک . البلاذری (طبع دخویه) ص ٤٤٢
(٢٤) والی سنداز١٤٢ تا١٥١ ﻫ
(٢٥) یامیسور ، نک . Ibn Abdus, 56 b ابن عبدوس و میسون مادرسفیان بن معاویه والی بصره در١٣٩ هجری بود. نک . فرمانروایان بصره .

١١ - بنى الخاقان

مراجع : ابن الأثير : الكامل ج ٨
هلال الصابى : كتاب الوزراء (طبع Amedroz)
دائرة المعارف الاسلامية ج ٢ ص ٤١٨ ماده (ابن خاقان) .

۱۲ – بنی الفرات[1]

مراجع : ابن الطقطقی : الفخری .
الصابی : کتاب الوزراء .
دائرة المعارف الاسلامیة (ماده ابن الفرات) .

(۱) بنی فرات پدربرپدرشیعه بودند .
(۲) والی مصردرسال ۱۴۲ هـ.
(۳) مردی دانشمندوخوشنویس بوددر۱۵ رمضان ۲۹۱ هـ درگذشت، نک . ابن خلکان ج ۲ ص ۳۵۸ .
(۴) خنرابه کنیزی رومی رابه زنی گرفت ، درشوال ۲۹۷ هـ درگذشت وکنیه دیگرش ابوالخطاب بود .
(۵) در۲۳ ربیع الثانی ۲۴۱ زاده شدواز۲۹۶ تا۲۹۹ واز۳۰۴ تا۳۰۶ واز۳۱۱ تا۳۱۲ وزارت داشت. در۱۳ ربیع الثانی درـ گذشت واو ابن الفرات اول بود، نک . ابن خلکان (دوسلین) ج ۲ ص ۳۵۵
(۶) ابن الفرات دوم ، یاابن خنزابه ، در۲۲ شعبان سال ۲۷۹ زائیده شدودرسالهای ۳۲۰ و ۳۲۴ وزارت داشت در ۳۲۲ هـ درحلب بود درجمادی الاولی سال۳۲۷ هـ درگذشت .
(۷) پسرعمش المحسن بود، به زنی وی درآمد .
(۸) در۲۷۹ هـ متولدشدودر۳۱۲ درگذشت .
(۹) ابن الفرات سوم ، یاابن خنزابه، درسوم ذیحجه ۳۰۸ زائیده شد . العزیزخلیفه‌فاطمی‌از۳۸۳ تا ۳۸۴ اوراوزیرکرد، در ۱۳ صفرسال ۳۹۱ هـ درگذشت ، نک . ابن خلکان . (دوسلین) ج ۱ ص ۳۱۹ .
(۱۰) . بامحمدبن طغج الاخشیدازدواج کرد .
(۱۱) بامحمدبن رائق ازدواج کرد . نک . امیرالامرایان
(۱۲) اوراخلیفه فاطمی الحاکم در۴۰۵ به وزارت گرفت .

۱۳ – بنی النَّوشَری

السلیل الشیبانی

محمد

۱ – أبومنصور عیسی ، ابن الشیخ النَّوشَری[۱]

۲ – أبو موسی عیسی . . .[۲]

۳ – المنصور

۴ – أحمد[۳]

۵ – محمد[۴]

۶ – أبو الفتح[۵]

۱۴ – بنی الحرشی

الأسود

عمرو

سعید[۶]

فلان

• سعید[۷]

• أبو صالح یحیی[۸]

• عبد الله[۹]

• السِّندی[۱۰]

مراجع : Zambaur : Contributions II p. 5-6, No 261

(۱) والی دمشق ازسال ۲۴۷ تا ۲۵۶ درگذشته به مصردر ۲۶۹ هـ.
(۲) والی مصرازسال ۲۹۲ تا ۲۹۷ در ۲۵ شعبان سال ۲۹۷ در-گذشت ازسال ۲۸۷ تا ۲۸۸ والی فارس بود .
(۳) درسال ۲۷۹ خداوندآمدوماردین‌ودر ۲۸۰ هـ خداوندمراغه‌بود
(۴) خلیفه المعتضد درسال ۲۸۲ اوراشکست داد .
(۵) به سال ۳۲۱ هـ درمصربود .
(۶) والی خراسان ازسال ۱۰۱ تاسال ۱۵۲ هـ .
(۷) ازسال ۱۶۱ تا ۱۶۳ هـ برمقنع می تاخت .
(۸) بسال ۱۸۶ هـ والی ری بود .
(۹) والی یمامه ازسال ۱۶۸ تا ۱۶۹ و والی واسط در ۱۹۹ هـ.
(۱۰) والی واسط به سال ۱۹۶ هـ .

۱۵ — بنی فَسَانجُس

- فَسَانجُس
  - أبو الفضل العباس (متوفى سنه ۳۴۲)
    - ۱ — أبو الفرج محمد (متوفى سنه ۳۷۰)
      - جعفر
        - حسن
          - ۵ — أبو الفضل العباس (وزير جلال الدوله سنه ۴۲۸)
        - ۳ — أبو الفرج محمد ، ذو السعادات(۱) (لقب‌اومهلبان ، وزير أبوكاليجار ديلمى ،متوفى سنه ۴۴۰)
          - ۴ — أبو القاسم جعفر (وزير سلطان الدوله‌سنه ۴۰۸، متوفى سنه ۴۱۹)
          - ۶ — أبو الغنائم علاء الدين بن المهلبان (در خدمت‌ابوكاليجاربود ،متوفى سنه ۴۴۹)
          - ۷ — أبو سعد با قريش همسوگند شد و با بساسيرى در سنه ۴۴۶ بجنگيد
    - ۲ — أبو محمد على (وزير شرف الدوله از سنه ۳۷۳ إلى ۳۷۴)

۱۶ — بنى العميد

- عبيد الله
  - محمد
    - الحسين العميد (وزير مرداويج ، سنه ۳۲۱)
      - أبو الفضل محمد الكاتب ، ابن العميد الأول (وزير ركن الدوله از سنه ۳۲۸ إلى ۳۵۹ متوفى‌سنه ۳۵۹)
        - أبو الفتح ذو الكفايتين ، ابن العميد الثانى (زاده‌سنه ۳۳۷ ، وزير ركن الدوله از ۳۵۹ إلى ۳۶۶)

۱۷ — بنى رائق

- رائق
  - ابراهيم (صاحب الشرطه ازسنه ۳۱۷ إلى ۳۱۸ و حاجب بود درسنه ۳۱۷)
  - أبو بكر محمد(۲) (أمير الأمراء از ۳۲۴ إلى ۳۲۶ ،متوفى سنه ۳۳۱)
    - مزاحم (در مصر بمرد سنه ۳۲۸)

---

(۱) اورانباید باابوغالب الحسن بن المنصوركه معاصروى بود اشتباه كرد. اين حسن درسيراف به سال ۳۵۲ زاييده شد وسلطان الدوله اورا در۴۰۹ به وزارت گماشت.

(۲) دخت ابوالفتح ، الفضل بن الفرات‌دوم رابه‌زنى گرفت.

١٨ – بنی مُقْلَه

مقله
|
الحسن
|
علی
|
أبو علی محمد ، ابن مقله الأول
[زاده سنه ۲۷۲ ، وزارت او از ۳۱۶ الی ۳۱۸ واز ۳۲۰ الی ۳۲۱
واز ۳۲۲ الی ۳۲٤ واز ۳۲٦ الی ۳۲۷ ، دست وزبانش را بریدند
و درزندان بمرد ۱۰ شوال سنه ۳۲۸] (۱)
|
أبو الحسین علی ، ابن مقله الثانی
(والی بغداد درعهد توزون سنه ۳۳۱ ، وزارت از سنة ۳۳۱ الی ۳۳۳)

١٩ – آل الرقیل

المسلمه
|
محمد
|
عمر
|
أحمد ، ابن المسلمه

شاخهٔ اول (میکائیل):

میکائیل
|
علی
|
أبو عبد الله الحسین
(یاالحسن) ، رئیس الرؤساء الثانی (۲)
|
أبو نصر جمال الدوله (۳)

شاخهٔ دوم (الحسن):

الحسن (یا الحسین)
|
أبو القاسم علی ، رئیس الرؤساء [الأول]
(وزیر خلیفه از سنه ٤۳۷ الی ٤٥۰ ، بساسیری اورا سنه ٤٥۰ بکشت)
|
أبو الفتح المظفر
|
هبة الله
|
أبو الفتوح عبد الله
(شاعرمتوفی سنه ٥۲٦)
|
أبو الفرج محمد
کنجور عضد الدین
(ووزیر خلیفه از سنه ٥٦٦ الی ٥۷۳ ، متوفی سنة ٥۷۳)
|
أبو الفتوح المبارك
(کنجور خلیفه از سنه ٦۰٥)

---

(۱) نک . ابن خلکان ج ۳ ، ص ۲۶۶.
(۲) وزیرطغرل بک بود.
(۳) استادالدار (کنجور) المستظهرخلیفه بود. درمحرم سال ۴۹۴ درگذشت.

۲۰ — بنی البریدی

- فلان
  - أبو عبد الله محمد البریدی
    - ۱ — أبو عبد الله أحمد (متوفی سنه ۳۳۲)
      - ٤ — أبو القاسم عبدالله (دربصره از سنه ۳۳۲ الی ۳۳٦ متوفی سنه ۳٤۹)
      - أبو الحسن محمد
      - أبو جعفر الفیاض(۱)
    - ۲ — أبو یوسف یعقوب (متوفی سنه ۳۳۲)
    - ۳ — أبو الحسین (عبد الله) (متوفی سنه ۳۳۳)
    - أبو الحسن علی

مراجع : ابن الاثیر : الکامل .

ابن مسکویه : تجارب الأمم (طبع امدروز ومرگولیوث) .

Derenbourg: Un Passage tronqué de Fakhri sur abu- Abdallah al-Baridi [Jubilée Nöldelke I. 193-196]

دائرة المعارف الاسلامیة ج ۱ (ماده البریدی) .

۲۱ — بنی المغربی

۱ — أبو القاسم الحسین بن أبی الحسین علی بن محمد بن یوسف بن بحر بن بهرام بن المرزبان بن ساسان بن الحرثون بن بالاش بن جاماسب بن فیروز بن یزداد بن بهرام گور الخ ... (نسب افسانه‌ای) ، دبیر سیف الدوله الحمدانی در حلب.

۲ — أبو الحسن علی بن المغربی ، (پسر دبیر پیش) ، وزیر سیف الدوله بود ، سپس سعدالدوله او را وزیر کرد و در سنه ۳۷۷ عامل شرف الدوله دیلمی گشت ، سپس با بدرالکردی در افتاد ، و به مصر رهسپار شد ، و الحاکم او را وزیر کرد ، سپس در سنه ٤۰۰ با دو پسرش المحسّن و محمد وبرادرش أبو عبد الله کشته شدند.

۳ — أبو القاسم الحسین بن المغربی ، الوزیر الکامل ، (پسر وزیر پیش) ، در سنه ۴۱۱ وزیر قراوش عقیلی بود ، ودر سنه ٤۱٤ در خدمت مشرف الدوله دیلمی بود ، سپس درسنه ۴۱۵ به نزد قراوش و از آن پس پیش نصرالدوله مروانی در شهرآمد رفت، و در سنه ۴۱۸ در میافارقین در گذشت .

٤ — أبو الفرج محمد بن جعفر بن محمد المغربی ، درخدمت البساسیری بود ، سپس خلیفه فاطمی ، المستنصر از ۲۵ ربیع الثانی تا ۹ رمضان سنه ۴۵۲ او را وزارت داد ، ، متوفی سنه ٤۷۸

(۱) ابن الاثیر (ج ص ۲۵۴) نوشته است که نام او " الفیاض" بود . (مترجم عربی) .

أبو الحسين على

۱ — أبو القاسم الحسين

أبو عبد الله (متوفى سنه ٤٠٠)

۲ — أبو الحسن على[1]

محمد

جعفر

٤ — أبو الفرج محمد

على المُحَسِّن

۳ — أبو القاسم الحسين (زاده سنه ۳۳۰ و متوفى سنه ٤۱۸)

فلان (متوفى سنه ٤٠٠)

مراجع : ابن الاثير : الكامل ج ۹
ابن خلكان : وفيات الأعيان
Wüstenfeld: Gesch. der Fatimiden-Chalifen vol. III. p. 25
ابن القلانسى : ذيل تاريخ دمشق (طبع امدروز)
ابن الأزرق در: Amedroz: Marwanid Dynasty, p. 133
Sacy: Religion des Druzes Cccl.
Brockelmann, Lit. Gesch.1. p. 353.

۲۲ — بنى مَاكُولا[2]

جعفر

على

۲ — أبو على الحسن (وزير جلال الدوله ازسنه ٤١٦ إلى ٤١٩ و از ٤٢٠ إلى ٤٢١ ، متوفى سنه ٤٢١)

٤ — أبو القاسم هبة الله (زاده سنه ۳٦٥ ، وزير جلال الدوله سنه ٤٢٣ ، ٤٢٤ ، ٤٢٥ ، ٤٢٦ ، متوفى درزندان هيت سنه ٤٣٠)

٥ — أبو على[3] سعد الملك (زاده درعكبرا در شعبان سنه ٤٢١ ، به جاى عمويش قاضى القضات بغداد شد سنه ٤٤٧ ، متوفى حدود سنه ٤٧٥)

۳ — أبو عبد الله الحسين (زاد سنه ۳٦۸ ، قاضى قضات بغداد از ٤٢٠ إلى ٤٤٧ ، متوفى سنه ٤٤٧)

فلان

۱ — أبو سعد (يا أبو سعيد) عبد الواحد (وزير جلال الدوله ديلمى ازسنه ٤٠٣ إلى ٤١٠ و از ٤١٢ إلى ٤١٦ ، متوفى درزندان سنه ٤١٧)

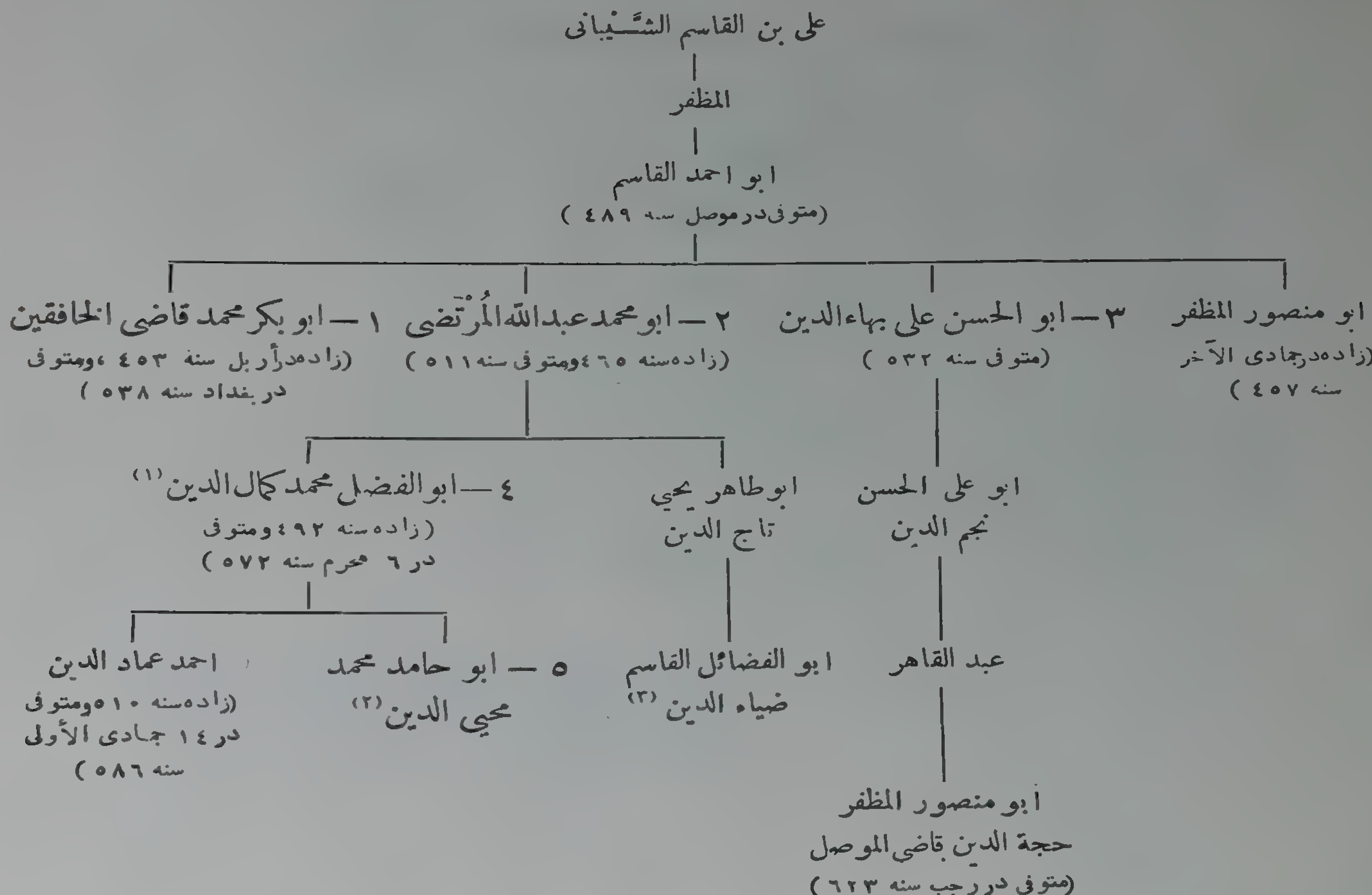
مراجع : ابن الاثير : الكامل .
ابن خلكان : وفيات الأعيان .
Brockelmann: Lit, Gesch. vol. I p. 354
Huart: Litt. Ar. p. 227
Wüstenfeld: Geschichtsschreiber p. 72

(۱) دختر محمد بن ابراهيم بن جعفر النعمانى را به زنى گرفت . نك . ابن خلكان ج ۱ ص ٤٥٠.

(۲) درباره اين خاندان نك . ماده بنى دلف (عجليها)

(۳) ابن خلكان (ج ۲ ص ۲٤۸) ازاو به نام ابونصر، على يادكرده است .

٢٣ – شَهرَزُورِيان

مراجع : ابن خلکان : وفیات الأعیان

٢٤ – بنی جُهَیر[4]

١ – ابو نصر محمد بن محمد بن جهیر، فخر الدوله، وزیر معز الدوله المرداسی، وناصر الدوله ونظام الدین مروانی، ووزیر خلیفه القائم از ٤٥٠ إلی ٤٥٣، واز ٤٥٤ إلی ٤٦٠ واز ٤٦١ إلی ٤٦٧[5]

٢ – ابو منصور محمد عمید الدوله، وزیر المقتدی از ٤٦٧ إلی ٤٧٦ واز ٤٨٤ إلی ٤٩٣، والی آمد از ٤٨٢ إلی ٤٨٤[6]

٣ – ابو القاسم علی قَوّام الدین زعیم الرؤساء، وزارت یافت از سنه ٤٩٣ إلی سنه ٥٠١ متوفی سنه ٥٠٣

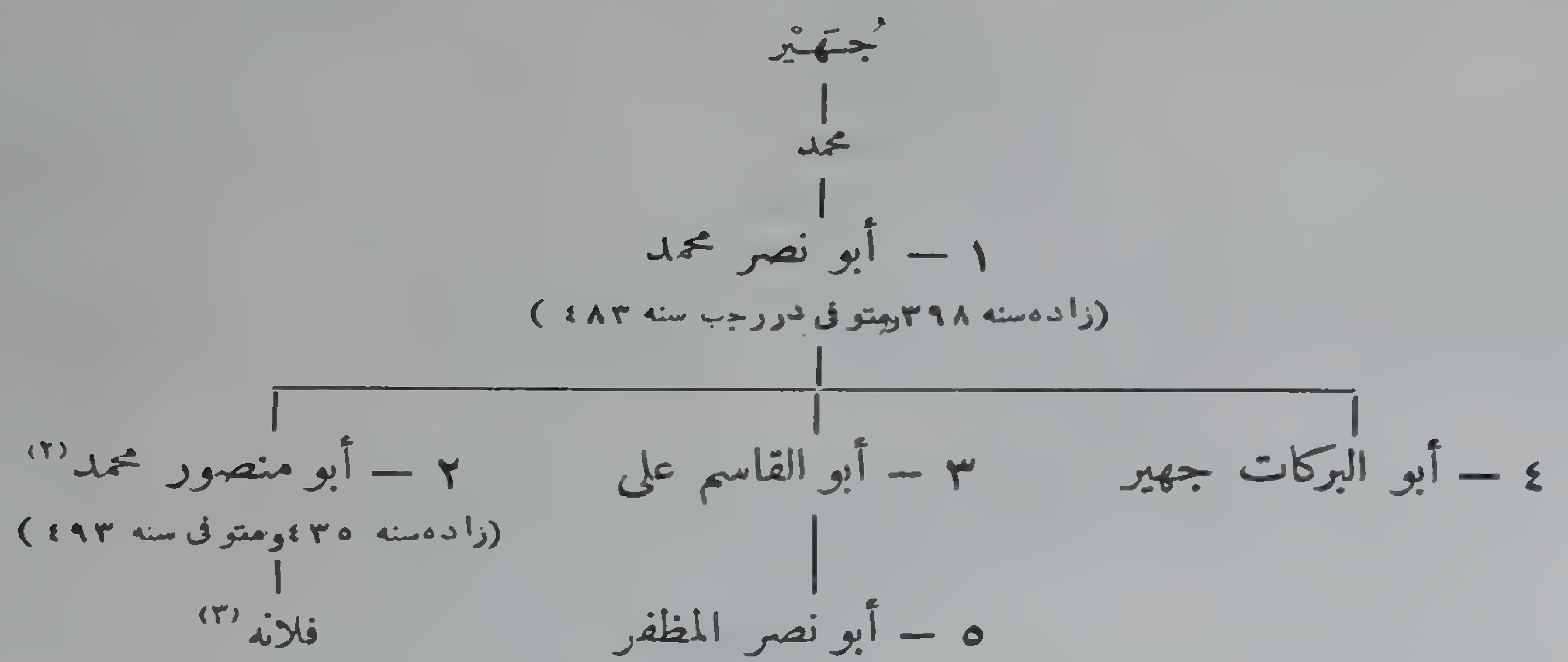
---

(١) ازطرف سیف الدین غازی اول ازسال ٥٤١ تا ٥٤٢ فرمانروای موصل واز ٥٥٠ تا ٥٧٢ ازطرف نورالدین فرمانروای دمشق بود.
(٢) ازسال ٥٧٢ تا ٥٨٦ ازطرف مسعود اول فرمانروای موصل بود.
(٣) قاضی دمشق سال ٥٧٢

(۴) ابن خلکان (ج ٣ ص ٢٨٧) نام این خانواده را "جهیر" نوشته
(۵) گزارش حال او را ابن خلکان (ج ٣ ص ٢٨٠) آورده است.
(۶) دخترنظام الملک را درسال ۴۶۲ به زنی گرفت. نک.
Berchem-Strzygowski: Amida p. 53, N 18, pl. VIII

△ ٤ — أبو البركات جهير معتمد الدوله ، كافی الـكفات ، والی آمد از آخر سنه ٤٨٤ إلی ٤٨٥ [١]
وزير تتش از سنه ٤٨٦ إلی ٤٨٧ بود .

٥ — أبو نصر المظفر نظـام الدين البغدادی ، وزير خليفه المقتفی سنه ٥٣٥

مراجع : ابن الاثير : الكامل .
دائرة المعارف الاسلامية (ماده ابن جهير) .

(١) Berchem-Strzygowski : Amida p. 41. N 17. pl. VII
(٢) در ٤٦٢ دخترنظام الملك رابه زنی گرفت ، ولی آن زن درشعبان ٤٧٥ بمرد .
(٣) وی به زنی نورالدوله دبيس (دوم) پسرصدقه مزيدی درآمد .

بخش دوم

امصار[1] (شهرها)

(۱) در اصل فرانسه Amṣâr (امصار) و در ترجمه عربی "الامصار" به معنی شهرها آمده است.(مترجم فارسی)
این فصل مشتمل بر نام فرمانروایان و والیانی است که در مراکز سیاسی و اداری حکومت داشتند، و فرمانروایانی که نام آنان در این فصل یاد نشده باید اسمشان را در جلد اول فرمانروایان : اسپانیا، سیسیل، افریقا، الجزیره، تونس، طرابلس، تمبکتو، صنعا، پاشاهای مصر، پاشاهای بودابست (بود)، پاشاهای بغداد، فرمانروایان طبرستان، گرجستان، شحنگان بغداد، و فرمانروایان سند، بنگال، و حیدرآباد دکن و غیره پیدا کرد.

۲۵ – ولات مکه وأشراف آن

عتّاب بن أسید، متوفی سنه ۱۳	سنه ۸ هـ
المحرز بن حارثه	۱۳
قنفذ بن عمیر بن جدعان التیمی	۱۳
طارق بن مرتفع	۱۳
نافع بن عبد الحارث الخزاعی	۲۳
علی بن عدی بن ربیعه الابشمی	۲۴
خالد بن العاص بن هشام المخزومی	۲۵
الحارث بن نوفل	۲۵
عبد الله بن خالد بن أسید، أموی	۲۶
عبد الله بن عامر بن کریز الحضرمی	۳۵
أبو قتادة الحارث بن ربعی الانصاری، (از طرف علی)	۳۶
قثم بن العباس بن عبد المطلب، (از طرف علی)[1]	۳۷
عتبه (یا عنبسه) بن أبی سفیان، (أموی)	۴۱
خالد بن العاص بن هشام، (برای بار دوم)	۴۲
عبد الله بن خالد بن أسید، (برای بار دوم)	۴۴
خالد بن العاص بن هشام، (برای بار سوم)	۴۵
مروان بن الحکم بن أبی العاص	۴۸
عمرو بن سعید بن العاص، الاشدق	۵۳
قیام عبد الله بن الزبیر	۶۱
الحارث بن حاطب الجمحی	۶۶
الحجاج بن یوسف بن الحکم بن عقیل بن مسعود بن عامر بن معتب ابن مالک بن کعب بن عمرو بن سعد بن عوف بن ثقیف[2]	۷۳
الحارث بن خالد بن العاص بن هشام المخزومی	۸۰

(۱) ابن الاثیر (ج ۳ ص ۱۶۴) نام اورا "قشم" یاد کرده است (مترجم عربی).
(۲) در ۲۱ رمضان ۹۵ هـ درگذشت. نک. ابن خلکان ج ۱ ص ۳۵۶.

أبو يزيد خالد بن عبد الله بن يزيد بن أسد بن كُرزْ القَسْرى [1]		سنه ٨١ هـ
عمر بن عبد العزيز (بهخلافت رسید سنه ٩٩)		٨٦
خالد بن عبد الله القسرى ، (برای بار دوم)		٩٣
عبد العزيز بن عبد الله بن خالد بن أسيد		٩٦
نافع بن علقمه الكنانى		
يحيى بن الحكم بن أبى العاص		
هشام بن اسماعيل المخزومى		
أبان بن عثمان بن عفان		
طلحه بن داود الحضرمى		٩٧
عبد العزيز بن عبد الله بن خالد ، (برای بار دوم)		٩٧
نايبان او: محمد بن طلحه بن عبد الله بن عبد الرحمن بن أبى بكر.		
عُرْوه بن عياض بن عدى النوفلى .		
عبد الله بن قيس بن مَخْرَمه بن المطلب		
عثمان بن عبد الله بن سُراقه .		
عبد الرحمن بن الضحاك بن قيس الفهرى		١٠٣
عبد الواحد بن عبد الله النَّضْرى .		١٠٤
ابراهيم بن هشام بن اسماعيل المخزومى	أموى	١٠٦
محمد بن هشام بن اسماعيل المخزومى ، برادر اولى	أموى	١١٤
نايب او: نافع بن علقمه الكنانى ، (برای بار دوم) .		
يوسف بن محمد بن يوسف الثَّقَفى .		١٢٥
عبد العزيز بن عمر بن عبد العزيز	از أمويان	١٢٦
عبد الواحد بن سليمان بن عبد الملك	از أمويان	١٢٧
محمد بن عبد الملك بن مروان .	از أمويان	١٣٠
الوليد بن عروه بن محمد بن عطيه السعدى		١٣١

دوره عباسى :

داود بن على بن عبد الله بن العباس ، متوفى سنة ١٣٣		١٣٢
زياد بن عبيد الله بن عبد المَدَان [2] الحارثى .		١٣٣
العباس بن عبد الله بن مَعْبَد بن العباس		١٣٦
نايب او: عمر بن عبد الحميد بن عبد الرحمن بن زيد بن الخطاب .		
زياد بن عبيد الله ، (برای بار دوم مدينه را نيز داشت) .		١٣٧
الهيثم بن معاويه العتيقى .		١٤١
السرّى بن عبد الله بن الحارث بن العباس		١٤٣
عبد الصمد بن على بن عبد الله العباسى .		١٤٦
محمد بن ابراهيم بن محمد الامام .	أمراء عباسى	١٤٩
ابراهيم بن يحيى بن محمد		١٥٨
جعفر بن سليمان بن على بن عبد الله .		١٦١
عبيد الله بن قُثَمْ بن العباس ، (الى سنه ١٧٠) .		١٦٣

(١) بر بصره نيز حكومت داشت ودر محرم ١٢۶ هـ درگذشت نک . ابن خلكان ج ١ ص ۴٨۴.
(٢) يا ابن عبد الدار الحارثى . نک . القلقشندى . صبح الاعشى ج ۴ ص ٢۶۶ (مترجم عربى).

نام		سنه
محمد بن ابراهیم بن محمد الامام ، (برای بار دوم)	عباسی	سنه ۱۷۸ ﻫ
عبید الله (بن زینب) بن محمد	از فرزندان اولی – عباسی	
العباس بن محمد	از فرزندان اولی – عباسی	
حماد البربری		۱۸۴
محمد بن عبد الله بن سعید بن المغیره بن عمرو بن عثمان بن عفان		۱۸۵
سلیمان بن جعفر بن سلیمان بن علی	أمراء عباسی	۱۸۶
الفضل بن العباس بن محمد	أمراء عباسی	۱۹۱
احمد بن اسماعیل بن علی	أمراء عباسی	
موسی بن عیسی بن موسی بن محمد	أمراء عباسی	
العباس بن موسی	أمراء عباسی – از فرزندان اولی	
علی بن موسی	أمراء عباسی – از فرزندان اولی	
عبد الله بن محمد بن عِمْران التیمی		
عبد الله بن محمد بن ابراهیم بن محمد الامام العباسی		
عبید الله بن قُثَمْ بن العباس ، (برای بار دوم)		
داود بن عیسی بن موسی بن محمد ، عباسی ، (عامل امین سپس مأمون)		۱۹۳
الحسن بن سهل ، (عامل مأمون)		۱۹۹
شورش الحسین بن حسن الأفطس که مردم را به محمد بن جعفر بن علی بن الحسین بن علی می‌خواند		۲۰۰
نک « حسینیان »		
حمدون بن علی		۲۰۱
نایب او: یزید بن محمد بن حنظله المخزومی		
عبید الله بن الحسن بن عبید الله بن العباس بن علی العلوی		۲۰۴
صالح بن العباس بن محمد بن علی بن عبد الله بن العباس	أمراء عباسی	۲۱۰
سلیمان بن عبد الله بن سلیمان	أمراء عباسی	۲۱۴
نایب او: پسرش محمد ، نک أیضا سنه ۲۴۵	أمراء عباسی	
صالح بن العباس ، (برای بار دوم)	أمراء عباسی	۲۱۸
محمد بن داود بن عیسی ، (إلی سنه ۲۳۳)	أمراء عباسی	۲۲۱
محمد المنتصر بن المتوکل ، (حاکم افتخاری)	أمراء عباسی	۲۳۳
علی بن عیسی بن جعفر بن المنصور		۲۳۷
أبو العباس عبد الله بن محمد بن داود بن عیسی بن موسی بن محمد ... الخ		۲۳۹
عبد الصمد بن موسی بن محمد بن ابراهیم الامام		۲۴۲
محمد بن سلیمان بن عبد الله بن محمد بن ابراهیم الزینبی		۲۴۵
محمد بن عبد الله بن طاهر ، (حجاز را با عراق داشت)		۲۴۸
نایب او: عبد الصمد بن موسی ، (برای بار دوم)		
جعفر بن الفضل بن عیسی بن موسی البشاشات		۲۵۰
عیسی بن محمد المخزومی الکُرْدی		۲۵۱
(و یوسف العلوی سردار بود)		

محمد بن احمد بن عیسی بن المنصور . . . . سنه ۲۵۳ ﻫ
عیسی بن محمد ، (برای بار دوم) ۲۵۴
علی بن الحسن الهاشمی ۲۵۶

أبو احمد طلحه الموفق ، الناصر لدین الله ، ابن المتوکل ۲۵۶
ابراهیم بن محمد بن ابراهیم بن اسماعیل بن جعفر بن سلیمان بن علی ابن عبد الله الزینبیه ۲۵۹
أبو عیسی محمد بن یحیی ۲۶۲
محمد بن أبی الساج ۲۶۳
هارون بن محمد بن اسحق بن موسی بن عیسی بن موسی ۲۶۸
یوسف بن أبی الساج ۲۷۱
عَجّ بن حاج المظفر ، الی سنه ۲۹۰ . . . . . . ۲۸۱

در دورهٔ فترت که از سنهٔ ۲۹۵ تا ۳۰۰ پیش آمد ، فرمانروایان واقعی بر سرکارنبودند
مؤنس المظفر ، (جز این نام‌را نداشت) ۳۰۰
محمد بن موسی ، (نک علویان) ۳۰۶

قرامطه :

ابن مخارب یا ابن مُخلَّد (یا ابن مجلب) ۳۱۷
محمد بن طغج الأخشید ۳۳۱
أبو جعفر محمد بن الحسن بن عبد العزیز ۳۳۹
احمد بن الفضل بن عبد الملك ۳۴۰
از این پس خطبه را درمکه به نام آل بویه و سپس برای اخشیدیها می‌خواندند ۳۴۴

علویان حسنی (بنی موسی) :

داود بن موسی [الثانی] بن عبد الله الصالح بن موسی [الأول] الجون ، (الشریف حسنی) . . . . حول سنة ۳۴۵
محمد بن موسی [الثانی] ، برادر اولی . . . .
الحسین بن محمد . . . .
محمد الثائر بن موسی [الثانی] . . . .
أبو هاشم محمد بن أبی جعفر محمد . . . .

فاطمیان :

أشراف مکه

(۱) بنی فلیته : (هاشمیها و سلیمانیها ، نک : جدول ۱) . . . .
أبو محمد جعفر بن محمد بن الحسین بن محمد الثائر [۱] ۳۵۶
عیسی بن أبی محمد جعفر ۳۷۰
أبو الفتوح الحسن بن أبی محمد جعفر [۲] ۳۸۴

---

(۱) درسال ۳۶۵ ﻫ خطبه بنام فاطمیان مصرخواند ، نک ابن الاثیر ج ۸ ص ۴۹۱ . و Fâsi, Wüstenfeld : Chroniken II, 207 et IV. 216, St. Lane- Poole: Br. M. IV p. IX

(۲) درسال ۴۰۲ دعوی خلافت کرد: Snouck Hurgronje Mekka I, 59 نک . دائره المعارف اسلام (طبع فرانسوی) ج ۱ ص ۸۹

أبو الطيب داود بن عبد الرحمن بن عبد الله بن داود ، (سلیمانی)	سنه ۴۰۱ ﻫ
أبو الفتوح الحسن ، (برای بار دوم)	۴۰۳
محمد شكر بن أبي الفتوح الحسن	۴۳۰
حمزه بن وهّاش بن أبي الطيب داود [1]	۴۵۳
أبو هاشم محمد بن جعفر بن محمد ، تاج المعالی [2]	۴۶۱
أبو فُلَيْتَه القاسم بن محمد بن جعفر	۴۸۷
فليته بن القاسم بن محمد بن جعفر	۵۱۷
هاشم بن فليته بن القاسم	۵۲۷
القاسم بن هاشم بن فليته	۵۴۹
عيسى بن فليته بن القاسم	۵۵۶
داود بن عيسى بن فليته	۵۷۰
مُكَثِّر بن عيسى بن فليته	۵۷۱
داود بن عيسى ، (برای بار دوم)	۵۷۲
مكثر بن عيسى ، (برای بار دوم)	۵۸۴
المنصور بن داود بن عيسى	۵۹۳

(ب) بنی قتاده :

أبو عزيز قتادة بن ادريس المُطَاعِن [3]		۵۹۷
الحسن بن قتاده [4]		۶۱۷
راجح بن قتاده		۶۲۹ — ۶۳۹ [5]
أبو سعد على بن قتاده		۶۳۹ — شعبان ۶۵۱
جمّاز بن الحسن بن قتاده	شعبان ۶۵۱ — ذو الحجه ۶۵۱	
راجح بن قتاده ، (برای بار دوم)	ذو الحجه ۶۵۱ — ربيع الأول ۶۵۲	
غانم بن راجح	ربيع الثانى ۶۵۲ — شوال ۶۵۲	
أبو نُمَيّ محمد [الأول] بن أبي سعد على		شوال ۶۵۲ — صفر ۷۰۱ [6]
ادريس بن قتاده	شوال ۶۵۲ — ربيع الثانى ۶۶۹	
غانم بن ادريس	صفر ۶۷۰	
رميثة بن أبي نمى محمد (در فواصل مختلف)		صفر ۷۰۱ — ذو القعده ۷۴۶
حميضه بن محمد	صفر ۷۰۱ — ذو الحجه ۷۰۱	
محمد بن ادريس (رقیبان هم)	ذو الحجه ۷۰۱ — ۷۰۳	
أبو الغيث بن محمد (رقیبان هم)	ذو الحجه ۷۰۱ — ۷۰۳	
عطيفه بن محمد (رقیبان هم)	ذو الحجه ۷۰۱ — ۷۰۳	

(۱) شجره نسبی راکه درجدول "۱" رسم کردیم مشکلاتی را راجع به سلیمانیان علوی H.C. Kay : Yaman, p. 284 دریمن به آن بر خورده است حل خواهد کرد.

(۲) علی الصلیحی اورا بفرمانروائی گماشت . نک Snouck Hurgronje : Mekka I. 97

(۳) درسال ۶۰۱ ﻫ برضد سلیم بن فلیته القاسم صاحب مدینه بجنگید. ابن خلدون (ج ۴ ص ۱۰۵) نوشته است که نام او ابوعزیز قتاده النابعه بن ادریس بن مطاعن بود (مترجم عربی)

(۴) در ۶۱۹ ﻫ مسعود ایوبی صاحب یمن اوراشکست داده بر مکه مستولی شد ویکی ازسرهنگان خود بنام علی بن رسول را حاکم مکه ساخت . نک ابن خلکان ج ۳ ص ۲۴۳ .

(۵) باایوبیان مصر بجنگید .

(۶) دائره المعارف اسلام . (چاپ فرانسه) ج ۱ ص ۱۰۴

حمیضه بن محمد ، (برای بار دوم)	۷۰۳	ذو الحجة ۷۱۳
أبو الغیث بن محمد ، (برای بار دوم)	ذو الحجة ۷۱۳	صفر ۷۱۴
حمیضه ، (برای بار سوم) . .	صفر ۷۱۴	شعبان ۷۱۵
حمیضه ، (برای بار چهارم) .	محرم ۷۱۸	ربیع الثانی ۷۱۸
عُطَیْفَه ، (برای بار دوم) . .	محرم ۷۱۹	محرم ۷۳۱
عجلان بن رُمَیثه (در فواصل مختلف)	**ذو القعده ۷۴۶**	**۷۷۴**
مُغَامِس بن رمیثه } رقیبان هم	۷۴۷	۷۵۰
سند بن رمیثه } رقیبان هم	۷۴۷	
ثقبة بن رمیثه	۷۴۸	شوال ۷۵۰
ثقبه بن رمیثه ، (برای بار دوم) .	۷۵۳	ذو الحجه ۷۵۴
ثقبه بن رمیثه ، (برای بار سوم) .	محرم ۷۵۷	ذو الحجه ۷۵۷
ثقبه بن رمیثه ، (برای بار چهارم)	ذو الحجه ۷۵۸	۷۶۲
محمد بن عطیفه . . .	جمادی الآخر ۷۶۰	ذو الحجه ۷۶۰
سند بن رمیثه ، (برای بار دوم)	۷۶۰	۷۶۲
احمد شهاب الدین بن عجلان .	شوال ۷۶۲	شوال ۷۸۸
عجلان بن رمیثه ، (برای بار دوم)	**ذو القعده ۷۶۲**	**۷۷۷**
محمد بن احمد	۷۸۰	ذو الحجه ۷۸۸
عقیل بن مبارک } مدعی حکومت بودند	ذو الحجه ۷۸۸	
علی بن مبارک } مدعی حکومت بودند	ذو الحجه ۷۸۸	
عنان بن مُغامِس } مدعی حکومت بودند	ذو الحجه ۷۸۸	ذو الحجه ۷۸۹
احمد بن ثقبة } مدعی حکومت بودند	ذو الحجه ۷۸۸	
علی بن عجلان ، (برای بار اول) .	شعبان ۷۸۹	شوال ۷۹۷
عنان بن مغامس (برای بار دوم)	شعبان ۷۹۲	ذو الحجه ۷۹۴
محمد بن عجلان ، (برای بار اول) .	۷۹۴	
محمد بن عجلان ، (برای بار دوم) .	شوال ۷۹۷	ربیع الثانی ۷۹۸
الحسن بن عجلان	**ربیع الثانی ۷۹۸**	**جمادی الآخر ۸۲۹**
برکات بن الحسن	**ذو الحجه ۸۰۹**	**شعبان ۸۵۹**
احمد بن الحسن	۸۱۱	
رُمَیثه بن محمد	ذو الحجه ۸۱۸	رمضان ۸۱۹
علی بن عنان } رقیبان هم	۸۲۷	ذو الحجه ۸۲۸
علی بن عجلان (برای بار دوم) } رقیبان هم	۸۲۷	ذو الحجه ۸۲۸
علی بن الحسن	شعبان ۸۴۵	شوال ۸۴۶
أبو القاسم بن الحسن . . .	ذو القعده ۸۴۶	۸۵۰
محمد بن برکات	**شعبان ۸۵۹**	**محرم ۹۰۳**
برکات بن محمد	**محرم ۹۰۳**	**ذو القعده ۹۳۱**
هزّاع بن محمد	ذو القعده ۹۰۶	جمادی الأولی ۹۰۷
احمد جازان بن محمد . . .	شوال ۹۰۸	رجب ۹۰۹
حمیضه بن محمد	رجب ۹۰۹	محرم ۹۱۰

قایتبای بن محمد	محرم	۹۱۰ —	صفر	۹۱۸
علی بن برکات، (متوفی سنه ۹۱۳).		۹۱۰		
أبو نُمَیّ محمد [الثانی] بن برکات	شعبان	۹۱۸ —		۹۷۴[1]
شریف فخری از سنه ۹۷۴ إلی ۹۹۲				
أحمد بن محمد	رجب	۹۴۷ —	نیمه	۹۹۷
الحسن بن محمد	نیمه	۹۹۷ —	جادی الآخر	۱۰۱۰[2]
مسعود بن الحسن		۱۰۰۳		
أبو طالب بن الحسن	ذو الحجه	۱۰۰۸ —	جادی الآخر	۱۰۱۲
إدریس بن الحسن } رقیبان هم	جادی الآخر	۱۰۱۲ —	محرم	۱۰۳۴
فُهَید بن الحسن } رقیبان هم	جادی الآخر	۱۰۱۲ —		۱۰۱۹
محسن بن الحسین بن الحسن	جادی الآخر	۱۰۱۲ —	رمضان	۱۰۳۷
أحمد بن المطلب	رمضان	۱۰۳۷ —	صفر	۱۰۳۷
مسعود بن إدریس	صفر	۱۰۳۹ —	ربیع الثانی	۱۰۴۰
عبد الله بن الحسن	ربیع الثانی	۱۰۴۰ —	صفر	۱۰۴۱
محمد بن عبد الله	صفر	۱۰۴۱ —	شعبان	۱۰۴۱
زید بن محسن	صفر	۱۰۴۱ —	محرم	۱۰۷۷
عبد العزیز بن إدریس	شعبان	۱۰۴۱ —	ذو الحجه	۱۰۴۱
نامی بن عبد المطلب	شعبان	۱۰۴۱ —	ذو الحجه	۱۰۴۱
سعد بن زید، (برای بار اول)	محرم	۱۰۷۷ —	ذو الحجة	۱۰۸۲
حمود بن عبد الله	محرم	۱۰۷۷ —	رجب	۱۰۷۷
أحمد بن زید		۱۰۸۰ —	ذو الحجه	۱۰۸۲
برکات بن محمد	ذو الحجه	۱۰۸۲ —	ربیع الثانی	۱۰۹۳
سعید بن برکات	ربیع	۱۰۹۳ —	ذو القعده	۱۰۹۵
أحمد بن زید	ذو القعده	۱۰۹۵ —	جادی الآخر	۱۰۹۹
أحمد بن غالب	شوال	۱۰۹۹ —	رجب	۱۱۰۱
محسن بن الحسین	رجب	۱۱۰۱ —	محرم	۱۱۰۳
سعید بن سعد، (برای بار اول)	محرم	۱۱۰۳ —	ذو الحجه	۱۱۰۳
سعد بن زید، (برای بار دوم)	ذو الحجه	۱۱۰۳ —	ذو الحجه	۱۱۰۵
عبد الله بن هاشم	ذو الحجه	۱۱۰۵ —	ربیع الثانی	۱۱۰۶
سعد بن زید (برای بار سوم)	ربیع الثانی	۱۱۰۶ —	شوال	۱۱۱۳
سعید بن سعد (برای بار دوم)	شوال	۱۱۱۳ —	ربیع الأول	۱۱۱۶
عبد المحسن بن احمد	ربیع الأول	۱۱۱۶		
عبد الکریم بن محمد، (دوبار از حکومت افتاد)	ربیع الأول	۱۱۱۶ —	ذو القعده	۱۱۲۳
سعد بن زید (برای بار چهارم)	شوال	۱۱۱۶		
سعید بن سعد (برای بار چهارم)	ذو الحجة	۱۱۱۶ —	رجب	۱۱۱۷

(۱) در ۹۲۲ هـ مصر بدست سلطان سلیم اول افتاد و ابو نمی محمد دوم فرمانبردار عثمانیان شد و حسین فرمانروای یمن را. بنام سلاطین مصر بکشت دائره المعارف اسلام (چاپ فرانسه) ج ۱ ص ۱۰۴

(۲) Wüstenfeld: Die Scherife von Mekka, 1885

عبد الكريم بن محمد (برای بار دوم) رجب ١١١٧ — ذو القعده ١١٢٣

سعید بن سعد ، (برای بار پنجم) ذو القعده ١١٢٣ — محرم ١١٢٩

عبد الله بن سعید . . . محرم ١١٢٩ — جمادی الأولى ١١٣٠

علی بن سعید . . . جمادی الأولى ١١٣٠ — ذو الحجه ١١٣٠

یحیی بن برکات . . . ذو الحجه ١١٣٠ — رجب ١١٣٢

مبارك بن احمد . . . رجب ١١٣٢ — ذو الحجه ١١٣٤

یحیی بن برکات (برای بار دوم) ذو الحجة ١١٣٤ — ذو الحجه ١١٣٥

برکات بن یحیی ، (برای بار اول) ذو الحجه ١١٣٥

مبارك بن أحمد ، (برای بار دوم) محرم ١١٣٦ — جمادی الأولى ١١٣٦

برکات بن یحیی ، (برای بار دوم) محرم ١١٣٦

عبد الله بن سعید ، (برای بار دوم) جمادی الآخر ١١٣٦ — ذو القعده ١١٤٣

محمد بن عبد الله ، (برای بار اول) ذو القعده ١١٤٣ — جمادی الأولى ١١٤٥

مسعود بن سعید ، (برای بار اول) . . . . جمادی الأولى ١١٤٥ — شعبان ١١٤٥

محمد بن عبد الله ، (برای بار دوم) شعبان ١١٤٥ — رمضان ١١٤٦

مسعود بن سعید ، (برای بار دوم) رمضان ١١٤٦ — ربیع الأول ١١٦٥

مساعد بن سعید . . . . ربیع الأول ١١٦٥ — محرم ١١٨٤

جعفر بن سعید . . . ذو الحجه ١١٧٣

احمد بن سعید ، (برای بار اول) محرم ١١٨٤ — ربیع الأول ١١٨٤

عبد الله بن الحسین . . ربیع الأول ١١٨٤ — جمادی الآخر ١١٨٤ (١)

احمد بن سعید ، (برای بار دوم) جمادی الآخر ١١٨٤ — ذو القعده ١١٨٦

سرور بن مساعد . . . . ذو القعده ١١٨٦ — ربیع الثانی ١٢٠٢ (٢)

عبد المعین بن مساعد (برای بار اول) ربیع الثانی ١٢٠٢

غالب بن مساعد . . . . ربیع الثانی ١٢٠٢ — ذو القعده ١٢٢٨ (٣)

عبد المعین بن مساعد (برای بار دوم) محرم ١٢١٨ — ربیع الأول ١٢١٨

یحیی بن سرور . . . ذو القعده ١٢٢٨ — شعبان ١٢٤٢

عبد المطلب بن غالب ، (برای بار اول) . . . . محرم ١٢٤٣ — صفر ١٢٤٣ (٤)

محمد بن عبد المعین ، (برای بار اول) . . . . صفر ١٢٤٣ — رجب ١٢٦٧

عبد المطلب بن غالب (برای بار دوم) رمضان ١٢٦٧ — شعبان ١٢٧٢

محمد بن عبد المعین (برای بار دوم) شعبان ١٢٧٢ — شعبان ١٢٧٤

عبد الله بن محمد . . . . شعبان ١٢٧٤ — جمادی الآخر ١٢٩٤

الحسین بن محمد . . . شعبان ١٢٩٤ — ربیع الثانی ١٢٩٧

عبد المطلب بن غالب (برای بار سوم) جمادی الآخر ١٢٩٧ — شوال ١٢٩٩

(متوفی سنه ١٣٠٣) . . . .

عون الرفیق بن محمد . . . . ذو القعده ١٢٩٩

(١) در ١١٨٤ هـ مکه بدست علی بک والی مصر افتاد.

(٢) در ١١٨٦ هـ با وهابیها پیمان صلح بست.

(٣) جنگ را با وهابیها از سر گرفت وسپس در ١٢١٢ با آنان صلح کرد

(٤) محمد علی پاشا والی مصر او را در ١٢٤٣ عزل کرد.

• الحسین بن علی بن محمد . . . . ،
اعلام سلطنت او بر حجاز . . . . . ۷ رمضان ۱۳۳۴
اورا سعود [الثانی] (صاحب حائل) براند ۱۳۳۴
انگلیسیها اورا معزول و به قبرس تبعید کردند . . ذو القعده ۱۳۴۳

مراجع :

Snouck-Hurgronje : Mekka
Wüstenfeld : Die Chroniken der Stadt Mekka II, 214-220
Wüstenfeld : Die Schèrife von Mekka in XI (XIII) Jhb. Abh. Göttingen 1885.
Hammer : Geschichte. d. Osm. R. I, 811.
Jubilée E. G. Browne, Cambridge 1922, p. 439-444.
Sachau : Verzeichnis Nos 40-43 p. 20, 21

۲۶ — ولات مدینه

سهل بن حنیف ، از طرف علی		۳۷
ابو ایوب ، از طرف علی		۴۰

دورهٔ اموی :

أبو هریره		۴۰
مروان بن الحکم		۴۱
سعید بن العاص بن سعید بن العاص ، إلى سنة ۵۶	ربیع الأول	۴۹
مروان بن الحکم [۱] ، (برای بار دوم)		۵۶
الولید بن عتبه بن أبی سفیان	ذو القعده	۵۷
عمرو بن سعید بن العاص ، الأشدق ، مکه را نیز داشت		۶۰
الولید بن عتبه ، (برای بار دوم)		۶۱
عثمان بن محمد بن أبی سفیان ، از طرف یزید		۶۲
عبید الله بن الزبیر	از طرف عبد الله بن زبیر	۶۴
جابر بن الأسود بن عوف	از طرف عبد الله بن زبیر	۶۵
العباس بن سهل	از طرف عبد الله بن زبیر	۶۵
مصعب بن الزبیر	از طرف عبد الله بن زبیر	۶۵
جابر بن الأسود ، (برای بار دوم)	از طرف عبد الله بن زبیر	۶۸
طلحه بن عبید الله بن عوف	از طرف عبد الله بن زبیر	۷۲
طارق بن عمرو ، غلام عثمان ، از طرف عبد الملك		۷۲
الحجاج بن یوسف		۷۴
ابان بن عثمان		۷۵
هشام بن اسماعیل المخزومی		۸۲
عمر بن عبد العزیز		۸۶
عثمان بن حیان		۹۳

(۱) نک : Nöldecke, Zur Geschichte der Omajjaden ZDMG LV (1901) 686-E.J. III. 71

ابو بکر بن محمد بن عمرو بن حزم ، از طرف سلیمان	سنه ۹۶ هـ
عبد الرحمن بن الضحاك بن قیس الفهری	۱۰۱
در سنه ۱۰۳ مکه را نیز ضمیمه کرد.	
عبد الواحد بن عبد الله النضری[۱] } همراه مکه	۱۰۴
ابراهیم بن هشام بن اسماعیل المخزومی } همراه مکه	۱۰۶
خالد بن عبد الملك بن الحرث[۲] بن الحکم ، (مدینه را تنها)	۱۱۴
محمد بن هشام بن اسماعیل المخزومی ، (مدینه ومکه)	۱۱۷
یوسف بن محمد بن یوسف الثقفی	۱۲۵
عبد العزیز بن عمر بن عبد العزیز	۱۲۶
عبد الواحد بن سلیمان بن عبد الملك	۱۲۷
محمد بن عبد الملك بن مروان	۱۳۰
الولید بن عروه بن محمد بن عطیه السعدی	۱۳۱
یوسف (یا عیسی) بن عروه ، آخرین فرمانروای بنی امیه	۱۳۲

دوره عباسی :

داود بن علی بن عبد الله بن العباس ،متوفی سنه ۱۳۳	۱۳۲
زیاد بن عبید الله بن عبد المدان الحارثی	۱۳۳
العباس بن عبد الله بن معبد بن العباس	۱۳۶
زیاد بن عبید الله ،(برای بار دوم)از این سال مدینه از مکه جدا شد	۱۳۷
محمد بن خالد بن عبد الله القسری	۱۴۱
ریاح بن عثمان بن حیان المرّی	۱۴۴
طغیان علویها سنه ۱۴۴	
عبد الله بن ربیعه الحارثی[۳]	۱۴۵
طغیان زنگیها سنه ۱۴۵	
جعفر بن سلیمان بن علی بن عبد الله العباسی	۱۴۶
الحسن بن زید بن الحسن بن علی ، علوی	۱۵۰
عبد الصمد بن علی ، (عم مأمون)	۱۵۵
محمد بن عبد الله الکثیری	۱۵۹
محمد بن عبید الله بن محمد بن عبد الرحمن بن صفوان الجمالی	۱۵۹
محمد بن عبد الله الکثیری ،(برای بار دوم)	۱۶۰
زفر بن عاصم الهلالی	۱۶۰
جعفر بن سلیمان بن علی بن عبد الله العباسی (برای بار دوم)، نک سنه ۱۴۶	۱۶۱
ابراهیم بن یحیی بن محمد العباسی ،(متوفی سنه ۱۶۷)	۱۶۶
اسحق بن عیسی بن علی السجاد العباسی	۱۶۷
عمر بن عبد العزیز بن عبد الله بن عمر بن الخطاب	۱۶۹

(۱) طبری (ج ۲ ص ۱۴۳۷)ازاوبه نام " النصری " یادکرده است (مترجم عربی).
(۲) نک. القلقشندی صبح الاعشی (ج ۴ ص ۲۹۶) (مترجم عربی) .
(۳) القلقشندی (ج ۴ ص ۲۹۷) از او به نام عبدالله بن الربیع یادکرده است (مترجم عربی)

اسحق بن سلیمان بن علی بن عبد الله بن العباس		سنه ۱۷۰ هـ
عبد الملك بن صالح بن علی بن عبد الله بن العباس .		
محمد بن عبد الله بن عبید الله بن العباس . .		
موسی بن عیسی بن محمد بن علی العباسی، (متوفی سنه ۱۸۳)		
ابراهیم بن محمد بن ابراهیم بن محمد بن علی العباسی .		۱۸۳
علی بن عیسی بن موسی بن محمد بن علی العباسی .	از طرف هارون الرشید ۱۷۰—۱۹۳	
محمد بن ابراهیم		
عبد الله بن مصعب		
بکار بن عبد الله بن مصعب		
محمد بن علی		
أبو البختری وهب بن منبه		
داود بن عیسی بن موسی بن محمد العباسی، از طرف الأمین		۱۹۳
نایب او نصرش سلیمان سنه ۱۹۳		
الحسن بن سهل، از طرف المأمون		۱۹۸
هارون بن المسیّب		۲۰۰
حمدون بن علی		۲۰۱
عبید الله بن الحسن بن عبد الله بن عبید الله بن العباس بن علی العلوی .		۲۰۴
صالح بن العباس بن محمد		۲۰۹
سلیمان بن عبد الله بن سلیمان		۲۱۴
محمد بن صالح بن العباس بن محمد بن علی العباسی		۲۲۹
محمد المنتصر بن المتوکل، حاکم افتخاری		۲۳۳
صالح بن علی		۲۴۶
علی بن الحسن بن اسماعیل بن العباس بن محمد، از طرف المنتصر . .		۲۴۷
محمد بن عبد الله بن طاهر، از طرف المستعین		۲۴۸

[در بارهٔ بقیه فرمانروایان مدینه رجوع شود به فرمانروایان مدینه که از علوی ها بودند]

مراجع :

Wüstenfeld : Geschichte von Medyna

فتح مصر		سنه ۲۱هـ
ابو عبد الله عمرو بن العاص بن وائل بن هشام بن سعيد بن سهم .	غره محرم	۲۱[۱]
عبد الله بن سعد بن أبي سرح بن الحارث[۲] العامری		۲۵
قیس بن سعد بن عبادة بن دُلَیم بن حارثه الأنصاری		۳۵
عبد الله بن سعد ، (برای بار دوم) ، متوفی درمدینه سنه ۸۰		۳۵
محمد بن أبي بكر الصديق		۳۶
الاشتر النخعی ، مالك بن الحارث[۳] ، هرگز به مقر حکومت خود نرسید .		۳۷
دوره اموی :		
عمرو بن العاص ، (برای بار دوم)	ربیع الأول	۳۸
عتبه بن أبي سفیان ، برادرمعاویه	ذو القعده	۴۳
ابو مسعود عقبه بن عامر بن عبس بن غنم بن عدی بن عمرو[۴] . .		۴۴
معاویه بن حدیج الکندی[۵] . . . . سنه ۴۷		
مسلمه بن مخلد بن صامت بن نیار الخ ، (متوفی فی ۲۵ رجب سنه ۶۲) . . .	۲۰ ربیع الأول	۴۷
محمد بن مسلمه		۶۲
سعید بن یزید بن علقمه بن یزید بن عوف الأزدی	غره رمضان	۶۲
عبد الرحمن بن عتبه بن جحدم ، از طرف عبد الله بن الزبیر	شعبان	۶۴
عبد العزیز بن مروان بن الحکم بن أبي العاص	غره رجب	۶۵
عبد الله بن عبد الملك بن مروان	۱۱ جمادی الآخر	۸۴
قره بن شریك بن مرثد بن الحارث بن حبش العبسی	۱۳ ربیع الأول	۹۰
عبد الملك بن رفاعه بن خالد بن ثابت الفهمی	غره ربیع الأول	۹۶
ایوب بن شرحبیل بن أکثوم[۶] بن ابرهه الأصبحی	ربیع الأول	۹۹
بشر بن صفوان بن تویل بن بشر بن حنظله بن علقمه بن شرحبیل .	۱۷ رمضان	۱۰۱
بن عزیز بن خالد الکلبی		
● [۷]أسامه بن زید		۱۰۲
حنظله بن صفوان ، برادربشر	شوال	۱۰۲
محمد بن عبد الملك بن مروان	۱۱ شوال	۱۰۵
الحر بن یوسف بن یحیي بن الحکم	۳ ذی الحجه	۱۰۵
● حفص بن الولید بن یوسف بن عبد الله بن الحارث	۳۰ ذی الحجه	۱۰۸
عبد الملك بن رفاعه ، (برای بار دوم	۱۸ محرم	۱۰۹
الولید بن رفاعه ، برادر اولی ، متوفی درغره جمادی الآخر سنه ۱۱۷ . . .	۳ صفر	۱۰۹

(۱) این تاریخ سقوط اسکندریه وعزیمت یونانیان ازمصراست

(۲) بعضی ازمورخان نوشته اندکه خلیفه عمر (متوفی ۲۳هـ) اوراحکومت گماشت ، نک . النجوم الزاهره (ج ۱ ص۲۰۷)مترجم عربی

(۳) ابوالمحاسن (ج ۱ص ۹۰) اوراالاشترالنخعی ذکرکرده است

(۲) ابوالمحاسن مینویسدکه نام او عقبه بن عامر بن عبس بن عمرو بن عدی بن رفاعه بن مودوعه بن عدی بن غنم بن الربعه بن رشدان بن قیس بن جهینه الجهنی است ، نک النجوم الزاهره ج ۱ ص ۱۲۶ مترجم عربی

(۵) نام اوراسیوطی آورده است . ولیکن معاویه جز سردار سپاه نبودنک . البیان المغرب (ج ۱ ص ۱۳) .

(۶) ابوالمحاسن (ج ۱ ص ۲۳۷) مینویسدکه نام اوایوب بن شرحبیل بن اکثوم بن ابرهه بن الصباح بودودرالکندی و المقریزی نام او " اکسوم " آمده است (مترجم عربی) .

(۷) مهره‌های شیشه ای نیزبه این سکه اضافی می گردد .

الحکم بن قیس بن مخرمه، حاکم افتخاری مصر و شام			سنه ۱۱۱ ﻫ
• نایب او: عبیدالله بن الحبحاب الموصلی . . . . . . سنه ۱۱۱			
عبد الرحمن بن خالد بن مسافر بن خالد بن ثابت الفهمی		جمادی الآخر	۱۱۷
حنظله بن صفوان، (برای بار دوم)	۵	محرم	۱۱۹
حفص بن الولید، (برای بار دوم)	۱۳	شعبان	۱۲٤
حسّان بن عتاهیه بن عبد الرحمن التجیبی، (۱۶ روز)	۱۲	جمادی الآخر	۱۲۷
حفص بن الولید، (برای بار سوم)	۲۸	جمادی الآخر	۱۲۷
الحوثره بن سهیل الباهلی [1]	۲	محرم	۱۲۸
المغیره بن عبید الله الفزاری	۲۳	رجب	۱۳۱
• عبد الملک بن مروان بن موسی بن نصیر اللخمی		جمادی الآخر	۱۳۲

دوره عباسی :

• صالح بن علی بن عبد الله بن العباس	غره	محرم	۱۳۳
• ابو عون عبد الملک بن یزید الخراسانی، غلام هناه [2] .	غره	شعبان	۱۳۳
صالح بن علی، (برای بار دوم)	۲٤	ربیع الثانی	۱۳۶
ابو عون، (برای بار دوم)	٤	رمضان	۱۳۷
موسی بن کعب بن عیینة بن عائشه بن عمرو التمیمی	۱۶	ربیع الثانی	۱٤۱
محمد بن الاشعث بن عقبه الخزاعی	۲۵	ذی الحجه	۱٤۱
• نوفل بن محمد بن الفرات			۱٤۲
حُمَیْد بن قحطبه بن شبیب بن خالد بن معدان الطائی	۵	رمضان	۱٤۳
• ابو خالد یزید بن حاتم بن قبیصه المهلبی	۱۵	ذی القعده	۱٤٤
• نایب او: عبدالرحمن بن یزید. سنه ۱٤۷			
• محمد بن سعید [3]		ربیع الثانی	۱۵۲
عبد الله بن عبد الرحمن بن معاویه بن حدیج [4]	۱۸	ربیع الثانی	۱۵۲
محمد بن عبد الرحمن، (برادر اولی)		صفر	۱۵۵
عبد الصمد بن علی بن عبد الله بن العباس	۱۵	شوال	۱۵۵
موسی بن عُلَیّ بن رباح اللخمی		شوال	۱۵۵
مطر، غلام المنصور			۱۵۹
ابو ضمره محمد بن سلیمان			۱۵۹
عیسی بن لقمان بن محمد الجمحی	۱۶	ذی الحجه	۱۶۱
ابو ضمره محمد، (برای بار دوم)			۱۶۲
سلمه بن رجا			۱۶۲
واضح، غلام المهدی، (متوفی سنه ۱۶۹)	۲۳	جمادی الآخر	۱۶۲
منصور بن یزید بن منصور الرعینی	۱۱	رمضان	۱۶۲
• ابو صالح یحیی بن داود بن ممدود [5] الحرشی		ذو الحجه	۱۶۲

---

(۱) نام او "حوثره" نیز بود. نک. النجوم الزاهره (ج ۱ ص ۳۰۵) — مترجم عربی.

(۲) نک. فرمانروایان نیشابور از سال ۱۵۹ تا ۱۶۰ ﻫ.

(۳) نک. Contr. II, N° 264.

(۴) به نظر می رسد که عبدالله جز سرداری از طرف محمد بن سعید نبود.

(۵) نک. Contr. I, N° 56. احتمال دارد که نام او یحیی بن سعید باشد. نک ایضاً: طبری ج ۳ ص ٤۹۳، ابوالمحاسن (ج ۲ ص ٤٤) نام او را "الخرسی" نوشته است.

سالم بن سواده التمیمی	۱۰	محرم	سنه ۱۶۴ ﻫ
• ابراهیم بن صالح بن علی بن عبد الله بن العباس	۱۱	محرم	۱۶۵
موسی بن مصعب بن الربیع الخثعمی	۷	ذی الحجه	۱۶۷
عَسّامه بن عمرو بن علقمه المعافری[1]	۲۶	ذی الحجه	۱۶۸
• الفضل بن صالح بن علی بن عبد الله بن العباس	۲۹	محرم	۱۶۹
• علی بن سلیمان بن علی بن عبد الله بن العباس		شوال	۱۶۹
• موسی بن عیسی بن موسی بن محمد بن علی	۲۶	ربیع الأول	۱۷۱
مسلمة بن یحیی بن قره البجلی	۱۴	رمضان	۱۷۲
محمد بن زهیر بن المسیّب الضبی الأزدی	۵	شعبان	۱۷۳
• داود بن یزید بن حاتم المهلّبی	۱۴	محرم	۱۷۴
• موسی بن عیسی ، (برای بار دوم)	۷	صفر	۱۷۵
• ابراهیم بن صالح ، (برای بار دوم)		صفر	۱۷۶
• جعفر بن یحیی بن برمك ، حاکم افتخاری.			۱۷۶
نایب او : عمر بن مهران ، سنه ۱۷۶			
عبد الله بن المسیب بن الزبیر الضبی[2]	۱۹	رمضان	۱۷۶
اسحق بن سلیمان بن علی بن عبد الله بن العباس	غره	رجب	۱۷۷
هرثمه بن أعین	۲	شعبان	۱۷۸
عبد الملك بن صالح بن علی بن عبد الله بن العباس ، حاکم افتخاری	۱۲	شوال	۱۷۸
نایب او برای بار دوم: عبدالله بن المسیب ، سنه ۱۷۸			
عبید الله بن المهدی	۱۲	محرم	۱۷۹
موسی بن عیسی (برای بار سوم) حاکم إسمی واقعی	۳	رمضان	۱۷۹
نایب او: پسرش یحیی بن موسی ، سنه ۱۷۹			
عبید الله بن المهدی ، (برای بار دوم)	۷	جمادی الآخر	۱۸۰
• اسماعیل بن صالح بن علی بن عبد الله بن العباس	۷	رمضان	۱۸۱
اسماعیل بن عیسی بن موسی بن محمد بن علی بن عبد الله الخ	۱۶	جمادی الآخر	۱۸۲
اللیث بن الفضل الأبیوَردی	۲۵	شوال	۱۸۲
احمد بن اسماعیل بن علی بن عبد الله بن العباس	۲۵	جمادی الآخر	۱۸۷
عبید الله بن محمد بن ابراهیم بن محمد بن علی ، معروف بابن زینب	۱۵	شوال	۱۸۹
الحسین بن جمیل	۱۰	رمضان	۱۹۰
مالك بن دلهم بن عیسی الکلبی	۲۲	ربیع الآخر	۱۹۲
الحسن بن التختاح بن التختکان[3]	۳	ربیع الأول	۱۹۳
حاتم بن هرثمه بن أعین[4]	۲۲	ربیع الأول	۱۹۴
جابر بن الأشعث بن یحیی الطائی	۲۵	جمادی الآخر	۱۹۵
ربیعه بن قیس ، (از طرف خلیفه الأمین)			۱۹۶
• عباد بن محمد بن حیان البلخی ، از طرف المأمون	۸	رجب	۱۹۶

(۱) ابوالمحاسن ج ۲ ص ۵۷ نام اورا " عسامه " می نویسد

(۲) ابوالمحاسن ج ۲ ص ۸۵ نام اورا عبدالله بن المسیب بن زهیر می نویسد.

(۳) وی سیرا ابوعلی بن البحباح البلخی نام داشت . نک . الوزراء والکتاب تالیف ابومحمد عبدوس الجهشیاری ، طبع . (Hans v. Mzik) ص 118.a,b

(۴) جزدر ۴ شوال سال ۱۹۴ به مصر نیآمد.

• المطلب بن عبد الله بن مالك الخزاعی	١٥ ربیع الأول	سنه ١٩٨ هـ
• العباس بن موسی بن عیسی بن موسی بن محمد بن علی	٢٧ شوال	١٩٨
(متوفی در جمادی الآخر سنه ١٩٩)		
• المطلب بن عبد الله ، (برای بار دوم)[1]	١٤ محرم	١٩٩
• السری بن الحكم بن یوسف الزطی[2]	غره رمضان	٢٠٠
• أبو نصر محمد بن السری ، (متوفی در ٨ شعبان سنه ٢٠٦)	٢٩ جمادی الآخر	٢٠٥
• عبید الله بن السری	٩ شعبان	٢٠٦
عبد الله بن طاهر بن الحسین[3]	٥ محرم	٢١١
المعتصم ، حاكم افتخاری ١١ ذی القعده ٢١٣		
عیسی بن یزید الجلودی (یاغی بودند)	١٧ ذی القعده	٢١٣
عمیر بن الولید التمیمی البدغیسی ، (متوفی در ١٦ ربیع الثانی سنه ٢١٤) (یاغی بودند)	١٩ صفر	٢١٤
عیسی بن یزید ، (برای بار دوم) (یاغی بودند)	٤ رجب	٢١٤
در ٢١ شعبان سنه ٢١٤ معتصم به فسطاط آمد.		
عَبْدَوَیْه بن جبله (یاغی بودند)	غره محرم	٢١٥
عیسی بن المنصور بن موسی الرافعی	غره محرم	٢١٦
عبد الملك نصر بن عبد الله الصفدی ، معروف به كیدر[4]	صفر	٢١٧
المظفر بن نصر بن عبد الله كیدر	جمادی الأولی	٢١٩
أبو جعفر أشناس		٢١٩ — ٢٣٠
موسی بن أبی العباس ثابت الحنفی	غره رمضان	٢١٩
مالك بن كیدر الصفدی	٢٢ ربیع الأول	٢٢٤
علی بن یحیی ، أبو الحسن الأرمنی	٩ ربیع الثانی	٢٢٦
عیسی بن المنصور الرافعی ، (برای بار دوم)	٧ محرم	٢٢٩
إیتاخ الترکی		٢٣٠ — ٢٣٥
هرثمه بن النضر الجبلی[5]	٦ رجب	٢٣٣
حاتم بن هرثمه بن النضر ، (پسر اولی)	٦ رمضان	٢٣٤
علی بن یحیی ، (برای بار دوم)	٦ شوال	٢٣٤
محمد بن جعفر ، المنتصر		٢٣٥ — ٢٤٢
اسحق بن یحیی بن معاذ الخُتَّلانی	١١ ذی القعده	٢٣٥
خوط عبد الواحد بن یحیی بن المنصور[6]	٢٢ ذی القعده	٢٣٦
عنبسه بن اسحق بن شامر الضبی	٥ ربیع الثانی	٢٣٨

---

(١) دینارهایی از سال ١٩٨ كه گویا در مصر زده شده به دست آمده كه نام وی را دارد.

(٢) قشون او در غره ربیع الاول ٢٠١ سر به شورش برداشتند و در آنگاه سلیمان بن غالب بن جبریل البجلی موقتا " حكومت را در دست داشت (از ٤ ربیع الاول تا اول شعبان ٢٠١).

(٣) یعقوبی در تاریخش (ج ٢ ص ٥٦١) می نویسد كه عباس بن هشام البانیجوری نیز در ٢١١ هـ بر مصر دست یافت . اما الكندی (ص ١٨٤) می نویسد كه وی در مقدمه سپاه ابن طاهر بود . نك . بانیجوریان. از بانیجوریان ذكری در كتاب وستنفلد نرفته است

(٤) ابوالمحاسن (النجوم الزاهره ج ٢ ص ٢١٨) نام او را ابومالك نصر الصفدی می نویسد (مترجم عربی) .

(٥) ابوالمحاسن (النجوم ج ٢ ص ٢٦٥) نام او را هرثمه بن نصر می نویسد (مترجم عربی) .

(٦) ابوالمحاسن (النجوم ج٢ ص ٢٨٨) نام او را عبدالواحد بن یحیی می نویسد (مترجم عربی) .

الفتح بن خاقان بن أرتق الترکی	سنه ۲۴۲ — ۲۴۷ ﻫ
یزید بن عبد الله بن دینار الترکی	۲۰ رجب ۲۴۲
مزاحم بن خاقان بن أرتق الترکی ، (متوفی در ۹ ربیع الثانی سنه ۲۵۴)	۳ ربیع الأول ۲۵۳
أحمد بن مزاحم بن خاقان الترکی	۹ ربیع الثانی سنه ۲۵۴
یَرْکوج (یا أُرْجوز یا أُرْغوز) بن أولُغْ طَرْخان[1] الترکی (این منصب را تا ۳۳ رمضان ۲۵۴ داشت ودر مصر در سنه ۲۵۸ بمرد)	جمادی الآخر ۲۵۴
طولونیان	۲۳ رمضان ۲۵۴—۲۹۲

ولات عباسی :

ابو موسی عیسی بن محمد النوشری ، (متوفی در ۲۵ شعبان ۲۹۷)	۱۴ جمادی الأولی ۲۹۲
ابو عبد الله بن محمد بن علی الخلنجی ، (یاغی)	۲۶ ذی القعده ۲۹۲
أبو العباس بن بسطام ، (ده روز پس از حکومت بمرد)	غره شوال ۲۹۷
ابو منصور تِکین بن عبد الله الخزَری الخاصّهْ ، (متوفی سنه ۳۲۱)	۱۱ شوال ۲۹۷
ابو الحسن ذکا الأعور الرومي	۱۲ صفر ۳۰۳
تکین بن عبد الله ،(برای بار دوم)	۸ ربیع الأول ۳۰۷
ابو قابوس محمود بن حَمَك ، (یا حمل) ، (سه روز بماند)	۱۳ ربیع الأول ۳۰۹
تکین بن عبد الله ، (برای بار سوم)	۱۶ ربیع الأول ۳۰۹
أبو الحسن هلال بن بدر	۶ ربیع الثانی ۳۰۹
ابو العباس احمد بن کیْغَلَغ	غره جمادی الأولی ۳۱۱
تکین بن عبد الله ،(برای بار چهارم متوفی در ۱۶ ربیع الأول سنه ۳۲۱)	۳ ذی القعده ۳۱۱
محمد بن تکین	۱۶ ربیع الأول ۳۲۱
ابو بکر محمد بن طغج الأخشید[2]	۷ رمضان ۳۲۱
احمد بن کیغلغ ،(برای بار دوم)[3]	۷ شوال ۳۲۱
محمد بن طغج الأخشید	۲۳ رمضان ۳۲۳
الاخشیدیون ، (زمام امر را رسماً در سنه ۳۲۴ بدست گرفت)	۳۲۳ — ۳۵۸
فاطمیان	۳۵۸ — ۵۶۷
ایوبیان	۵۶۷ — ۶۴۸
ممالیک	۶۴۸ — ۹۲۲
تسلط عثمانی : پاشاهای مصر	

مراجع : ابن الأثیر : الکامل فی التاریخ

الکندی : الولاة والقضاة

Wüstenfeld, Die Statthalter Von Ägypten

(Abh. Göttingen XX. 1875)

(۱) ابوالمحاسن (النجوم ج۲ ص۳۴۱) نام اورا ارخوز نوشته است (مترجم عربی) .

(۲) به مقر ولایت خود نرسید .

(۳) نایب خود ابوالفتح بن النوشری را به مصر فرستاد ، جنگ داخلی .

۲۸ – ولات دمشق

عباسیان [1] :

عبد الله بن علی السجّاد العباسی ، (متوفی سنه ۱۴۷)	۱۴ رمضان	سنه ۱۳۲ ه
صالح برادراو ، (نک أیضا مصر وحلب)		۱۳۶
عبد الوهاب بن ابراهیم الامام العباسی ، (از طرف المنصور)		۱۳۶
. . . .		
. . . .		
ابراهیم بن صالح بن علی		۱۷۵
نایب او پسرش اسحق		
موسی بن یحیی بن خالد البرمکی ، (حاکم افتخاری)		۱۷۶
نایب او : سندی بن شاهك (تا سنه ۱۸۷)		
عبد الملك بن صالح ، (برادر ابراهیم بن صالح)		۱۷۷
جعفر بن یحیی بن خالد		۱۸۰
شعیث بن حازم [2]		۱۸۷
. . . .		۱۸۸
یحیی بن مُعاذ		۱۹۱
عبد الملك بن صالح بن علی العباسی ، (برای بار دوم)		۱۹۳
سلیمان بن المنصور		۱۹۵
طاهر [الأول] بن الحسین ، ذو الیمینین ، (حاکم افتخاری)		۱۹۸
عبد الله بن طاهر ، (الی جمادی الآخر سنه ۲۰۷)		۲۰۵
محمد المعتصم بن الرشید ، (حاکم افتخاری)		۲۱۳
العباس بن المأمون		۲۱۴
در هنگام مرگ مامون سپاهیان العباس اورا خلیفه خواندند ۲۱۸		
. . . .		
علی بن اسحق بن یحیی بن مُعاذ ، (صاحب المعونة)		۲۲۵
رجاء بن أیوب الحضاری [3]		۲۲۶
مالك بن طوق بن عَتّاب التغلبی ، (بنیانگذار رحبه)		۲۳۲
ابراهیم المؤید بن المتوکل ، (حاکم افتخاری)		۲۳۵
. . . .		
خلیفه المتوکل در سنه ۲۴۴ به دمشق آمد		
عیسی بن محمد بن السلیل النوشری ، معروف بابن الشیخ ، (از طرف المنتصر)		۲۴۷
شهر را پس گرفت .		۲۵۶
اماجور ، (از طرف المعتمد ، متوفی سنه ۲۶۴)	رجب	۲۵۶
وی بر منصور بن عیسی بن محمد النوشری پیروز شد .		
علی بن اماجور		۲۶۴

(۱) چون امویان در دمشق می نشستند ، ازاینرو در آن شهر حاکمی نداشتند .
(۲) نک . Br. M. Suppl. II p. 100 et Ismail Ghalib, Cat. Mus. Const. I. p. 100.
(۳) نک . الطبری ج ۳ ص ۱۱۹۴ (مترجم عربی) .

احمدبن‌طولون اورا شکست داد و دمشق سقوط کرد ۲٦٤

• لؤلؤ ، غلام احمد بن طولون ۲٦٤

طولونیان و آخشیدیان :

طغج بن جف ، (فرمانروای طولونی)			سنه ۲۸۳ هـ
ظهور قرامطه	۲۸۹		
محمد بن طغج الاخشید ، (الی شوال سنه ۳۲۱)			۲۸۳
بدر بن عبید الله ، (فرمانروای اخشیدی)			۳۲٤
محمد بن رائق ، (سوریه را فتح کرد وتارمله پیش رفت)			۳۲۸
دو نایب او { ابو الحسن احمد بن علی بن مقاتل	۳۲۹		
محمد بن یزداد الشهرزوری	۳۳۰		
سیف الدوله ابو الحسن علی الحمدانی ، (بر دمشق دست یافت) . . .			۳۳٤
انوجور الاخشیدی ، (شهر را پس گرفت)			۳۳٦
بدر بن عبید الله ، والی آخشیدی ، (برای بار دوم) . . .	۳۳٦		
ابو المظفر حسن بن طغج ، (فرمانروای اخشیدی) . . .	۳۳۷		

فاطمیان :

ابو علی جعفر بن فلاح الکتامی ، (به نام المعزبر شهر دست یافت) (۱) . .			۳۵۸
استیلای قرامطه برشهر	۳۵۸		
ظالم بن موهوب العقیلی		۱۰ رمضان	۳٦۳
جیش بن محمد بن الصمصامه (۲)			
ریان المعزی ، (اخته بود)			
البتکین المعزی ، (۳) (غاصب ، که جوهر اورا از ۲۲ ذی القعده ۳٦۵ تا جمادی ۳٦٦ محاصره کرد ، و او را در محرم ۳٦۷ شکست داد)			۳٦٤
قسام التراب ، (با غضنفر الحمدانی جنگید)		محرم	۳٦۷
با ابن فلاح جنگید	۳٦۹		
بلتکین (یا یلتکین) الترکی ، (قسام را به قاهره فرستاد)			۳۷۱
بکجور ، (با بیزانسیان جنگید)			۳۷۲
با منیر جنگید	۳۷۸		
با سعد الدوله صاحب حلب جنگیده او راکشت	۳۸۱		
منیر الخادم			۳۸۱
منجوتکین ، (نزدیک حلب بر لوءلوء بتاخت ، ودر سنه ۳۸٦ معزول شد) .			۳۸۱
سلیمان بن فلاح ، (از طرف الحاکم و تا سنه ۳۸۷ بماند)			۳۸٦
بشاره الأخشیدی ، سردار			۳۸۸
جیش بن محمد بن الصمصامه ، (در سنه ۳۹۰ کشته شد)			۳۸۸
تمیم بن اسماعیل المغربی ، ملقب به الفحل ، (متوفی سنه ۳۹۰)			۳۹۰
سلیمان بن فلاح ، (برای بار دوم)			۳۹۰
ختکین الداعی ، معروف به الضیف			۳۹۲

---

(۱) بدست قرامطه در ٦ ذیقعده ۳٦۰هـ کشته شد . ابن خلکان دسلان ج ۱ ص ۳۲۷

(۲) نک . ذیل تاریخ دمشق ص ۹

(۳) ابن القلانسی (ص ۱۱) نام اورا " الفتکین " نوشته است (مترجم عربی) .

طزملت [۱] بن بکار البربری (زنگی)		سنه ۳۹۲ ﻫ
ابو صالح مفلح اللحیانی		۳۹۴
حامد بن ملهم	۲۴ رجب	۳۹۹
از این پس ، والیان یکی پس ازدیگری زود به زود عوض می شدند		
وجیه الدوله أبو المطاع بن حمدان بن ناصر الدوله ، معروف بهذی القرنین		۴۰۱
بدر العطار		۴۰۱
أبو عبدالله بن نزّال	صفر	۴۰۳
أبو الحسن علی بن جعفر بن فلاح [۲]		۴۰۴
عبد الرحیم بن الیاس	شعبان	۴۰۵
(وی أمیر فاطمی ، وولیعهد ، حاکم افتخاری و در جمادی الآخر سنه ۴۰۹ به دمشق رسید)		
شهم (یا شمس) الدوله شا(ه)تکین [۳] (نایب او)	صفر	۴۰۷
یوسف بن یاروخ	ذو القعده	۴۰۷
سدید الدوله أبو منصور	ذو القعده	۴۰۸
بدر العطار ، (برای بار دوم)	جمادی الأولی	۴۰۹
عبد الرحیم بن الیاس ، (برای بار دوم)	جمادی الأولی	۴۱۰
وجیه الدوله ، (برای بار دوم)	جمادی الآخر	۴۱۲
شهاب الدوله شاهتکین [۴]	رجب	۴۱۴
وجیه الدوله ، (برای بار سوم)	ربیع الأول	۴۱۵
أنوشتکین الدزبری ، الجیلی ، منتخب الدوله ، أمیر الجیوش		۴۱۹
(جرجرائی اورا به سوریه فرستاد ، ودر اقحوانه بر صالح بن مرداس که در سنه ۴۲۰ کشته شد پیروز گردید)		
استیلای أنوشتکین بر حلب ۴۲۹		
مرگ أنوشتکین	۱۵ جمادی الأولی	۴۳۳
ناصر الدوله الحمدانی	۱۶ جمادی الآخر	۴۳۳
بهاء الدوله طارق الصقلبی المستنصری	غره رجب	۴۴۰
عدة الدوله رفق المستنصری	۱۲ محرم	۴۴۱
معین الدوله [۵] ذو الریاستین حیدره بن عضد الدوله بن الحسین بن مفلح	غره رجب	۴۴۱
مکین الدوله ، أبو علی الحسن بن علی ، ابن ملهم	۲۷ ذی القعده	۴۴۹
ناصر الدوله ، (برای بار دوم)	۱۵ رجب	۴۵۰
سبکتکین المستنصری ، تمام الدوله ، قوام الملك		۴۵۲
موفق الدوله جوهر المستنصری ، (متوفی در ۲۳ ربیع الأول ۴۵۳)	۲ ذی الحجه	۴۵۲
حسام الدوله بن البتچیناکی	۲۳ جمادی الأولی	۴۵۳
عدة الدوله بن ناصر الدوله	۱۸ رمضان	۴۵۳
معین الدوله حیدره ، (برای بار دوم)	۱۸ ذی القعده	۴۵۳
أمیر الجیوش بدر الجمالی	۲۳ ربیع الآخر	۴۵۵
قطب الدوله بارزطغان	شعبان	۴۶۰

(۱) ابن‌الاثیر نام اورا " تمذولت " ووستنفلد " تموذلت " نوشته است .

(۲) القاب او " قطب‌الدین ، صفی‌الدین ، ذوالریاستین بود "

(۳) ابن القلانسی (ص ۷۰) نام اوراشحتکین نوشته است (مترجم عربی).

(۴) به نظر می رسد که او شهم یا (شمس) الدوله شختکین باشد که در صفر ۴۰۷ نایب حاکم بود .

(۵) اورا گاهی " معز " زمانی " معتز " نوشته‌اند . (مولف) ابن‌القلانسی ص۸۵ نام اوراعضب‌الدوله نوشته‌است (مترجم‌عربی)

جصن الدوله معلی بن حیدره بن موزو الکتامی[1]		۸ شوال	سنه ۴۶۱ ه
بر خاستن انقلاب و آتش گرفتن مسجد جامع			۴۶۱ و ۴۶۷
زین (یا رزین) الدوله انتصار بن یحیی المصمودی ، (بادکان اورا گزید)		غره محرم	۴۶۸
آتسز الترکی ، (به نام سلجوقیان بر شهر استیلا یافت)		۲۶ ذی الحجه	۴۶۸
پایان‌کار فاطمیان			
مصریان بر دمشق هجوم آوردند	۴۷۰		

سلجوقیان :

آتسز : شهر را به تاج الدوله تتش بن ألب أرسلان پس داد		۱۱ ربیع الثانی	۴۷۲
وی بر سلیمان بن قطلمیش پیروز شد	۴۷۹		
گرفتن حمص از ابن ملاعب	۴۸۳		
استیلاء بر رحبه ونصیبین	۴۸۵		
استیلاء بر موصل	۴۸۶		
کشتن آقسنقر وسقوط حلب	۴۸۷		
تتش در ری کشته شد (ساوتکین نایب او در دمشق)	۴۸۸	۱۴ صفر	
دقاق بن تتش			۴۸۸
طغتکین ، (به فرمانروایی رسید)	۴۸۸		
استیلای بر رحبه وحمص	۴۹۶		
دقاق بمرد و تتش پسرش تحت سرپرستی طغتکین قرار گرفت	۴۹۷		
بکتاش بن تتش ، (برادر دقاق)		رمضان	۴۹۷

بوریان :

طغتکین (استقلال خود را اعلان کرد)		رمضان	۴۹۷
استیلاء بر بعلبك ورفنیه وبصری	۴۹۸		
ازدست رفتن عرقاء و صلح با فرنگان	۵۰۲		
گرفتن بعلبك از گمشتکین[2]	۵۰۳		
استیلاء بر رفنیه	۵۰۹		
درگذشت سلار (سالار) بختیار شحنه دمشق[3]	۵۱۱		
تاج الملوك بوری		۸ صفر	۵۲۲
کشتار باطنیان	۵۲۳		
شمس الملوك اسماعیل ، (در سنه ۵۲۹ کشته شد)		۲۱ رجب	۵۲۶
برادرش محمد در بعلبك	۵۲۶		
شهر حماه را از زنگی پس گرفت	۵۲۷		
شهاب الدین محمود ، (زنگی دمشق را محاصره کرد)		۱۴ ربیع الثانی	۵۲۹
جمال الدین محمد ، (متوفی سنه ۵۳۴)			۵۳۳
مجیر الدین ابق بن محمد			۵۳۴
معین الدین انر ، فرمانروا شد ، گرفتن بعلبك از نجم الدین أیوب بن شاذی	۵۴۱		
امپراطور کنراد چهارم شهر را محاصره کرد	۵۴۳		
خطبه به نام نورالدین خوانده وسکه به نام او زده شد	۵۴۵		
مجیر الدین ، فرمانروا شد	۵۴۵		
گرفتن صرخد از بوزان	۵۴۷		

(۱) نک . ابن القلانسی . ذیل تاریخ دمشق ص ۹۵ (مترجم عربی) .
(۲) ابن القلانسی ص ۱۶۶ مینویسد که نام او گمشتکین بود (مترجم عربی)
(۳) ابن القلانسی ص ۱۹۸ (مترجم عربی)

بنی زنگی :

نور الدین زنگی ، (شیرکوه حاکم شهر) ، مجیر الدین حمص را تحویل گرفت . ۹ صفر سنه ۵۴۹ ﻫ

پیروزی امیر امیران (بوزابه) بر فرنگان[۱] ۵۵۲

أیوبیان . . . . محرم ۵۷۲ — ۶۵۸

Δ المعظم شرف الدین عیسی ، (که بعداً " امیر دمشق شد ۶۱۵ — ۶۲۴) ۵۹۷ — ۶۱۵

Δ بدر الدین محمد بن مازین المعظمی ۶۱۵

Δ آبو المنصور عز الدین ایبك المعظمی ، (از طرف الناصر داود) . . ۶۲۴ — ۶۲۶

الجواد یونس بن مودود بن سیف الدین ، الأیوبی ، (متوفى سنه ۶۳۷) ۶۳۵

Δ استیلای مغولان بر دمشق[۲] . . . . ۲۱ جمادی ۶۵۸

Δ مصریان آنرا پس گرفتند جنگ عین جالوت[۳] . . . . ۲۱ رمضان ۶۵۸

Δ عز الدین آیبك الزراد ۶۵۸

علاء الدین طیبرس الوزیری ۶۶۰

جمال الدین اقوش النجیبی الصالحی ، (إلى سنه ۶۷۰)[۴] . . . . محرم ۶۶۱

شجاع الدین اسماعیل بن عمر الظوری ۶۶۳

ممالیك :

عز الدین ایدمر الظاهری ، (إلى سنه ۶۷۶)[۵] . . . . . . ۲ صفر ۶۷۰

سنقر الاشقر ، الرومی ، الأمیر شمس الدین ، (اورا به همچشمی قلاون

در دمشق سلطان خواندند) ۶۷۸

Δ حسام الدین طُرنطای ، (اورا سلطان خلیل سنه ۶۸۹ بکشت) ۶۷۸

Δ عز الدین آیبك الحموی . . . . حدود ۶۹۰

سیف الدین آغیرلی (آغرلی) ۶۹۵

قبچاق المنصوری[۶] ۶۹۹

مغولها شهر را غارت کردند ۶۹۹

Δ أصلم ۷۰۷

أقُش الأفرم ، الأمیر جمال الدین ۷۱۱

Δ سیف الدین أبو سعید خلیل تِنکِز الأشرفی ، (إلى سنه ۷۴۱)[۷] . ۲۰ ربیع الثانی ۷۱۲

قُتلُبُغا الفخری ، (عزل سنه ۷۴۲) ۷۴۱

آرغون شاه ، (او را الجغا صاحب طرابلس در ۲۴ ربیع الأول سنه ۷۵۰ بکشت . ۷۵۰

ارُكُطای ۷۵۰

قُتلُجا الحموی ۷۵۰

اِتمش الناصری ۷۵۱

Δ أرغون الكاملی الدوادار ، (إلى سنة ۷۵۹) ۷۵۲

---

(۱) ابن القلانسی ص ۳۳۸.

(۲ و ۳) این دو تاریخ برروی دیوار شهر نوشته شده و بیبرس آنرا تعمیر کرده است . نک . (Berchem, Inscr. ar. de Syrie, lecture rectifiée des Nos 540 et 789 du Recueil Sauvaire - Waddington).

(۴) در ۶۲۰ زائیده شد و در ۶۷۷ ﻫ درگذشت وی بنیادگذار مدرسه النجیبیه در دمشق بود. عاماوی: J. As. mai-juin 1894 p. 444 الخطط ج ۲ ص ۵۴

(۵) تا سال ۶۸۹ در زندان بود و در ۷۰۰ ﻫ درگذشت .

(۶) نک . السلوک (ج ۱ ص ۶۷۱) مترجم عربی

(۷) ساختمان مقبره او در نزدیک مسجد الکبیر در ۷۳۰ ﻫ تمام شد نک (Sauvaire, J. As. Sept-oct 1895 p. 279. 39.) نگاه کنید به شرح حال او در فوات الوفیات ج ۱ ص ۱۱۷ و مقریزی .

△ علاءالدین علی المار دانی ، (چندبار بین سالهای ۷۵۳ و ۷۷۰ حکومت کرد و در ۷۷۲ بمرد)

حنگهای داخلی . . . . سنه ۷۵۳ ه

جنگهای داخلی ۷۶۲

△ سیف الدین مَنجکْ الأشرفی ، (متوفی در ۲۹ ماه محرم سنه ۷۷۶) . ۷۶۹

△ سیف الدین عشیقتمر الماردانی ، (برای بار اول)، برای چند ماه(۱). . ۷۷۵

سیف الدین قَجْماز(۲) الاسحاقی ، (برای بار اول). ۷۷۵

△ سیف الدین جُشبُغا المنصوری الظاهری ۷۸۰

عشیقتمر ، (برای بار دوم). ۷۸۲

△ قجماز ،(برای بار دوم)، (متوفی در دمشق در ۲ شوال سنه ۷۹۲) شوال ۷۸۵

عشیقتمر ، (برای بار سوم) ۷۸۸

△ تمرْبغا المنجکی ۷۹۴

یشبك الحسنی ۷۹۷

تنم ۸۰۱

آقبغا الجمالی الاطروش ۸۰۱

سودون ۸۰۲

استیلای تیمور بر دمشق در جمادی الأولی سنه ۸۰۳ .

سیف الدین شیخ ، (بعداً به سلطنت رسید) ۸۰۶

تنگری بردی ۸۰۷

△ نوروز الحافظی ۸۰۹

قانبیك المحمدی ، (در سنه ۸۱۸ کشته شد) . . . . . . جمادی الأولی ۸۱۷

الطنبغا العثمانی ۸۱۸

آکنبای ۸۲۰

جقمق ۸۲۴

△ ایاس بن صریم الدین ابراهیم ۸۲۵

صار یقتای ۸۳۶

اینال الجکمی(۳) ۸۴۲

△ جلبان السیفی (سیف الدین المؤیدی) ۸۴۴

—

قانبای الحمزوی ۸۶۳

—

قجماز الاسحاقی ۸۸۶

قانصوه الیحیوی ۸۹۳

جانبلاط الناصری ، (بعداً به سلطنت رسید) ۹۰۳

قصروه ۹۰۴

△ سودون العجمی ، (دو ماه) . . . . ربیع الثانی ۹۱۰

—

---

(۱) ابن الفرات (ج ۹ ص ۴) نوشته که نام او "اشقتمر" بود (مترجم عربی)
(۲) یا " قجماس " یا " قشماس " نک . ابن الفرات ج ۹ ص ۵۰ (مترجم عربی)
(۳) ازشناختن سلطان دمشق (یعنی چقماق) سرباززد .

الغزّالی[1] . . . . سنه ۹۲۲ ھ

عثمانیان در رجب ۹۲۲ بر دمشق دست یافتند . . . . .

عثمانیان :

مصطفی ، (در سنه ۹۵۱ به کشتن فخرالدین فرمان داد) ۹۵۰

مراجع : ابن الشحنه : تاریخ حلب (بیروت ۱۹۰۹) .

ابن القلانسی : ذیل تاریخ دمشق

Sauvaire : Description de Damas (علماوی) J. As. 1894, 1895

Sobernheim : Inschriften der Zitadelle von Damaskus. Der Islam 1894

Van Berchem : Inscriptions arabes de Syrie

۲۹ — ولات حلب[2]

عباسیان :

مجزاه أبو الورد کوثر[3]		۱۳۲
• صالح بن علی بن عبد الله العباسی ، (عم منصور)		۱۴۶
عبد الملک بن صالح بن علی بن عبد الله العباسی	حدود	۱۵۰
• موسی ، (غلام خلیفه المنصور)		۱۵۷
یزید بن البدر بن البطال		۱۶۸
مرزهای قنسرین والجزیره‌را ضمیمه کرد و العواصم خواند سنه ۱۷۰ .		
ثابت بن نصر بن مالک الخزاعی		۱۹۲
القاسم بن الرشید ، المؤتمن		۱۹۳
العباس بن المأمون		۲۱۳
احمد بن سعید بن مسلم بن قتیبه الباهلی		۲۳۱
نصر بن حمزه الخزاعی		۲۳۱
محمد المنتصر بن المتوکل ، (حاکم افتخاری)		۲۳۵
أبو الساج دیوداد بن دیودست[4]	ربیع الأول	۲۵۴
ابو أحمد طلحه الموفق بن المتوکل		۲۵۸
احمد بن طولون		۲۵۸
ارجوز[5] ، (عزل سنه ۲۶۵)		۲۶۴
سیما الطویل ، (متوفی سنه ۲۶۵)		۲۶۵

---

(۱) سلطان‌سلیم‌اول‌او و فخرالدین وسلطان قانصوه رابسال ۹۲۲ درمرج دابق شکست داد .

(۲) حلب تازمان فرمانروایی حمدانیان (سال ۳۳۲) از شهرهای‌والی‌نشین‌بشمارنمیرفت‌وتاآن زمان مقرحکومت والی شهرقنسرین بود . درعصراموی بطورکلی بنی امیه ولاتی در قنسرین نداشتند .

(۳) طبری (ج ۲ ص ۱۸۹۴) نام اورامجزاه بن الکوثرابن زفربن الحارث الکلالی ، ابوالورد ، نوشته است(مترجم‌عربی) .

(۴) Selecta ex Historia Halabi, p. 27 .

(۵) ابن الاثیر (ج ۷ ص ۲۱۴) نام اورا" ارجوزابن یولع بن طرخان الترکی (ترک) نوشته است (مترجم عربی) .

لؤلؤ ، (غلام أحمد بن طولون)		سنه ۲۶۹ هـ
بازمار الخادم (غلام مفلح بن خاقان)		۲۶۹
ابن دَعْباش ، (از طرف أحمد بن طولون)		۲۷۰
طغج بن جُفّ		۲۷۵
ابو ثابت ، (عامل خليفه متوفى سنه ۲۸۶)		۲۸۶
الحسن بن على الخراسانى ، المسمى كوره (ثغور) ، نک موصل		۲۸۶
ابو العشائر		۲۸۸
غارت قرامطه	۲۹۰	
محمد بن سليمان ، (والى عباسى)		۲۹۲
رستم بن بردوا		۲۹۲
مونس المظفر الخادم		۳۰۰
ابو الفتح الفضل بن جعفر بن محمد ، ابن الفرات [الثانى]		۳۲۲
محمد بن طغج الأخشيد ، (استيلاى بر شهر)	۳۲۴	
احمد بن سعيد الكلابى (عامل او)	۳۲۵	
محمد بن رائق ، (والى عباسى)		۳۲۷
بازگشت او به بغداد	۳۲۹	
كافور الاخشيدى (شهر را پس گرفت)	۳۲۹	
ابن رائق (شهرراپس داد)	۳۳۰	

حمدانیان :

ابو عبد الله الحسين بن سعيد بن حمدان		رجب ۳۳۲
آبو بكر محمد بن على بن مقاتل ، (عامل حمدانيان بر سرزمين مصر وجند قنسرين و عواصم وحمص)	۳۳۲	
يانس المؤنسى ، (نايب حمدانى)	۳۳۳	
ابو الحسن على ، سيف الدوله الحمدانى		۳۳۳
بيزانسيان (در عهد نقفور) شهر راغارت كردند	۳۵۱	
دست يافتن رشيق النسيمى بر حلب	۳۵۴	
قرغويه[1] ، (والى حمدانى)	۳۵۴	
سعد الدوله ، ابو المعالى شريف الحمدانى		۳۵۶
اورا قرغويه براند	۳۵۸	
استيلاى بيزانسيان بر حلب	ذو الحجه ۳۵۹	
سعدالدوله براى بار دوم به اين شهر درآمد	ربيع الثانى ۳۵۹	
بكجور قرعويه را بازداشت كرد وسعد الدوله را براند	۳۶۰	
باز هم سعد الدوله به اين شهر درآمد	۳۶۶	
سعيد الدوله ، أبو الفضائل سعيد الحمدانى		۳۸۱
عزيز الملك (عامل او)	۳۸۱	
منجوتكين ، سردار فاطميان ، حلب را محاصره كرد	از ۳۸۳ إلى ۳۸٤	
ابو الحسن على وابو المعالى شريف [الثانى] دو حمدانى باهم حكومت كردند :		۳۹۲ — ۳۹٤
لؤلؤ الجراحى ، (غلام حمدانيان أخير)		٤۰۲

(۱) ابن الاثير (ج ۸ ص ۴۱۵) نوشته كه نام او "قرعويه" بود (مترجم عربى).

آبو نصر المنصور بن لؤلؤ ، مرتضی الدوله ، (غلام سعید الدوله الحمدانی به فاطمیان اظهار اطاعت کرد) . . . . سنه ٤٠٦ ﻫ

فاطمیان :

عزیز الدوله فاتك الواحدی[۱] (والی فاطمی ،متوفی سنه ٤١٣) ٤٠٧

صفی الدوله أبو الحسن علی بن جعفر بن فلاح الکتامی (در شهر) ١٠ ربیع الأول ٤١٣

یمن الدوله سعاده (درقلعه) ٤١٤

سند الدوله أبو محمد الحسن بن محمد بن طعبان الکتامی (درشهر) . ٤١٣

منصوف الخصی (درقلعه) ٤١٣

مرتضی الدوله ، (برای بار دوم) ٤١٥

بنی مرداس :

صالح بن مرداس . . . . ١٤ ذی القعده ٤١٥

دراقحوانه آنوشتکین الدزبری او را شکست داد و بکشت. جمادی الأولی ٤٢٠

شبل الدوله ، أبو کامل نصر ، (صاحب شهر) ٤٢٠

معز الدوله ، أبو علوان ثمال (صاحب قلعه) ٤٢٠

• شبل الدوله (قلعه را بگرفت ٤٢١

• آنوشتکین (به نام فاطمیان شهر را بگرفت)[۲] . . . شعبان ٤٢٩

دوباره ثمال والی شد و در رمضان برکنار گردید. . . . ٤٢٩

در گذشت انوشتکین در حلب . محاصره و استیلای بر آن جمادی الأولی ٤٣٣

ثمال (برای بار دوم) . . . . صفر ٤٣٤

شهر را ناصر الدوله الحمدانی محاصره کرد . . . جمادی الآخر ٤٤٠

• فاطمیان بر حلب مستولی شدند ٤٤٤

عزل ثمال . . . . ذو القعده ٤٤٩

مکین الدوله أبو علی الحسن بن علی بن ملهم ، (عامل فاطمیان) . ذو القعده ٤٤٩—٤٥٠

ناصر الدوله الحمدانی ، (عامل فاطمی)[۳] . . . . ٤٥٠—٤٥٢

حلب محاصره شد ودرسه روز سه والی بر آن حکومت کردند و ایشان بودند:[۴] شعبان ٤٥٢

ابن ملهم ورشید الدوله المرداسی (باغی) وناصر الدوله الحمدانی بودند .

رشید الدوله محمود . . . . ٢ شعبان ٤٥٢

ثمال (برای بار سوم ،متوفی در آخر ٤٥٣) . . . . . . محرم ٤٥٣

أبو ذؤابه عطیه بن صالح بن مرداس . . . . . ٢٥ ذی القعده ٤٥٤

رشید الدوله محمود ، (برای بار دوم ،متوفی سنه ٤٦٦) . . . ٤٥٧

خطبه خواندن به نام عباسیها ٤٦٢

شهر را آلپ أرسلان محاصره کرد وبر آن استیلا یافت . . ٤٦٣

جلال الدوله نصر ، (در سنه ٤٦٨ کشته شد) ٤٦٦

أبو الفضائل سابق ، (برادراو) مسجد جامع را ساخت ٤٦٨

---

(۱) ابن القلانسی ص ۷۱ نام اورا " فاتک الوحیدی " نوشته است (مترجم عربی) .

(۲) طبق دینار فاطمی که در ۴۲۹ (Bibl. Nat. III, N° 268) ضرب شده است .

(۳) نک : Contr. III, N° 504. •

(۴) Dérenbourg. Ousama, p. 16; Weil, III, 108; Wüstenfeld, Gesch. d. Fat. Chal. Goettingen 1880 p. 23.

وثاب بن محمود ، (مرداسی باعی)	سنة ٤٦٨ هـ		
شهر را تتش وشرف الدوله مسلم محاصره کردند	٤٧٠		
سابق شهر را بمسلم داد	٤٧٢		
شرف الدوله مسلم ، (العقیلی)			٤٧٢
استیلای ملکشاه بر حلب	٤٧٥		
جنگ سلیمان بن قتلمیش وکشتن مسلم	٤٧٧		
شریف الحتیتی مؤسس قلعه الشریف ازشهر دفاع کرد	٤٧٧		
استیلای تتش بر شهر	٤٧٧		

سلجوقیان :

ملکشاه (شهر را بگرفت)			٤٧٨
آنرا به قسیم الدوله أبی سعید آقسنقر حاجب داد	٤٧٩		
شهر را سلیمان بن قتلمیش محاصره کرد	٤٧٩		
تتش آقسنقر را بکشت	جمادی الأولی سنه ٤٨٧		
تتش		جمادی الأولی	٤٨٧
نایب او : ابو القاسم الحسن الخوارزمی			
رضوان ، (متوفی سنه ٥٠٧)			٤٨٨
اتابک او: جناح الدوله الحسین[1] بن ملاعب	٤٨٨		
مدت چهار هفته به نام فاطمیان مصر خطبه خوانده شد	٤٨٩		
الب أرسلان الاخرس بن رضوان			٥٠٧
کشتار باطنیان	٥٠٧		
سلطان شاه بن رضوان ، (لؤلؤ وصی او بود)			٥٠٨
لؤلؤ نیز دو جانشین او شمس الخواص یرقتاش	٥١١		

بنی آرتق :

الغازی بن أُرْتُق			٥١١
نایب او: حسام الدین تیمور تاش	٥١١		
طغیان سلیمان بن إلغازی	٥١٤		
∆ نایب او: سلیمان بن عبد الجبار (تاسیس اولین مدرسه سنی)	٥١٤		
سلیمان بن إلغازی ، (عزل سنه ٥١٧)	٥١٦		
بلیق بن بهرام ، (متوفی در منبج سنه ٥١٨)		جمادی الأولی	٥١٧
ابن الخشاب القاضی	٥١٧		
حسام الدین تیمورتاش الماردینی (فرنگان شهر را گرفتند و او آنرا پس گرفت)		صفر	٥١٨
قسیم الدوله آقسنقر البرسقی صاحب موصل ، (در سنه ٥٢٠ کشته شد)		آخر	٥١٨
مسعود بن آقسنقر البرسقی ، (متوفی سنه ٥٢١)			٥١٩
نایب او: قومان	٥١٩		
شورشهای : قتلغ ــ أبه خلیفه قومان	٥٢٠		
قره قوش ، (سردار زنگی صاحب موصل)	٥٢٠		
حسین الأکفش	٥٢١		

---

(١) ابن الاسیر او را الحسین بن آی تکین نامیده است .

بنی زنگی :

عماد الدین زنگی ، (صاحب موصل ،متوفی سنه ۵۴۱)		غره محرم سنه ۵۲۱ ﻫ
نایب او : مسعود آسور	۵۲۷	
نور الدین محمود بن زنگی		۵۴۱
جمال الدین شادبخت الهندی الأتابکی	۵۵۴	
مجد الدین محمد بن محمد بن بوستکین الدایه ، (متوفی سنه ۵۶۵)		
الصالح اسماعیل (دمشق را بصلاح الدین داد متوفی سنه ۵۷۷)		۵۶۹
△ شاد بخت ، (عامل او)	۵۷۵	
عز الدین مسعود [الأول] ، (صاحب موصل ، تنازل از حلب)		۵۷۷
برای عماد الدین زنگی [الثانی] ، (صاحب سنجار)		۵۷۸
تنازل از حلب برای صلاح الدین		۵۷۹

بنی آیوب :

صلاح الدین		۵۷۹
الملك العادل		۵۷۹
الظاهر غازی		۵۸۲
الولید .... (حاکم)	۵۸۲	
△ اقطغان الظاهری	۶۰۲	
یلبغا الناصری	۶۰۶	
△ تقی الدین سبای ، (سردار قلعه)	۶۰۶	
سیف الدین ، (حاکم)	۶۱۳	
العزیز محمد		۶۱۵
طغرل بك		
الأشرف موسی ، (سپهسالار)	۶۱۵	
القاضی بهاء الدین وابن شداد ، (حاکمان شهر بودند)	۶۱۵	
اتابك طغرل		
العزیز ، که او را حاکم خواندند	۶۲۸	
الناصر یوسف		۶۳۴
جانشینی جده او ضیفه خاتون	۶۳۴	
پیروزی خوارزمشاهیان	۶۳۸	
شکست خوارزمشاهیان	۶۴۰	
مرگ ضیفه خاتون	۶۴۰	
حسام الدین القیمری الحسنی بن أبی الفوارس	۶۴۶	
از برابر هولاکو گریخت والمعظم طورانشاه [الثالث] در شهر بماند.	۶۵۸	

مغولان :

● هولاکو [1] (برشهر دست یافت)	۹ صفر	۶۵۸
قطز (مغولان را در عین جالوت شکست داد)	۱۵ رمضان	۶۵۸
الملك السعید علاء الدین بن بدر الدین لؤلؤ ، (عزل پس از مدت کوتاهی)		۶۵۸

(۱) نک. سکه های مغول که بسال ۶۵۹ ضرب شده Contr. 11, N°. 313

	حسام الدین لاجین		سنه ٦٥٨ ﻫ
	استیلای دوباره مغول بر حلب (وسه ماه در آنجا ماندند)	ذو الحجه	٦٥٨
	ممالیک حلب را پس گرفتند	٩ محرم	٦٥٩
	استیلای مغول بر حلب (برای بار سوم)		٦٧٠
	قرا سنقر الأشرفی [1]		٦٨١
٨	بلبان الطباخی [2]، (الی ٦٩٩) ، (ومتوفی سنه ٧٠٠)		٦٩١
	استیلای مغول بر حلب (برای بار چهارم)		٦٩٨
	شمس الدین الدوکندار		٧٠٣

ممالیك بحری :

	سیف الدین سودی (سودون)	٧١٢
Δ	علاء الدین الطنبغا الناصری ، (الی سنه ٧٢٧)	٧١٤
	الطنبغا ، (برای بار دوم، الی سنه ٧٣٧)	٧٣١
	إیاس	٧٤٠
Δ	سیف ألدین طشتمر ، (ساق ناصر الدین محمد)	٧٤٢
Δ	علاء الدین الطنبغا الماردانی ، (متوفی سنه ٧٤٤)	٧٤٣
	یلبغا	٧٤٦
	ارکطای	٧٥٠
	قَتـلـجا الحموی	٧٥٠
	آرغون الدوادار الکاملی ، (الی سنه ٧٥٥) (متوفی سنه ٧٥٨)	٧٥٠
Δ	علاء الدین علی الماردانی ، (چند بار بین سالهای ٧٥٣ و ٧٧٠ ومتوفی سنه ٧٧٢)	٧٥٣
Δ	سیف الدین عشیقتمر الماردانی ، (وی محمد بن أرتنه رایاری کرد)	٧٦٥
	منجلبغا الشمسی	٧٦٧
Δ	علاء الدین طیبغا الطویل بن عبد الله الناصری ، (متوفی درذی القعده سنه ٧٦٩)	٧٦٩
	عشیقتمر ، (برای بار دوم در چند هفته) (متوفی رجب سنه ٧٩١)	٧٧٣
	عز الدین أیدمر الأنوکی الاشرفی الدوادار ، (متوفی سنه ٧٧٣)	٧٧٣
	عشیقتمر ،(برای بار سوم)، (متوفی سه ٧٩١)	٧٧٣
	منجلبغا ،(برای بار دوم)	٧٧٨
	محمد بن یوسف بن سالار	٧٨٦
	الطنبغا الحلبی ، (برای مدتی کوتاه)	٧٩١
	سیف الدین جمشبغا الظاهری ، (الی شعبان ٧٩٣)	٧٩١

ممالیك برجی :

اقبغا الاطروش الهدبانی الجمالی ، (إلی سنه ٨٠٦)		٨٠١
تیمورتاش المحمدی		٨٠١
سیف الدین دقماق ، (الی صفر سنه ٨٠٦) ، (ودر سنه ٨٠٨ کشته شد)	محرم	٨٠٤
تیمورتاش ،(برای بار دوم)		٨١١

(١) نک . السلوک (ج ١ ص ٧١٥) مترجم عربی.

(٢) اوهمان امیرسیف الدین است . نک . السلوک ج ١ ص ٢٦٧٥ (مترجم عربی)

اينال السلانی ، (در سنه ۸۱۸ كشته شد)		سنه ۸۱۷ هـ
تنكرى ورمش ، الحسين ، أمير آخور		
تشكم ، (دعوى پادشاهى كرد و خود را الملك العادل خواند)		۸۱۷
اقباى المؤيدى		۸۱۸
كجكر الكردامى		۸۲۰
△ يشبك اليوسفى المؤيدى		۸۲۳
جلبان ، سيف الدين المؤيدى		۸۲۴
قصْرَوَه سيف الدين التمرازى		۸۳۰
△ أيتمُرْ الأشرفى		۸۳۰
اينال الحاج		۸۳۰
△ برسباى الناصرى ، (متوفى سنه ۸۵۱)		۸۵۱
خاير بك ، (درقلعه)	حدود	۸۶۵
سودون ، (درقلعه)		
△ اينال ، سيف الدين الأشقر اليحيوى الظاهرى ، (إلى سنه ۸۷۴)		۸۷۳
● أزْدُمرْ ، (در سنه ۸۸۵ اسير شد)		۸۸۴
وَرْدَبَشْ [1] ، (متوفى در رمضان سنه ۸۸۹)		۸۸۵
ازدمر ، (براى بار دوم) (متوفى در محرم سنه ۸۹۸)	رمضان	۸۸۹
△ اينال ، سيف الدين الأشرفى السلاحدار [2] ، (متوفى سنه ۹۰۱)		۸۹۹
قانصوه الغورى ، (سپس شاه شد)		۸۹۳
قانى باى قرا الرماح		۹۰۲
جنبلاط الناصرى [3] ، (سپس شاه شد)		۹۰۳
△ ابرك الأشرفى [4] (از طرف قانصوه الغورى)		۹۰۶
△ خاير بك سيف الدين الأشرفى		۹۱۰
ابرك ، (براى بار دوم)		۹۱۰
خاير بك ، (براى بار دوم)	حدود	۹۱۶
استيلاى عثمانيان برحلب سنه ۹۲۶		

۳۰ – ولات موصل

ربعى بن الأفكل	۱۶
عياض بن غنم	۱۸
سعيد بن عامر بن حذيم [5]	۲۰
عمير بن سعد الانصارى	۲۰
محمد بن مروان	۲۲
معاويه [الأول] بن أبى سفيان	۲۵
الأشتر مالك بن الحارث ، (از طرف على)	۳۶
الضحاك بن قيس ، (از طرف معاويه)	۳۶

(۱) ابن اياس (ج ۳ ص ۱۷۰) نام او را وردبش ذكر كرده است (مترجم عربى)

(۲) او غير اينال سيف الدين ، اشقر يحيوى الظاهرى است كه در ۸۷۳ والى حلب بود .

(۳) نگاه كنيد به ابن اياس (ج ۳ ص ۳۶۷) (مترجم عربى)

(۴) ابن اياس (ج ۳ ص ۴۴۱ – ۴۴۴) نوشته كه قرقماش پس از عزل دولت باى در ۹۰۶ نيابت حكومت حلب را داشت سپس از كار بركنار شد و اركماش و پس از او قانصوه قرا بحكومت رسيدند (مترجم عربى)

(۵) نگاه كنيد به ابن الاثير (ج۲ ص۴۱۶) (مترجم عربى)

أمويان :

زفر بن الحارث الكلابى . . . . —

عكرمه بن ربعى . . . . —

المهلب بن أبى صفره ، (از طرف عبد الله بن الزبير) . . . . سنه ۶۷ ﻫ

ابراهيم بن مالك الأشتر بن الحارث ۶۸

محمد بن مروان [الأول] ، (از طرف عبد الملك) ۷۳

مسلمه بن عبد الملك ۹۱

يزيد بن المهلب . . . .

مسلمه بن عبد الملك ، (براى بار دوم) . . . . . .

سعيد بن عمرو بن الأسود الحرشى (۱) . . . .

عبد الرحمن بن سلمان . . . .

عبد الملك بن بشر . . . .

عمر بن هبيره الفزارى ، (از طرف عمر بن عبد العزيز) ۱۰۰

• الحر بن يوسف بن يحيى بن الحكم بن أبى العاص ، (متوفى سنه ۱۱۴) . . ۱۰۸

• الوليد بن تليد العبسى ۱۱۴

مروان بن محمد ، (مروان الثانى اموى) حاكم اسمى ۱۱۴

الوليد بن بكير ۱۲۱

أبو قحافه ، (برادرزاده الوليد بن تليد) ۱۲۲

عيده بن رياح الغسانى (۲) ۱۲۵

عبد الملك بن مروان [الثانى] بن محمد ۱۲۶

• الضحاك (؟) ۱۲۷

عباسيان :

(ازسنه ۱۳۲ موصل از الجزيره جدا شد) . . . .

محمد بن سول ۱۳۲

• يحيى بن محمد بن على ، (برادر السفاح ، متوفى سنه ۱۳۶) . . . ۱۳۳

المنصور ، (برادر السفاح) ۱۳۳

نايب او : اسماعيل بن على بن عبد الله ۱۳۳

حميد بن قحطبه ۱۳۷

نايب او : اسماعيل بن على بن عبد الله ۱۳۷

• العباس بن محمد ، (برادر المنصور ، حاكم افتخارى) ۱۴۲

مالك بن الهيثم الخزاعى ۱۴۲

• جعفر بن المنصور ۱۴۵

حرب بن عبد الله ۱۴۶

• الصقر بن نجده ۱۴۷

خالد بن برمك ۱۴۸

• نايبان او { اسماعيل بن خالد بن عبد الله بن خالد القسرى ۱۵۱

موسى بن كعب بن سفيان الخثعمى ۱۵۵

(۱) نك . طبرى ج ۲ ص ۱۰۹۲ (مترجم عربى)

(۲) نك . ابن الاثير ج ۵ ص ۲۳۴ (مترجم عربى)

حسان الشَّروی		سنه ١٦١ هـ
زفر بن عاصم الهلالی		١٦٢
عبد الله بن صالح		١٦٣
أحمد بن اسماعیل بن علی بن عبد الله العباسی		١٦٥
هاشم بن سعید بن خالد		١٦٨
عبد الملك بن صالح بن علی السجاد العباسی		١٦٩
اسحق بن محمد		١٧١
سعد بن سَلْم الباهلی		١٧٢
الحاكم بن سلیمان		١٧٦
محمد بن العباس بن المنصور الهاشمی[1]		١٧٧
أبو صالح یحیی بن سعید الحرشی		١٨٠
هرثمه بن أعین		١٨٢
أسد بن یزید بن مزید بن زائده الشیبانی		١٨٤
خالد بن یزید بن حاتم بن قبیصه المهلبی		١٩٠
محمد بن الفضل بن سلیمان		١٩١
ابراهیم بن العباس بن المنصور ، (از طرف خلیفه الأمین)		١٩٣
المطلب بن عبد الله بن مالك ، (از طرف الأمین والمأمون)		١٩٦
طاهر بن الحسین ، ذو الیمینین ، (با الجزیره)		١٩٨
نایب او : علی بن الحسین الحمدانی (از طاعتش خارج شد ومتوفی سنه ٢٠٢)	٢٠٠	
محمد بن الحسن بن صالح الحمدانی		٢٠٢
السید بن أنس الأزدی ، (متوفی سنه ٢١١)		٢٠٤
محمد بن حمید الطوسی ، (با آذربایجان)		٢١١
نایب او: محمد بن السید	٢١٢	
عبد الله بن طاهر ، (پس از چند ماه به خراسان فرستاده شد)		٢١٤
عبد الله بن السید بن أنس الأزدی		٢٢٤
غانم بن أبی مسلم (بن) حمید بن أحمد الطوسی[2] ، (عامل الحرب)		٢٣١
محمد المنتصر بن المتوكل ، (حاكم افتخاری)		٢٣٥
عقبة بن محمد بن جعفر بن محمد بن الأشعث بن أهبان الخزاعی		٢٥٢
مساور بن عبد الله الخارجی ، (شهر را گرفت ویك هفته در آنجا بماند)		٢٥٥
عبد الله بن سلیمان		٢٥٥
اساتكین الترکی		٢٥٩
نایب او پسرش اتكوتكین[3] ، (از شهر رانده شد)	٢٥٩	
یحیی بن سلیمان ، الرئیس ، (گزیده شد)		٢٦٠
الخضر بن أحمد بن عمر بن الخطاب التغلبی الموصلی		٢٦١
(خوارج برای دومین بار بر شهر استیلا یافتند)	٢٦٥	
اسحق بن كنداجق[4]		٢٦٦
خواندن خطبه به نام طولونیان	٢٧٣	

(١) درزمان اوشورش علاف بن سفیان برپاشد.

(٢) نك . ابن الاثیرج ٧ ص ١٦ (مترجم عربی)

(٣) ابن الاثیر (ج ٧ ص ١٨٥) نام اورا " اذكوتكین " نوشته است (مترجم عربی)

(٤) ابن الاثیرج ٧ ص ١٧٨ نام اورا ابن كنداجیق نوشته است (مترجم عربی)

طولونیان :

محمد بن أبی الساج ، (عامل طولونی) . . . . سنه ۲۷۳ ه

اسحق بن کنداجیق ، (عامل طولونی) ۲۷۶

محمد بن اسحق بن کنداجیق ۲۷۸

نصر القشوری ۲۸۲

طغتمیر بن طاشتمیر ۲۸۲

الحسن بن علی الخراسانی معروف (بهکوره) ۲۸۲

محمد بن یحیی المجروح . . . . . } (از طرف خلیفه المعتضد)

علی بن داود الکردی . . . . }

دوره حمدانیان

. . . . ۲۹۳ — ۳۶۷

حکومت ایشان پیوسته و مداوم نبود . . . .

آبو الهیجا عبد الله بن حمدان ، (عزل سنه ۳۰۱ ومتوفی ۱۷ محرم سنه ۳۱۷) ۲۹۳

یُمن الطولونی ، (صاحب المعونة) ۳۰۱

نحریر الصغیر ۳۰۱

أبو الهیجاء ، (بار دوم) ۳۰۲

الحسین بن حمدان ، (باغی) ۳۰۳

ابو احمد بن حماد الموصلی ۳۰۶

ابراهیم بن حمدان ، (دردیار ربیعه) ۳۰۷

محمد بن نصر الحاجب ، (عامل حرب ومعونه ، متوفی سنه ۳۱۲) ۳۰۹

داود بن حمدان ، (دردیار ربیعه) ۳۰۹

ابو الهیجا ، (بازمنصوب شدودر بغداد بماند، متوفی سنه ۳۱۷) ۳۱۴

نایب او: پسرش ناصر الدوله ۳۱۴

ناصر الدوله ، (به تنهایی) ۳۱۷

دورهٔ فترت در عهده تن از بنی حمدان آنان: ابو العلاء سعید و ابو السرایا بودند، و ناصر الدوله در آن هنگام بر دیار ربیعه و نصیبین و سنجار وخابور ورأس العین (۱) ودیار بکر ومیافارقین و آزَن حکومت می‌کرد ۳۱۷ — ۳۱۹

نحریر الصغیر (یکماه حکومت) . . . . محرم ۳۱۸

مونس المظفر ، (متوفی سنه ۳۲۱) ۳۲۰

الفضل بن جعفر ، ابن الفرات [الثانی] (با قردی وبازبدا (۲) وماردین و تورعبدین ودیار الجزیره ودیار بکر و ثغور الجزریه . . . الخ ۳۲۲

ناصر الدوله ، (دوباره منصوب شد) (۳) . . . . رجب ۳۲۳

علی بن خلف ، (از طرف ابن مقله الأول ، او را ناصر الدوله در ذی القعده سنه ۳۲۳ براند) . . . .

استیلای توزون بر موصل . . . . ۳۳۰ و ۳۳۲

شهر رامعز الدوله دیلمی بگرفت . . . . رمضان — ذوالحجه ۳۳۷

شهررا سعید بن ثابت (حاکم دیلمی) بگرفت ۳۴۷

(۱) یا " راس عین " نک . یاقوت ج ۴ ص ۲۰۵ درمعجم البلدان یاقوت ازشهر "ارن" ذکری نرفته شاید آن همان "ارزن" یااریه الروم باشد (مترجم عربی)

(۲) یا " باقردی " و " بازبدی " نک یاقوت ج ۲ ص ۳۵ ، ۴۴ . ازتورعبدین ، ذکری در یاقوت نرفته است ظاهرا " آن همان طورعابدین باشد (مترجم عربی) .

(۳) بکشتن عمویش ابی العلاء سعید فرمان داد . ابن مقله اول موصل را محاصره کرد .

شهر را سعید بن ثابت (حاکم دیلمی) بگرفت . . . . سنه ۳۵۳ ه

شهر را، عز الدوله دیلمی بگرفت. ۳۶۳

دوره آل بویه . . . . ۳۶۷ — ۳۸۰

سرانجام عضد الدوله این شهر را (۳۶۷ — ۳۷۲) بگرفت ۳۶۷

صمصام الدوله . . . . ۳۷۲ — ۳۷۳

ابو عبد الله الحسن بن دوستك الهربختی المروانی، معروف به الباد ۳۷۳

زیار بن شهرویه شهر رابه صمصام الدوله بازگردانید . . . ۳۷۴

شرف الدوله ۳۷۶

سعد الحاجب، (حاکم دیلمی) ۳۷۶

أبو نصر خواشاده، (حاکم دیلمی) ۳۷۷

بهاء الدوله ۳۷۹

أبو طاهر ابراهیم وأبو عبد الله الحسین از حمدانیان ۳۸۰

أبو الذواد، محمد بن المسیب [۱] العقیلی ۳۸۰

بهاء الدوله بویهی ۳۸۱

عقیلیان :

حسام الدوله، أبو الحسن المقلد ۳۸۶

معتمد الدوله، أبو المنیع قرواش بن المقلد ۳۹۱

خواندن خطبه به نام فاطمیان ۴۰۱

غارت شهر از طرف ترکان غز ۴۳۳

دوباره ترکان غز شهر را غارت کردند و خطبه به نام سلجوقیان خواندند ۴۳۵

زعیم الدوله، أبو کامل برکه بن المقلد ۴۴۲

آبو المعالی قریش بن بدران بن المقلد، علم الدین [۲] ۴۴۳

سلجوقیان :

استیلای بساسیری بر آن و خواندن خطبه برای فاطمیان . . . ۴۴۸

استیلای طغرل بر آن ۴۴۹

هزاراسپ بن تنکیر بن عیاض الکردی [۳]، (عامل او) . . ۴۴۹

ابراهیم ینال [۴]، (برادر طغرل) ۴۴۹

شهر را بساسیری پس گرفت ۴۵۰

عقیلیان : (برای بار دوم)

حکومت به شرف الدوله مسلم العقیلی بازگشت ۴۵۳

ابراهیم بن قریش ۴۷۸

ابراهیم، (اورا فخر الدوله بن جهیر خلع نمود) ۴۸۲

(۱) نک . ابن الاثیر ج ۹ ص ۴۹ (مترجم عربی)
(۲) نک . ابن الاثیر ج ۹ ص ۳۷۶ (مترجم عربی)
(۳) ابن الاثیر (ج ۹ ص ۳۹۲ — ۳۹۴) اورا هزاراسب بن بنکیر بن عیاض تاج الملوک خوانده است (مترجم عربی)
(۴) نام او در فهرست ابن الاثیر (ص ۱۱۶) ابراهیم بن ینال، آمده است (مترجم عربی).

نخر الدوله بن جهير ، (حاكم سلجوق) . . . . سنه ۴۸۲ ه
قوام الدوله كربغا [1] ، (حاكم سلجوق) ۴۸۳
ابراهیم بن قریش دوباره به‌حکومت رسید ۴۸۶
علی بن مسلم العقیلی (او را تتش بن الب ارسلان منصوب کرد) . . . ربیع الأول سنه ۴۸۶ ه
کربغا (کربوقا) موصل را محاصره کرد و علی را عزل کرد) . ۴۸۹

سلجوقیان : (برای بار دوم)

محمد بن ملکشاه ۴۹۵
مرگ کربغا (یا کربوقا) (نک ص ۶۰) ، وجایش سنقرجه نشست ۴۹۵
کشتن سنقرجه ، وجایش موسی الترکمانی نشست ۴۹۵
استیلای جکرمش بر شهر موصل . . . . . ذو الحجه ۴۹۵
چاولی سقاو [2] . . . . . . ربیع الأول ۵۰۰
استیلای قلج أرسلان بر شهر . . . . . ۲۰ رجب ۵۰۰
شهر را چاولی سقاو پس گرفت . . . . . . آخر ۵۰۰
استیلای مودود بر شهر ، ودر آن تا سنه ۵۰۷ بماند . . . ۵۰۲
آقسنقر البرسق ، أبو سعيد سيف الدين قسيم الدوله [3] ربيع الأول ۵۰۷
جیوش بك ، (از طرف مسعود بن محمد) ۵۰۸
آقسنقر البرسق ،(برای بار دوم، متوفی در ۸ ذی القعده سنه ۵۲۰) صفر ۵۱۵
مسعود بن آقسنقر . . . . . . غره ذی الحجه ۵۲۰

بنی زنگی :

عماد الدين زنگی [4] ۵۲۱
نایب أودر موصل : ناصر الدين چغره [5] . . . .

بنی بکتکین :

طغیان آلب آرسلان بن محمود بن محمد السلجوق ۵۳۹
زین الدین علی کوچك بن بگتکین ، (عامل او) [6] ۵۳۹
کوشش آلب آرسلان برای گرفتن شهر ۵۴۱
قطب الدين مودود بن زنگی ، (سرانجام موصل را بگرفت) ۵۶۳

مراجع : ابن الأثير : الكامل فی التاریخ، ج ۱۰، ۱۱، ۱۲

---

(۱) ابن الاثیر (ج ۱۰ ص ۱۴۲) نام اورا (ابوسعید کربوقا قوام الدوله) نوشته است (مترجم عربی)
(۲) ابن الاثیر (ج ۱۰ ص ۲۱۸) نام اورا " جاولی سقاووا " نوشته است (مترجم عربی)
(۳) نک . ترجمه حال او در ابن خلکان دوسلان ج ۱ ص ۲۲۷ .
(۴) پیش از این تاریخ عماد الدین زنگی از ۵۱۶ تا ۵۱۸ به نیابت آقسنقر البرسقی که در عراق وسوریه سرگرم بود حکومت، میکرد .
(۵) ابن الاثیر مینویسد (ج ۱۰ ص ۴۵۴) که عماد الدین زنگی ، نصیر الدین دزداریه را به کوتوالی قلعه ی موصل گماشت اما ابن الاثیر ار ناصر الدین نامی نمیبرد (مترجم عربی)
(۶) نک ابن الاثیر ج ۱۱ ص ۶۶ (مترجم عربی)

٣١ — ولات بغداد

١ — مغولان .			سنه ٦٥٦ — ٧٤٠ ه
استیلای هولاکو بر بغداد (در ١۴ صفر از آنجا بیرون رفت)		٢٨ محرم	٦٥٦
علی بهادر		محرم	٦٥٦
علاء الدین عطا ملك (مؤرخ) ، (متوفی در ٤ ماه ذی الحجه سنه ٦٨١)			٦٦١
بَیـْدو ، (بعدها ایلخان شد)			٦٨٣
تـُدَجُـو			٦٩٤
....			٧١٦
علی شاه (شش ماه حکومت کرد ومتوفی در ١٤ ذی الحجه سنه ٧٣٦)			٧٣٦
٢ — جلایریان .			٧٤٠ — ٨١٣
أویس بن حسن الجلائری			٧٤٠
خواجه مرجان ، (یاغی)			٧٥٩
سلطان شاه خازن			٧٦٠
مرجان ، (برای بار دوم، متوفی سنه ٧٧٥)	٧٦٩		
خواجه سَرْوَرْ ، (متوفی سنه ٧٧٦)			٧٧٥
وجیه الدین اسماعیل بن زکریا ، (در سنه ٧٨٠ کشته شد)			٧٧٦
تُرْسُن			٧٨٤
خواجه یحیی سمنانی			٧٨٥
بایزید بن أویس الجلائری			٧٨٦
استیلای تیمور برای نخستین بار			٧٩٥
مسعود سبزاوری ، (حاکم تیموری)	٧٩٥		
شهر را أحمد الجلائری بگرفت وفرج را بر آن گماشت			٧٩٧
تیمور دوباره آنرا بگرفت (کشتار عام)		٢٧ ذی	القعده ٨٠٣
آبو بکر بن میرانشاه بن تیمور	٨٠٣		
دولت خواجه إیناق	٨٠٦		
٣ — قرا قیونلو			٨١٣ — ٨٧٢
٤ — آق قیونلو .			٨٧٢ — ٩٠٨
٥ — صفویان .			٩٠٨ — ٩٤١
لا لا حسین ، (نخستین والی ایرانی).	٩١٤		
٨ قَـنْغـُرُزْ سلطان (؟)	٩٢١		
قیام ذو الفقار نخود ، (متمایل به عثمانی)	٩٣٠		
ایرانیان آنرا پس گرفتند ومحمد خان بن شرف الدین حکومت آنرا گرفت	٩٣٦		
تکلو محمد خان	٩٤٠		
٦ — عثمانیان .			
از سنه ٩٤١ ، (نک عثمانیان)			

۳۲ – ولات بصره

خلفای راشدین :

تأسیس بصره . . . . سنه ۱٤ هـ
عتبه بن غزوان ، (اولین والی) ۱٥
المغیره بن شعبه ۱٦
أبو موسی عبد الله بن قیس ، الأشعری ۱۷
عبد الله بن عامر بن کریز ، (پسرعم خلیفه عثمان) ۲۹
عثمان بن حنیف . . . . { هردوی آنها را علی منصوب کرد } ۳٥
عبد الله بن العباس بن عبد المطلب ۳٦
دوره فترت . . . . ٤۰ — ٤۱

أمویان :

بشر بن أرطاه ٤۱
عبد الله بن عامر (برای بار دوم) (با فارس وسیستان وخراسان. متوفی سنه ٥۹) ٤۱
الحارث بن عبد الله بن أبی ربیعه الأزدی ٤٤
زیاد بن أبی سفیان ، (بهاضافه کوفه از سنه ٥۰) ٤٥
نایبان او { سمره بن جندب (مدت شش ماه) ٥۳
عبد الله بن عمرو بن غیلان . . . . . . ٥٤ }
عبید الله بن زیاد ٥٥
نایب او: عثمان بن أبی سفیان ٦۰
نافع بن الأزرق ، (از خوارج) ٦٥

از طرف عبد الله بن الزبیر . . . . ٦٤ — ۷۱
عمر بن عبد الله بن مَعْمَر[1] ٦٤
عبد الله بن الحرث ٦٥
الحارث بن عبد الله بن أبی ربیعه الأزدی ، (برای بار دوم) ٦٥
مصعب بن الزبیر ٦۷
نایبان او { عبید بن عبید الله بن معمر ٦۷
الحارث بن عبد الله . . . . . . ٦۸ }

از طرف عبد الملک . . . .
خالد بن عبد الله القسری ۷۱
أبو مروان بشر بن مروان (برادر خلیفه) ، (با کوفه) ۷۳
عبد الله بن خالد بن أسید ۷٤
الحجاج بن یوسف بن الحکم بن عقیل بن عامر بن مسعود . . الخ . . ۷٥
(حکومت او بر بخش بزرگی ازمشرق دوام یافت تا اینکه در سال ۹٥هـ بمرد)[2]
نایبان او { ایاس بن الحکم ۸۳
الجراح بن عبد الله الحکمی . . . . ۸۷ }

(۱) نک . ابن الاثیرج ۴ ص ۱۸ ، ۲۹۴ (مترجم عربی)
(۲) بزرگترین دشمن اوقطری بن الفجاءه بن مازن بن یزیدابن زیدمناه بود. نک . ابن خلکان ج ۲ ص ٥۲۲ وطبع مصر ج ۱ ص ۱۲۳ – ۱۲۶ .

سلیمان بن یزید بن أبی مسلم ، (با کوفه) . . . . . . سنه ۹۵ هـ

یزید بن المهلب بن أبی صفره ، (ازطرف سلیمان منصوب شد) . . . ۹۶

نایب او: سفیان بن عبد الله الکندی ۹۶

عدی بن أرطاه الفزاری (تنها بصره) ۹۹

شهر رایزید بن المهلب پس گرفت (توفی سنه ۱۰۲) ۱۰۱

مسلمة بن عبد الملك بن مروان ، (با کوفه) ۱۰۲

نایبان او { عبد الرحمن بن سلیمان الکلبی ۱۰۲
عبد الملك بن بشر بن مروان ۱۰۲

عمر بن هبیره ، (همهٔ عراق وخراسان و هند) ۱۰۳

خالدبن‌عبدالله‌القسری‌البجلی (همهٔ عراق‌وخراسان‌و هند) (هشام‌دوباره‌اورلبکمارد) ۱۰۵

نایبان او { عقبه بن عبد الأعلی (عبدالعلی) ۱۰۶
ابان بن صباره الیثربی ۱۰۹
بلال بن ابی بکره ۱۱۰

یوسف بن عمر بن محمد بن الحکم بن أبی عقیل بن مسعود الثقفی (همهٔ عراق و مشرق) [1] ۱۲۰

نایب او: کثیر بن عبد الله السلمی ۱۲۰

خراسان ازدست اوبیرون رفت ۱۲۵

منصور بن جمهور ، (بصره و کوفه‌برای‌چند ماه) ۱۲۶

عبد الله بن عمر بن عبد العزیز ، (بصره و کوفه) ۱۲۶

نایب أو: الصور بن عمر بن عباد ۱۲۶

النضر بن سعید الحرشی[2] ۱۲۷

آنرا ضحاك بن قیس الشیبانی خارجی‌بگرفت ۱۲۸

أبو خالد یزید بن عمر بن هبیره بن معیه بن سکین بن حدیج بن بغید ابن مالك بن سعد ، (بصره و کوفه) [3] ۱۲۹

نایب او: أبو عبد الله مسلم بن قتیبه بن مسلم بن عمرو بن الحصین ، (متوفی سنه ۱۴۹)

عباسیان : (دیگر بصره و کوفه متحدنبودند) :

سفیان بن أبی عیینه المهلبی ۱۳۲

سلیمان بن علی بن عبد الله العباسی ، (با بحرین وعمان) ۱۳۳

• عبد الله بن علی ، (برادر سلیمان) (یاغی) ۱۳۷

• سفیان بن معاویه بن یزید المهلب ۱۳۹

• سلم بن قتیبه الباهلی ۱۴۵

محمد بن سلیمان العباسی ، (نقل شد به کوفه سنه ۱۴۷) ۱۴۶

نخبه بن سالم ۱۴۷

عقبه بن سلم ۱۵۰

نایب او: نافع بن عقبه ۱۵۱

(۱) نک . ابن خلکان ج ۴ ص ۴۳۵ وطبع مصرج ۲ ص ۳۶۰
(۲) وی باعبدالله بن عمراعلان جنک داد . نک طبری ح ۲ ص ۱۸۸۵ وابن الاثیرج ۵ ص ۲۵۳ (مترجم عربی)
(۳) در ۱۶ دیقعده سال ۱۳۲ هـ دررواسط کشته شد . نک ابن حلکان ج ۴ ص ۲۰۴

جابر بن توبه الکلابی . . . . سنه ١٥١ ﻫ
یزید بن المنصور العباسی ١٥٢
عبد الملك بن أیوب بن ذبیان النمیری ١٥٤
الهیثم بن معاویه العتکی [١] (نک مکه ص ٢٨) ١٥٥
• سعید بن دعلج ، (شرطه و احداث و جوالی) ١٥٦
عماره بن حمزه ، (عامل خراج) ١٥٨
عبید الله بن الحسن ، (صلاة) ١٥٩
عبد الملك بن أیوب (برای بار دوم)(صلاة و احداث) ١٥٩
• محمد بن سلیمان ، (برای بار دوم) ١٦٠
صالح بن داود ١٦٤
أبو حاتم روح بن حاتم بن قیصر بن المهلب ، (احداث و صلاة) . . ١٦٥
محمد بن سلیمان ، (برای بار سوم) ١٦٧

از طرف الرشید . . . .

سلیمان بن المنصور العباسی ١٧٣
عیسی بن جعفر بن المنصور العباسی . . . .
خزیمه بن خازم التمیمی . . . .
عیسی بن جعفر ، (برای بار دوم) . . . .
جریر بن یزید . . . .
جعفر بن سلیمان بن علی بن عبد الله العباسی . . . .
أبو الفضل جعفر بن المنصور العباسی . . } آمراء عباسی
عبد الصمد بن علی بن عبد الله العباسی . . }
مالك بن علی الخزاعی . . . .
اسحق بن سلیمان بن علی بن عبد الله العباسی . . }
سلیمان بن المنصور العباسی ،(برای بار دوم) . . } آمراء عباسی
عیسی بن جعفر ، (برای بار سوم) . . . . }
الحسن بن جمیل ، (غلام الرشید) . . . .
عیسی بن جعفر ،(برای بار چهارم) . . . .
جریر بن یزید ،(برای بار دوم) . . . .
عبد الصمد بن علی ،(برای بار دوم) . . . .
اسحق بن عیسی بن علی بن عبد الله العباسی . . . .
المنصور بن المهدی العباسی ، (اورا الأمین منصوب کرد) ١٩٣
زید بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن الحسین (معروف بزید النار) العلوی ٢٠٠
صالح بن المنصور العباسی ٢٠٤
داود بن بنیجور [٢] ٢٠٦
محمد بن عباد بن عبّاد بن حبیب المهلبی ،(متوفی سنه ٢١٨) ٢٠٦

(١) نک . الطبری (ج ٣ ص ١٢٩) وچنانکه درص ٢٨ آمده نام صحیح اوالهیثم بن معاویه العتکی است .
(٢) والی بصره و ولایت دجلة والیمامه والبحرین بود . نک. طبری ج٣ ص١٠٤٤ وبنیجوریان . باید دانست لقب "تمهور" که دربعضی کتب دیده میشودهمان تحریف نام بنی جور (بنیجور) است .

اسحق بن العباس . . . . حدود سنه ۲۴۵ ﻫ

محمد بن ابی عون ۲۵۲

سعید بن صالح ، (صاحب المعونه تا سنه ۲۵۷) . . ۲۵۲

محمد بن رجاء الحضاری[1] ۲۵۵

شورش زنگیان[2] . . . . ۲۵۶ — ۲۷۰

أبو احمد طلحه الموفق بن المتوکل ۲۵۷

نایب او: یرکوج بن أولغ طرخان الترکی (متوفی سنه ۲۵۸ ، نک ص ۴۲) ۲۵۷

موسی بن بغا ۲۶۱

مسرور البلخی ۲۶۱

احمد بن محمد بن یحیی الواثقی ۲۸۵

شهر را أبو سعید الحسن بن بهرام الجنابی القرمطی محاصره کرد . ۲۸۷

الحسن بن الخلیل بن رمال[3] ، (عامل الحرب) ۳۰۵

أبو دلف هاشم بن محمد الخزاعی ۳۰۵

شبق المفلحی[4] ۳۰۶

شهر را قرامطه غارت کردند ۳۱۱

محمد بن عبد الله الفارقی ۳۱۱

بریدیان :

أبو یوسف یعقوب بن محمد البریدی [الثانی] [5] ۳۲۰

محمد بن رائق ۳۲۳

نایب او: محمد بن یزداد الشهرزوری ، (نک ص ۴۴) . . . ۳۲۵

أبو عبد الله احمد البریدی [الأول] ۳۲۵

أبو القاسم عبد الله بن احمد البریدی [الرابع] ، (متوفی سنه ۳۳۴) . ۳۳۲

آل بویه :

معز الدوله (استیلا بر شهر) ۳۳۶

أبو محمد الحسن بن محمد المهلبی[6] ۳۳۶

. . . . ۳۵۲

حبشی بن معز الدوله ، (یاغی) ۳۵۷

عضد الدوله ۳۶۶

شرف الدوله ۳۷۲

أبو الحسین احمد تاج الدوله بن عضد الدوله ۳۷۲

أبو طاهر فیروز شاه ضیاء الدوله بن عضد الدوله ، (متوفی سنه ۳۷۵) ۳۷۳

شهررا فخر الدوله بگرفت ۳۷۴

---

(۱) نک . طبری ج ۳ ص ۱۴۲۱ (مترجم عربی)

(۲) علی بن محمدبن عیسی العلوی به گرفتن بصره فرمان داد نک . Weil : Geschichte der Chalifen Vol. 1. pp 454-465 et Casanova : Monnaie du Chef des Zendj, Revue Num. 1893 p. 501. واین کاربسال ۲۵۶ انجام پذیرفت .

(۳) طبری مینویسدکه نام اوالحسن‌بن‌خلیل بن‌ریمال بود (مترجم عربی)

(۴) نک . ابن الاثیرج ۱۱ ص ۵۴ (مترجم عربی)

(۵) نگاه کنید ــ شجره نسب این سلسله .

(۶) نگاه کنید ــ شجره نسب این سلسله .

شهر را شرف الدوله بگرفت	۳۷۵		
بهاء الدوله			سنه ۳۸۰ ﻫ
اشهر را لشکرستان به نام صمصام الدوله بگرفت	۳۸۶		
شهر را مهذب الدوله (الأول) صاحب بطیحه بگرفت	۳۸۶		
الواثق (ادعای فرمانروایی برای خود کرد)	۳۹۱		
آنرا ابن واصل بگرفت	۳۹۲ — ۳۹۴		
سلطان الدوله			۴۰۳
جلال الدوله ، (حاکم از طرف سلطان الدوله)	۴۰۳ — ۴۱۶		
جلال الدوله			۴۱۶
رفتن او به بغداد واستیلای أبو کالیجار مرزبان عماد الدین بر شهر (۱)	۴۱۸		
آنرا الملك العزیز بن جلال الدوله از طرف أبی کالیجار بگرفت	۴۱۹		
نایب او: محمد بن آردشیر	۴۱۹		
آنرا عماد الدین أبو کالیجار بگرفت	۴۱۹		
شهر را جلال الدوله بگرفت	۴۲۱		
ظهیر الدین ، (حاکم)	۴۲۱		
ابو القاسم ، (والی از طرف عماد الدین)(۲)	۴۲۴		
عماد الدین		شعبان	۴۳۵
خسرو فیروز ، (از طرف کیخسرو)	۴۴۰		
شهر را بساسیری بگرفت	۴۴۴		
شهر را طغرلبك بگرفت			۴۴۷
هزاراسپ بن تنکیر بن عیاض الکردی (اولین والی سلجوق)	۴۴۹		

سلجوقیان :

ابو سعد الاغر سابور بن المظفر ، (صاحب الخراج)			۴۵۱
هزاراسپ ،(برای بار دوم) (صاحب الخراج) (متوفی در رمضان سنه ۴۶۲)			۴۵۹
ابن علان الیهودی (صاحب الخراج) را اعدام کرد	۴۷۲		
خمار تکین الشرابی ، نجم الدوله ، (صاحب الخراج)			۴۷۲
ابو منصور ، العمید			۴۷۳
قماج			۴۸۵
نایب او: اسماعیل بن أرسلانجیق ، (مستقل شد سنه ۴۸۶)	۴۸۵		
شهر را سیف الدوله صدقه بگرفت	۳ جمادی الآخر ۴۹۹		
التیمتاش (عامل او)(۳)	۴۹۹		
ابو جعفر محمد بن الحسین البلخی ، (عمید از طرف محمد بن ملکشاه)(۴)		ذو القعده	۴۹۹
آقسنقر البخاری			۵۰۰
سنقر البیاتی ، (او را غزغلی سنه ۵۱۳ بکشت)	۵۱۳		

(۱) نگاه کنید به ابن الاثیر ج ۹ ص ۲۲۸ (مترجم عربی)

(۲) در ۴۲۴ ابوالقاسم بن جلال الدوله ، ابو منصور الملك العزیز را به بصره خواست ودر سال بعد او را براند . در ۴۲۵ خطبه بنام ابوکالیجار خوانده شد . پس از آن ابوکالیجار در ۴۳۱ او را براند وپسرش عزالملك را بر بصره ولایت دادند. Weil, III, p. 77.

(۳) ابن الاثیر ج ۱۰ ص ۲۸۴ نام او را "التونتاش" یاد کرده است (مترجم عربی)

(۴) ابن الاثیر ج ۱۰ ص ۳۰۶ او را ابوجعفر محمد بن الحسین العمید البلخی خوانده است (مترجم عربی)

شهر را نور الدوله (الثانی) دبیس بگرفت ۵۱۷

عماد الدوله زنگی بن آقسنقر ، (إلی سنه ۵۲۰) . . . . . . سنه ۵۱۸ ﻫ

شهر را نور الدوله (الثانی) دبیس بگرفت ودرآن تاسنه ۵۳۲ بماند ۵۲۳

قزل، أمیر آخور[1] از طرف السلطان محمود بن محمد السلجوقی (بماند تاسنه ۵۳۶) ۵۳۲

منجبرس ، (اورا خلیفه المستنجد بکشت) ۵۵۹

کمشتکین ، (عامل خلیفه) ۵۵۹

شهر را ابن ششکا محاصره کرد[2] ۵۶۱

مراجع : ابن الأثیر : الکامل فی التاریخ، ج ۹، ۱۰، ۱۱

۳۳ – ولات کوفه

تأسیس کوفه سنه . . . . ۱۷—۱۸

سعد بن أبی وقاص ۱۷

نایبان او:
- محمد بن مسلمه ۱۷
- زیاد بن حنظله ۱۸
- عبد الله بن غطفان ۱۹
- عمار بن یاسر ۲۱

عمار بن یاسر ۲۲

آبو موسی الاشعری ۲۲

المغیره بن شعبه ۲۲

سعد بن أبی وقاص ، (برای بار دوم) ۲۴

الولید بن عقبه بن أبی معیط ۲۵

سعید بن العاص بن سعید الأموی ۳۰

آبو موسی الأشعری ، (برای بار دوم) ۳۴

أبو مسعود عقبه بن عامر (از طرف علی) ۳۷

امویان :

عبد الله بن عمرو بن العاص ، (از طرف معاویه) ۴۱

المغیره بن شعبه ، (برای بار دوم)(از طرف معاویه .متوفی سنه ۵۰) . . . ۴۱

زیاد بن أبی سفیان ، (با بصره) ، (متوفی سنه ۵۳) ۵۰

عبید الله بن زیاد ۵۳

نایبان او:
- الضحاک بن قیس ۵۳
- عبد الرحمن بن عبد الله بن عثمان الثقفی ۵۸

النعمان بن بشیر الأنصاری ۵۹

عبید الله بن زیاد ، (برای بار دوم) ۶۰

از طرف عبد الله بن الزبیر :

عامر بن مسعود بن أمیه الجمحی ۶۴

(۱) نک . ابن الاثیر ج ۱۱ ص ۵۹ (مترجم عربی)
(۲) نک . ابن الاثیر ج ۱۱ ص ۲۱۲ (مترجم عربی)

عبد الله بن یزید الخطمی ... سنه ۶۵ ﻫ

عبد الله بن مطیع (متوفی سنه ۷۳) ... ۶۵

- المختار بن أبی عبید ، الخارجی (متوفی سنه ۶۷) ... ۶۶

الحارث بن أبی ربیعه ... ۶۷

از طرف عبد الملک :

بشر بن مروان ، (با بصره از سنه ۷۳) ... ۷۱

- نایب او: عمرو بن الحارث ... ۷۳

عبد الله بن خالد بن أسید ... ۷۴

• الحجاج بن یوسف بن الحکم بن أبی عقیل بن عامر بن مسعود ... ۷۵

- عبد الرحمن بن عبد الرحمن الحضرمی ... ۷۵

- نایبان او:
  - عروة بن المغیره بن شعبه ... ۷۵
  - المغیره بن عبد الله بن أبی عقیل ... ۷۸
  - حوشب بن یزید ... ۸۴

سلیمان بن یزید بن أبی مسلم ... ۹۵

یزید بن المهلب ... ۹۶

• نایب او: عبد الحمید بن عبد الرحمن بن زید بن الخطاب القرشی ... ۹۹

مسلمه بن عبد الملک بن مروان الأموی ... ۱۰۲

- محمد بن عمرو بن الولید ... ۱۰۲

عمر بن هبیره ... ۱۰۳

خالد بن عبد الله القسری البجلی ... ۱۰۵

یوسف بن عمر بن شبرمه ... ۱۲۰

منصور بن جمهور (1) ... ۱۲۶

عبد الله بن عمر بن عبد العزیز ... ۱۲۶

- شهر را الضحاک بن قیس الشیبانی الخارجی بگرفت ... ۱۲۸

یزید بن عمر بن هبیره ... ۱۲۹

عباسیان :

خالد بن عبد الله القسری (2) ... ۱۳۲

داود بن علی بن عبد الله بن العباس ... ۱۳۲ } عباسی بودند

عیسی بن موسی بن محمد بن علی العباسی ... ۱۳۲ } عباسی بودند

محمد بن سلیمان بن علی العباسی ... ۱۴۷ } عباسی بودند

عمرو بن زهیر الضبی ، (برادر المسیب بن زهیر) ... ۱۵۵

اسماعیل بن اسماعیل الثقفی ... ۱۵۸

• اسحق بن الصباح الکندی ، (صلاة و احداث) ... ۱۵۹

- ثابت بن موسی ، (الخراج) ... ۱۵۹

- یزید بن منصور ، (السواد) ... ۱۶۱

هاشم بن سعید ... ۱۶۶

موسی بن عیسی بن موسی بن محمد العباسی ... ۱۶۹

(۱) نک . ابن الاثیرج ۵ ص ۲۵۲ (مترجم عربی)

(۲) اوراوزیرابوسلمه حفض بن سلیمان بدین کارنامزدکرد .

از طرف الرشید :

محمد بن ابراهیم بن محمد بن علی العباسی	سنه ۱۷۰ ﻫ
عبید الله بن محمد ، ابن زینب ، (پسر اولی)	
یعقوب بن أبی جعفر المنصور العباسی ، (عم رشید)	
موسی بن عیسی بن موسی ، (برای بار دوم)	
العباس بن عیسی بن موسی ، (برادر اولی)	
اسحق بن الصباح الکندی ، (برای بار دوم)	
موسی بن عیسی بن موسی ، (برای بار سوم)	
العباس بن عیسی بن موسی ، (برای بار دوم)	
موسی بن عیسی بن موسی ، (برای بار چهارم)	
جعفر بن أبی جعفر المنصور ، (عم رشید)	
• العباس بن الهادی العباسی ، (از طرف الأمین)	۱۹۳
الفضل بن موسی بن عیسی بن موسی العباسی	۱۹۶
• طغیان أبی السرایا وابن طباطبا	۱۹۹ — ۲۰۰
أبو عیسی محمد بن المنصور العباسی	۲۰۴
محمد المنتصر بن المتوکل ، (حاکم افتخاری)	۲۳۳
احمد بن نصیر بن حمزه بن مالك الخزاعی	۲۵۱
أبو الساج دیوداد بن دیودست ، (متوفی سنه ۲۶۶)	۲۵۲
أبو احمد طلحه الموفق بن المتوکل	۲۵۷
کیجور ، (متوفی سنه ۲۵۹)	۲۵۸
علی بن یزید ، (متوفی سنه ۲۶۰)	۲۵۹
الهیصم العجلی (۱)	۲۶۷
محمد بن احمد	۲۶۹
شهر را قرامطه غارت کردند	۲۸۹
جعفر بن ورقاء الشیبانی (۲)	۳۱۱
شهر را علیها قرامطه بگرفتند	۳۱۲ ، ۳۱۵ ، ۳۲۳ ، ۳۲۵
محمد بن یزداد	۳۲۵
آل بویه	۳۳۴ — ۳۸۶
شهر را قرامطه بگرفتند	۳۷۵

عقیلیان :

حسام الدوله المقلد	۳۸۶
معتمد الدوله قرواش	۳۹۱
البساسیری	۴۵۰

سلجوقیان :

محمود بن الأخرم الخفاجی ، (حاکم)	۴۵۲

(۱) بامحمدبن ابی الساج فرمانروای مکه بجنگید.ابن الاثیر (ج۷ص۲۵۳) مینویسد نام‌اوالهیصم العجلی‌بود(مترجم عربی)
(۲) نک . ابن الاثیرج ۸ ص ۱۱۴ (مترجم عربی)

٣٤ – ولات ری (١)

• عبد الله بن معاويه بن عبد الله بن جعفر بن أبی طالب (٢)	سنه ١٢٧ هـ
• أبو مسلم (با خراسان) ، (متوفی سنه ١٣٧) (٣)	١٣١
• جمهور بن المرار العجلی (٤)	١٣٧
• محمد بن الأشعث (٥)	١٣٨
• عبد الحميد بن جعفر بن عبد الله الانصاری (٦)	١٣٩
• أسعد بن عبد الرحمن	١٤٣
• عمران بن صالح ، (به‌نام‌الأمين ولی‌عهد) (٧)	١٤٣
• حمزه بن يحيي (٨)	١٦٠
• كلثوم بن حفص (٩)	١٦٣
• خلف بن عبد الله (١٠)	١٦٤
عيسى ، (غلام جعفر)	١٦٥
سعد ، (غلام المهدی)	١٦٦
• الفضل بن يحيي البرمكی	١٧٦
أبو صالح يحيي بن سعيد الحرشی (١١)	١٨٤
عبد الله بن مالك ، (با طبرستان ودماوند وقومس وهمدان)	١٨٩
الحسن بن سهل (باهمه‌مشرق از طرف المأمون)	١٩٨

طاهريان :

طاهر بن الحسين ، ذو اليمينين ، (باهمه‌مشرق از طرف المأمون)	٢٠٥
عبد الله بن طاهر	٢٠٧
علی بن هشام ، (با قم واصفهان و آذربايجان از سنه ٢١٤ ، در سنه ٢١٧ كشته شد)	٢١١
• عبد الله بن طاهر (والی جبال وطبرستان وكرمان وخراسان تا سنه ٢٣٠)	٢١٣
• ابو اسحق المعتصم بن الرشيد (الی سنه ٢٣٠) (١٢)	رجب ٢١٣
اسحق بن ابراهيم بن مصعب ، (نايب از طرف طاهريان)	٢١٨
الافشين حيدربن كاووس (متوفی‌سنه٢٢٦)(١٣)،(نايب‌از طرف‌طاهريان)	٢٢٠
طاهر بن عبد الله ، (والی همه مشرق)	٢٣٠
محمد المنتصر ، (حاكم افتخاری‌بر جبال وماه البصره وماه السكوفه(١٤) وماسبذان ومهرجان قذق وشهرزور وصامغان واصفهان وقم وكاشان)	٢٣٥

(١) اين‌شهركه پايتخت‌ماديا(Médie) التجبل (الجبال) بودتازمان‌معول " محمديه " نام داشت و آن نامی بودكه جز درمواردی‌استثنائی پيوسته برسكه هاضرب ميشد .

(٢) ارهواحوا هان دولت بنی العباس ، درآنجاسكه هائی‌بنام او‌يافت شده است(Contributions I, N° 5) در١٢٩درگذشت .

(٣)بنام اوسكه ای يافت شده: (Contributions I, N° 6).

(۴) (Contr. I, N° 42) ابن‌الاثيرنام‌اوراجمهوربن‌مرارياد كرده‌است (مترجم عربی)

(۵) محتملا " اوصاحب "ملس" (سكه) ای باشدكه ازآن Bartholomaei : Revue Num. Belge, 1859, t. a. p. 31 يادكرده است .

(۶) اوبه محمدبن عبدالله علوی ملقب به نفس زكيه كه در ١۴۵ هـ خروج و ادعای خلافت كردودر١۵٣ هـ كشته شدپيوست نک Contributions, I, N° 43سكه های اودرسالهای ١٣٩ و ١۴١

(٧) Contributions, III, N° 402

(٨) Contributions, 1, N° 49

(٩) Ibid, I, N° 51

(١٠) Ibid, I, N° 53.

(١١) نک Contributions, I, N° 56.

(١٢) برخی اروقتهافرمانروای افتخاری بود .

(١٣) سردارنامداری كه بابک (خرم دين) رادرشوال ٢٢٢ شكست داد .

(١۴) نک . ياقوت . معجم البلدانج٧ ص٢۶٣ (مترجم عربی)

السری بن معاذ الشیبانی ، (متوفی سنه ۲٤٦)		سنه ۲٤٥ ﻫ
محمد بن علی بن طاهر		۲٤٨
عبد العزیز بن أبی دلف العجلی		۲٥۲
موسی بن بغا الکبیر		۲٥۳
الصلانی ، (متوفی سنه ۲٦۲)		۲٦۰
کیغلغ		۲٦۲
رافع بن هرثمه (تا سنه ۲٧٦)		۲٧٥
المکتفی ، (حاکم افتخاری با قزوین وزنجان وأبهر وقم)		۲٨۱
التتمیش الترکی[1] ، (برادر کیغلغ)		۲٨٩
محمد بن هرون ، (یاغی)	۲٨٩	
خاقان المفلحی		۲٨٩

سامانیان[2] :

اسماعیل بن احمد ، (بری دست یافت)		۲٨٩
● محمد بن علی بن صعلوك ، (عامل سامانی اعلام استقلال کرد)	۳۰۱ — ۳۰۲	
● شهر را خلیفه المقتدر بگرفت		۳۰۳
وصیف البکتمری ، (حاکم عباسی)		۳۰٤
علی بن وهسودان[3] [الأول] السلار ، (حاکم عباسی عمویش احمد او را کشت ۳۰٧)		۳۰٤
یوسف بن أبی الساج ری را غارت کرد	۳۰٤	
وصیف البکتمری (برای بار دوم)		۳۰٤
● احمد بن علی بن صعلوك ، (عامل خلیفه)[4]		۳۰٤—۳۱۱

بنی الساج :

شهر را یوسف بن أبی الساج برای بار دوم بگرفت (٥)		۳۰٦
جنگ نحریر الصغیر	۳۰٧	
علی بن وهسودان (برای بار دوم)	۳۰٧	
● یوسف بن أبی الساج دیوداد ، (با قزوین وأبهر وزنجان وآذربایجان ، مستقل شد سپس به اطاعت خلیفه درآمد سنه ۳۱۲)		۳۱۱
● تسلط عباسیان		۳۱۲—۳۱۳
مفلح (نایب یوسف)	۳۱٤	
● نصر بن احمد السامانی		۳۱٤
محمد بن علی بن صعلوك (عامل او)، (شهر را به علویان باز داد)[6]		۳۱٤
الحسن بن القاسم الداعی العلوی		۳۱٦
نایب او: ماکان بن کالی[7]	۳۱٦	
اسفار بن شیرویه دیلمی ، (حاکم سامانی متوفی سنه ۳۱٦)		۳۱٦

(۱) ابن الاثیر ج ٧ ص ۳٥٦ نام اورا "الدتمش" نوشته ـ مترجم عربی

(۲) درباره حوادث آشفته سالهای ۲٨٩ تا ۳۱٤ رجوع کنید به (Contr. I, N° 35) ودرباره وقایع بین سالهای ۳۱٤ و۳۳٩ نک . (Contr. II, N° 285)

(۳) ابن الاثیر ج ٨ ص ٥٦ مینویسد که نام او " علی بن وهسودان " بود (مترجم عربی)

(٤) بسال ۳۱۱ ﻫ درگذشت . نک . Neue Khalifen-Münzen p. 11 , Contr. I, p. 17

(٥) یوسف درسال ۳۰٧ گرفتار شد ، و سردار اوسبک با خلیفه بجنگید و در ۳۱۰ ﻫ درگذشت .

(٦) درهمی در (Br. M. Add. 1, p. 180, N° 293 p.) ودراهمی دیگر در (l'Ermitage و Inv. p. 176) بوی نسبت داده شده است .

(٧) نگاه کنید به سلسله فیروزیان .

زیاریان :

مرداویج بن زیار . . . . سنه ۳۱۶ هـ

قلمرو او : ری ، قزوین ، همدان ، کنگاور ، دینور ، بروجرد ، قم ، کاشان

اصفهان ، گلپایگان ، طبرستان ، گرگان . . . . . .

• ری را نصر [الثانی] السامانی را باز گرفت (۱) ۳۱۷

وشمگیر بن زیار (۲) ۳۲۳

جنگ رکن الدوله دیلمی ۳۲۳

سامانیان :

• نصر [الثانی] (۳) ۳۲۴

ابو علی احمد بن محمد بن المظفر بن المحتاج ، (عامل سامانی) ۳۲۹

شهر را وشمگیر (وشمگور) پس گرفت ۳۳۰

شهر را رکن الدوله بگرفت ۳۳۱

• آنرا احمد بن محمد المحتاجی بازگرفت . . . . جمادی الآخر ۳۳۳

نایب او: أبو العباس الفضل (برادرش) ۳۳۳

آل بویه :

• استیلای رکن الدوله بر شهر (۴) ۳۳۶

• عامل او: علی بن کامه ، (برادر زادهٔ اولی) ۳۳۸

شهر را سامانیان مؤقتاً (منصور بن قراتکین) باز گرفتند (۵) ۳۳۹

• شهر را رکن الدوله پس گرفت ۳۳۹

فخر الدوله بن رکن الدوله . . . . محرم ۳۶۶

عضد الدوله بن رکن الدوله ۳۶۹

فخر الدوله ،(برای بار دوم) ۳۷۳

• مجد الدوله بن فخر الدوله ۳۸۷

گرفتن ری بوسیله سیده خاتون ، وعزل مجد الدوله ۳۹۷

شمس الدوله (مدت یکسال) ۳۹۷

مجد الدوله ،(برای بار دوم) ۳۹۸

شمس الدوله (برای بار دوم)(مدت کمی) ۴۰۵

شهر را ابن فولاد بانام مجد الدوله تصرف کرد (۶) . . . ۴۰۷

مجد الدوله ، (برای بار سوم) ۴۰۷

غزنویان :

• استیلای محمود بن سبکتکین بر ری . . . . ۶ ربیع الثانی ۴۲۰

شهر را محمد بن دشمنزار بن کاکویه تصرف کرد ۴۲۱

شهر را محمود دوباره گرفت ۴۲۱

(۱) دیناری درمجموعه شاهزاده خانم همسر اسماعیل باشا ص ۴۳ به او نسبت داده شده است . (۲) بک ابن الاثیر ج ۸ ص ۵۹ (مترجم عربی) . (۳) دینارها و دراهم سامانیان که بدست آمده از ۳۲۴ تا ۳۳۶ است . (۴) درهمی از رکن الدوله دیلمی مربوط بسال ۳۳۸ L'Ermitage, Inventaire p. 323, N°. 1 بدست آمده است .

(۵) درهمی از نوح بن نصر سامانی (اول) مربوط بسال ۳۳۹ هـ (L'Ermitage Inventaire p. 147, No. 823.) بدست آمده است

(۶) بک . ابن الاثیر ج ۹ ص ۱۸۷ (مترجم عربی) .

• مسعود غزنوی [1] . . . . صفر سنة ۴۲۱ ﻫ

نایب او: تاش فراش ۴۲۲

نایب او: أبو سهل الحمدونی، (غزها اورا راندند) ۴۲۴

• علاء الدوله محمد بن کاکویه ۴۲۷

غزها شهر را غارت کردند ۴۳۰

سلاجقه:

استیلای: ابراهیم ینال، (برادر طغرل) بر شهر [2] ۴۳۳

او را طغرل منصوب کرد (عزل سال ۴۵۰) ۴۳۴

طغرل بگ ۴۵۰

آلب آرسلان . . . . ۸ رمضان ۴۵۵

ملکشاه: (آنجا بماند در سنه ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۷۷) . . . . ۱۰ ربیع الأول ۴۶۵

أبو مسلم، (همسر خواهر نظام الملك، رئیس شهر) . . . ۴۸۴

اسماعیل بن أرسلنجیق (شحنه ملکشاه) ۴۸۴

برکیاروق . . . . شوال ۴۸۵

استیلای محمد بن ملکشاه بر شهر و راندن پادگان برکیارق . . ۴۹۴

محمود بن محمد ۵۱۱

سنجر، (بنابر مصالحه با محمود بن محمد) . . . . شعبان ۵۱۳

طغرل [الثانی] بن محمد ۵۲۶

مسعود بن محمد ۵۲۷

شهر را طغرل [الأول] بگرفت ۵۲۸

مسعود بن محمد، (برای بار دوم) ۵۲۹

أمیر عباس، (حاکم) (متوفی سنه ۵۴۱) ۵۳۴

در قیام بر ضد سلطان محمود با بوزابه [3] همدست شد . . . ۵۴۰

خوارزمشاهیان ۵۵۲

کوکجه، (غلام پهلوان) [4] . . . . . ۵۹۲ — ۶۰۰

شمس الدین ایتغمش [5]، (غلام پهلوان) . . . ۶۰۰ — ۶۰۸

منکلی [6]، (غلام پهلوان، متوفی سنه ۶۱۲) . . ۶۰۸ — ۶۱۲

اوزبك [7] بن الپهلوان . . . . . . ۶۱۲ — ۶۱۳

نایب او: اغلمش، (فدائیان اسماعیلی او را در ۶۱۳ کشتند) . . .

(۱) مسعودغزنوی درشوال ۴۲۱ به تخت نشست.
(۲) هیچ سکه ای بنام ابراهیم ینال یافت نشده است.
(۳) نک. ابن الاثیرج ۱۱ ص ۳۹ (مترجم عربی).
(۴) ایتغمش جانشین وی اورا بکشت ۶۰۰ ﻫ نک. ابن الاثیر ج ۱۲ ص ۱۲۸ (مترجم عربی).
(۵) نک. ابن الاثیرج ۱۲ ص ۱۹۴ (مترجم عربی).
(۶) نک ایضا". ابن الاثیرج ۱۲ ص ۱۹۴ (مترجم عربی).
(۷) نک. ابن الاثیرج ۱۲ ص ۲۸۲ (مترجم عربی).

۳۵ – ولات فارس

(پایتخت ایشان شیراز بود که در سنهٔ ۶۴ تاسیس شد)

فتح ایالت فارس . . . . سنه ۲۲ — ۲۳ ه

عبید الله بن معمر ۲۳

عبد الله بن عامر . . . . حدود ۳۰

زیاد بن أبی سفیان (از طرف خلیفه علی) ، (متوفی سنه ۵۰) ۳۸

امویان :

. . . . ۴۲

عمر بن عبید الله بن معمر (از طرف عبد الله بن الزبیر) ۶۷

. . . .

. . . .

عبد الله بن معاویه بن عبد الله بن جعفر ، (یاغی علوی هوا خواه عباسیان)
متوفی سنه ۱۲۹) ۱۲۹

مسلم بن المسیب ، (نایب عبد الله بن عمر بن عبد العزیز) . . . ۱۲۹

محمد بن الأشعث ، (متوفی سنه ۱۳۲) ۱۳۲

عباسیان :

عیسی بن علی بن عبد الله بن العباس ، (عباسی) ۱۳۲

محمد بن الأشعث (نماینده أبو مسلم) ۱۳۳

عیسی بن علی ، (برای بار دوم) ۱۳۴

یحیی بن محمد بن علی ، (برادر خلیفه) ۱۳۵

. . . .

عمرو بن شداد ۱۵۶

عمارة بن حمزه ، (با خوزستان) ۱۵۶

نایب أو: نصر بن حرب بن عبد الله ۱۵۸

محمد بن سلمان بن علی ، (عباسی) ۱۶۰

النعمان ، (غلام المهدی) ۱۶۵

المعلی ، (غلام المهدی) ۱۶۶

محمد بن سلیمان بن علی ،(برای بار دوم) ۱۷۰

. . . .

الحسن بن سهل ، (والی همه مشرق) ۱۹۸

طاهریان :

ابراهیم بن الحسین بن مصعب (طاهری) ۲۳۲

المعتز بن المتوکل ، (حاکم افتخاری) ۲۳۵

محمد بن اسحق بن ابراهیم بن الحسین (طاهری) ۲۳۶

علی بن الحسین بن شبل ۲۵۵

صفاریان :

شهر را یعقوب الصفار بگرفت	۲۵۵	
الحارث بن سیما ، (متوفی سنه ۲۶۱)		سنه ۲۵۶ هـ
الموفق طلحه بن المتوکل ، (حاکم افتخاری)	۲۵۷	
محمد بن الحسن بن أبی الفیاض (عامل صفاری)	۲۵۸	
موسی بن بغا ، (از طرف خلیفه)		۲۶۱
نایب او: عبد الرحمن بن مفلح	۲۶۱	
جنگ ابن واصل	۲۶۱	
شهر را یعقوب الصفار بگرفت	۲۶۱	
نایب او: محمد بن اللیث	۲۶۸	
ابو موسی عیسی بن محمد ، النوشری[۱] (الثانی) ، (از طرف خلیفه)		۲۸۷
شهر را طاهر بن محمد بن عمرو الصفاری بگرفت	۲۸۸	
سبکری ، (غلام عمرو بن اللیث ، بر خلیفه شورش کرد)	۲۹۶	
شهر را اللیث بن علی بن اللیث الصفاری تصرف کرد	۲۹۷	
قنبج ، (غلام المقتدر)		۲۹۸
عبد الله بن ابراهیم المسمعی ، (با کرمان)		۲۹۸
بدر بن عبد الله ، المعتضدی ، (متوفی سنه ۳۱۱)		۳۰۰
محمد بن بدر ، (پسرش) ، (متوفی سنه ۳۶۵)		۳۱۱
ابراهیم بن عبد الله المسمعی		۳۱۳
یاقوت الحاجب		۳۱۵
سرانجام عماد الدوله البویهی این سرزمین را فتح کرد		۳۳۱

(برای بقیه به آل بویه رجوع شود)

۳۶ — ولات نیشابور

فتح نیشابور به دست مسلمانان		۲۳
الاحنف بن قیس		۲۳
عمیر بن عثمان		
عبد الله بن قیس		
ابن عامر		۳۲
نایبان او: قیس بن الهیثم	۳۲	
نایبان او: عبد الله بن خازم	۳۳	
خلید بن کاس ، (از طرف علی)		۳۶
خلید بن قره الیربوعی (از طرف علی)		۳۷

امویان :

قیس بن الهیثم ، (برای بار دوم) ، (از طرف معاویه)	۴۱
عبد الله بن خازم ، (برای بار دوم)	۴۱

(۱) نک . شجره نسب بنی النوشری.

الحکم بن عمرو الغفاری ، (متوفی سنه ۵۰) .... سنه ۴۴ ه

نایب او: أمیر بن احمر الیشکری [۱] ۴۵

انس بن أبی أناس[۲] بن ربیع بن زیاد الحارثی ۴۷

غالب بن فضاله اللیثی ۴۸

خلید بن عبد الله الحنفی ۵۰

انس بن أبی أناس ، (برای بار دوم) ۵۱

عبید الله بن زیاد ۵۳

سعید بن عثمان بن عفان [۳] ، (برای مدتی بسیار کوتاه) ۵۶

نایب او: أسلم بن زرعه ، (مدت دو سال) ۵۶

عبد الرحمن بن زیاد بن أبی سفیان ۵۸

سلم بن زیاد ۶۱

از طرف عبد الله بن الزبیر :

عبد الله بن خازم ، (برای بار سوم) (تا سنه ۶۹) ۶۴

نایب او: المهلب بن أبی صفره ۶۴

أوس بن ثعلبه بن زفر بن ودیعه بن مالك بن تیم الله بن ثعلبه بن عكابه ۷۰

عبد الله بن خازم ، (برای بار چهارم) (از طرف عبد الله بن الزبیر) [۴] ۷۱

از طرف عبد الملك :

بكیر بن وشاح (وشاج) [۵] .... ۷۱ — ۷۲

أمیه بن عبد الله بن خالد بن أسید بن أبی العیص بن أمیه .... ۷۳ — ۷۴

مهلبیان :

المهلب بن أبی صفره ۷۸

یزید بن المهلب ۸۲

المفضل بن المهلب ۸۵

قتیبه بن مسلم بن عمرو بن الحصین بن ربیعه بن خالد بن اسید بن قضاعه بن هلال الباهلی [۶] ۸۶

یزید بن المهلب ، (برای بار دوم) ۹۷

الجراح بن عبد الله الحكمی ، (از طرف عمر) ۹۹

عبد الرحمن بن نعیم القرشی (القشیری) [۷] ۱۰۰

سعید بن عمرو بن أسود الحرشی [۸] ، (از طرف یزید الثانی) ۱۰۱

مسلمه بن عبد الملك (با همهٔ عراق) ۱۰۲

نایب او: سعید بن عبد العزیز بن الحارث بن الحکم بن أبی العاص معروف به حذیفه ۱۰۲

(۱) ابن الاثیرج ۳ ص ۷۷ نام اورا "امیربن احمر" یاد کرده است (مترجم عربی).

(۲) نک . ابن الاثیرج ۳ ص ۳۷۷ (مترجم عربی).

(۳) نک : Wüstenfeld, Genealogische Tabellen, texte p. 401

(۴) درجنگ مرو کشته شد ۷۲ ه .

(۵) ابن الاثیرج ۴ ص ۱۳۰ ، نام اورا "ابن وساج الثقفی" نوشته است (مترجم عربی).

(۶) درسال ۴۹ ه زائیده شد و در ذی القعده سال ۹۶ درگذشت (ابن خلکان ۲ . ۵۱۴)

(۷) ابن الاثیرج ۵ ص ۳۶ نام اورا عبدالرحمن بن نعیم القشیری نوشته است (مترجم عربی).

(۸) نک : Contr. II P. 5, N° 261

عمر بن هبیره ، (با همهٔ عراق) . . . . سنه ۱۰۲ ﻫ

سعید بن عمرو الحرشی (نایب عمر بن هبیره) ۱۰۳

مسلم بن سعید بن آسلم بن زرعه الکلابی (نایب عمر بن هبیره) . . ۱۰۴

خالد بن عبد الله القسری (یا القشیری) (با همهٔ عراق) (تا سنه ۱۲۰) ۱۰۵

نایبان او:

- اسد بن عبد الله القسری (برادرش) ۱۰۵
- الحکم بن عوانه الکلبی ۱۰۹
- أشرس بن عبد الله السلیمی ، (یا السلمی) ۱۰۹
- جنید بن عبد الرحمن بن عمرو بن الحارث بن خارجه بن سنان ۱۱۱
  بن أبی حارثه المصری (متوفی سنه ۱۱٦) . . . . . .
- عاصم بن عبد الله بن یزید الهلالی ۱۱٦
- أسد بن عبد الله ، (برای بار دوم) ۱۱۷
- جعفر بن حنظله البهرانی ، (نایب مؤقت) ۱۲۰

یوسف بن عمر بن شبرمه (با همهٔ مشرق) ۱۲۰

نایب او: نصر بن سیار الکنانی ، (إلی سنه ۱۳۱) . . . ۱۲۰

ظهور ابو مسلم برای اولین بار ۱۲٤

نصر بن سیار ، (والی مستقل خراسان)[۱] ۱۲۵

فرار نصر از برابر ابو مسلم ۱۳۰

عباسیان :

ابو مسلم عبد الرحمن (باحکومت جبال از سنه ۱۳۲) ، (متوفی در شعبان سنه ۱۳۷) ۱۳۰

ابو داود خالد بن إبراهیم الذهلی ۱۳۷

عبد الجبار بن عبد الرحمن الأزدی (یاغی در سنه ۱٤۱ کشته شد) . . ۱٤۰

محمد المهدی ، (حاکم افتخاری) ۱٤۱

نایب او: السری بن عبد الله ۱٤۱

خازم بن خزیمه ، (جنگ با أستاذ سیس) ۱۵۰

• حمید بن قحطبه بن شبیب بن خالد بن معدان الطائی ، (متوفی سنه ۱۵۹) . ۱۵۱

• ابو عون عبد الملك بن یزید الخراسانی ، (غلام هناء)[۲] ۱۵۹

معاذ بن مسلم ۱٦۰

المسیب بن زهیر بن عمر بن مسلم الضبی ۱٦۳

ابو العباس الفضل بن سلیمان الطوسی ۱٦٦

• جعفر بن محمد بن الأشعث ۱۷۱

العباس بن جعفر ، (پسر اولی) ۱۷۳

خالد الغطریف[۳] بن عتاب ۱۷٤

سلیمان بن راشد (صاحب الخراج) ۱۷٤

حمزه بن مالك ۱۷٦

الفضل بن یحیی البرمکی ۱۷۷

منصور بن یزید بن منصور الحمیری ۱۷۹

• علی بن عیسی بن ماهان (الی سنه ۱۹۱)[٤] ۱۸۰

---

(۱) وی همان است که به کشتن یحیی بن زید بن علی زین العابدین فرمان داد.

(۲) نك مصر (۱۳۳ – ۱۳٦) وسکه های او . Nützel, Cat. 1, 2132 a, et Contr. 1, N° 44.

(۳) ابن الاثیر (ج ٦ ص ۸۳) نام اوراخالد الغطریف بن عطاء نوشته است (مترجم عربی).

(۴) Nützel, Cat. 1, 2218, et Contr. 1, p. 19

جعفر بن يحيي البرمکی ، (بیست روز)	۱۸۰	
المأمون ، (حاکم افتخاری)	۱۸۲	
• هرثمه بن أعین		سنه ۱۹۱ هـ
العباس بن جعفر ، (برای بار دوم)(از طرف المأمون)		۱۹۳
الحسن بن سهل ، (همهٔ مشرق)		۱۹۸
علی بن الحسن بن قحطبه	۱۹۷	
هرثمه بن أعین (برای بار دوم، متوفی سنه ۲۰۰)	۱۹۸	
مأمون نیشابور را ترک گفت	۲۰۲	
• غسان بن عباد ، (نایب حسن بن سهل) (۱)	۲۰۲	

طاهریان :

طاهر بن الحسین ، ذو الیمینین		۲۰۵
• طلحه بن طاهر ، (نایب عبد الله برادرش)		جمادی الآخر ۲۰۷
علی بن طاهر (حاکم مؤقت پس از فوت طلحه تا رسیدن عبد الله بن طاهر)	رجب ۲۱۳	
• عبد الله بن طاهر ، (متوفی سنه ۲۳۰)		۲۱۴
نایب او : محمد بن حمید الطوسی الطاهری		
طاهر [الثانی] بن عبد الله ، (متوفی سنه ۲۴۸)		۲۳۰
المعتز بن المتوکل ، (حاکم اسمی)	۲۳۵	
محمد بن طاهر بن عبد الله		۲۴۸
محمد بن أوس الانباری ، (او را یعقوب صفار شکست داد)	۲۵۳	
طاهر [الثالث] بن محمد		۲۵۹
• أحمد بن عبد الله الخجستانی (۲) ، (او را الموفق اسیر کرد)		۲۶۱

صفاریان :

استیلای یعقوب بن لیث بر نیشابور		۲۶۱
الخجستانی (عامل او بر نیشابور) ، (بر او شورش کرد)	۲۶۱	
عبد العزیز بن السری ، (حاکم صفاری او را خجستانی براند)	۲۶۲	
شهر را حسین بن طاهر بگرفت و در آن تا سنه ۲۶۳ بماند	۲۶۲	
عمرو بن اللیث		۲۶۵
اورا الخجستانی فراری داد	۲۶۷ (۳)	
• شهر را الخجستانی دوباره بگرفت (او را در ذی الحجه سنه ۲۶۸ کشتند)	۲۶۸	
رافع بن هرثمه ، (عزل سنه ۲۷۹)	۲۶۸	
• ابو طلحه منصور بن مسلم بن شرکب ، (باغی) (۴)	۲۶۹	
عمرو بن اللیث (برای بار دوم) (در ماوراء النهر سنه ۲۸۵ بود)	۲۷۹	

---

(۱) نک : Contr. I. N° 63 et II. N° 263

(۲) نک . ابن الاثیر ۷ ص ۲۰۴ (مترجم عربی)

(۳) از او درهمی بدست آمده مربوط بسال ۲۶۸ هـ که در هرات ضرب شده است .

(۴) L'Ermitage, Inventaire p. 108

سامانیان :

اسماعیل بن احمد [۱] ، (عمروبن لیث را اسیر کرد که در ۲۸۹ در بغداد بمرد)	سنه ۲۸۶ ﻫ
احمد بن اسماعیل	۲۹۵
نصر [الثانی] بن احمد	۳۰۱
منصور بن اسحق ، (عم نصر ، والی یاغی در سنه ۳۰۲ کشته شد) ۳۰۱	
الحسین بن علی المرورودی ، یاغی) [۲] . . ۳۰۲ — ۳۰۶	
• احمد بن سهل بن هاشم بن الولید ، کامکاریان ربیع الاول ۳۰۶	
(حاکم سامانی یاغی ، حسنویه او را در ۳۰۷ اسیر کرد و بکشت)	
• قراتکین ، (حاکم سامانی) ۳۰۸	
شهر را لیلی بن النعمان الدیلمی ، (سردار آطروش علوی) بگرفت ۳۰۸	

سیمجوریان :

ابراهیم بن سیمجور [الاول] ، (حاکم) ۳۱۰	
• شورش یحیی بن احمد السامانی وقراتکین (تا سنه ۳۲۰) . . ۳۱۴	
بکر بن محمد بن الیاس ، (امیر سامانی) [۳] ۳۱۵	
ماکان بن کالی الدیلمی ۳۱۷	

آل محتاج :

محمد بن المظفر بن المحتاج (حاکم)	۳۲۰
ماکان بن کالی ، (یاغی) ۳۲۳	
• احمد بن محمد بن المحتاج ، (حاکم) [۴]	۳۲۶
استیلاء بر ری . . . . رمضان ۳۳۳	

سیمجوریان :

ابراهیم بن سیمجور [الأول] ، (برای بار دوم)	۳۳۴
• احمد بن محمد بن المحتاج ، شورش کرد ونیشابور را به نام ابراهیم بن احمد سامانی بگرفت . . . . محرم ۳۳۵	
منصور بن قراتکین (حاکم سامانی)	۳۳۵
احمد بن محمد بن المحتاج ، (برای بار دوم)	ذو الحجه ۳۴۰
عزل شد و دوباره منصوب گردید ۳۴۳	
خطبه برای نخستین بار به نام خلیفه المطیع خوانده شد . ۳۴۳	
أبو سعید بکر بن مالك الفرغانی ، (حاکم سامانی)	۳۴۳
احمد بن محمد بن المحتاج ، (برای بار سوم) (متوفی سنه ۳۴۴)	۳۴۳
محمد بن سیمجور [الثانی]	۳۴۴ — ۳۴۹

---

(۱) درباره انتقال حکومت از صفاریان به سامانیان Vasmer, Beiträge, Wiener Num. Zeitschr. 1925

(۲) توسط جانشین خود احمد بن سهل کشته شد .

(۳) با اسفار بن شیرویه سردار ماکان بن کاکی متحد شد .

(۴) نگاه کنید به : Cat. Musée Constant. 1, N° 677, P. 247.

البتکین ، (جد سلسلهٔ غزنویان) . . . . . ذو الحجه سنه ۳۴۹ هـ

● محمد بن سیمجور [الثانی] ، (برای بار دوم)(الی ۳۷۱) ۳۵۰

● حسام الدوله ابو العباس تاش (۱) ۳۷۱

● شهر را سیمجور [الثانی] و فایق (۲) پس گرفتند ۳۷۲

● حسام الدوله (تبعید شد و متوفی سنه ۳۷۴) (۳) ۳۷۳

ابو علی محمد بن سیمجور (الثالث) ، (الی ذی الحجه ۳۷۷) ۳۷۴

سبکتکین (ازسرداران سامانی و رقیب پسر سیمجور الثالث) . ۳۸۲

● فایق (رقیب پسر سیمجور الثالث) ۳۸۳

أبو الفوارس بکتوزون (۴) ۳۸۴

غزنویان :

محمود بن سبکتکین ، (با لقب سیف الدوله) (۵) . . . . . ۳۸۴ — ۳۸۷

شهر را منصور (الثانی) سامانی بگرفت ۳۸۷

آبو الفوارس بکتوزون ، (عامل او) ۳۸۷

جنگ ابی القاسم بن سیمجور (الرابع) ۳۸۸

محمود غزنوی (شهر را بگرفت) ۳۸۸

خطبه برای نخستین بار به نام خلیفه القادر خوانده شد . . ۳۸۹

نصر بن سبکتکین ، (حاکم غزنوی) ۳۸۹

ابراهیم المنتصر بن نوح ، (بر نصر پیروز شد) ۳۹۰

المنتصر دوباره شهر را تصرف کرد ۳۹۱

● آنرا محمود غزنوی پس گرفت ۳۹۱

نایب او: سباشی ۳۹۶

شکست دادن محمود غزها را ۴۲۰

تاش فراش ، (حاکم) ، (به ری منتقل شد سنه ۴۲۲) . . . ۴۲۱

آبو سهل الحمدونی ، (إلی سنه ۴۲۸) ۴۲۲

أبو الفضل سوری بن المعتز ۴۲۵

ورود سلجوقیان به خراسان ۴۲۶

سلاجقه :

استیلای چغری بک داود بر نیشابور ۴۲۹

شهر را مسعود غزنوی بگرفت ۴۳۱

سلجوقیان بر شهر مستولی شده و آنرا غارت کردند . . آخر ۴۳۱

● داود به مرد و پسرش الب ارسلان حاکم شد (مانده تا سنه ۴۵۵) . . . . . رجب ۴۵۱

آرسلان آرغون (پسرش) . . . . . ۴۵۵ — ۴۶۵

● ملکشاه بن الب ارسلان ۴۶۵

(۱) نک : Tiesenhausen: Mélanges S.R. Num. Belge 1875, Nos, 45, 46.

(۲) نام فائق بر سکه های سال ۳۵۹ دیده میشود .

(۳) دیناری درمجموعه شاهزاده خانم همسر اسماعیل درسال ۱۰۴۰ به اونسبت داده شده است .

(۴) دار الکتب ص ۳۳۲

(۵) نگاه کنید به جدول غزنویان .

شورش أمیر امیران (١) درخراسان ٤٨٨

شورش قودن ویارقطاش (٢) : حبشی بن التونتاق أمیر داذ که از . ٤٩٠
طرف برکیارق منصوب شد . . . .

● سنجر شهر را ازدست عمویش أرسلان أرغون بدر آورد . . . . . . ٣ جمادی الأولی سنه ٤٩٠ هـ

بزغش ، (حاکم از طرف سنجر مقتول بدست حبشی) . . . ٤٩٣

● رستم بن علی ، شاه مازندران ، (نایب سنجر) . . . ٥٥٠

● عضد الدوله أبو بکر طغان شاه بن المؤید ناصر الدین ملکشاه ٥٧٣
بن تکش ، (متوفی سنه ٥٩٣) . . . .

شهر را علاء الدین محمد بن علی الغوری بگرفت . . رجب ٥٩٧

استیلای خوارزمشاه محمد بر نیشابور . . . ذو القعده ٥٩٧

---

(١) نام او محمد بن سلیمان بود . نک ابن الاثیر ج ١٠ ص ١٨١ (مترجم عربی) .
(٢) نک . ابن الاثیر ج ١٠ ص ١٨١ (مترجم عربی) .

بخش سوم

آندلس

اسپانیا

۳۷ – ولات اندلس

فتح اندلس		سنه ۹۲ ﻫ
طارق بن زیاد (بن عبد الله بن ألغو بن أرفاجون بن نبرغاسن بن ألهاث بن إیتومت بن نفزاو) ، (غلام موسى بن نصیر)		۹۲
أبو عبد الرحمن موسى بن نصیر [۱]		۹۴
عبد العزیز بن موسى [۲]	آخر سنة	۹۵
أیوب بن حبیب اللخمی		۹۷
الحر بن عبد الرحمن الثقفی		۹۸
السمح بن مالك الخولانی	رمضان	۱۰۰
عبد الرحمن بن عبد الله الغافقی		۱۰۲
عنبسه بن سحیم الكلبی، (استیلای او بردو شهرنیم Nîmes و قرقشونه Carcassonne)		۱۰۵
عذره بن عبد الله الفهری		۱۰۷
یحیی بن سلمه الكلبی [۳]	شوال	۱۰۷
حذیفه بن الأحوص (یا الأبرص) الأشجعی (شش ماه حكومت كرد)		۱۱۰
عثمان بن أبی نسعه الخثعمی	شعبان	۱۱۰
الهیثم بن عبید الكنانی	محرم	۱۱۱
محمد بن عبد الملك الأشجعی ، (دو ماه)		۱۱۲
عبد الرحمن بن عبد الله الغافقی ، (برای بار دوم) [۴]		۱۱۲
عبد الملك بن قطن بن نفیل بن عبد الله الفهری		۱۱۴
عقبه بن الحجاج السلولی القیسی		۱۱۶
عبد الملك بن قطن ، (برای بار دوم) (سراو رابلج برید سنه ۱۲۳)		۱۲۲
بلج بن بشر القشیری		۱۲۳
ثعلبه بن سلامه العاملی		۱۲٤
الحسام بن ضرار الكلبی ، أبو الخطار ، (متوفی سنه ۱۳۰)	رجب	۱۲۵
یوسف بن عبد الرحمن بن حبیب بن أبی عبیده بن عقبه بن نافع الفهری		۱۳۰
رسیدن عبد الرحمن بن معاویه به سرزمین أندلس [۵]		۱۳۸

مراجع : ابن الأثیر : الكامل .

أخبار مجموعة (E. Lafuente y Alcántara) (مدرید سنه ۱۸٦۷) .

Codera y Zaidin: Tratado de Numismática Arabigo- Esp. Madrid 1879.270

(۱) ابن خلكان ج ۳ ص ۴۷۵ .

(۲) شوهر اگیلون (Egilone) (آبیلا) بیوه رودیک (ذریق) پادشاه گتها درگذشته در ۹۷ ﻫ .

(۳) دراخبار مجموعه ص ۲۴ نام او یحیی بن مسلمه الكلبی آمده است (مترجم عربی) .

(۴) وی بدست شارل مارتل در پوآتیه (بلاط الشهداء) در رمضان ۱۱۴ ﻫ شكست یافت .

(۵) نک . امویان در اندلس ص ۲

۱ – بنی حَمُّود (علویان . نک نسبنامه ایشان) در مالَقَهْ

- ● ۱ – علی الناصر لدین الله بن حمود بن میمون بن أحمد بن علی بن عبید الله بن عمر[1] . . . . سنه ۴۰۷ هـ
- ● △ ۲ – القاسم المأمون بن حمود ۴۰۸
- ● ۳ – یحیي المعتلی بالله بن علی بن حمود ۴۱۲
  - القاسم ، (برای بار دوم) ۴۱۳
  - یحیي ، (برای بار دوم) ۴۱٦
- ● ٤ – إدریس [الأول] المتأید بالله بن علی ۴۲۷
- ٥ – الحسن المستنصر بالله بن یحیي بن علی ۴۳۱
- ● ٦ – إدریس [الثانی] العالی بالله بن یحیي ۴۳۴
- ● ۷ – محمد [الأول] المهدی بالله بن إدریس ۴۳۸
- ۸ – إدریس [الثالث] الموفق بالله بن یحیي ۴۴۴
  - إدریس [الثانی] ، (برای بار دوم) ۴۴۵
- ۹ – محمد [الثانی] المستعلی بالله بن إدریس ۴۴٦
- مرابطیه مالقه را فتح کردند ۴۴۹

۲ – بنی حَمُّود در الجزیره

- محمد المهدی بن القاسم بن حمود ۴۳۱
- القاسم الواثق بن محمد بن القاسم ۴۴۰
- بنی عباد این سرزمین را فتح کردند ۴۵۰

۳ – بنی عباد در اشبیلیه

- ابو القاسم محمد [الأول] بن اسماعیل بن قریش بن عباد بن عمرو بن أسلم ابن عمرو بن عطاف بن نعیم اللخمی ، القاضی ۴۱۴
- ● ابو عمرو عباد المعتضد بن محمد ۴۳۴
- ● △ ابو القاسم محمد [الثانی] المعتمد بن عباد[2] ۴٦۱
- دوره فتح مرابطیه ۴۸۴

٤ – بنی زئیری در[3] غرناطه

- زاوی بن زَئیری ۴۰۳
- حَبُّوس المُظَفَّر بن ماكِسن الصنهاجی ۴۱۰

(۱) نک . ابن خلدون طبع مصرج ۴ ص ۱۵۳ (مترجم عربی)

(۲) وی ارشعرا بود و در ۴۸۸ هـ درآعمات درگذشت . اراوکتیبه ای به دست آمده که نام پسرش ابوالحسن عبدالرشید ونام مادرش (Amador de los Rios, Insc. arabes de Sevilla p. 106. N° 3.) درآن مکتوب است ودرموزه اشبیلیه موجوداست (مولف) ۱۰ ابن خلکان ج ۳ ص ۱۸۲ نام اورا "المعتمدعلی الله ابوالقاسم محمدبن المعتضدبالله ابی عمروعبادبن الظافرالمویدبالله ابی القاسم محمدبن ابی الولیداسماعیل بن قریش ابن عمروبن اسلم بن عمروبن عطاف بن نعیم اللخمی " یادکرده (مترجم عربی)

(۳) نک . سلسله نسب زیریان درجدول افریقا

بادیس بن حبوس المظفر الناصر	سنه ۴۳۰ ه
عبد الله سیف الدولة بُلُکّین بن حبوس[1]	۴۶۶
تمیم بن بلکین ، (درمالقه از سنه ۴۶۶)	۴۸۳
دوره فتح مرابطیه	

۵ — بنی بِرْزال درقرمونه[2] (Carmona)

اسحق	—
عبد الله بن اسحق	—
محمد بن عبد الله	—
العزیز المقتدر[3]	۴۳۴
یا اسحق بن محمد	

۶ — رندا (Ronda)

ابو نور بن أبی قرّه	۴۰۵
ابو نصر بن أبی نور	۴۴۵
ضمیمه اشبیلیه شد	

۷ — مورون[4] (Morón)

نوح	۴۰۴
أبو مناد محمد بن نوح	۴۳۳
ضمیمه اشبیلیه شد	۴۴۵

۸ — أرکش[5] (Arcos)

ابن جزرون[6]	—
ضمیمه اشبیلیه شد	۴۴۵

۹ — هولوه (Huelva)[7] وشلطیش (Saltes) : بکریان

أبو زید محمد بن أیوب بن عامر ، (قاضی نبله)	—
أبو المصْعَب عبد العزیز[8]	۴۰۲
ضمیمه اشبیلیه شد	۴۴۳

۱۰ — لبله[9] یا (Niebla) (بنی یحیی)

أبو العباس أحمد بن یحی الیَحْصُبی[10]	۴۱۴
محمد بن یحیی	۴۳۳

(۱) ابن خلدون (طبع مصرج ۴ ص ۱۶۱) نام اورا المظفر ابومحمد عبدالله بن بلکین " نوشته است (مترجم عربی) .

(۲) یاقوت (معجم البلدن ج ۷ ص ۶۲) نام آن راقرمونیه نوشته است (مترجم عربی) .

(۳) ابن خلدون (ج ۴ ص ۱۵۷) نام اورا " العزیز المستظهر بن محمد بن عبدالله البرزالی " نوشته است (مترجم عربی) .

(۴) موره ، رجوع کنید یاقوت (معجم البلدان ج ۷ ص ۱۹۲) والادریسی ص ۲ . ابن خلدون (ج ۴ ص ۱۵۷) نوشته که نام او " المرور " بود (مترجم عربی)

(۵) نک . الادریسی ص ۱۷۴ (مترجم عربی)

(۶) ابن خلدون ج ۴ ص ۱۵۷ ودوزی ، ج ۴ ص ۹۲ نام اورا ابن خزرون نوشته اند (مترجم عربی) .

(۷) نک . الادریسی ص ۱۷۹ (مترجم عربی) .

(۸) وی پدر جغرافی دان مشهور . ابوعبید عبدالله البکری بود

(۹) نک . الادریسی ص ۱۷۸ (مترجم عربی) .

(۱۰) تاج الدین ابوالعباس احمد بن یحیی الیحصبی . ابن خلدون ج ۴ ص ۱۵۹ (مترجم عربی)

فتح بن خلف بن يحيي	—
ضمیمه اشبیلیه شد	سنه ۴۴۳ هـ

۱۱ — بنی مَزیَن در شیلو (بلاد غرب) (Silves)

ابو بكر محمد بن سعيد بن مزين	۴۱۹
أبو الأصبغ عيسى بن محمد ، (تا سنه ۴۴۴)	۴۴۲
ضمیمه اشبیلیه شد ، (آن شهر را سانشو الأول سنه ۴۸۲ بگرفت)	۴۴۴

۱۲ — شنت ماریه[1] (Santa Maria de Algarbe) درالغرب

أبو عثمان سعيد بن هرون	۴۰۷
محمد بن سعيد	۴۳۵
ضمیمه اشبیلیه شد	۴۴۴

۱۳ — مارتله[2] (Mértola)

ابن طيفور	—
ضمیمه اشبیلیه شد	۴۳۶

۱۴ — بنی رزین درسهله[3] (La Sahla) ، (پایتختش البرسین Albarracīn)

أبو محمد هُذَيل [الأول] بن خَلَف بن لُبْ بن رَزين	۴۰۲
أبو مروان عبد الملك [الأول] بن خلف	—
أبو محمد هُذَيل [الثانى] عِزّ الدوله بن عبد الملك	—
أبو مروان عبد الملك [الثانى] حسـام الدوله بن هذيل الثانى[4]	—
يحيي (مرابطيه اورا پیش ازسنه ۵۰۳ عزل کردند)	۴۹۷

۱۵ — بنى القاسم درألپنت (Alpuente)

عبد الله [الأول] بن القاسم الفهرى ، نظام الدوله	—
محمد يُمن الدوله بن عبد الله	۴۲۷
أحمد عَضد الدوله بن محمد	—
عبد الله [الثانى] جناح الدوله ، (برادرش) (تا سنه ۴۸۵)	۴۴۰
به اطاعت مرابطیه درآمد	۴۸۵
به اطاعت دون جیم (Jaime) الأول شاه أرغونه درآمد	۶۳۳

۱۶ — بنى جَهْوَر درقرطبه

أبو الحزم جهور بن محمد بن جهور[5]	۴۲۲
أبو الوليد محمد بن جَهْور[6]	۴۳۵

(۱) و(۲) نک . الادریسی ص ۱۷۹ (مترجم عربی)
(۳) در (یاقوت . معجم البلدان ج ۵ ص ۱۸۶) نام او "سهله" آمده است (مترجم عربی)
(۴) باقمبیاطور درمحاصره شهروالنسیه که در ۴۸۷ اتفاق افتاده همدست بود.

(۵) وی وزیرهشام سوم آخرین خلیفه اموی آندلس بودوپس ازوی جانشین اوشد ونام او" ابوالحزم جهوربن محمدبن جهور بن عبدالله بن محمدبن العمربن یحیی بن عبدالغافربن ابی عبده الکلبی" است . نک. ابن بشکوال ص ۱۳۲ وابن خلدون ج ۴ ص ۱۵۹ (مترجم عربی)
(۶) دوزی نوشته که وی ازسال ۴۳۴ تا ۴۵۶ هـ حکومت داشت .

عبد الملك بن محمد . . . . سنه ۴۵۰ ه

شهر رابنی عباد ازملوک اشبیلیه گرفتند: المعتمد بن عباد ۴۶۱

يحيي بن اسماعيل الطليطلى ۴۶۷

المعتمد ، (دوباره بر شهر استیلا یافت) ۴۶۹

۱۷ — بنی الأفطَس بطليوس (Badajoz) ، (از بربر مکناسه)

أبو محمد عبد الله المنصور بن (محمد) مسلمة التجيبى ، ابن الأفطس[۱] . ۴۱۳

المُظفر أبوبكر محمد بن عبد الله ، (خراج رابه فردیناند اول درسنه ۴۴۷ داد) جمادى الآخر ۴۳۷

• المتوكل أبو حفص عمر بن محمد[۲] ، مستقلاً حکومت کردسنه ۴۷۳) . ۴۶۰

• المنصور يحيي بن محمد ، (متوفی سنه ۴۷۳)[۳] ۴۶۰

دوره‌ٔ فتح مرابطیه (عمر با دو پسرش کشته شدند) ۴۸۷

۱۸ — بنی ذی النُون طليطله

يعيش بن محمد بن يعيش ۴۰۰

اسماعيل الظافر بن عبد الرحمن بن سليمان بن ذى النون ۴۲۷

• أبو الحسن يحيي المأمون بن اسماعيل ۴۲۹

• القادر يحيي بن اسماعيل بن المأمون ۴۶۷

(قونکه[۴] «Cuenca» نیز از سنه ۴۶۸ تا سنه ۴۷۴) . . . .

الفونس ششم بر طلیطله مستولی شد و القادر به ولنسیه منتقل گردید . ۴۷۸

۱۹ — عامریان در ولنسیه (Valence)

مبارك الصقلبي پس المظفر پس لبیل (یا لبیب) . . . . —

• عَبد العزيز المنصور بن عبد الرحمن الناصر بن أبي عامر[۵] ۴۱۲

سقوط مریه ۴۲۹

• عبد الملك المظفر بن عبد العزيز المنصور ۴۵۳

• المأمون الطليطلى ، (پدر زن امیر اولی) ۴۵۷

• القادر الطليطلى ۴۶۷

أبو بكر بن عبد العزيز المنصور ۴۶۸

القاضى عثمان بن أبي بكر ۴۷۸

القادر الطليطلى ،(برای بار دوم) ۴۷۸

القاضى جعفر بن عبد الله بن[۶] شحاف ۴۸۳

آنرا السيد القمبياطور فتح کرد ۴۸۹

دوره‌ٔ فتح مرابطیه ۴۹۵

---

(۱) درهفدهم جمادی الاخرسال ۴۳۷ درگذشت واو" ابو عبدالله بن مسلمه التجیبی "نام داشت . نک . ابن‌خلدون ج ۴ ص ۱۶۰ (مترجم عربی)

(۲) اوهمان المتوکل ابوجعفرعمر بن محمدمعروف به ساجه است . ابن خلدون ج ۴ ص ۱۶۰ (مترجم عربی)

(۳) نک دائره المعارف اسلام ماده «بنی الأفطس» (Seligsohn) . (طبع فرانسوی) ج ۱ ص ۱۸۳ وی رقیب برادرش بود . دودینار درموزه بریطانیا ازو در دست است (Br. M. Add, 1 p. 152. Nos 162. J. k.)

(۴) الادریسی ص ۱۷۵ مینویسدکه نام او" کونکة بودمترجم عربی

(۵) دراینجا ابوعامر همان المنصور الحاجب است که در ۳۹۲ درگذشت

(۶) ابن خلدون ج ۴ ص ۱۶۲ مینویسدکه نام او" جعفر بن عبدالله بن حجاب " بود (مترجم عربی)

۲۰ — بنی صمادح درالمریه (Almeria)

جیران [۱] ، (پسر عامری)	—
عمید الدوله أبو القاسم زهیر	سنه ۴۴۹ ه
ضمیمه ولنسیه شد ، (ومعن بن محمد بن احمد بن صمادح	۴۲۹
صاحب وشقه (Huesca) حاکم آن گردید	
درآنجا معن مستقل‌شد	۴۳۳
أبو یحیی محمد المعتصم بن معن [۲] ، (غلام البکری)	۴۴۴
أحمد بن المعتصم	۴۸۰

۲۱ — مرسیه (Murcie)

جَیْران صاحب المریه	۴۰۷
زهیر صاحب المریه	۴۱۹
عبد العزیز والنسی } پیش از این دو أبو بکر أحمد	۴۲۹
عبد الملك والنسی } ابن زهیر متوفی سنه ۴۰۵ براین شهر حکومت می‌کرد	۴۵۳
محمد بن أحمد بن زهیر	۴۵۵
المعتمد الأشبیلی	۴۷۱
ابن عامر	—
ابن رشیق ، (تا سنه ۴۸۳)	—

۲۲ — بنی تجیب وبنی هود درسرقسطه (Zaragosse) ولارده (Lérida) وقلعه أیوب (Calatayúd) وتطیله (Tudéle)

المنذر [الأول] المنصور [۳] بن یحیی التجیبی	۴۱۰
یحیی المظفر بن المنذر	۴۱۴
المنذر [الثانی] بن یحیی	۴۲۰
• أبو ایوب سلیمان المستعین بن هود	۴۳۱
• أحمد [الأول] سیف الدوله المقتدر بن سلیمان	۴۳۸
یوسف المؤتمن بن أحمد	۴۷۴
• أحمد [الثانی] المستعین بن یوسف [۴]	۴۷۸
عبد الملك عماد الدوله بن أحمد [۵]	۵۰۳
أحمد [الثالث] سیف الدوله المستنصر بن عبد الملك	۵۱۳
فتح مسیحی	۵۳۶

۲۲ (۱) — قلعه ایوب

محمد عضد الدوله بن سلیمان بن هود [۶] . . . .

(۱) ابن خلدون ج ۴ ص ۱۶۲ " خیران " آورده است . (مترجم فارسی)
(۲) نک . ابن خلکان ج ۳ ص ۲۰۰
(۳) ابن خلدون (ج ۴ ص ۱۶۳) نام او را منذر بن مطرف بن یحیی بن عبدالرحمن بن محمد بن هاشم التجیبی نوشته، مترجم عربی
(۴) وی احمد بن الموتمن علی امرالله یوسف بن المقتدربالله ، احمد بن المستعین بالله سلیمان بن هو د الجذامی است . نک المقری ج ۲ ص ۸۱۹ (مترجم عربی)
(۵) در ۵۰۳ هـ باطاعت مرابطین درآمد.
(۶) ازوی درهمی بدست آمده که درکتابخانه ملی پاریس موجوداست . (Bibl. Nat. Cat. II N° 478)

۲۳ — لارده

یوسف المظفر بن سلیمان المستعین ، (جدایی لارده از سرقسطه) . سنه ۴۳۸ ﻫ

۲۴ — طرطوشه (Tortose)

مجاهد ، (نک دانیه) . . . . —
• مقابل (یا مقتل) سیف الله ۴۳۳
یعلی ۴۴۸
نبیل یا لبیل . . . . —
أحمد المقتدر السرقسطی ۴۵۳

۲۵ — دانیه (Denia) و جزایر شرقی

مجاهد بن یوسف بن علی العامری ، أبو الجیش الموفق ۴۰۸
أبو الأحوص معن (از طرف عبد العزیز والی منصوب شد) ۴۳۲
• علی إقبال الدوله بن مجاهد ۴۳۶
المقتدر السرقسطی ، مملکت را میان دوپسرش تقسیم کرد ۴۶۸
• الحاجب عماد الدوله المنذر بن المقتدر (دردانیه) طرطوشه ولارده . . ۴۷۴
سلیمان سید الدوله بن المنذر ، (تا سنه ۴۸۵) . . . . حدود ۴۸۰

۲۶ — میورقه

مجاهد الموفق[1] ، (نک دانیه) ۴۱۳
المؤید (مستقلا) . . . . —
عبد الله (در سن ۱۵ سالگی) . . . . —
الأغلب (از طرف مجاهد) ۴۲۸
سلیمان بن مشیقان [۲] ؟ ۴۳۶
• عبد الله المرتضی (سکه) ۴۶۸
مباشر[۳] ناصر الدوله بن سلیمان (غلام مجاهد العامری أمیر دانیه) . . ۴۸۵
أبو ربیع سلیمان ، (مسیحیان شهر را فتح کردند) ۵۰۸
مرابطیه عامل آنان وانور بن أبی بکر تا سنه ۵۲۰) . . . ۵۰۹

بنی غانیه :

محمد بن علی بن إسحق بن غانیه ۵۲۵
أبو ابراهیم إسحق بن محمد ، ابن غانیه ۵۴۶
طلحه بن محمد (به اطاعت موحدین سنه ۵۸۱ در آمد) ۵۸۰
علی و یحیی دو پسر إسحق . . . . —
عمال موحدین . . . . ۶۰۱ — ۶۲۷
سر انجام جیم (Jaime) الأول شاه أرغونه این شهر را فتح کرد . ۶۲۷

(۱) از موالی خاندان عامری از (فرزندزادگان المنصور الحاجب) در والنسیه بود.
(۲) ابن خلدون ج ۴ ص ۱۶۴ نام اوراسلیمان بن مشکیان نوشته است (مترجم عربی)
(۳) المقری ج ۲ ص ۱۱۲۸ مینویسدکه نام اومبشربن سلیمان بود (مترجم عربی)

۲۷ — منورقه

آبو عثمان سعید بن الحکم القرشی (لقب او الجارف) (عامل ارغونه) — سنه ۶۳۰ إلى ۶۸۵ ﻫ

مراجع :

Alvaro Campanér y Fuertes, Numismática Baleár, Palma 1879.

A. Bel, Les Benou Ghânya, Paris 1903.

ابن خلدون : العبر وديوان المبتدا والخبر .

أخبار مجموعة (مدريد سنه ۱۸۶۷) E. Lafuente y Alcàntara :

Codera y Zaïdin : Tratodo de Numismática Arábigo—Española, Madrid 1879,

Dozy : Hist. des Musul. d'Espagne.

Codera : Estudios Crìtticos (Colecctión de estudios árabes VII, (301— 322)

۳۹ — دوره فترت بين مرابطان وموحدان — (دوره دوم)

۱ — ولنسیه

القاضی مروان بن عبد الله بن مروان بن خطاب (سه ماه) . . .	سنه ۵۳۹ ﻫ
• الأمير أبو عبدالله محمد بن أحمد بن سعد بن محمد بن أحمد بن مردنيش الجذامى[۱]	۵۴۰
عبد الله بن عياض (از مرسیه) ۵۴۰	
محمد بن أحمد بن سعد بن مردنيش (برای بار دوم)(مطیع بنی عباد شد) .	۵۴۲
المظفر عيسى بن المنصور بن عبد العزيز الناصر بن أبی عامر	—
محمد بن أحمد ،(برای بار دوم).	۵۵۵

۲ — قرطبه

• حمدين بن محمد ، المنصور.	۵۳۸
• أحمد [الثالث] سيف الدوله المستنصر: (از بنی هود متوفی فی شعبان سنه ۵۴۰)[۲]	۵۳۹
حمدين ،(برای بار دوم)	۵۴۰
توسط ابن غانیه خلع شد.[۳]	۵۴۱

۳ — مُرْسِيَه

آبو جعفر أحمد بن عبد الرحمن ، الطاهر ، (چهار ماه)	—
المستعين بن هود ، (وزیراو)	—
• الأمير عبد الله بن عياض	۵۴۰
الرئيس عبد الله بن فرج	۵۴۰
• الأمير عبد الله ،(برای بار دوم)	۵۴۱
• محمد بن احمد بن سعد بن مردنيش والذمى ، (تا سنه ۵۶۶) . . .	۵۴۲

۴ — مارتله (بطليوس وباجه) ، عمال حمدين صاحب قرطبه

احمد بن قسی	۵۳۹
• سدزای بن وزیر (اوراموحدین درسنه ۵۴۶ معزول کردند)[۴]	

(۱) وملقب بالملك لوپ (Lope) . درگذشته در ۵۶۷ نك . المقری ج ۲ ص ۸۴۷ (مترجم عربی)

(۲) درهمی درکتابخانه ملی پاریس (Bibl. Nat. II N° 666.) بنام اووجود دارد .

(۳) دیناری بنام او درموزه (Br. M. V. P. 81, N° 227.) بریتانیا موجوداست .

(۴) رجوع کنید به درهمی که ازاودر (Br. M. V. P. 82, N° 230.) موزه بریتانیا موجوداست

۱ — مرسیه (بنی‌هود)

العادل بن المنصور ، (یاغی) . . . . سنه ۶۲۰ ﻫ
• محمد بن یوسف بن هود ، المتوکل ۶۲۱
• ابو بکر محمد الواثق بن محمد ۶۳۵
ضیاء الدوله العزیز بن عبد الملك بن خطاب ۶۳۶
أبو شمیل زیان بن مردنیش والذمی ، (نک : مطالب بعدی) ۶۳۶
• محمد بهاء الدوله بن هود (عم المتوکل) ۶۳۸
محمد بن أبی جعفر ، (پسرش ۶۶۰
محمد الواثق ، (برای بار دوم) ۶۶۲
عبد الله بن علی بن أشقیلوله . . . . —
الواثق ، (برای بار سوم) . . . . —
استیلای فرنگان برمرسیه ۶۶۸

۲ — نبله (Niebla)

• ابن محفوظ [۱] : موسی بن محمد بن نصیر بن محفوظ . . . . . . حدود ۶۵۰

۳ — ولنسیه

محمد بن یوسف بن هود ، (درمرسیه سنه ۶۲۶) . . . . —
ابو شمیل زیان بن فلان بن سعد بن مردنیش . . . . —
فرنگان شهر را تصرف کردند ۶۳۶

۴ — بنی نصردرغرناطه

• ۱ — ابو عبد الله محمد [الاول] الغالب بن یوسف بن نصر ۶۲۹
۲ — أبو عبد الله محمد [الثانی] الفقیه بن محمد [الأول] ۶۷۱
۳ — أبو عبد الله محمد [الثالث] المخلوع بن محمد [الثانی] ۷۰۱
۴ — ابو الجیوش نصر بن محمد [الثانی] ۷۰۸
△ ۵ — أبو الولید اسماعیل [الأول] بن فرج ۷۱۳
• ۶ — محمد [الرابع] بن اسماعیل ۷۲۵
• ۷ — ابو الحجاج یوسف [الأول] النیار بن إسماعیل ۷۳۳
• ۸ — محمد [الخامس] الغنی (بالله) بن یوسف ۷۵۵
۹ — ابو الولید إسماعیل [الثانی] بن یوسف ۷۶۰
۱۰ — ابو سعید محمود [السادس] بن إسماعیل ۷۶۱
محمد [الخامس] ، (برای بار دوم) ۷۶۳
۱۱ — أبو الحجاج یوسف [الثانی] بن محمد [الخامس] ۷۹۳

---

(۱) نک . دیناراودرموزه بریتانیا (Br. M. V. p. 85 , N° 237) ودیناردیگر درکتابخانه ملی پاریس (Bibl. Nat. II N° 778)

۱۲ — محمد [السابع] المستعین بن یوسف [الثانی] . . . . سنه ۷۹۷ ه

۱۳ — ابو الحجاج یوسف [الثالث] ، الناصر بن یوسف [الثانی] ۸۱۰

● ۱٤ — محمد [الثامن] المتمسك بن یوسف [الثالث] ۸۲۰

● ۱۵ — محمد [التاسع] الصغیر بن نصر ۸۳۱

محمد [الثامن] ، (برای بار دوم) ۸۳۳

۱٦ — ابو الحجاج یوسف [الرابع] بن محمد [السادس] ۸۳۵

محمد [الثامن] ، (برای بار سوم) ۸۳۵

۱۷ — محمد [العاشر] الأحنف بن عثمان ۸٤۸

۱۸ — سعد المستعین بن علی ۸٤۹

محمد [العاشر] ، (برای بار دوم) ۸۵۰

سعد ، (برای بار دوم) ۸۵۷

● ۱۹ — ابو الحسن علی بن سعد ۸٦٦

۲۰ — ابو عبد الله محمد [الحادی عشر] بن علی ۸۸۷

علی ، (برای بار دوم) ۸۸۸

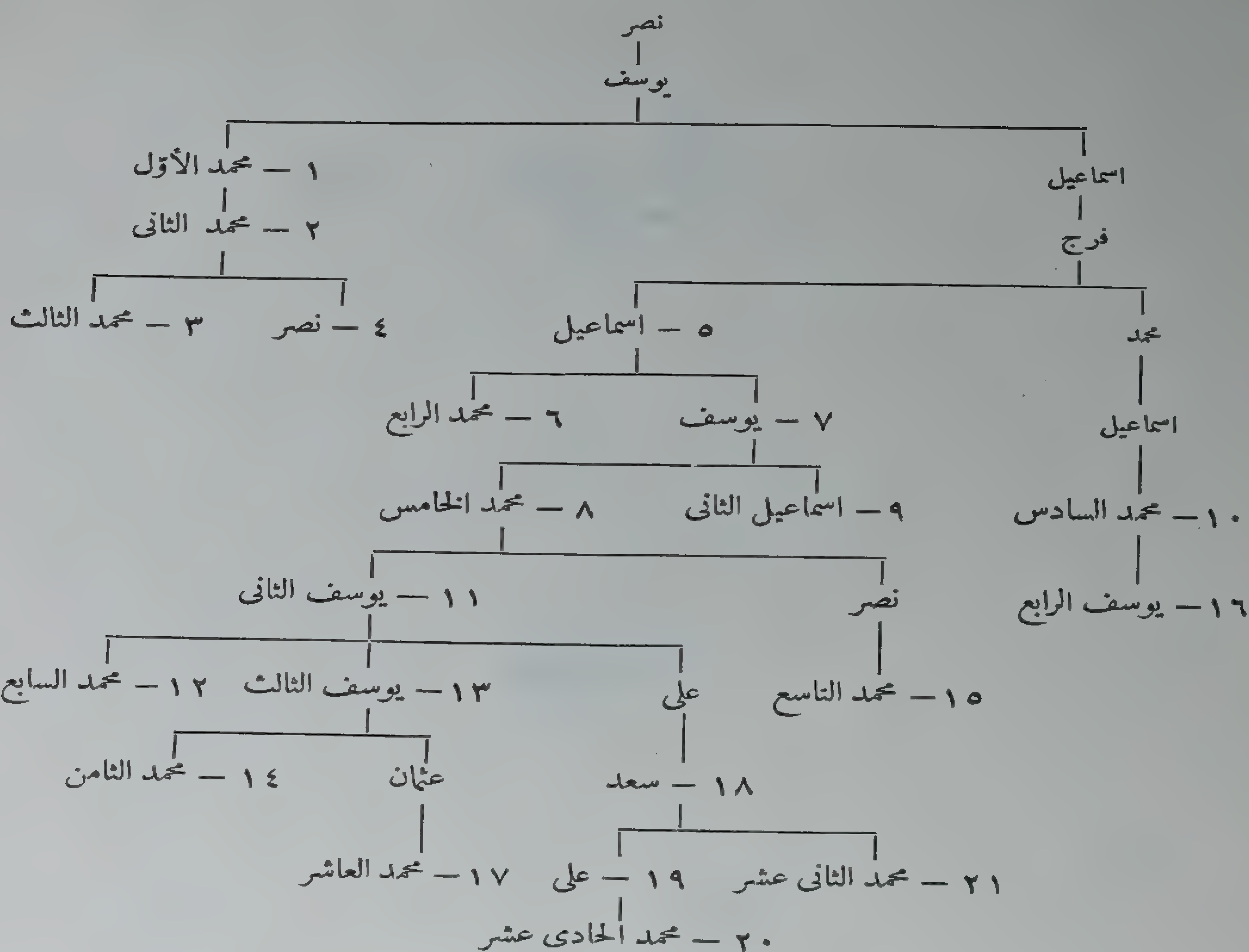
۲۱ — محمد [الثانی عشر] بن سعد الزغل ۸۹۰

∆ محمد [الحادی عشر] ، (برای بار دوم)(۱) ۸۹۲

استیلای فردیناند وایزابلا بر غرناطه ۸۹۷

(۱) سنک قبر این پادشاه بدبخت قرنها در آستانه درخانه کوچکی در تلمسان قرار داشت . نک .
Brosselard : Les Tombeaux des Beni Zeyan. J. A. janv. fév. 1876. p. 175.

بنـــى نصر ملوك غرناطه

بخش چهارم

افریقا

٤١ — ولات افریقا

أمویان :

عقبة بن نافع الفهری		سنه ٤٩ هـ
أبو المهاجر دینار [١]		٥٥
عقبه بن نافع ، (برای بار دوم)		٦٢
زهیر بن قیس البلوی ، (متوفی سنه ٦٩)		٦٧
حسان بن النعمان بن عدی بن بکر بن مغیث بن عمرو مزیقیا بن عامر [٢] الغسانی ، (فاتح کارتاژ) ، (متوفی سنه ٨٠)		٦٩
أبو عبد الرحمن موسى بن نصیر بن عبد الرحمن بن زید ، (زاده سنه ١٩ ومتوفی سنه ٩٨)		٧٨
پسرش عبد الله ، (هنگامی که پدرش در اندلس بود) ٩٣ — آخر ٩٥		
محمد بن یزید ، غلام قریش (رسیدن به افریقا ٩٧)		٩٦
اسماعیل بن عبد الله بن أبی المهاجر دینار ، (غلام بنی مخزوم) [٣]		٩٩
[٤] یزید بن أبی مسلم دینار الثقفی ، (غلام الحجاج بن یوسف او را در سنه ١٠٢ کشتند)		١٠١
محمد بن أوس الانصاری		١٠٢
بشر بن صفوان بن طویل بن بشر بن حنظله بن علقمه بن شراحیل [٥] بن عزیز بن خالد الکلبی		١٠٢
عبیده بن عبد الرحمن (بن أبی الأغر) السلمی [٦]	ربیع الأول	١١٠
عبید الله بن الحبحاب الموصلی ، (متوفی سنه ١٢٣)	ربیع الثانی	١١٦
کلثوم بن عیاض القشیری	رمضان	١٢٣
حنظلة بن صفوان الکلبی	ربیع الثانی	١٢٤
عبد الرحمن بن حبیب بن أبی عبیده بن عقبه بن نافع الفهری القرشی		١٢٧
اورا السفاح العباسی بر ولایت منصوب کرد [٧] ١٣٢		
دو برادرش الیاس وعبد الوارث او را کشتند ١٣٨		

عباسیان :

حبیب بن عبد الرحمن ، (جانشینش او را در محرم سنه ١٤٠ بکشت)	رجب	١٣٨
عاصم بن جمیل الورفجومی [٨]	محرم	١٤٠

(١) غلام آزادکرده مسلمه بن مخلد الانصاری بود که او را بر افریقیه امیر ساخت. نک . ابن الاثیر ج ٣ ص ٣٨٧ (مترجم عربی)
(٢) نک . ابن عذاری (البیان المغرب ج ١ ص ١٨) (مترجم عربی)
(٣) ابن خلدون (اخبار دوله بنی الاغلب ص ٨) مینویسد که نام او اسماعیل بن عبیدالله بود (مترجم عربی)
(٤) ابن خلکان (ج ٢ ص ٢٧٦ طبع مصر) مینویسد که نام او ابو العلا یزید بن ابی مسلم بود (مترجم عربی)
(٥) ابن عذاری ج ١ ص ٣٥ مینویسد که نام او بشر بن صفوان بن نوفل بود (مترجم عربی)
(٦) نک ابن عذاری ، ج ١ ص ٣٦ (مترجم عربی)
(٧) عبدالرحمن در سال ١٣٤ و ١٣٦ هـ برسم امویان سکه میزد . نک : Lavoix : Cat. 1, N°s 572,573 .
(٨) نک . ابن خلدون (اخبار دوله بنی الاغلب ص ١٩) (مترجم عربی)

عبد الملك بن أبي الجعدى اليفرني . . . . سنه ۱۴۰ ه

ابو الخطاب عبد الأعلى بن السمح ، المعافرى ، الإباضى[۱] ۱۴۱

محمد بن الأشعث الخزاعى ۱۴۳

عيسى بن يوسف (يا موسى) الخراسانى . . . . . . ربيع الأول ۱۴۸

على بن موسى الخراسانى[۲] ، (ياغى) ۱۴۸

الأغلب بن سالم بن عقال بن خفاجه بن سواده التيمى ، (الأغلبى)[۳] . جمادى الآخر ۱۴۸

الحسن بن حرب الكندى ۱۴۹

الأغلب ، (براى بار دوم) ۱۵۰

بنى المهلب :

- ابو جعفر عمر بن حفص هزار مرد المهلبى[۴] . . . . . . صفر ۱۵۱
- أبو خالد يزيد بن حاتم بن قبيصه بن المهلب ، (متوفى در ۱۸ رمضان سنه ۱۷۰) ۱۵۴

داود بن يزيد بن حاتم . . . . رمضان ۱۷۰

- ابو حاتم روح بن حاتم بن قبيصه بن المهلب ۱۷۱
- نصر بن حبيب المهلبى . . . . ۲۰ رمضان ۱۷۴
- الفضل بن روح بن حاتم . . . . محرم ۱۷۷
- هرثمه بن أعين[۵] . . . . ربيع الأول ۱۷۹
- محمد بن مقاتل بن حكيم العكى ۱۸۰

تمام بن تميم التيمى ۱۸۳

محمد بن مقاتل ، (براى بار دوم) ۱۸۴

أغالبه : (نک : ص ۱۰۵ — ۱۰۶) .

مراجع : ابن الاثير : الكامل

ابن عذارى : البيان المغرب .

Fraehn : Opusculorum Postumorum Pars Secunda, St. Pét. 1877 p. 343

Mercier : Histoire de l'Afrique Septentrionale, 1, p. 266

۴۲ — أئمه رستميان در تاهرت

(خوارج إباضى)[۶]

عبدالرحمن موسس شهر تاهرت ۱۴۴

عبد الرحمن بن رستم بن بهرام بن سابور[۷] ، (نسب افسانه اى) . . . ۱۶۰

عبد الوهاب بن عبد الرحمن ۱۶۸

(۱) نک . ابن خلدون . اخبار دوله بنى الاغلب ص ۱۸ (مترجم عربى)

(۲) ابن عذارى (ج ۱ ص ۶۲) مينويسد که نام او عيسى بن موسى الخراسانى بود (مترجم عربى)

(۳) نک . ابن خلدون . اخبار دوله بنى الاغلب ص ۲۱ (مترجم عربى)

(۴) نک . ابن خلدون . اخبار دوله بنى الاغلب ص ۲۳ ابن عذارى (ج ۱ ص ۶۴) مينويسد که نام او عمرو بن حفص بود . مترجم عربى

(۵) نک Zambaur : Contributions 1 N°. 11.

(۶) درباره وجه صحيح کلمه اباضى نک (J. As. Mai-juin 1899, 427-432) . (مترجم عربى) .

(۷) دخترش اروى با مدرار المنتصر ، صاحب سجلماسه ازدواج کرد

أبو سعيد الأفلح بن عبد الوهاب	سنه ٢٠٨ ﻫ
ابو بكر بن الأفلح	٢٥٨
أبو اليقظان محمد بن الأفلح	—
أبو حاتم يوسف بن محمد	٢٨١
حکومت را یعقوب بن الافلح برای مدت کوتاهی غصب کرد	
يعقوب بن الأفلح ، (در سنة ٢٩٦ كشته شد و پسرش أبو سليمان به ورجلان گريخت)	٢٩٤
أبو عبد الله الداعی شهر تاهرت را خراب کرد ٢٩٦	

مراجع : ابن عذاری : البيان المغرب .
دائرة المعارف الاسلامية (چاپ فرانسه)، «مادهٔ رستميان». (G. Marçais) .
تاريخ اليعقوبی .

٤٣ — أئمه نفوسه

ابو الخطاب عبد الأعلى بن السمح[١] بن عبيد بن حرمله ، (در سنه ١٤٤ كشته شد)	١٤٠
عمر ، (متوفی سنه ١٥٤)	١٤٤
أبو حاتم الملزوزی[٢] ، (در جنبی حدود سنه ١٦٠ بمرد).	١٥٤
حکام نفوسه از طرف رستميان :	
السمح بن أبى الخطاب	١٦٠
خلف بن السمح	حدود ١٩٦
ابو الحسن أيوب	—
ابو عبيدة عبد الحميد الجناونی	—
طغيان خلف	
العباس بن أيوب	—
أبو ذر أبان[٣] ، (هفت ماه)	—
أبو منصور إلياس	—
العباس بن أحمد بن طولون ، در نزديكی قصر حاتم شكست خورد ٢٦٦	
الأفلح بن العباس ، (خلع سنه ٢٨٣ ، پس از سه ماه بازگشت)	—
ابو زكريا يحيي الارجانی ، (نزديك ترکت كشته شد)	—
استيلای علی بن سامان الداعی بر الجزيره	٣١١

مراجع :

René Basset : Les Sanctuaires du Djebel Nefousa (J. As. Mai-juin, 1899, p. 423).
E. Masqueray : Chronique d'Abou Zakaria, Alger 1878
Sachau : Verzeichnis N°. 55, p. 24.

(١) نک . البكری ص ٧ ، ٦٨ (مترجم عربی)
(٢) نک (J. As. 1899, Mai-juin p. 427) (مترجم عربی)
(٣) (J. As. 1899, Mai-juin, p. 432) (مترجم عربی)

٤٤ — بنی مدرار درسجلماسه

آبو القاسم سمغو (ن) [۱]			سنه ۱۵۵ ﻫ
آبو الوزیر إلیاس بن آبی القاسم			۱۶۷
أبو منصور الیسع [الأول] [۲]			۱۷٤
مدرار المنتصر ، (در سنه ۲۵۳ پس ازکناره کیری بمرد			۲۰۸
عبد الرحمن میمون ، (ملقب بابن أروی ، یا ابن الرستمیه) [۳]			۲۵۳
میمون الأمیر ، (ملقب بابن بقیة)			۲۵۳
محمد بن میمون			۲۶۳
الیسع [الثانی] المنتصر		صفر	۲۷۰
فاطمیان آنجا را اشغال والیسع الثانی را اسیر کردند	۲۹۶ — ۲۹۸		
الفتح بن میمون بن مدرار ، واسول [٤]		۳ ربیع الأول	۲۹۸
احمد بن میمون			۳۰۰
فاطیمان دوباره شهر را گرفتند	۳۰۹		
محمد بن بسادر بن مدرار [٥]			۳۰۹
باهمراهی پسرش المعتز الاول			
ابو المنتصر محمد بن المعتز			۳۲۱
باهمراهی پسرش المنتصر الثانی			
● محمد الشاکر لله بن الفتح [٦]			۳۲۱
فاطمیان برای بارسوم شهر را گرفتند	۳٤۷		
المنتصر الثالث	۳٤۷		
أبو محمد المعتز بالله [الثانی]			۳۵۲
استیلای خزرون بن تلفول المغراوی بر سجلماسه	۳۶۶		

مراجع :

ابن خلدون : العبر ودیوان المبتدا والخبر .

ابن آبی زرع : روض القرطاس .

البکری : کتاب المغرب (من کتاب المسالك والممالك) .

ابن عذاری : البیان المغرب .

Ibn-Badrûn, Commentaire, éd-Dozy, 1846.

René Basset : Notes de Lexicographie Berbère, J.As. Nov. déc. 1887, p. 375.

(نک :شجره نسب ص ۱۰٤) .

(۱) ابن خلدون (الدول الاسلامیه بالمغرب)" دی سلان ص ۱۶۸ مینویسدکه نام او. ابوالقاسم " سمکو" بود (مترجم عربی)

(۲) نک به مرجع سابق ص ۱۶۸ (مترجم عربی)

(۳) نک . حاشیه صفحه ۱۶۸ درمرجع سابق ونیزنگاه کنید به همان کتاب . ابن خلدون (الدول الاسلامیه بالمغرب دی سلان ص ۱۶۹) مترجم عربی

(۴) نکایضا" . ابن خلدون (الدول الاسلامیه بالمغرب) ص ۱۶۹ (مترجم عربی)

(۵) نک . مرجع سابق ص ۱۶۹ (مترجم عربی)

(۶) نک . مرجع سابق ص ۱۶۹ (مترجم عربی)

(درالمغرب)

ترغه ، البصره ، العلیه ، فاس ، مطغره ، وجده ، طنجه ، تجرجرا [۱] ، ورزیغه ، ورغه ، وطیط [۱]
واطیل ، یاجرهان [۲] وازقور

	پایتخت : ولیلی‌سپس‌فاس از سنه ۱۹۲		
• ۱	— ادریس [الأول] بن عبد الله بن الحسن [الثانی] [۳]	٤ رمضان	سنة ۱۷۲ ه
• ۲	— ادریس [الثانی] بن ادریس [الأول] [٤]	غره جمادی الآخر	۱۷۷
• ۳	— محمد بن ادریس [الثانی] ، المنتصر	ربیع الأول	۲۱۳
• ٤	— علی [الأول] بن محمد	ربیع الثانی	۲۲۱
٥	— یحیي [الأول] بن محمد	رجب	۲۳٤
٦	— یحیي [الثانی] بن یحیي [الأول]		—
۷	— علی [الثانی] بن عمر بن ادریس [الثانی]		—
۸	— یحیي [الثالث] المقدام بن القاسم بن ادریس [الثانی]		—
۹	— یحیي [الرابع] بن ادریس بن عمر		۲۹۲
۱۰	— الحسن بن محمد بن القاسم ، الحجام [٥]		۳۱۰
	موسی بن أبی العافیه ، (یاغی در فاس)	۳۱۳	
	القاسم کنون بن ابراهیم بن محمد	—	
۱۱	— أبو العیش احمد بن کنون		۳۳۷
۱۲	— الحسن بن کنون [٦]		۳٤۳

پس از مرگ ادریس دوم دولت آنان چنین تقسیم شد

ادریس الثانی

محمد	• حمدون [۷] (حمزه)	أحمد	• عیسی	• عبد الله	یحیي	• داود	عمر	القاسم
بزرگ خاندان درفاس	(حمزه)	شهرهای مکناسه	شاله	أغمات	بصره	بلاد هواره	تیجنساس [۱۰]	طنجه
	ولیلی	تادلا	سابلی	بلاد نفیس	أصیلی [۸]	تسول تازه	ترغه	سبته [۹]
	تلمسان	بلاد فازان	آزمور	سوس الاقصی	العرایش	جبال غیاثه	بلاد صنهاجه	قلعه حجر النسر
	وطیط		تامسنا	بلاد المصامده		واطیل	وغماره	تطون ،
			وازقور	یاجرهان				بلاد مصموده

(۱) درالبکری نام آن نیامده ونیزبجای وطیط . " ورطیط" آمده است ونیزبجای " تجرجرا " شهر" تاکراکری " ذکرشده‌است (مترجم عربی)

(۲) درالمغرب ذکری ازآن نشده بلکه البکری ازشهری‌بنام ، " یجاجین " یادکرده است (مترجم‌عربی)

(۳) دره۱۷ هـ بمغرب رسیدودراول ربیع الثانی سال ۱۷۷ مسموم شد .

(۴) پیش ازآنکه بسن رشدبرسدولایت بامادرش کنزه وراشد غلام آزادکرده ادریس اول بود .

(۱۰) درترجمه عربی تیجنساس ، آمده ولی دراصل فرانسه تیل‌قین ساس ، ذکرشده‌است . (مترجم فارسی)

(۵) عامل فاطمیان‌از۳۲۵ تا۳۶۳ هـ و مقرحکومتش د رحجر النسر (تدغه و لیلا) بود .

(۶) ازطرف جوهرسردارفاطمی ولایت بصره درمغرب‌اقصی یافت وتاسال ۳۶۴ درآنجابودودیگرباره درسال ۳۷۳ بدانجارفت

(۷) مورخان این امیررااباشتباه " حمزه " خوانده بااینکه‌درروی درهمی‌که ازاودرکتابخانه‌ملی‌پاریس Bibl. Nat. 11, N°, 920 موجوداست نام او " حمدون " آمده است .

(۸) یا . اصیله . نک . البکری ص ۱۱۳ (مترجم عربی)

(۹) نک . اصل فرانسه . (مترجم فارسی)

بنی مدرار درسجلماسه

- مَدْغیس الأبتر
  - زحّیك
    - داری
      - یحیی
        - سَمغو
        - جَانَهْ
        - ورسَطیف
          - مِكْنَاس
            - وَنیفْ (فرادیس)
              - تمریس[1]
                - مجدول (أبو یزول) (إمارت)
                  - مَصلان
                    - واسُول
                      - آبو القاسم سمغو (ن)
                        - آبو منصور الیسع الأول
                          - مدرار المنتصر الأول
                            (با أروی دخت عبد الرحمن بن رستم صاحب تاهرت ازدواج کرد)
                            - بسادرْ (سَاوَرْ)
                              - محمد
                                - المعتز الأول
                                  - أبو المنتصر محمد
                                    - المنتصر الثانی
                            - الیسع الثانی
                            - میمون الامیر
                              - آحمد
                              - الفتح واسول
                                - محمد الشاكر
                                  - أبو محمد المعتز الثانی
                                  - المنتصر الثالث
                                  - جوهر
                              - محمد
                            - عبد الرحمن میمون
                        - أبو الوزیر الیاس

(۱) ابن خلدون (ج ۶ ص ۱۲۹) نوشتهٔ که نام اونا قریس بود (مترجم عربی) .

أغالبـــه

- خفاجه بن سواده التمیمی
  - عقال
    - سالم
      - الأغلب[۱]
        - ۱ — ابراهیم الاول (زاده حدود سنه ۱۴۰)
          - ۴ — الأغلب السعدی
            - أحمد
            - ۵ — محمد الأول (زاده حدود سنه ۲۰۶)
              - ۷ — زیادة الله الثانی
                - أبو العباس محمد[۹]
                  - أحمد
                    - الحسین
                      - عبد الله
                        - محمد
                          - علی
                            - جعفر
                              - أبو القاسم علی[۱۰] معروف بابن القطاع الصقلی (زاده سنه ۴۳۳ ومتوفی سنه ۵۱۵)
              - الأغلب[۵] (خرج الرعونه)
              - ۶ — أحمد (زاده سنه ۲۱۴)
                - ۸ — محمد الثانی
                  - ابو عقال[۷]
                    - أحمد
                      - ابراهیم[۸]
                - ۹ — ابراهیم الثانی (زاده سنه ۲۳۰)
                  - أحمد
                  - أبو العباس ۱۰ — عبدالله الثانی
                    - أبو عبد الله الحول[۶] (یا الأحول)
                    - ۱۱ — زیادة الله الثالث
                      - محمد
                  - أبو عبدالله
                - أبو عقال الاغلب
          - ۳ — زیادة الله الأول (زاده حدود سنه ۱۷۲)
          - ۲ — عبد الله الأول
            - أبو نخر محمد[۳]
            - أبو الأغلب ابراهیم[۲]
            - عمر
              - أحمد[۴]

مراجع : (أدارسه و أغالبه) .
ابن عذاری : البیان المعزب
ابن خلدون : أخبار دولة بنی الأغلب .
دائرة المعارف الاسلامیة (چاپ فرانسه). ماده « أغالبه »
(G. Demombynes) و «أدارسه» (R. Basset) .
ابن أبی زرع : روض القرطاس .
ابن الأثیر : الکامل .
Fournel : Les Berbères
Lavoix : Cat. Bibl. Nat. II, préface XLV
Slane : Histoire des Berbères.
Cherbonneau ; Précis historique de la Dynastie des Aghlabites ; (Revue de l'Orient, décembre 1855).

(۱) فرمانروای افریقا ازسال ۱۴۸ — ۱۴۹ ، ۱۵۰ — ۱۵۱ . نک. ص ۹۹
(۲) فرمانروای سیسیل از ۲۲۰ — ۲۳۶ .
(۳) فرمانروای سیسیل از ۲۱۷ — ۲۲۰ .
(۴) فرمانروای سیسیل درسال ۲۷۴ .
(۵) درسال ۲۶۴ برای چندروز صاحب پالرم شد .
(۶) درسال ۲۸۹ برقبیله کتامة غلبه یافت . ابن العذاری (ج ۱ ص ۱۰۳) مینویسدکه نام او احول بود و او برادرش زیادة الله سوم در ۲۹۰ بکشت . احتمالا" سکه هایی را که Lagumina درکتاب خود (Monete Sicilia appendice) آورده به او تعلق دارد
(۷) ازسال ۲۵۰ — ۲۶۰ ولیعهد پدرش بود .
(۸) حاکم آلاربس ازسال ۲۹۴ تا ۲۹۶ بود .
(۹) ابراهیم دوم درسال ۲۸۳ او را بکشت .
(۱۰) نک . ابن خلکان ج ۱ ص ۳۳۹ . (مترجم عربی)

٤٦ — أغالبه

● ۱ — ابراهیم [الأول] ، (عامل زاب سنه ۱۷۹)	جمادی‌الآخر سنه	۱۸٤ هـ
● ۲ — ابو العباس عبد الله [الأول] ، (متوفی در ٦ ذی الحجه سنه ۲۰۱)	صفر	۱۹۷
● ۳ — ابو محمد زیادة الله [الأول]	ذو الحجه	۲۰۱
● ٤ — ابو عقال الأغلب ، السعدی	۱٤ رجب	۲۲۳
● ٥ — ابو العباس محمد [الأول]	۲۲ ربیع الثانی	۲۲٦
طغیان أحمد برادرش. نیمه ۲۲٤ (۱)		
● ٦ — ابو ابراهیم أحمد	۲ محرم	۲٤۲
● ۷ — ابو محمد زیادة الله [الثانی]	۱۳ ذی القعده	۲٤۹
● ۸ — ابو عبد الله (ابو الغرانیق) محمد [الثانی]	۲۰ ذی القعده	۲٥۰
● ۹ — ابو اسحق ابراهیم [الثانی] ، (متوفی در ۱۷ ذی القعده پیش Cosenza (۲) در ایتالیا)	٦ جمادی الأولی	۲٦۱
● ۱۰— ابو العباس عبد الله [الثانی] محمد ، (در ۲۸ شعبان سنه ۲۹۰ کشته شد) .	شعبان	۲۹۰
● ۱۱— ابو مضر زیادة الله [الثالث] ، (متوفی در مصر سنه ۲۹۹) ؟	رمضان	۲۹۰
● فرار زیادة الله الثالث ، وفتح فاطمی	۲٥ جمادی الآخر.	۲۹٦

٤۷ — ولات صقلیه

۱ — اغالبه :

أسد بن الفرات ، (قاضی قیروان)		۲۱۲
● محمد بن أبی الجواری (۳) ، (متوفی در آغاز سنه ۲۱٤)		۲۱۳
؟ زهیر بن عون		۲۱٤
استیلاء بر بلرم		۲۱٦
● أبو فهر محمد بن عبد الله بن ابراهیم بن الأغلب		۲۱۷
ابو الأغلب ابراهیم بن عبد الله ، (برادرش)، (متوفی سنه ۲۳٦)	رمضان	۲۲۰
العباس بن الفضل بن یعقوب بن فراره (٤)		۲۳٦
استیلاء بر قصریانه		۲٤٤
عبد الله بن العباس بن الفضل ، (پنج ماه)		۲٤۷
خفاجه بن سفیان ، (در غره رجب سنه ۲٥٥ کشته شد)		۲٤۷
محمد بن خفاجه ، (مقتول در ۳ رجب سنه ۲٥۷)	رجب	۲٥٥
أحمد بن یعقوب ، (متوفی سنه ۲٥۸)	رجب	۲٥۷
جعفر بن محمد بن خفاجه ، (در سنه ۲٦٤ کشته شد)		۲٥۸
الحسین بن رباح		۲٦٤
الحسن بن العباس		۲٦۷
محمد بن الفضلی		۲٦۸
الحسین بن أحمد	حدود سنة	۲۷۰
سواده بن محمد بن خفاجه التمیمی		۲۷۱

(۱) ابن خلدون آورده است (اخبار بنی الاغلب ص ٤۷) که قیام احمد در سال ۲۳٥ هـ بود. (مترجم عربی)
(۲) ابن خلدون (اخبار دوله بنی الاغلب ص ٥۹) آورده که نام این شهر " کسنه " بود (مترجم عربی)
(۳) یک درهم بنام او از سال ۲۱٤ هـ در کتابخانه ملی پاریس وجود دارد (Bibl. Nat. Cat. 11, N°. 840) نک ایضا " . Lagumina, 1. c.p. VII.
(٤) نک ابن خلدون (اخبار دوله بنی الاغلب ص ٥۱) (مترجم عربی)

محمد بن عمر بن عبد الله	حدود		سنه ۲۷۳ ﻫ
احمد بن عمر بن عبد الله بن ابراهیم بن الأغلب ، الحبشی			۲۷۴
محمد بن الفضلی ، (برای بار دوم)			۲۷۸
أبو العباس عبد الله بن ابراهیم [الثانی] ، الأغلبی[1]	۲۰ رمضان		۲۸۷
أبو منصور زیادة الله[2]			۲۸۹
محمد السیراقوزی ؟[3]	۱۹ جمادی الآخر		۲۹۰

ب — فاطمیان :

الحسن بن أحمد بن أبی خنزیر (برادرش علی درگیر گشت)	ذو الحجه		۲۹۷
علی بن عمرو البلوی	۲۹ ذی القعده		۲۹۹
احمد بن زیادة الله بن قُرهُب[4]			۳۰۰
أبو سعید موسی بن أحمد ، معروف بالضیف	محرم		۳۰۴
اسحق بن أبی منهال			
سالم بن راشد	حدود		۳۱۳
أبو العباس خلیل بن اسحق ، (با سلف خود جنگید)			۳۲۵
عطّاف الأزدی			۳۲۹

ولات کلبی : (مقرشان مازر بود)

الحسن بن علی بن أبی الحسین الکلبی			۳۳۶
أبو الحسین أحمد بن الحسن			۳۴۱
الحسن بن علی بازگشت تا اوضاع را سامان بخشد		۳۵۳	
یعیش ، (غلام الحسن بن علی)			۳۵۹
أبو القاسم علی بن الحسن العلوی			۳۵۹
جنگ در قلوریه (Calabre, Pouille) وپوای		۳۶۵	
جابر بن أبی القاسم علی	ذو القعده		۳۷۱
جعفر بن محمد بن أبی القاسم علی			۳۷۳
عبد الله ، (برادرش)			۳۷۵
ابو الفتوح یوسف بن عبد الله بن محمد بن أحمد بن الحسن[5] (ثقة الدوله) (عزل سنه ۳۸۸)			۳۷۹
جعفر بن یوسف ، (تاج الدوله) (ترک صقلیه سنه ۴۱۰)			۳۸۸
أحمد الأکحل بن یوسف ، (تأیید الدوله) ، (یاغی) (ازبرابر المعز الزیری گریخت)		۳۸۸	
علی بن یوسف ، (یاغی) ، (اسیر و کشته شد ۷ شعبان سنه ۴۰۵)		۴۰۵	
انقلاب در بارم ، یوسف و پسرش جعفر از الجزیره رفتند		۴۱۰	
احمد الأکحل بن یوسف ، (بار دیگر)			۴۱۰
حملهٔ نرماندیها		۴۱۶	
الحسن الصمصام بن یوسف			۴۱۶

(۱) ابن خلدون (تاریخ بنی الاغلب ص ۵۷) آورده که نام اوالعباس عبدالله بوده است. (مترجم عربی)
(۲) ابومضر، زیادة الله . نک . ابن خلدون ص ۵۹ (مترجم عربی)
(۳) ابن خلدون در تاریخ بنی الاغلب (ص ۶۱) آورده که نام او محمدبن السرقوسی ، بود. (مترجم عربی)

(۴) به اطاعت عباسیان درآمد و منصب ولایت را از المقتدر عباسی پذیرفت . پسرش محمد در ۳۰۱ ﻫ در مقابل لمطه آمد.
(۵) ابن خلدون (تاریخ بنی الاغلب ص ۷۷) آورده که نام او ثقة الدوله ابوالفتوح یوسف بن عبدالله بن محمد بن علی بن ابی الحسن بود، (مترجم عربی)

محمد، ابن شمنه ، القادر بالله، غاصب (فراخواستن زیریان و نرماندیان)[1] ۴۲۷ ه

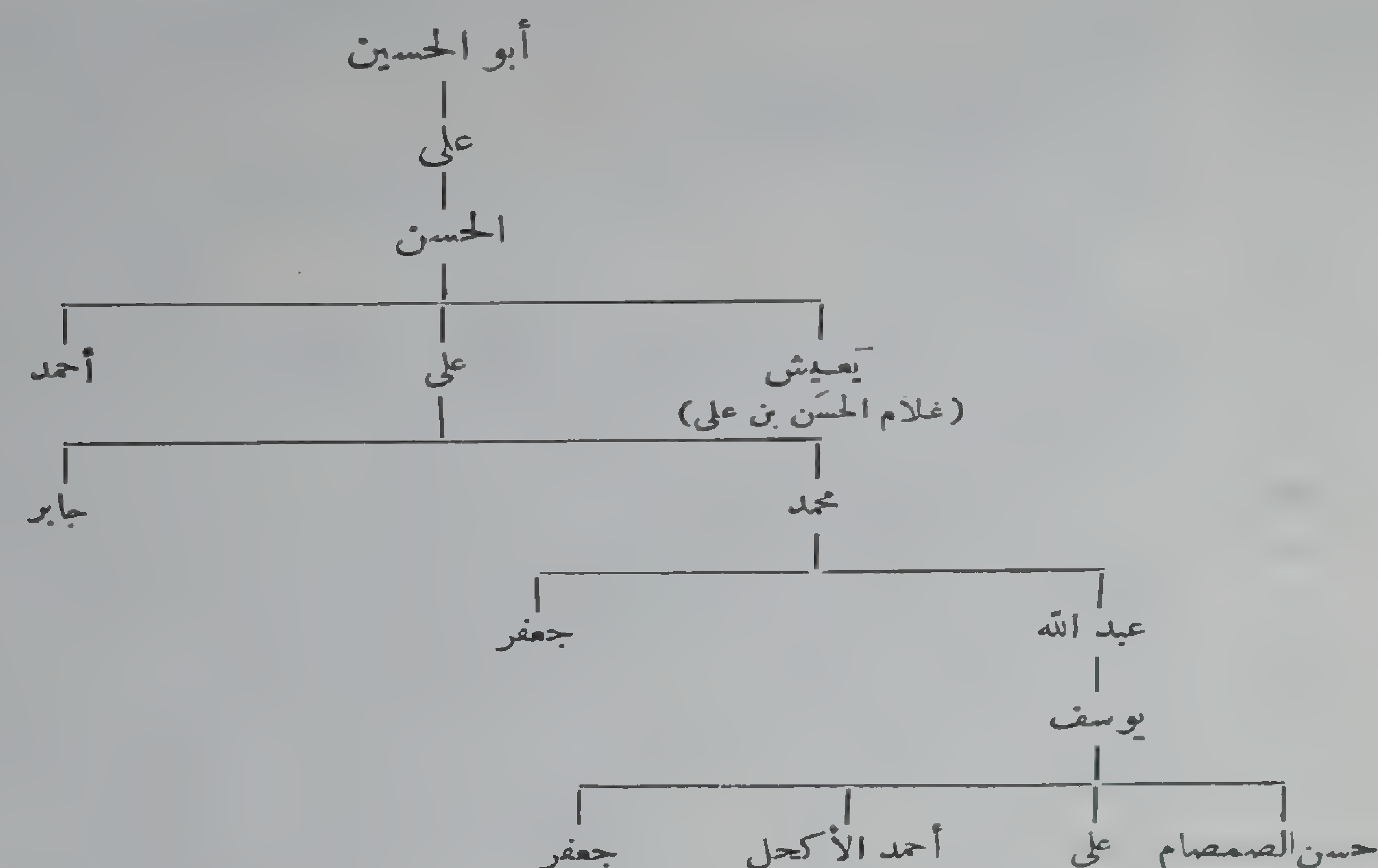
نخستین حملهٔ نرماندی ۴۴۴

دخالت تمیم بن المعز ۴۶۱

نرمندیان :

- روبرت [الاول] ، (دوک) . . . . سنه ۴۶۴ ه
  استیلاء بر قصریانه ، فتح نهائی ۴۸۴
- روجر [الثانی] ، (کنت) ۴۹۴
- روجر [الثانی] ، (الملك) ، (متوفی در ۱۱ ذی الحجه سنه ۵۴۸ ه = ۲۷ فوریه سنه ۱۱۵۳ م) ۵۲۵
- جیوم (Guillaume) [الأول][2] . . . . ۱۱ ذی الحجه ۵۴۸
- جیوم (Guillaume) [الثانی] ۵۶۱
- تنکرید (Tancréde) ۵۸۵
- هنری [السادس] السوابی (de Souabe) ، (امپراطور) ۵۹۰
- فردریك [الثانی] السوابی ، (امپراطور) ، (تا سنه ۶۱۷) . . . ۵۹۴

کلبیان

مراجع : ابن عذاری : البیان المغرب :
ابن الاثیر : الکامل .
ابن خلدون : آخبار دولة بنی الاغلب در افریقیه و صقلیه. تصحیح و تحشیه Noel Des Vergers (مترجم عربی)
Amari : Storia dei Musulmani di Sicilia 11. p. 142 ss.
Lagumina : Monete di Sicilia
Sachau : Verzeichnis Nos 63 et 64, p. 26

(۱) تا سال ۴۲۹ ه سکه های او نام الظاهر داشت. وی در ۴۲۷ ه درگذشت نک. کتابخانه ملی پاریس (Bibl. Nat. Cat. III, N° 241.)
(۲) سکه های او تاریخ ۵۴۹ دارد که چند روز پس از آمدنش رایج شد. نک . (Lagumina, l.c. XIX et 208, N° 55-58)

۴۸ – امرای اقریطش (Créte)

أبو حفص عمر بن عیسی بن شعیب البلوطی البتروجی الأقریطشی ، (رهبر أهل الربض «ازنواحی قرطبه» که به مصر گریخته بودند) . . . سنه ۲۱۰ ﻫ

حمله علی بن الفضل ، برادر والی صقلیه أغابی ۲۴۴

شعیب بن عمر بن عیسی[1] ، معروف بابن الغلیظ ۲۵۰

—

عبد العزیز بن شعیب ، (به اطاعت بیزانسیان در آمد و در قسطنطنیه بمرد و پسرش Anemas به خدمت آنان وارد شد) . . . . جمادی الأولی ۳۴۹ محرم ۳۵۰

تسلط عثمانی . . . . غره جمادی الأول ۱۰۷۹

ازمیان رفتن آخرین پرچم ترکیه در الجزیره . . . . . . ۶ ربیع الأول ۱۳۳۱

مراجع :

Amari : Storia dei Musulmani di Sicilia 1.162-165, 287,11.376

یاقوت : معجم البلدان .

دائرة المعارف الاسلامیة (چاپ فرانسه) ، ماده «کریت» (F. Giese) .

۴۹ – بنی زیری

(صنهاجه افریقیه ومغرب الأوسط ، پایتخت قیروان)

• ۱– أبوالفتوح (یوسف) بلکین بن زیری ، (متوفی در ۲۱ ذی الحجه سنه ۳۷۳) (پیشتر از این از عمال فاطمیان بود)[2] . . . . محرم ۳۶۲

• ۲– المنصور بن یوسف (ولقب او «عدة العزیز بالله») . . . . ۲۱ ذی الحجه ۳۷۳

۳– أبو مناد بادیس بن المنصور ، ناصر الدوله ، (زاده در ۱۳ ربیع الأول سنه ۳۷۴ ، ومتوفی در ۲۹ ذی القعده سنه ۴۰۶)[3] . . . . ۳ ربیع الأول ۳۸۶

• ۴– المعز بن بادیس ، شرف الدوله (مستقل شد سنه ۴۱۷)[4] . . . . ۳۰ ذی القعده ۴۰۶

۵– أبو طاهر تمیم بن المعز . . . . غره شوال ۴۵۳

استیلاء فرنگان بر المهدیه ۴۸۰

۶– ابو طاهر یحیی بن تمیم ، (مقتول در ۱۰ ذی الحجه سنه ۵۰۹)[5] . . . ۱۵ رجب ۵۰۱

۷– علی بن یحیی[6] . . . . ۱۰ ذی الحجه ۵۰۹

۸– أبو یحیی الحسن بن علی ، (ازسنه ۵۵۵ از جانب عبدالمومن حکمران مهدیه گردید . . . . متوفی سنه ۵۶۳) . ربیع الثانی ۵۱۵

روجر الثانی نرماندی پس از موحدان (در ۱۰ محرم سنه ۵۵۵) . ۵۴۳

مراجع : ابن خلدون : العبر ودیوان المبتدا والخبر .

ابن عذاری : البیان المعزب .

ابن خلکان : وفیات الأعیان .

(۱) نک . یاقوت معجم البلدان ج ۱ ص ۲۱۱ (مترجم عربی)
(۲) ابن خلکان (ج ۱ ص ۹۳) آورده که او در یکشنبه هفت روز مانده از ذی الحجه به وارکلان درگذشت . (مترجم عربی)
(۳) ابن خلکان طبع اروپا (ج ۱ ص ۲۴۸)
(۴) درهفتم جمادی الاولی سال ۳۹۸ ﻫ متولد شد و در آغاز شوال سال ۴۵۳ درگذشت . نک ابن خلکان طبع اروپا ج ۳ ص ۳۸۶ .
(۵) ابن خلکان طبع اروپا ج ۴ ص ۹۵ .
(۶) در ۱۵ صفر سال ۴۷۹ در المهدیه تولد یافت ، و در ۲۲ ربیع الثانی سال ۵۱۵ درگذشت . (ابن خلکان طبع اروپا ج ۴ ص ۱۰۰)

٥٠ – بنی حماد

(زاب میله ، طبنه ، اشیر ، بجایة ، مغرب الأوسط ، پایتخت : قلعه بنی حماد)

۱	— حماد بن بلمکین بن زیری ، (خواندن خطبه به نام عباسیان)	سنه ۳۹۸ ﻫ
۲	— القائد بن حماد ، (خواندن خطبه به نام فاطمیان)	٤١٩
۳	— محسن بن القائد [۱]	٤٤٦
٤	— بلمکین بن محمد ، (او را الناصر بسنه ٤٥٤ بکشت)	٤٤٧
٥	— الناصر بن علناس	٤٥٤
٦	— المنصور بن الناصر ، (پایتخت بجایه از سنه ٤٨٣)	٤٨١
٧	— بادیس بن المنصور	٤٩٨
٨	— العزیز بن المنصور	٥٠٠
٩	— یحیی بن العزیز ، (متوفی سنة ٥٨٨)	٥١٥
١٠	— فتح موحدیان	٥٤٧

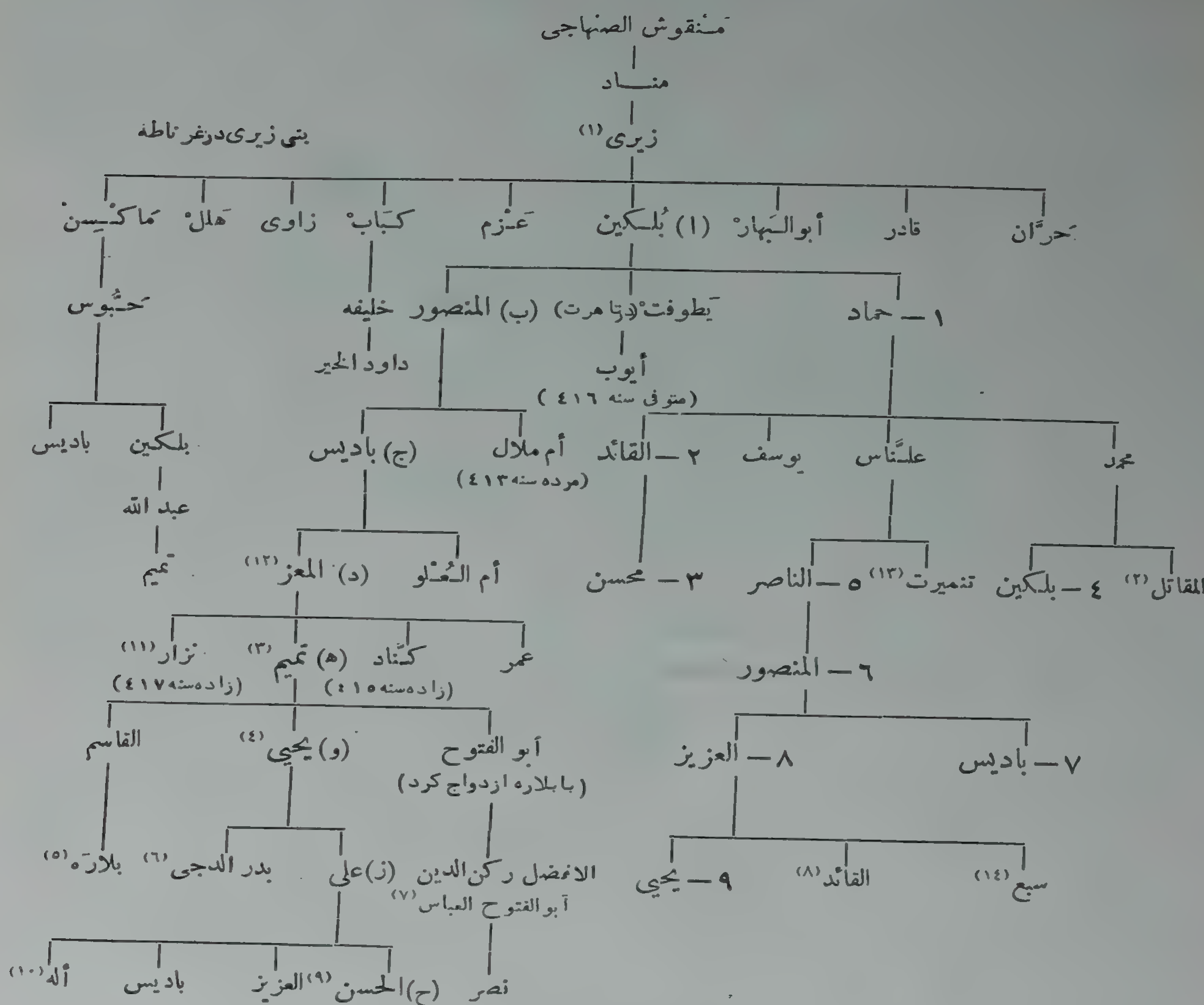
مراجع : ابن خلدون : العبر وديوان المبتدا والخبر .

دائرة المعارف الاسلامية ، (چاپ فرانسه) ، ماده «بنو حماد» (G. Yver) .

ابن عذاری : البيان المغرب .

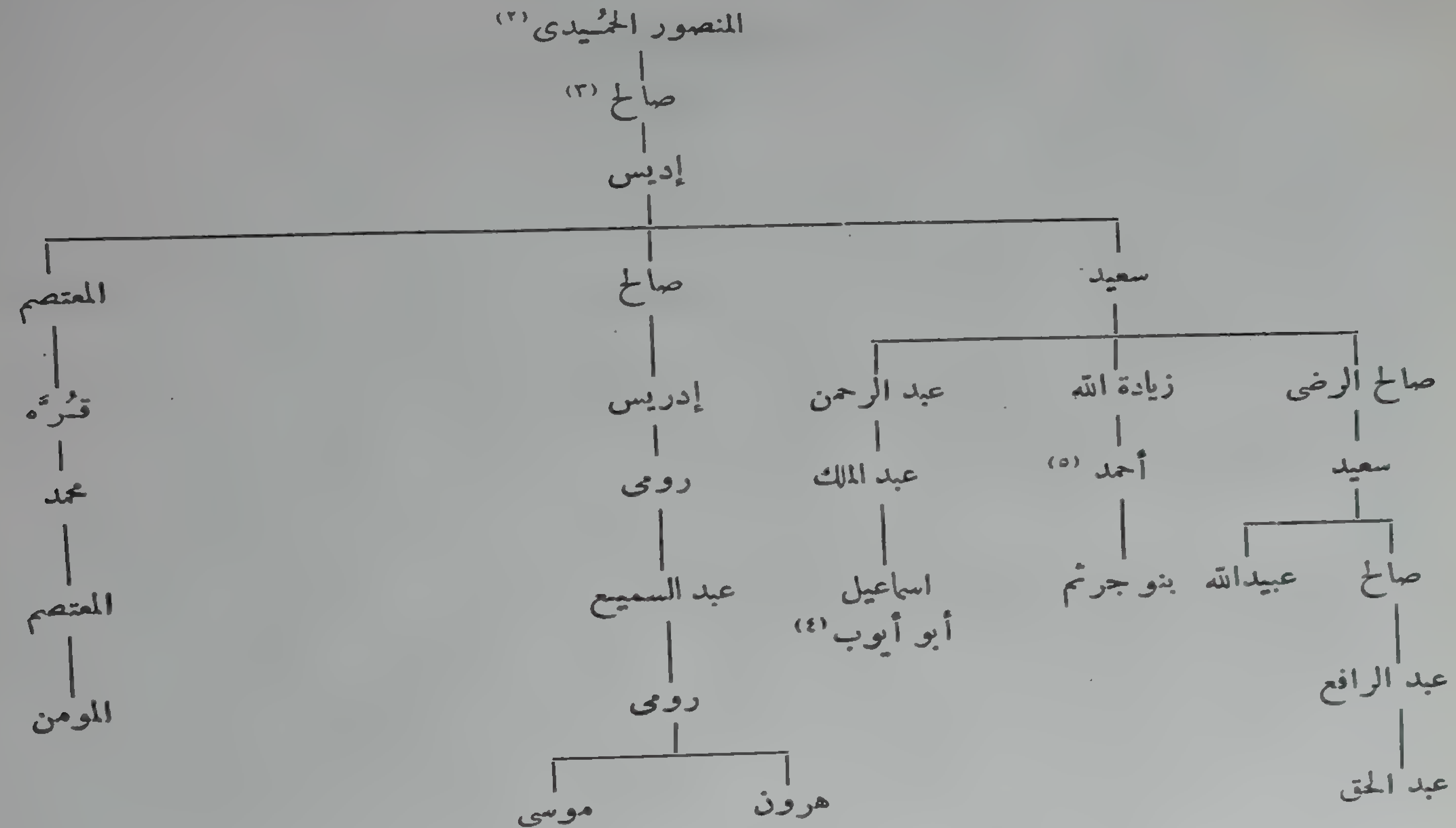
(۱) نک . ابن خلدون ج ۶ ص ۱۷۲ (مترجم عربی)

بنی زیری و بنی حماد

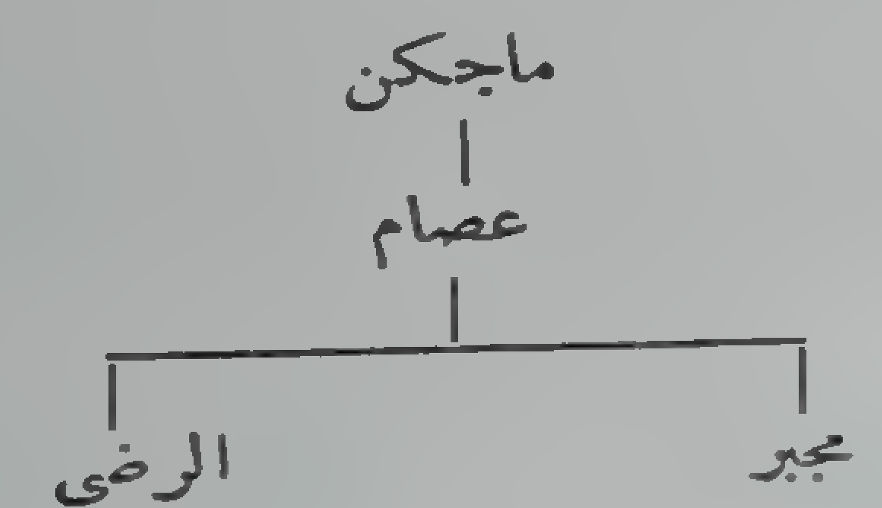

(۱) ابن خلکان طبع اروپاج ۱ ص ۵۵۰ .
(۲) بادخترعموی خود تنمیرت دخت علناس ازدواج کرد .
(۳) در۱۳ رجب سال ۴۲۲ متولدشدوبیش ازصدفرزند ذکور واناث بجاگذاشت . نک .ابن خلکان (چاپ اروپا) ج ۱ ص ۸۸ .
(۴) درالمهدیه متولدشد (سال ۴۵۷ هـ) وسی پسر بجا ی گذاشت .
(۵) بزنی ابوالفتوح بن تمیم وسپس در۵۴۴ بزنی ابوالحسن علی بن السلاروزیرفاطمی درآمد . نک .
(Wüstenfeld : Fatimiden Chalifen, III, p. 88)
(۶) بزنی العزیزبن المنصورالحمادی صاحب بجایه و قلعه بنی حماددرآمد .
(۷) در۵۰۸ متولدگشت ودرسال ۵۴۸ وزیرخلیفه فاطمی شد ، ودر۲۳ ربیع الاول سال ۵۴۹ درگذشت . مادرش بلاره باپسر صغیرش به مصررفت وچون پدرش درگذشت باابن السلار وزیر ازدواج کرد. نک . ابن خلکان ج ۲ ص ۳۵۱.
(۸) فرمانروای الجزائربود.
(۹) دررجب ۵۰۲ درسوسه تولدیافت .
(۱۰) نک .ابن عذاری (البیان المغرب ج ۱ ص ۳۱۵) (مترجم عربی)
(۱۱) ابن عذاری (ج ۱ ص ۲۱۸) که اودرسال ۴۳۸ درگذشت . (مترجم عربی)
(۱۲) ابن عذاری (ج ۱ ص۲۸۴)که. تمیم ، نزار، عبدالله ، علی ، حماد، بلجین ، حمامه ، والمنضوره فرزندن اوبودند. (مترجم عربی)
(۱۳) ابن خلدون (ج ۶ ص ۱۷۳) مینویسدکه مادرش نامیرت بود (مترجم عربی)
(۱۴) نک . ابن خلدون (ج ۶ ص ۱۷۷) (مترجم عربی)

۵۱ — بنی عِصام درسَبْتَه[۱]

(مولف در بالا نسب صالح بنكور را آورده ، اما بنی عصام در سبته نسبشان از قرار زیر است)(مترجم عربی)

مراجع : ابن خلدون : العبر وديوان المبتدأ والخبر
البكرى : المغرب .

۵۲ — بنی مغراوه .

(درمغرب الاوسط)

محمد بن خزر	سنه ۳۵۰ ه
• الخير بن محمد ، المنتصر ،(مقتول سنه ۳۶۱)	۳۶۱

مراجع : ابن خلدون : العبر وديوان المبتدأ والخبر .
Lavoix : Bibl. Nat Cat. 11, N°. 932

(۱) نک . البكرى (المغرب ص ۱۰۴) وابن خلدون (ج ۶ ض ۲۱۱) (مترجم عربی)
(۲) البكرى (ص ۱۰۳)آورده كه نام اومنصورالحميرى بود . (مترجم عربی)
(۳) لقب وى . العبدالصالح بود . نک . ابن خلدون (ج ۶ ص ۲۱۲) . مترجم عربی
(۴) ابن خلدون (ج ۶ ص ۲۱۵) مینویسدكه لقب او ابونوربود (مترجم عربی)
(۵) ابن خلدون (ج ۶ ص ۲۱۴) مینویسدكه پسروى نامش جريح بود (مترجم عربی)

٥٣ — بنی یفرن

(زناته سلسلهٔ دوم)

یعلی ، (متوفی سنه ۳٤۷) . . . . —

• یدّو بن یعلی ، (متوفی سنه ۳۸۳) . . . . سنه ۳٦٥ھ ۳۸۳

مراجع :

Lavoix: Cat. Bibl. Nat. 11, N° 933.

٥٤ — مرابطان

(صنهاجه در مراکش) [1]

• ١ — أبو بکر بن عمر اللمتونی ، (متوفی سنه ٤٨٠) ٤٤٨

• ابراهیم بن أبی بکر ، [2] (صاحب سجلماسه) حدود سنه ٤٦٢ — ٤٦٤

• △ ٢ — یوسف بن تاشفین ، (از عمویش جدا شد سنه ٤٥٣) [3] ٤٨٠

جنگ زلّاقه . . . . ١٢ رجب ٤٧٩

• ٣ — علی بن یوسف [4] . . . . غره محرم ٥٠٠

• ٤ — تاشفین بن علی ، (متوفی سنه ٥٤٠) [5] ٥٣٧

• ٥ — ابراهیم بن تاشفین ٥٤٠

• ٦ — اسحق بن علی ، (متوفی سنه ٥٤١ هنگام فتح مراکش) ٥٤٠

• یحیی بن غانیه ، (آخرین والی مرابطان در أندلس ، متوفی سنه ٥٤٣) . .

٥٥ — موحدان

(زناته) [6]

محمد بن تومرت ، المهدی [7] ، (تا سنه ٥٢٤) . . ٥١٥ ٥٢٤

• ١ — عبد المؤمن بن علی ، (لقب أمیر المسلمین در ٥١٧ گرفت) [8] . . .

• استیلاء بر مراکش ٥٤١

• ٢ — أبو یعقوب یوسف [الأول] [9] . . . . جمادی الآخر ٥٥٨

• ٣ — أبو یوسف یعقوب المنصور [10] ٥٨٠

• ٤ — محمد الناصر ٥٩٥

• ٥ — أبو یعقوب یوسف [الثانی] ، المستنصر [11] ٦١١

٦ — أبو محمد [12] عبد الواحد المخلوع ٦٢٠

٧ — أبو محمد عبد الله العادل ٦٢١

٨ — یحیی المعتصم بالله ٦٢٤

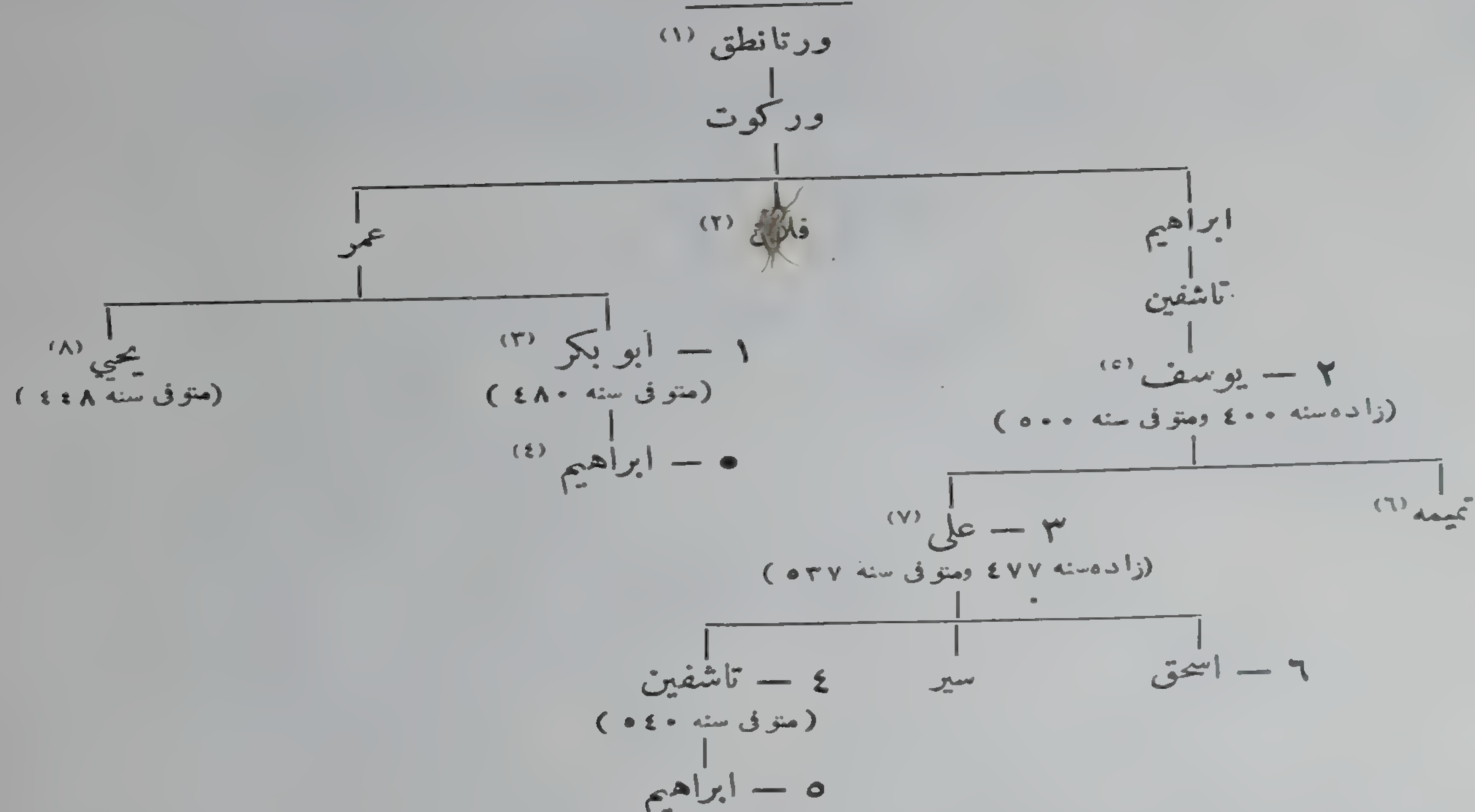
(١) لقب " السید " و " امیرالمسلمین " گرفتند .
(٢) دیناری ازاودرموزهبریتانیا Br. M. V. Intr. p. XIX et p. 3, N° 3 وکتابخانهملیپاریس Bibl. Nat. Cat. 11 N°. 514 وجودداردد .
(٣) ابن خلکانج ٤ ص ٤٤٨ (طبع اروپا) دراول محرم سال ٥٠٠ درگذشت . نک . ابن القاضی . جذوة الاقتباس ص ٢٩١ . (مترجم عربی)
(٤) الامیرسیر بن علی ولی عهد ، ازسال ٥٢٢ تا ٥٣٢ ، و تاشفین ازسال ٥٣٣ تا ٥٣٧ .
(٥) در باره این تاریخ ، نک (Bibl. Nat, cat. 11 p. 255)

(٦) لقب امیرالمسلمین گرفتند .
(٧) نک . ابن خلکان ج ٣ ص ٢٠٥ وچاپ مصرج ٢ ص ٣٧ .
(٨) ابن خلکان ج ٢ ص ١٨٢ وچاپ مصرج ١ ص ٣١٠ .
(٩) ابن خلکان ج ٤ ص ٤٧٥ وچاپ مصرج ٢ ص ٣٧٤ .
(١٠) ابن خلکان ج ٤ ص ٣٣٥ وچاپ مصرج ٢ ص ٣٢٥ .
(١١) صاحب روض القرطاس (ص ١٦٠) آورده که لقب او المنتصر بود (مترجم عربی)
(١٢) نک ایضا" . روض القرطاس (ص ١٦٢) (مترجم عربی)

۹ — أبو العلاء إدريس المأمون ، (متوفی درذی الحجه سنه ۶۲۹)		سنه ۶۲۶ ﻫ
۱۰ — ابو محمد عبد الواحد الرشید بن المأمون ، (متوفی در ۱۰ جادی الاخر سنه ۶٤۰)	محرم	۶۳۰
۱۱ — أبو الحسن علی السعید المعتضد بالله	جمادی الآخر	۶٤۰
۱۲ — أبو حفص عمر المرتضى		۶٤۶
۱۳ — ابو العلاء ادریس الواثق بالله (أبو دبوس)		۶۶۵
انقسام دولت		۶۶۷
استیلای بنی مرین بر مراکش ۶۶۸		

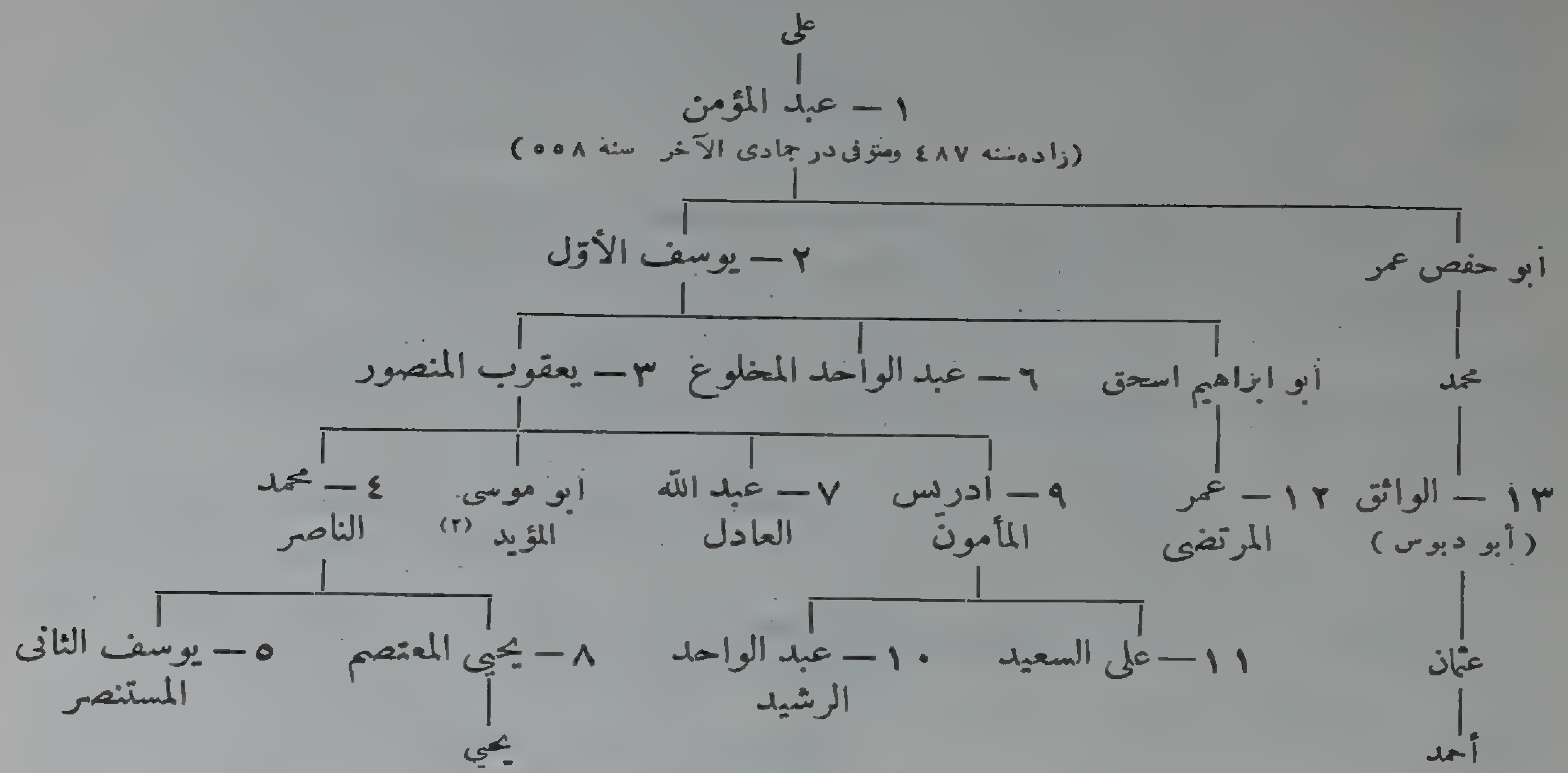
مراجع : ابن الاثیر : الکامل .
ابن خلدون : العبر
ابن أبی زرع : روض القرطاس ؛ (مترجم عربی)
المقری : نفح الطیب من غصن الأندلس الرطیب .
Dozy : Histoire des Musulmans d'Espagne, vol. IV.
A. Bel : Les Benou Ghânya, Paris 1903.
دائرة المعارف الاسلامیة ، (چاپ فرانسه) ، ماده « الموحدون » . (A. Bel)
M. Van. Berchem : Les titres khalifiens, (J. As. Série 10, IX, 271) .

مرابطان

(۱) تورنبرک Tornberg درترجمه زوض القرطاس (ص ۳۹۰) جدولی ازنسب مرابطین آورده که تفصیل بیشتری داده است . (مترجم عربی)
(۲) جد بنی غانیه
(۳) بازینب نغزاویه دخت امیراغمات ازدواج کرد ، سپس آنزن طلاق گرفته زن یوسف بن تاشقین شد ۴۵۳ ﻫ .
(۴) درحوالی سالهای ۴۶۲ — ۴۶۴ صاحب سجلماسه بود .
(۵) ابن ابی زرع (روض القرطاس ص ۸۷) نسب او را چنین آورده است . یوسف بن تاشقین بن ابراهیم بن ترقوت بن وارتقطین . . . (مترجم عربی)
(۶) نک . جذوة الاقتباس لابن القاضی ص ۱۰۵ (مترجم عربی)
(۷) درسبته ، زائیده شد مادراو کنیزی رومی بنام " منوا " بود نک . جذوه الاقتباس ص ۲۹۱ (مترجم عربی)
(۸) تورنبرک Tornberg درترجمه روض القرطاس (ص ۳۹۰) مینویسد که او در ۴۴۷ ﻫ درگذشت . (مترجم عربی)

موحدان[1]

۵۶ — بنی حفص

(درتونس)

۱ — ابو زکریا یحیی [الأول] ، (جداشداز الموحدین) (۳)	سنة ۶۲۵ هـ
۲ — أبو عبد الله محمد [الأول] المنتصر(۴)	۶۴۷
۳ — أبو زکریا یحیی [الثانی] ، الواثق ، (اورا ابراهیم الأول خلع کرد) . .	۶۷۵
۴ — أبو اسحق ابراهیم [الأول] ، (اعدام سنه ۶۸۱)	۶۷۸
انقسام :	
أحمد بن مرزوق بن أبی عماره(۵) ، (غاصب) . . . رمضان ۶۸۱	
۵ — ابو حفص عمر [الأول] ، (درتونس)	۶۸۳
أبو زکریا یحیی المنتخب لإحیاء دین الله بن ابراهیم [الأول] ۶۸۳ (دربجایه تا سنه ۶۹۸)	
۶ — أبو عبد الله (أبو عصیده) محمد [الثانی] المنتصر بن یحیی [الثانی] (درتونس)	۶۹۴
أبو البقاء خالد الناصر [الأول] (دربجایه ،سپس منفردا " حکومت کرد)۶۹۹	
۷ — أبو بکر [الأول] الشهید بن یحیی [الأول] (دربجایه سپس منفردا " حکومت کرد)	۷۰۹
۸ — أبو البقاء خالد [الأول] الناصر ، (به تنهایی)	۷۰۹

(۱) تورنبرگ (Tornberg) درترجمه روض القرطاس ص ۴۰۳ درجدول نسب موحدین تفصیل بیشتری داده است. (مترجم عربی)

(۲) درسال ۶۲۹ هـ درسبته سربطغیان برداشت ، نک . روض القرطاس (ص ۱۶۹) (مترجم عربی)

(۳) لقب امیرگرفت .

(۴) پس آزبرافتادن خلافت عباسی ازبغداددر۶۵۶ هـ ، ابوعبدالله محمد " الخلیفه وامیرالمومنین " خواند ودراین امرشریف مکه ابونمی محمداول ، اوراتائیدکرد. نک . ص ۳۱ ابن خلدون (ج ۶ ص ۲۸۰) ولین پول " د ول اسلا میه " ترجمه خلیل ادهم (ص ۵۴) نوشته اندکه لقب او" المستنصر" بود (مترجم عربی)

(۵) نک . ابن خلدون ،ج ۶ ص ۳۰۲ ، (مترجم عربی)

ابو بکر [الثانی] المتوکل ، (درقسنطنیه وبجایه) . . . ۷۱۱

۹ — ابو یحیی زکریا اللحیانی بن أحمد ، (درتونس) [۱] . . . . سنه ۷۱۱ هـ

۱۰— ابو ضربه محمد [الثالث] المستنصر ، (درتونس) ۷۱۷

● ۱۱— ابو یحیی أبو بکر [الثانی] المتوکل ، (به تنهایی) ۷۱۸

● ۱۲— ابو حفص عمر [الثانی] ۷۴۷

تسلط بنی مرین ۷۴۷

أبو العباس أحمد [الأول] ، الفضل (درقسنطنیه وبجایه) . ۷۴۹

ابو زید عبد الرحمن بن ابی بکر [الثانی] ، (درقسنطنیه) . ۷۴۹

أبو عبد الله محمد المنصور بن ابی بکر الثانی ، (دربجایه) . ۷۴۹

● ۱۳— ابو العباس أحمد [الأول] الفضل المتوکل ، (نهائیا) ۷۵۰

● ∆ ۱۴— أبو إسحق ابراهیم [الثانی] المستنصر (درتونس) (تا سنه ۷۷۰) . ۷۵۱

استیلای بنی مرین بر بجایه ۷۵۴

بنی مرین برای دومین بارتمام افریقا را اشغال کرد. . . . ۷۵۸

آبو إسحق ابراهیم [الثانی] المستنصر ، (مستقردرتونس ،متوفی در ۸ محرم سنه ۷۹۳ [۲]) ۷۵۸

آبو عبد الله محمد المنصور بن أبی بکر [الثانی] ، (مستقردربجایه) ۷۶۱

۱۵— أبو البقاء خالد [الثانی] بن ابراهیم [الثانی] ، (درتونس) ۷۷۰

● ۱۶— ابو العباس أحمد [الثانی] المستنصر ، (به تنهایی) ۷۷۲

● ۱۷— ابو فارس عبد العزیز المتوکل بن أحمد [الثانی] ۷۹۶

∆ ۱۸— ابو عبد الله محمد [الرابع] المنتصر بن محمد . . . . . . ذو الحجه ۸۳۷

● ∆ ۱۹— ابو عمر عثمان بن محمد [الرابع] [۳] . . . . صفر ۸۳۹

۲۰— أبو زکریا یحیی [الثالث] بن مسعود بن محمد [الرابع] . ۸۹۳

● ۲۱— ابو عبد الله محمد [الخامس] المتوکل بن الحسن بن مسعود . . ۸۹۹

● ۲۲— أبو عبد الله محمد الحسن بن محمد [الخامس] ۹۳۲

فتح ترکی اول بسرداری خیر الدین باربروس ۹۴۱

الحسن ، (به حکومت به عنوان شارل پنجم باز گشت) ۹۴۲

۲۳— أحمد بن الحسن ۹۴۸

فتح ترکها برای بار دوم . . . . رجب ۹۷۷

● ۲۴— أبو عبد الله محمد [السادس] بن الحسن ، (عامل اسپانیا) . . . ۹۸۱

فتح تونس ازجانب ترکها بطور نهایی ۹۸۲

مراجع : ابن خلدون : العبر .

ابو الفدا : المختصر فی أخبار البشر .

St. Lane-Poole: Barbary Corsairs 1890

St. Lane-Poole: Br. M. Cat. V p. XV et p. 51.

Mercier: Histoire de l'Afrique Septentrionale 111. 126.

H. Lavoix: Mémoire sur les Monnaies frappées par les Beni-Hafs.
(Revue archéologique, IXᵉ, année, 257.)

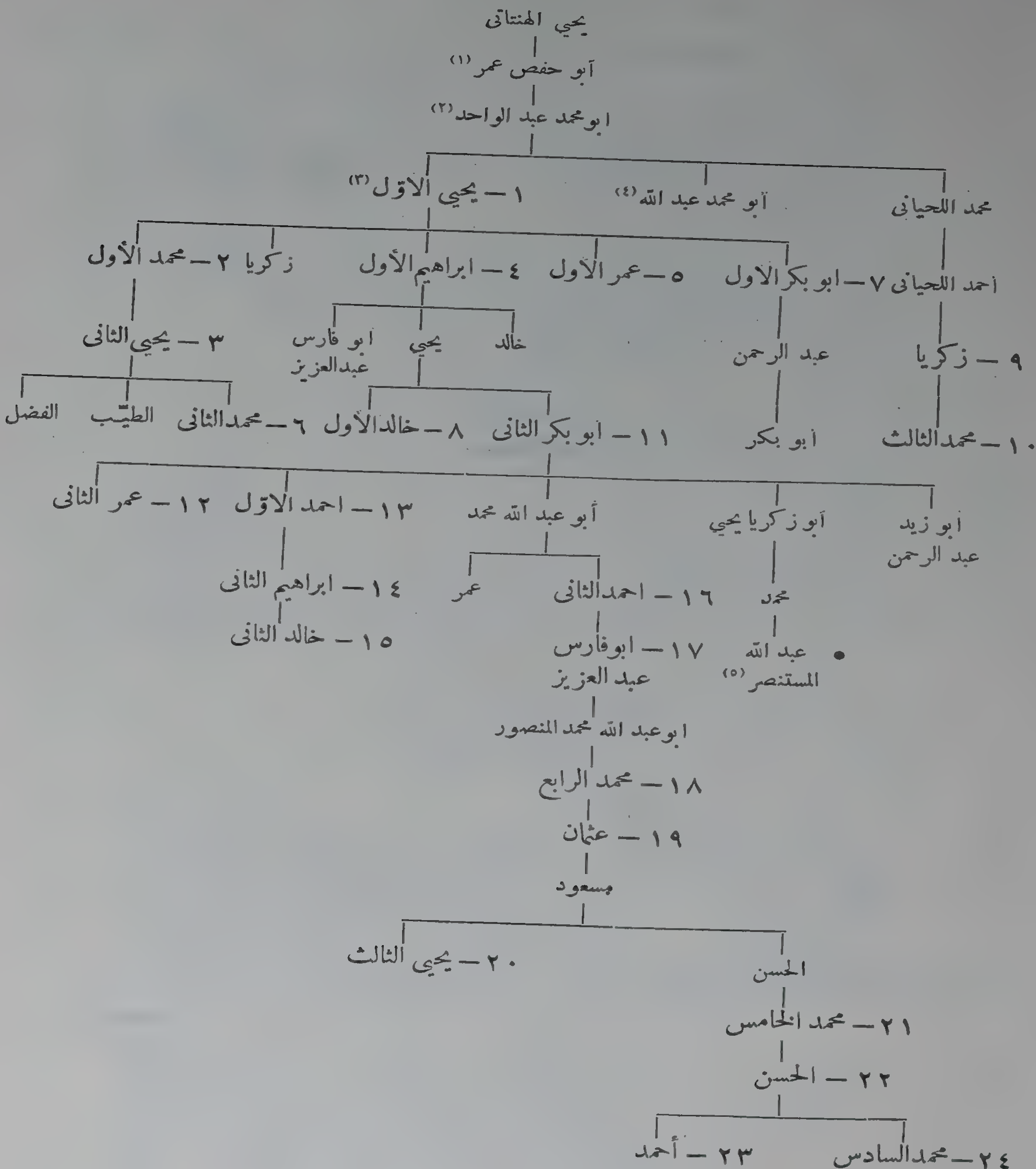
دائرة المعارف الاسلامیة (چاپ فرانسه) ماده « بنو حفص » (G.Yver) .

(۱) ابن خلدون (ج ۶ ص ۳۲۵) مینویسد که نام او ابو یحیی زکریا بن احمد بن محمد بن اللحیانی بود (مترجم عربی)

(۲) در شهر کنستانتین در الجزائر سنگ قبر او هنوز باقی است نک Mercier : Corpus\11 (Constantine) p. 14, N° 10

(۳) کتیبه ای بنام او از سال ۸۳۹ در قلعه تقصی یافت شده است نک Mercier : Inscr. de Tunisie, Recueil Soc. Arch. de Constantine 1883 p. 191

بنی حفص

(١) بسال ٥٧١ درگذشت وی ازشاگردان ابن تومرت و از سرداران عبدالمومن بود .
(٢) فرمانروای افريقيه ازسال ٦٠٣ تا ٦١٨ هـ .
(٣) فرمانروای قفصه .
(٤) فرمانروای آفريقيه .
(٥) اميربجايه درسال ٧٨٣، نک. فهرست كتابخانه ملی پاريس (Cat. Bibl. Nat. II N° 968)

۵۷ – بنی زکریا

(درجزیره جربه)

(عمال بنی حفص بطور خود مختار بوده‌اند)

۱ – ابو یحیی زکریا، (به اطاعت عثمانیان درآمد) . . . . —

۲ – یحیی بن زکریا . . . . —

۳ – سعید بن یحیی (بادو برادرش احمد وصالح در آن واحد)، فتح فرنگان سپس فتح عثمانیان به سرداری پیاله پاشا)[1] . . . . —

مراجع :

Reinaud : Documents sur l'Histoire de France, 11.1843.
Hammer : Geschichte des osm. Reiches, III, 406.
Sachau : Verzeichnis N°. 58, p. 25.

(بنی مزنی در زاب)

(پایتخت بسکره)

۱ – علی بن مزنی . . . . سنة ۷۴۰ ھ

۲ – حسن بن مزنی . . . . —

۳ – احمد بن مزنی . . . . —

۴ – علی بن مزنی . . . . —

۵ – أبو العباس بن مزنی . . . . —

۵۸ – بنی زیان در تلمسان

(بنی عبد الواد)[2]

ا – شاخه ارشد (بنی عبد الواد) :

۱ – ابو یحیی یغمراسن بن زیان ۶۳۳

۲ – أبو سعید عثمان [الأول] بن یغمراسن بن زیان . . . . ذو الحجه ۶۸۱

۳ – أبو زیان محمد [الأول] بن عثمان، (متوفی درشوال سنه ۷۰۷) . . . ذو القعده ۷۰۳

● ۴ – أبو حمو موسی [الأول] بن عثمان، (پسرش اورا در ۲۱ جمادی الأولی سنه ۷۱۸ کشت) ۲۱ شوال ۷۰۷

● ∆ ۵ – أبو تاشفین عبد الرحمن [الأول] بن موسی، (متوفی در ۳۰ رمضان سنه ۷۳۷) ۲۳ جمادی الأولی ۷۱۸

ب – تسلط مرینیان

ابو الحسن علی . . . . شوال ۷۳۶

ابو عنان فارس، (متوفی سنه ۷۶۰) ۷۳۷

(زیانیان که در تبعید بودند سپس در آن واحد حکومت کردند) . .

۵ (۱) ابو سعید عثمان [الثانی] بن عبد الرحمن، (متوفی در جمادی الأولی سنه ۷۵۳)

(۱) نک . محمد عطار، دولت عثمانیه تاریخی ج ۶ ص ۱۲۳ (مترجم عربی)

(۲) انتساب ایشان به عرب درست نیست . بلکه بلاشک اصل ایشان از بربر بوده است .

٥ (ب) أبو ثابت الزعيم بن عبد الرحمن . . . .

ﺟ — شاخه کوچکتر (بنی زیان) :

• △ ٦ — أبو حمو موسى [الثانی] بن یوسف ، در تبعید سنه ٧٦١ واز سنه ٧٧١ الى ٧٧٣ واز ٧٨٥ إلى ٧٨٦ ، ٧٨٩) [1] . . . . صفر سنه ٧٦٠ ھ

أبو زیان محمد [الثانی] بن عثمان بن عبد الرحمن [2] . ٣ رجب ٧٦١

• △ ٧ — أبو تاشفین عبد الرحمن [الثانی] بن موسى ، (متوفی در ١٧ رجب سنه ٧٩٥) غره ذی الحجة ٧٩١

٨ — أبو ثابت یوسف بن عبد الرحمن ، (چهل روز) . . . . . رجب ٧٩٥

٩ — أبو الحجاج یوسف بن موسى ، (ده ماه) ٧٩٥

١٠ — أبو زیان محمد [الثالث] بن موسى ، (عامل بنی مرین) . . . . . محرم ٧٩٦

١١ — أبو محمد عبد الله [الأول] بن موسى ٨٠٠

△ ١٢ — أبو عبد الله محمد [الثانی] الواثق بن موسى ٨٠٣

١٣ — عبد الرحمن [الثالث] بن محمد [الثانی] ، (دو ماه) ٨١٤

△ ١٤ — سعید بن موسى ٨١٤

△ ١٥ — أبو مالك عبد الواحد بن موسى ، (برای بار اول) . . . . . . شعبان ٨١٥

△ ١٦ — أبو عبد الله محمد [الثالث] بن عبد الرحمن [الثانی] ٨٢٧

عبد الواحد ، (برای بار دوم) (متوفی در ٥ ذی القعده سنه ٨٣٣) ٨٣١

• △ ١٧ — أبو العباس احمد المعتصم بن موسى ٨٣٣

• △ ١٨ — ابو عبد الله محمد [الرابع] المتوكل بن (فلان) بن یوسف ٨٦٦

△ ١٩ — ابو عبد الله محمد [الخامس] الثابتی بن محمد ، (متوفی در ١١ ذی القعده سنه ٩١٣) ٨٨١

• ٢٠ — أبو عبد الله محمد [السادس] الثابتی ، (از طرف اسپانیائیها حاکم شد سنه ٩١٨) ٩١١

△ ٢١ — أبو حمو موسى [الثالث] بن محمد [الرابع] ، (استیلای أروج بر تلمسان در ذی الحجه سنه ٩٢٣) ٩٢٢

٢٢ — ابو محمد عبد الله [الثانی] بن محمد [الرابع] ٩٣٤

٢٣ — ابو زیان أحمد [الثالث] بن عبد الله [الثانی] ، (برای بار اول) : (اسپانیائیها اورا تبعید کردند ٣ ذی القعده سنه ٩٤٩) . . . . رمضان ٩٤٧

• △ ٢٤ — أبو عبد الله محمد [السابع] بن عبد الله [الثانی] . . . . محرم ٩٥٠

أبو زیان احمد [الثالث] ، (برای بار دوم) (عامل عثمانی) ربیع الأول ٩٥٠

٢٥ — الحسن بن عبد الله [الثانی] ، (متوفی در وهران سنه ٩٦٣) ، (پسرش مسیحی شد) ٩٥٧

استیلای صلاح رئیس پاشا بر تلمسان به طور نهایی ٩٦٢

مراجع : أبو زکریا یحیی بن خلدون : بغیة الرواد في ذکر الملوك من بنی عبد الواد (الجزائر ١٩٠٣)

Brosselard : Mémoire épigraphique et historique, (J. As. 1876.)

Mercier : Histoire de l'Afrique Septentrionale, III, p. 90.

A. Bel : Histoire des Beni Abd al Wâd, Alger 1904.

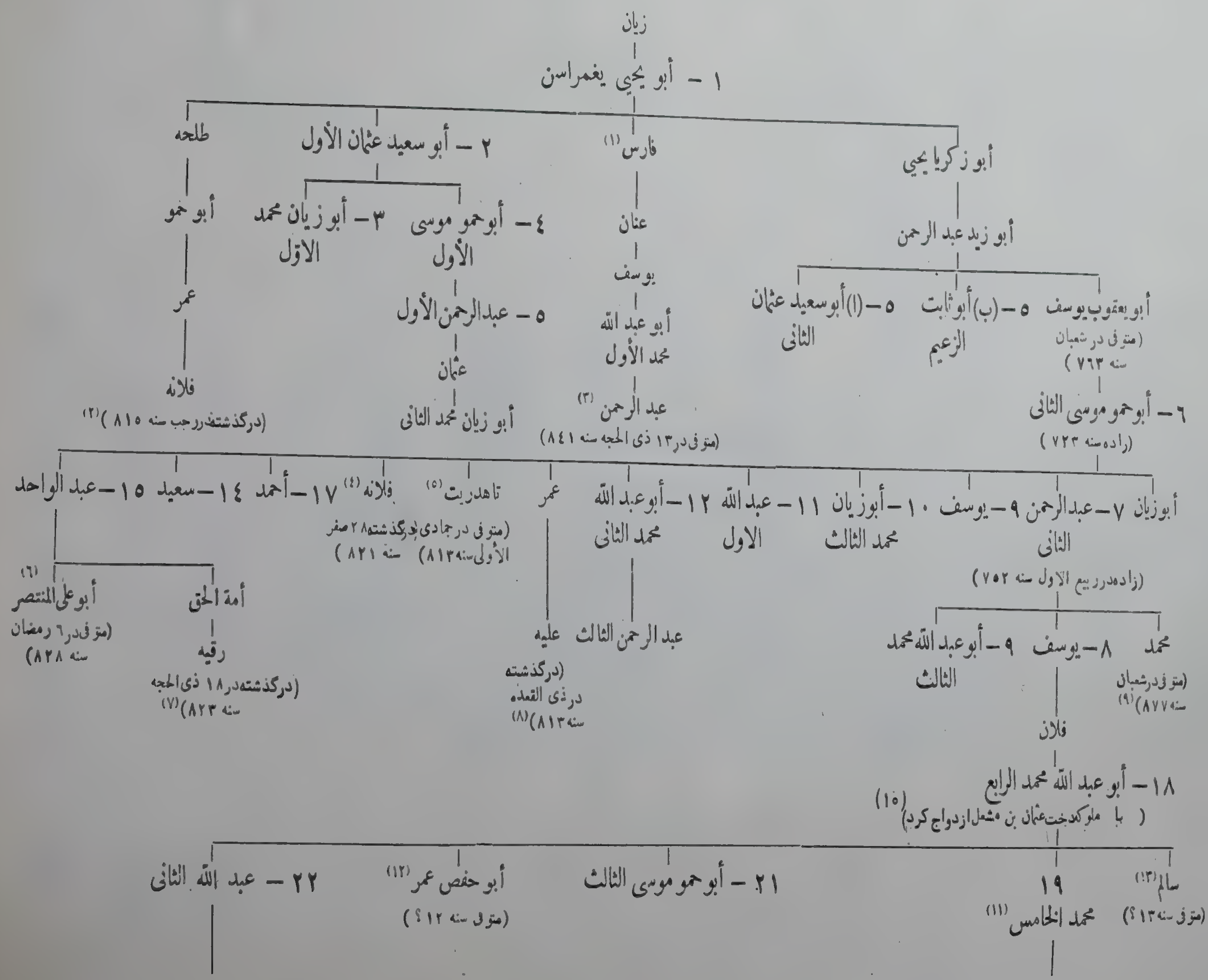
دائرة المعارف الاسلامیة (چاپ فرانسه) ماده « بنو زیان ، بنو عبد الواد » (A. Bel)

Bargès : Complément de l'histoire des Beni Zeiyan, Paris 1887.

(١) وزیر او یحیی بن خلدون مورخ معروف بود که در ٧٨٠ کشته شد .

(٢) ابراهیم بن علی المرینی او را بامارت گماشت .

بني زيان (بني عبد الواد)

عائشه[19] (درگذشته|سنه ؟) — علیه (درگذشته‌ادرشوال سنه ۸۸۶)[18] — المسعود (متوفی سنه ۸۹۹) — أبوزید عبد الرحمن (متوفی‌سنه ۹۲۶)[17] — ۲۰ ـ محمدالسادس

محمدالسادس: الزهره (درگذشته‌سنه ۹۲۶)[16] — عمر ← فلانه (درگذشته‌سنه ۹۵۰)[15]

عائشه (درگذشته‌در ۱۵ ذی القعده سنه ۹۵۰)[14] — ۲۳ ـ أحمد الثالث — ۲۴ ـ محمدالسابع — ۲۵ ـ الحسن

الحسن ← قارله (Carlos)

مراجع : اسماعیل بن علی بن محمود بن شاهنشاه (عماد الدین أبو الفداء) : المختصر فی أخبار البشر (Stambul, 1286).

دائرة المعارف الاسلامیة . (چاپ فرانسه) . ماده « بنی زیان » (A.Bel) .

Lavoix : Catalogue 11. Espagne et Afrique

Barthold : Musulm. Dynast. p. 39

Brosselard : Les Tombeaux des Emirs Beni Zeyan (J. As. janv. févr. 1876, p. 151 ss)

(۱) درجنگ ایسلی که باابویعقوب یوسف الناصرالمرینی میکرد کشته شد(J. Khald. III, 357).
(۲) Brosselard : Stéle funeraire à Tlemcen, l.c. p. 142
(۳) ایضا" مصدرسابق ص ۱۴۶
(۴) ایضا" مصدرسابق ص ۳۵
(۵) ایضا" مصدرسابق ص ۲۸
(۶) Brosselard : Stéle funeraire, l.c. p. 34.
(۷) ایضا" مصدرسابق ص ۷۷
(۸) ایضا" مصدرسابق ص ۲۶
(۹) ایضا مصدرسابق ص ۳۹
(۱۰) ایضا مصدرسابق ص ۹۱
(۱۱) ایضا مصدر سابق ص ۹۸
(۱۲) ایضا" مصدرسابق ۹۶
(۱۳) Brosselard, l.c. p. 94.
(۱۴) ایضا" مصدرسابق ۱۲۲
(۱۵) ایضا مصدرسابق ۱۴۷
(۱۶) ایضا" مصدرسابق ۱۲۱
(۱۷) ایضا" مصدرسابق ۱۱۸
(۱۸) ایضا" مصدرسابق ص ۴۰
(۱۹) ایضا" مصدرسابق ص ۱۱۹

۵۹ – بنی مرین در فاس

(زناته)

۱ — أبو محمد عبد الحق بن أبی خالد محیو بن ابی بکر بن حمامه بن محمد المرینی (۱)		سنة ۵۹۲ هـ
• ۲ — ابو سعید عثمان بن عبد الحق (ادرغال) (۲)		۶۱۴
۳ — محمد [الأول] بن عبد الحق (۳)		۶۳۷
٤ — ابو یحیی أبو بکر بن عبد الحق		۶٤۲
۵ — ابو یوسف یعقوب بن عبد الحق		۶۵۶
• ۶ — ابو یعقوب یوسف بن یعقوب، الناصر لدین الله	صفر	۶۸۵
۷ — ابو ثابت عامر بن أبی عامر (٤)	۱۰ ذی القعده	۷۰۶
• ۸ — ابو الربیع سلیمان بن أبی عامر	۸ صفر	۷ ۸
• ۹ — أبو سعید عثمان [الثانی] بن یعقوب		۷۱۰
△ ۱۰ — ابو الحسن علی بن عثمان	محرم	۷۳۲
• △ ۱۱ — أبو عنان فارس المتوکل بن علی	جمادی الآخر	۷٤۹
ابو زیان محمد بن فارس أبی عنان، (منصوب سپس معزول شد) ۲٤ ذی الحجه ۷۵۹		
۱۲ — محمد السعید بن أبی عنان، (در ۵ سالگی)	۲۵ ذی الحجه	۷۵۹
۱۳ — ابو سالم ابراهیم بن علی (۵)	رمضان	۷۶۰
۱٤ — أبو عامر تاشفین بن علی (۶)	۲۹ ذی القعده	۷۶۲
۱۵ — عبد الحلیم بن أبی علی عمر (در سجلماسه حکومت کرد از ربیع الأول سنه ۷۶۳)	محرم	۷۶۳
• ۱۶ — ابو زیان محمد [الثانی] المنتصر بن أبی عبد الرحمن، (در ۲۲ ذی الحجه سنه ۷۶۷ کشته شد)	ربیع الأول	۷۶۳
• ۱۷ — ابو فارس عبد العزیز المستنصر بن علی	محرم	۷۶۸
• ۱۸ — ابو زیان محمد [الثالث] السعید بن عبد العزیز (۷)	۲۲ ربیع الثانی	۷۷٤
• ۱۹ — (ا) أبو العباس احمد المستنصر بن ابراهیم، ومعاصر او:	۶ محرم	۷۷۶
• ۱۹ — (ب) عبد الرحمن أبی یفلوسن (در مراکش) (احمد تنها حکومت کرد از رجب سنه ۷۸٤)	محرم	۷۷۶
۲۰ — موسی بن أبی عنان، المتوکل علی الله أبو فارس	ربیع الثانی	۷۸۶
۲۱ — أبو زیان محمد المنتصر بالله بن أحمد، (٤۳ روز)	۳ رمضان	۷۸۸
۲۲ — ابو زیان محمد [الرابع] الواثق بالله بن أبی الفضل المستنصر، (برای بار دوم). • رمضان ۷۸۹	۱۵ شوال	۷۸۸
• ۲۳ — ابو فارس بن أحمد	صفر	۷۹۶
۲٤ — عبد العزیز بن احمد		۷۹۹
۲۵ — عبد الله بن أحمد (۸)		۸۰۰

(۱) نک. ابن ابی زرع (روض القرطاس ص ۱۸۹) (مترجم عربی)

(۲) "ادرغال" بزبان بربر بمعنی یک چشم است. نک صبح الاعشی (ج ۵ ص ۱۹۵). Mercier (T. 11, p. 141) (مترجم عربی)

(۳) ابن ابی زرع (ص ۱۹۳) نوشته که لقب او "ابو معرف" بود (مترجم عربی)

(٤) ابن ابی زرع (ص ۲۶۹) نوشته که نام او "ابو ثابت عامر بن عبدالله بن ابی یعقوب" بود. و السلاوی (استقصا ج ۲ ص ٤٤) آورده که نام او "ابو ثابت عامر بن عبدالله بن یوسف بن یعقوب بن عبد الحق" بود (مترجم عربی)

(۵) محمد ثانی در سال ۷۶۱ ابو زیان را بر تلمسان ولایت داد، و لقب او المستعین بالله بود. نک. السلاوی (استقصا، ج ۲ ص ۱۰٤) (مترجم عربی)

(۶) السلاوی (استقصا، ج ۲ ص ۱۲۳) آورده که نام او ابو عمر تاشفین بود (مترجم عربی)

(۷) تحت قیمومت ابن غازی، وزیر بود.

(۸) السلاوی (استقصا، ج ۲ ص ۱٤۲) نوشته که نام او المستنصر بالله ابو عامر عبدالله بود (مترجم عربی)

۵ ۲۶ — أبو سعید عثمان [الثانی] بن أحمد . . . . سنه ۸۰۱ هـ

از بنی زیان کسی در این فترت به ولایت منصوب نشد . ۸۲۳ إلی ۸۳۱

أبو مالك عبد الواحد بن موسی به ولایت رسید ۸۳۱

۵ ۲۷ — أبو محمد عبد الحق بن أبی سعید عثمان [الثانی] ۸۳۱

از بنی مرین کسی در این فترت منصوب نشد. رمضان ۸۶۹ — ۸۷۵

سرانجام امام أبو عبد الله محمد بن علی بن عمران الجوطی به ولایت رسید .

(بنی وطاس) :

۵ ۱ — أبو زکریا یحیي بن زیان الوطاسی ، (قیم عبد الحق خردسال)[۱] . ۸۳۱

۲ — علی بن أبی الحجاج یوسف بن منصور بن زیان ، (متوفی سنه ۸۶۳) . ۸۵۲

۳ — محمد [الأول] (یا أبو زکریا یحیي) بن یحیي بن زیان ۸۶۳

۴ — محمد [الثانی] (الشیخ البرتقالی) بن محمد [الأول] ۸۷۵

۵ — أحمد بن محمد [الثانی] ۹۳۱

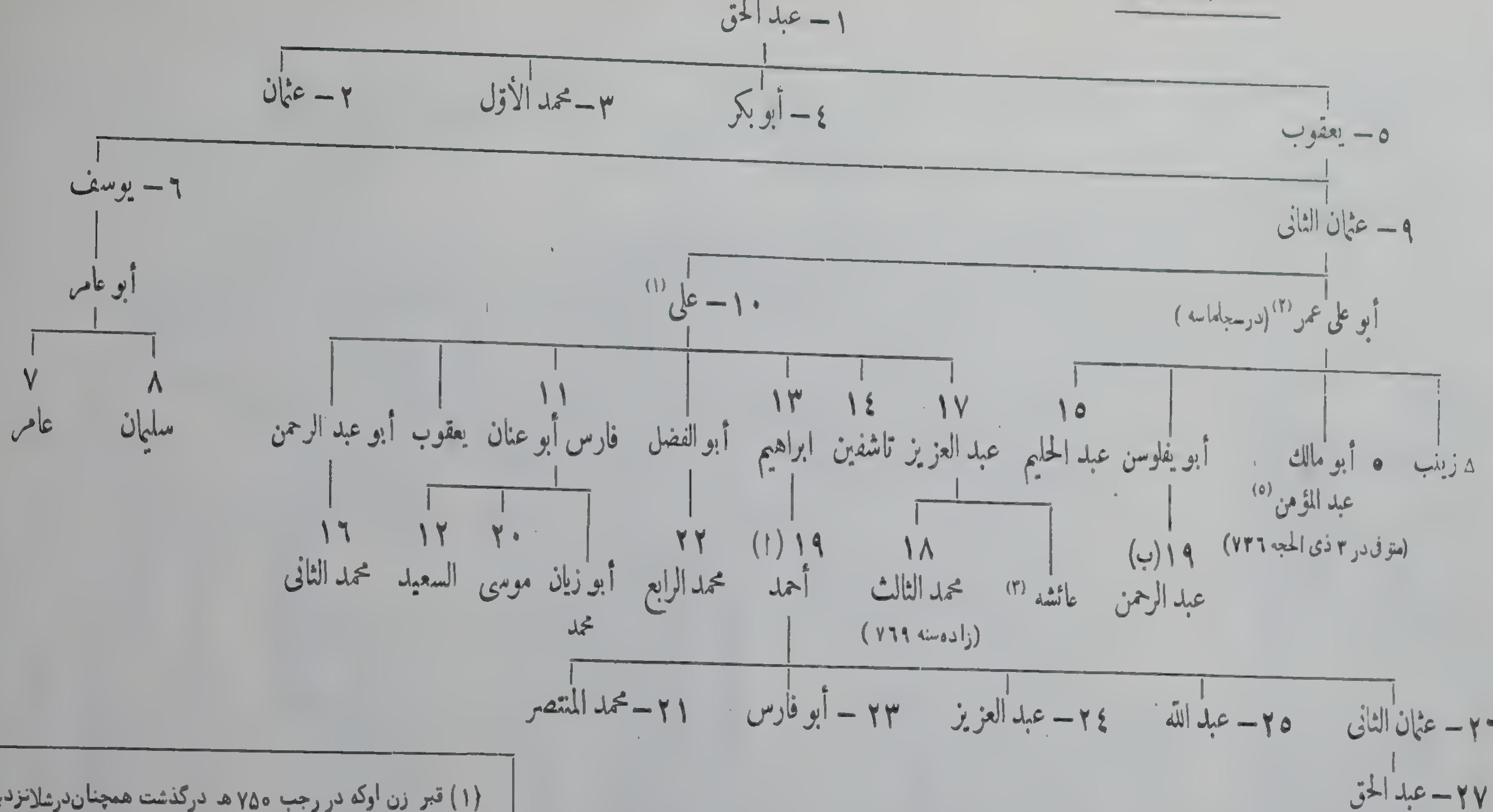
۶ — محمد بن أحمد ۹۵۷

مراجع :

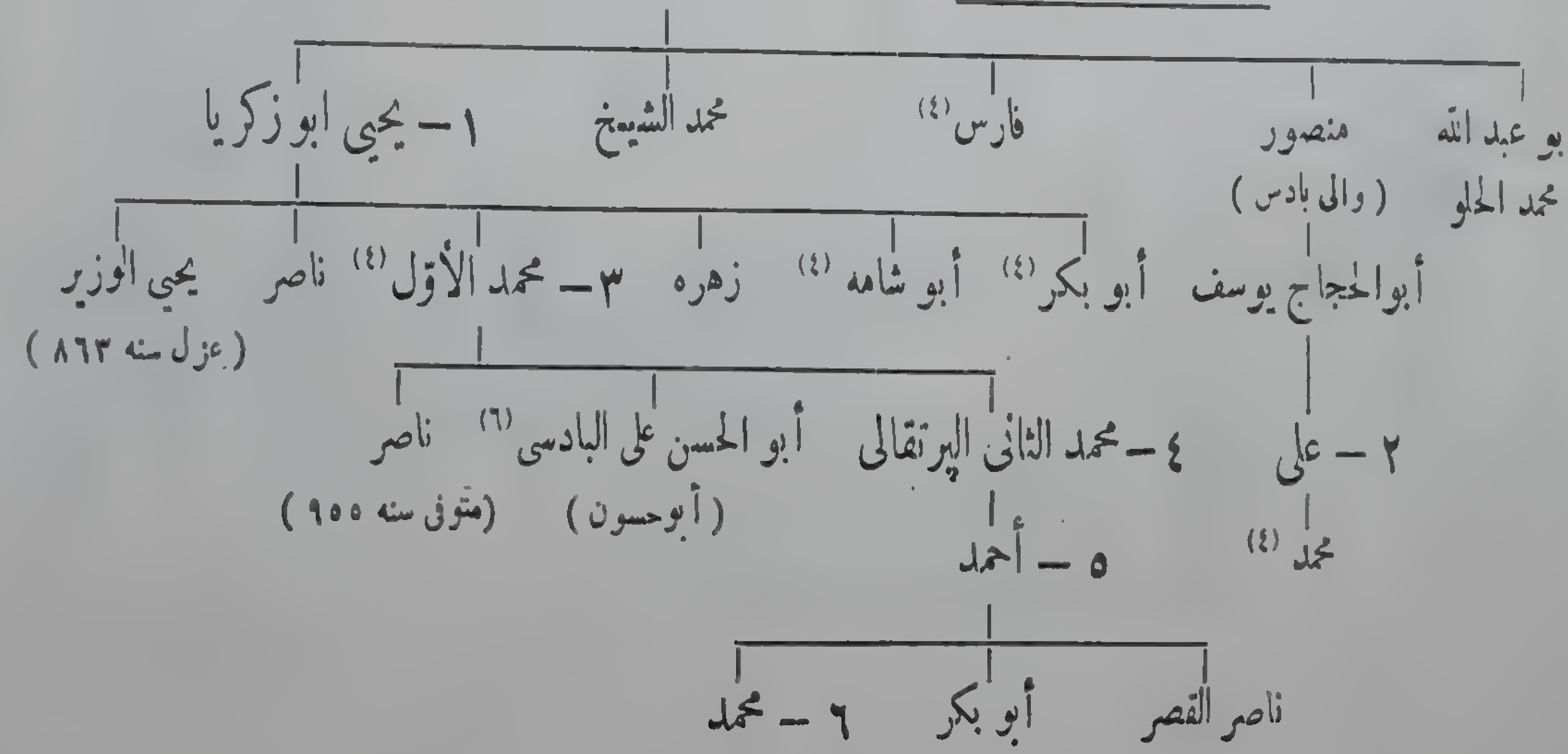
A. Bel : Inscriptions arabes de Fes (J. As. juill-août 1917, p. 126 ss.)
G. Salmon : Essai sur l'histoire politique du Nord marocain (Arch. Mar. IV).
Mercier : Histoire de l'Afrique septentrionale, 1888, III. 88.
Huart : Histoire des Arabes II. 222.
دائرة المعارف الاسلامیة (چاپ فرانسه) ماده « بنو مرین » (G. Marçais)
Sachau : Verzeichnis N°. 62, p. 26.
Berchem : Titres Khalifiens.

(۱) از ۸۴۰ تا ۸۵۲ هـ پنج امیر وطاسی را سر برید و سپس خود وی در ۲۸ رمضان سال ۸۶۹ کشته شد .

١ – بنی مرین

٢ – بنی وطاس

(١) قبر زن اوكه در رجب ٧٥٠ هـ درگذشت همچنان در شلا نزديک رباط الفتح معروف أستنک (Bel : Inscriptions arabes de Fes, J. As. 1917, p. 339)

(٢) سه بار سر بشورش برداشت ، اول در ٧١٥ هـ عليه پدرش عثمان دوم ، وبه سجلماسه تبعيد شد ، باردوم در ٧٢٥ عليه برادرش علی ، وباز تبعيد گشت ، بارسوم با ابوتاشقين عبدالرحمن الزيانی امير تلمسان ، عليه برادرش متحد شد ، اين بار دستگير شد ودر ٧٣٣ هـ بقتل رسيد . قبر دخترش در ١٩١٢ م درفاس كشف شد . نک (Bel : I. c. p. 317)

(٣) درصفرسال ٧٩٢ درگذشت نک . (Bel: I.c. p. 104, fig. 13)

(٤) امير عبدالحق آخرين امرای بنی مرين ، اين پنج امير را دستگير كرد وبكشت .

(٥) قطعه ای طلا ازاو در موزه بريتانيا Br. M., Add. II, p. 27 (N° 193) باقی است .

(٦) نک : السلاوی (استقصا ، ج ٢ ص ١٧٤) مترجم عربی

٦٠ ـ شریفان مراکش

(نک : نسب نامه بنی الحسن علویان)

ا ـ شاخه حسنی [١] :

أبو عبد الله محمد القايم بأمر الله بن عبد الرحمن بن علی . ۹۱٦

أبو العباس احمد الأعرج ، (صاحب مراكش سنه ۹۳۵ . ۹۲۳ مستقل شدسنه ۹۴۳) . . . .

١ ـ أبو عبد الله محمد [الأول] المهدی بن محمد القايم [٢] . . . . . . سنه ۹۵۵ ه

٢ ـ أبو محمد عبد الله الغالب بن محمد المهدی ۹٦٤

٣ ـ أبو عبد الله محمد [الثانی] المتوكل بن عبد الله الغالب ۹۸۱

٤ ـ أبو مروان عبد الملك [الأول] بن محمد المهدی [٣] ۹۸۳

٥ ـ أبو العباس احمد [الأول] المنصور بن محمد المهدی ۹۸٦

٦ ـ أبو عبد الله محمد [الثالث] الشيخ المأمون بن المنصور ۱۰۱۲

أبو فارس عبد الله الواثق بن المنصور [٤] } رقيبان } ۲۸ ربيع الأول ۱۰۱۲

زيدان الناصر بن المنصور [٥] . . } برادرشان } . . . . —

٧ ـ زيدان ، (به تنهایی) ۱۰۱٦

أبو محلى أبو العباس أحمد ، (مدعى) [٦] . . . ۱۰۱۹ ـ ۱۰۲۲

أبو العباس أحمد بن زيدان ، (مدعى) ۱۰۳۷

٨ ـ أبو مروان عبد الملك [الثانی] بن زيدان ۱۰۳۹

٩ ـ أبو يزيد الوليد بن زيدان ۱۰۴۴

١٠ ـ أبو عبد الله محمد [الرابع] الأصغر بن زيدان ۱۰۴۵

١١ ـ أحمد [الثانی] العباس بن أبی مروان عبد الملك ، (متوفى سنه ۱۰٦٤) . ۱۰۴٦

ب ـ شاخه فلالی [٧] :

١ ـ الرشيد بن محمد بن علی بن يوسف بن علی بن حسن ۱۰۷۵

٢ ـ اسماعيل السمين بن محمد الخ . . . . ۱۰ ذی الحجه ۱۰۸۲

٣ ـ أحمد الذهبی بن اسماعيل . . . . ۲۷ رجب ۱۱۳۹

٤ ـ عبد الله بن اسماعيل ۱۱۴۱

عبد الملك بن اسماعيل ، (مدعى) ۱۱۴۰

علی زين العابدين بن اسماعيل ، (غاصب) . . . ۱۱۴۷ ـ ۱۱۴۹

المستضیء بن اسماعيل ، (غاصب) . . . . ۱۱۵۱ ـ ۱۱۵۳

علی زين العابدين بن اسماعيل ، (برای بار دوم) ۱۱۵۸

٥ ـ محمد [الأول] بن عبد الله ۱۱۷۱

(١) اينان را الا شراف السعديين نيزگويند . نک . السلاوی (الاستقصا ، ج ٣ ص ٣) (مترجم عربی)
(٢) معروف به الشيخ است . نک . السلاوی (الاستقصا ، ج ٣ ص ٩) (مترجم عربی)
(٣) لقب او المعتصم بالله بود . نک . السلاوی (الاستقصا ج ٣ ص ٢٧) مترجم عربی

(۴) درمراکش دعوی امارت کردودرسال ۱۰۱۵ شکست خورد ودر۱۰۱۸ درگذشت .
(۵) درفاس دعوی امارت کرد .
(۶) دینار ، القطاوه ۱۰۲۱ ، (Bibl. Nat. H. N. 2060) نک . السلاوی (الاستقصا ، ج ٣ ص ١٠٩) (مترجم عربی)
(٧) دولت اشراف سجلماسی . نک . السلاوی (الاستقصا ج ۴ ص ٢) مترجم عربی

● ۶ — یزید بن محمد[۱] . . . . سنه ۱۲۰۴ھ

● ۷ — هشام بن محمد ۱۲۰۶

△ ● ۸ — سلیمان بن محمد ۱۲۰۷

● ۹ — عبد الرحمن بن هشام[۲] . . . . ۴ ربیع الأول ۱۲۳۸

● ۱۰— محمد [الثانی] بن عبد الرحمن . . . . ۲۹ محرم ۱۲۷۶

۱۱— الحسن أبو علی بن محمد ، (متوفی در ۳ ذی الحجه سنه ۱۳۱۱) . . . ۱۸ رجب ۱۲۹۰

۱۲— عبد العزیز بن الحسن[۳] . . . . ۴ ذی الحجه ۱۳۱۲

۱۳— الحافظ[۴] بن الحسن حکومت رسید ۱ رجب و دول اروپا او را به رسمیت شناختند ۱۳۲۵

درغره ذی الحجه) . . . .

تحت الحمایه فرانسویان ۱۳۲۹

کنگره پاریس . . . . شوال ۱۳۲۹

پیمان فرانسه ومراکش ،حافظ ازحکومت کنار رفت و تبعید شد: ۱۱ ذی القعده ۱۳۲۹

۱۴— یوسف بن الحسن . . . . ۲۹ شعبان ۱۳۳۰

مراجع :

A. Cour : L'Etablissement des Dynasties des Scherifs (Ec. Lettres Alger, t. XXIX).

Mercier : Histoire de l'Afrique Septentrionale, Paris 1888, 3 voll.

Le Chatelier : L'Islam dans l'Afrique occidentale, Paris, 1899.

Abbé Godart : Histoire du Maroc, Paris, 1860, 2 voll.

M. Weir : The Schaïkhs of Morocco in the XVth cent. Edinburg 1904.

Huart : Histoire des Arabes II. 223 et 239.

Houdas : Nozhat el-Hadi, Histoire du Maroc (Ec. Languas Or.) Paris 1889, 2 voll.

۶۱ — حکومت عثمانی در الجزائر

△ ابو یوسف أروج بن یعقوب ، بارباروس [الأول] ، (متوفی در محاصره تلمسان سنه ۹۲۴) ۹۲۱

حمله سردار معروف دیجو دوویرا (Diégo de Véra) ۹۲۲

خیر الدین ، بارباروس [الثانی] ۹۲۴

حمله سردار هوگو دو مونکاد (Hugo de Moncade)[۵] . . . .

ا — از طرف باب عالی (بالقب بیگلربیکی یا پاشا) :

△ خیر الدین ، (متوفی سنه ۹۵۴) ۹۲۵

استیلاء بر پنیون Peñon[۶] . . . . ۱۸ رمضان ۹۳۵

حسن آغا ، (مؤقتا) . . . . ذو القعده ۹۳۹

حمله شارل الخامس . . . . جمادی الآخر ۹۴۸

حسن پاشا ، اولی ، (نهائیا) . . . . رمضان ۹۴۸

(۱) الزیانی (الترجمان المغرب ص ۸۶) اورا الیزید نامیده است (مترجم عربی)

(۲) جنگ ایسلی با فرانسه (Isly) در ۲۸ رجب ۱۲۶۰

(۳) عزل شد و در پو (Pau) از سال ۱۳۳۳ھ زندگی میکرد .

(۴) لین پول (دول اسلامیه ، ص ۶۹ ترجمه خلیل ادهم) مینویسد که نام او " الحفیظ " بود (مترجم عربی)

(۵) نک . (Mercier vol III. p. 25) (مترجم عربی)

(۶) قلعه اسپانیایی بر ساحل سرزمین الریف مراکش . نک . (Merciér, III, p. 575) (مترجم عربی)

حاج بشیر پاشا	شوال	سنه ٩٥٠ ﻫ
حسن بن خیر الدین ، (پاشا)	ربیع الثانی	٩٥١
حسن بن خیر الدین ، (بیکلربیکی)		٩٥٤
سقاح خلیفه ، (مؤقتا)	رمضان	٩٥٨
صلاح رئیس ، (بیکلربیکی)	جمادی الأولی	٩٥٩
حسن کرسو ، خلیفه ، (مؤقتا)		٩٦٣
محمد تکلرلی ، (پاشا)	ذو القعده	٩٦٤
حسن بن خیر الدین ،(برای بار دوم)	رمضان	٩٦٤
حسن آغا ، (مستقلاً)	شوال	٩٦٨
أحمد پاشا ، قپیدجی	محرم	٩٦٩
حسن بن خیر الدین ،(برای بار سوم) . . .	ذو الحجه	٩٦٩
محمد بن صلاح رئیس ، (پاشا)	رجب	٩٧٤
حملهٔ جوان گاسکون (Juan Gascon)		٩٧٥
أولوج علی ، (بیکلربیکی)	رمضان	٩٧٥
عرب أحمد ، (خلیفه نامبرده)		٩٧٧
قائد رمضان(مسیحی الاصل اهل سردیس (Sarde) سپس اسلام آورد) . .	رمضان	٩٨٢
حسن فنزیانو ، (پاشا)	صفر	٩٨٥
جعفر پاشا ، (مسیحی الاصل از مجارستان که بعداً " اسلام آورد) . .		٩٨٨
رمضان پاشا ،(برای بار دوم)		٩٩٠
حسن فنزیانو ، (برای بار دوم)		٩٩٠

ب — پاشاها برای مدت سه سال :

دلی أحمد		٩٩٥
خضر[1]		٩٩٧
شعبان		١٠٠٠
خضر ،(برای بار دوم)		١٠٠٣
مصطفی		١٠٠٤
حسن بو ریشه		١٠٠٧
سلیمان		١٠٠٨
خضر (برای بار سوم)؛ (متوفی در ذی الحجه سنه ١٠١٣)	ذو الحجه	١٠١٢
کوسه مصطفی	محرم	١٠١٤
رضوان		١٠١٦
کوسه مصطفی ، (برای بار دوم)		١٠١٩
شیخ حسین		١٠٢٢
کوسه مصطفی ،(برای بار سوم)		١٠٢٦
سلیمان کتنیه		١٠٢٦
شیخ حسین ،(برای بار دوم)	ذو الحجه	١٠٢٦

(١) قبر او در قبرستان مسجد سیدی عبدالرحمن در شهر الجزائر است نک Colin : Corpus 1, Alger p. 32, N° 18

خضر ، (برای بار چهارم) ۱۰۲۹

انگلیسیها الجزایر را بمباران کردند ۱۰۳۱

خسرو . . . . سنه ۱۰۳۲ هـ

(دورهٔ فترت) . . . .

△ حسین[۱] ۱۰۳۷

(دوره انقطاع) ۱۰۳۹

یوسف ۱۰۴۳

△ أبو الحسن علی ۱۰۴۶

شیخ حسین ۱۰۴۸

أبو جمال یوسف . . . . ربیع الثانی ۱۰۵۰

محمد بروسلی ۱۰۵۲

علی بتشنین ۱۰۵۵

محمود بروسلی ۱۰۵۵

یوسف ،(برای بار دوم) ۱۰۵۷

عثمان (؟) . . . . حدود ۱۰۵۷

محمد ۱۰۶۱

أحمد . . . . حدود ۱۰۶۳

ابراهیم . . . . حدود ۱۰۶۵

انگلیسیها الجزائر را بمباران کردند ۱۰۶۵

احمد ،(برای بار دوم). ۱۰۶۶

ابراهیم ،(برای بار دوم) . . . . . حدود ۱۰۶۸

جـ — آغاها (باداشتن منصب دیوان)

خلیل آغا ۱۰۶۹

رمضان آغا ۱۰۷۰

شعبان آغا ۱۰۷۱

فرانسویان شهر را بمباران‌کردند ۱۰۷۱

حاج علی آغا ۱۰۷۵

فرانسویان شهر را بمباران کردند ۱۰۷۵

د — والیانی که لقب دای ودای پاشا دارند

حاج محمد ۱۰۸۱

انگلیسیها شهر را بمباران کردند ۱۰۸۲

بابا حسن (مؤقتا)[۲] ۱۰۹۳

هجوم فرانسویان . . . . رجب ۱۰۹۴

حاج حسین ، (بنام Mezzo-Morto) . . . . . ۱۶ رجب ۱۰۹۴

فرانسویان شهر را بمباران کردند ۱۰۹۹

حاج شعبان . . . . ربیع الأول ۱۱۰۰

(۱) کتیبه ای بنام اوبهمین تاریخ درسرِبازخانه تحتانیه(یاقدیمه)درالجزائرپیداشدمنکرColin I. c. N° 2)
(۲) شوهرخواهرحاج محمدبودوتوسط جانشین خوددر۱۰۹۴هـ کشته شد.

حاج أحمد	محرم	سنه ۱۱۰۷ ه
حسن چاوش	جمادی الآخر	۱۱۱۰
حاج مصطفی		۱۱۱۱
حسین خوجه	رجب	۱۱۱۷
محمد بکتاش	ذو الحجه	۱۱۱۸
دلی ابراهیم	محرم	۱۱۲۲
علی چاوش		۱۱۲۲
محمد افندی		۱۱۳۰
کرد عبدی		۱۱۳۶
ابراهیم		۱۱٤٤
کوچوك ابراهیم	ذو القعده	۱۱۵۸
محمد بن بکر	صفر	۱۱٦۱
علي نکسیس، (به‌نام بابا علی یا بوسبا)	ربیع الأول	۱۱٦۸
محمد بن عثمان	رمضان	۱۱۷۹
دانمارکیها (Danois) شهر را بمباران کردند		۱۱۸٤
هجوم اسپانیائیها	جادی الآخر	۱۱۸۹
اسپانیائیها شهر را بمباران کردند		۱۱۹۷
حسن	۱۰ ذی القعده	۱۲۰۵
مصطفی	ذو الحجه	۱۲۱۲
أحمد	۲ ربیع الثانی	۱۲۲۰
علی (الوسال)[1]	۱۵ رمضان	۱۲۲۳
حاج علی	محرم	۱۲۲٤
محمد	۲۲ ربیع الثانی	۱۲۳۰
عمر آغا	غره جمادی الأولی	۱۲۳۰
لورد إکسماوث (Exmouth) شهر را بمباران کرد	شوال	۱۲۳۱
علی خوچه	ذو الحجه	۱۲۳۲
حسین، (زاده‌درازمیرحدودسنه ۱۱۷۸ ،متوفی‌درالاسکندریه سنه ۱۲۵٤)	جمادی الأولی	۱۲۳۳
انگلیسیها شهر را بمباران کردند	۱۳ شوال	۱۲۳۹
أوچاق الجزائررابگرفت	۱۳ محرم	۱۲٤٦

مراجع :

Mercier: Histoire de L'Afrique Septentrionale, III, p. 556.

De Grammont: Histoire d'Alger, Paris 1887. -

(۱) درترجمه عربی " الغسال " آمده است . نک . (Mercier (III, p. 476) وگویندداورا ازآن جهت بدین نام خواندندکه خون بسیارمیریخت . (مترجم عربی)

اشغال خیر الدین تونس را . . . . از صفر ۹۴۱ تا محرم ۹۴۲

تسلط اسپانیائیها . . . .

استیلای سنان پاشا بر تونس ۹۸۱

دای‌ها :

ابراهیم روزلی[۱]		سنه ۹۹۸ هـ
موسی		۱۰۰۰
قره عثمان		۱۰۰۱
یوسف		۱۰۱۹
مراد پاشا	رجب	۱۰۴۷
علی خوجه[۲] ، (بنام أُزُن خوجه)	ربیع الأول	۱۰۵۰
حاج محمد لاز		۱۰۵۶
۵ حاج مصطفی لاز[۳]		۱۰۶۳
حاج مصطفی قره قوش[۴]	۶ ذی الحجه	۱۰۷۵
حاج محمد أغلی[۵]		۱۰۷۷
حاج شعبان		۱۰۷۹
حاج محمد منتشالی	ذو القعده	۱۰۸۱
حاج علی لاز		۱۰۸۳
حاج مامی جمال[۶]		۱۰۸۴
حاج محمد بشاره		۱۰۸۷
حاج مامی جمال ، (برای بار دوم) . . . . . صفر ۱۰۸۸		
محمد طبق[۷]		۱۰۸۸
حسین سقسلی		۱۰۸۹
محمد طبق ، (برای بار دوم) ۱۰۸۹		
أحمد چلبی	ذو القعده	۱۰۹۳
حاج محمد بکتاش[۸]	شعبان	۱۰۹۷
علی الرئیس[۹]		۱۰۹۹
ابراهیم خوچه		۱۱۰۵
محمد طبق ، (برای بار سوم) ۱۱۰۶		
محمد خوچه[۱۰]		۱۱۰۷
دلی محمد		۱۱۱۰
قره مصطفی[۱۱]		۱۱۱۳
ابراهیم ، (بای و دای)(به دست حسین سنه ۱۱۱۷ کشته شد)		۱۱۱۴

(۱) الباجی درالخلاصه النقیه ص ۹۰ نوشته که نام او ابراهیم رودسلی بوده است (مترجم عربی)

(۲) الباجی درالخلاصه النقیه ص ۹۵ نوشته که نام او احمد خوجه بوده است (مترجم عربی)

(۳) کتیبه ای بنام او درمسجد قلعه‌ی قفصه پیداشده که تاریخش اول ذوالحجه سال ۱۰۷۴ است . نک Mercier : Inscr. arabes de Tunisie (Recueil Arch. Constantine 1893, p. 33)

(۴) الباجی درالخلاصه ص ۹۶ آورده که نام او مصطفی قاره کوز بود (مترجم عربی)

(۵) الباجی (ص ۹۶) نوشته که نام او محمداغلی بود (مترجم عربی)

(۶) الباجی (ص ۹۸) نوشته که نام او" مامی جمل " بود (مترجم عربی)

(۷) الباجی (ص ۹۹) نوشته که نام او محمدطاباق بود (مترجم عربی)

(۸) الباجی (ص ۹۹) نوشته که نام او "بقطاش" بود (مترجم عربی)

(۹) الباجی (ص ۹۹) نوشته که نام او "رایس" بود(مترجم عربی)

(۱۰) الباجی (ص ۱۰۰) نوشته که نام او" محمود خوجه " بود (مترجم عربی)

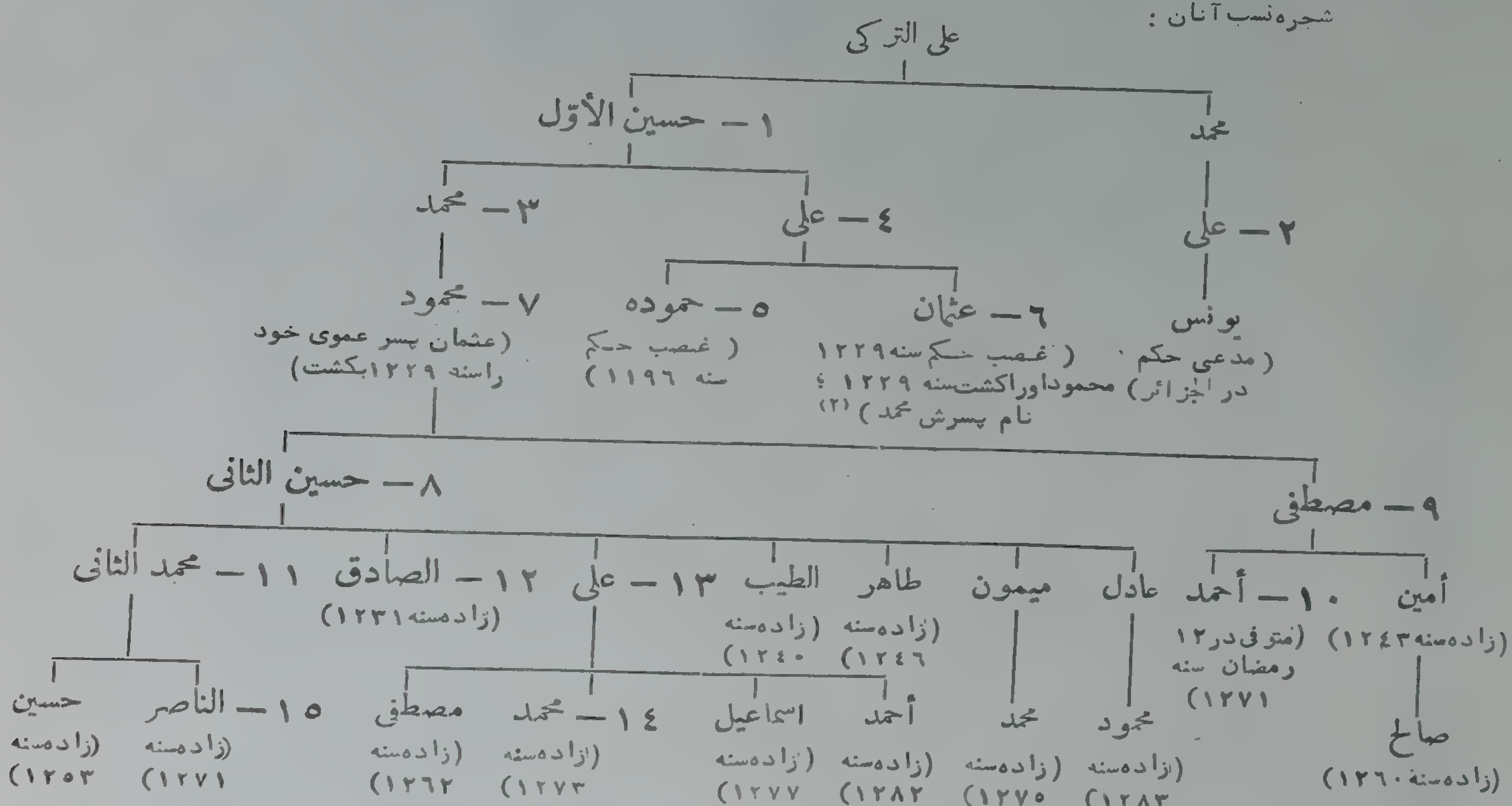
(۱۱) الباجی (ص ۱۰۰) نوشته که نام او" قاره مصطفی " بود (مترجم عربی)

٦٣ — بایهای تونس

(حسینیان)

١ — حسین [الأول] بن علی الترکی(1)	١٧ ربیع الأول	سنه ١١١٧ ه
٢ — علی بن محمد بن علی الترکی	جمادی الأولی	١١٤٨
٣ — محمد بن حسین		١١٧٠
٤ — علی بن حسین	رجب	١١٧٢
٥ — حموده بن علی	ربیع الثانی	١١٩٦
٦ — عثمان بن علی	شوال	١٢٢٩
٧ — محمود بن محمد	٧ محرم	١٢٣٠
٨ — حسین [الثانی] بن محمود	رجب	١٢٣٩
٩ — مصطفی بن محمود		١٢٥١
١٠ — أحمد بن مصطفی ، (دراروپا از ١٢٦١ — ١٢٦٢)		١٢٥٣
١١ — محمد [الثانی] بن حسین	١٢ رمضان	١٢٧١
١٢ — محمد الصادق بن حسین		١٢٧٦
١٣ — علی (مدت) بن حسین		—
١٤ — محمد الحاج بن علی	٤ ربیع الأول	١٣٢٠
١٥ — الناصر بن محمد	٧ ربیع الثانی	١٣٢٤
١٦ — السید محمد الحبیب بن الناصر (٢)	٢٧ ذی القعده	١٣٤١

شجره‌نسب آنان :

مراجع :

Maltzan : Reise in die Regentschaften Tunis und Tripolis, 1870.
Mercier : Histoire de l'Afrique Sepentrionale, III, p. 558.

(١) درحقیقت اواصلا" یونانی بود. در ١٦ صفر ١١٥٢ بـه دست برادرزاده وجانشینش " علی " کشته شد .
(٢) محمد بن عثمان در ١٢٢٩ زاییده شدوتا ١٢٧١ درزندان بودودرسال ١٢٨٥ درگذشت .

٦٤ — آل قره مانلی

(پاشاهای مستقل درطرابلس)

١ — أحمد [الأول] قره مانلی ، قولغلو	سنه ١١٢٣هـ
الحاج شعبان ، (برادرش)، (حاکم برقه وبنغازی)	
٢ — محمد بن أحمد	١١٥٨
٣ — علی بن محمد ، (متوفی سنه ١٠٢٩)	١١٦٧
ظغیان یوسف (اپسر اولی) ١٢٠٤	
علی برغل پاشا (صاحب الجزائر) ، (استیلا بر طرابلس ودر ١٢٠٩	
حوده بای تونس اورا بیرون راند)	
٤ — أحمد [الثانی] بن علی ، (عزل سنه ١٢٥٠)	١٢٠٩
بستن پیمان باامریکا در . . . . ٤ ربیع الأول ١٢٢٠	
شورش محمد (پسر احمد الثانی) ١٢٣٧	
شورش محمد بن علی (نوهٔ احمد الثانی) ١٢٤٢	
٥ — علی بن أحمد [الثانی]	١٢٥٠
پس گرفتن ترکان طرابلس را بهسرداری نجیب پاشا . . محرم ١٢٥١	

مراجع :

١ — Maltzan : Reise 1870, III. 247-250.

٢ — دائرة المعارف الاسلامیة ، (چاپ فرانسه)

مادهٔ « قره مانلی » (René Basset) .

٦٥ — سودان

پاشاهای مراکشی تمبکتو [١] :

جودر	٩٩٨
محمود بن علی زرقون [٢]	٩٩٩
المنصور بن عبد الرحمن	١٠٠٣
محمود طابع	١٠٠٦
عمار الفتی	١٠٠٧
سلیمان	١٠٠٨
محمود لُنْک [٣] (لنگو)	١٠١٢
علی بن عبد الله	١٠٢٠
أحمد بن یوسف العلجی	١٠٢٦
حمد بن یوسف الأجناسی [٤]	١٠٢٧
محمد بن احمد الماسی	١٠٢٨
یوسف بن عمر القصری	١٠٣١

(١) راجع بهسلاطین سودان کهپیش ازپاشایان مراکش بودند. نک:
C. Ralfs et Barth: Beiträge zur Geschichte und Geographie des Soudans, ZDMG IX, 1855, p. 518-594

(٢) نک . تذکرة النسیان ص ٢٢٢ (مترجم عربی)
(٣) نک . تذکرة النسیان ص ٢٣ (مترجم عربی)
(٤) نک . تذکرة النسیان ص ٨٩ (مترجم عربی)

ابراهيم بن عبدالكريم الجرّاري[1]		سنه ۱۰۳۶ ﻫ
على بن عبد القادر		۱۰۳۷
على بن المبارك الماسّى		۱۰۴۱
سعود بن أحمد عجرود الشرقى		۱۰۴۱
عبد الرحمن بن قائدحمادى بن سعدون[2]		۱۰۴۳
سعيد بن على المحمودى		۱۰۴۴
مسعود بن منصور الزّغرى[3]		۱۰۴۶
محمد بن محمد بن عثمان		۱۰۵۲
أحمد بن على التلمسانى		۱۰۵۶
حميد بن عبد الرحمن الحيونى		۱۰۵۷
يحي بن محمد الغرناطي		۱۰۵۸
حمادى بن حـدٌ الأجناسى[4]		۱۰۶۱
محمد بن موسى		۱۰۶۴
محمد بن القائد احمد بن سعدون الشاظمى		۱۰۶۵
محمد بن الحاج بن داود الشطوكى ،(معروف به قائد بوى)		۱۰۶۷
علال بن سعيد الحروسى ، (یک روز)	ذو الحجه	۱۰۷۰
الحاج المختار بن بيوخاف الشرقى		۱۰۷۱
حمّ بن عبد الله العلجى[5]		۱۰۷۱
على بن عبد العزيز الفرجى		۱۰۷۱
علي بن باشوط محمد بن عبد الله التزركينى ، (معروف بابن اخراز)		۱۰۷۲
عمار بن أحمد عجرود الشرقى الراشدى		۱۰۷۳
محمد القائد بوى ، (براى بار دوم) . . . ۱۰۷۶		
ناصر بن عبد الله الأعمشى الدّرعى		۱۰۷۷
عبد الرحمن بن سعيد الأندلسى		۱۰۷۷
ناصر بن على التلمسانى		۱۰۷۸
محمد بن احمد الكـُحيـل الشرقى		۱۰۸۱
محمد بن الكاهية على المبارك الدرعى[6]		۱۰۸۲
على بن ابراهيم الدرعى		۱۰۸۳
سعيد بن عمر الفاسي		۱۰۸۶
عبد الله بن محمد بن القائد حسّو الدرعى		۱۰۸۹
ذو النون بن الحاج المختار الشرقى		۱۰۹۰
محمد بن بارضوان العلجى		۱۰۹۱
يحي بن على بن المبارك الدرعى[7]		۱۰۹۱
ذو النون ،(براى بار دوم) . . . ۱۰۹۲		

(۱) صاحب تذكرة النسيان ص ۱۳۵ نام اورا "براهيم "نوشته است (مترجم عربى)
(۲) درتذكرة النسيان ص ۳۴ نام او" عبدالرحمن بن القائد احمدبن سعدون آمده است (مترجم عربى)
(۳) درتذكرة النسيان ص ۳ نام او" الزغرى " آمده است (مترجم عربى)
(۴) درتذكرة النسيان ص ۸۹ نام او" حمدبن حد" و در تاريخ سودان ص ۲۹۱ نام وى " احمدبن حد" آمده است (مترجم عربى)
(۵) نک . تذكرة النسيان ص ۸۹ مترجم عربى
(۶) نک . تذكرة النسيان ص ۵ (مترجم عربى)
(۷) نک . تذكرة النسيان ص ۱۱۸_(مترجم عربى)

محمد بن علی المبارك ، (برای بار دوم)	۱۰۹۳	
باحدّ سالم الحسّانی		سنه ۱۰۹۴هـ
النفع بنكنو الشرقی بن محمد المداسنی[1] (سه روز)		۱۰۹۴
زنك عبد الرحمن بن باشوط بن بو زناد الفاسی		۱۰۹۴
محمد بن بارضوان ، (برای بار دوم)	۱۰۹۵	
علی بن حُمَید العَمْری		۱۰۹۵
المبارك بن منصور الزّعری[2]		۱۰۹۶
سعود بكرنی بن محمد بن عثمان الیعقوبی		۱۰۹۷
الحسن بن منصور المنبّه		۱۰۹۷
عبد الله بن محمد بن القائد حسّو الدرعی		۱۰۹۸
العباس بن سعید العمری		۱۰۹۹
منصور بن مسعود الزّعری[3] (مشهور به القائد سنیبر)		۱۰۹۹
أحمد بن علی التزركینی		۱۱۰۰
سعود بكرنی ، (برای بار دوم)	۱۱۰۱	
سنیبر بن القائد محمد بوی		۱۱۰۲
ابراهیم بن حسّون الدرعی		۱۱۰۲
بابا سید بن طالب حمادی الشرقی[4]		۱۱۰۴
المبارك بن منصور الزعری ، (برای بار دوم)	۱۱۰۴	
ابراهیم بن حسون ، (برای بار دوم)	۱۱۰۵	
ذو النون بن الحاج ، (برای بار سوم)	۱۱۰۵	
أحمد الخلیفه التلمسانی		۱۱۰۵
سنیبر بن القائد محمد بوی ، (برای بار دوم)	۱۱۰۶	
عبد الله بن ناصر الأعمشی الدرعی		۱۱۰۷
حمادی بن علی التزركینی		۱۱۰۷
المبارك بن حمادی الدرعی		۱۱۰۸
محمد بن محمد سیدی الشرقی السناونی ، (یک روز)		۱۱۰۸
علی بن محمد بن شیخ علی الدرعی		۱۱۰۸
یحیی بن محمد زنكنا الفشتانی[5]		۱۱۰۹
عبد الله بن ناصر التلمسانی		۱۱۰۹
منصور سنیبر بن مسعود ، (برای بار دوم)	۱۱۰۹	
حمادی بن علی التزركینی ، (برای بار دوم)	۱۱۱۱	
عبد الله بن ناصر التلمسانی ، (برای بار دوم)	۱۱۱۲	
یوسف بن عبد الله الدرعی		۱۱۱۲
محمد بن سعید بن عمر الفاسی		۱۱۱۳
أحمد بن منصور الشرقی		۱۱۱۴

(۱) درتذكرة النسیان (۱۴۹ ، نام او" النفع بنكان بن محمد الشرقی "آمده است (مترجم عربی)
(۲) درتذكرة النسیان (ص ۱۴۹) نام او" الزغری "آمده است (مترجم عربی)
(۳) نک . تذكرة النسیان ص ۶۲ (مترجم عربی)
(۴) درتذكرة النسیان ص ۱۵۶ نام او" باباسیدبن طالب حمدالشرقی "آمده است (مترجم عربی)
(۵) نک . تذكرة النسیان ص ۱۴۹ (مترجم عربی)

علی بن مبارك بن علی الدرعی		سنه ۱۱۱۴هـ
سنتاع بن فارس الفاسی		۱۱۱۴
مامی بن علی التزرکینی		۱۱۱۵
محمد بن سعید بن عمر		۱۱۱۵
محمد بن محمد سیدی ، (برای بار دوم)	۱۱۱۵	
یحیی بن محمد زنکنا ، (برای بار دوم)	۱۱۱۶	
عبد الله بن ناصر التلمسانی ، (برای بار سوم)	۱۱۱۶	
سعید بن بوزیان الخبّاز		۱۱۱۶
مامی بن علی التزرکینی ، (برای بار دوم)	۱۱۱۶	
المبارك بن محمد الغرناطی		۱۱۱۸
ناصر بن عبد الله الأعمشی الدرعی		۱۱۱۸
عبد الله بن ناصر التلمسانی		۱۱۱۹
علی بن رحمون المنبه		۱۱۱۹
محمد بن حمادی التزرکینی		۱۱۲۰
حمادی زنکو		۱۱۲۰
یحیی بن محمد زنکنا ، (برای بار سوم)	۱۱۲۱	
یحیی بن محمد بن شیخ علی الدرعی		۱۱۲۱
بابکر بن محمد سیّدی		۱۱۲۲
یوسف بن عبد الله الدرعی ، (برای بار دوم)	۱۱۲۳	
عبد القادر بن علی التزرکینی		۱۱۲۳
عبد الله بن ناصر التلمسانی	۱۱۲۴	
علی بن المبارك الدرعی		۱۱۲۴
منصور سنیبر بن مسعود ، (برای بار سوم)	۱۱۲۴	
مامی بن علی التزرکینی ، (برای بار سوم)	۱۱۲۵	
علی بن رحمون المنبه ، (برای بار دوم)	۱۱۲۵	
عبد الله بن الحاج بن سعید العمرانی		۱۱۲۵
عمار بن سعود بکرنا (۱)		۱۱۲۶
با حدّ بن یحیی بن المبارك الدرعی		۱۱۲۶
عبد الله بن الحاج ، (برای بار دوم)	۱۱۲۶	
با حدّ ، (برای بار دوم)	۱۱۲۷	
محمد بن حمادی التزرکینی		۱۱۲۷
علی بن محمد الدرعی		۱۱۲۸
عبد الله بن الحاج ، (برای بار سوم)	۱۱۲۸	
منصور سنیبر بن مسعود ، (برای بار چهارم)	۱۱۲۸	
با حدّ ، (برای بار سوم)	۱۱۳۱	
عبد الغفار بن علی التزرکینی		۱۱۳۳
عبد الله بن الحاج ، (برای بار چهارم)	۱۱۳۴	
محمود بن القائد محمد بوی		۱۱۳۸

(۱) نام اودرتذكرة النسیان ص ۵۷ ، " عمار بن سعید بكرنی " آمده است (مترجم عربی)

عبد الرحمن بن حمادی التزرکینی		سنه ۱۱۳۸ هـ
عبد الله بن الحاج ؛ (برای بار پنجم)	۱۱۳۹	
با حدُ ، (برای بار چهارم)	۱۱۳۹	
یوسف بن عبد الله الدرعی ؛ (برای بار سوم)	۱۱٤۱	
عبد الله بن الحاج ، (برای بار ششم)	۱۱٤۲	
محمد ع بن سنیبر الزعری		۱۱٤٤
الحسنی بن حمادی التزرکینی[1]		۱۱٤٥
محمد ، (برادر الحسنی)		۱۱٤٦
سعید بن علی ، (عم محمد)		۱۱٤۷
حمادی بن سنیبر بن منصور الزعری		۱۱٤۸
سعید بن علی ؛ (برای بار دوم)	۱۱٤۹	
حمادی بن سنیبر ، (برای بار دوم)	۱۱۵۰	
محمد بن حمد التزرکینی ، (برای بار دوم)	۱۱۵۰	
الفع ابراهیم بن منصور الدرعی		۱۱۵۰
حمادی بن منصور ، (برادر ابراهیم)		۱۱۵۱
الفع ابراهیم بن حمادی التزرکینی		۱۱۵۱
سعید بن سنیبر الزعری		۱۱۵۱
یحیی بن حمادی التزرکینی		۱۱۵۲
بابا سید بن القائد حمادی زنکو		۱۱۵۳
الحسن بن محمد العنمری		۱۱۵٤!
سعید بن سنیبر ، (برای بار دوم)	۱۱۵٤	
سعید بن حمادی التزرکینی		۱۱۵۵
سعید بن سنیبر ، (برای بار سوم)	۱۱۵٦	
بابا سید بن حمادی (برای بار دوم)	۱۱۵۸	
الفع محمود بن سنیبر بن محمد بوی الشطوکی		۱۱۵۹
عبد الغفار بن أسامه التزرکینی[2]		۱۱٦۱
بابکر بن الفع منصور الدرعی		۱۱٦۱
سعید بن حمادی (برای بار دوم)	—	
علی بن عبد الرءوف الدرعی		—
علی بن عمار بن سعود بکرنا		—
با حد بن بابکر بن الفع منصور الدرعی		—
بابا علی بن منصور التزرکینی		—

مراجع : عبد الرحمن بن عبد الله بن عمران بن عامر السعدی : تاریخ السودان

تذکرة النسیان فی أخبار ملوك السودان ، (Houdas. 2 voll. 1901) .

رحله ابن بطوطه

محمود کعت التمبکتی : تاریخ الفتاش

Huart : Histoire des Arabes II. p. 314.

(۱) درتذکرة النسیان ص ۱۵۰ ، نام " الحسنی بن القائد بن علی التزرکینی " آمده است . (مترجم عربی)

(۲) درتذکرة النسیان ص ٦۰ ، نسب اوچنین آمده است "عبد الغفار بن الکهی اسامه بن القائد علی بن محمد بن عبد الله التزرکینی " (مترجم عربی)

٦٦ — ودای[1]

عباسیان (مدعی انتساب به صالح بن علی بن عبد الله بن العباس)

یامی	حدود	سنه ۱۰۶۰ ﻫ
عبد الکریم بن یامی		۱۰۶۵

مراجع :

T. Fresnel : Lettre à Mohl. (J. As. 1849, 55).
Nachtigal : Sahara und Sudan, III. p. 271.
دائرة المعارف الاسلامية ، (چاپ فرانسه) ماده « ودای » (M. Delafosse)

٦٧ — مهدیان در سودان

۱ — المهدی، محمد أحمد (استیلا بر خرطوم در ۸ ربیع الثانی سنه ۱۳۰۲ ومتوفی در ۸ رمضان سنه ۱۳۰۲ . . . .

۲ — عبد الله بن محمد الفقیه، (زاده حدود سنه ۱۲۶۰ . واقعه أم درمان در ۱٤ ربیع الثانی سنه ۱۳۱٦ . متوفی در ۱۷ رجب سنه ۱۳۱۷) . . . . ۸ رمضان ۱۳۰۲

مراجع :

Slatin Pacha: Feuer und Schwert im Sudan, Leipzig 1895.

٦٧ (۱) — أمیر عبد القادر در تاقدمت ومسکره

عبد القادر بن محیي الدین الحسنی (زاده در ۱۵ رجب سنه ۱۲۲۳ ومتوفی در دمشق سنه ۱۳۰۰) . . . .

به سلطنت خوانده شد	۱۲ جادی الآخر ۱۲٤۸
پیمان تفنه	۲۳ صفر ۱۲۵۳
اعلان جنگ	۱۲ رمضان ۱۲۵۵
تسلیم	۱٤ محرم ۱۲٦٤

نسب او :

علی بن أبی طالب
|
الحسن
|
المختار
|
محمد
|
مصطفی
|
محیي الدین
|
المرتضی — حسین — مصطفی — محمد سعید — عبد القادر

عبد القادر:
.... — .... — عمر پاشا (در دمشق میزیست)

مراجع : دائرة المعارف الاسلامية ، (چاپ فرانسه) ماده « عبد القادر » (G. Yver).

(1) T. Fresnel, Letter a Mohl, J. As. 1849, 55

۶۸ — بنی صالح

از فرزندان صالح بن عبد الله الصالح بن موسى الجون بن عبد الله الكامل بن الحسن المثنى بن الحسن المجتبى بن على بن أبى طالب
پایتخت: غانه در السودان.

۶۹ — هرار

	فتح عرب	حدود ۷۷۲	
	الأمير نور		
	أحمد		سنه ۹۵۹ هـ
	محمد		۱۱۶۹
	عبد الشاكر		۱۱۹۷
•	أحمد بن محمد		۱۱۹۷
	عبد الرحمن		۱۲۰۹
•	عبد الكريم		۱۲۳۵
	أبو بكر بن عبد المنان		۱۲۴۰
	أحمد بن أبى بكر		۱۲۵۰
•	محمد بن على، عبد الشكور		۱۲۶۸
			۱۲۷۲
	اورا رؤوف پاشا به‌دار کشید		
	مصریان هرر را گرفتند	۱۲۹۲ — ۱۳۰۳	
•	عبد الله		
			۱۳۰۳
	منلیک هرر را اشغال کرد.	جمادى الأولى ۱۳۰۴	

مراجع:

Burton: First footsteps in East-Africa.
St.L. Poole: Br. M. Cat. V p. 118 N° 356, Add. II p. 54 N°s 356 g-k.
دائرة المعارف الاسلامية، (چاپ فرانسه)، ماده «هرر» (Littmann).

۶۹ (۱) — كِلوَه (۱)

•	الحسن بن سليمان	—
•	سليمان بن الحسن	—
•	على بن الحسن	—

مراجع:

S. Arthur Strong: History of Kilwa (JR. AS. 1895).

(۱) این شماره توسط مترجم عربی اضافه شده است.

٧٠ — سنوسیه

الحاج العربی
|
السنوسی
|
علی
|
محمد السنوسی
(١٢٠٦ — ١٢٧٥)

- محمد الشریف (متوفی سنه ١٣١٣)
  - محمد صفی الدین
  - المحمد الهلال
  - علی الخطّابی
  - محمد العابد
  - سیدی أحمد الشریف
- سیدی أحمد المهدی (متوفی سنه ١٣٢٠)
  - رضا
  - ادریس

مراجع :

al-Hachâïchî : Voyages au pays des Senoussia, Paris 1912.
E. Graefe : Der Aufruf de Scheïkhs der Sanusiya, Islam, III, 141.
E Graefe : Nachträgliches und Neues über die Sanusiya . Islam, III, 312.

٧١ — دارفور

سلیمان سولون	سنه ١٠٠٤ هـ
موسی بن سلیمان	١٠٤٦
أحمد بکور بن موسی	١٠٩٣
محمد دَوْرَه بن أحمد	١١٣٤
عمر (لیلی) بن محمد	١١٤٤
أبو القاسم بن أحمد	١١٥١
عبد الرحمن بن أحمد	١١٦٥
محمد الفضل بن عبد الرحمن	١٢١٣
محمد الحسین بن الفضل	١٢٥٥
ابراهیم بن الحسین	١٢٨٩
بوش بن محمد الفضل	١٢٩٠
هرون الرشید بن بوش	١٢٩٢
عبد الله دود بنقا بن فلان بن الفضل [١]	١٢٩٦
علی دینار	١٣٠٢

مراجع :

Slatin Pascha : Feuer und Schwert im Sudan, Leipzig 1895.
Helmolt : Weltgeschichte, III, 573.
دائرة المعارف الاسلامیة (چاپ فرانسه) ماده « دارفور »(C. H. Becker) .
نعوم شقیر : تاریخ السودان

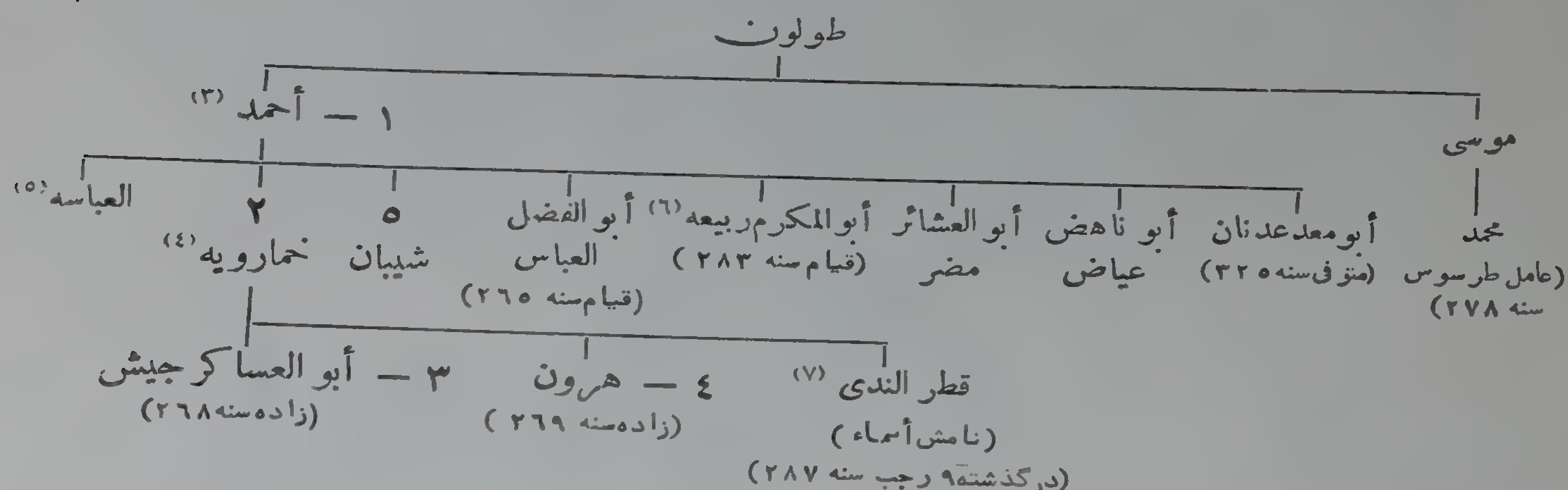
(١) نک . نعوم شعیر ، تاریخ سودان ص ١٣٥ (مترجم عربی)

بخش پنجم

مصر و شام

۷۲ — طولونیان

● ۵ ۱ —	أحمد بن طولون، أبو العباس (اعلان استقلال نمودو در سنة ۲۶۶ سکه زد) .	۲۳ رمضان	سنه ۲۵٤ ﻫ (۱)
● ۲ —	أبو الجيش خمارويه بن أحمد (او را نزدیک دمشق در ذی الحجة سنه ۲۸۲ کشتند)	ذو القعده	۲۷۰
● ۳ —	أبو العساكر جيش بن خمارويه (خلع در ۱۰ جمادی الآخر سنه ۲۸۳ سپس کشته شد)		۲۸۲
● ٤ —	أبو موسى هرون بن خمارويه، (متوفى در ۱۸ صفر سنه ۲۹۲) (۲) . .	جمادی	۲۸۳
٥ —	أبو المناقب شيبان بن أحمد	۱۸ صفر	۲۹۲
	محمد بن سلیمان سردار عباسی تسلیم شد . .	۲۹ صفر سنه ۲۹۲	

مراجع :

Wüstenfeld: Die Statthalter von Ägypten, Goettingen XXI. 1876.
M. v. Berchem: Notes d'Archéologie Arabe II, Toulounides et Fatimides. (J. As. 1892).
Rodgers: Coins of the Tulunis (Num. Int. Or.).
ابن خلكان : وفيات الأعيان .

۷۳ — آخشیدیان

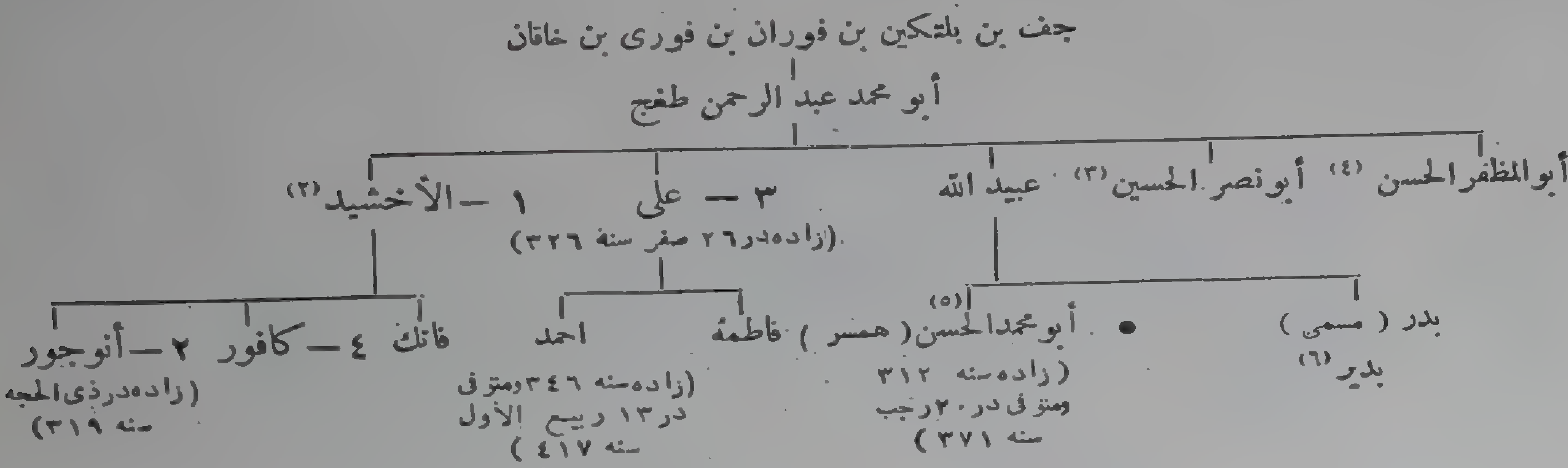
● ۵ ۱ —	أبو بكر محمد الأخشيد بن طغج (متوفى در ۲۱ ذی الحجه سنه ۳۳٤) (۸) .	۲۳ رمضان	سنة ۳۲۳ ﻫ
● ۲ —	أبو القاسم أنوجور (۹) بن الأخشيد (متوفی در ۷ ذی القعدة سنه ۳٤۹) .	۲۱ ذی الحجه	۳۳٤
● ۵ ۳ —	أبو الحسن على بن الأخشيد، (متوفى در ۱۱ ماه محرم سنه ۳٥٥) . .	۲۰ ذی القعده	۳٤۹

(۱) این تاریخ ولایت او بر مصر بود نک ص ٤۲، وی در ۲۳ رمضان سال ۲۲۰ در سامرا تولد یافت و در ۲۰ ذی القعده سال ۲۷۰ درگذشت نک . ابن خلکان ج ۱ ص ٥٥ (مترجم عربی)
(۲) سوریه را در ۲۹۰ هـ از دست داد نک Contr. I. N° 71
(۳) او راهفده پسر بود .
(۴) ابن خلکان ج ۱ ص ۴۹۸ ، چاپ مصر ج ۱ ص ۱۷۴
(۵) نک ابن خلکان طبع مصر ج ۱ ص ۱۷۵ (مترجم عربی)
(۶) نک . البلوی (سیره ابن طولون ص ۲۴۸) مترجم عربی
(۷) بزنی المعتضد خلیفه عباسی درآمد (سال ۲۷۹ هـ) . نک . ابن خلکان طبع مصر (ج ۱ ص ۱۷۴) مترجم عربی
(۸) درباره لقب اخشید، نک کتاب المغرب لابن سعید
(۹) درباره ضبط این نام نک Wüstenfeld, I. c. p. 37

• ٨ ٤ — أبو المسك كافور، (خادم الأخشيد)، (متوفى در ٢٠ جادى الأولى سنه ٣٥٧)[١] . . . ١١ محرم سنه ٣٥٥ هـ

• ٥ — أبو الفوارس احمد بن على . . . . جمادى الأولى ٣٥٧

جوهر سردار فاطمى بر مصر دست يافت . . . ١٧ شعبان سنه ٣٥٨

مراجع :

Wüstenfeld : Die Statthalter von Ägypten, Goettingen XXI. 1876

دائرة المعارف الاسلامية (چاپ فرانسه)، ماده «الأخشيديون» (C. H. Becker)

Zambaur : Neue Khalifenmünzen (Num. Zeitschr. Wien LV. 1922, p. 14).

٧٤ — فاطميان

• أبو عبد الله الشيعى [٧] . . . . ٢٨٨ — ٢٩٨

• ١ — المهدى، أبو محمد عبيد الله، (متوفى در ١٤ ربيع الأول سنه ٣٢٢) . . . ٤ ربيع الثانى سنه ٢٩٧ هـ [٨]

• ٢ — القائم، أبو القاسم محمد (عبد الرحمن)، (متوفى در ١٣ شوال سنه ٣٣٤)[٩] ١٤ ربيع الأول ٣٢٢

• ٣ — المنصور، أبو طاهر اسماعيل، (متوفى در ٢٩ شوال سنه ٣٤١) . . . ١٣ شوال ٣٣٤

• △ ٤ — المعز، أبو تميم معد، (متوفى در ٣ ربيع الثانى سنه ٣٦٥)[١٠] . . . غره ذى القعده ٣٤١

فتح مصر . . . . شعبان سنه ٣٥٨

ورود المعز بالقاهره . . . . رمضان سنه ٣٦٢

• △ ٥ — العزيز، أبو منصور نزار، (متوفى در ٢٨ رمضان سنه ٣٨٦) . . . . ٥ ربيع الثانى ٣٦٥[١١]

• △ ٦ — الحاكم، أبو على المنصور[١٢]، (ناپديد شد ٢٧ شوال سنه ٤١١) . . . ٢٩ رمضان ٣٨٦

• △ ٧ — الظاهر، أبو الحسن على، (متوفى در ١٥ شعبان سنه ٤٢٧) . . . . ١٠ ذى الحجه ٤١١[١٣]

---

(١) ابن خلكان ج ٢ ص ٥٤٢ درباره تاريخ تحقيقى مرگ او نك (Weil : Gesch. d. Chalifen, III, 8.) (Wüstenfeld l.c. p. 50).

(٢) در ١٥ رجب ٢٦٨ زائيده شدوباخديجه دخت ابن الفرات ثانى ازدواج كردنك . ص ٨

(٣) درجنگ العريش بسال ٢٢٨ هـ كه بامحمدبن رائق ميكردكشته شد .

(۴) در ٣٣٧ فرمانرواى دمشق بودودر ٣۴٢ كشته شدنك ص ۴۴

(۵) نايب پسرعموى صغيرخوددرسال ٣۵٧ بود .

(۶) فرمانرواى دمشق در ٣٢۴ هـ . نك . ص ۴۴

(٧) ربع دينارى مربوط بسال ٢٩٧ هـ دركتابخانه ملى پاريس (Bibl. Nat. II, N° 928) موجوداست .

(٨) تاريخ استيلاى بررقاده .

(٩) خبرمرگ اومدتهامكتوم بودودرسال ٣٣۵ بازبنام اوسكه زده شدكه هنوزدركتابخانه ملى پاريس باقى است (Bibl. Nat. III, N° 87) نك ابن خلكان ج ٣ ص ١٨١ (طبع مصرج ٢ ص ٢٧)

(١٠) ابن خلكان ج ٣ ص ٣٧٧ (طبع مصرج ٢ ص ١٠١)

(١١) جلوس رسمى اودر ١٠ ذى حجه سال ٣۶۵ بود، نك ابن خلكان ج ٣ ص ٣٢۵ (طبع مصرج ٢ ص ١۵٢)

(١٢) در ۴٠٢ ، ابوالفتوح الحسن بن جعفر، شريف مكه در مسئله خلافت باوى منازعه كردرجوع كنيدبه تذكره حال اودر ابن خلكان ج ٣ ص ۴۴٩ (طبع مصرج ٢ ص ١٢۶) مسطور است .

(١٣) اين روزجلوس رسمى اوست . نك . ابن خلكان ج ٢ ص ٣۴٠ ، (طبع مصرج ١ ص ٣۶۶)

● △ ۸ — المستنصر ، أبو تميم معد ، (متوفى در ۱۸ ذى الحجه سنه ۴۸۷) (۱) . .	۱۵ شعبان	سنه ۴۲۷ ﻫ
● △ ۹ — المستعلى ، أبو القاسم أحمد ، (متوفى در ۱۴ صفر سنه ۴۹۵)	ذو الحجه	۴۸۷
● △ ۱۰ — الآمر ، أبو على المنصور ، (كشته در ۲ ذى القعده سنه ۵۲۴)(۲) . .	۱۴ صفر	۴۹۵
دوره‌ٔ فترت: از ۲ ذى القعده سنه ۵۲۴ إلى ۱۵ محرم سنه ۵۲۶ ، و خليفه‌پندارى:		
● أبى القاسم المنتظر ، (القائم فى اخر الزمان يا المهدى حجة الله على العالمين)		
تحت وصيت وزير أبى على أحمد بن الأفضل(۳)		
● △ ۱۱ — الحافظ ، أبو الميمون عبد المجيد ، (متوفى در ۵ جمادى الآخر سنه ۵۴۴)(۴)	۱۵ محرم	۵۲۵
● ۱۲ — الظافر ، أبو المنصور اسماعيل ، (كشته در ۳۰ محرم سنه ۵۴۹)(۵) . .	۶ جمادى الآخر	۵۴۴
● △ ۱۳ — الفائز ، أبو القاسم عيمى ، (متوفى در ۱۷ رجب سنه ۵۵۵)(۶) . . .	غره صفر	۵۴۹
● △ ۱۴ — العاضد ، أبو محمد عبد الله ، (خلع در ۳ محرم ومتوفى در ۱۰ محرم سنه ۵۶۷)(۷)	رجب	۵۵۵
خطبه به نام عباسيان خوانده شد محرم ۵۶۷		

مراجع :

Wüstenfeld : Die Statthalter von Ägypten.
Wüstenfeld : Geschichte der Fatimiden Chalifen, Goett. XXVI, XXVII (1880, 1881).
M. van Berchem : C. I. A. I.
M. van Berchem : Notes d'Archéologie Arabe, (J. AS. 1891).
دائرة المعارف الاسلامية (چاپ فرانسه): ماده « الفاطميون » (G. Graefe)
از أصل‌اين خاندان نک پاورقيهاى البيان المغرب (ترجمه Fagnan) .

۷۵ – وزراى فاطميان(۸)

العزيز :

أبو الفرج يعقوب بن يوسف بن ابراهيم بن هرون بن داود بن كلّس ، (۹) اليهودى ، (زاده سنه ۳۱۸ ، ودر ۱۸ شعبان سنه ۳۵۶ اسلام آورد) . .		۳۶۵
جبر بن القاسم	شوال	۳۷۳
ابن كلس ، (براى بار دوم)، (متوفى در ۵ ذى الحجه سنه ۳۸۰) . .	محرم	۳۷۳
أبو الحسن على بن عمر ، العدّاس (بدون لقب وزير)	محرم	۳۸۱
أبو الفضل جعفر ، ابن الفرات (الثالث) ، (نک: ص۱۷)	محرم	۳۸۳
أبو عبد الله الحسين بن الحسن بن بازيار الموصلى		۳۸۴

---

(۱) بدرچندماه پيش ازآقايش المستنصردرگذشت . نک . (C I.A.I.34) ابن‌خلكان ج۳ص۳۸۱ (طبع مصرج۲ ص ۱۰۳)

(۲) باعلم در۵۲۸ ، ازدواج كرد C. I. A. N°. 457

(۳) درباره اين روزگاروفترت ومراجع اين حادثه جالب توجه رجوع كنيد به (St. L. Poole: Préface du IV° vol. du Cat. Br. M. p. IX-XIII et Nos 228-230) و (Bibl. Nat. III, N° 439) ودار الكتب المصريه رقم ۱۲۶۸ ص۱۹۴ و (Wüstenfeld: Fat. Chal. III. p. 74). آلامربمردوزنش‌آبستن بودوالحافظ رابه خلافت بيعت نكردند مگرآنگاه كه زن الامردخترى بزاد. نک . المقريزى (اتعاظ الحنفاص ۲۸۵) (مترجم عربى)

(۴) ابن خلكان ج ۲ ص ۱۷۹ (طبع مصرج ۱ ص ۳۰۹)

(۵) ابن خلكان ، (دوسلان) ج ۲ ص ۴۲۵ (طبع مصرج ۱ ص ۷۸)

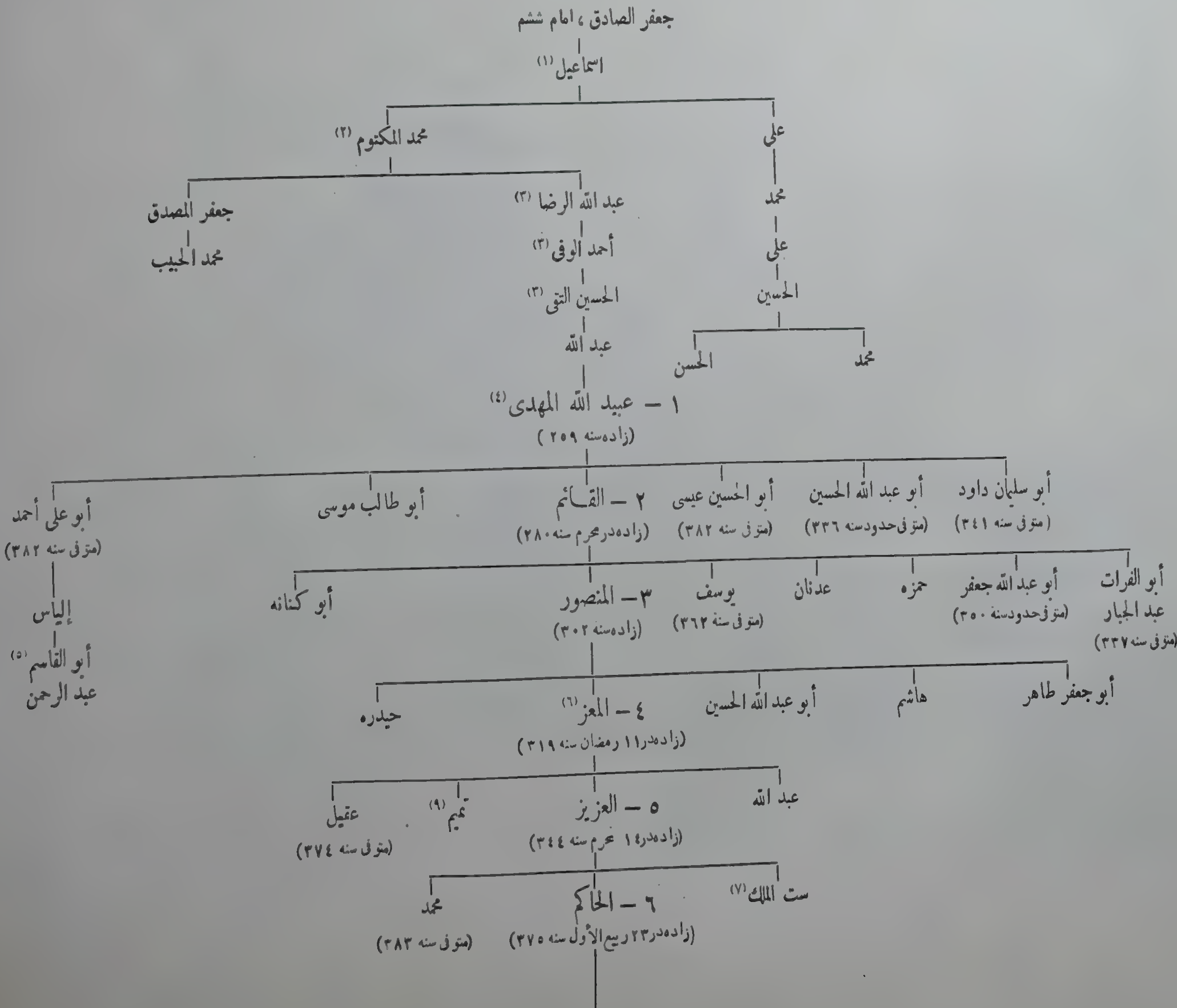
(۶) ابن خلكان ج ۱ ص ۲۲۲ و ج ۲ ص ۷۲ (طبع مصرج ۱ ص ۳۹۵)

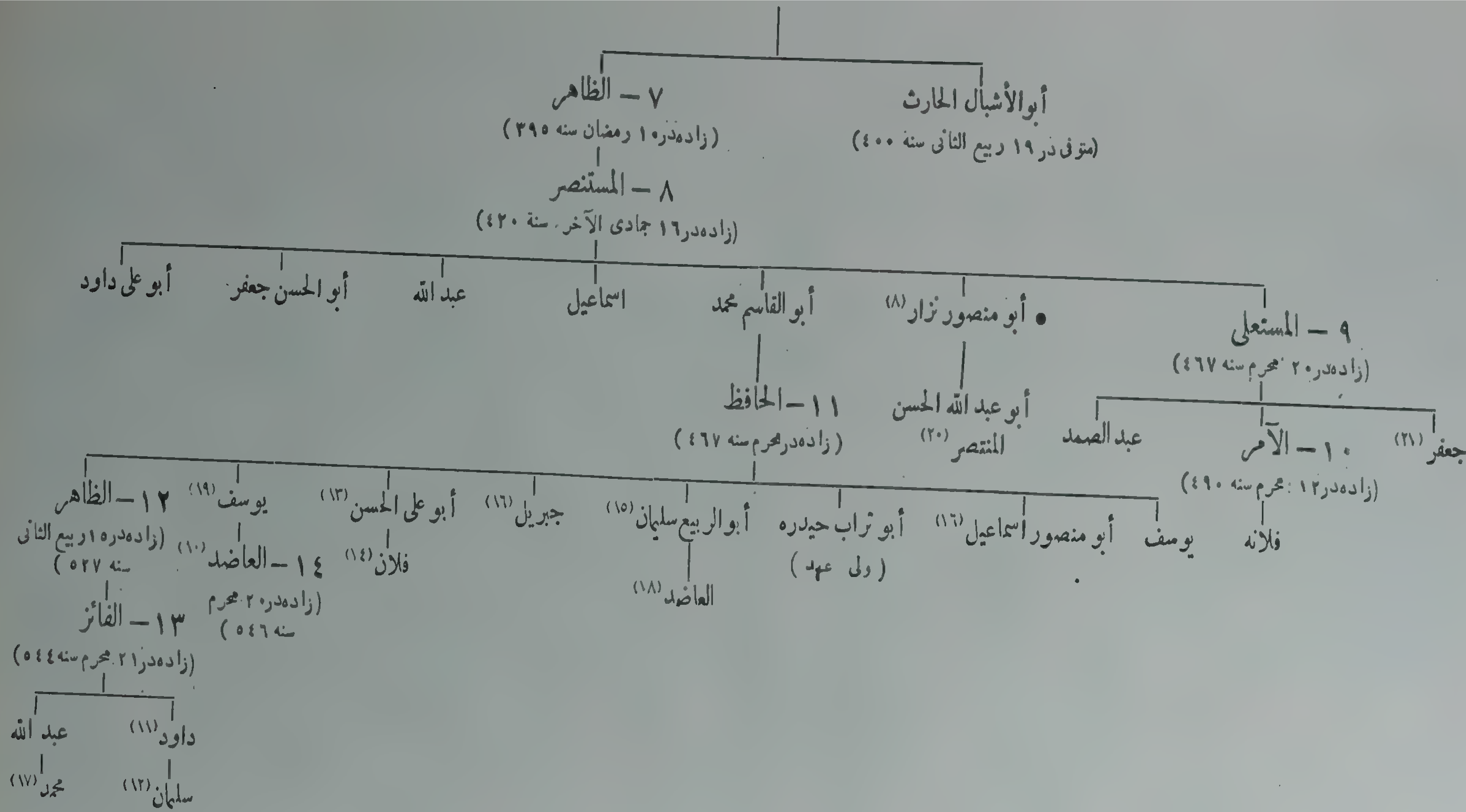
(۷) دائره المعارف اسلام (طبع فرانسه) ماده " العاضد" (C. H. Becker)

(۸) درعهدچهارخليفه ى اول فاطمى تاجلوس العزيز، در ۳۶۵ﻫ وزيرى دركارنبود ،وفقط قضاتى بودندكه متصدى امر دبيرى وكتابت بشمارميرفتند .

(۹) نک . ابن خلكان ج۴ ص ۳۵۹ (طبع مصرج ۲ ص ۳۳۳)

فاطميان

جعفر الصادق ، امام ششم
اسماعيل (١)
محمد المكتوم (٢)
علی
جعفر المصدق
محمد الحبيب
عبد الله الرضا (٣)
أحمد الوفی (٣)
الحسين التقی (٣)
عبد الله
محمد
علی
الحسين
الحسن
محمد
١ – عبيد الله المهدی (٤)
(زاده سنه ٢٥٩)
أبو علی أحمد
(متوفی سنه ٣٨٢)
إلياس
أبو القاسم (٥)
عبد الرحمن
أبو طالب موسی
٢ – القائم
(زاده در محرم سنه ٢٨٠)
أبو الحسين عيسی
(متوفی سنه ٣٨٢)
أبو عبد الله الحسين
(متوفی حدود سنه ٣٣٦)
أبو سليمان داود
(متوفی سنه ٣٤١)
أبو كنانه
٣ – المنصور
(زاده سنه ٣٠٢)
يوسف
(متوفی سنة ٣٦٢)
عدنان
حمزه
أبو عبد الله جعفر
(متوفی حدود سنه ٣٥٠)
أبو الفرات
عبد الجبار
(متوفی سنه ٣٣٧)
حيدره
٤ – المعز (٦)
(زاده در ١١ رمضان سنه ٣١٩)
أبو عبد الله الحسين
هاشم
أبو جعفر طاهر
عقيل
(متوفی سنه ٣٧٤)
تميم (٩)
٥ – العزيز
(زاده در ١٤ محرم سنه ٣٤٤)
عبد الله
محمد
(متوفی سنه ٣٨٣)
٦ – الحاكم
(زاده در ٢٣ ربيع الأول سنه ٣٧٥)
ست الملك (٧)

(۱) امام اسماعیلیه درگذشته درمدینه بسال ۱۴۵.
(۲) ملقب به " التام " (قائم الزمان) درباره فرزندان مشکوک اونک (Wüstenfeld : Fat. I. p. 13).
(۳) ازائمه مستورون (یعنی امامان پنهان).
(۴) نخستین خلیفه فاطمی ، این نسب به حقیقت نزدیک تراست درباره انساب مختلف این خلیفه نک (Wüstenfeld : Fat. I. p. 13) وابن خلکان (دوسلان) ج ۲ ص ۷۷ (طبع مصرج ۱ ص ۲۷۲)
(۵) ولیعهد درسال ۴۰۴ .
(۶) درزاره ، مادرالعزیزرابزنی گرفت (اتعاظ الحنفاص ۲۸۹) مترجم عربی :

(۷) السیده الملک ، که درتداول عوام اورا " ست الملک " می گفتند ، وی در ۳۶۲ زاییده شدودر ۴۱۵ درگذشت وبنام برادرزاده اش " الظاهر " فرمان میراند .
(۸) امام باطنیه ودروز ، لقب وی " المصطفی لدین الله " بود ، در ۱۰ ربیع الاول ۴۳۷ زاییده شدودر ۴۸۸ درقاهره کشته شد
(۹) وی مردی شاعربوددر ۳۳۷ زاییده شدودر ۳۶۸ یا ۳۷۴ درگذشت (ابن خلکان ۱ : ۱۲۱)
(۱۰) دخترطلائع وزیررابزنی گرفت ، ابن خلکان (ج ۱ ص ۲۳۹)
(۱۱) ازقاهره رانده شدسال ۶۵۹ .
(۱۲) درمصرعلیا (صعیدمصر) سربطعیان برداشت .
(۱۳) در ۲۵ جمادی الاول سال ۵۲۹ اورازهرخوراندند .

(۱۴) عباس وزیردراول صفر ۵۴۹ اوراهناگهان بکشت .
(۱۵) وزیرنامبرده دربالااورانیزبکشت .
(۱۶) هردوی ایشان راعباس وزیربکشت .
(۱۷) ملقب به المهدی بوددرفاس سربطغیان برداشت ودر حوالی سال ۷۰۰ کشته شد .
(۱۸) بکر (C.H.Becker) نوشته که وی العاضدبن سلیمان نام داشت .
(۱۹) وستنفلد Wüstenfeld (l.c.p.99) مینویسدکه وی یوسف بن الظافرنام داشت . یوسف توسط وزیرعباس بن ابی الفتوح کشته شد
(۲۰) سربطغیان برداشت ودررمضان ۵۵۷ کشته شد . ابن خلکان ج ۲ ص ۷۳ ،
(۲۱) در ۵۱۹ برضدالامرتوطئه کرد .

أبو محمد الحسن بن عمّار بن أبي الحسين ، أمين الدوله[1]		سنه ۳۸۵ هـ
الفضل بن الصالح[2] الوزيري : (چند روز)		۳۸۵
عيسى بن نسطورس ، (نصرانى) ، (تا رمضان سنه ۳۸۶)	ذو القعده	۳۸۵

الحاكم :

الاستاد أبوالفتوح برجوان الصقلبي ، (كشته در ۲۶ ربيع الثانى سنه ۳۹۰)[3]	رمضان	۳۸۶
أبو العلاء فهد بن ابراهيم[4] الرئيس ، (كشته در ۸ جمادى الآخر سنه ۳۹۳)	ربيع الثانى	۳۹۰
أبو الحسن على بن عمر ، العداس ، (براى بار دوم) ، (پس از يک ماه كشته شد در رجب سنه ۳۹۳)	جمادى الآخر	۳۹۳
أبو الحسن على بن الحسين ، ابن المغربى (الثانى) ، (كشته در ۳ ذى الحجه سنه ۴۰۰)	شعبان	۳۹۳
الحسين بن طاهر الوزّان[5] ، أمين الأمناء ، (كشته در جمادى الآخر سنه ۴۰۵)	۱۹ ربيع الاول	٤٠٣
عبد الرحمن بن أبي السيد[6] ، (پس از ۶۲ روز كشته شد) . .	جمادى الآخر	٤٠٥
أبو العباس الفضل بن جعفر ، ابن الفرات (الرابع) ، (پس از ۵ روز كشته شد نک : ص ۱۷)	شعبان	٤٠٥
أبو الحسن على بن جعفر[7] بن فلاح ، الكتامى ، قطب الدين ، سيف الدوله ذو الرياستين	شعبان	٤٠٥

الظاهر :

أبو الحسين عمار بن محمد[8] ، خطير الملك ، رئيس الرؤساء	ذو الحجه	٤١١
أبوالفتوح موسى بن الحسين[9] ، بدر الدوله (عزل سپس كشته شد ۲ شوال سنه ٤١٣)	ربيع الاول	٤١٢
أبو الفتح المسعود بن طاهر الوزان ، شمس الملك المكين[10]	محرم	٤١٣
أبو محمد الحسن بن صالح الروذ بارى ، عميد الدوله		
أبو القاسم على بن أحمد الجرجرائى ، نجيب الدوله[11]		٤١٨

المستنصر :

الجرجرائى ، (در منصب خود بماند)	شعبان	٤٢٧
ابن الانبارى ، (كشته در ۵ محرم سنه ٤٤٠)	رمضان	٤٣٦
أبومنصور (يا نصر) صدقه بن يوسف الفلاحى (يهودى بود و مسلمان شدكشته شد)		٤٤٠
أبوالبركات الحسين (يا الحسن) بن عماد الدوله محمد (برادرزاده جرجرائى)		٤٤٠

---

(۱) بزرگ ورئيس كتامه بود. نک . ابن منجب (الاشاره الى من نال الوزاره) (Bulletin de l'Inst. Franç. T. XXV. p. 85) (مترجم عربى)

(۲) ابن منجب (ص ۲۳) نوشته كه نام اوفضل بن صالح الوزيرى بود (مترجم عربى)

(۳) وى اخته اى سياه ازمماليک ، العزيزبود. نک . ابن خلكان (د و سلا ن) ج ۱ ص ۲۵۳ (طبع مصرج ۱ ص ۸۸) (مترجم عربى)

(۴) نک . ابن منجب (ص ۲۷) (مترجم عربى)

(۵) نک . ابن منجب ص ۲۹ . (مترجم عربى)

(۶) ابن منجب (ص ۳۰) مينويسدكه " الحسن و عبدالرحمن دو پسرابى السيد بودند و دريک زمان باهم ولايت ميكردند (مترجم عربى)

(۷) ابن منجب (ص ۳۰) مينويسدكه نام او" ابوالحسن على بن جعفربن فلاح وزيرالوزراء ذوالرياستين قطب الدوله بود" (مترجم عربى)

(۸) نک . ابن منجب (ص ۳۳) (مترجم عربى)

(۹) ابن منجب (ص ۳۴) مينويسدكه لقب او "يدالدوله" بود (مترجم عربى)

(۱۰) المقريزى (اتعاظ الحنفاص ۲۷۱) مينويسدكه لقب او "شمس الملوک " بود. نک ايضا " ابن منجب ص ۳۳ (مترجم عربى)

(۱۱) الحاكم فرمان قطع دو دست اودرربيع الثانى سال ۴۰۴ داد ودر ۷ رمضان سال ۴۳۶ درگذشت ابن منجب ص ۳۵ . ابن خلكان ج ۲ ص ۳۴۰ .

أبو الفضل سعيد بن مسعود[1]	شوال	سنه ٤٤١ هـ
أبو محمد الحسن (يا الحسين) بن على بن عبد الرحمن اليازورى	محرم	٤٤٢
أبو الفرج عبد الله بن محمد البابلى ، شرف الملك ، كفيل الدين	محرم	٤٥٠
أبو الفرج محمد بن جعفر بن محمد بن على بن الحسين المغربى [الرابع]	٢٥ ربيع الثانى	٤٥٠
البابلى ، (براى بار دوم)	٩ رمضان	٤٥٢
سپس وزيرانى آمدند كه مدت آنان بيش از چند روزى طول نكشيد (٢)		
أبو النجم بدر الجمالى المستنصرى ، أمير الجيوش (غلام جمال الدوله بن عمار متوفى در ربيع الأول سنه ٤٨٧)	٢٨ جمادى الاولى	٤٦٦
أبو القاسم شاهنشاه الافضل بن بدر الجمالى أمير الجيوش[3] ، (متوفى در ٣٠ رمضان سنه ٥١٥)	ربيع الأول	٤٨٧

المستعلی :

الأفضل ،(در منصب خود باقى ماند)	ذو الحجه	٤٨٧
شرف المعالى بن الأفضل		

الآمر :

شرف المعالى ، (بماند) ، (كشته در ٢٣ رمضان سنه ٥١٥)	صفر	٤٩٥
أبو عبد الله محمد المأمون بن فاتك بن مختار البطائحى ، (زاده در سنه ٤٧٨ ، به دار زده شد ؛ رمضان سنه ٥١٩)	غره ذى القعده	٥١٥
فترت بدون وزير		٥١٩ — ٥٢٥

الحافظ :

أبو على أحمد بن الأفضل معروف به (كتيفات) ، (كشته در ١٦ محرم سنه ٥٢٦)	محرم	٥٢٥
يانس (غلام أرمنى) ، (مسموم شد در ٢٦ ذى الحجه سنه ٥٢٦)	محرم	٥٢٦
أبو على الحسن بن الحافظ ، (ولى عهد ووزير پدرش بود)	ذو الحجة	٥٢٦
أبو الربيع سليمان ، (پسر خليفه) ، (پس از دو ماه بمرد)		٥٢٨
أبو المظفر بهرام تاج الملوك سيف الاسلام ، مسيحى أرمنى سپاهيان او را گزيدند	١١ جمادى الآخر	٥٢٩
رضوان بن الولخشى[4] ، (در ١٤ شوال سنه ٥٣٣ فرار كرد)	١٢ جمادى الأولى	٥٣١
فترت بدون وزير		٥٣٣ — ٥٤٤

الظافر :

أبو الفتح نجم الدين سليمان بن محمد ، ابن مصال اللُكّى[5] ، (متوفى در ذى القعده سنه ٥٤٤)	رجب	٥٤٤

---

(١) ابن منجب (ص ٣٩) مينويسد كه نام او صاعد بن مسعود بود (مترجم عربى)

(٢) نك . (Wüstenfeld, III, 26) .

(٣) ابن خلكان (دوسلان)ج ١ ص ١٦٠ ، ٦١٢ (طبع مصر ج ١ ص ٢١١)

(٤) المقريزى (اتعاظ الحنفاء ٢٨٥) مينويسد كه نام او " رضوان بن ولخشى " بود (مترجم عربى)

(٥) صاحب كتاب " النجوم الزاهره " (ج ٥ ص ٢٤٥)مينويسد كه نام او ابوالفتح نجم الدين سليم بن محمد بن مصال المغربى اميرالجيوش بود (مترجم عربى)

أبو الحسن علی بن سلّار، الملك العادل سيف الدين (ابن السلّار) (شوهردخترش ۱۵ شعبان سنه ۵۴۴ ھ
و خلیفه اش العباس در ۶ محرم سنة ۵۴۸ او راکشت) (۱) . . . . . .
العباس بن أبي الفتوح بن تميم ، الأفضل ركن الدين ، (أمير زيرى) . محرم ۵۴۸
(نک : ص ۱۱۱) . . . .

الفائز :

△ الملك الصالح طلائع بن رُزّيك ، أبوالغارات ، (زاده سنه ۴۹۰ ، متوفى در ۱۹ رمضان سنه ۵۵۶) (۲) . . . . ۱۹ ربیع الأول ۵۴۹

العاضد :

أبو شجاع العادل محيي الدين رُزّيك بن طلائع	رجب	۵۵۵
أبو شجاع شاور بن مجير بن نزار (۳)	۲۲ محرم	۵۵۸
أبو الأشبال ضرغام بن عامر بن سوّار اللخمى ، الملك المنصور (۴) (متوفى در رمضان سنة ۵۵۹)	رمضان	۵۵۸
شاور ، (برای بار دوم)	غره رجب	۵۶۰
شیر کوه، (متوفى در ۲۲ جادى الآخر سنه ۵۶۴) } (نک ايوبيان)		۵۶۳
صلاح الدين . . . . } (نک ايوبيان)	جمادی الآخر	۵۶۴

۷۶ - أيوبيان

۱ — در مصر :

● △	الملك الناصر صلاح الدين أبوالمظفر يوسف ، (متوفى در ۲۷ صفر سنه ۵۸۹) (۶)		۵۶۴ (۵)
●	الملك العزيز [الأول] عمادالدين أبوالفتح عثمان (۷) ، (متوفى در ۲۷ محرم سنه ۵۹۵)	۲۷ صفر	۵۸۹
●	الملك المنصور ناصر الدين محمد	غره صفر	۵۹۵
●	الملك العادل [الأول] سيف الدين أبو بكر أحمد ، (صاحب دمشق) ، (متوفى در ۷ جادى الآخر سنه ۶۱۵)		۵۹۶
● △	الملك الكامل [الأول] ناصر الدين أبو المعالى محمد ، (صاحب دمشق) ، (متوفى در ۲۲ رجب سنه ۶۳۵)	جمادی الآخر	۶۱۵
● △	الملك العادل [الثانی] سيف الدين أبو بكر ، (صاحب دمشق) ، (عزل در ۸ ذی الحجه سنه ۶۳۷) (۸)	رجب	۶۳۵

(۱) با " بلاره " بيوه اميرابوالفتوح بن تميم بن المعزالزيرى " ازدواج كردودر ۵۰۳ به مصردرآمد . نک . ابن خلكان ج ۲ ص ۳۵۰ (طبع مصرج ۱ ص ۳۷۰)
(۲) نک . ابن خلكان ج ۱ ص ۲۳۸ ، المقريزى (اتعاظ الحنفاء ص ۲۸۵) . مترجم عربى .
(۳) نک . ابن خلكان (ج ۱ ص ۲۲۰) مترجم عربى .
(۴) نک . ابن خلكان (ج ۱ ص ۲۲۱) مترجم عربى .
(۵) صلاح الدين ازسال ۵۶۴ فرمانرواى مصرشدوتا ۵۶۹ از نورالدين محمودزنگى اطاعت ميكرد .
(۶) وى در ۵۷۹ هـ آمدرابگرفت وبه دوست خودمحمدبن قره ارسلان ارتقى بخشيد ، سپس بربيت المقدس استيلا يافت (۲۰ رجب ۵۸۳) ابن خلكان ج ۴ ص ۶۳ ۵ — ۴۷۹ (طبع مصرج ۲ ص ۳۷۶)
(۷) درسال ۵۹۱ دعوى استقلال كرد .
(۸) در ۱۲ شوال ۶۴۵ درزندان بمرد . دائره المعارف اسلام (طبع فرانسه)ماده " العادل " (C. H. Becker)

● △	الملك الصالح نجم الدين أيوب، (صاحب دمشق)، (متوفی درمنصوره فی ١٥ شعبان سنه ٦٤٧)[1]	ذو الحجه	سنه ٦٣٧ هـ
	الملك المعظم توران شاه [الرابع]، (صاحب دمشق)، (مقتول در ٢٩ ماه محرم سنه ٦٤٨)	شعبان	٦٤٧
△	الملك الأشرف [الثاني] مظفر الدين موسى بن يوسف بن محمد (ایبک اورا معزول کرد، ولی نام او تا سنه ۶۵۲ در خطبه‌خوانده‌می‌شد) ٦٥٠	غره صفر	٦٤٨

ب — در دمشق[2] :

●	الملك الأفضل نور الدين أبو الحسن علی[3]		٥٨٢
● △	الملك العادل [الأول] سيف الدين أبو بكر أحمد، (نايب العزيز عثمان)		٥٩٢
△	الملك المعظم، (حاكم) ٥٩٧ — ٦١٥		
△	الملك المعظم شرف الدين عيسى	جمادی الآخر	٦١٥
△	الملك الناصر صلاح الدين داود[4]	ذو الحجه	٦٢٤
△	الملك الأشرف [الأول] مظفر الدين أبو الفتح موسى، (صاحب عراق)، (متوفی در ٤ محرم سنه ٦٣٥ ؟)		٦٢٦
● △	الملك الصالح عماد الدين اسماعيل		٦٣٤[5]
	الملك الكامل [الأول] محمد، (پس از دوماه بمرد)[6} — فرمانروایان مصر	جمادی الأولى	٦٣٥
●	الملك العادل [الثاني] سيف الدين أبو بكر — فرمانروایان مصر	رجب	٦٣٥
	الملك الصالح نجم الدين أيوب — فرمانروایان مصر		٦٣٦
● △	الملك الصالح اسماعيل، (برای بار دوم)[7] ٢٧ صفر ٦٣٧		
● △	الملك الصالح نجم الدين أيوب، (صاحب مصر)[8] ٨ جمادى الأولى ٦٤٣ (برای بار دوم)		
	الملك المعظم توران شاه [الرابع]، (با مصر)		٦٤٧
● △	الملك الناصر [الثاني] صلاح الدين يوسف[9]، (صاحب حلب)	١٧ ربيع الثاني	٦٤٨
	بيبرس، (صاحب مصر) ٦٥٨		

ج — در حلب :

الملك العادل [الأول] سيف الدين أبو بكر أحمد		٥٧٩

(١) پس ازمرگ الملک الصالح نجم الدین ایوب ، زن او شجرالدرحکومت رادردست گرفته ودر١٠ صفر۶۴۸ پس ازمرگ تورانشاه‌خودراملکه‌خواند. دوماه بعددر٢٩ ربیع الثانی لقب سلطان رابه شوهرش آیبک دادولی همچنان تاپایان عمرخود در٢٧ ربیع الاول سال ۶۵۵ قدرت رادردست داشت . نک. St. Lane-Poole: Br. M. Cat. IV Introd. XVII.

(٢) صلاح الدین درمحرم سال ۵٧٢ هـ حکومت دمشق رابه برادربزرگترش تورانشاه اول داد.

(٣) ازسال ۵٨٩ بزرگ این خاندان شد. در۵٩٢ معـزول کشته‌وحاکم صرخد گشت . پس ازآن ازسال ۵٩۵ تا۵٩٧ هـ درمصر، اتابک شدواز۵٩٧ تا۵٩٩ فرمانروای قلعه ی النجم وسروج وسمیساط شد، وسپس درصفرسال ۶٢٢ هـ در سمیساط درگذشت . نک . ابن خلکان ج ٢ ص ٣۵٣ (طبع مصرج ١ ص ٣٧١)

(۴) ابومنصورعزالدین آیبک المعظم فرمانروای صرخد ، از سال ۶٢۴ تا۶٢۶ فرمانروای دمشق بود.

(۵) درهمی مربوط به این سال‌ازوی بدست آمده که در (Br. M. Add. 1 N° 437 e, p. 335)موزه بریتانیاآست ومحتمل است که اودراواخرسال ۶٣۴ مرده‌باشد.

(۶) الجوادیونس بن مودودکه از۶٣۵ تا۶٣۶ فرمانروائی کرد.

(٧) کتیبه ای ازاودردمشق درجبهه شمالی باروی قدیم شهر باقی است که تاریخ آن ۶۴١ است . نک .
(Berchem: Inschriften Oppenheim
(Sauvaire: ، نک . وازسال ۶۴٢ ببالا ، p. 152, N° 192)
J. As. mai-juin 1894, p. 499 note 338)ابن‌خلکان‌ج٣ص٢۴۵

(٨) باطاعت سلجوقیان (کیخسرودوم سلجوقی)درآمد. نک . (Contr. 1, N° 77)

(٩) هلاکوفرمان بکشتن اوداد (سال ۶۵٩).

● △ الملك الظاهر غياث الدين أبو الفتح غازى [الأول] ، (شیعی ـ متوفى در ۲۳ جمادى الآخر سنه ۶۱۳) . . . . جمادى الآخر سنه ۵۸۲ ه

● △ الملك العزيز غياث الدين أبو المظفر محمد ، (متوفى در ٤ ربيع الأول سنه ٦٣٤) جمادى الآخر ٦١٣

ضيفه خاتون [1] . . . . ربيع الأول ٦٣٤

الملك الناصر [الثانى] صلاح الدين يوسف [2] ، (از سنه ۶۴۸ در دمشق نيز بوده است ، متوفى در شوال سنه ٦٥٨) ٦٣٤

د ـــ در ميا فارقين (وسنجار) [3] :

● الملك الناصر صلاح الدين يوسف بن أيوب [5] . . . . ۲۹ جمادى الأولى ٥٨١ [4]

● الملك العادل سيف الدين أبو بكر ، (صاحب دمشق) ٥٩١

● △ الملك الأوحد نجم الدين أيوب ٥٩٦

● △ الملك الأشرف [الأول] مظفر الدين أبو الفتح موسى ؛ (نک : دمشق) . ٦٠٧

● △ الملك المظفر شهاب الدين غازى ٦١٧

فتح موقت مغول ٦٢٨

● △ الملك الكامل [الثانى] ناصر الدين محمد ٦٤٢

فتح مغول بطور نهايى ٦٥٨

هـ ـــ در اليمن :

الملك المعظم شمس الدين توران شاه [الأول] بن أيوب [7] . . . . رجب ٥٦٩ [6]

الملك العزيز سيف الاسلام ظهير الدين أبو الفوارس طغتكين بن أيوب (به يمن نرسيد تا سنه ٥٧٨) . . . . ٥٧٧ [8]

معز الدين اسماعيل بن طغتكين . . . . ١٩ شوال ٥٩٣

● الملك الناصر أيوب بن طغتكين ٥٩٨

الملك المظفر سليمان بن سعد الدين شاهنشاه [الثانى] ، (متوفى سنه ٦٤٩) . ٦١١

الملك المسعود صلاح الدين يوسف بن الكامل ٦١٢

استيلاء بر مكه ٦١٩

بنى رسول ٦٢٦

و ـــ در بعلبك [9] :

الملك المعظم شمس الدين توران شاه [الأول] بن أيوب ٥٦٨

عز الدين فرّخ شاه داود بن شاهنشاه [10] [الأول] . . . . . جمادى الأولى ٥٧٥

---

(۱) نک . ابوالفدا ج ۳ ص ۱۷۹ (مترجم عربی)
(۲) عامل سلجوقیان بود.نک ابوالفداج ۳ ص ۱۷۰ مصرج۳ص۲۲۰)
(Lavoix, III, N° 570)و(Contr. I, N° 77, III N° 1 522).
ابن خلکان ج ۲ ص ۴۴۶ (Corections p. 595).
(۳) نک . (Contrib. III, Nos 517-519)
(۴) این تاریخ استیلای صلاح الدین برمیافارقین است .
(۵) نایب اودرمیافارقین ، تقی الدین عمربن شاهنشاه فرمانروای حماة بود .
(۶) درنهم شوال ۵۶۹ برزبیدومحرم ۵۷۰ برصنعا استیلا یافت . نک . الخزرجی . العقوداللولویه طبع گیب ص ۲۹ .
(۷) توران شاه اول درمحرم ۵۷۲ ازیمن بازگشته ودربعلبک اقامت گزیدوی ازسال ۵۶۸ آنشهررابا حکومت یمن د ردست داشت امادرذیقعده سال ۵۷۵ معزول شدوفرمانروای اسکندریه گشت ودراول صفر ۵۷۶ درآنجادرگذشت . نک . ابن خلکان (دو اسلا ن) ج ۱ ص ۲۸۴ (طبع مصرج ۱ ص ۲۳۷)
(۸) نک . الخزرجی (العقوداللولویه ص ۲۹) وی در ۱۹ شوال سال ۵۹۳ ، دریمن درگذشت . نک ابن خلکان(دوسلان) ج ۱ ص ۶۵۵ ج ۲ ص ۵۵۴ (طبع مصرج ۱ ص ۲۳۷)
(۹) دراین باره زاخائو(Sachau) درکتاب خود (Verzeichnis N° 36, p. 19) آنچه راکه ذکرکرده صحیح نیست . نک . دائره المعارف اسلام (طبع فرانسه)
(۱۵) نک . (J. Ath. XI) والنجوم الزاهره (ج ٦ ص ٢٦) . وابن خلکان ج ۱ ص ۶۱۵

الملك الأمجد مجد الدين بهرام شاه بن داود[۱]		سنه ۵۷۸ ھ
الملك الأشرف [الأول] بن مظفر الدين موسى (صاحب دمشق)		۶۲۷
الصالح اسماعيل، (برادر اولی)	جمادى الأولى	۶۳۵
الصالح أيوب (فرمانروايان دمشق)		۶۴۳
توران شاه [الرابع] (فرمانروايان دمشق)		۶۴۷
الناصر يوسف، (تا سنه ۶۵۸) (فرمانروايان دمشق)		۶۴۸

ز — در حمص :

الملك القاهر ناصر الدين محمد بن شيركوه، (متوفى در ۹ ذى الحجه سنه ۵۸۱)		۵۷۴
الملك المجاهد صلاح الدين شيركوه [الثانى]، (متوفى در ۱۹ رجب سنه ۶۳۷)	ذو الحجه	۵۸۱
الملك المنصور ناصر الدين ابراهيم بن شيركوه [الثانى]، (متوفى در ۱۰ صفر سنه ۶۴۴)	رجب	۶۳۷
الملك الأشرف مظفر الدين موسى [الثانى] بن ابراهيم، (متوفى در ۱۰ صفر سنه ۶۶۲)	صفر	۶۴۴
صاحب تل باشر نيز بود		۶۴۶ — ۶۴۸
استيلاى بيبرس بر حمص		۶۶۱

ح — در الكرك :

الملك العادل [الأول] سيف الدين أبو بكر بن أيوب	۵۸۴
الملك المعظم شرف الدين عيسى بن أبى بكر، (سپس در دمشق)	۵۹۲
الملك الناصر صلاح الدين داود بن عيسى، (صاحب دمشق)، (استيلاى بر بيت المقدس در ۹ جمادى الاولى سنه ۶۳۷)	۶۲۴
الملك المغيث فخر الدين عمر بن العادل [الثانى] بن الكامل	۶۳۷
استيلاى بيبرس بر الكرك	۶۶۱

ط — در حماة :

الملك المظفر [الأول] تقى الدين أبو سعيد عمر[۲]، (متوفى در ۱۹ رمضان سنه ۵۸۷)		۵۷۴
الملك المنصور [الأول] ناصر الدين أبو المعالى محمد، (متوفى در ۲۲ ذى القعده سنه ۶۱۷)	رمضان	۵۸۷
الملك الناصر صلاح الدين قلج أرسلان	ذو القعده	۶۱۷
الملك المظفر [الثانى] تقى الدين محمود		۶۲۶
الملك المنصور [الثانى] سيف الدين محمد[۳]		۶۴۲

(۱) الزابدانى رادر۶۲۷ بجاى بعلبک گرفت ودر۱۲ شوال سال ۶۲۸ بقتل رسيد نک النجوم الزاهره (ج ۶ ص ۱۲۱) مترجم عربى .
(۲) وى ازسال ۵۸۶ نيزفرمانرواى حران والرها بود . نک . ابن خلكان (ج ۱ ص ۳۸۳) و(د و اسلا ن) ج ۲ ص ۳۹۱
(۳) درسال ۶۵۸ معزول شدوپس ازاندکى روى كارآمد .

Δ الملك المظفر [الثالث] تقى الدين محمود ، (متوفى در ۲۱ ذى القعده سنه ۶۹۸) سنه ۶۸۳ ه

استیلای الناصر محمد بر حماة وواگذاری آن به امیر سنقر . . ۶۹۸

Δ الملك الصالح المؤيد عماد الدين أبو الفدا اسماعيل(۱) . . . . . . ۱۸ جمادى الأولى ۷۱۰

Δ الملك الأفضل محمد بن اسماعيل . . . . ۲۳ محرم ۷۳۲

ى — در حصن كيفا (وآمد) :

الملك الصالح نجم الدين أيوب بن الكامل ۶۲۹

در الرها وحران ۶۳۳

در سنجار و نصيبين ۶۳۵

الملك المعظم توران شاه [الرابع] بن أيوب بن الكامل(۲) ۶۳۶

الملك الموحد تقى الدين عبد الله بن توران شاه(۳) ۶۴۷

الملك الكامل أبو بكر محمد بن عبد الله ۶۸۲

الملك العادل مجير الدين محمد بن أبى بكر . . . . —

الملك العادل شهاب الدين غازى بن محمد . . . . —

الملك الصالح أبو بكر بن غازى . . . . —

Δ الملك العادل فخر الدين سليمان بن غازى ۷۸۰

الملك الأشرف شرف الدين احمد بن سليمان . . . . —

الملك الصالح صلاح الدين خليل [الأول] بن أحمد ۸۳۶

الملك الكامل أحمد بن خليل ۸۵۶

الملك العادل خلف بن محمد بن أحمد . . . . —

خليل [الثانى] بن سليمان بن أحمد (؟) ۸۶۶

سليمان [الثانى] بن خليل بن سليمان . . . . —

الحسين بن خليل بن خليل ۹۳۰

ك — در آمد :

بنى أرتق . . . . تا سنه ۶۲۹

Δ الملك الصالح نجم الدين أيوب بن الكامل ۶۲۹

ل — در بانياس وسبيبه :

الملك الأفضل نور الدين على . . . . —

الملك العادل [الأول] سيف الدين أبو بكر أحمد . . . . —

الملك العزيز [الثانى] عماد الدين عثمان بن العادل ۶۰۸

الملك الظاهر غازى بن عثمان ، (متوفى سنه ۶۳۰) ۶۳۰

---

(۱) همان ابوالفدا مورخ مشهوراست .

(۲) نک . Ahmed Tewhîd: Monnaies des Ayyubites de Hisn- Keïfa (Congrés de Bruxelles 1910, p. 493-505) . Sachau: Verzeichnis N°. 38 p. 19.

(۳) آمد را در ۶۳۸ از دست داد .

الملك السعيد فخر الدين (يا مجد الدين) حسن (درتبعيدازسنه ٦٤٤ إلى سنة ٦٥٧) . سنة ٦٣٠ هـ
استيلاى بيبرس بر بانياس وسببه ٦٥٨

م — در بصرى :
٥ الملك الصالح عماد الدين أبو طاهر اسماعيل بن العادل (سپس دردمشق ٦١٥
تاسنه ٦٤٤) . . . .

مراجع :

أبو الفدا : المختصر فى أخبار البشر .
ابن الأثير : الكامل .

Justi : Namenbuch p. 462.

M. van Berchem : Arabische Inschriften aus Armenien

دائرة المعارف الاسلامية (چاپ فرانسه) ماده « الأيوبيون » (C. H. Becker)

St. Lane-Poole : Saladin and the fall of the Kingdom of Jerusalem (London 1898).

Sauvaire: Description de Damas (Ilmawi J-As. mars-avril 1895 p. 294.)

Recueil des Historiens des Croisades (Hist. Or.I-V).

أسامة بن منقذ (نشريه Derenbourg پاريس ١٨٨٩) .

Zambaur : Nouvelles Contributions, Num. Zeitschr. Wien 1914.

(١)

أيوبيان

(هجده فرزند صلاح الدين)

مروان

شادى [١٠]

نجم الدين أبو الشكر أيوب
(متوفى در ١٨ ذى الحجه سنه ٥٦٨)[١]

سيف الدين
(نک : ص ١٥٨)

الناصر (الأول) صلاح الدين يوسف
(زاده در تكريت سنه ٥٣٢ ؟) [٢]

١ — الأفضل
على نور الدين
(زاده در مصر سنه ٥٦٥ ، ومتوفى سنه ٦٢٢) [٣]
دمشق ٥٨٢—٥٩٢

الصالح اسماعيل

٢ — العزيز (الأول)
أبو الفتح عثمان عماد الدين [٤]
(زاده در مصر در ٨ جمادى الأولى سنه ٥٦٧)
مصر ٥٨٩—٥٩٥

المنصور محمد ناصر الدين
مصر ٥٩٥—٥٩٦

٣ — الظاهر أبو العباس
احمد مظفر الدين
(زاده در مصر در ٥ شعبان سنه ٥٦٨ ، ومتوفى در حران در جمادى الاولى سنه ٦٢٧)

٤ — الظاهر أبو منصور غازى
(الاول) غياث الدين
(زاده در مصر در ١٥ رمضان سنه ٥٦٨ [٥] ، ومتوفى در جمادى الآخر سنه ٦١٣)
حلب ٥٨٢—٦١٣

ضيفه خاتون

الصالح أحمد صلاح الدين [٩]
صاحب عينتاب
(زاده سنه ٥٩٩ ومتوفى در شعبان سنه ٦٥٠)

العزيز محمد غياث الدين [٦]
حلب ٦١٣—٦٣٤

الناصر يوسف [الثانى] صلاح الدين
(زاده در ١٩ رمضان سنه ٦٢٧
ومتوفى در جمادى الأولى سنه ٦٥٩)
حلب ٦٣٤ — ٦٣٨
دمشق ٦٤٨ — ٦٥٨

الظاهر غازى
(متوفى سنه ٦٥٩)

غازيه خاتون [٧]

عائشه خاتون
(به زنى المنصور الثانى صاحب حماة در آمد)

٥ — العزيز أبو يعقوب اسحق فتح الدين
(زاده در دمشق در غره ربيع الأول سنه ٥٧٠)

٦ — الوليد أبو الفتح مسعود نجم الدين
(زاده در دمشق سنه ٥٧١ ومتوفى سنه ٦٠٦)

٧ — الأعز أبو يوسف يعقوب شرف الدين
(زاده در مصر سنه ٥٧٢)

٨ — الزاهر أبو سليمان داود محيى الدين
(زاده در مصر در ٢٢ ذى الحجه سنه ٥٧٣ [٨] ، ومتوفى در ٩ صفر سنه ٦٣٢)

٩ — الفضل أبو المظفر موسى قطب الدين
(زاده در مصر سنه ٥٧٣)

۱۰ — الأشرف أبو عبد الله محمد عزيز الدين
(زاده‌در دمشق سنه ۵۷۵)

۱۱ — محسن أبو العباس أحمد ظهير الدين
(زاده‌در مصر سنه ۵۷۷)

۱۲ — المعظم أبو منصور توران شاه (الثانی) فخر الدين
(صاحب روحين) (زاده‌در مصر در ربيع الأول سنه ۵۷۷
ومتوفی سنه ٦۵۸)

۱۳ — الجواد أبو سعيد أيوب ركن الدين
(زاده‌سنه ۵۷۸)

۱٤ — غالب أبو الفتح ملك شاه ناصر الدين
(زاده‌در رجب سنه ۵۷۸)

۱۵ — المنصور أبو بكر عز الدين
(زاده‌در حران پس از مرگ پدرش)

۱٦ — شاذی ، إمام الدين ، (مادرش كنيز بود)

۱۷ — مروان نصرة الدين ، (مادرش كنيز بود)

۱۸ — الخضر مظفر الدين المشمر ، (صاحب بصری)
(زاده‌سنه ۵٦۸ ومتوفی سنه ٦۲۷)

۱۹ — مونسه خاتون ، (به زنی الكامل محمد بن العادل در آمد)

۲۰ — فلانه ، (به زنی حسام الدين لا چين عمر در آمد)

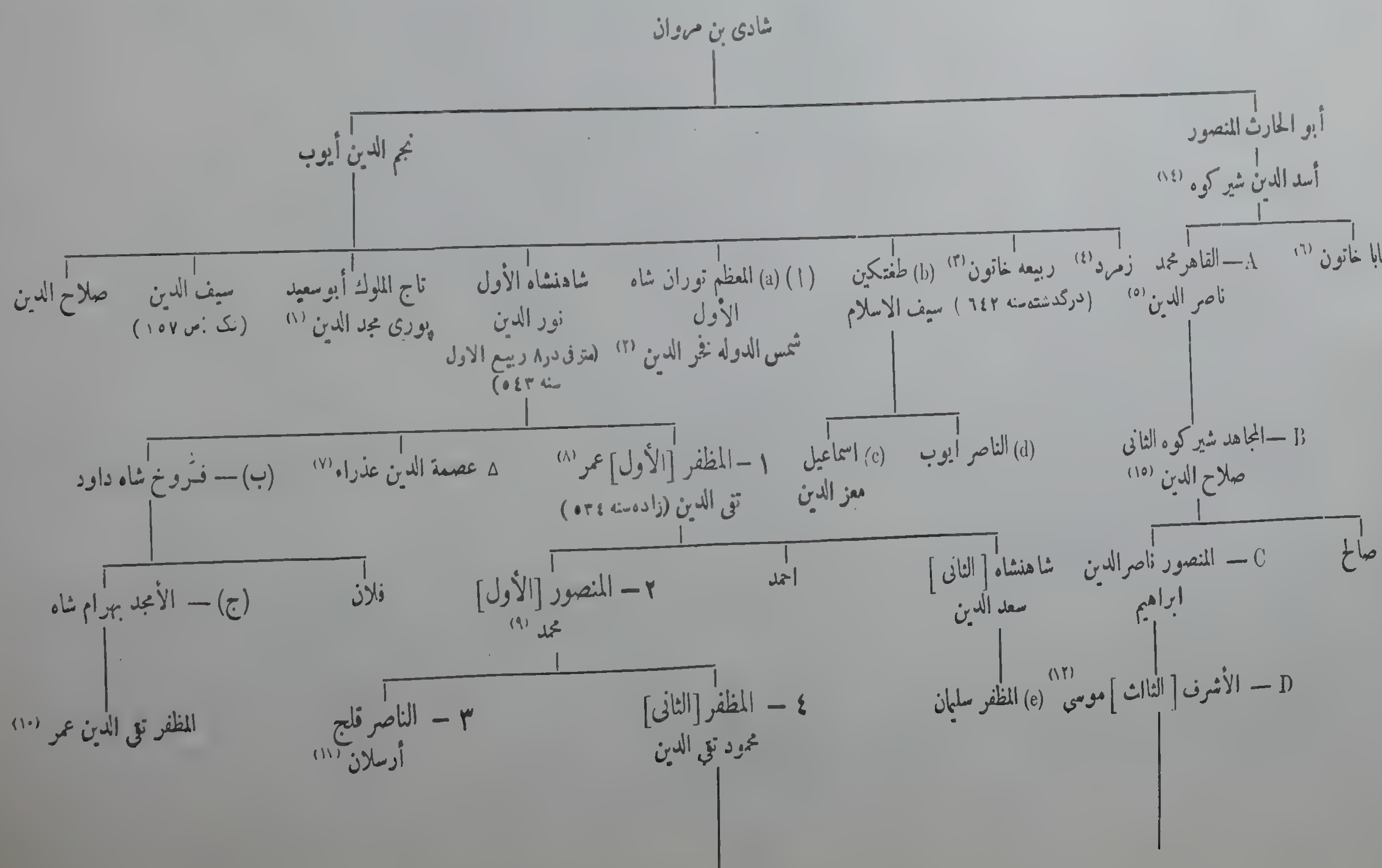
العزيز محمد — المعظم توران شاه الثالث (متوفی سنه ٦۵۸) — نصرة الدين — زهير
زهير ← أسد الدين (متوفی در حلب سنه ٦۵۸)

(۱) ابن خلكان (چاپ اسلين ج ۱ ص ۲٤۳) و چاپ مصر ج ۱ ص ۸٤.
(۲) دختر مجير الدين ابق بن محمد بن بوری رابه زنی گرفت رجوع كنيد به بوريان
(۳) در سال ۵۷۹ فرمانروای مصر شد.
(٤) دختر غازی دوم رابه زنی گرفت . رجوع كنيد به ارتقيان.
(۵) مادر عزيز صافيه دختر عادل رابه زنی گرفت . نک . ابن خلكان (چاپ اسلين ج ۱۱ ص ٤٤۳) وچاپ مصر ج ۱ ص ٤۰۲.
(٦) در ۵ ذی الحجه سال ٦۱۰ عزائيده شد ، وفاطمه دختر كامل رابه زنی گرفت . در ۳ ربيع الاول سال ٦۳٤ درگذشت.
(۷) باكيخسرو دوم زناشويی كرد نک Contr, III N° 522
(۸) تا سال ٦۲۸ فرمانروای بيره بود. نک . ابن خلكان (چاپ اسلين ج ۱ ص ۵۰۳) وچاپ مصر ج ۱ ص ۱۷٦ . ابن خلكان لقب اورا مجير الدين ذكر كرده است.
(۹) نک . السلوک ج ۱ ص ۳۸۹ . (مترجم عربی)
(۱۰) نک . السلوک ج ۱ ص ۳۸۹ . (مترجم عربی)

(ب)

أيوبيان

فرزندان نور الدين وشيركوه

صالح (اوراهولاکو سنه ۶۵۹ بکشت)
مونسه خاتون (زاده سنه ۶۳۲ و درگذشته سنه ۷۰۳)
۵ — المنصور [الثانی] محمد سیف الدین
۶ — المظفر [الثالث] محمود تقی الدین
الأفضل علی نور الدین
بدر الدین حسن
۷ — المؤید أبو الفدا[۱۳]
۸ — الأفضل محمد
أسد الدین عمر

۱ — حروف ا، ب، ج الخ . .	. فرمانروایان بعلبك	
۲ —شماره‌های ۱، ۲، ۳ الخ . . .	»	حماة
۳ — حروف a, b, c, d, e . .	»	الیمن
٤ — حروف A, B, C, D . .	»	حمص

(۱) در ذی الحجه سال ۵۵۶ زائیده شد و در ۲۳ صفر ۵۷۸ در حلب درگذشت نک . ابن خلکان (چاپ اسلین ج ۱ ص ۲۷۲) وچاپ مصرج ۱ ص ۹۴ .
(۲) ازسال ۵۶۸ — ۵۷۵ بربعلبک نیزفرمانروایی کرد .
(۳) نخست باسعدالدین مسعودبن معین الدین (والی اردن) درگذشته در ۵۸۱ ، وسپس بامظفرالدین کوکبوری (اربل) زناشویی کرد .
(۴) ۵ لقب اوست الشام است . نخست بالاجین وسپس با القاهرمحمدناصرالدین زناشویی کرد (نک . پاورقی شماره ۵ . وی خواهرتورانشاه اول است . در ۱۶ ذی القعده سال ۶۱۶ درگذشت .
(۵) بادخترعموی خودست الشام زناشویی کرد (نک پاورقی قبلی) در ۹ ذی الحجه ۵۸۱ درگذشت نک ایضا J. As. mai-juin 1894 p. 475 mars-avril 1896, p. 285.

(۶) دررمضان سال ۶۵۵ بابرادرزاده خودزهره‌خاتون‌دخت‌سیف الدین درساختن مدرسه (کوچک) العادلیه دردمشق شرکت کرد .نک . (Ilmawi, J. As. mai-juin 1894 p. 424).
(۷) بنیانگذار المدرسة العذراوية در دمشق سال ۵۸۰ (J.As. mai-juin 1894, p. 413, 478. notes 204, 205 et 426.) در ۱۰ محرم ۵۹۳ درگذشت . نک . النجوم ج ۶ ص ۱۴۳ . (مترجم عربی)
(۸) باغازیه خاتون دخت کامل بن سیف الدین زناشویی‌کرد .
(۹) مولفی است که کتاب طبقات الشعراء رادر ۱۰ جلدتالیف کرده است . نک . Sauvaire, Ilmawi, J. As. mai-juin 1894, p. 486, note 261.

(۱۰) بنیانگذارالمدرسة الاجمدية در دمشق Sauvaire l.c. p. 392
(۱۱) ازسال ۶۲۶ — ۶۳۰ نیزفرمانروای بارین بوده است .
(۱۲) دررمضان ۶۲۷ زائیده شدوازسال ۶۴۶ — ۶۴۸ فرمانروای تل باشربود .
(۱۳) همان مورخ معروف است . درجمادی الاول ۶۷۲ د ر دمشق زائیده شد ، ودر ۲۳ محرم ۷۳۲ درحماة درگذشت .
(۱۴) در ۹ ذی الحجه سال ۵۸۱ درگذشت نک . ابن خلکان (چاپ اسلین ج ۱ ص ۶۲۶) وچاپ مصرج ۱ ص ۲۲۷ .
(۱۵) درسال ۵۶۹ زائیده شدودر ۱۹ رجب ۶۳۷ درگذشت .

۷۷ – بنی جراح

(شیوخ طی)

۱ — حسان بن الجراح ، (هم پیمان قرامطه) . . . . سنة ۳۵۸ ﻫ

۲ — دغفل المفرج بن الجراح ۳۶۷

صاحب رمله ، (متوفی سنه ۴۰۴) ۳۶۹

۳ — حسان بن دغفل بن الجراح ۴۰۰

استیلاء بر عسقلان ۴۱۴

استیلاء بر افامیه ۴۲۲

برای آخرین بار از او ذکری شده ۴۳۳

۴ — علی بن حسان بن دغفل ، (در سنه ۴۶۲ نامبرده شد) . . . . . —

۵ — محمود بن حسان بن دغفل . . . . —

۶ — أبو عمران الفضل بن ربیعه بن حازم بن الجراح . . . . . . حدود ۵۰۰

مراجع : ابن الأثیر : الکامل

Wüstenfeld : Fatimiden-Chalifen

Wüstenfeld : die chroniken der Stadt Mekka IV 218

Sacy : Druzes 1.Cclxxxvii,CCcliv

ابن القلانسی : ذیل تاریخ دمشق

أبو الفدا : المختصر فی أخبار البشر

Tiesenhausen : Okailiden 26.22

H.C. Kay:Banû Okail 17.

۷۸ – بنی عمار

(در طرابلس شام)

عمار

محمد — أبو طالب أمین الدوله الحسن (قاضی شیعی در طرابلس متوفی سنه ۴۶۴)

فرزندان أبو طالب: ذو المناقب[۱]

فرزندان محمد: جمال الدوله[۳] (قاضی الاسکندریه مقتول سنه ۴۸۷) — أبو علی عمار فخر الملک[۲] (سنه ۴۹۴) — أبو الحسن علی جلال الملک (متوفی سنه ۴۹۴)

۷۹ – بنی خمارتکین

[یا بنی منکورس (منکوبرش) در بلاطنوس][۴]

ناصر الدین منکورس بن خمار تکین . . . . حدود سنه ۶۰۰ ﻫ

۵ رکن الدین منکورس[۵] ۶۲۴

(۱) نایب پسرعمویش فخرالملک بود سال ۵۰۰ ﻫ .

(۲) ازسال ۴۹۵ صلیبی ها اورا محاصره کردند ، سپس درسال ۵۰۱ ببغداد رفت وازسال ۵۱۲ وزارت مسعود را در موصل بعهده گرفت .

(۳) آقای بدرالجمالی بود .

(۴) نک ابن الاثیر ج ۱۲ ص ۶ (مترجم عربی)

(۵) دراینجا شخصی دیگر بنام رکن الدین منکورس است که مولی وبنده آزادکرده فلک الدین سلیمان العادلی ، برادرمادری الملک العادل (۵۹۲ — ۶۱۵) بود . نک

Hmawi (J. As. mai-juin 1894, p. 493.

بیبرس الأول ، (تا سنه ٦٦٧)	—
△ رکن الدین منکورس الجاندار المنصوری ، (حاکم عجلون)	سنه ٦٨٦ ﻫ

بدر (یا ناصح) الدین خمارتکین
(سنه ٥٧٠)

ناصر الدین منکورس
(سنه ٥٨٤)

مظفر الدین عثمان — △ رکن الدین منکورس (٦٢٤)

مجاهد الدین ابراهیم — جلال الدین مسعود — △ عز الدین أحمد (والی شدسنه ٦٦٠ ومتوفی سنه ٦٧١) — سیف الدین محمد (؟)

فخر الدین — سابق الدین سلیمان

مراجع :

G. Le Strange: Palestine under the moslems 416.

E. Reyy: Colonies Franques 331.

M. van Berchem : Inscriptions Arabes de Syrie p. 74. ss, 100. 2.

٨٠ — باطنیان درسوریه[1]

△ راشد الدین أبو الحسن سنان بن سلیمان بن محمد		٥٥٧ و ٥٦٠
△ کمال الدین الحسن بن مسعود		٦٢٠
مجد الدین		٦٢٤
△ سراج الدین المظفر بن الحسین		٦٢٥ و ٦٣٥
△ تاج الدین أبو الفتوح بن محمد		٦٣٧ و ٦٤٦
رضاء الدین أبو المعالی	درآن واحد[2]	٦٥٦ و ٦٦٠
△ نجم الدین اسماعیل	درآن واحد[2]	٦٦٠
شمس الدین بن اسماعیل	درآن واحد[2]	—

(۱) بهرام داعی بانیاس رادرسال ٥٢٠ بگرفت ، ودرسال ٥٢٢ بمرد . جانشینش اسماعیل آن شهررا به صلیبیان در ١٥ رمضان سال ٥٢٣ تسلیم کرد . وی شهرقدموس رادرسال ٥٢٧ ومصیاف رادر ٥٣٥ بگرفت .

(۲) چنانکه از کتیبه قدموس معلوم می‌شود(Berchem, Epigraphie p. 47) .

● △	الظاهر سیف الدین جقمق (تشقمق) [1]		سنه ۸۴۲ ﻫ
	المنصور فخر الدین عثمان بن جقمق		۸۵۷
● △	الأشرف سیف الدین اینال العلائی الظاهری الأجرود [2] ، (متوفی در ۱۵ جمادی الاولی سنه ۸۶۵)	۴ ربیع الأول	۸۵۷
●	المؤید شهاب الدین أحمد بن اینال ، (چهار ماه)	۱۵ جمادی الأولی	۸۶۵
● △	الظاهر سیف الدین خشقدم		۸۶۵
	الظاهر سیف الدین بلبای		۸۷۲
●	الظاهر تمربغا		۸۷۲
● △	الأشرف سیف الدین قایتبای [3] ، (متوفی در ۲۹ ذی القعده سنه ۹۰۱) . .		۸۷۲
● △	الناصر ناصر الدین محمد بن قایتبای	ذو الحجه	۹۰۱
● △	الظاهر قانصوه ،(بگریخت ۲۷ ذی القعدة سنه ۹۰۵)	۱۷ ربیع الأول	۹۰۴
	الأشرف جانبلاط ، (کشته درجمادی الآخر سنه ۹۰۶)	غره ذی الحجه	۹۰۵
● △	العادل سیف الدین طومان بای [4]	جمادی الآخر	۹۰۶
● △	الأشرف قانصوه الغوری [5]	آخر رمضان .	۹۰۶
● △	الأشرف طومان بای ، (او راسلیم الاول سنه ۹۲۲ بکشت)		۹۲۲
	فتح عثمانی . . . . ذو الحجه سنه ۹۲۲		

مراجع :

Maqrizi : Histoire de Sultans Mamlouks (trad. par Quatremère).
Weil : Geschichte der Chalifen, IV et V.
Van Berchem: C. I. A. 1.

(۱) درباره قبرش (C. I. A. N° 267)

(۲) درباره قبرش (C. I. A. N°s 271-279)

(۳) زن شرعی اوفاطمه پس ازوی برای باردوم باسلطان تومان‌بای ازدواج کرد . وزن غیرشرعی اش اصلبای که مادر ناصر محمد بود برای باردوم درسال ۹۰۵ باجنبلاط ازدواج نمود. درباره مقبره قایتبای نک (C. I. A. N°s 295-309)

(۴) فرمانروائیش بیش ازصدروز بطول نیانجامید .

(۵) درباره قبرش (C. I. A. N° 388) نک . دائرة المعارف اسلام (طبع فرانسه) ج ۲ مادة قانصوه "مقاله (M. Sobernheim)

۸۱ - بنی مُنقِذ در شَیزَر (۹)

- منقذ الکنانی الکلبی
  - نصر
    - أبو المُتَوَّج مُقَلَّد، مُخلِص الدوله (۱)
      - أبو الحسن علی سَدِید المُلک (۲)
        - عز الدوله نصر أبو المُرهف (۴۷۹)
        - عز الدین أبو العساکر سلطان (در روایت ادر سنه ۵۰۵ از او ذکر شده است)
          - أبو المرهف الموفق نصر
        - مجد الدین أبو سلامة مرشد (زاده سنه ۴۶۰ ومتوفی سنه ۵۳۱)
          - أبو المظفر مجد الدین أسامه مؤید الدوله (۴)
            - عضد الدوله أبو الفوارس مرهف (۷)
            - نجم الدوله أبو عبد الله محمد
              - شمس الدوله أبو الحارث عبد الرحمن (زاده سنه ۵۲۲ ومتوفی سنه ۵۹۹) (۸) (اورا صلاح الدین به المغرب فرستاد)
            - بهاء الدوله أبو المغیث منقذ
            - عز الدوله أبو الحسن علی
          - نجم الدوله أبو عبد الله محمد
          - أبو الحسن علی (۴۹۹ ، ۵۰۴)
          - ....
        - أبو المتوج مُقَلّد تاج الأمراء (در مصر)
          - ناصر الدوله الکامل
            - حطان (۵)
            - المبارک ابو المیمون (۶) سیف الدوله مجد الدین ۵
    - أبو المغیث منقذ (۳) (متوفی سنه ۴۳۹)

مراجع : أسامة بن منقذ الشیزری : کتاب الاعتبار .

(۱) در ذی الحجه ۴۵۰ ؟ درگذشت نک. ابن خلکان (چاپ اسلین ج ۳ ص ۴۲۵) وچاپ مصر ج ۲ ص ۱۱۸ .

(۲) اولین فرمانروای شیزر است . در رجب ۴۷۴ به فرمانروایی رسید و درسال ۴۷۵ درگذشت . نک . ابن خلکان (چاپ اسلین ج ۲ ص ۳۴۲) و چاپ مصر ج ۱ ص ۳۶۸ .

(۳) ابن خلکان (چاپ مصر ج ۲ ص ۱۲۰) نام اورا ابوالغیث ذکرکرده است (مترجم عربی) .

(۴) در ۲۷ جمادی الثانی ۴۸۸ زائیده شد و در ۲۳ رمضان ۵۸۴ درگذشت . نک ابن خلکان (چاپ اسلین ج ۱ ص ۱۷۷) وچاپ مصر ج ۱ ص ۶۳)

(۵) نایب برادرش در یمن بود . سیف الاسلام طغتکین اورا درسال ۵۷۷ برکنار کرد . نک . ابن خلکان (چاپ مصر) ج ۱ ص ۴۲۲ .

(۶) در شیزر به سال ۵۲۶ به دنیا آمد و در ۸ رمضان ۵۸۹ در قاهره درگذشت تا سال ۵۷۷ نایب توران شاه در یمن بود نک C. I. A. I. N° 524 ابن خلکان ج ۱ ص ۴۲۲ .

(۷) اسامه بن منقذ (ص ۱۷۶) لقب او را عضدالدین ذکر می‌کند (مترجم عربی) .

(۸) زلزله ها در سال ۵۵۲ شیزر را ویران ساختند .

(۹) E. Honigmann, Enz. d. Isl. III 309

ممالیك بحری

الصالح نجم الدین أیوب

- ١ – شجر الدر (به‌زنی أیبك در آمد)
- ٢ – أیبك (باشجر الدر زناشویی کرد)
  - ٣ – علی
- ٤ – قطز
- ٥ – بیبرس [1] (زاده در قبچاق سنه ٦٢٠)
  - فلانه
  - ٧ – سلامش
  - خضر [2]
  - ٦ – برکه
- ٨ – قلاوون [3] (دختر بیبرس را به زنی گرفت)
  - ١٣ – بیبرس الثانی
  - ١٢ – لاجین
  - ١١ – کتبغا
  - ١٠ – الناصر
    - ٥ حسین [5]
      - ٥ زهره [6]
      - ٢٣ – شعبان [الثانی]
        - ٢٥ – حاجی [الثانی] (زاده سنه ٧٧٧)
        - ٢٤ – علی
    - ٢١ – صالح (زاده سنه ٧٣٨)
    - ٢٠ – حسن
    - ١٩ – حاجی [الأول]
      - ٢٢ – محمد
    - ١٨ – شعبان [الأول]
    - ١٧ – اسماعیل
    - ١٦ – احمد
    - ١٥ – کجك
    - رمضان
    - ١٤ – أبو بکر
    - ٥ تتر خاتون [4]
  - ٩ – خلیل

(١) خواهر بدرالدین محمد بن برکه وزیر سلطان برکه خان را بزنی گرفت (C. I. A. N° 80).

(٢) ازسال ٦٧٨ – ٦٨٨ فرمانروای کرک بود.

(٣) نخست ٥ مادر پسرش ملک صالح علی را به زنی گرفت (C. I. A. N° 94) سپس با اشلون خاتون دخت سکتای مادر پسرش سلطان ناصر محمد زناشویی کرد (C. I. A. p. 147) نک ابوالفدا (المختصر ۴ ص ۲۲۹).

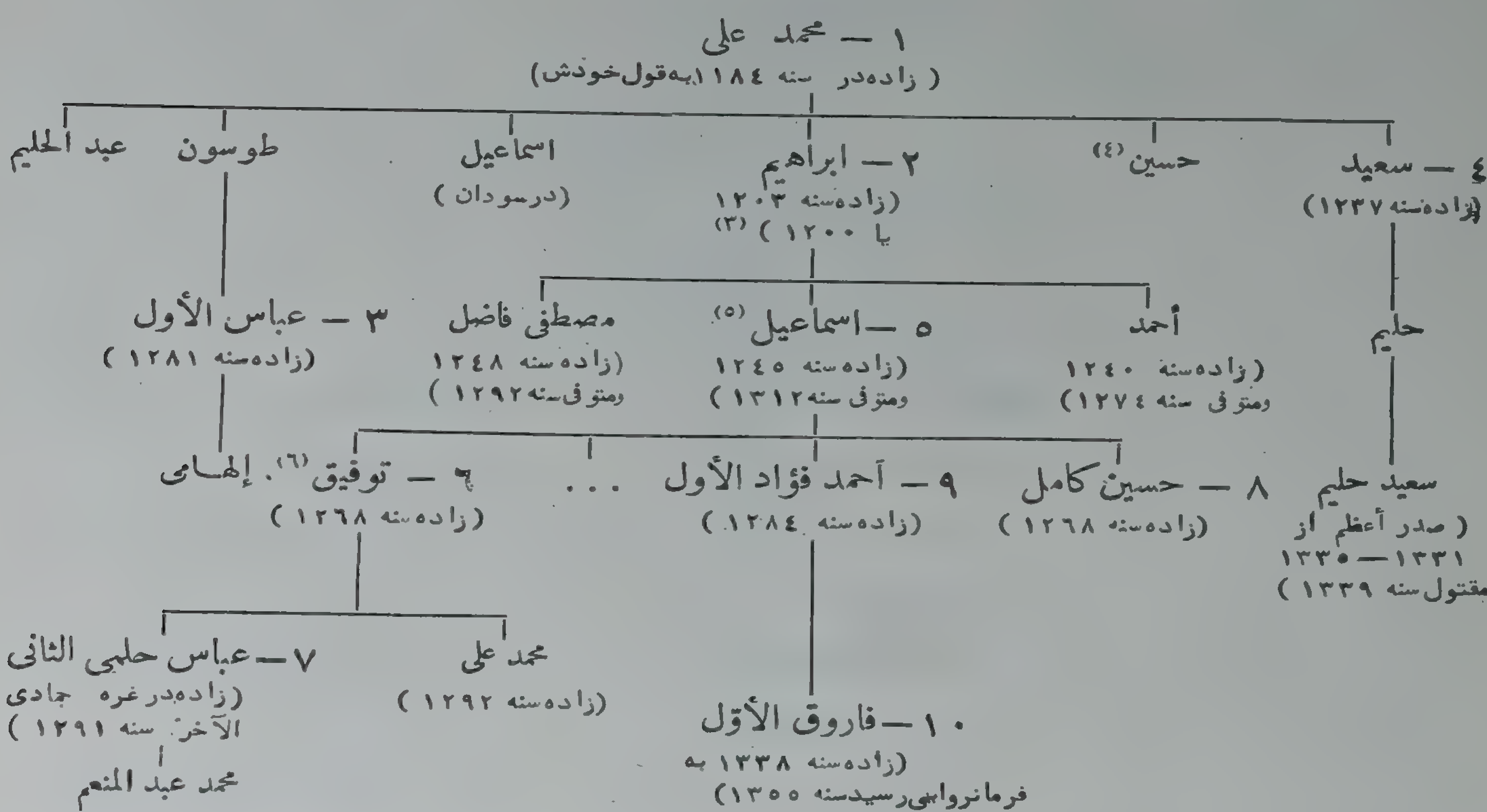
(۴) درسال ٧٦١ درگذشت. (C. I. A. N° 165) الحجازیه نامیده می شد

(۵) با برکه خاتون زناشویی کرد در ذی القعده ٧٧٤ درگذشت (C. I. A. p. 286) و برکه با سیف الدین الجای بن عبدالله یوسفی زناشوئی کرد (C. I. A. N°s 187, 188)

(۶) در ١٨ جمادی الثانی ٧٧١ درگذشت در باره قبرش (C. I. A. N° 184).

۸۴ — خدیوان مصر یا خاندان محمد علی پاشا

۱ —	محمد علی ، (کناره گیری کرد از شعبان سنه ۱۲۶۴ ، متوفی در رجب سنه ۱۲۶۵)		سنه ۱۲۲۰ هـ
△ ۲ —	ابراهیم ، (متوفی در ذی الحجه ۱۲۶۴)	شعبان	۱۲۶۴
۳ —	عباس الأول ، (متوفی در شوال سنه ۱۲۷۰)	ذو الحجة	۱۲۶۴
۴ —	سعید[۱]	۵ شوال	۱۲۷۰
△ ۵ —	اسماعیل ، (لقب خدیو سنة ۱۲۸۴ بگرفت)[۲]	۲۶ رجب	۱۲۸۰
۶ —	توفیق ، (متوفی در ۵ جمادی الآخر سنه ۱۳۰۹)	۵ رجب	۱۲۹۶
۷ —	عباس [الثانی] حلمی ، (انگلیسیها او را در شوال سنه ۱۳۳۲ عزل کردند) .	۵ جمادی الآخر	۱۳۰۹
۸ —	حسین کامل ، (سلطان)	غره صفر	۱۳۳۳
۹ —	أحمد فؤاد ، [الأول] (سلطان سپس شاه از رجب سنه ۱۳۴۰ متوفی در ۷ صفر سنه ۱۳۵۵)	۲۳ ذی الحجة	۱۳۳۵
۱۰ —	فاروق [الأول] ، (زاده در ۲۱ جمادی الأولی سنه ۱۳۳۸)	۱۵ صفر	۱۳۵۵

مراجع :

Earl of Cromer : Modern Egypt (Londres 1906).

Hasenclever : Geschichte Agpytens im 19. Jh. Halle. 1917.

دائرة المعارف الاسلامیة (چاپ فرانسه) ماده « محمد علی » (K. H. Jramers)

(۱) نک دائرة المعارف اسلام چاپ فرانسه ج ۳ ماده سعید پاشا مقاله (G. Wiet) .
(۲) در پنجم رجب سال ۱۲۹۶ از حکومت برکنار شد و در پنجم رمضان سال ۱۳۱۲ در قسطنطنیه درگذشت .
(۳) مشکوک است که او پسر واقعی یا پسرخوانده محمد علی باشد .
(۴) از اسم مادرش . نک (C. I. A. N° 229) .
(۵) زن بیوه اواین مجموعه بزرگ پول راکه کازانوا نوشته است ، (P. Casanova) دارد .
(۶) با امینه زناشویی کرد .

۸۵ — مهدیان در سودان

(نک : ص ۱۳۷)

- محمد أحمد المهدی ، (زاده حدود سنه ۱۲۵۵ . متوفی سنه ۱۳۰۳) . . . . رمضان سنه ۱۲۹۸ ھ[1]
- استیلاء بر الخرطوم . . . . . ۸ ربیع الثانی ۱۳۰۲
- عبد الله بن محمد الفقیه الخلیفه ، (زاده سنه ۱۲۶۰ ، جنگ أم درمان در ۱۴ ربیع الثانی سنة ۱۳۱۶ ، متوفی در ۱۷ رجب سنه ۱۳۱۷) ۱۳۰۲

مراجع :

L. J. Morié : Histoire de l'Ethiopie (Paris 1904, 1 451).
H. Nützel : Zeitschr. f. Num. (Berlin 1894).
Samuel Smith : Coins struck at Omdurman (Num. Chron. Londres 1902).
Slatin Pascha : Feuer und Schwert im Sudan (Leipzig 1895).

۸۶ — بنی شهاب

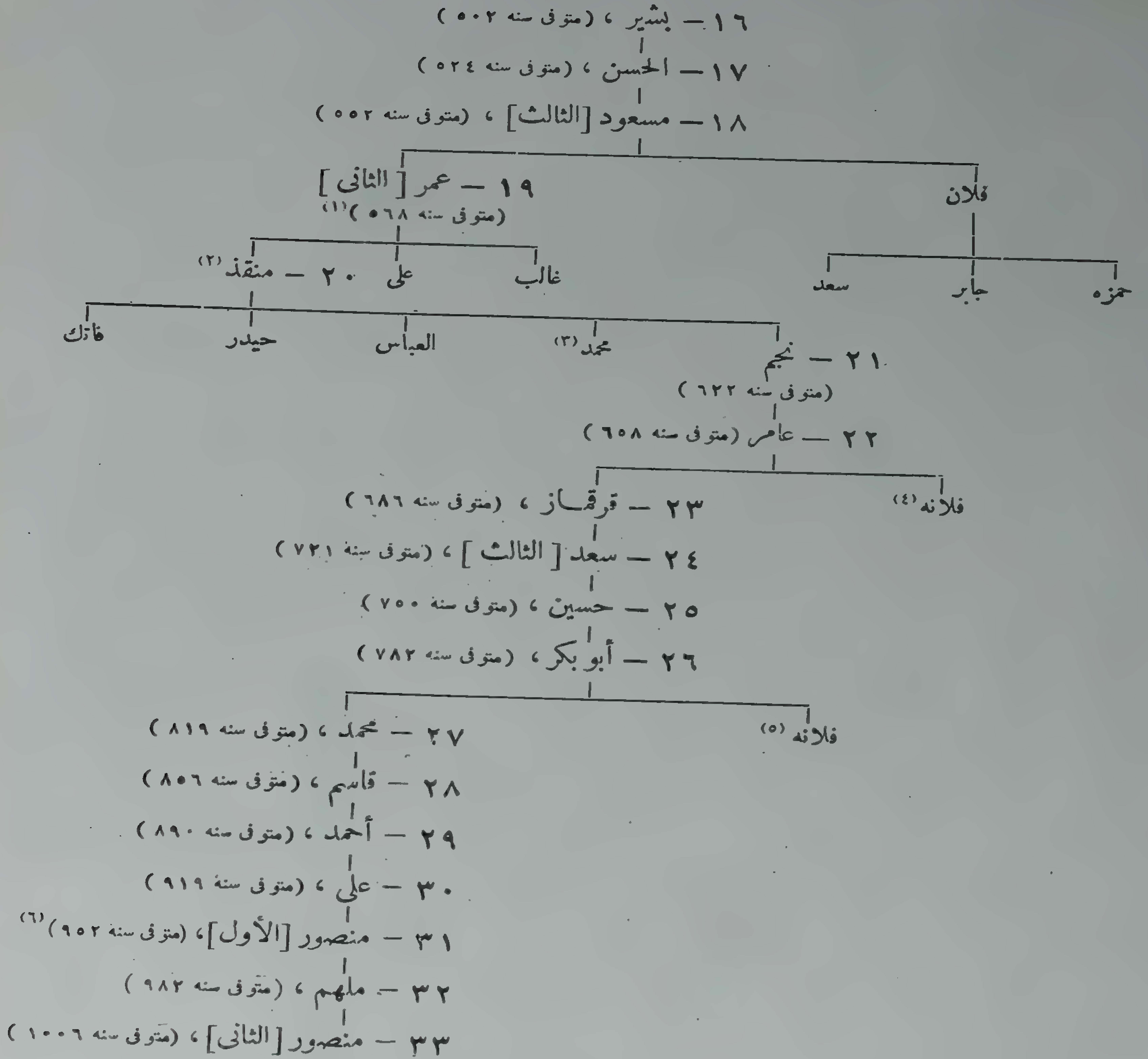
(أمرای لبنان)

۱ — هشام
۲ — الحارث ، (متوفی سنه ۱۰)
۳ — مالك ، (متوفی سنه ۴۷)
۴ — سعد [الأول] ، (متوفی سنه ۱۰۷)
۵ — القاسم ، (متوفی سنه ۱۲۵)
۶ — شهاب ، (متوفی سنه ۱۷۴)
۷ — محمد ، (متوفی سنه ۲۰۲)
۸ — قیس ، (متوفی سنه ۲۵۳)
۹ — الأمیر الاذرعی ، (متوفی سنه ۲۸۰ ، پایتخت أذرعات)
۱۰ — سعد [الثانی] ، (متوفی سنه ۳۲۱)
۱۱ — خالد ، (متوفی سنه ۳۴۸)
۱۲ — مسعود [الأول] ، (متوفی سنه ۳۸۰)
۱۳ — عمر [الأول] ، (متوفی سنه ۴۰۴)
۱۴ — مسعود [الثانی] ، (متوفی سنه ۴۳۶)
۱۵ — محسن ، (متوفی سنه ۴۶۷)

[نک : دنباله آن]

(۱) در این سال بر رؤوف پاشا حاکم مصری غلبه کرد.

(دنباله بنی شهاب)

(١) نخستين تاريخ محقق اين سلسله .
(٢) به وادى التيم (الحصبيه) مهاجرت كرد .
(٣) باطيبه دخت يونس بن معن زناشوئى كرد .
(٤) باعلى بن عبدالله المعنى زناشوبى كرد .
(٥) باعثمان بن سعدالدين المعنى زناشوبى كرد .
(٦) بافخرالدين المعنى هم پيمان شد .

۸۷ – بنی معن

(أمرای دروزدرلبنان)

۱ – معن ، (۵۱۲ — ۵۴۳)

۲ – یونس ، (۵۴۳ — ۵۸۹)

طيبه [۲]

۳ – يوسف الأول[۱] ، (۵۸۹ — ۶۳۸)

۴ – سيف الدين ، (۶۳۸ — ۶۵۱)

عبد الله

۵ – علی[۳] ، (۶۵۱ ؛

۶ – بشير

۷ – محمد

۸ – سعد الدين ، (۷۵۰)

۹ – عثمان[۴]

۱۰ – أحمد

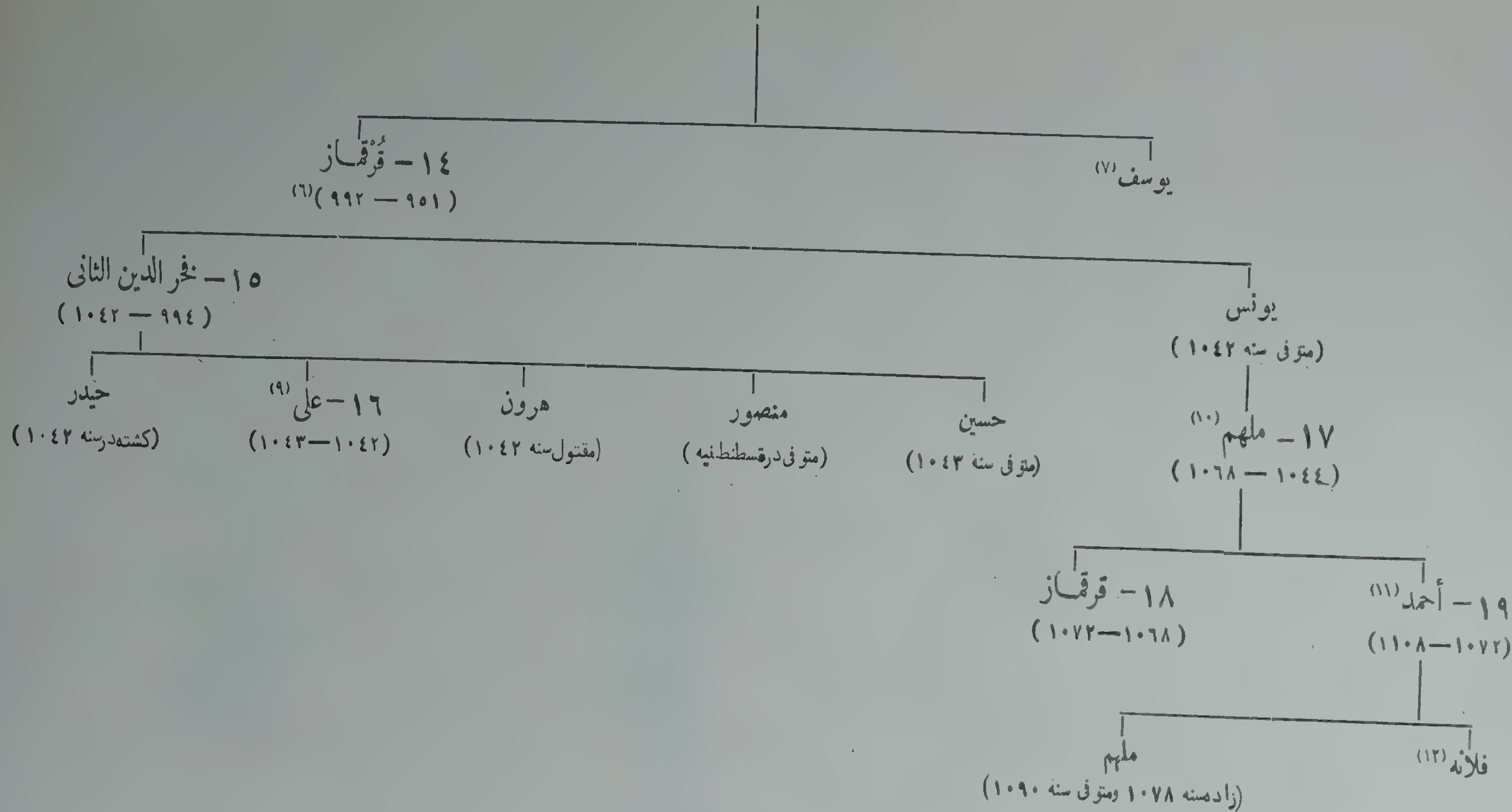
۱۱ – ملهم ، (متوفی سنه ۸۷۵)

عثمان

۱۳ – فخر الدين الأول[۵]
(۹۲۲ — ۹۵۱)

۱۲ – يوسف الثانی
(۸۷۵ — ۹۲۲)

یونس

مراجع :

Tornberg: ZDMG V 1851, p. 486.
Blau: Zur Geschichte Syriens, ZDMG VIII, 1854, p. 475.
Wüstenfeld: Fakhraddin der Drusenfürst, Goettingen 1886.

(۱) باسعده دخت منقذ زناشویی کرد.
(۲) بامحمدبن منقذالشهابی به سال ۵۶۸ زناشویی کرد.
(۳) بادخت عامرالشهابی زناشویی کرد.
(۴) بادخترابوبکربن حسین الشهابی زناشویی کرد.
(۵) سلیم الاول درسال ۹۲۲ اورابه عنوان فرمانروای لبنان شناخت.
(۶) معمولا ابن معن یامعنلی نامیده می شود. باخانم الست ، نصیبه مادرفخرالدین دوم زناشویی کرد. به‌سال ۱۰۴۲ درگذشت.

(۷) برادرزاده اش فخرالدین دوم راجانشین خودساخت.
(۸) به‌سال ۹۸۰زائیده شدودختریوسف فرمانروای طرابلس ومادرعلی رابه زنی گرفت . درسال ۱۰۱۷ بافردیناندا‌ول فرمانروای تسکان هم پیمان شد. درسال۱۰۲۲ باترکان‌جنگید از۱۰۲۳ – ۱۰۲۸ درایتالیازندگی کرد. در۸ شوال ۱۰۲۸ به لبنان بازگشت . درقسطنطنیه به سال ۱۰۴۴ کشته شد.
(۹) بادخترعلی بن منصورالشهابی درسال ۱۰۲۷ زناشویی . کردودرسال ۱۰۴۳ درگذشت .

(۱۰) ازکشتارعام نجات یافت
(۱۱) آخرین حاکمی است ازبنی معن .
(۱۲) باموسی بن منصوربن‌قاسم الشهابی درسال۱۰۹۲ زناشویی کرد. به‌سال۱۱۰۸ پسرش حیدرشهاب برلبنان فرمانروایی کرد، وپس‌ازمرگش ۱۱۵۹ شهابیان‌به فرمانروایی ادامه‌دادند.

بخش ششم

سرزمینهای عربی

الحجاج بن یوسف (نک :ص ۲۷) . . . . سنه ۷۳ ﻫ
محمد بن یوسف ، (برادر الحجاج) ۸۰
یوسف بن عمر بن محمد بن الحکم بن أبی عقیل بن مسعود الثقفی ۲۷ رمضان ۱۰۶
(حتی سنه ۱۲۰) [1] . . . .
الصلت بن یوسف [2] ، (برادر اولی) ۱۲۰
القاسم بن عمر الثقفی ۱۲۸
عبد الواحد بن سلیمان بن عبد الملك ، (أموی) . . . . . . —

عباسیان :

داود بن علی بن عبد الله بن العباس ، (از طرف السفاح) ، (متوفی سنه ۱۳۳) ۱۳۲
محمد بن زیاد بن عبید الله بن عبد المدان الحارثی [3] ۱۳۳
علی بن الربیع بن عبد الله الحارثی ۱۳٤
معن بن زائده بن عبد الله بن زائده بن مطر بن شریك بن عمرو الشیبانی [4] ۱٤۰
. . . . ۱٤۹
یزید بن المنصور ، (حاکم افتخاری) ۱۵۳
نایب او: رجا بن روح ۱۵۹
علی بن سلیمان بن علی بن عبد الله ، (عباسی) ۱٦۱
عبد الله بن سلیمان الربعی [5] ۱٦۲
منصور بن یزید بن المنصور ، (عباسی) [6] ۱٦٤
عبد الله بن سلیمان ، (برای باز دوم) ۱٦٦
سلیمان بن یزید الحارثی ۱٦۷
ابراهیم بن سلم بن قتیبه [7] ۱٦۹
حماد البربری ، (با مکه) ۱۸٤
یزید بن جریر بن یزید بن خالد بن عبد الله القسری البجلی ، (از طرف المأمون) ۱۹٦
الحسن بن سهل ۱۹۸
اسحق بن موسی بن عیسی بن محمد بن علی ، (عباسی) ۲۰۰
ابراهیم بن موسی بن جعفر العلوی ، ملقب بالجزّار ۲۰۰
سپس بنی زیاد (۲۰٤ — ٤۲۹) و صلیحیان (از ٤۲۹ تا فتح ایوبیان
در سنه ۵٦۹) مستقلا زمام امور را در صنعاء پایتخت به دست گرفتند
و برای والیان عباسی جز تسلط ظاهری نبود . . . . . .
قیام عبد الرحمن بن أحمد بن عبد الله بن عمر بن علی بن أبی طالب ، (العلوی) ۲۰۷
أحمد بن محمد العمری ، (موسوم به احمر العین) ۲۱۱
(از اطاعت خلیفه خارج شد) ۲۱۲
محمد بن عبد الحمید ، أبو الرازی ، (مقتول سنه ۲۱٤) ۲۱۲
عبد الله عبید الله بن العباس بن محمد بن علی ، (عباسی) ۲۱۷

---

(۱) پسرعموی حجاج بن یوسف بن حکم بن ابی عقیل بود . درحوالی سال ٦۵ ﻫ زاییده شدودرسال ۱۲۷ گردن اورادر دمشق زدند . نک . ابن خلکان ج ۴ ص ۴۳۵ .
(۲) نک . تاریخ طبری ج ۲ ص ۱۲۵۲ . (مترجم عربی)
(۳) پسرخاله نخستین خلیفه عباسی عبدالله سفاح بود .
(۴) ابن خلکان ج ۳ ص ۹۸ .
(۵) نک . ابن اثیر ج ٦ ص ۴۹ . (مترجم عربی)
(٦) نک . ابن اثیر ج ٦ ص ۴۹ . (مترجم عربی)
(۷) نک . ابن اثیر ج ٦ ص ٦۴ . (مترجم عربی)

جعفر بن دینار ، (عزل سنه ۲۲۵)		سنه ۲۲۴ ﻫ
إیتاخ الترکی		۲۲۵
نایب او: شیر بابیان[۱] ۲۲۹		
جعفر بن دینار ،(برای بار دوم)، (با یعفر بن عبد الرحمن جنگید)		۲۳۱
حِمْیَر بن الحارث		۲۳۲
محمد المنتصر بن المتوکل ،(حاکم افتخاری)		۲۳۳
أبو أحمد طلحه الموفق بن المتوکل ، (حاکم افتخاری)		۲۵۷
علی بن حسین یفتم	صفر	۲۷۹
. . .		۲۸۲
المظفر بن حاج[۲] (یا جاخ !) ، (متوفی سنه ۲۹۸)		۲۹۳
ملاحظ (؟)[۳]		۲۹۸
جعفر		۳۱۲

مراجع : ابن الأثیر : الکامل .

۹۰ — سادات علوی درمکه و مدینه

ا — بنی الأُخَیْضِر[٤] بحجاز والیمامه (حَجَر) :

اسماعیل السفاك بن یوسف الأخیضر	حدود	سنه ۲۵۰ ﻫ
أبو عبد الله محمد بن یوسف ،[٥] فتح یمامه ، (متوفی سنه ۳۱٦)	حدود	۲۵۵
محمد بن یوسف ، (با قرامطه جنگید) ، (نسبش معروف نیست)		۳۱٦
الحسن بن اسماعیل ، (در نسب او شك است)		—
أبو جعفر احمد بن الحسن		—
أبو عبد الله محمد بن احمد		۳۵۰
محمد بن فلان بن احمد		—
او را قرامطه راندند		

ب — بَنی مَهْنا[٦] (حسینیان) درمدینه ، (از أصل غیر معروف) :

عز الدین أبو فلیته القاسم بن مهنا[۷]	حدود	۵۸۳
با صلاح الدین در بیت المقدس		
سالم بن أبی فلیته القاسم	حدود	٦۰۰
با أبوعزیز قتاده شریف مکه جنگید (نك س ۳۱) ٦۰۱		
جَمّاز بن فلان بن أبی فلیته[۸]	حدود	٦۳۵
المنصور بن جَمّاز		۷۰٤

---

(۱) نك . ابن الاثیرج ۷ ص ۷ و ۸ (مترجم عربی)
(۲) نك . ابن اثیرج ۷ ص ۳٦۵ . (مترجم عربی)
(۳) نك . ابن اثیرج ۸ ص ٤۷ . (مترجم عربی)
(۴) نك : شجره نسب حسنیان برگ الف . ابن خلدون ج ۴ ص ۹۸ این خاندان را الاخیضر، ضبط کرده است . (مترجم عربی)
(۵) دوبرادرازسادات حسینی به نام محمدوعلی پسران جعفر بن موسی الکاظم درسال ۲۷۱ ﻫ حکومت راغصب کردند و احمدبن محمدالطائع حاکم جدیدعباسی آنان رابراند .
(٦) نك . ابن اثیرج ۱۰ ص ٤۱ ، ابن خلدون ج ۴ ص ۱۰۸ آنان را ازبنی الحسن شمرده است (مترجم عربی) .
(۷) خاندان ناشناخته که درشجره نسب حسنیان ذکرایشان نیامده است (مولف) .
(۸) نخستین واقعه حریق مسجدالحرام درسال ٦۵۴ ﻫ روی داد .

عطیه بن المنصور ، (در ۵۷ سنه والی شد)		—
نُعَیر بن منصور[۱]	حدود	سنه ۷۶۰ ﻫ
هبة الله		—
محمد ، (متوفی سنه ۷۸۸)		
جمال الدین		۷۸۸
ثابت ، (پسر برادر اولی)		—
عجلان ، (برادر اولی)		
عُزَیز		
عجلان		
الحسن		—
عجلان		—
أمیان ؟		—
مانع		—
وثبان		—
سلیمان		—
أمیان (؟)		—
زهیر بن أمیان		—
ضیغم		۸۷٤
(حریق مسجد برای دومین بار)	۸۸۶	
قُسَیطل بن زهیر[۲]		—
زُهری		—
حسن بن زهری	حدود	۱۱۰۰

مراجع :

Wüstenfeld: Die Geschichte der Stadt Medina (as-Samhudi) (Göttingen IX. 1861).
Sachau: Verzeichnis N° 44, p. 21.

۹۱ – بنی سلیمان علویان در یمن

(ظفار ، صعده ، تعز . . . الخ[۳])

۱ — غانم بن یحیی (رانده از مکه)		سنة ٤۵۰ ﻫ
۲ — وهاس بن غانم ، (با بنی مهدی جنگید)		—
۳ — القاسم بن غانم		—
٤ — أحمد المتوکل [الأول] بن حمزة ، (متوفی در شبام سنه ۵۶۶)[٤]	حدود	۵۵۳
۵ — عبد الله المنصور بن احمد (در صعده) ، (متوفی سنه ۶۱۲ یا ۶۱٤)[۵] . . .		۵۶۶

(۱) ملقشندی در صبح الاعشی ج ۴ ص ۳۰۱ می نویسد که نام او نعیر بن منصور بوده است (مترجم عربی)

(۲) نک (Wüstenfeld: Geschichte der Stadt Medina, p. 93). (مترجم عربی)

(۳) نسب این خاندان بسیار مشکوک است و من نمیتوانم که شجره همه ایشان را جز به یاری یادداشتهای کای (H. C. Kay) تهیه نمایم که آن در شجره نسب الف نشان داده شده است .

(۴) فرمان به قتل الفاتک سوم از بنی نجاح زادر زبید داد .

(۵) ولیعهد او برادرش داود المنتصر بود .

٦ — عزالدین محمود بن احمد (؟) . . . . سنه ٦١٢ (؟) هـ

٧ — أحمد المتوکل [الثانی] بن احمد ، (متوفی سنه ٦٥٦) ٦٣٠

اورا المهدی احمد الریّی عزل کرد ٦٤٩

مراجع :

H.C. Kay: Note manuscrite dans la Bibliothèque de l'auteur.
St. L. Poole: Fasti arabici VI, Num. Chr. 1887, p. 38.

٩٢ — بنی زیاد زبید

(صنعاء ، صعده ، نجران ، بیحان ، حالی ، تهامه : عمال عباسیان)

١ — محمد بن . . . . بن عبید الله بن زیاد بن أبی سفیان [1] . . . شعبان سنه ٢٠٤ هـ

٢ — ابراهیم بن محمد ٢٤٥

٣ — زیاد بن ابراهیم ٢٨٩

٤ — أبو الجیش اسحق بن ابراهیم [2] ٢٩١

استیلای علی بن الفضل القرمطی بر زبید ٣٠٣

٥ — عبد الله (یا زیاد یا ابراهیم) بن اسحق ، (تا سنه ٤٠٩) . . . ٣٧١

وزیران (حجاب) : . . . .

رشید الحبشی (از طرف هند [3] دخت اسحق که کفیل برادرش عبدالله کوچک بود) ٣٧١

الحسین بن سلامه النوبی . . . . حدود سنه ٣٧٣

ابراهیم بن عبد الله ، (آخرین فرد از بنی زیاد ، او را نفیس سنه ٤٠٩ بکشت) . ٤٠٢

مرجان ، (تا سنه ٤١٢) ٤٠٢

نفیس [4] ، (تا سنه ٤١٢) ٤٠٧

نجاح ، (عبد حبشی دولت جدیدی تاسیس کرد) . . ذوالقعده ٤١٢

مراجع :

H.C. Kay: Yaman p. 4-18, 141-145.
St. L. Poole: Br. M. V. Introd. p. XXXV.
A. Markoff: Invent. Ermitages p. 743.

٩٣ — بنی یَعفُر

(بنی حوال) [5] در صنعاء و جند

یعفر بن عبد الرحمن . . . . سنه ٢٤٧ هـ

محمد بن یَعفُر ، (او را ابراهیم پسرش در محرم سنه ٢٧٩ ؟ بکشت) ٢٥٩

عبد القادر بن احمد بن یعفر . . . . محرم ٢٧٩

ابراهیم بن محمد ٢٧٩

---

(١) او خود را به بنی امیه نسبت میداد . در بین محمد و عبیدالله بن زیاد تقریبا " پنج نسل فاصله است . (مولف) ابن خلدون ج ۴ ص ۲۱۴ می نویسد که نام وی محمد زیاد بود و او از فرزندان عبیدالله بن زیاد بن ابی سفیان است . (مترجم عربی)

(٢) S. L. Poole: Fasti Arabici VI. Chron. 1887 p. 36 ، و در ۸ سالگی بمرد . نک . ابن خلدون ج ۴ ص ۲۱۲ . (مترجم عربی)

(۳) نک . ابن خلدون ج ۴ ص ۲۱۴ . (مترجم عربی)

(۴) ابن خلدون ج ۴ ص ۲۱۴ می نویسد که نام او قیس بوده است . (مترجم عربی) .

(۵) ادعا می کردند که از نسل ملوک تبابعه یمن هستند .

أسعد [الأول] بن ابراهيم . . . . حدود سنه ۲۸۵ ه

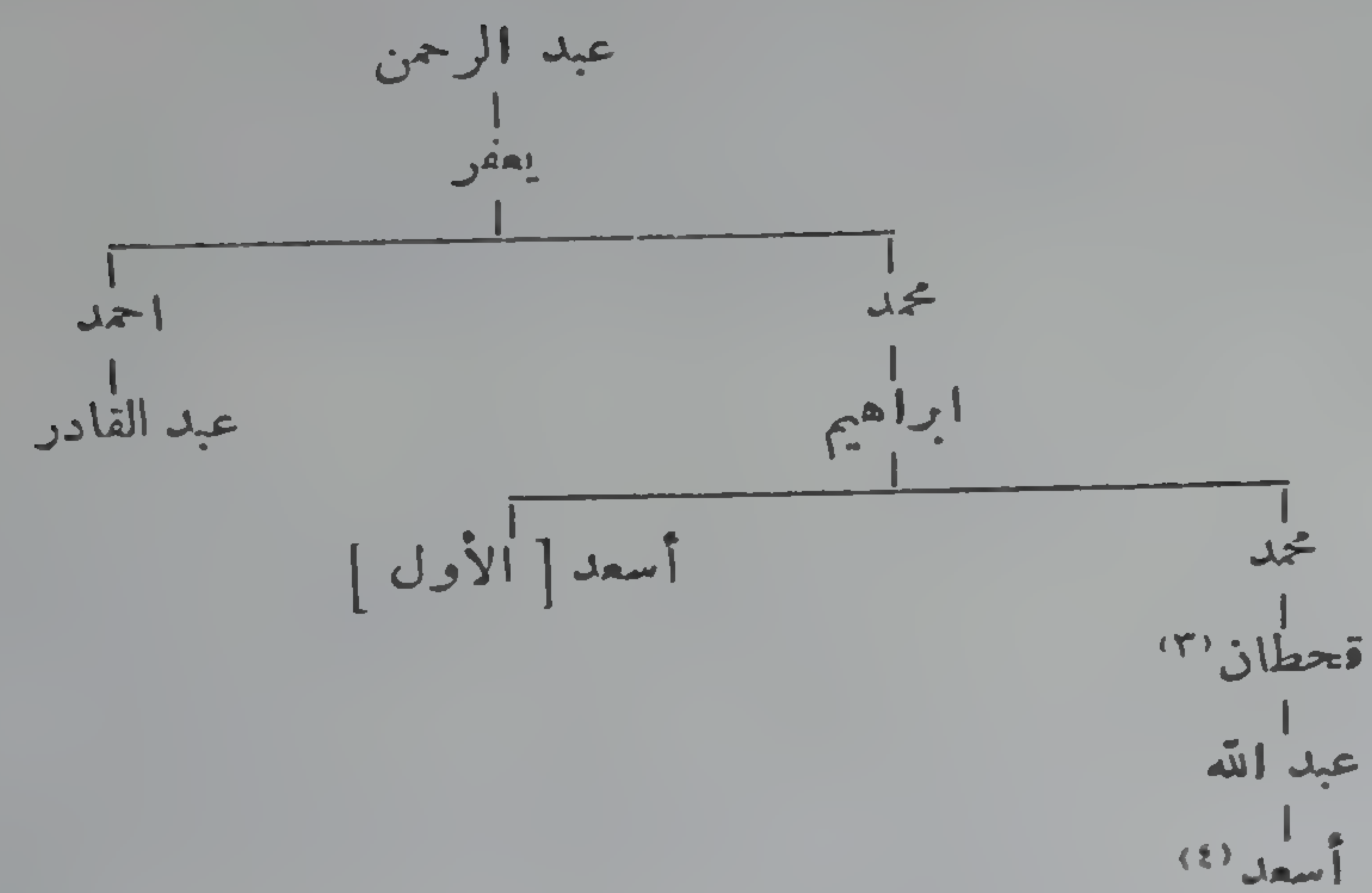
الامام الهادی الرّسّی ۲۸۸

علی بن الفضل القرمطی[۱] ۲۹۹

أسعد بن ابراهیم ، (به حکم باز گشت) ۳۰۳

محمد بن ابراهیم ۳۳۲

عبد الله بن قحطان[۲] ، (تا سنه ۳۸۷) ۳۵۲

مراجع :

H. C. Kay. Yaman, its early mediaeval history 1892.
R. L. Playfair: A History of Arabia Felix (Bombay 1859).
الخزرجی : العقود اللؤلؤیة .

Johannsen: Historia Yemanae.

۹٤ — قرامطه بحرین

أبو سعید الحسن بن بهرام الجنّابی . . . . حدود سنه ۲۸۶ ه

أبو طاهر سلیمان بن أبی سعید الحسن بن بهرام الحجری ، (متوفی سنه ۳۳۲)[۵] . ۳۰۱

سابور بن سلیمان ۳۳۲

الحسن بن أحمد بن بهرام[۶] . . . . حدود ۳۵۰

أبو یعقوب یوسف بن الحسن الجنّابی ، (متوفی سنه ۳۶٦) . . . ۳۵۸

سپس حکومت پنج نفری . . . .

مراجع :

S. de Sacy: Exposé de le Religion des Druses.
Goeje: Mémoire sur les Qarmates du Bahraïn (leide 1862, 1888).
Goeje: La fin de l'Empire des Qarmates du Bahrain (J. As. janv. févr. 1895 p. 5-30).
H. C. Kay: Yaman. p. 307, 308.

(۱) درباره این قرمطیان نک (H. C. Kay, l. c. p. 191-212) اخبار قرامطه یمن به نقل از کتاب السلوک قاضی ابوعبدالله یوسف معروف به بهاء الجندی .
(۲) تهامه را از حسین بن سلامه بگرفت سپس به اطاعت فاطمیان درآمد .
(۳) با دختر علی بن فضل قرمطی زناشویی کرد .
(۴) فرمانروای کحلان .

(۵) ابن خلکان ، (اسلین) ج ۱ ص ۴۲۶ .
(۶) دو دینار از او به تاریخ ۳۶۱ و ۳۶۲ در مصر به دست آمده است . (دارالکتب المصریه ص ۳۳۷) . نام این شهریار در صورت اموال موزه ارمیتاژ ، الحسین محمد آمده است . نک . Ermitage: Inventaire, p. 67.

۹۵ — بنی زُرَیع (بنی الکرم)

(اسماعیلیه در عدن)

الکرم الیامی

(بنی زریع) (۱)

۱ — العباس ، (۴۷۶) (۲)

۲ — زُرَیع ، (حدود ۴۸۰ — ۵۰۴)

۳ — أبو سُعود

۴ — سبأ (۳) ، (متوفی سنه ۵۳۳)

۵ — علی الأعز المرتضی
(۵۳۳ — ۵۳۴)

حاتم (؟) — منصور — عباس — جابر

۶ — محمد المعظم (۴)
(۵۳۴ — ۵۴۸)

• ۷ — عِمران (المُکَرّم) (۵)
(۵۴۸ — ۵۶۰)

منصور — أبو سعود — ۸ — محمد
(بروصایت وزیر یاسر بن بلال بن جریر بود (۶) (۵۶۰ — ۵۶۹)

(بنی مسعود)

(ا) مسعود (۴۸۶ — ۵۰۴) (۲)

منیع — (ب) أبو الغارات

(د) علی — (ج) محمد
(عزل سنه ۵۳۳ ومتوفی سنه ۵۴۵)

تسلط ایوبی . . . . ذو القعده ۵۶۹

مراجع :
St. L. Poole : Br. M. V. Introd. p. XXXVIII s.
H.C. Kay : Yaman p. 64—80, 159, 307.
Zambaur : Contributions III, N° 506.

۹۶ — بنی نجاح

(حبشی‌ها در زبید و کدراء والمهجم و ودیانی) (۷)

۱ — المؤید نجاح ، (اورا علی الصلیحی سنه ۴۵۲ بکشت)	ذو القعده	سنه ۴۱۲ ﻫ
علی الداعی الصلیحی ۴۵۴		
۲ — سعید الأحول بن نجاح ، (متوفی سنه ۴۸۱) ،		۴۷۳
(دوره های تفوق صلیحیان سنه ۴۷۳ — ۴۷۵ ، ۴۷۹ — ۴۸۰ ، ۴۸۱) .		
۳ — أبو الطامی جَیّاش بن نجاح نصیرالدین ، (متوفی در ذی الحجه سنه ۴۹۸) (۸)		۴۸۱
۴ — الفاتك [الأول] بن جَیّاش	محرم	۴۹۹
۵ — المنصور بن فاتك		۵۰۳
۶ — الفاتك [الثانی] بن منصور	حدود	۵۱۷

(۱) ابن خلدون (ج ۴ ص ۲۱۹) نام ایشان را بنی الزریع آورده است

(۲) مکرم الصلیحی او را در عدن بر قرار کرد بشرط آنکه فرمانبردار زنش سیده الحره باشد . نک : تاریخ الیمن لعماره (ص ۴۹) .

(۳) الحافظ خلیفه فاطمی به سال ۵۲۵ او را حکومت داد . وی رقیب خود علی را عزل کرد وبتنهایی برعدن حکومت کرد و پس از چندروز درگذشت

(۴) ابن خلدون (ج ۴ ص ۲۱۹) می نویسد که وی ملقب به الداعی المعظم المتوج سیف أمیرالمؤمنین بود . (مترجم عربی)

(۵) استانلی لین پول دیناری از او (Inedited Arabic coins III J. R. A. S. 1877) ذکر کرده است .

(۶) ابن خلدون (ج ۴ ص ۲۱۹) می نویسد که عماربن یاسر در فرمانروایی از محمد وابوالسعود جدا شد . (مترجم عربی)

(۷) نک . (Kay : Yaman p. 11) والهمدانی « صفة جزیرة العرب » . (مترجم عربی)

(۸) کتابی درباره تاریخ کشورش به نام . " المفیدلاخبار زبید " تالیف کرده است . نک .
وزیرش قسیم الملک ابوسعید خلف بن ابی طاهر . . . . . بن سلیمان بن هشام الاموی است . (مولف) نک ایضا " . تاریخ الیمن لعماره ترجمه Kay ص ۲ . (مترجم عربی)

٧ — الفاتك [الثالث] بن محمد بن الفاتك [الأول] ، (تا سال ٥٥٣ / ٥٥٤ پس از آن بنی المهدی) . . . . شعبان سنه ٥٣١ ه

وزیران بنی نجاح :

(ا) أنيس الفاتکی . . . . حدود سنه ٥٠٠

(ب) من الله الفاتکی ، (متوفی در ١٥ جمادی الأولی ٥٢٤) . ٥١٨

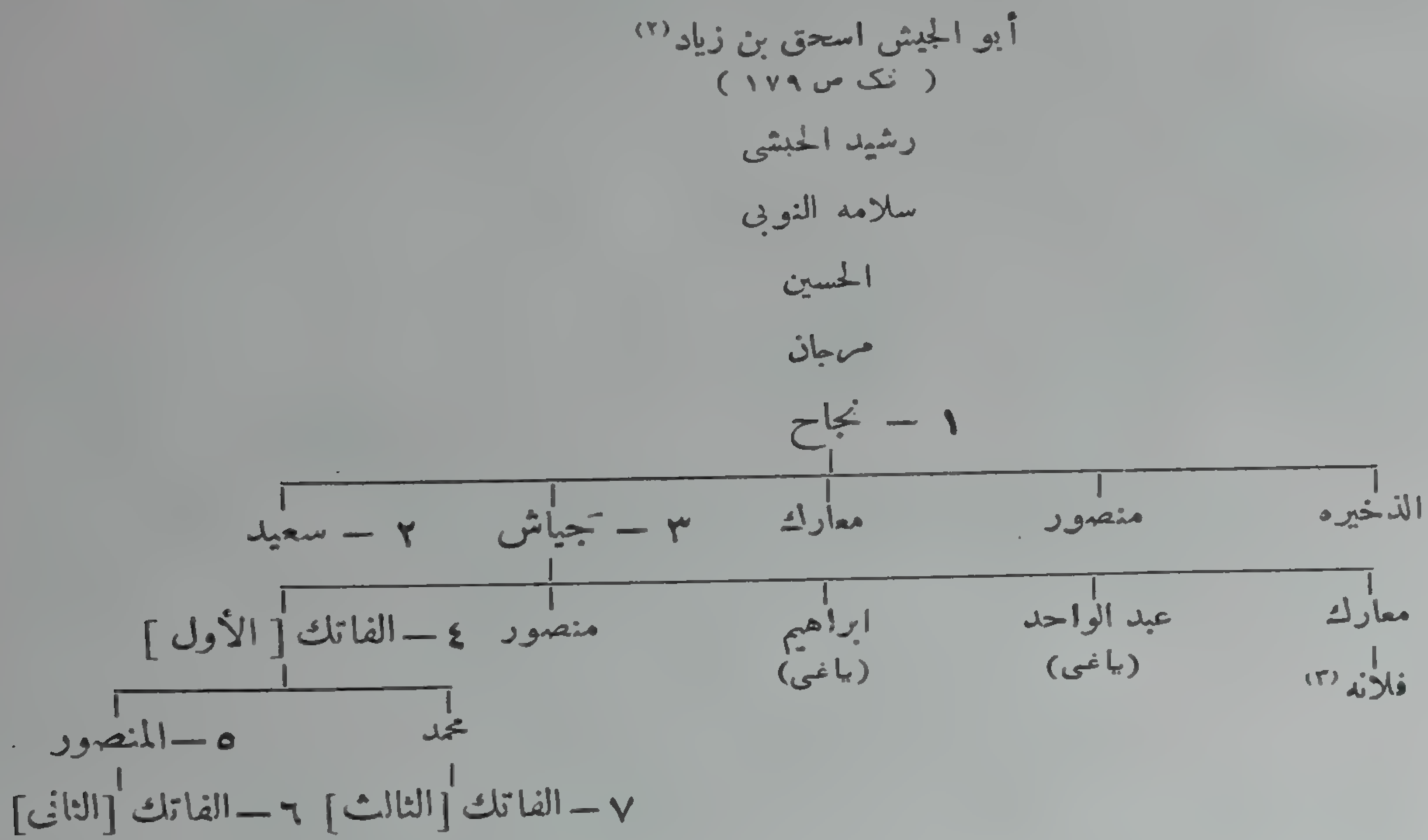
(ج) رزیق الفاتکی[1] ٥٢٤

(د) أبو منصور مفلح الفاتکی ، (متوفی سنه ٥٢٩) . . . —

(ه) أبو محمد سرور الفاتکی ، (متوفی در ١٢ رجب ٥٥١) . ٥٢٩

مراجع : H.C. Kay: Yaman, p. 124 134.

دائرة المعارف الاسلامیة (چاپ فرانسه) « ماده بنی نجاح » (R. Stonthmann)

٩٧ — بنی مهدی

(خوارج درزبید)

أبو الحسن علی بن مهدی بن محمد بن علی بن داود بن محمد بن عبد الله بن محمد[4] بن احمد بن عبد القاهر بن عبد الله بن الأغلب بن أبی الفوارس بن میمون الحمیری الرُّعَینی . . . . سنه ٥٥٣ / ٥٥٤ ه

مهدی بن علی ، (متوفی در غره ذی القعده ٥٥٨) ٥٥٤

عبد النبی بن علی (تا سنه ٥٦٩)[5] . . . . ذو القعده ٥٥٨

مراجع : St. L. Poole: Br. M. V. Introd. XXXIX.
Johannsen: Historia Jemanae p. 137.
H. C. Kay: Yaman p. 95, 157.

---

(١) ابن خلدون ج ۴ ص ۲۱۸ نام اورازریق آورده است . (مترجم عربی)

(٢) نکشجره نسب این خاندان درتاریخ یمن ازتوابع عماره (ترجمه Kay ص ١١٦) (مترجم عربی)

(٣) باوزیرمن الله فاتکی زناشویی کرد.

(۴) نک . ابن خلدون ج ۴ ص ۲۲۵ . (مترجم عربی) .

(۵) تورانشاه اول پسرایوب که برادربزرگ صلاح الدین ایوبی بودوالمعظم لقب داشت اوراشکست داده وازحکومت برکنار ساخت . نک . همین‌کتاب ایوبیان شماره ۷۶.

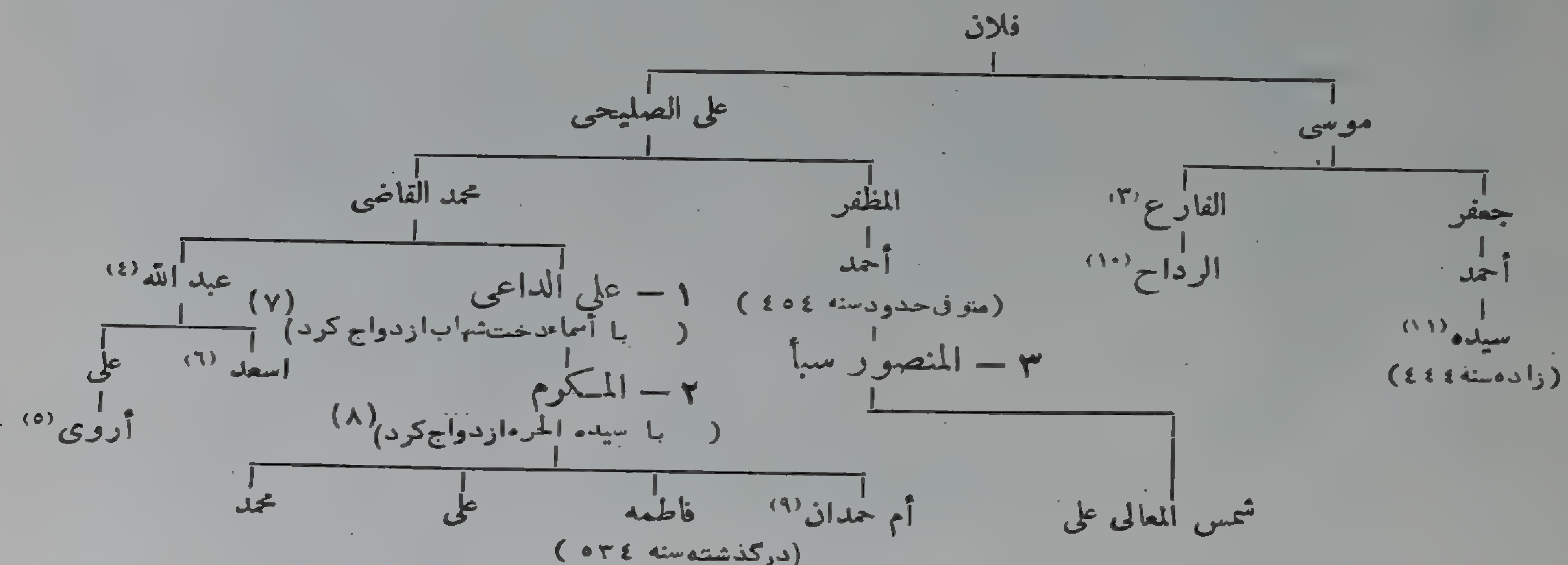
۹۸ — صلیحیان

شیعه در صنعاء

(درزبید از ۴۵۲ الی ۴۷۳ واز ۴۷۵ الی ۴۷۹ و۴۸۱)

۱ — أبو کامل علی بن محمد الداعی [1]	سنه ۴۲۹ هـ
استیلاء بر مکه	۴۵۵
۲ — المکرم احمد بن علی [2]	۴۷۳
۳ — المنصور أبو حمیر سبأ بن احمد بن مظفر بن علی، (متوفی سنه ۴۹۲)	۴۸۴
همدانیان	۴۹۲

مراجع : H. C. Kay : Yaman p. 19-49, 145, 307 s.
St. L. Poole : Br. M. V. Introd. XXXVI.
دائرة المعارف الاسلامیة، (چاپ فرانسه) «مادة الصلیحیین» (F. Krenkow)

۹۹ — همدانیان در صنعاء

حاتم بن الغشیم الهمدانی		سنه ۴۹۲ هـ
عبد الله بن حاتم		۵۰۲
معن بن حاتم		۵۰۴
هشام بن قُبَیْت	حدود	۵۱۰
الحماس بن قُبَیْت		
حاتم بن الحماس		
حاتم بن احمد بن عمران بن الفضل، (او را المتوکل الرسی فراری کرد)		۵۴۵
علی الوحید بن حاتم، (تا سنه ۵۶۹)		۵۵۶

مراجع : St. L. Poole : Br. M. V. Introd. XXXVII-VIII

(۱) سعیدالنجاحی اورادر۱۲ ذی قعده سال ۴۷۳ بکشت در باره تاریخ صحیح این واقعه نک (H.C. Kay l.c. p. 30 et 252) و (Zambaur : Contributions III. p. 58) وابن‌خلکان (ج ۱ ص ۳۶۸) و (اسلین) ج ۲ ص ۳۴۴

(۲) ازسال ۴۸۰ دردی جبله اقامت داشت ودرسال ۴۸۴ درگذشت . نک . ابن خلدون ج ۴ ص ۲۶۵ (مترجم عربی)

(۳) نک . تاریخ الیمن لعماره ص ۲۸ (مترجم عربی)

(۴) دولت خودرادر۴۵۸ درذی جبله تاسیس کرد.

(۵) این شاهزاده خانم در۵۶۹ درذی جبله توسط همدانیان محاصره شد.

(۶) نک . تاریخ الیمن لعماره ص ۳۷ . (مترجم عربی)

(۷) در۴۷۹ بمردوپدرش شهاب دایی‌علی الداعی بود.

(۸) وی وارث عدن بودوآنرادر۴۷۶ به بنی زریع واگذارکرد.

(۹) باپسرعمویش شمس المعالی زناشویی کردودر۵۱۶ درگذشت.

(۱۰) باپسرعمویش احمدبن جعفرزناشویی کرد.

(۱۱) در۴۴۴ زائیده شدودر۴۶۱ بامکرم زناشوئی‌کردودر۵۳۲ درگذشت . ابن خلکان (ج ۴ ص ۲۱۵) می نویسدکه نامش سیده بوده است . (مترجم عربی)

ایوبیان دریمن

٥٦٩ — ٦٢٥

(نک : ص١٥٢)

١٠٠ — بنی رسول در یمن

(در شهرهای زبید وعدن والمهجم وثبات وتعز سکه ضرب میشده است)

	١ — الملك المنصور نور الدين عمر بن علی (١)		سنه ٦٢٦ ﻫ
● △	٢ — الملك المظفر شمس الدين يوسف [الأول] بن عمر (٢)	ذو القعده	٦٤٧
△	٣ — الملك الأشرف ممهد الدين أبو الفتح عمر [الثانی] بن يوسف	رمضان	٦٩٤
● △	٤ — الملك المؤيد هزبر الدين داود بن يوسف	صفر	٦٩٦
● △	٥ — الملك المجاهد سيف الدين علی بن داود	ذو الحجه	٧٢١
● △	٦ — الملك الافضل ضرغام الدين العباس بن علی	جمادی الآخر	٧٦٤
●	٧ — الملك الاشرف ممهد الدين اسماعيل [الاول] بن العباس	رمضان	٧٧٨
●	٨ — الملك الناصر صلاح الدين احمد بن اسماعيل	ربيع الثانی	٨٠٣
	٩ — الملك المنصور عبد الله بن احمد	جمادی الاولی	٨٢٧
	١٠ — الملك الاشرف اسماعيل [الثانی] بن احمد	جمادی الأولی	٨٣٠
	١١ — الملك الظاهر يحيی بن اسماعيل	جمادی الآخر	٨٢١
	١٢ — الملك الاشرف اسماعيل [الثالث] بن يحيی	شعبان	٨٤٢
	١٣ — الملك المظفر يوسف [الثانی] بن عمر بن اسماعيل [الاول]	شوال	٨٤٥

اینان رقیب هم ومدعی حکومت برای خود بودند :

الملك المفضل محمد	٨٤٦
الملك الناصر عبد الله	٨٤٦
الملك المسعود ، (تا سنه ٨٥٨)	٨٥٤
الملك المؤيد الحسين	٨٥٥
بنی طاهر	٨٥٨

مراجع :

Johannsen : Historia Jemanae

H. Nützel : Die Münzen der Rasuliden, (Zeitschr. f. Num. 1892, p. 81 à 156).

M. van Berchem : Notes d'Archéologie Arabe III (J. As. janv. févr. 1904 p. 12.

H. C. Kay : Yaman p. XII.

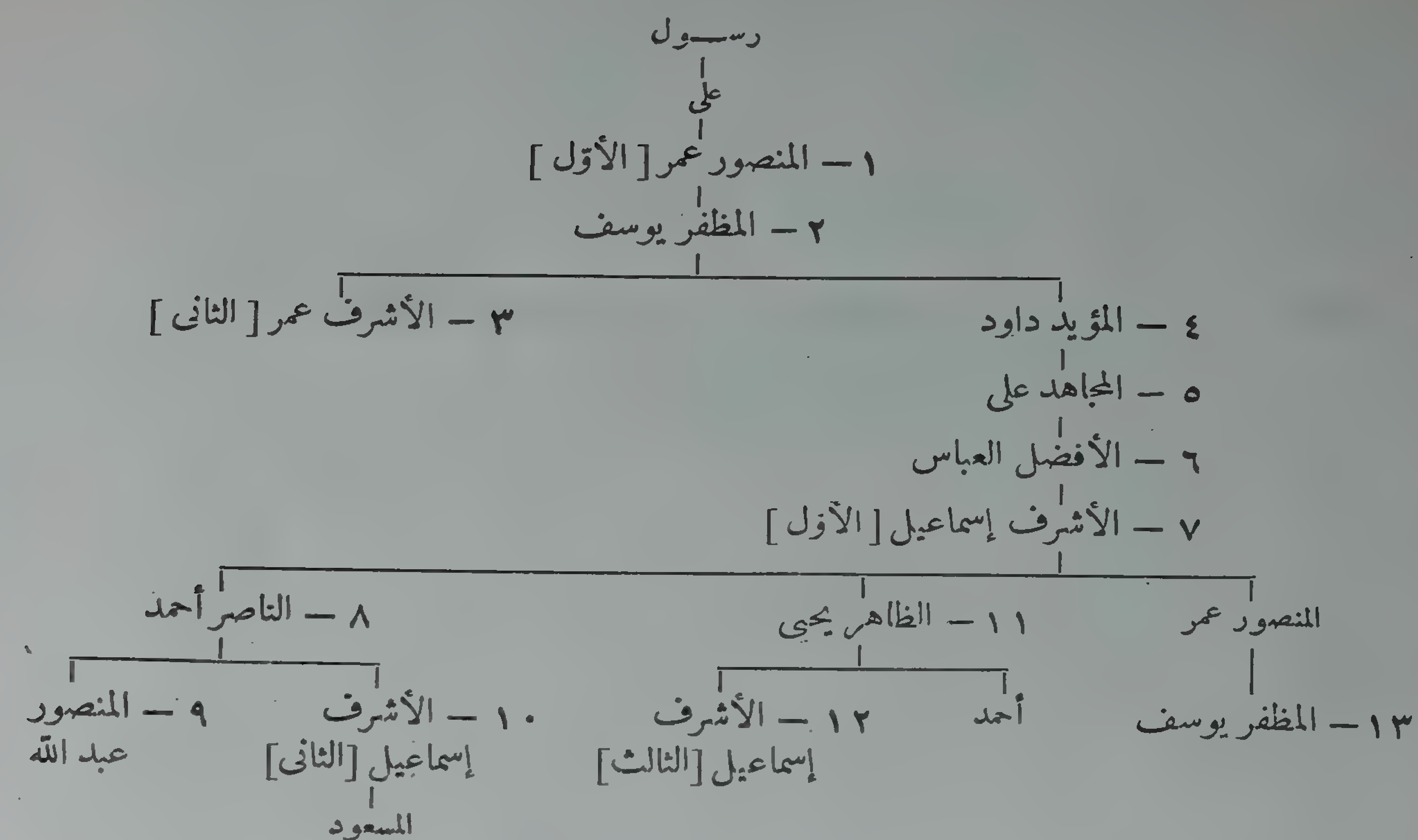
St. L. Poole : Br. M. V. Introd. XL et p. 122.

الخزرجی : العقود اللؤلؤية .

(١) علی بن رسول ازجانب مسعود صلاح یوسف بن کامل ایوبی ازسال ٦١٩ تا ٦٢٥ فرمانروای مکه بود .

(٢) ظفار راازسالم بن ادریس بن احمد بن محمد درسال ٦٧٨ بگرفت .

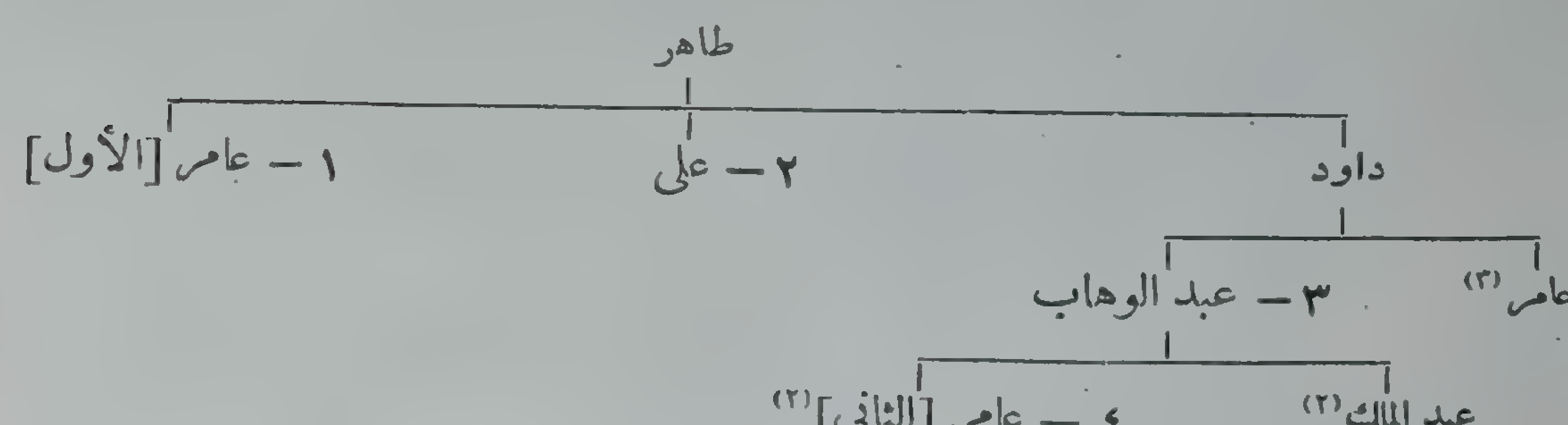
(دنباله بنی رسول)

۱۰۱ — بنی طاهر در یمن

(عدن وزبید)

الملك الظافر صلاح الدین عامر [الاول] بن طاهر درزبید) ، (متوفی سنه ۸۷۰)	سنه ۸۵۰ ﻫ
الملك المجاهد شمس الدین علی (درعدن) ، (توفی سنه ۸۸۳.)	۸۵۳
الملك المنصور تاج الدین عبد الوهاب بن داود [1]	۸۸۳
الملك الظافر صلاح الدین عامر [الثانی] ، (زبیدرا سنه ۹۲۲ وتعزرا سنه ۹۲۳ ازدست داد)	۸۹۴
قانصوه الغوری	۹۲۲
حکم عثمانی	۹۲۳—۱۰۴۲

مراجع : St. L. Poole : Br. M. V. Introd. XI.

(۱) در دائره المعارف اسلام (چاپ اول به زبان فرانسه ج ۱ ص ۶۷) وی عبدالوهاب بن علی آمده است .
(۲) درجنگ باچرکسان در ۲۳ ربیع الثانی سال ۹۲۳ کشته شدند .
(۳) عثمانیان درسال ۹۴۵ اوراکشتند .

۱۰۲ — چرکسان در یمن

الحسین الـکردی، (سردارقانصوه الغوری ومتوفی سنه ۹۲۳)	سنه ۹۱۷ هـ
استیلای أبو نمی محمد الثانی شریف مکه بر زبید : ۱۹ جمادی الأولی ۹۲۲ (نک :ص ۳۳)	
برسبای (غلام اولی) ، (استیلای بر تعز در ٦ صفر سنه ۹۲۳ متوفی در جمادی الآخر سنه ۹۲۳)	۹۲۳
اسکندر ، (سلیم اول اورابرسمیت شناخت وولی کمال بگ سنة ۹۲۷ معزولش کرد)	۹۲۳

۱۰۳ — روملی اوند در یمن[1]

کمال بگ (سربازانش او را سنه ۹۳۰ کشتند)	۹۲۷
اسکندر	۹۳۰
حسین بگ	
روملی مصطفی	۹۳۲
خیر الدین	۹۳٤
مصطفی	۹۳٥
سید علی بگ ، (چند ماه)	۹۳٦
اسکندر ، (متوفی سنة ۹٤۱)	۹۳۷

مراجع :

Wüstenfeld : Jemen im XI. (XVII.) Jahrhundert, (Goettingen 1884).
Sachau : Verzeichnis, Nos 46 à 48 p. 22, 23.
Hammer : Geschichte des osmanischen Reiches.

۱۰٤ — ولات عثمانی در یمن

(۹٤۳ — ۱۰٤٥)

بهرام بگ		سنة ۹٤۳ هـ
مصطفی بگ		۹٤۷
مصطفی نشار[2] ، (بیگلر بیک)		۹٤۸
أویس پاشا[3] ، (مقتول در ربیع الآخر سنه ۹٥٤)		۹٥۲
فرهاد	شوال	۹٥٤
أوزدمر[4] ، (عزل در محرم سنه ۹٦۳)	جمادی الأولی	۹٥٦
مصطفی پاشا ، (برای بار دوم) . . . . ۲۰ صفر سنه ۹٦۳		
قره مصطفی شاهین		۹٦۷
محمود ، (ترک آنجا در رجب سنه ۹۷۲ ومتوفی در جمادی الآخر سنه ۹۷٥) .	صفر	۹٦۸
رضوان بن مصطفی شاهین ،ولایت را دوقسمت کرد.	رجب	۹۷۲
مراد کور ، (تنها در تهامه)		۹۷۳

(۱) لوند به معنی لشکریان ترک وبه ویژه چرکسان ترک بودند که درنیروی دریایی آناطولی خدمت می کردند.
(۲) نک . عاطف پاشا. " یمن تاریخی ص ٦۲ ". (مترجم عربی)
(۳) فرمانروایانی که پس ازوی به فرمانروایی رسیدندلقب پاشا یافتند.
(٤) نک . عاطف پاشا. " یمن تاریخی ص ٥٤" . (مترجم عربی)

حسن ، (خلیفه رضوان) ، (آنجاراالاه مصطفى پاشابراى دومين بارفتح كرد) .	صفر	سنه ٩٧٥ هـ
أوزدمر أُغلو عثمان		٩٧٥
جسن ، (برای بار دوم) ٩٧٦		
بهرام بن مصطفى شاهين		٩٧٦
مراد	جمادى الآخر	٩٨٤
حسن بن حسين ، (٢٥ سال حكم كرد)[1] ، (متوفى در ١٦ رجب سنه ١٠١٦)	جمادى الأولى	٩٨٨
سنان	٢٨ رجب	١٠١٢
جعفر	١٩ ربيع الثانى	١٠١٦
ابراهيم ، (متوفى در ٢٥ جمادى الآخر سنه ١٠٢٢)	صفر	١٠٢٢
جعفر ، (براى بار دوم)	جمادى الآخر	١٠٢٢
محمد	صفر	١٠٢٦
فضل الله	رجب	١٠٣١
حيدر		١٠٣٣
قانصوه پاشا[2] ، (آخرين پاشاها) ، (تا گزير آن كشور را در ٣ جمادى الأولى سنه ١٠٤٥ ترک کرد)	٢٢ محرم	١٠٣٩
حكومت أئمه صنعاء ١٠٤٥		
عثمانيان يمن را پس گرفتند ١٢٨٩		

مراجع : Wüstenfeld : Jemen im XI (XVII). Jahrhundert, (Goettingen 1884).
Sachau : Verzeichnis N° 51, p. 23.

١٠٥ — بنى الرسّى

(ائمه زيدى در صعده وصنعاء)

دوره أوّل :

أبو محمد القاسم الرسّى ترجمان الدين بن ابراهيم طباطبا ، (متوفى سنه ٢٤٦)		سنه ٢٤٦ هـ
الحسين بن القاسم		٢٨٠
١ — الهادى إلى الحق يحيى بن الحسين بن القاسم ، (متوفى در ذى الحجه سنه ٢٩٨)[3]	ذو الحجه	٢٩٨
٢ — المرتضى[4] أبو القاسم محمد بن يحيى ، (عزل حكم سنه ٣٠١ ومتوفى سنه ٣١٠)		٣٠١
٣ — الناصر أحمد بن يحيى ، (متوفى سنه ٣٢٥)[5]		—
٤ — المنتخب الحسين بن أحمد ، (متوفى سنه ٣٢٤)		٣٢٤
٥ — المختار أبو محمد القاسم بن أحمد[6]		—
٦ — المنصور يوسف الداعى بن يحيى		
٧ — القاسم المنصور بن على الإليانى ، (متوفى سنه ٣٩٣)		٣٩٣
٨ — المهدى الحسين بن القاسم المنصور		—
جعفر بن القاسم المنصور		

(١) نک كتاب (A. Rutgers وبررسى خاص او Historia Jemanæ sub Hasano Paçha : Lugd. Bat. 1838

(٢) نک . عاطف پاشا" يمن تاريخى ص ١٠١" . (مترجم عربى) .

(٣) نک . . Zambaur : Contributions I, Nos 67, 68.

(٤) محتمل است كه او همان الراضى باشد كه نام وى بر مسكوكات آمده نک Br. M. V. p. 127. N° 363

(٥) Zambaur : Contributions I, N° 69

(٦) ابوالقاسم الضحاک الهمدانى درسال ٣٤٤ او را شكست داد . (مولف) . نک . ابن خلدون ج ٤ ص ١١١ . (مترجم عربى)

أبو هاشم الحسن بن عبد الرحمن			سنه ۴۲۶ ه
الناصر أبو الفتح الديلمی بن الحسين بن محمد [۱]	۴۳۰		
استيلای صليحيان بر صنعاء	۴۵۴		
عمران بن الفضل ، (حاكم صليحی)	۴۸۰		
سبأ بن أحمد ، (حاكم صليحی) ، (نک : ص۱۸۳)			
حاتم بن الغشيم الهمدانی ، (نک :ص ۱۸۳)	۴۹۲		
عبد الله بن حاتم ، (نک :ص۱۸۳)	۵۰۲		
معن بن حاتم ، (نک :ص ۱۸۳)	۵۰۴		
حميد الدوله حاتم بن أحمد بن عمران بن الفضل	۵۳۲		
المتوكل أحمد بن سليمان بن محمد ، (متوفی سنه ۵۶۶) ، (رسيون برای مدتی كوتاه برسركار آمدند)			۵۳۲
علی الوحيد بن حاتم ، (اورا تورانشاه (الأول) ا أيوبی سنه ۵۶۹ فراری ساخت نک ص ۱۵۲)			۵۵۶

دورۀ دوم :

المنصور عبد الله بن حمزه ، (زاده سنه ۵۶۱ ومتوفی در محرم سنه ۶۱۴) ، صنعاء راپس گرفته	۵۹۴		۵۹۳
الناصر عز الدين محمد بن عبد الله ، (درصعده تا سنه ۶۲۳)		محرم	۶۱۴
الهادی نجم الدين يحيي بن حمزه	۶۱۴		
المهدی أحمد بن الحسين بن أحمد بن القاسم ، (متوفی سنه ۶۵۶)[۲]			۶۲۳
المتوكل شمس الدين أحمد بن عبد الله بن حمزه			۶۵۶
المنتصر داود		حدود	۶۸۰
(شاخهای از خويشاوندان دور كه نسبشان مشكوک است).			
أحمد الامام			۶۴۶
أبو محمد الحسن			—
يحيي بن محمد			—
حسين بن فلان			
ابراهيم بن أحمد			۶۷۰
المُطَهَّر بن يحيي ، (ضد المنتصر داود ، متوفی سنه ۶۹۷)			۶۷۴
محمد بن المُطَهَّر			۶۹۷
المُطَهَّر بن محمد			—
صلاح الدين بن المُطَهَّر [۳].			—

مراجع :

H. C. Kay: Yaman p. 184, 314 ss.
Sachau: Verzeichnes Nos 46 et 47, p. 22
Strothmann: Das Staatsrecht der Zaiditen (Strasbourg 1912, p. 106-9.
محمد بن علی الشوكانی : البدر الطالع بمحاسن من بعد القرن السابع .

(۱) ابوكامل علی الصليحی درسال ۴۴۰ اورابكشت . نک . شماره ۹۸ صيليحيان .
(۲) Br. M. V. p. 128، نسب اومشكوک است نک H. C. Kay, l. c. p. 319، بنابرسنت ، درهمان روزی كه المستعصم بالله آخرين خليفه عباسی كشته شد او نيز بمرد .
(۳) نک . البدرالطالع ج ۲ ص ۳۱۱ . (مترجم عربی)

۱۰۶ – أئمه صنعاء

(دولت جدید)

۱ – القاسم المنصور بن محمد بن علی بن محمد ، (متوفی در ۱۵ ربیع الأول سنة ۱۰۲۹)	حدود سنه	۱۰۰۰ھ
۲ – المؤید محمد بن القاسم ، (متوفی در ۲۷ رجب سنه ۱۰۵۴)	ربیع الأول	۱۰۲۹
۳ – المتوکل اسماعیل بن القاسم ، (متوفی در ٤ جمادی الآخر سنه ۱۰۸۷) .	رجب	۱۰۵٤
أحمد بن القاسم ، (مدعی حکم) . . . . ۱۰۵٤ — ۱۰۵۵		
٤ – المهدی أحمد بن الحسن ، (متوفی در ۱۲ جمادی الآخر سنه ۱۰۹۲) . .	جمادی الآخر	۱۰۸۷
٥ – الهادی محمد بن اسماعیل ، (متوفی در ۳ جمادی الآخر سنه ۱۰۹۷) . .	جمادی الآخر	۱۰۹۲
٦ – المهدی محمد بن أحمد بن الحسن	جمادی الآخر	۱۰۹۷
یوسف بن اسماعیل ، (مدعی حکم برای مدت کوتاه) . . ۱۰۹۷		
الناصر محمد بن الحسین (؟)		
۷ – المتوکل القاسم بن الحسین بن أحمد		۱۱۲۸
۸ – المنصور الحسین بن المتوکل		۱۱۳۹
۹ – الهادی المجید محمد بن علی بن الحسین (؟)		۱۱۳۹
المنصور ، (برای بار دوم) ۱۱٤۰		
۱۰ – المهدی العباس بن الحسین بن القاسم المتوکل (؟)		۱۱٦۰
۱۱ – المنصور علی	حدود	۱۱۹۰
۱۲ – المهدی أحمد بن الحسین بن القاسم المتوکل (؟)		۱۲۲۱
المنصور علی (؟)		—
المهدی القاسم		۱۲٥۷
محمد بن یحیی ، (به اطاعت عثمانیان درآمد . معزول گشت و سپس کشته شد)		۱۲٦۱
عثمانیان شهر صنعاء را باز گرفتند		۱۲۸۹
یحیی حمید الدین ، (قیام کرد سپس استقلال خود را در صعده اعلام کرد)		۱۳۰۸
یحیی بن محمد بن یحیی حمید الدین ، (حکم در صعده تا سنه ۱۳۳۰ سپس شهاره نزدیک صنعاء)		۱۳۲۲
امامت محمد البدر سپس انقلاب عبدالله السلال (مترجم فارسی)		

مراجع :

H. C. Kay: Yaman.

Wüstenfeld: Sufiten und Imame in Jemen.

Wüstenfeld: Jemen im XI (XVII.) Jahrhundert.

C. Niebuhr: Beschreibung von Arabien. (Amsterdam 1774 p. 170).

Hammer: Geschichte des osmanischen Reiches. II 379 ss.

C. Ritter: Erdkunde XII 755.

Handbook of Arabia, Intr. Dep. War off. (Londres 1916, I. 35, 36).

محمد بن علی الشوکانی : البدر الطالع بمحاسن من بعد القرن السابع (مترجم عربی)

١٠٧ — بنی سعود

(وهابیون در نجد و حجاز)

(پایتخت: الدرعیه سپس ریاض ، قلمروشان: خرج ، حریق ، افلاج ، دواسر ، عریض ، وشم وسدیر ، القاسم والحسا)

١ — محمد بن سعود[١] . . . . سنه ١١٥٩ هـ

٢ — عبد العزیز بن محمد[٢] ، (اورا یک شیعی در ١٩ رجب سنه ١٢١٨ کشت) . . ١١٧٩

٣ — سعود بن عبد العزیز ، (متوفی در ١٠ جمادی الاولی سنه ١٢٢٩)[٣] . . ١٩ رجب ١٢١٨

٤ — عبد الله بن سعود[٤] ، (سراو رادر قسطنطنیه در ربیع الاول سنه ١٢٣٤ ابریدند) ١٢٢٩

حکم مصری[٥] . . . . ١٢٣٤ — ١٢٣٨

٥ — ترکی بن عبد الله ، (مقتول در رمضان سنه ١٢٤٨)[٦] ١٢٣٨

٦ — فیصل بن ترکی ، (او را به مصر از شوال سنه ١٢٥٤ إلی ١٢٦٠ تبعید کرد). ١٢٤٨

٧ — خالد بن سعود (دورهٔ فترت) ، (متوفی سنه ١٢٧٧) ١٢٥١ — ١٢٥٣

٨ — عبد الله بن ابراهیم ، (دورهٔ فترت) ، (متوفی سنه ١٢٦٠) ١٢٥٤ — ١٢٦٠

فیصل بن ترکی ، (برای بار دوم) ، (متوفی سنه ١٢٨١) . . . ١٢٦٠

٩ — عبد الله بن فیصل ١٢٨١

١٠ — سعود بن فیصل ، (متوفی در ربیع الاول سنه ١٢٨٨) ١٢٨٣

عبد الله بن فیصل ، (برای بار دوم) ١٢٨٨

اسیر در ربیع الاول سنه ١٣٠٢ ومتوفی سنه ١٣٠٧) . . . . .

١١ — محمد غزلان بن مسعود ، (برای مدتی کوتاه) ١٣٠٢

١٢ — عبد الرحمن بن فیصل ، (برای مدتی کوتاه) ١٣٠٢

عبد الله بن فیصل ، (بار سوم برای مدتی کوتاه) . . . ١٣٠٣

عبد الرحمن بن فیصل (برای بار دوم)[٧] ١٣٠٤

١٣ — محمد المطوع بن فیصل ، (حاکم اسمی) ١٣٠٧

١٤ — عبد العزیز بن عبد الرحمن ، . . . . . . ذوالحجه ١٣١٩

شهر الریاض را بگرفت ١٣١٩

مراجع :

Handbook I, p. 354.

R. Hartmann : Die Wahhabiten, ZDMG 1924, p. 176-213.

دائرة المعارف الاسلامية (چاپ فرانسه) « ماده الوهابية » (Q. S. Margoliouth)

١٠٨ — بنی رشید در حائل

(جبل شمار ، جبل اجا ، سلماء ، تیماء)

١ — عبد الله بن علی بن رشید ، (حاکم وهابی) . . . . سنه ١٢٤٨ هـ

استقلال خود را اعلام کرد ١٢٥٢

٢ — طلال بن عبد الله ، (زاده سنه ١٢٣٥) ١٢٥٩

---

(١) محمد بن عبدالوهاب صاحب مذهب وهابیه را در سال ١١٥٧ به دربار خود پذیرفت .

(٢) در سال ١٢١۶ به شهر مقدس کربلا حمله کرد و در ٨ محرم سال ١٢١٨ به شهر مکه در آمد .

(٣) از سال ١٢٠١ نایب السلطنه بود و در ذی القعده ١٢٢٥ برای بار دوم مکه را بگرفت .

(۴) در هفتم ذی القعده سال ١٢٣٣ درعیه را بگرفت .

(۵) مشاری بن سعود از سال ١٢٣۴ تا ١٢٣۵ در درعیه مستقر گشت .

(۶) او را مشاری بن عبدالرحمن بن مشاری بن حسن بکشت و شهر ریاض پایتخت جدید شد .

(٧) در ١٣٠٧ از بنی رشید شکست یافت .

		سنه ۱۲۸۴ ﻫ
۳ — متعب بن عبد الله ، (متوفی سنه ۱۲۸۶)		۱۲۸۶
۴ — بندر بن طلال ، (متوفی سنه ۱۲۸۶)	۲۰ رمضان	۱۲۸۶
۵ — محمد بن عبد الله		۱۳۱۴
۶ — عبد العزیز بن متعب ، (متوفی در محرم سنه ۱۳۲۳)	محرم	۱۳۲۳
۷ — متعب [الثانی] بن عبد العزیز ، (حکم نه ماه)	ربیع الثانی	۱۳۲۳
۸ — سلطان بن حمود ، (متوفی در ربیع الثانی سنه ۱۳۲۶)	ربیع الثانی	۱۳۲۶
۹ — سعود بن حمود ، (متوفی در رمضان سنة ۱۳۲۶)	رمضان	۱۳۲۶
۱۰— سعود [الثانی] بن عبد العزیز ، (زاده سنه ۱۳۱۶) ،		
استیلای بر مکه	۱۳۴۲	

مراجع :

J. L. Burckhardt : Essai sur l'histoire des Wahhabites, 1835.
Huart : Histoire des Arabes, II, 283-303.
Barthold : Musulmanskia Dynastü, Pet. 1899, p. 288.
Alois Musil : Eben Rasid (Ost. Monatschrift für den Orient, 43. gg.
(Nouvelle Edition :, Zur Zeitgeschiche von Arabien. Wien 1918.
Handbook of Arabia : Int. Dep. War off. Londres 1916, 1, 354
(Nadjd) 378 (Djabal Schammâr) 382, 383.
دائرة المعارف الاسلامية (چاپ فرانسه) «مادة الوهابية» (Q.S. Margoliouth).

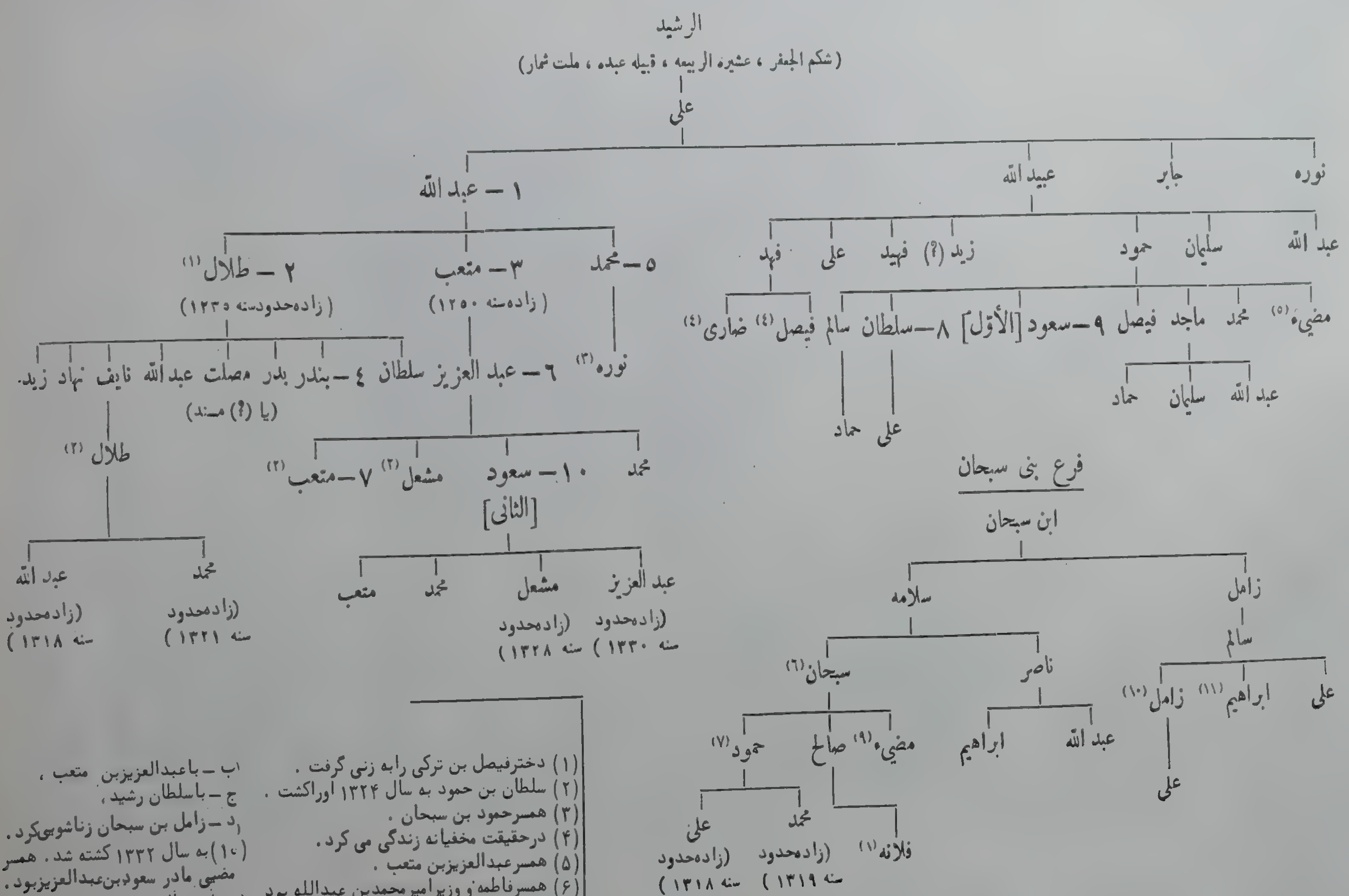
۱۰۹ — بنی جلندی یا بنی عماره

(إباضیا نذ عمان ، پایتخت نزوی[۱])

		سنه ۱۳۵ ﻫ
جلندی بن مسعود الازدی[۲]		۱۳۷
دوره فترت	حدود	۱۴۵
محمد بن عفان الأزدی		۱۸۵
الوارث بن کعب الیحمدی		۱۹۲
غسان بن عبد الله		۲۰۸
عبد الملك بن حمید الأزدی		۲۲۶
مهنّا بن جعفر الیحمدی		۲۳۷
الصلت بن مالك الازدی		۲۷۳
راشد بن نضر		۲۷۷
عـزّان بن تمیم		۲۸۴
محمد بن الحسن		۲۸۵
عـزّان بن خضر		۲۸۶
عبد الله بن محمد		۲۸۷
الصلت بن القاسم		۲۸۷
محمد بن الحسن ، (برای بار دوم)		

(۱) وی همان جلندی بن مسعودبن جیفربن جلندی الازدی است . نک . ابن اثیرج ۵ ص ۲۷۵. (مترجم عربی)
(۲) نک . ابن اثیرج ۸ ص ۴۷۵ . (مترجم عربی)

بنی رشید

(۱) دخترفیصل بن ترکی رابه زنی گرفت .
(۲) سلطان بن حمود به سال ۱۳۲۴ اوراکشت .
(۳) همسرحمود بن سبحان .
(۴) درحقیقت مخفیانه زندگی می کرد.
(۵) همسرعبدالعزیزبن متعب .
(۶) همسرفاطمه و وزیرامیرمحمدبن عبدالله بود
(۷) نک . پاورقی سوم شجره نسب بنی رشید.
(۸) همسرامیر سعودبن عبدالعزیز .
(۹) الف — بامحمدبن عبدالله ،
ب — باعبدالعزیزبن متعب ،
ج — باسلطان رشید ،
د — زامل بن سبحان زناشویی‌کرد .
(۱۰) به سال ۱۳۳۲ کشته شد . همسر مضیٰ مادر سعودبن‌عبدالعزیزبود .
(۱۱) به سال ۱۳۳۲ کشته شد .

الحسن بن سعید	سنه ۲۸۷ ﻫ
الحواری بن مطرف	۲۹۲
عمر بن محمد بن مطرف	۳۰۰
محمد بن یزید الکندی	—
مُلاّ البحری[۱]	—
سعید بن عبد الله بن محمد بن محبوب[۲] ، (متوفی سنه ۳۲۸)	—
راشد بن الولید	۳۲۸
• أبو محمد (یا مطلب) رضوان بن جعفر ، (تا سنه ۳۶۲)[۳]	حدود ۳۴۰
الخلیل بن شادان بن الصلت بن مالك الخروصی[۴]	۴۰۰
راشد بن سعید ، (متوفی سنه ۴۴۵)	—
حفص بن راشد	۴۴۵
راشد بن علی ، (متوفی سنه ۴۴۶)	۴۴۵
أبو جابر موسی بن موسی ، (متوفی سنه ۵۴۹)	—
حکم بنی نبهان ۵۴۹ — ۸۰۹	
مالك بن علی الحواری ، (متوفی سنه ۸۳۳)	۸۰۹

مراجع :

History of Imâms and Seyyids of Oman by Salîl ibn Razîk (transl. by G. P. Badger, London 1871. Hakluyt-Society N° XLIV p. CXXV et 407).

Barthold : Musulmanskia Dynastii, p. 284, 285.

Bibl. Geogr. A. I, p. 26.

Tiesenhausen : Mélanges de Numismatique Orientale (Revue Num. Belge 1875) p. 35, N° 93.

Blau Nachlese, II, p. 27.

Bergmann : Zur Muhammedanischen Münzkunde, (Num. Zeitschr. Vienne 1876. VIII 38).

Tornberg : Symbolæ, I, III, IV.

CL. Huart : Histoires des Arabes, II, p. 281.

نور الدین عبد الله بن حمید السالمی : تحفة الأعیان بسیرة أهل عمان (قاهره ۱۳۵۰ ﻫ) . (مترجم عربی)

۲۱۰ — بنی وجیه در عمان

	—
یوسف بن وجیه ، (تا سنه ۳۳۲)	سنه ۳۳۲ ﻫ
نافع ، (غلام یوسف بن وجیه)	۳۳۳
• محمد بن یوسف ، (تا سنه ۳۴۰ تقریبا)	

مراجع : A. Markoff : Catalogue-Inventaire Ermitage p. 342.

(۱) نک . السالمی (تحفة الأعیان بسیرة أهل عمان ج ۱ ص ۲۲۹) (مترجم عربی)

(۲) نک . تحفه الأعیان ، ج ۱ ص ۲۳۴ . (مترجم عربی)

(۳) دراهمی ازهزومربوط به سالهای ۳۴۲ و۳۴۸ ازوی درموزه ارمیتاژو وین‌موجوداست . نک . l'Ermitage. Inv. p. 340 et à Vienne.

(۴) نک . تحفه الاعیان ، ج ۲ ص ۲۴۳ و ۲۵۱ (مترجم عربی)

۱۱۱ — بنی سامه در عمان

• أحمد بن الخليل	حدود	سنه ۳۰۰ هـ
• عبد الخاتم بن ابراهيم	حدود	۳۱۶

مراجع : ابن خلدون : العبر.

A. Markoff: Catalogue-Inventaire Ermitage p. 341.

۱۱۲ — بنی نَبْهان

الفَلاح بن المحسن النبهاني	پایتخت : مَقْنِیات(۱) وَبِهلی	سنه ۵۴۹
عَرار بن الفلاح		—
المظفر بن سليمان		—
مخزوم بن الفلاح ، (تا سنه ۸۰۹)		—

مراجع :

Tornberg: ZDMG XI, 547.
Bergmann: Zur Moh. Münzkunde, W. N. Z. VIII, 38.
Huart: Histoire des Arabe, II, p. 281.

۱۱۳ — أئمه عمان

پایتخت : نَزْوی و بَهْلی(۲)

أبو الحسن عبد الله بن خامس بن عامر الازدی ، (متوفی در ۲ ذی القعده سنه ۸٤٦)		سنه ۸۳۹
عمر بن خطاب بن محمد بن أحمد بن شاذان بن صلت اليحمدی		۸۵۵
عمر الشريف		۸۹۶
أحمد بن محمد	حدود	۸۹۷
أبو الحسن بن عبد السلام	حدود	۹۰۵
محمد بن اسماعيل		۹۰۶
بركات بن محمد بن اسماعيل		۹۳۶
عبد الله بن محمد الهنائی	۲۵ رجب	۹۶۷
بركات ، (برای بار دوم)	۹۶۸	

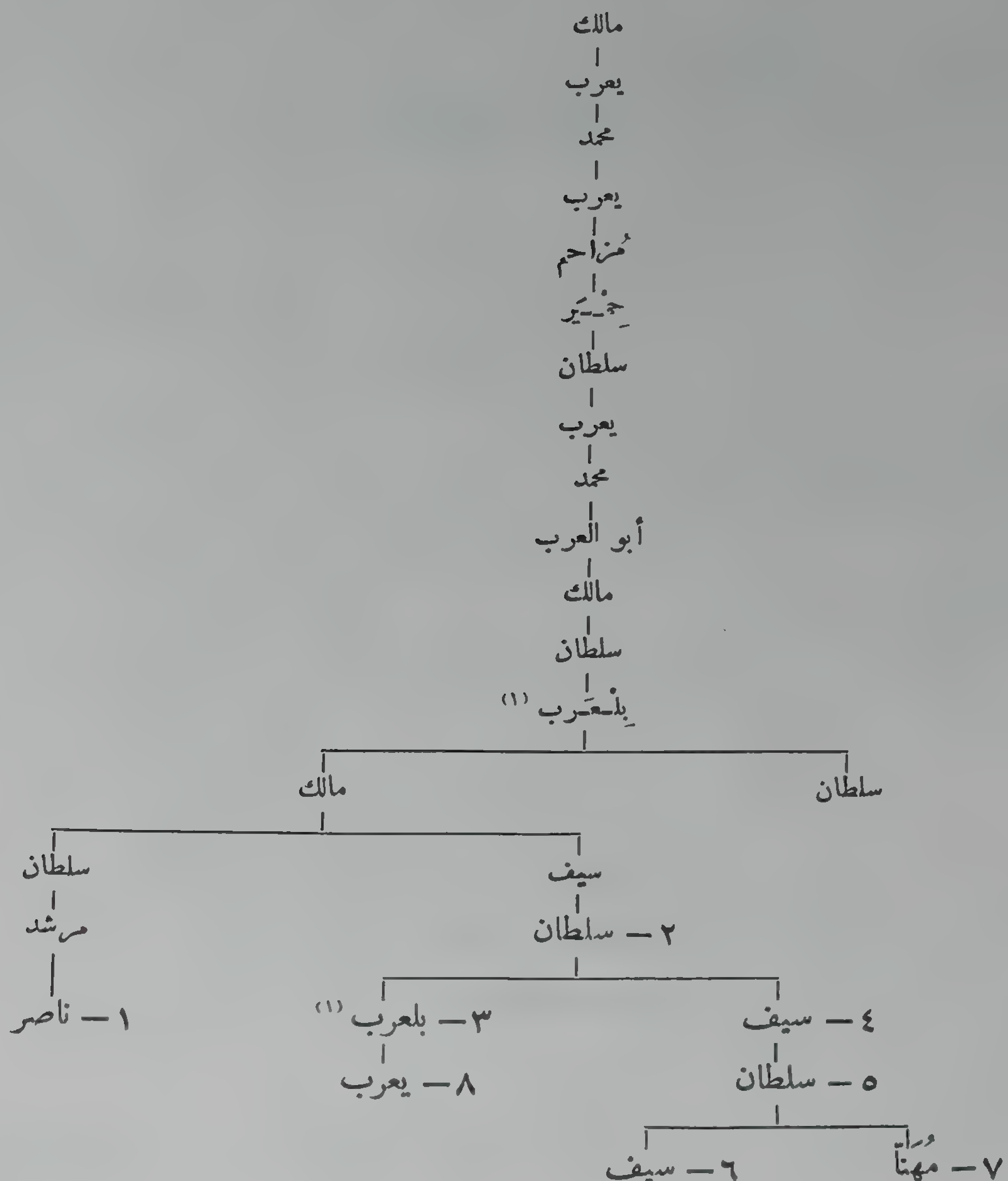
۱۱۴ — بنی يَعْرُب

پایتخت : الرُسْتاق(۳) وَيَبرین والحَزْم

۱ — ناصر بن مرشد بن سلطان بن مالك اليعربی (٤)	سنه ۱۰۳٤
۲ — سلطان بن سيف بن مالك (۵)	۱۰۵۹
۳ — بِلعَرَب بن سلطان بن سيف	۱۰۷۹
٤ — سيف بن سلطان بن سيف ، (متوفی سنه ۱۱۲۳)	—

(۱) نک . نورالدين عبدالله بن حميد السالمی . تحفة الاعيان ج ۱ ص ۳۳۶ . (مترجم عربی)
(۲) نک . نورالدين عبدالله بن حميد السالمی . تحفة الاعيان ج ۱ ص ۲٤۱ . (مترجم عربی)
(۳) نک . تحفه الاعيان ج ۲ ص ۲ . (مترجم عربی)
(۴) نک . تحفه الاعيان ج ۲ ص ۳۰ . (مترجم عربی) در ترجمه عربی ابن ابی العرب آمده است .
(۵) سالمی در تحفه الاعيان ج ۲ ص ۴۴ آورده که بيعت با وی در جمعه ۸ روز گذشته از ربيع الثانی سال ۱۰۵۰ اتفاق افتاد .

٥ — سلطان بن سيف بن سلطان . . . . سنة ١١٢٣ه
٦ — سيف بن سلطان بن سيف بن سلطان ١١٣١
٧ — مُهَنّا بن سلطان بن سيف ١١٣١
٨ — يعرب بن بِلْعَرَب بن سلطان ١١٣٤
سيف بن سلطان ، (براى بار دوم) ١١٣٥
محمد بن ناصر بن غافر ١١٣٧
سيف بن سلطان ، (براى بار سوم) ١١٤٠
٩ — سلطان بن مرشد ١١٥١

مراجع : نور الدين عبد الله بن حميد السالمى : تحفة الأعيان بسيرة أهل عمان (٢جلد قاهره ١٣٤٧) .(مترجم عربى)

(١) نک . تحفه ألاعيان ج ٢ ص ٢ ، ٧٤ (مترجم عربى)

۱۱۵ – آل بو سعید در مَسْکَت [1] و زنجبار

(لقب الامام والسید گرفتند)

۱ — أحمد بن سعید بن احمد بن محمد البوسعیدی [2]، (جنگ در فارس سنه ۱۱۶۹)	سنه ۱۱۵٤
۲ — سعید بن أحمد، (آخر بن کسی که لقب إمام گرفت) [3]	۱۱۸۸
۳ — حامد بن سعید، (وی لقب سید گرفت و این لقب رسمی شد)	۱۱۹۳
٤ — سلطان بن أحمد، (أولین معاهده با انگلستان سنه ۱۲۱۲)	۱۲۰۶
۵، ۶ — سالم بن سلطان و سعید بن سلطان	۱۲۱۹

تقسیم حکومت بدین ترتیب :

ا — در عمان:

۷ — ثُوَیْنی بن سعید بن سلطان، (مقتول سنه ۱۲۸۳)	۱۲۷۳
۸ — سالم بن ثوینی	۱۲۸۳
۹ — عَزّان بن قیس بن عزان	۱۲۸۵
۱۰ — ترکی بن سعید	۱۲۸۷
۱۱ — فیصل بن ترکی	۱۳۰۵
معاهده بطور نهایی با انگلستان ۱۳۰۸	

ب — در زنجبار :

(ا) مَجید بن سعید		۱۲۷۳
(ب) بَرْغَشْ بن سعید	۱۰ رجب	۱۲۸۷
(ج) خلیفة بن سعید	۱۳ رجب	۱۳۰۵
(د) علی بن سعید بن سلطان		۱۳۰۷
(ه) سعید بن ثُوَیْنی		۱۳۱۱
(و) خالد بن سعید		۱۳۱٤
(ز) سعید بن حَمُّود		۱۳۱٤
(ح) ... خالد [4]		—
(ط) خلیفه بن حَرُوب		۱۳۳۰

مراجع : نور الدین عبد الله بن حمید السالمی : تحفة الأعیان بسیرة أهل عمان .
(۲ جلد قاهرة ۱۳٤۷) (مترجم عربی)

(۱) صاحب تحفه الاعیان (ج ۲ ص ۲۲۶) مینویسد که نام آن شهر مسکد بوده است . بادجر (Badger) درترجمه کتاب، ابن رزیق ص ۱۶۶ اسم آنجارا مسکت نوشته است . (مترجم عربی)

(۲) نک . تحفه الاعیان ج ۲ ص ۱۶۱ . (مترجم عربی)

(۳) راز تغییر این لقب روشن نشده است . نک . A Handbook of Arabia, 1916, I, p. 37, 38, 246, 289.

(۴) انگلیسیها او را در ۱۳۳۰ برکنار کردند .

۱۱۶ – سلطنت کویت

(آل صباح)

السلطان مبارك الصباح . . . . —
السلطان جابر بن مبارك الصباح ، (متوفى در ربیع الثانی سنه ۱۳۳۵) . . —
معاهدهٔ اول با انکلستان . . . . سنه ۱۳۱۶
إعلان استقلال ۱۳۳۲
السلطان سالم بن مبارك ، الخلیفه . . . . ۱۱ ربیع الثانی سنه ۱۳۳۵ه

مراجع :

Handbook, I. p. 38, 289.

حافظ وهبه : جزیرة العرب فی القرن العشرین . (مترجم عربی)

۱۱۷ – إمارت بحرین

(آل خلیفه)

معاهده با انکلستان . . . . سنه ۱۲۳۵
الشیخ عیسی بن علی ، الخلیفه ۱۲۸۴
الشیخ حامد بن عیسی [۱] ، (ولی عهد) . . . . — ء

مراجع :

Handbook, I. p. 317.

حافظ وهبه : جزیرة العرب فی القرن العشرین . (مترجم عربی)

۱۱۸ – إمارت عسیر

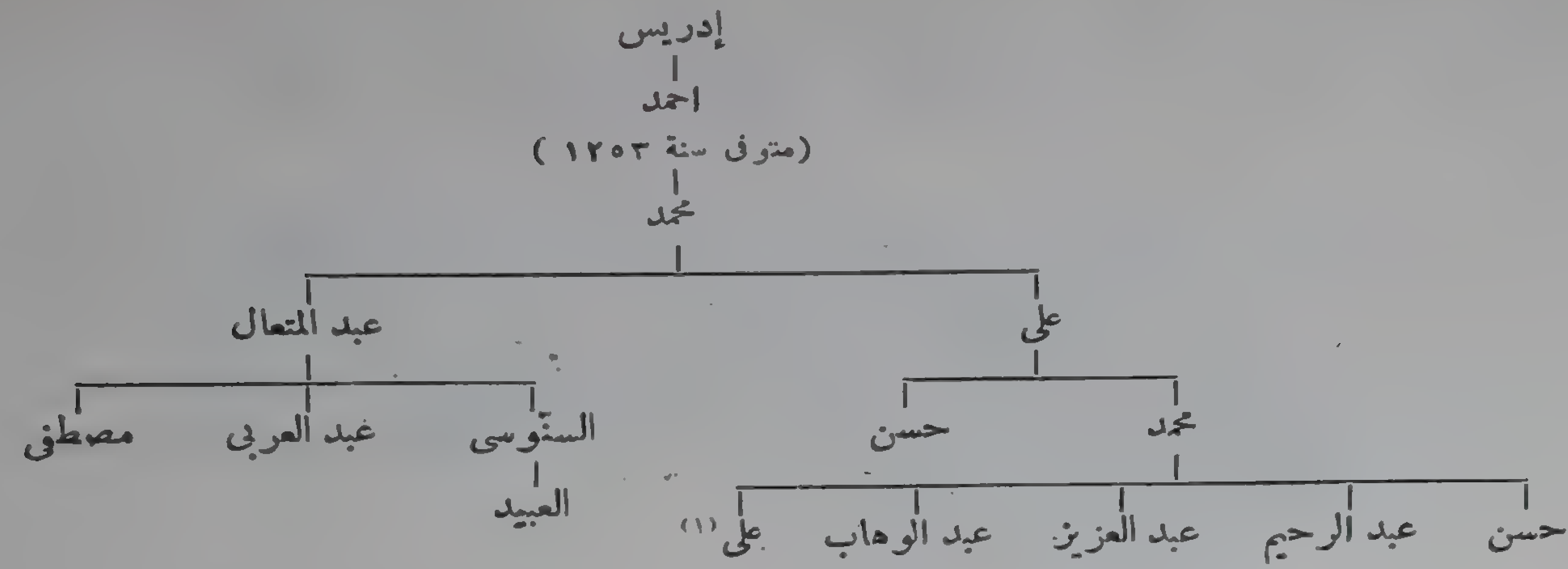
(أبو عریش) ، پایتخت صَبْیا (تهامه از اللحیة تا القنفده)

عایض بن موسی [۲] . . . . حدود سنه ۱۲۴۵
الشریف علی . (ولی عهد او سید احمد الادریسی الفاسی بود) . . . . ۱۲۴۵—۱۲۵۷
فلان بن السید أحمد الإدریسی . . . . —
السید محمد علی الإدریسی ، (زاده سنه ۱۲۹۳ ومتوفی سنه ۱۳۴۱) . . . —
معاهده با انکلستان . . . . رجب ۱۳۳۳

---

(۱) نک . حافظ وهبه (جزیرة العرب فی القرن العشرین ص ۱۱۷) (مترجم عربی) درترجمه عربی نام این امیرالشیخ حمد بن عیسی آمده است .
(۲) حافظ وهبه درکتاب جزیره العرب فی القرن العشرین ص ۴۷ می‌نویسدکه نامش عایض بن عیسی بوده است .(مترجم عربی)

(خاندان السید احمد الإدریسی الفاسی)

مراجع : Handbook, 1, p. 32, 139.

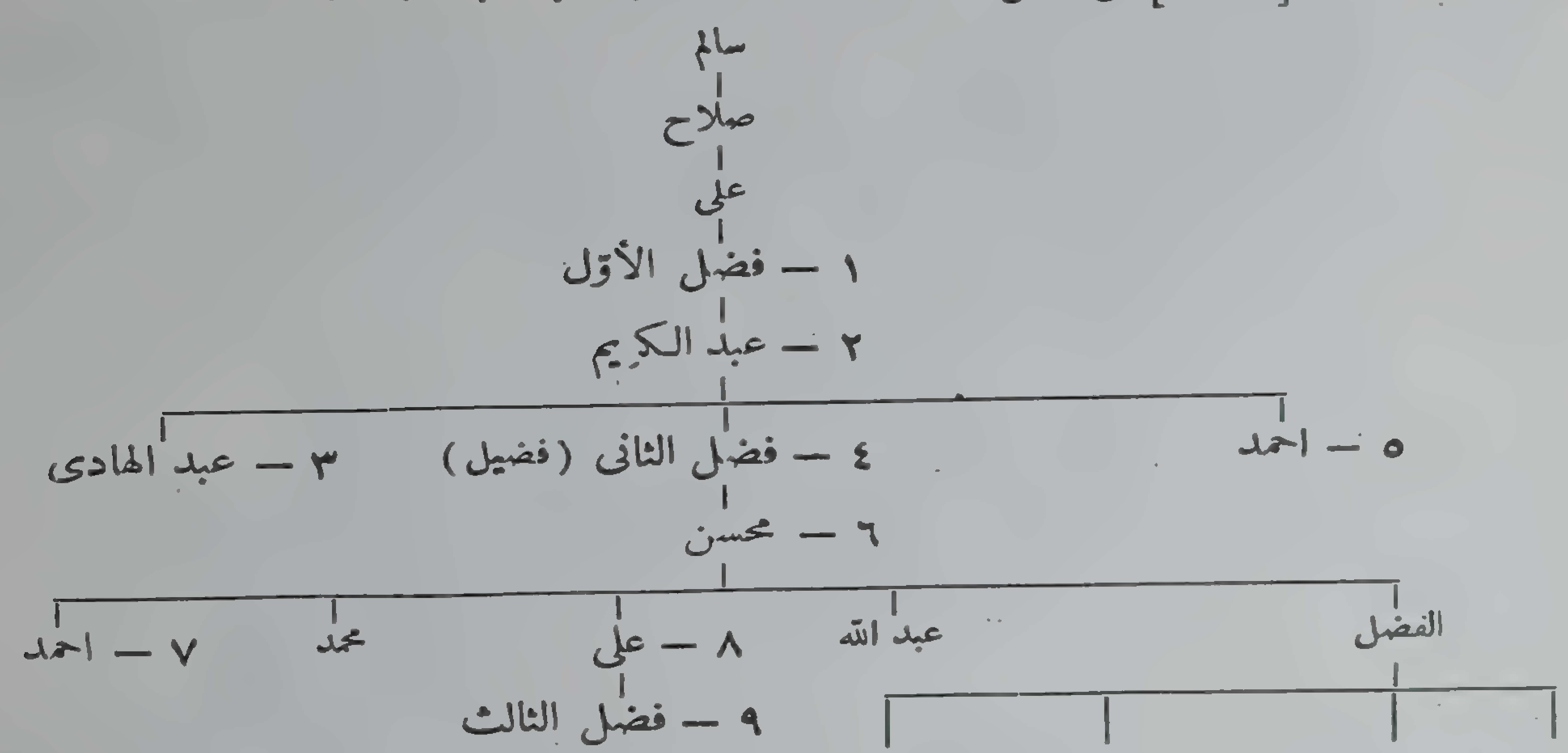
دائرة المعارف الاسلامیة (چاپ فرانسه) ماده «عسیر».

أمین الریحانی : ملوك العرب (بیروت ۱۹۲۵).

۱۱۹ — سلطنت لحج

منفصل شدن از صنعاء ۱۱۳۲

۱	فضل [الأول] بن علی العبدلی السلامی (۲) ، (مقتول سنه ۱۱۵۵) . . .	سنهٔ ۱۱٤۰ هـ
۲ —	عبد الکریم بن فضل	۱۱۵۵
۳ —	عبد الهادی بن عبد الکریم	۱۱٦٦
٤ —	فضل [الثانی] بن عبد الکریم	۱۱۹۱
٥ —	محسن بن فضل (۳)	۱۲٤۲
٦ —	احمد بن محسن	۱۲٦۳
۷ —	علی بن محسن	۱۲٦۵
۸ —	فضل [الثالث] بن محسن	۱۲۸۲

مراجع :

Plairfair: Yaman.

H. v. Maltzan: Reise nach Südarabien, Braunschweig, 1873, p. 331.

(۱) محمد پدرش را جانشین خود ساخت .

(۲) نک . آمین سعید (ملوك المسلمین المعاصرون ج ۲ ص ٤۱۵) (آ مترجم عربی)

(۳) در ۱۲۵٤ شهر عدن به دست کاپیتان هینز افتاد و انگلیسیها آن شهر را بطور نهایی در ٤ ذی القعده آن سال به تصرف آوردند .

بخش هفتم

عراق و بین النهرین

۱۲۰ – بنی‌حمدان

ا — موصل :

۱ — ناصر الدوله أبو محمد الحسن [۱] . . . . سنه ۳۱۷ هـ

۲ — عدة الدوله أبو تغلب فضل الله الغضنفر . . . . ۲ ربیع الثانی ۳۵۸

۳ — أبو طاهر ابراهیم . . . . . . } (باهم تا سنه ۳۸۰ حکومت کردند) ۳۷۱

۳(ا)— أبو عبد الله الحسین . . . . . . }

تسلط آل بویه . . . . . ۳۷۱ — ۳۷۳ ، ۳۷۴ — ۳۷۹

ب — حلب :

△ (ا) سیف الدوله أبو الحسن علی ، (متوفی در حلب در ۲۴ صفر سنه ۳۵۶) . . . ۳۳۳

△. قرعویه ، (غلام سیف الدوله) . . . .

(ب) سعد الدوله أبو المعالی شریف الأول [الأول] [۲] . . . . . . صفر ۳۵۶

(ج) سعید الدوله أبو الفضائل سعید ، (عامل فاطمیان ، و لؤلؤ وصی او بود) . ۳۸۱

(د) أبو الحسن علی . . } . . . . { صفر ۳۹۲

(ه) أبو المعالی شریف [الثانی] ، } . . . . { ۳۹۴

لؤلؤ ، (غلام حمدانیهای اخیر و پدر زن سعید الدوله) ۳۹۴

مرتضی الدوله أبو نصر منصور بن لؤلؤ (مطیع فاطمیان شد سنه ۴۰۶) . . ۳۹۹

مراجع :

Sauvaire : Deux dirhems hamdanides (Macon 1885).

دائرة المعارف الاسلامیه (چاپ فرانسه) « ماده بنی حمدان » (M. Sobernheim) .

H. Sauvaire : A Dinar of Salih ebn Merdas (Num. Chron. 1873).

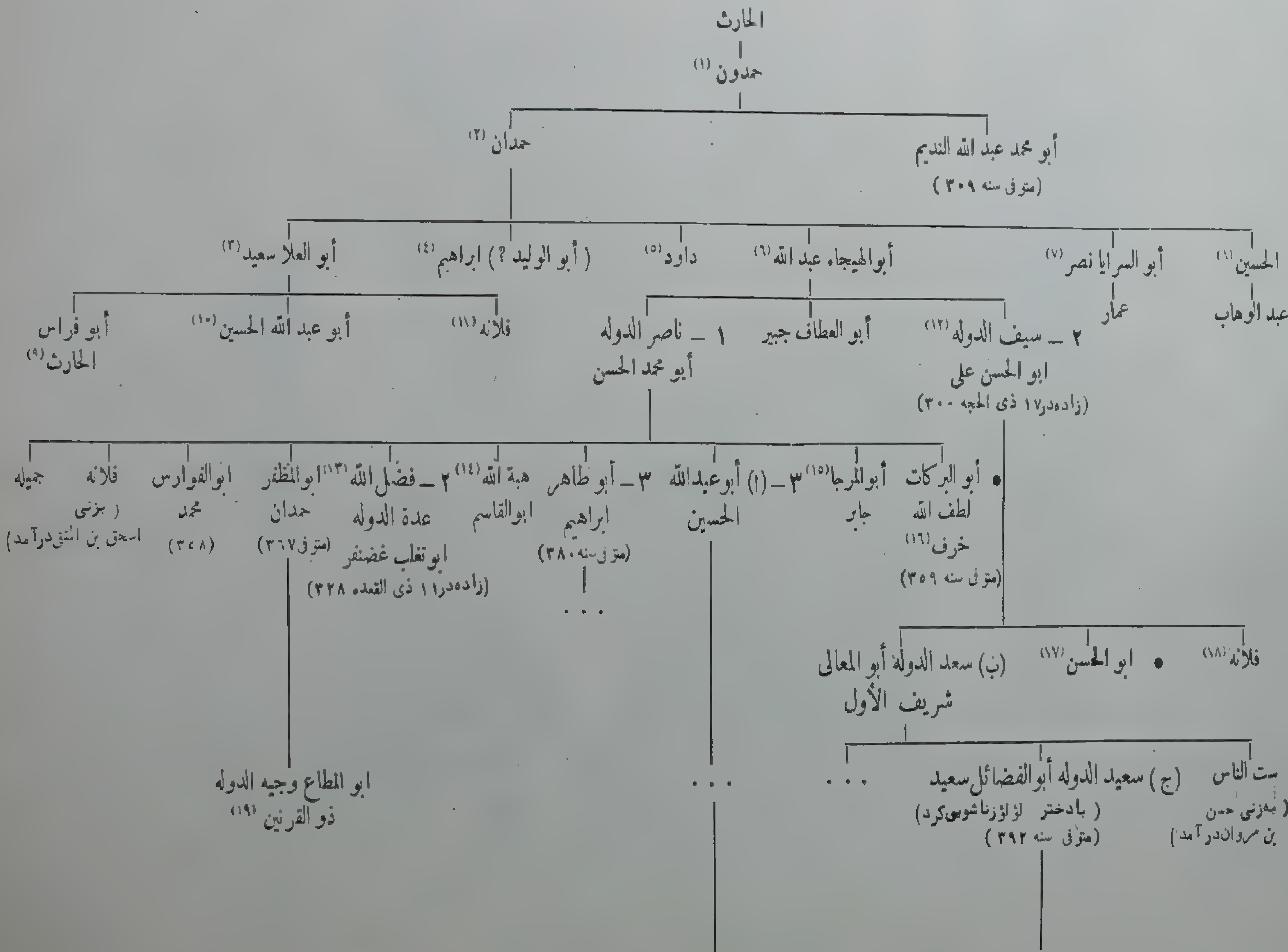
Freytag : Geschichte der Dynastie der Hamdaniden, ZDMG X (1856) 432 à 498 et XI (1857) 177 à 252.

Sachau : Verzeichnis N° 35 p. 9.

(۱) در فرمانروائی با برادرش سیف‌الدوله از ۳۳۰ تا ۳۳۳ شریک بود و در ۲۴ جمادی‌الاولی سال ۳۵۶ به‌زندان افتاد ودر دوم ربیع‌الاول سال ۳۵۸ در گذشت . نک : ابن خلکان (طبع اسلین) ج ا ص ۴۰۴ وطبع مصر ج ا ص ۱۴۰ .

(۲) یک درهم به‌نام دوبرادر سعدالدوله وابوالحسن در کتابخانهٔ خدیوی مصر موجود است . نک : المکتبه" الخدیویه (دارالکتب) ص ۳۳۶ .

بنى حمدان

الحارث
حمدون (١)
أبو محمد عبد الله النديم
(متوفى سنه ٣٠٩)
حمدان (٢)
الحسين (٨)
عبد الوهاب
أبو السرايا نصر (٧)
عمار
أبو الهيجاء عبد الله (٦)
داود (٥)
(أبو الوليد ؟) ابراهيم (٤)
أبو العلا سعيد (٣)
٢ ـ سيف الدوله (١٢)
ابو الحسن على
(زاده‌در ١٧ ذى الحجه ٣٠٠)
أبو العطاف جبير
١ ـ ناصر الدوله
أبو محمد الحسن
فلانه (١١)
أبو عبد الله الحسين (١٠)
أبو فراس
الحارث (٩)
• أبو البركات
لطف الله
خرف (١٦)
(متوفى سنه ٣٥٩)
أبو المرجا (١٥)
جابر
٣ ـ (ا) أبو عبد الله
الحسين
٣ ـ أبو طاهر
ابراهيم
(متوفى سنه ٣٨٠)
هبة الله (١٤)
ابو القاسم
٢ ـ فضل الله (١٣)
عدة الدوله
ابو تغلب غضنفر
(زاده‌در ١١ ذى القعده ٣٢٨)
ابو المظفر
حمدان
(متوفى ٣٦٧)
ابو الفوارس
محمد
(٣٥٨)
فلانه
(بزنى
اسحق بن المتقى درآمد)
جميله
فلانه (١٨)
• ابو الحسن (١٧)
(ب) سعد الدولة أبو المعالى
شريف الأول
ست الناس
(بزنى حسن
بن مروان درآمد)
(ج) سعيد الدوله أبو الفضائل سعيد
(بادختر لؤلؤ زناشوبى كرد)
(متوفى سنه ٣٩٢)
ابو المطاع وجيه الدوله
ذو القرنين (١٩)

(ﻫ) أبو المعالى شريف الثانى　　(د) أبو الحسن علی

ابو على الحسن

تاج المعالى　　فخر العرب (متوفى سنه ٤٦٥)　　ناصر الدوله أبو محمد الحسين (٢٠)

عدة الدوله (٢١)

مراجع :

Sauvaire : Deux dirhems hamdanides (Macon 1885)

دائرة المعارف الاسلامية (چاپ فرانسه) «ماده بنى حمدان» (M. Sobernheim) .

H. Sauvaire : A Dinar of Salih ebn Merdas (Num. Chron. 1873).

Freytag: Geschichte der Dynastie der Hamdaniden, ZDMG X (1856) 432 à 498 et XI (1857) 177 à 252.

Sachau : Verzeichnis N° 35 p. 9.

---

(۱) در ۲۵۴ با مصاور خارجى بجنگيد .
(۲) در ۲۹۱ در ماردين بر خليفه سر به طغيان بر داشت .
(۳) در ۳۱۲ در نهاوند و از ۳۱۷ تا ۳۱۹ در موصل بــود . او را ناصرالدوله پسر برادرش در رجب سال ۳۲۳ بكشت .
(۴) از ۳۰۷ تا ۳۰۹ در دياربيعه بود .
(۵) در ۳۰۹ در دياربيعه بود و در ۳۲۰ در گذشت .
(۶) در ۲۹۳ در موصل بود و از ۳۰۱ تا ۳۰۵ به زندان افتاد و در ۱۷ محرم سال ۳۱۷ در گذشت .
(۷) از ۳۱۷ تا ۳۱۹ در موصل بود و در سال ۳۲۲ كشته شد .
(۸) در ۲۹۶ سردار عباسى بود و در ۳۰۳ در جزيره سر به طغيان بر داشت .
(۹) پادشاهى شاعر بود و در ۳۲۰ در شهر ممبج زائيده شد و در ۳۴۸ اسير روميان گشت و از ۳۵۱ تا ۳۵۵ حكومت كرد و در ۸ ربيع الثانى سال ۳۵۷ در گذشت . نک : ابن خلكان (طبع اسلين) ج ا ص ۳۶۶ .
(۱۰) در ۳۲۳ در نصيبين به حكومت نشست و در ۳۳۲ بر آذربايجان دست يافت و در ۱۶ جمادى الآخر سال ۳۳۸ در گذشت . نک : ابن خلكان (طبع اسلين) ج ۲ ص ۳۳۸ .
(۱۱) با پسر عمويش سيف الدوله زناشويى كرد .
(۱۲) نک : حاشيهٔ پيش .
(۱۳) در ۱ ذى قعده سال ۳۲۸ زائيده شد و با دختر عزالدوله بويهى و سپس با دختر عموى خود سيف الدوله زناشويى كرد .
(۱۴) از حران نايب سيف الدوله بود .
(۱۵) نک : ابن الاثير ج ۸ ص ۳۸۵ . (مترجم عربى)
(۱۶) حاكم نصيبين بود نک : Br. M. Suppl. III, N° 17: Coll. Princ. Ism. p. VII et N°s 1084, 1085.
(۱۷) درهمى به نام دو برادر در كتابخانهٔ خديوى مصر موجود ا[ست] نک : دارالكتب ص ۳۳۶
(۱۸) با پسر عمويش فضل الله زناشويى كرد . نک : پاورقى ۱۳
(۱۹) اميرى شاعر بود و در صفر سال ۴۲۵ در گذشت . نک : ابن خل[كان] (طبع اسلين) ج ا ص ۵۱۴ وى از ۴۰۱ تا ۴۰۳ و از ۴۱۲ تا ۴ و از ۴۱۵ تا ۴۱۹ فرمانرواى دمشق بود . نک : ص ۴۴
(۲۰) سردار فاطمى و فرمانرواى دمشق از ۴۳۳ تا ۴۴۰ و از ۴۵۰ ۴۵۲ . وى در ۴۶۵ در گذشت . نک ص ۴۴
(۲۱) از طرف فاطميان از ۱۴ رمضان تا ۱۸ ذى القعده ســال [...] فرمانرواى دمشق بود .

۱۲۱ – بنی مرداس درحلب

• ۱ — أسد الدوله أبو علی صالح بن مرداس الکلابی ،[۱] (متوفی درجادی الاولی سنه ۴۲۰ ، نک : ص ۵۱) . . . . سنه ۴۱۵ ﻫ

• ۲ — شبل الدوله أبو کامل نصر بن صالح ۴۲۰

أنوشتکین الدزبری ، (سردارفاطمی استیلای بر شهر) رمضان ۴۲۹

(متوفی در ربیع الثانی ۴۳۳) . . . .

ثمال ، (شهر رابرای مدتی کوتاه پس گرفت) ۴۲۹

• ۳ — معز الدوله أبو علوان ثمال بن صالح . . . . ربیع الثانی ۴۳۳

استیلای بر قلعه . . . . صفر ۴۳۴

مکین الدوله أبو علی الحسن بن علی بن ملهم ، (حاکم فاطمی) ۴۴۹ — ۴۵۰

ناصر الدوله أبو علی الحسین الحمدانی ، (حاکم فاطمی) . . . ۴۵۰

۴ — رشید الدوله تاج الملوك محمود بن نصر ۴۵۲

ثمال ، (برای بار سوم) ، (متوفی درآخر سنه ۴۵۳) . . . ۴۵۳

۵ — أبو ذؤابه عطیه بن صالح[۲] ۴۵۴

رشید الدوله ، (برای بار دوم)[۳] ۴۵۷

عطیه دررقه تا سنه ۴۶۳[۴] . . . .

۶ — جلال الدوله أبو المظفر نصر بن محمود[۵] ، (مقتول سنه ۴۶۸) . . . ۴۶۶

۷ — أبو الفضائل سابق بن محمود ۴۶۸

وثاب بن محمود ، (یاغی) ۴۶۸

سابق شهررا به شرف الدوله مسلم العقیلی تسلیم کرد ۴۷۲

(نک : ولات حلب ص ۵۱)

مراجع :

ابن الشحنة : تاریخ حلب (بیروت سنه ۱۹۰۹) .

ابن الاثیر : الکامل .

H. Sauvaire: A Dinar of Salih ebn Merdas of Aleppo (Num. Chron. 1873)

أسامة بن منقذ الشیزری : کتاب الاعتبار .

ابن القلانسي : ذیل تاریخ دمشق (لندن ۱۹۰۸) .

---

(۱) دائرة المعارف الاسلامیه (طبع فرانسه) ماده « صالح بن مرداس » (M. Sobernheim) ، ابن خلکان ج ۱ ص ۶۳۱

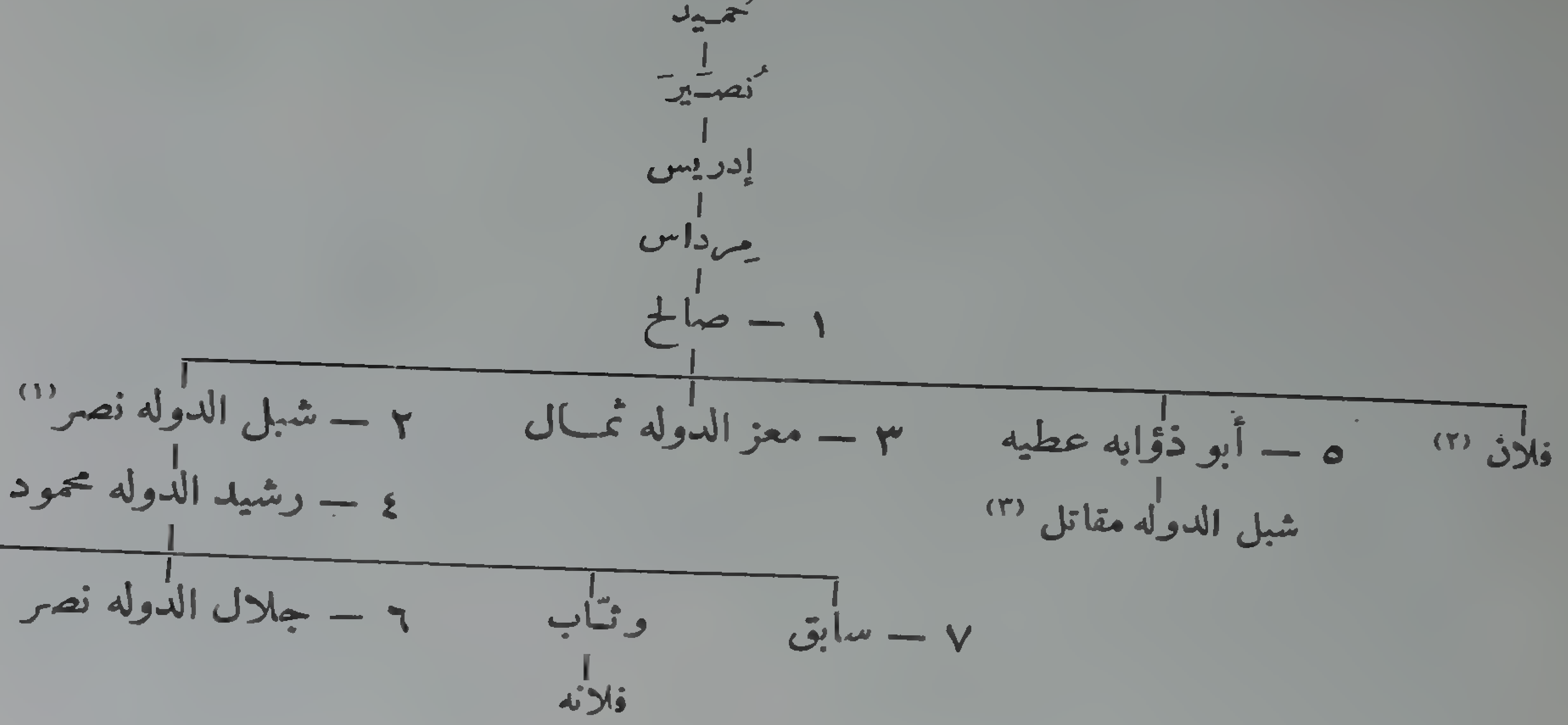
(۲) از سال ۴۵۲ صاحب الرحبه بود .

(۳) در سال ۴۶۸ به حلب درگذشت . (کسی بر وی چیره نشد)

(۴) در سال ۴۶۵ به قسطنطنیه درگذشت .

(۵) شهر ممبج را از یونانیان (بیزانس) بگرفت .

نسب بنی مرداس

۱۲۲ — بنی عقیل

سلسله نخستین : محمد بن صفوان (۵) . . . . . حدود سنه ۲۷۵

(ا) أمراء بنی عقیل :

۱ — أبو الذواد محمد بن المسیب	حدود	سنه ۳۸۰ ه
۲ — جناح الدوله أبو الحسن علی بن المسیب		۳۸٦
۳ — سنان الدوله أبو عامر الحسن بن المسیب		۳۹۰
٤ — نور الدوله أبو مرخ مصعب بن المسیب		۳۹۳

(ب) بنی عقیل درموصل (٦) (نصیبین وسنجار وبلد) :

(ا) حسام الدوله أبو حسان المقلد بن المسیب (۷)		۳۸٦
(ب) معتمد الدوله أبو المنیع قرواش بن المقلد ، (مقتول دررجب سنه ٤٤٤) .		۳۹۱
(ج) زعیم الدوله أبو کامل برکه بن المقلد		٤٤۲
(د) علم الدین أبو المعالی قریش بن بدران بن المقلد ، (بساسیری موصل را در سنه ٤٤۸ از او بگرفت)	ذو الحجه	٤٤۳
(ه) شرف الدوله أبو المکارم مسلم بن قریش ، (درحلب سنه ٤۷۲ ، متوفی در ۱۵ صفر سنه ٤۷۸)	محرم	٤۵۳
(و) ابراهیم بن قریش ، (اورا تتش سنه ٤۸٦ بکشت)		٤۷۸
(ز) علی بن مسلم . . . . ٤۸۹ او را تتش برکنار کرد		٤۸٦

(۱) با یکی از دختران الملک العزیز بن جلال الدوله بویهی و نیز با شاهزاده‌ای ازبنی نمیر زناشویی کرد .
(۲) او و پدرش در سال ٤۲۰ در نبرد اقحوانه کشته شدند .
(۳) شاعر ، نک : ابن الاثیر ج۱ص ۱۲۰ (حوادث سال ٤۸۵)
(٤) ابن الاثیر ج۹ص ۸۰ .

(۵) دیناری از او که در۲۷۵ در قرقیسیا ضرب شده موجود است . نک : المکتبه " الخدیویه ص ۳۳۸ .
(٦) نک : ولات الموصل ص۵۹
(۷) درباره زندگینامه او و تاریخ خاندانش رجوع کنید به : ابن‌خلکان (اسلین) ج ۳ ص ٤۱۵ ، و طبع مصر ج ۲ ص ۱۱٤ .

(ج) بنی عقیل در عانه والحدیثه :

مهارش بن المجلّی بن المقلد العقیلی ، محیی الدین أبو الحارث [1] ، — سنه ۴۵۰ ه
(متوفی در صفر سنه ۴۹۹)

سلیمان بن مهارش — صفر ۴۹۹

فلان بن سلیمان — ۵۱۶

اورا زنگی برکنار کرد — ۵۳۶

(د) بنی عقیل در قلعه جَعْبَر :

شمس الدوله سالم بن مالك بن بدران — ۴۷۹

شهاب الدوله مالك بن علی بن سالم — ۵۱۹

اورا نور الدین محمود بن زنگی برکنار کرد — ۵۶۴

(ه) بنی مقن در تکریت [2] :

۱ — أبو المسیب رافع بن الحسین بن مقن [3] — —

۲ — أبو منعة خمیس بن تغلب بن الحسین [4] — ۴۲۷

۳ — أبو غشّام بن خمیس — ۴۳۵

۴ — عیسی بن خمیس — ۴۴۴

۵ — نصر بن عیسی — —

(و) بنی مقن در عکبراء :

کمال الدوله سیف الدین أبو سنان غریب بن محمد بن مقن [5] — ۴۰۱

أبو الریان بن غریب بن محمد بن مقن — ۴۲۵

(ز) هیت :

بهاء الدوله ثروان بن وهب بن وهیبه — ۴۸۷

کثیر بن وهب — —

المنصور بن کثیر — —

محمد بن رافع بن رفاع — ۴۹۶

۱۲۳ — بنی مروان

(میافارقین وآمد [6])

● ۱ — أبو علی الحسن بن مروان — سنه ۳۸۰

● △ ۲ — ممهد الدوله أبو منصور سعید بن مروان — ۳۸۶

● أبو شجاع پرویز بن محمد [7] — ۴۰۱

● △ ۳ — نصر الدوله أبو نصر أحمد بن مروان [8] — ۴۰۱

---

(۱) ابن القلانسی در ذیل تاریخ دمشق ص ۸۹ می‌نویسد که نام او مهارش بن ابی المجلی المبارک بن المقلد العقیلی بود . (مترجم عربی)
(۲) ابن اثیر در الکامل ج ۹ ص ۳۰۷ می‌نویسد که نام ایشان بنومقن بوده است . (مترجم عربی)
(۳) نک : ابن الاثیر ج۹ ص ۳۰۷ . (مترجم عربی)
(۴) نک : ابن الاثیر ج۹ ص ۳۰۷ . (مترجم عربی)
(۵) ابن الاثیر (ج۹ ص۳۰۷) می‌نویسد که وی از فرزندان مقن بود . (مترجم عربی)

(۶) میافارقین و آمد و خلاط و دو نیسر و انبار و نصیبین و الجزیره و بلد همه دارالضرب بودند .
(۷) درهمی از او که در ۴۰۱ در میافارقین ضرب شده در (Ermitage Inventaire p. 338 N° 21) موزه ارمیتاژ موجود است .
(۸) چنانکه بر روی سکه نوشته شده محتمل است که نام او محمد بن مروان باشد . وی در ۳۷۶ زائیده شد و در ۲۹ شوال سال ۴۵۳ در گذشت ، و لقبش القادر بالله بود . نک : ابن خلدون ج۴ ص ۳۱۹

۵ ٤ — نظام الدين أبو القاسم نصر بن أحمد ،(درمیافارقین)	ذو القعده	سنه ٤٥٣ هـ
سعید ، (برادزاولی) (درآمد تا سنة ٤٥٥)	٤٤٣	
نصر آمد راپس گرفت	٤٥٥	
۵ ٥ — أبو المظفر منصور ، (تا سنة ٤٧٨)		٤٧٢

نسب بنی مروان :

دوستك الكردى حميدى
|
مروان
|
١ — أبو على الحسن[١] ‏‏— ٢ — ممهد الدوله — ٣ — أبو نصر أحمد[٢]

(فرزندان ٣ — أبو نصر أحمد:)
٤ — نظام الدين نصر — ۵ سعد الدوله أبو الحسن محمد[٣] — سليمان — سعيد (درآمد ٤٥٣ — ٤٥٥)

٤ — نظام الدين نصر
|
٥ — المنصور
|
... ...
... ...
درقلمه الهتاخ سنه ٥٣٢ ، او را
حسام الدين تمرتاش بن إيلغازى براند (٤)

مراجع :

Amedroz : Marwanids (JRAS, 1903, 124 ss.)

ناصر خسرو : سفرنامه .

M. van Berchem : Arabische Inschriften aus Armenien. Diarbekr (Lehmann-Haupt)

M. van Berchem : Inschriften Oppenheim

ابن الأثير : الكامل .

ابن خلدون : العبر .

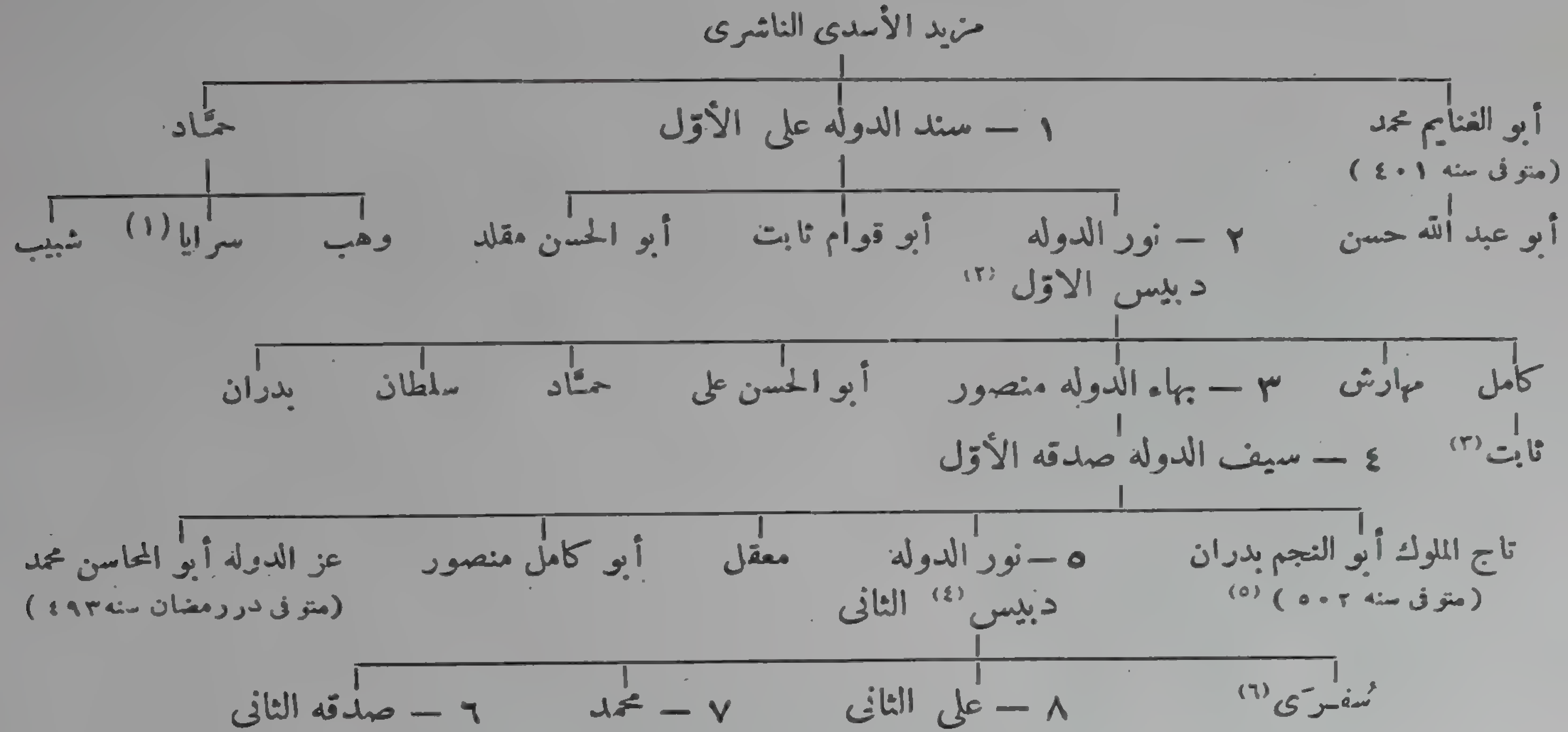
ابن خلكان : وفيات الأعيان .

١٢٤ — بنى مَزْيَد درحله

١ — سند الدوله أبو الحسن على [الأول] بن مزيد الأسدى[٥]	سنه ٤٠٣
٢ — نور الدوله أبو الأغر دبيس [الأول][٦]	٤٠٨
٣ — بهاء الدوله أبو كامل منصور	٤٧٤
٤ — سيف الدوله صدقه [الأول] ، أبو الحسن[٧]	٤٧٩
٥ — نور الدوله دبيس [الثانى] ، أبو الأغر ، (سوار جهانگرد ، متوفى در ١٤ ذى الحجه سنه ٥٢٩)[٨]	٥٠١

(١) باست الناس دخت سعدالدوله حمدانی زناشویی کرد . (نک شجره نسب بنی حمدان) .
(٢) با دختر قرواش بن مقلد عقیلی زناشویی کرد .
(٣) ولیعهد و فرمانروای آمد ، نک (van Berchem : Arabische Inschriften aus Armenien p. 7, pl. XI)
(٤) ابن الاثیر (ج١١ص ٢٤٣) می نویسد که او حسام الدین تیمور تاش ایلغازی فرمانروای ماردین است . (مترجم عربی) .
(٥) نک : ابن الاثیر ج٩ص ٢١٥ . (مترجم عربی)
(٦) نک :ابن الاثیر ج٩ص ٢١٥ . (مترجم عربی)
(٧) درباره زندگینامه او رجوع کنید به :ابن خلکان (اسلین) ج١ص ٥٠٤ ، و طبع مصر ج١ص ٢٢٩ .
(٨) نک :ابن‌خلکان (اسلین) ج١ص ٦٣٤ ،و طبع مصر ج١ص١٧٧ .

٦ — سیف الدوله صدقه [الثانی]	ذو الحجه	سنه ٥٢٩ هـ
٧ — محمد		٥٣٢
٨ — علی [الثانی]		٥٤٠
او را زنگی عزل کرد ٥٤٥		

مراجع : ابن خلکان : وفیات الأعیان .

Karabacek : Beiträge Zur Geschichte der Mazjaditen, Leipzig 1874.

ابن الأثیر : الکامل .

١٢٥ — البطیحه

(١) در جمهوریت :

عمران بن شاهین		سنه ٣٣٨ هـ
الحسن بن عمران ، (کشته در سنه ٣٧٠)	محرم	٣٦٧
أبو الفرج محمد بن عمران ، (او را المظفر بکشت		٣٧٠
أبو المعالی بن الحسن بن عمران (تبعید به واسط)		٣٧٣
المظفر بن علی ، الحاجب		٣٧٣
• مهذب الدوله [الأول] أبو الحسن علی بن نصر ، الأمیر المختار ، (برادر زاده المظفر) ، (مطیع شرف الدوله بویهی شد)		٣٧٦ (٧)

(١) نک : ابن الاثیر ج ٩ ص ٢٦٥ . (مترجم عربی)

(٢) نخست با دختر ابوالفتح محمد بن عناز فرمانروای حلوان (نک بنی عناز) ، و سپس با جوهر خاتون دختر ایلغازی بن ارتق زناشویی کرد .

(٣) در سال ٤٩٦ فرمانروای هیت بود .

(٤) با دختر عمیدالدوله محمد بن جهیر زناشویی کرد . (نک . بنی جهیر و شجره نسب آن شماره ٢٤) .

(٥) با دختر المختص بن ابی الجبر فرمانروای البطیحه زناشویی کرد .

(٦) با مسعود بن محمد سلجوقی زناشویی کرد . نک : ابن الاثیر ج ١١ ص ٢٤٣ . (مترجم عربی)

(٧) از او درهمی که ضرب صنبره به سال ٣٩٠ دارد یافت شده است . نک : (St. Lane-Poole ; Fasti Arabici (coll. Avent) VI. Num. Chron. 1887, p. 48.

(ب) عهد تسلط آل بویه :

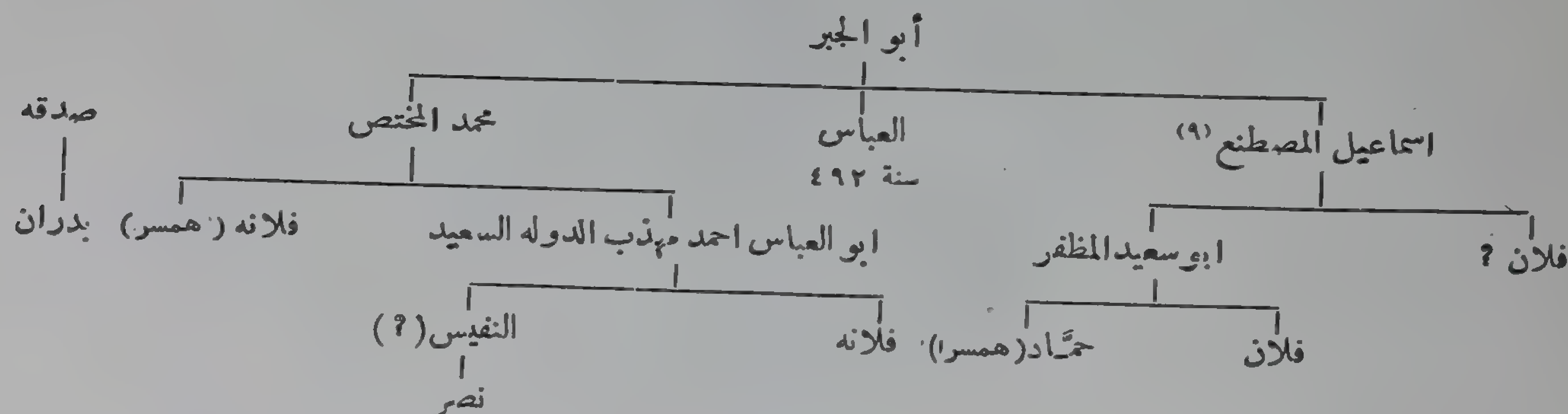
عمال آل بویه ۳۸۱ — ۳۹۶
طغیان أبی العباس بن واصل ۳۹۳
مهذب الدوله [الأول] ، (برای بار دوم) ، (متوفی درجمادی الاولی سنه ۴۰۸) سنه ۳۹۶ ه
أبو عبد الله محمد بن مُبتی(۱) ، (خواهر زاده اولی) جمادی الأولی ۴۰۸
أبو الحسن احمد ، (پسر اولی —) ، (سه روز پس از مرگ پدرش کشته شد) رمضان ۴۰۸
أبو محمد (عبد الله) الحسين بن بكر الشرابی(۲) رمضان ۴۰۸
أبو شجاع صدقه بن فارس بن مردان المزياری(۳) ۴۱۰
سابور بن المرزبان بن مروان(۴) ، (سردارقشون أبی شجاع صدقه) محرم ۴۱۲
أبو نصر شیر زاد بن الحسن بن مروان(۵) ۴۱۲
الحسين بن بكر الشرابی ، (برای بار دوم) ۴۱۸
ابن المُعبرانی(۶) ۴۱۸ — ۴۲۱
أبو نصر بن الهيثم الصليق(۷) ۴۳۳
أبو كاليجار البويهی بطیحه رابگرفت ۴۳۹

(ج) بنی ابی الجبر :

أبو علی محمد بن أبی الجبر ، المختص ۴۵۱
مهذب الدوله [الثانی] أبو العباس أحمد السعيد بن محمد بن أبی الجبر ۴۸۰
النفيس بن مهذب الدوله(۸) رجب ۵۰۱
نصر بن النفيس —
المظفر بن اسماعيل —

(د) بنی معروف :

خلیفه الناصر بطیحه رابه طور نهائی بگرفت ۶۱۲

مراجع : ابن الأثير : الكامل .
ابن خلدون : العبر .
St. Lane Poole : Fasti Arabici, VI c. Num. Chron. 1887.
Sachau(۱۰) : Verzeichnis, Nos 32 et 33.

(۱) ابو عبدالله محمدبن نسی . نک :ابن خلدون ج ۴ ص ۵۰۹ (مترجم عربی)
(۲) برابو کالیجار مرزبان بویهی سر به طغیان بر داشت .
(۳) نک : ابن الاثیر ج۹ص۱۲۸ . (مترجم عربی)
(۴) نک :ابن الاثیر ج۹ص ۲۲۸ . (مترجم عربی)
(۵) نک :ابن الاثیر ج۹ص ۲۲۹ . (مترجم عربی)
(۶) نک : ابن‌الاثیر ج۹ص ۲۵۳ . (مترجم عربی)
(۷) نک :ابن الاثیر ج۹ص ۲۴۴ . (مترجم عربی)
(۸) نک :ابن الاثیر ج۱۰ص۳۰۳ . (مترجم عربی)
(۹) نک :ابن الاثیر ج ۱۰ ص ۳۰۲ ، و ابن خلدون (چاپ مصر ج۴ص ۵۱۱ (مترجم عربی)
(۱۰) آنچه راز اخائو(Sachau) آورده ضدو نقیض نوشته ابن الاثیر و ابن خلدون است .

۱۲۶ - نمیریان

(در الرها و حرّان و سروج و رقه)

المظفر
سنه ۳۸۰
وثاب
(متوفی سنه ۴۱۰)
شبیب
(۴۱۰ — ۴۳۱)
منیع [1]
(۴۰۲)
بنی وثاب
(درحران سنه ۴۷۴)
محمد ابن الشاطر
(حران را در سنه ۴۷۹ به ملکشاه تسلیم کرد)

عطیر [2]
(۴۱۰ — ۴۱۸ مقتول سنه ۴۱۸)
سلمان وابن شبل النمیری
(۴۱۸ — ۴۲۷)
عطیر النمیری
(سنه ۴۷۶)

مراجع : ابن الأثیر : الکامل

Wüstenfeld: Geschichte der Fatimiden Chalifen p. 228.

۱۲۷ - بنی خفاجه

(عشیره بنی عقیل)

ثمال الخفاجی

علی
(متوفی سنه ۴۲۶)

سلطان
(۴۱۲)

أبو طریف علوان
(۳۷۴ — ...)
أبو البرکات
الحسن
(۴۲۶)
أبو الفتیان منیع [3]
(۴۱۷)
سرایا
(۴۵۱)

محمد

رجب

الأخرم
محمود
(۴۴۷ — ۴۵۰)

المرشد
(۴۲۸)

مراجع : ابن الأثیر : الکامل

(۱) لقب او ابوالزمان بود. نک: ابن الاثیر ج۹ ص۱۶۴. (مترجم عربی)
(۲) نک: ابن الاثیر ج۱۰ ص۲۴۴. (مترجم عربی)
(۳) ابن الاثیر (ج۹ ص۲۴۸) می‌نویسد که نام او منیع بن حسان بود. (مترجم عربی)

۱۲۸ — بنی ینال درآمد

۱ — ینال (اینال) . . . . حدود سنه ۴۹۰ ﻫ
۲ — فخر الدوله ابراهیم . . . . حدود ۴۹۳
∆ ۳ — سعد الدوله أبو منصور إیلالدی (أیکلدی[۱])، (متوفی در ۱۰ جمادی الأولی ۵۳۶) ۵۰۳
∆ ۴ — جمال الدین شمس الملوک محمود ۵۳۶
اورا صلاح الدین عزل کرد ۵۷۹

فلان
- ۱ — ینال
  - ۲ — ابراهیم
    - ۳ — إیلالدی (با یمنی خاتون ازدواج کرد)
      - ۴ — محمود (با صفیه خاتون ازدواج کرد)
- صادر

نجم الدین إیلغازی
- تیمورتاش
  - صفیه (یا ضیفه) (شوهر کرد سنه ۵۴۲)
- یمنی خاتون[۲]

مراجع: ابن القلانسی: ذیل تاریخ دمشق (بیروت ۱۹۰۸).
van Berchem: Inschriften Oppenheim, N° 124.
van Berchem: Amida p. 55.

۱۲۹ — بنی نیسان درآمد

(حاجبان کاخ شاهی)

∆ ۱ — مؤید الدین أبو علی الحسن بن أحمد . . . . حدود سنه ۵۳۰
∆ ۲ — جمال الدوله کمال الدین ابو القاسم علی بن الحسن ۵۵۱
∆ ۳ — بهاء الدین مسعود بن علی . . . . حدود ۵۷۳
او را صلاح الدین براند و آمد به بنی أرتق داده شد ۵۷۹

نیسان
- أحمد
  - ۱ — الحسن
    - ۲ — علی
      - ۳ — مسعود
    - (شاخه ی حصن آ کل)[۳]
      - ۱ — عز الدوله أبو نصر ۵۵۱ — ۵۶۰[۴]
        - ب — أسد الدین ۵۶۵

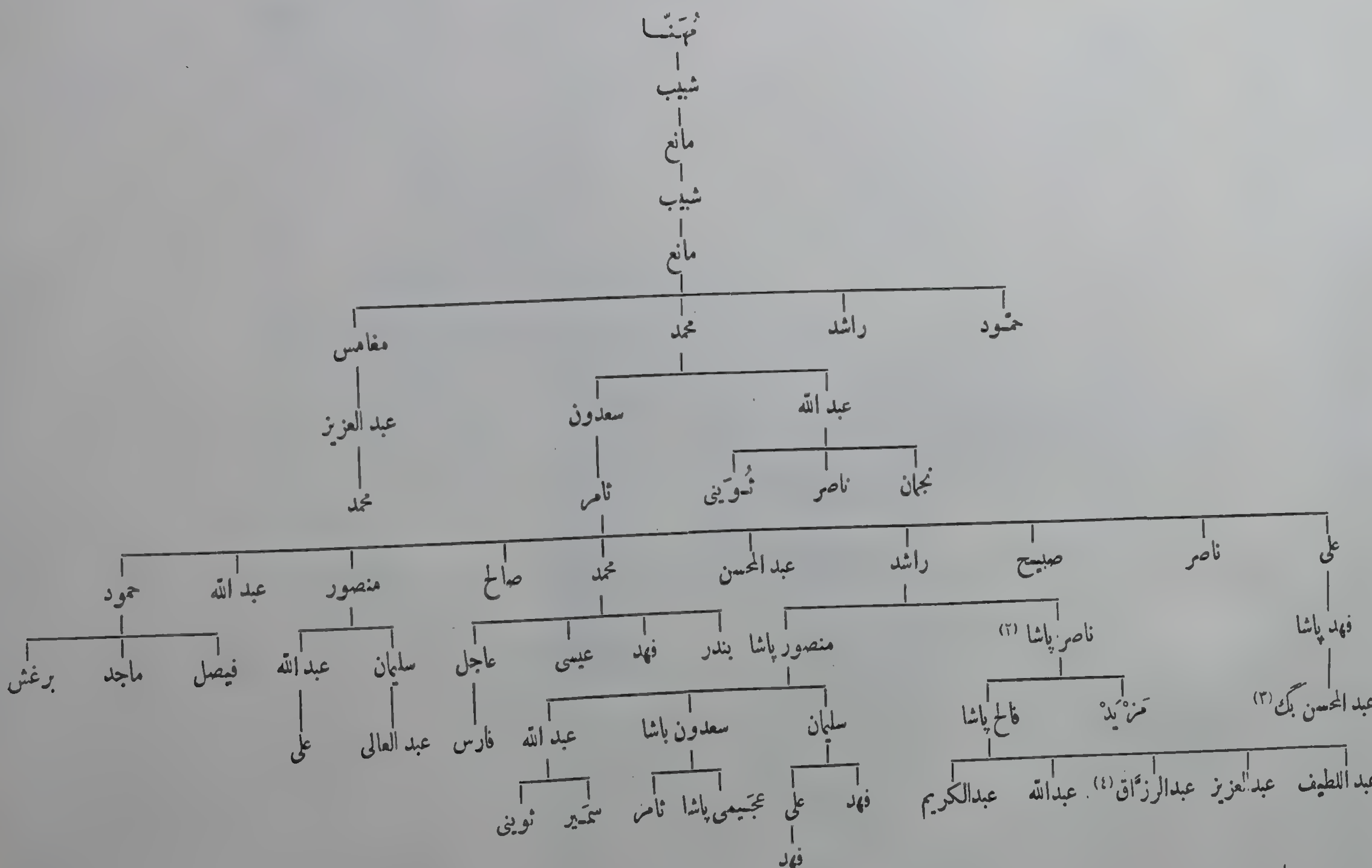
مراجع: (نک. بنی ینال).

---

(۱) در کتیبه‌ها نام او ایلالدی آمده است. نک: ابن القلانسی ص ۱۳۸ (مترجم عربی)
(۲) نک. ابن القلانسی ذیل تاریخ دمشق ص ۲۷۵ (مترجم عربی)
(۳) نک: ابن القلانسی ذیل تاریخ دمشق ص ۲۷۶. (مترجم عربی)
(۴) در سال ۵۴۲ به میافارقین رفت تا با نیرنگ و دسیسه صفیه خاتون را برای آقای خود محمود بن ایکلدی بیاورد.

۱۲۹- (۱) آل شبیب

(شیوخ قبیله المنتفق)[1]

مراجع :
Stephen Hemsley Longrigg: Four Centuries of Modern Iraq (Oxford, Clarendon, 1925).

(۱) نک: (Longrigg: (Four centuries of Modern Iraq. p. 78 . (مترجم عربی)

(۲) درحدودسال ۱۲۸۶ درروزگار مدحت‌پاشا ناصریه را تاسیس‌کرد.

(۳) از سال ۱۳۴۱ تا ۱۳۴۳ نخست وزیر عراق بود.

(۴) نک: (Longrigg, p. 349) مترجم عربی.

بخش هشتم

آسیای صغیر و امپراتوری عثمانی

۱۳۰ — سلاجقه‌درآسیای صغیر

(سلاجقه روم)

سلیمان بن قُتُلمِش . . . . سنه ۴۷۰ ﻫ

دوره فترت . . . . ۴۷۹ — ۴۸۵

قلیج ارسلان [الأول] داود بن سلیمان ۴۸۵

ملکشاه [الأول] بن قلیج ارسلان ۵۰۰

● △ رکن الدین (یا عز الدین) مسعود [الأول] بن قلیج ارسلان . . ۵۱۰

● △ عز الدین قلیج ارسلان [الثانی] بن مسعود ، (متوفی سنه ۵۸۸) . . ۵۵۱

انقسام دولت :

۱ — رکن الدین سلیمان شاه ، (درتوقات) . . . . . .

۲ — ناصر الدین برکیا روق شاه ، (درنیکسار) . . . . .

● ۳ — مغیث الدین طغرلشاه ، (درأبلستان ، وأرزروم وبایبرت) . .

△ ۴ — نور الدین سلطان شاه ، (درقیصریه) . . . . . .

۵ — قطب الدین ملکشاه [الثانی] (درسیواس وآقسرای) . .

۶ — معز الدین قیصر شاه ، (درملطیه) . . . .

۷ — . . . . . . سنجر شاه ، (درهراکایه) . .

۸ — . . . . . . ارسلان شاه ، (درنیکده) . .

۹ — نظام الدین أرغون شاه ، (درآماسیه) . . . . . .

۱۰ — محیی الدین مسعود شاه ، (درأنکوریه « انقره ») . .

۱۱ — غیاث الدین کیخسرو [الأول] ، (درقونیه وبرغلو) . . .

△ ۱۲ — عصمة الدین جوهر خاتون ، (درقیصریه) . . . . .

● غیاث الدین کیخسرو [الأول] ۵۸۸

● △ رکن الدین سلیمان‌شاه [الثانی] بن قلیج ارسلان، (متوفی در ۶ ذی القعده سنه ۶۰۰) ۵۹۲[1]

عز الدین قلیج ارسلان [الثالث] بن سلیمان شاه . . . . . . ذو القعدة ۶۰۰

● △ کیخسرو [الأول] ، (برای بار دوم)[2] . ربیع الأول سنه ۶۰۱

● △ عز الدین کیکاوس [الأول] بن کیخسرو [الأول][3] . . . . محرم ۶۰۷

● △ علاءالدین کیقباد [الأول] بن کیخسرو [الأول][4]، (مسموم شد سنه ۶۳۴) ۶۱۶

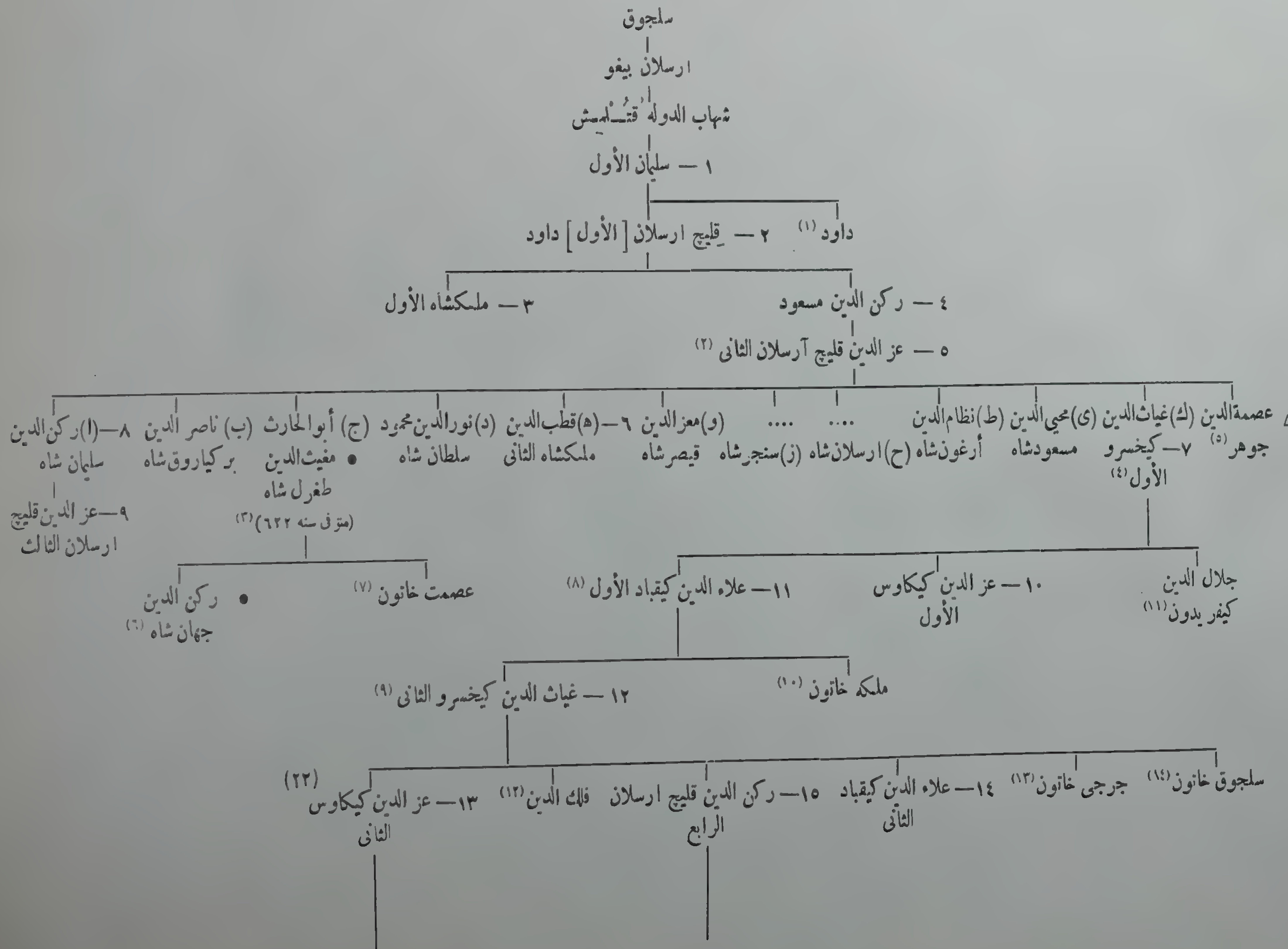
(۱) بنا به سکه‌ای که در سال ۵۹۲ در قونیه ضرب شده است .

(۲) در جنگ خناس در محرم ۶۰۷ کشته شد .

(۳) △ وزیرش فخرالدین علی‌بن‌الحسین‌امیر دادصاحب‌عطانام داشت و تا سال ۶۸۴ وزارت‌کرد .

(۴) △ وزیرش جلال‌الدین‌قره‌تای ارزنجان را از بنی‌منگوجک بگرفت .

سلاجقه در آسیای صغیر

سلجوقی خواند[۲۳] خاتون (درگذشته سنه ۶۹۱)

۱۶ — غیاث الدین کیخسرو الثالث

خداوند خاتون[۲۱]

فلانه[۲۰]

سیاوش (دروغین)[۱۹] (یاغی)

فرامرز

۱۸ — علاء الدین کیقباد الثالث

۱۹ — غیاث الدین مسعود الثالث[۱۸]

۱۷ — غیاث الدین مسعود الثانی

تاج الدین ألتینباش

غازی چلبی[۱۷]

ابراهیم

رکن الدین قلیچ[۱۶] ارسلان

ملك قسطنطین[۱۵] (تعمیداو در قسطنطنیه انجام گرفت)

---

(۱) نک: خلیل ادهم: دول اسلامیه ص ۲۱۹ . (مترجم عربی)

(۲) در ۱۵ شعبان سال ۵۸۸ درگذشت .

(۳) در سال ۵۹۷ برکنار شد ، برارزروم دست یافت و سپس از آن رانده گردید و درالرها درگذشت .

(۴) دختر مانوئل مافروزوم (Manuel Mavrozomes) را در تبعیدگاه خود در قسطنطنیه به زنی گرفت . نک : دائره "المعارف اسلام — ماده کیخسرو

(۵) کتیبه مدرسه چفتلر در قیصریه از او ازسال ۶۰۲ باقیمانده است .

(۶) ازسال ۶۲۲ تا ۶۲۷ فرمانروای ارزروم بود کیقباد اول او را برکنار کرد

(۷) نک : (Revue hist. Ott. 27, p. 149) .

(۸) (بنا به کتیبه سال ۶۳۵) نخست خواند خاتون ماه پری مادر کیخسرو دوم ، و سپس دختر الملک العادل ابی بکر بن ایوب را به زنی گرفت .

(۹) نخست غازیه خاتون دختر العزیز محمد فرمانروای حلب در سال ۶۴۵ درگذشت . سنگ قبرش در قیصریه است .
(Contr. N° 522) .
سپس تمر شاهزاده جورجیا و مادر کیقباد دوم را به زنی گرفت .

(۱۰) با الملک ناصر یوسف بن العزیز بن الظاهر زناشویی کرد .
نک : (Zambaur: Contr. III, N° 522) .

(۱۱) خلیل ادهم (دول اسلامیه ص ۲۱۹) می نویسد که نام او کیفر بدون است . (مترجم عربی)

(۱۲) در سال ۶۵۶ درگذشت . نک : Ibn Schihné, 197 .

(۱۳) همسر معین الدین سلیمان بن علی پروانه بود .

(۱۴) در محرم ۶۸۳ درگذشت . سنگ قبرش در قیصریه است .

(۱۵) در سال ۶۸۲ درگذشت . نک : Huart, Enz. d. Isl. I, 330 .

(۱۶) نک : (Revue hist. Ott. III, 195, VI, 384) .

(۱۷) تا سال ۷۵۵ فرمانروای سینوپ بود .

(۱۸) درباره سکه های او نک (Revue hist. Ott. III. p. 191)

(۱۹) در ۱۰ ذی الحجه سال ۶۷۴ بکمک محمد بن کریم الدین قرامان بر قونیه دست یافت . در محرم ۶۷۶ درگذشت .

(۲۰) با محمد بن قرامان زناشویی کرد .

(۲۱) در سال ۷۱۲ درگذشت . نک (Revue hist, Ott. XII, p.745) خلیل ادهم (دول اسلامیه ص ۲۱۹) می نویسد که خداوند خاتون دختر قلیچ ارسلان چهارم بود و در سال ۷۳۲ درگذشت . (مترجم عربی)

(۲۲) با دختر برکه" بن جوجی زناشویی کرد نک : غلطنامه متن فرانسوی

(۲۳) نک : (Revue hist. Ott. XXXV, p. 654)

● — غیاث الدین کیخسرو [الثانی] بن کیقباد [الأول] . . . . . سنه ۶۳۴ ﻫ

حکومت سه برادر فرزندان کیخسرو [الثانی] :

● △ عز الدین کیکاوس [الثانی] ، (به تنهایی) . . . . ۶۴۴ — ۶۴۶

● △ کیکاوس [الثانی] ، (بابرادرش قلیچ ارسلان الرابع) . . . . . ۶۴۶ — ۶۴۷

● △ کیکاوس [الثانی] ، (با برادرش رکن الدین قلیچ ارسلان (۱) الرابع وعلاء الدین کیقباد الثانی) . . . . ۶۴۷ — ۶۵۵

کیکاوس [الثانی] به قبچاق فرار کرد (۲) ۶۵۵

● △ قلیچ آرسلان [الرابع] ، (به تنهایی) (کشته در سنه ۶۶۳) ۶۵۵

● △ غیاث الدین کیخسرو [الثالث] (در دوسال و نیمی منصوب شد)(۳) . . ۶۶۳

استیلای مصریان بر قونیه ۶۷۵

سیاوش بن کیکاوس [الثانی] ، مدعی ، (کشته در سنه ۶۸۲) . ۶۷۶

● △ غیاث الدین مسعود [الثانی] بن کیکاوس [الثانی] . . ۶۸۱

علاء الدین کیقباد [الثالث] ، (نخستین بار بر قسمت شرقی حکومت کرد) . ۶۸۳

● △ مسعود [الثانی] ، (برای بار دوم) ۶۸۳

△ کیقباد [الثالث] ، (برای بار دوم) ۶۹۲

● مسعود [الثانی] ، (برای بار سوم) ۶۹۳

● △ کیقباد [الثالث] ، (برای بار سوم) ۷۰۰

● △ مسعود [الثانی] ، (برای بار چهارم)(متوفی سنه ۷۰۴) . ۷۰۲

کیقباد [الثالث] ، (برای بار چهارم) ۷۰۴

غیاث الدین مسعود [الثالث] بن کیقباد [الثالث] ۷۰۷

تسلط مغولان — ولات مغول : ۷۰۷

تمرتاش بن چوپان ، (تا سنه ۷۲۷)(۴) . . . ۷۱۷

علاء الدین إرتنا ، (لقب نویان بگرفت) . محرم ۷۲۸

مراجع :

Houtsma : Recueil des textes relatifs à l'histoire des Seldjucides IV.
ابن الأثیر : الکامل .
أبو الفدا : المختصر فی أخبار البشر .
Aḥmed Tewḥid : Muzé -i- Humayûn, IV p. 106.
Revue Historique Ottomane.
ابن الشحنة : الدر المنتخب فی تاریخ مملکة حلب
M. van Berchem : Arabische Inschriften aus p. 28.
C. I. A. III, Siwas et Diwriguî.
Cl. Huart : Epigraphie de l'Asie Mineure.
Sarre : Reise in Kleinasien, (Berlin 1896).
Halil Edhem : Qaïsaria Schehrî, Stambaul 1334.

(۱) درسال ۶۵۲ قلیچ ارسلان چهارم درقیصریه دعوی استقلال کرد .
(۲) بادخت برکه " خان زناشویی کرد و در سال ۶۷۸ در گذشت .
(۳) توسط معین الدین سلیمان پروانه به امارت تعیین گشت .
(۴) به مصر گریخت نک :(C. I. A. III, 41. 5).

۱۳۱ — بنی سُلْدُق در أرزروم

علی بن أبی القاسم . . . . حدود سنة ۴۹۶ ه

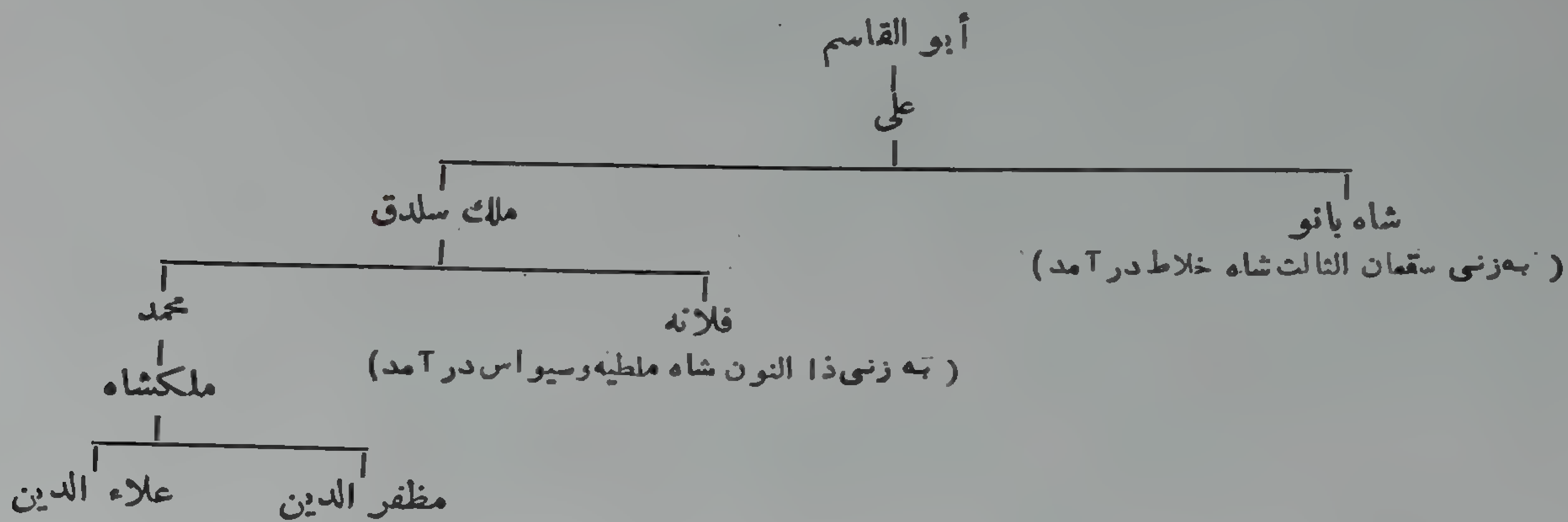
عز الدین سُلدُق بن علی . . . . حدود ۵۴۸

ناصر الدین محمد بن سلدق ، (عامل سلاجقة) ۵۶۰

ملکشاه بن محمد . . . . حدود ۵۸۰

علاء الدین بن ملکشاه ، (او را رکن الدین سلیمان الثانی سنة ۵۹۸ عزل کرد) حدود ۵۹۰

شجره نسب ایشان :

مراجع : ابن الأثیر : الکامل .

Defrémery (J. As. juin. 1849, p. 498).
Revue Historique Ottomane 1, 165.
Halîl Edhem : Qaïsaria –Schehrî p. 13.
Ahmad Tewhîd : Catalogue Musée Impérial, IV, p. 70, note 1.
E. Sachau : Verzeichnis N° 24 p. 14.
Bergmann : Zur muhammed anischen Münzkunde, ZDMG XXIII (1869) p 251.
Fræhn : Quinque Centuriæ p. 271.

۱۳۲ — بنی مَنْگوجَك در أرْزنجان[1]

۱ — فرع أرزنجان :

قلمروشان : أرزنجان وکماخ وکوغونیا (قرا حصار شرق) دیوریکی .

۱ — أمیر منکوجك غازی ، (او را آلب ارسلان بر أرزنجان منصوب کرد) . . . سنه ۴۶۴ ه

۲ — اسحق بن منکوجك . . . . —

۳ — داود [الأول] بن اسحق . . . . —

۴ — الملك السعید فخر الدین بهرامشاه بن داود [الأول][2] . . . . حدود ۵۵۰

۵ — علاء الدین داود [الثانی] بن بهرامشاه . . . . حدود ۶۱۵

مملکت خود را به کیقباد الأول سنه ۶۲۵ داد و آق شهر وایلغین را گرفت .

Δ ۶ — مظفر الدین محمد بن بهرامشاه[3] . . . . —

---

(۱) عنوان رسمی این اسم منکوجک است ومنکوج نیست .(C. I. A. III, N° 38, p. 66).

(۲) نک : (Contr. I, N° 110) وأحمد توحید (I.C. N° 96) .

(۳) نخست در کوکونیا تیولدار بود وسپس به قیر شهر نقل مکان کرد .

۲ — فرع دیوریگی :

۱ — سلیمان [الأول] بن اسحق بن منگوجك . . . . —

● △ ۲ — سیف الدین أبو المظفر شاهنشاه[۱] . . . . حدود سنه ۵۷٦ ﻫ

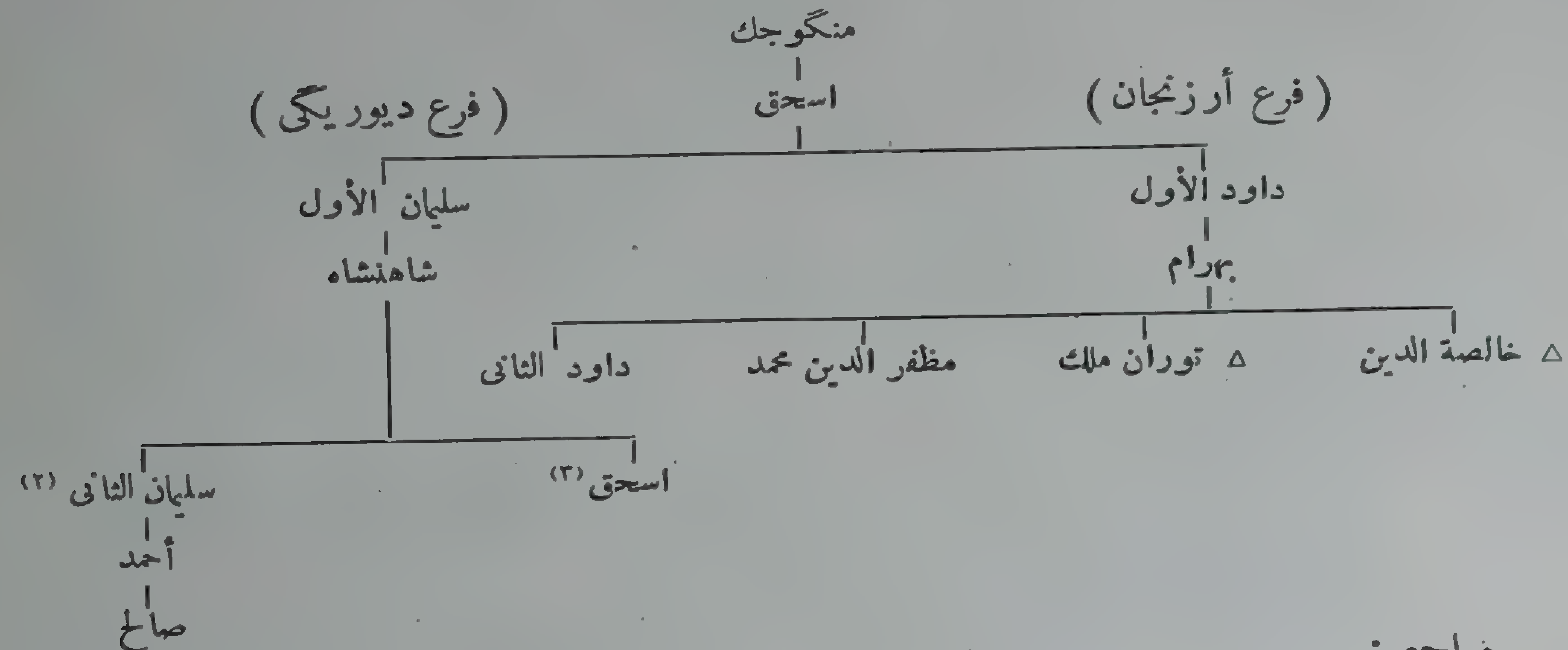
۳ — سلیمان [الثانی] بن شاهنشاه . . . . حدود ۵۹۲

△ ٤ — حسام الدین أبو المظفر أحمد شاه ، (عامل سلاجقه) . . . . . حدود ٦۲۵

△ ۵ — أبو المؤید صالح بن أحمد . . . . حدود ٦۵۰

استیلای سلاجقه بر دیوریگی سنه ٦۵۰ ، و استیلای مغول سنه ٦۷۵

و مصریان حدود سنه ۸۰۰ بر آن شهر . . . .

مراجع :

Houtsma : La Dynastie des Benu Mangucek, Revue Orient. 1904 p. 277 ss.

Hist. Or. des Croisades, II, a, p. 172.

Halil Edhem : Qaïşaria-Schehrî p. 13.

Revue Hist. Ott. 1. 166.

E. Sachau : Verzeichnis N° 25, p. 14.

M. van Berchem : Ar. Inschr. Armenien p. 32, C. I. A. III, 55.

Ahmad Tewhîd : Cat. Mus. Ott. IV. p. 76.

۱۳۳ — بنی دانشمند

قلمروشان : سیواس و آماسیه و توقات و نیکسار و عثمانجق و چوروم و کنغری و قسطمونی و چانیك و ألبستان و ملطیه

(ا) فرع سیواس :

۱ — ملك دانشمند أحمد غازی ، شمس الدین . . . . سنه ٤۵۵ ﻫ

● △ ۲ — ملك (یا أمیر) غازی گمشتکین بن دانشمند ٤۷۷

● ۳ — أبو المظفر محمد ناصر الدین بن گمشتکین ،(متوفی سنه ۵۳۷) ٤۹۵

---

(۱) عامل سلیمان سلجوقی صاحب توقات بود .

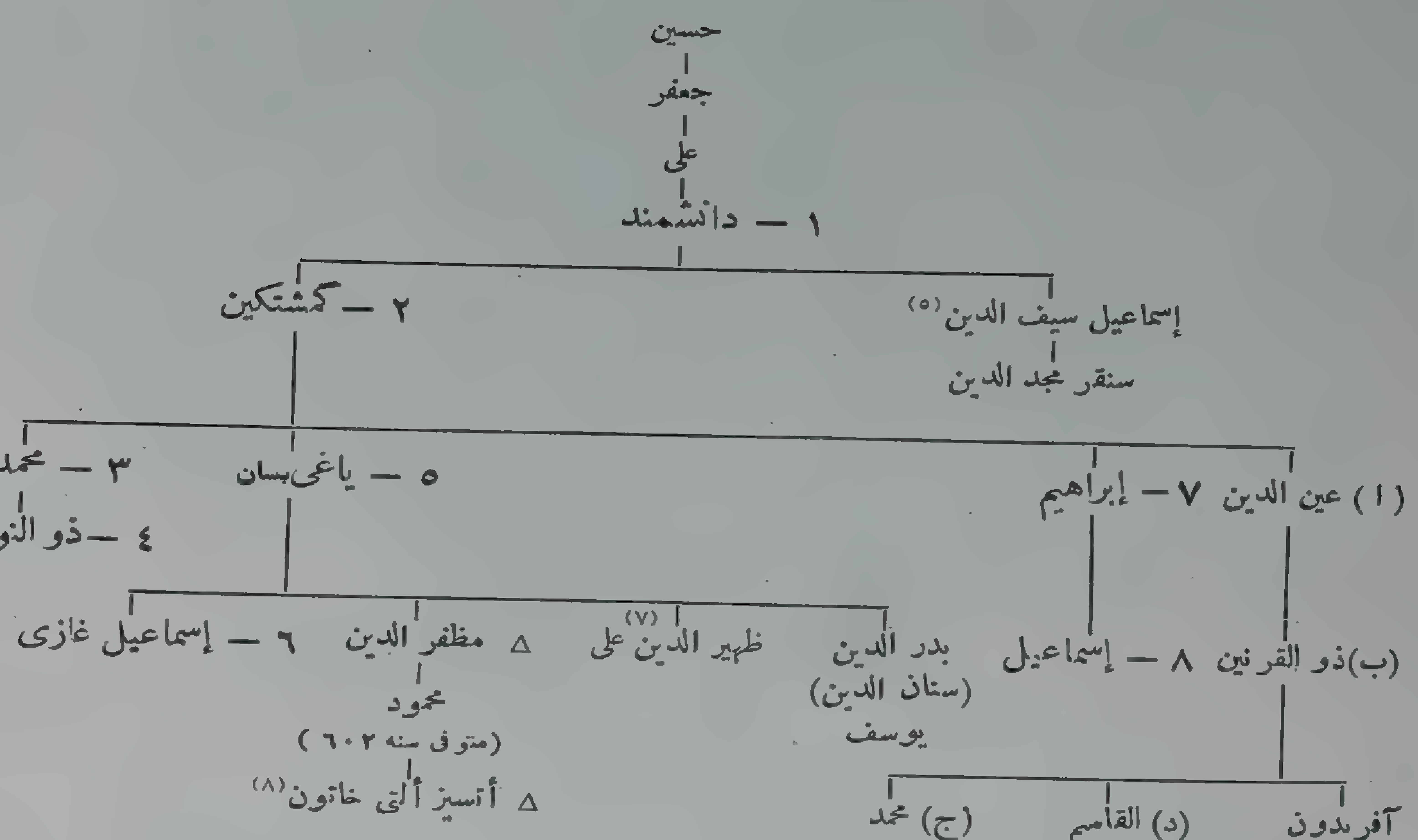
(۲) با فاطمه خاتون دخت ؟ ازدواج کرد .

(۳) سنگقبری با تاریخ ٦٤۵ ؟ (C. I. A. III. 90 2) از او باقی است .

• ٤ — ذو النون عماد الدین بن محمد ، (برای بار اول)		سنه ۵۳۷ ه
• ۵ Δ — یاغی بسان [۲] نظام الدین بن گمشتکین ، (متوفی سنه ۵۶۲) . . .	حدود	۵۵۰ [۱]
۶ — أبو محمد إسماعیل غازی جمال الدین بن یاغی بسان [۳]	حدود	۵۶۲
۷ — إبراهیم شمس الدین بن گمشتکین		—
• ۸ — أبو القادر إسماعیل شمس الدین بن إبراهیم		—
• ذو النون ، (برای بار دوم با لقب ناصر الدین ، متوفی سنه ۵۶۹)		۵۶۴
فتح قلیچ ارسلان [الثانی] کشوررا		۵۶۹

(ب) فرع ملطیه :

(ا) عین الدین بن گمشتکین [۴] ، (متوفی سنه ۵۴۵)		—
• (ب) ذو القرنین بن عین الدین		۵۴۵
• (ج) ناصر الدین محمد بن ذی القرنین	حدود	۵۵۶
• (د) فخر الدین القاسم بن ذی القرنین	حدود	۵۶۷

مراجع : A. D. Mordtmann sr. Die Dynastie der Danischmende, ZDMG 1876, XXX. 468.
Casanova : Numismatique des Danischmendides, Rev. Num. 1896, p. 96.
Ahmed Tewhîd : Catalogue Musée Impérial. IV. 82, 97.

(۱) ازاین فرمانروا کتیبه‌ای به تاریخ ۵۵۲ درقلعه نیکسار محفوظ است .
(۲) در ترجمه عربی "بسان" آمده و مترجم مزبور آنرا صحیح تر دانسته است .
(۳) خلیل ادهم در کتاب دول اسلامیه ص ۲۲۲ می نویسد که نام او ابوالمحامد بود . (مترجم عربی)
(۴) خلیل ادهم (دول اسلامیه ص ۲۲۲) نام او را عین الدوله نوشته است . (مترجم عربی)
(۵) درسال ۴۹۳ جنگجویان صلیبی او را در آنقره محاصره کردند .
(۶) با دختر ملک سلدق زناشوبی کرد .
(۷) خلیل ادهم (دول اسلامیه ص ۲۲۳) می نویسد که نام او ظهیرالدین ایلی است . (مترجم عربی)
(۸) بنا به سنگنبشتهٔ قبرش در سال ۶۰۷ در گذشت و در قیصریه به خاک سپرده شد . نک :
Halil Edhem Qaisaria p. 32
خلیل ادهم (دول اسلامیه ص ۲۲۳) می نویسد که نام او اتسوز التی خاتون است . (مترجم عربی)

Justi : Iranisches Namenbuch, p. 455.
Nedjib Asym : Turk Tarikhi p. 398-406.
Revue Hist. Ott. I. 167.
Huseïn Ḥusâmeddin Effendi : Amasia Tarikhi, Stambul, 1322, II. 278-342.
Halîl Edhem : Qaïṣaria schehri, Stambul 1334.
Halîl Edhem, R. H. O. XXXII. 449-467.
M. van Berchem : Epigraphie des Denischmendites, Z. f. Ass. XXVII, p. 85.
M. van Berchem et Halîl Edhem, C. I. A. III (Siwas et Diwriguî) 3.
Sachau : Verzeichnis N° 27, p. 15.
Schlumberger : Revue Archéol. 1880 ; Revue Num. 1887.
Sauvaire : Annuaire Soc. Num. 1886.
دائرة المعارف الاسلامية (چاپ فرانسه) ، ماده « دانشمنديه » (J. H. Mordtmann)

۱۳۴ – پروانيان[۱]

أصحاب سينوپ وسمسون وجانيك از سنة ۶۴۹ الى ۷۰۰

معروفترين آنان:

سنة ۶۴۹هـ

Δ ۱ — أبو القاسم نجم الدين بن على الطوسى ، (۶۳۱ — ۶۴۷) . . . .

۲ — پروانه جلال الدين قيصر ، (وزير كيقباد الأول از سنه ۶۱۶) . .

Δ ۳ — پروانه سيف الدين حميد بن أبى القاسم نجم الدين بن على الطوسى .

Δ ۴ — پروانه معين الدين سليمان بن مهذب الدين على الديلمى ، (وزير قليچ ارسلان الرابع از ۶۵۸ إلى ۶۷۵ ، همسر جرجى خاتون دخت كيخسرو الثانى ، او را بيبرس بكشت سنه ۶۷۵ ؛ صاحب سينوپ از ۶۴۹ الى ۶۷۵) . . . . . .

۶۷۵ ۵ — پروانه معين الدين محمد بن سليمان ، (جنگ با مغول سنه ۶۹۵ ، حاكم سينوپ از ۶۷۵ الى ۶۹۶ ، متوفى سنة ۶۹۶) . . . . . .

۶۹۶ ۶ — پروانه مهذب الدين مسعود بن سليمان ، (وزير غازى چلبى در سينوپ ، توفى سنة ۷۲۲ ، حاكم سينوپ از سنة ۶۹۶ إلى ۷۰۰) . . . .

مراجع :

Revue Hist. Ott. I, 254, VI, 644.
Halil Edhem : Qaïṣaria Schehrî, p. 45.
Sachau : Verzeichnis N° 30, I, p. 16.
Halîl Edhem : Gharby Anadoly N° 115, p. 4.

۱۳۵ – بنى غازى چلبى در سينوپ

سنة ۷۰۰هـ Δ ۱ — سلطان تاج الدين ألتينباش غازى چلبى بن مسعود [الثانى] بن كيكاوس [الثانى][۲] (تسليم سينوپ به پروانه مسعود سنه ۷۰۰ آن شهر را سليمان الاسفنديارى بگرفت سنه ۷۲۲ ؛ لكن غازى چلبى آنرا بگرفت ونگاهداشت تا ۷۵۶ ؛ آنرا لالا يرجوج بامر عثمانيان سنه ۸۳۱ فتح كرد) . . . .

۷۵۶ ۲ — إبراهيم بن غازى چلبى ، نهائيا ، (حكم او مشكوك است) . . . . .

مراجع :

Revue Hist. Ott. I, p. 199, 317, 257, II, p. 422.
XV. (1925) 305.

(۱) مفرد آن " پروانه " است . (مترجم عربى)
(۲) اميرى سلجوقى بود . خليل ادهم (دول اسلاميه ص ۲۱۳) نام او را ألتونباش مى نويسد (مترجم عربى)

۱۳۶ – بنی صاحب أتا[1]

(درقرا رحصار صاحب)

قلمروشان : قرا حصار صاحب وصند وقلي وبولاوادين وشهرشهر وبرجنكو وأويناش

۱ ۵ — صاحب أتا فخر الدين على بن حسين أمير داد، (مشتركا با پراونه
معين الدين سليمان وزير سلجوق (از ۶۶۳ إلى ۶۸۴)، متوفى سنه ۶۸۴
ودر قونيه دفن شد)[2] . . . .
تاج الدين حسين ونصرة الدين حسن (پسران اولی وكشته شدند بدست جمری
(سياوش بن كيكاوس الثانى مدعى). . . . .
۲ — سعد الدين يونس (برادرنا مبردگان استيلاى برسورى حصار وجنگ با قرمانيان)
۳ — شمس الدين محمد بن حسن، (متوفى سنه ۶۸۶) . . . .
۴ — أحمد بن محمد، (حكم از سنه ۷۳۰ تقريبا الى سنه ۷۵۰ استيلاى سليمان
بن محمد الكرميانى بر كشورش حدود سنه ۷۵۰) . . . .

مراجع :

Revue Hist. Ott. 1. p. 195, 563, XV (1925) 357.
Halil Edhem : Qaïşaria Schehrî, p. 105 (Le tombeau du Ṣâḥib ʿAtâ).
Halil Edhem : Gharby Anadolyda Seldjuqylaryn Wâryçlary Tawâïf-Mulûk, Stamboul 1926, N° 119, p. 5.

۱۳۷ – أمراى كرده بولى

(جرمانيكوپوليس)

در سنگ قبرى كه به بروسه آوردند چنين آمده است :

۵ اسحق شاه بن عوض شاه بسلطان بولى سنه ۸۲۴ . . . .
ودر ابن بطوطه آمده . . . .
شاه بك صاحب كرده بولى . . . .
وبگفته صاحب المسالك والممالك امارت قسطمونى وسينوب از طرف
جنوب تا طغانجق وشمالا تا سلطان بولى امتداد داشت

۱۳۸ – بنى چوپان (چوپانيان)

(أمراى قسطمونى)

۱ — حسام الدين چوپان بگ، (از طرف كيكاوس الأول از ۶۰۷ إلى ۶۱۶) . حدود	سنه ۶۰۰ ه
۲ — ألب يزك[3] بن چوپان	—
۳ — مظفر الدين يولق آرسلان بن ألب يزك، (متوفى سنه ۷۰۴) . . .	—
۴ — ناصر الدين محمود بن يولق آرسلان	۷۰۴
استيلاى سليمان بن تيمور الاسفنديارى بر قسطمونى	۷۲۰

مراجع : Revue Hist. Ott. I, p. 319.

---

(۱) در متون تاريخى " صاحب عطا " آمده است . نك : دكتر محمد جواد مشكور : اخبار سلاجقه روم ص ۵۳، ۵۳۵، ومقدمه آن كتاب ص ۱۱۰ و ۲:
(۲) قبر او در قونيه است . نك : Halil Edhem: Qaișaria p. 105.؛ Sarre : Seledj. Baudenkmaler, p. 14. pL. IX
Huart : Epigraphie No. 51. p. 78.
(۳) خليل ادهم (دول اسلاميه ص ۳۳۰) نام او را "آلپ يوروك" نوشته است . (مترجم عربى)

۱۳۹ — إسفندياريان

(قزل أحمدلى يا جندار أغلو)

قلمروشان : قسطمونى ، سينوب ، بُرغلو (زَعفَرانبولى)

۱ — شمس الدين تِمُر جاندار ، (تابع أفلاني) . . . . سنه ۶۹۰ ھ

● ۲ — شجاع الدين سليمان [الأول] بن[1] تمر . . . . حدود ۷۰۹

△ ۳ — غياث الدين إبراهيم [الأول] بن سليمان . . . . حدود ۷۴۰

۴ — يعقوب بن تمر ۷۴۲

● ۵ — عادل بك (على ؟) بن يعقوب ۷۴۶

● ۶ — جلال الدين بايزيد كوتوروم (ولى) بن عادل ۷۷۶

● ۷ — سليمان [الثانى] بن بايزيد ، (او را سلطان بايزيد أول عثمانى بكشت) . . ۷۸۷

تسلط عثمانيها . . . . ۷۹۵ — ۸۰۰

● △ ۸ — مبارز الدين إسفنديار بن بايزيد ، (متوفى در ۲۲ رمضان سنه ۸۴۳)(۲) . . ۸۰۵

● △ ۹ — إبراهيم [الثانى] بن إسفنديار ، (متوفى در آخر محرم سنه ۸۴۷) . . . رمضان ۸۴۳

۱۰ — كمال الدين أبو الحسن إسماعيل بن إبراهيم . . . . صفر ۸۴۷

۱۱ — قزل أحمد بن إبراهيم ۸۶۴

اين امارت به امپراطورى عثمانى ضميمه شد ۸۶۶

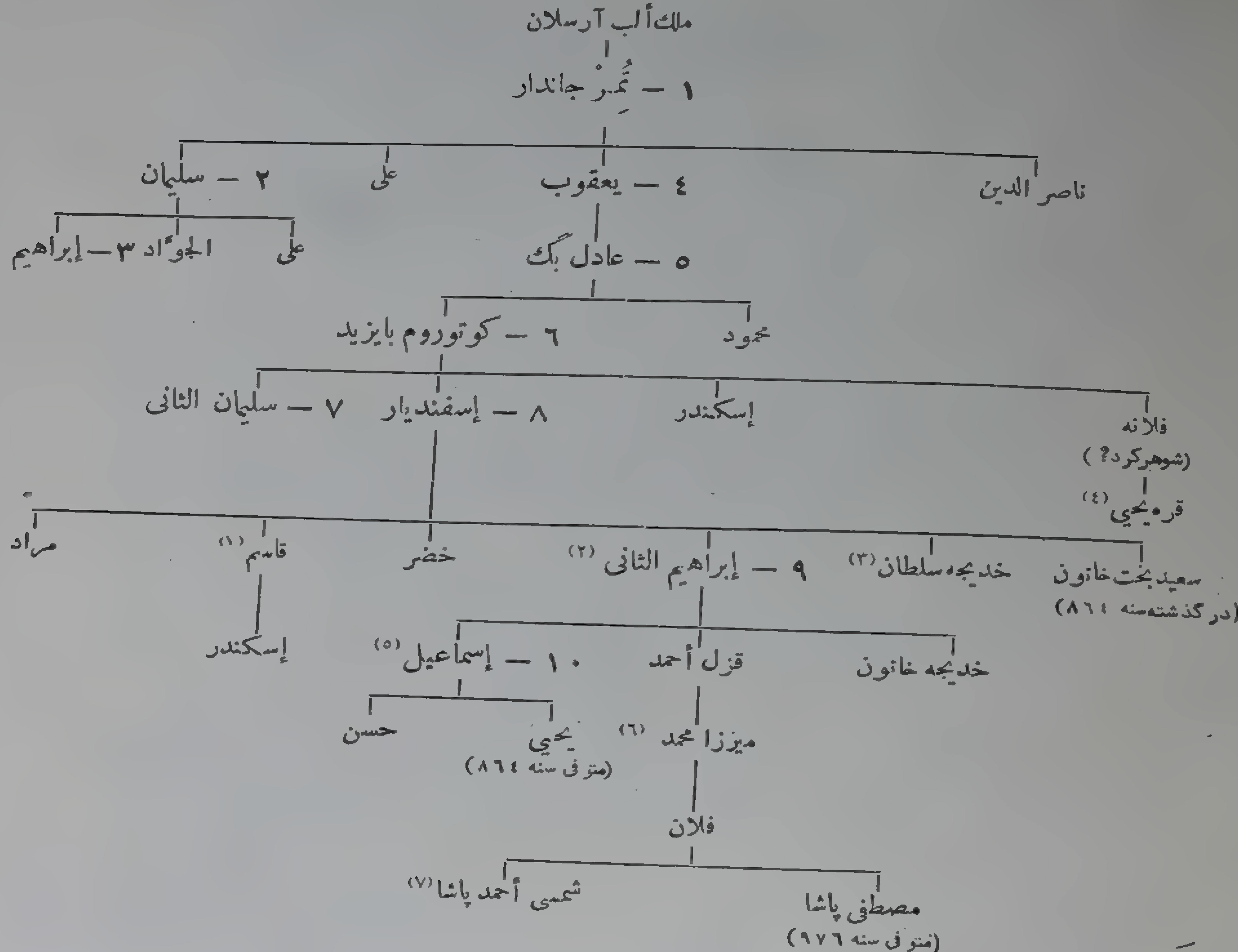
مراجع :

Revue Hist. Ott. I, p. 383, II, p. 423, XIV (janv. 1924) 1.
دائرة المعارف الاسلامية ، (چاپ فرانسه) ، « ماده إسفنديار أوغلو » (J.H. Mordtmann)

Ahmed Tewhîd : Cat. Musée ott. IV, p. 400 ss.
Halil Edhem : Gharby Anadoly N° 128, p. 35.

(۱) در ۷۲۰ قسطمونى ودر ۷۳۲ سينوب را ازغازى چلبى بگرفت .
(۲) كنغرى و جانيک را به سلطان عثمانى محمد اول واگذار كرد .

(دنباله اسفندیاریان)

١٤٠ — بنى قراسى

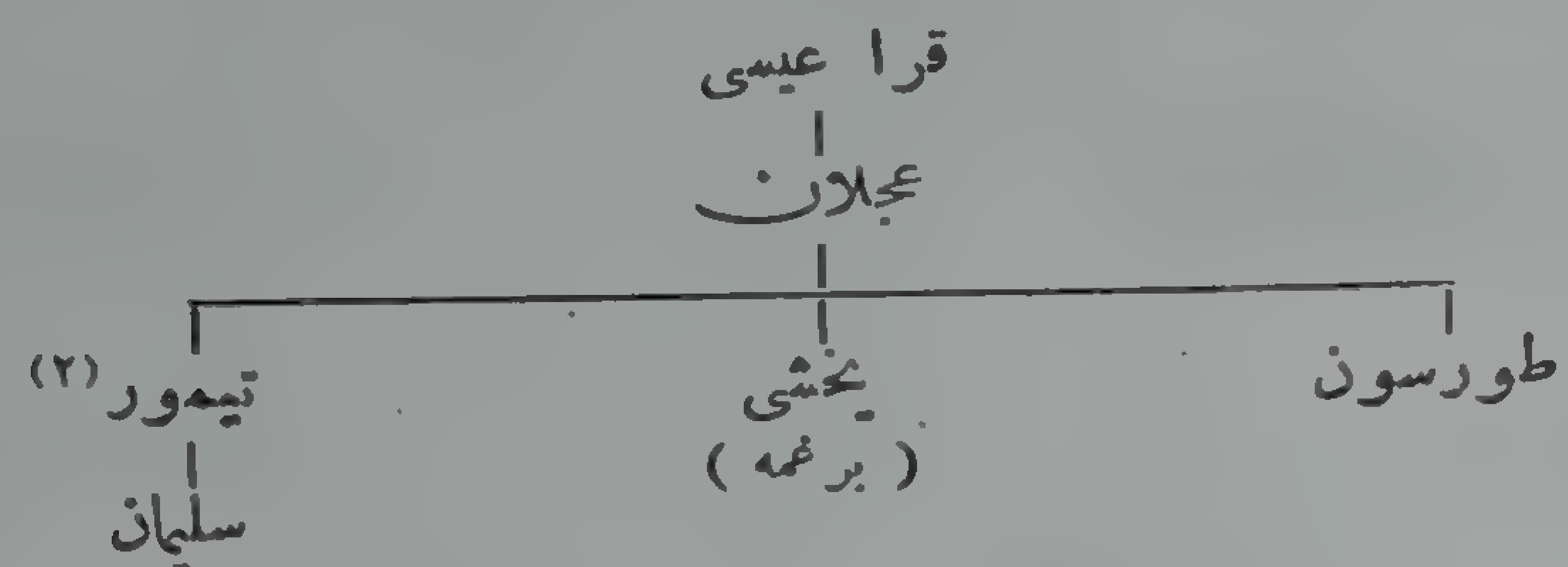
(در باليكسر)

قلمروشان: [باليكسر ، أيدنجق ، مانياس ، برغمه ، إدرميد ، كمر ، بونار حصار ، إورندى ، أيازمند ، بغاردج ، منديره ، سندرغى ، جوردوز ، تيمورجى ، قيزيلجه توزله ، باش گلمبه ، مرت]

١ — **قره عيسى (قراسى)** ، (أمير از طرف غياث الدين مسعود الثانى حدود سنه ٦٨٣ ، همراه صارى سالتيق غازى در دبروجه بود سنه ٦٦٢) .

(١) لقب او قوام الدين است خواهر سلطان مراد دوم را به زنى گرفت .
(٢) سلجوق خاتون دختر محمد اول عثمانى را به زنى گرفت .
(٣) به زنى سلطان مراد دوم عثمانى درآمد .
(٤) با سلطان محمد اول عثمانى بجنگيد .
(٥) دختر مراد دوم عثمانى را به زنى گرفت .
(٦) دختر سلطان با يزيد دوم عثمانى را به زنى گرفت .
(٧) وى دوست صميمى (مصاحب) سلطان مراد عثمانى بود و جد بنى قزل احمدلى مى باشد . در سال ٩٨٨ در گذشت .

۲ — عجلان بگ بن قره‌سی ، (طورسون پسرش نزد عثمان غازی بود) . . . —
۳ — تیمور[۱] بگ بن عجلان ، (مطیع عثمانیان شد سنه ۷۳۷ وملتجأ در بروسه ، یخشی بگ برادرش حاکم برغمه وسلیمان پاشا پسرش در خدمت عثمانیان بودند) —

مراجع :

Revue Hist. Ott. II, 564.
J. Mordtmann : Über das türkische Fürstengeschlecht der Karasi (S. Ber. Ak. Wiss. Berlin 1911, 1.
دائرة المعارف الاسلامية (چاپ فرانسه) ، ماده : « قراسی » (J. H. Kramers)
Halil Edhem : Gharby Anadoly N° 117, p. 6.

۱٤۱ — بنی صاروخان (صاروخان اوغوللری)

(در مغنیسا)

قلمروشان : مغنیسا ، گوزلحصار (منمن) ، آق حصار ، ترخنات ، مرمره ، گوردوس ، قیجیق ، أدله ، تمرجی ، نیف ، إلجه ، طورغودلی ، قوجه ، قراجه

- ۱ — صاروخان ، (از سلاجقه أوچ أمیرا) (۳) . . . . سنه ۷۰۰ ﻫ
- ۲ — فخر الدین إلیاس بن صاروخان ۷٤۶
- ۳ — مظفر الدین اسحق بن إلیاس ۷۷۶
- ٤ — خضر شاه بگ بن اسحق ، (برای بار اول) ۷۹۰

تسلط عثمانیها . . . . ۷۹۲ — ۸۰۵

خضر شاه ، (برای بار دوم) . . . . . ۸۰۵ — ۸۱۳

- أرخان ، (برادر أولی) ، (سکة از سنه ۸۰۷) . . . . . .

مراجع :

Revue Hist. Ott. II, p. 615.
Schlumberger : Numismatique de l'Orient Latin p. 479.
Bergmann : Beiträge, Ak. Wissensch. Wien LXXIII, p. 129.
Ahmad Tewhîd : Cat. Mus. ott. IV, 382.
Halil Edhem : Gharby Anadoly, N° 118, p. 8.

---

(۱) خلیل ادهم . دول اسلامیه (ص ۲۷۵) نام او را دمورخان آورده است . (مترجم عربی)
(۲) تاریخ نویسان او را از فرزندان یخشی شمرده‌اند
(۳) برادرش علی فرمانروای شهر نیف بود .

۱۴۲ — بنی آیدین (آیدین اوغوللری)

(آیدین) (ضرب سکه آنان در ایاثلوغ بود)

قلمروشان: آیدین ، تیره ، إزمیر ، آیا ثلوغ ، گوز لحصار ، چشمه ، سلطان حصار ، کستل ، بزدغان ، ینی شهر ، آلا شهر ، برکی ، أربا ، صرت ، کوشك ، بای راملی ، قراجه قیونلو ، إنیجویل ، أرتجیَ بلاط ، نازیللی ، قش أدا ، أرله ، جولس ، أذینه ، آقچشهر ، سوری حصار ، بلین‌بولی ، بایندیر ، قرابورن ، نیف ، أتیه ، قیزیل حصار

محمد [الأول] ، (أمیر سواحل) . . . .

۱ — آیدین بك بن محمد ، (أمیر سواحل) . . . . سنه ۷۰۰ ھ

● ۲ — محمد بك [الثانی] بن آیدین ۷۳۴

خضر بك ، (پسر اولی ، حاکم آیاثلوغ) . . . . . .

عمر بك (برادر اولی ، حاکم أزمیر) . . . .

۳ — عمر بك [الأول] (یا أمور) بن محمد ۷۴۱

● △ ٤ — عیسی بك [الأول] بن عمر (۱) ، (حز. پسرش در خدمت عثمانیان بود) .

تسلط عثمانیها . . . . ۷۹٤ — ۸۰۵

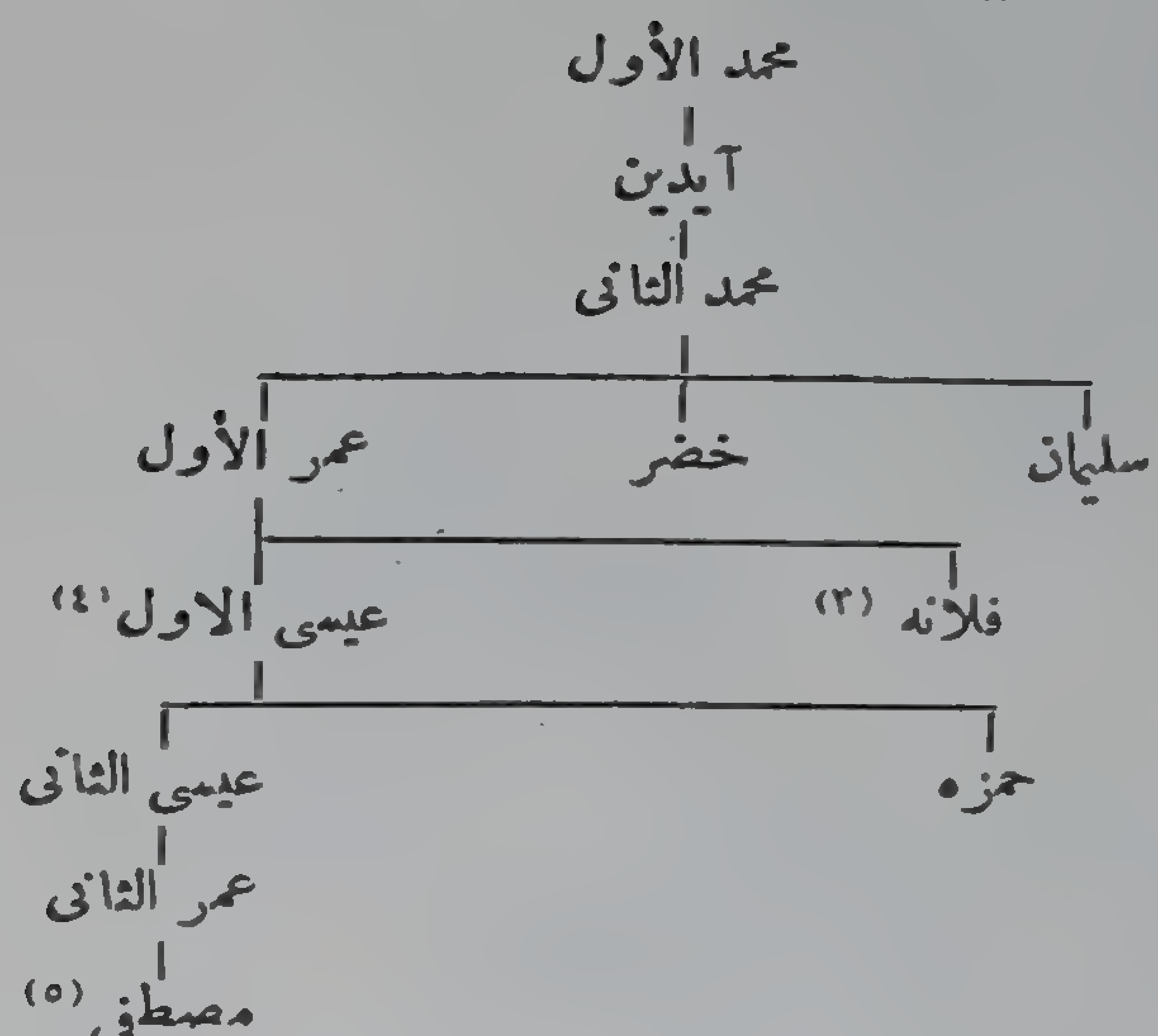
۵ — عیسی بك [الثانی] (یا موسی) بن عیسی [الأول] ، (چند ماه) . ۸۰۵

٦ — عمر بك [الثانی] (یا أمور) بن عیسی ، (تا سنه ۸۰٦) ۸۰۵

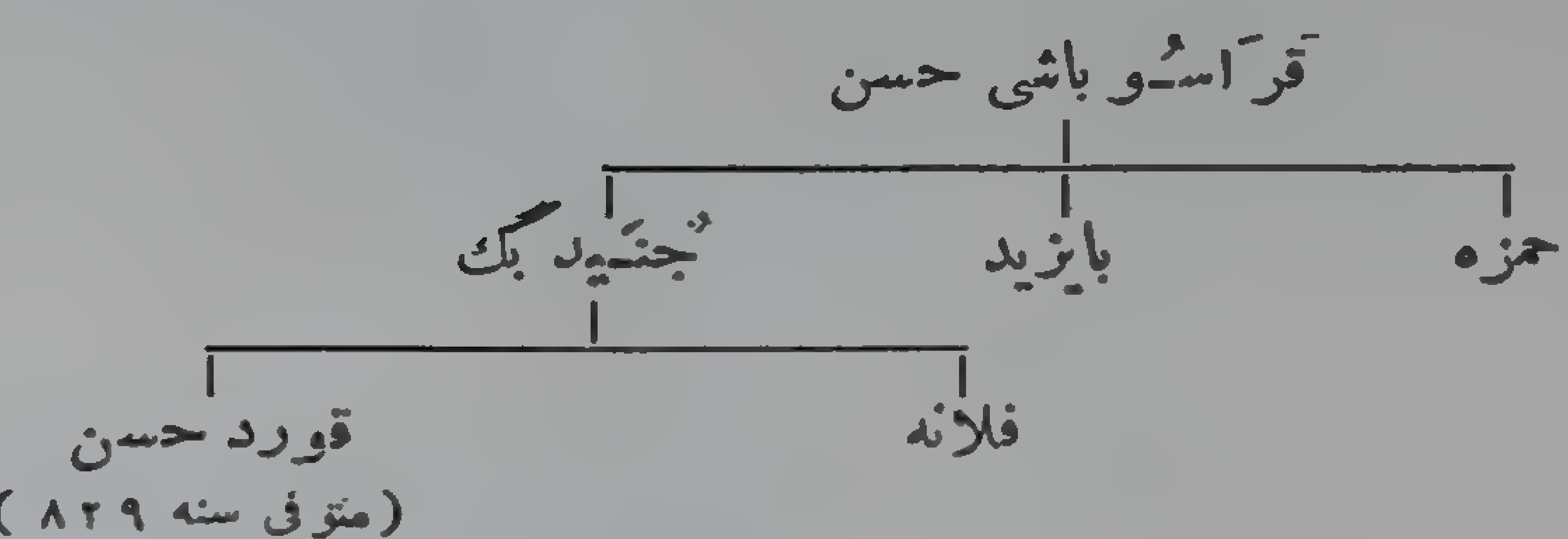
غازی جنید بن إبراهیم ، (غاصب) (۲) . . . .

حکومت اولش . . . . ۸۰٦ — ۸۱۸

حکومت دوباره او . . . . ۸۲۲ — ۸۲۸

أزمیر أوغللری (٦)

مراجع :

دائرة المعارف الاسلامیة (چاپ فرانسه) ، ماده : « آیدین » (Cl. Huart)

Karabacek : Gigliato des Omarbeg, Wiener Num. Zeitschr. II, 524.

Revue Hist. Ott. II, p. 619.

Ahmed Tewhîd : Cat. Musée ott. IV, p. 374.

Halil Edhem : Gharby Anadoly N° 119, p. 11 et N° 120, p. 13.

(۱) خلیل ادهم (دول اسلامیه ص ۲۸۰) می نویسد که وی پسر محمد بک است . (مترجم عربی)

(۲) در سال ۸۰۶ درازمیر دعوی استقلال کردو سلطان محمد اول عثمانی در سال ۸۰۸ او را شکست داد . سپس با مصطفی بن بایزید اول که او را مصطفی جعلی می خوانند هم پیمان شد . پس از آن از سال ۸۲۲ تا ۸۲۸ فرمانروای ازمیر گشت و در سال ۸۲۸ در گذشت .

(۳) به زنی سلیمان شاه کرمیان در آمد .

(۴) نک : پاورقی اول عیسی بیک اول بن عمر .

(۵) فرمانروای آیاثلوغ . در سال ۸۲۵ در گذشت .

(۶) نک : خلیل ادهم دول اسلامیه ص ۲۸۲ . (مترجم عربی)

قلمروشان : كوتاهيه ، أوشاق ، كودك ، سلندى ، قولا ، تحوره ،
توشانلى ، بازار ، عشقلى ، بقلق ، دنزلى ، خناس ، دوزقرى ، كيكلر ،
جيوك ، أيوك ، إزينه (سراى كيو) چار شمبه (بولدن) ، دمباى ،
حوته ، إجريجويز (أمد) سيماو ، شيخلو ، گمش سار (= شهر) ،
صارى كيوى

جد آنان: كريم الدين عليشير ، (متوفى قبل‌ازسنه ٦٦٣) . . .

١ — مظفر الدين يعقوب [الأول] بن عليشير (كرميان خان) . . . . حدود سنه ٦٩٩ ﻫ
(أوج بگ از طرف كيقباد الثالث) . . . .

• ٢ — محمد بن يعقوب ، (استيلاى برسيماو) . . . . حدود ٧٠٦

• Δ ٣ — سليمان بن محمد، (استيلاى بردنيزلى وقرا حصار صاحب ، دخترش دولت خاتون به‌عقدايلدريم بايزيد سنه ٧٨٣ درآمدومادرمحمد الأول است درگذشته ٨١٦) . ٧٧٩[1]

• ٤ — يعقوب [الثانى] بن سليمان ، (براى بار اول) ٧٩٠
تسلط عثمانيها . . . . ٧٩٢ — ٨٠٥

Δ [2] يعقوب [الثانى] ،(براى بار دوم) . . . . . ٨٠٥ — ٨٣٢
شهر را مراد الثانى بگرفت. ٨٣٢

مظفر الدين أمير كرميان[3]
|
عليشير
|
١ — يعقوب الأول
|
٢ — محمد
|
٣ — سليمان شاه[4]
|

دولت خاتون (به زنى بايزيد الأول درآمد)	خضر	إلياس	٤ — يعقوب الثانى

مراجع :

Ahmad Tewhîd : Cat. Mus. Ott. IV, p. 394, 529.
دائرة المعارف الاسلامية (چاپ فرانسه) ، مادة : «كرميان أوغلو »
(J. H. Mordtmann)
Revue Hist. Ott. I, p. 116 ; II, p. 113. 505 ; XL. p. 313.
Hammer : Geschichte, I, p. 159, 161, 184. etc.
Halil Edhem : Gharby Anadoly N° 125, p. 24.

(١) بنابكتيبه‌مسجدقلعه‌ٔ بالا دركوتاهيه؛ RHo, 11, 115.
Huart : Fpigraphie de L'Asie Mineure N° 5, p. 6.

(٢) وقفنامه‌ٔ مشهور به زبان تركى در سال ٨١٤ Halil Edhem RHo. II.P. 116 نك : نجيب عاصم بيك (Rev. or. 1905 p. 251)

(٣) خليل ادهم (دول اسلاميه ص ٢٩٤) شجره نسبى آورده كه دربعضى موارد با اين اختلاف دارند .

(٤) بحسب مطهره خاتون دخت سلطان ولدبن جلال الدين رومى ، وسپس دخت عمربن محمد آيدين را به زنى گرفت . (مترجم عربى)

۱۴۴ — أمرای دنیزلی[1]

قلمروشان : دنیزلی ، خوناس ، قره حصّار صاحب

۱ — شجاع الدین تنج (ینج ، إننج) بک بن علی بک	سنه ۷۳۵ ﻫ
۲ — مراد بک بن تنج	
۳ — اسحق بن مراد	۷۶۳
٤ — عبد الله بن اسحق ، (نسب او قطعی نیست)	
(بیشتر املاکش را به سلطان مراد الأول فروخت) ۷۸۳	

مراجع :

Revue Hist. Ott. I, 118, II, p. 809.
دائرة المعارف الاسلامية (چاپ فرانسه) ماده «دنیزلی»
(J. H. Mordtmann)
Halil Edhem : Gharby Anadoly N° 126, p. 29.

۱٤۵ — بنی حمید (حمید اوغلی)

قلمروشان : حمید آباد ، بوردور ، برلو ، یلواج ، بایشهر ، قرآغاج ، فلك أباد ، إیردر ، أغلسون (عاصی قراغاچ) ، ألوبرلو ، جونان ، کچبرلو ، إسپارته ، أیرله ، کولحصار ، کمر ، هیران ، أغراس ، سیدی شهر ، آق شهر

۱ — حمید بک یا فلك الدین دندار ، (او را تیمورتاش ، حاکم روم از طرف مغول بکشت سنه ۷۲٤ و ولی عهد حمید از ۷۲٤ إلی ۷۲۸)	سنه ۷۰۰ ﻫ
۲ — خضر بک بن دندار ، (حاکم آنطالیه)	۷۲۸
۳ — نجم الدین اسحق بک بن دندار	—
محمد چلبی ، (برادر اولی) ، حاکم کولحصار	
٤ — إلیاس بک	—
۵ — کمال الدین حسین بک بن إلیاس ،. (تا سنه ۷۸۸) ، (در سنه ۷۸۳ یلواج ، وقرا آغاج ، وبایشهر ، وسیدی شهر واسپارته را به عثمانیان فروخت عثمانیان و قرمانیان املاکش را پس از مرگوی تقسیم کردند) . . .	۷۷۶
٦ — مصطفی بن حسین بک ، شوکت [illegible] درجنگ کُسُوفو سنه ۷۹۲	—

مراجع :

Revue Hist. Ott. II, p. 938.
Hammer : Geschichte. (Voir Index)
دائرة المعارف الاسلامية (چاپ فرانسه) ، ماده : «حمید»
(J. H. Mordtmann)
Halil Edhem : Gharby Anadoly, N° 124, p. 21.

(۱) خلیل ادهم (دول الاسلامیه ص ۲۹۵) ایشان را امرای "دکزلی" نوشته است . (مترجم عربی)

١٤٥ — (١) بنی تکه (تکه اوغلی)

(پامفلیا) پایتخت آنطالیه

قلمروشان : آنطالیه ، أملالی ، استانوز . فنکه ، علایه ، استاورس .

١ — تکه بک ؟ . . . . —

٢ — . . . . —

△ ٣ — مبارز الدین محمد بن محمود بن یونس . . . . حدود سنه ٧٧٠ ﻫ

تسلط عثمانیها (باستثناء آنطالیه واستانوز) از سنه ٧٨٨—٨٠٥ . .

٤ — عثمان بن ٨٠٥

با آیدین وصاروخان ومنتشا وعیسی چلبی بن بایزید الأول . ٨٠٧

بر ضد محمد الأول سلطان عثمانی . . . .

باردیگر عثمان ظاهر شد ، ولی حمزه بن فیروز بک والی قره حصار صاحب از طرف عثمانیان او راشکست داد و هم پیمان او محمد الثانی بن خلیل القرمان کشته شد. ٨٢٧

مراجع :

Ahmad Tewhîd : Inscriptions d'Antalia, RHO, N° 83 Oct. 1924) p. 336.

Halil Edhem : Gharby Anadoly, N° 122 p. 18.

١٤٦ — بنی منچا

قلمروشان : مغلا ، بالاط ، بوز أیوك ، میلاس ، بجین (برجین) مرن ، چینه ، طواس ، برناز ، مکری ، حوی جنیز ، فتشه ، مرمرس .

● جدآنان: حاج بهاء الدین کردی ، ملقب به أبلستان ، (والی سیواس وملك السواحل تا علایه از طرف سلاجقه) . . . .

١ — منتشا بك مسعود . . . . سنه ٧٠٠ ﻫ

△ ٢ — أرخان شجاع الدین . . . . حدود ٧٣٠ (١)

● △ ٣ — إبراهیم . . . . حدود ٧٤٥ (٢)

● ٤ — محمد ٧٥٥

● △ ٥ — تاج الدین أحمد غازی ، (متوفی سنه ٧٩٣) ٧٧٧

● △ ٦ — شجاع الدین إلیاس (٣) ، (برای بار اول) ٧٩٣

تسلط عثمانیها . . . . ٧٩٣—٨٠٥

△ إلیاس ، (برای بار دوم) . . . . . ٨٠٥—٨٢٤

● ٧ — لیث ٨٢٤

پایان خانواده ، فتح عثمانی ٨٢٩

---

(١) بنا بر کتیبه ای از سال ٧٣٠ در میلاس .
(٢) بنا بر کتیبه‌ای از سال ٧٤٥ در مغلا .
(٣) خلیل ادهم او را مظفرالدین خوانده است . (مترجم عربی)

بهاء الدين

۱ — منتشا

۲ — أرخان

۳ — إبراهيم

۴ — أحمد غازی | ۵ — محمد

۶ — إلیاس

فاطمه | أحمد | أویس | ۷ — لیث

(در گذشته سنه ۸۲۳)

مراجع :

Revue Hist. Ott. II, 761 et 1146; IV 1452; V, 152.
رحلهٔ ابن بطوطه
Hammer: Geschichte (Index).
Aḥmad Tewḥid: Cat. Mus. Ott. IV 388.
Halil Edhem: N° 121, p. 15.

۱۴۷ — بنی أشرف

قلمروشان: بیشهر ، ینی شهر ، آقشهر ، سیدی شهری

۱ — أشرف . . . .

• △ ۲ — سیف الدین سلیمان [الأول] بن أشرف ، (متوفی سنه ۷۰۱) [۱] . . سنه ۶۸۷ ه

• ۳ — مبارز الدین محمد بن سلیمان [الأول] ۷۰۲

۴ — سلیمان شاه [الثانی] بن محمد ، (متوفی قبل از سنه ۷۲۸) . . . . .

مراجع :

Revue Hist. Ott. V, 251: XXVII, p. 139.
Halil Edhem N° 123 p. 19.

۱۴۸ — أخی در آنقره

△ ۱ — أخی حسام الدین حسین أفندی (أخی فتح الدین ؟) ، (متوفی سنه ۶۹۵) [۲] —

۲ — أخی شرف الدین محمد بن حسین ، (هنوز زنده بود سنه ۷۳۱) . . ۶۹۵

عثمانیها آنقره را بطور موقت اشغال کردند ۷۶۲

(۱) نک : خلیل ادهم (دول اسلامیه ص ۲۸۸) . (مترجم عربی)
(۲) خود را از فرزندان علی بن ابیطالب می شمرد .

• شمس الدين أخى يوسف

كمال الدين أخى حسن

١ — حسام الدين حسين

٢ — شرف الدين محمد

يوسف — حسن — حسين

مراجع :

Revue Hist. Ott. IV, 1200; VII, 312.

١٤٩ — يورگج پاشا در آماسيا [١]

△ جلال الدين لالا يوركج پاشا بن عبد الله ، (وزير مراد الثانى ،متوفى سنه ٨٤٥) .

عبد الله

يستى (درگذشته سنه ٨٢٥) — خضر پاشا — على بگ — إلياس بگ — يوركج [١]

خضر پاشا: △ لالا محمد پاشا

يوركج: △ مصطفى (سنه ٨٣٣)

مراجع :

Hammer Geschichte, I, p. 329, 379.

١٥٠ — بنى أرتنا در سيواس [٢]

قلمروشان : سيواس ، قيصريه ، نيكده ، آقسراى ، توقات ، آماسيا ، شبين قرا حصار ، نيكسار ، گمش ، حاجى ، كوبى ، أرزنجان ، أرزروم .

• △ ١ — علاء الدين أرتنا بن جعفر [٣] . . . . سنه ٧٣٦ ﻫ

(در ... پس از فوت إيلخان أبى سعيد مستقل و از حسن بزرگ تبعيت كرد) [٤]

• ٢ — غياث الدين محمد بن أرتنا ٧٥٣

• ٣ — علاء الدين على بن محمد ٧٦٧

٤ — محمد چلبى بن على ٧٨٢

در هفت سالگى منصوب شد وقليج ارسلان ساجوقى وصى او بود . .

---

(١) ثريابكى در كتاب خود (سجل عثمانى ج ۴ ص ۶۵۲) نام اورايوركج پاشا نوشته است . (مترجم عربى)

(٢) نك : جدول نسب ايشان در كتاب دول اسلاميه خليل ادهم ص۳۸۴ . (مترجم عربى)

(٣) فرمانرواى كل مغول برآسياى صغيراز سال ۷۲۸ تا ۷۳۶ كه مقرش در سيواس بود .

(۴) در سال ۷۳۷ بهاطاعت ناصرمحمدبن قلاون سلطان مصر در آمد و از ۷۴۱ تا ۷۵۳ لقب سلطان بر خود نهاد و در سال ۷۴۴ بر حسن بزرگ غلبه كرد ، و در ۷۵۳ در گذشت .

فلان

فلانه[1] — جعفر

۱ — أرتنا[2]

جعفر[3] — ∆ شیخ حسن (متوفی در رمضان سنه ۷۴۸) — ۲ — محمد

۳ — علی

۴ — محمد چلبی

فاطمه (در گذشته سنه ۸۳۴) — عائشه (در گذشته سنه ۸۴۰) — نسلی خان خاتون (در گذشته سنه ۸۶۰) — احمد (متوفی سنه ۸۳۷) — یوسف چلبی (متوفی سنه ۸۳۸)

احمد (متوفی سنه ۸۳۷)
محمد (متوفی سنه ۸۴۷)
أحمد (۸۸۲)

مراجع : رحله ابن بطوطه .

Berchem et Halil Edhem, C.I.A. III, 40-49.
Revue Hist. Ott. V, 13.
Aḥmad Tewhîd: Catalogue Musée Imp. Ott. IV p. 426.
Sachau : Verzeichnis N° 30, IV, p. 16.

۱۵۱ — قاضی برهان الدین در سیواس

قلمروشان : سیواس ، نیکده ، آماسیا ، قیصریه

● ∆ ۱ — سلطان أحمد قاضی برهان الدین غازی بن شمس الدین محمد . . . . سنه ۷۸۲ ﻫ
(زاده سنه ۷۴۵[4] ، وزیر علی بن محمد بن أرتنا از سنه ۷۶۷) . . . .
در سیواس جلوس کرد ۷۸۲
کشتن حاج شاه گلدی در آماسیا ۷۸۳
گرفتن لقب سلطان ، و با مطهرتن صاحب أرزنجان جنگید . . . .
کشتن او در قرابل نزدیک یوریگی هنگام جنگ قره یولك عثمان آق قیونلو . آخر ۸۰۰
۲ — زین العابدین محمد بن أحمد ، (چند هفته) (گریخت و به داماد ش ناصر الدین محمد ذو القدر پناه برد آخر ۸۰۰
استیلای عثمانیان بر سیواس ۸۰۱

مراجع : دائرة المعارف الاسلامیة (چاپ فرانسه)
مادة : « برهان الدین » (Cl. Huart)

C.I.A. III, 49.
Revue Hist. Ott.VI, p. 476 (سکه) XII (نقوش)
Aḥmed Tewhîd : Catalogue Musée Imp. Ott. IV, p. 442.
Sachau : Verzeichnis N° 30. IV. p. 16.

---

(۱) به زنی نورالدین جد بنی قرمان در آمد .
(۲) در بارهٔ املاء درست این خانواده نک. Berchem : I. C. p. 41. 1
(۳) با محمد برادرش برای به دست آوردن قدرت منازعه داشت و در سال ۷۵۳ کشته شد .
(۴) ∆ وزیرش مظفرالدین شیخ موید بود .

(نسب بنی برهان الدین در سیواس)

سراج الدین[1]

شمس الدین محمد[2]

أحمد برهان الدین

حبیبه سلجوق خاتون[3] (درگذشته سنه ۸۵۰) — فلانه[4] — زین العابدین[5] (زاده سنه ۷۸۵) — محمد چلبی (متوفی سنه ۷۹۳)

۱۵۲ — بنی راحت أمرای سیواس

الخطاب

راحت

کمال الدین أحمد

شمس الدین محمد — ۵ عز الدین الحسین[8] — ۵ رکن الدین الخطّاب[7] — علاء الدین علی[6]

شمس الدین محمد: نصر الله — عبد الله — ضیاء الدین محمود

عز الدین الحسین: ۵ عبد الوهّاب (متوفی در ربیع الثانی سنه ۷۲۸)

عبد الوهّاب: شیخ حسن[10]

رکن الدین الخطّاب: عمر بگ

عمر بگ: دِلشاد

علاء الدین علی: فلانه[9]

۱۵۳ — بنی رمضان در آطنه

قلمروشان: آطنه، سیس، پیاس، قسمتی از وارساق، طرسوس الخ.

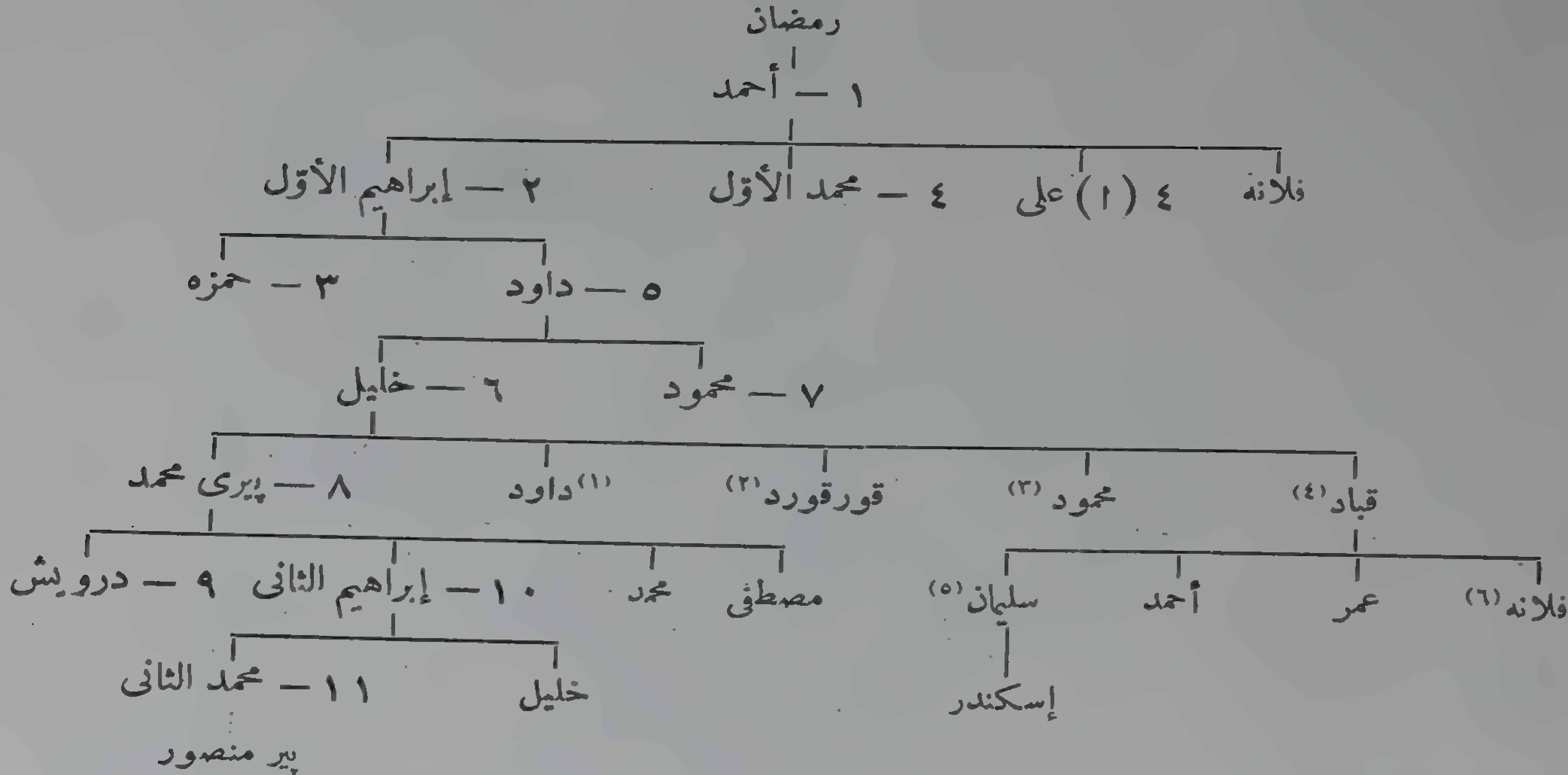
۱	— أحمد بن رمضان	سنه ۷۸۰ ه
۲	— إبراهیم [الأول] بن أحمد، (در سنه ۸۳۱ کشته شد)	۸۱۰
۳	عز الدین حمزه بگ بن إبراهیم	۸۱۹
۴	— محمد بك [الأول] بن أحمد (به‌اتفاق‌برادرش‌علی بگ)	۸۲۲
۵	— آرسلان داود بن إبراهیم	۸۴۰
۶ ۵	— غرس الدین خلیل بگ بن داود	۸۸۵
۷	— محمود بگ بن داود	۹۱۶
۸ ۵	— پیری محمد پاشا بن خلیل	۹۲۲
۹	— درویش بگ بن پیری	۹۷۶
۱۰ ۵	— إبراهیم بگ (الثانی) بن پیری[11]	۹۸۰

(۱) قاضی قیصریه، نوهٔ کیکاوس دوم را به زنی گرفت.
(۲) قاضی قیصریه بود.
(۳) به زنی سلیمان بن محمد ذوالقادر درآمد.
(۴) به‌زنی ناصرالدین محمدبن خلیل ذوالقادر درآمد.
(۵) خلیل‌ادهم (دول اسلامیه ص ۳۸۸) می نویسد که‌وی در سال ۸۴۸ در گذشت. (مترجم عربی)
(۶) بنا به‌وقفنامه تکیه سیواس‌که از سال ۶۸۷ باقی است وی دخت سولی‌بک‌را به زنی‌گرفت و وی شاهزاده خانمی از خاندان ذوالقادر بود.
(۷و۸) بنا به وقفنامه سال ۷۲۰.
(۹) به زنی ناصرالدین محمد ذوالقادر درآمد.
(۱۰) تکیه سیواس را در سال ۷۷۹ تعمیر کرد.
(۱۱) یک‌کتیبه درطرسوس مربوط به سال ۹۸۷ نسب کامل‌اورا تاجدش رمضان نوشته است.

١١ — محمد (الثانى) بن إبراهيم . . . . سنه ١٠٠٢ هـ

پیر منصور بن ؟ ١٠١٧

تسلط عثمانی . . . .

مراجع :

Hammer: Geschichte, 1, p. 812.
M. van Berchem: Inschriften Oppenheim p. 109. ss.
Sachau: Verzeichnis N° 29, p. 16.
Revue Hist. Ott. II, p. 769.
Halil Edhem N° 130, S. 45.

١٥٤ — بنی "ذوالقادر"(٧)

قلمروشان : أبلستان ، مرعش ، عینتاب ، زمنتی ، آنطالیه ، هارونیه (باغتشه) ، گیوکسن ، أندرین ، قیرشهر ، آنقره ، بزأق (نزدیک یزکد) ، دارندا ، خرپوت، ملطیه ، بهسنی ، حصن‌منصور ، کخته ، کرکر ، دیار بکر (آمد) ، أورفه (إدسه) ، چرمیك ، قلعة الروم ، بازارجیق ، گندزلو (بیلان) عمق أو ، سیس ، آیاس ، قارص ذوالقدری

١ — زین الدین عبد الرشید قراجا بگ بن ذوالقادر الساسانی (٨) . . . . . سنه ٧٤٠ هـ

٢ — خلیل بگ بن قراجا . . . . حدود ٧٨٠

٣ — سولی (سلیمان) بگ بن قراجا (٩) ٧٨٨

(١) عامل عثمانی در روزگار سلیمان اوّل (٩٢٦–٩٧٤)

(٢) عثمانی در روزگار سلیمان اول (٩٢٦–٩٩٤) . نک : خلیل ادهم : دول اسلامیه ص ٣١٨ . (مترجم عربی) .

(٣) عامل عثمانی در روزگار سلیمان اول (٩٢٦–٩٤٧) .

(٤) فرمانروای بصره و شهروان بود و در سال ٩٦٦ درگذشت .

(٥) فرمانروای قرمان و دیار بکرو بغداد بود .

(٦) نخست به زنی پسر عمویش درویش ، و سپس به زنی پسرعموی دیگرش ابراهیم دوم درآمد

(٧) خلیل ادهم : دول اسلامیه ص ٣٠٨ . درآن کتاب شجره نسب مفصلی از این خاندان آمده است . (مترجم عربی)

(٨) نامش نخستین بار در سال ٧٦٠ ذکر شده و در ٧٨٠ در صد سالگی درگذشت .

(٩) در سال ٨٠٠ به دست سلطان برقوق پادشاه مصر کشته شد .

△ ٤ — ناصر الدين محمد بن خليل [۱] . . . . سنه ۸۰۰ هـ
△ ٥ — سلیمان بن محمد ۸٤٦
٦ — ملك ارسلان بك بن سلیمان [۲] ۸٥۸
۷ — بوداق بك بن سلیمان ، (برای بار اول) [۳] ۸۷۰
۸ — شهسوار بن سلیمان [٤] ۸۷۱
بوداق بك ، (برای بار دوم) ۸۷٦
۹ — علاء الدوله بوزقورد بن سلیمان [٥] ۸۸٥
۱۰ — علی بك بن شهسوار [٦] ۹۲۱
تسلط عثمانی . . . .

مراجع :

Hammer: Geshichte, 1, p. 810.
Weil: Chalifen V p. 442.
Sachau: Verzeichnis N° 28 p. 15.
Revue Hist. Ott. V p. 658; VI, p. 419, 509 535, 623, 692, 767; VII, p. 89.
Halil Edhem N° 129, 129, p. 308, Tableau p. 312.
دائرة المعارف الاسلامية (چاپ فرانسه) ، ماده : ذوالقادر (J.H. Mordtmann)

۱٥٥ — بنی قرامان [۷]

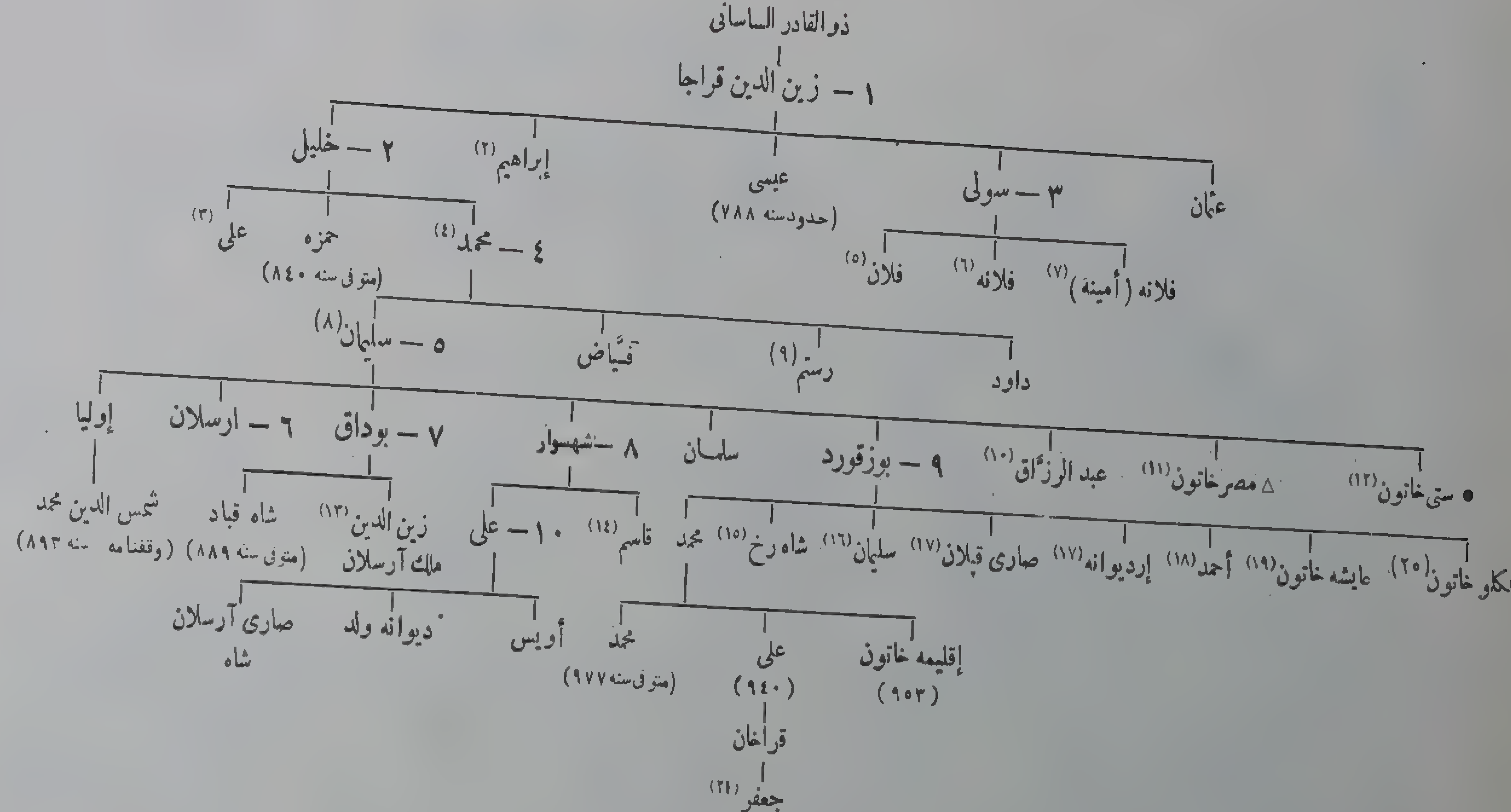
قلمروشان

لارندا ، سیواس ، قونیه ، قرمان ، إرمناك ، الخ . . .

△ ۱ — کریم الدین قرامان بن نوره [۸] ، (متوفی سنه ٦۷۸ ؟) . . . . . . حدود سنه ٦٥٤ هـ
۲ — محمد [الأول] بن قرامان ٦٦۰
۳ — بدر الدین محمود بن قرامان ٦۷۷
△ ٤ — برهان الدین موسی بن محمود . . . . ۷٤۰ ؟
△ ٥ — فخر الدین أحمد بن إبراهیم ، (متوفی سنه ۷٥۰) . . . . —
● △ ٦ — شمس الدین بن إبراهیم ۷٥۰
● △ ۷ — علاء الدین خلیل بن محمود ، (متوفی سنه ۷۹۳) ۷٥۳
۸ — علاء الدین بن خلیل ۷۸۳
● △ ۹ — محمد [الثانی] بن علاء الدین ، (برای بار اول) [۹] ۷۹۳
تسلط مصر . . . . ۸۲۲ — ۸۲٤
محمد [الثانی] ، (برای بار دوم) [۱۰] ۸۲٤
● △ ۱۰ — علاء الدین علی بن علاء الدین ۸۲۷
● △ ۱۱ — تاج الدین إبراهیم بن محمد [الثانی] ، (متوفی سنه ۸٦۸) ۸۲۷
● ۱۲ — اسحق بن إبراهیم ۸٦۸

(۱) از سال ۷۸۸ صاحب سیواس بود .
(۲) به امر برادرش بوداق کشته شد .
(۳) این مقام و منصب را از طرف سلطان قاتیبای صاحب مصر یافت و در ۸۹٥ در گذشت .
(٤) سلطان عثمانی محمد ثانی اورا به حکومت گماشت و سیف الدین ینال الاشقر سردار مصر وی را در سال ۸۷٦ بکشت . نک : C.I.A. III, 74 ،
(٥) درجنگی که باسلطان سلیم اول می‌کرد در ۲۰ ربیع الثانی سال ۹۲۱ کشته شد .
(٦) فرهادپاشا درسال ۹۲۸ سر وی و سه فرزندش را در ارتیق آباد نزدیک توقاد ببرید .
(۷) نک : خلیل ادهم : دول اسلامیه ص ۳٥۲ . (مترجم عربی)
(۸) نک : خلیل ادهم : دول اسلامیه ص ۳٥۲ . (مترجم عربی)
(۹) مصریان او را در ۸۲۲ بر کنار کردند .
(۱۰) در ۸۲۸ در اثناء محاصره انطالیه در گذشت .

بنی "ذوالقادر"(۱)

(۱) نک : نسبنامه‌ای که در کتاب دول اسلامیه تألیف خلیل أدهم ص ۳۱۳ آمده است . (مترجم عربی)
(۲) در سال ۷۸۸ فرمانروای خربوت بود و در سال ۸۱۹ از ملازمان سلطان محمد اول عثمانی بشمار می رفت .
(۳) در سال ۸۲۱ فرمانروای ابلستان بود .
(۴) درسال ۸۴۶ در بروسه بود . نخست دختر قاضی برهان الدین و سپس دختر علاءالدین علی بن راحت را به زنی گرفت .
(۵) با ناصرالدین محمد پادشاه مصر جنگید .
(۶) به زنی قاضی برهان الدین درآمد .

(۷) به زنی سلطان محمد اول عثمانی درآمد .
(۸) دختر قاضی برهان الدین را به زنی گرفت .
(۹) در سال ۸۷۱ فرمانروای ابلستان بود .
(۱۰) فرمانروای سنجق کوستندیل بود ، درسال ۹۲۱ در استانبول در گذشت .
(۱۱) سنگنبشته قبرش در ملک غازی است: Halil Edhem, Revue Hist. Ott. XXX II. p. 456.
(۱۲) به زنی سلطان محمد دوم بن مراد درآمد وی مادر با یزید دوم بود .
(۱۳) در سال ۹۱۹ دست نشانده مصریان در حمص بود .

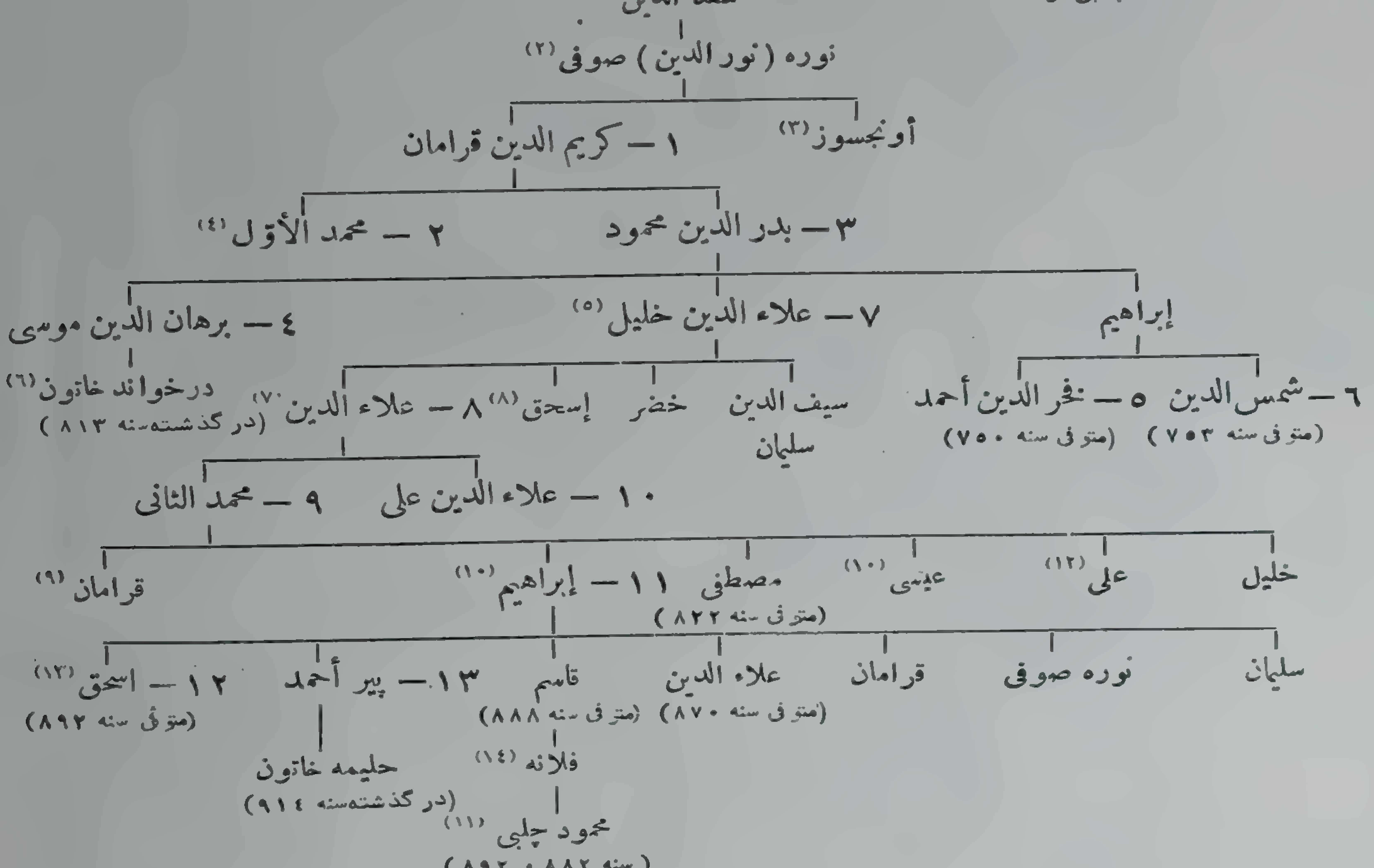
(۱۴) سنجاق بگ از طرف سلطان اولی .
(۱۵) در سال ۹۰۵ فرمانروای قیر شهری بود .
(۱۶) فرمانروای بوزوقای بود و در سال ۹۲۰ در گذشت .
(۱۷) در جنگ با ایران در گذشت .
(۱۸) فرمانروای حصن منصور بود .
(۱۹) درسال ۸۷۲ به زنی سلطان با یزید دوم عثمانی در آمد و وی مادر سلیم اول است .
(۲۰) به شاه اسماعیل صفوی پناه آورد .
(۲۱) سنجاق بگ چوروم بود و درسال ۱۰۰۵ هجری در قیصریه حکومت داشت .

۱۳ — پیر أحمد بن ابراهیم ، (متوفی‌درطرسوس سنه ۸۸۰) . . . . سنه ۸۶۹ ه
باشتراک برادر خود قاسم ازسنه ۸۷٤[1] . . . .
تسلط عثمانی ۸۸۸

مراجع :

D'Ohsson : Histoire des Mongols.
Hammer : Geschichte, 1, p. 807.
Hammer : Geschichte der Ilchane, II, p. 236.. 304.
Weil : Geschichte der Chalifen IV, p. 224.
St. Lane-Poole : JRAS, new series XIV, 777.
M. van Berchem : Inschriften Oppenheim pp. 114-131.
Ahmed Tewhid : Cat. Mus. Ott. IV, p. 358-372.
دائرة المعارف الاسلامية (چاپ فرانسه) ، ماده : قرمان أوغلو
(J. H. Kramers).
Halil Edhem : Revue Hist. Ott. XI, p. 697 XII, p. 741,
XIII p. 821 et XIV p. 873.
Halil Edhem : Gharbî Anatolyda Tawâif-Mulûk N° 127 p. 28.

نسب بنی قرمان

(۱) باشاهزاده‌چم بن محمددوم‌هم‌پیمان‌شد و در ۸۸۸درگذشت .
(۲) خواهر جعفر جد بنی ارتنا را به زنی گرفت . درسال ۸۱۶ بر بروسه‌دست یافت .
(۳) خلیل ادهم (دول اسلامیه ص ۳۰۰) او را بونسوز می‌نامد . (مترجم عربی)
(۴) ازجمری (سیاوش‌دروغین) پشتیبانی کرد ، در ۱۰ ذی‌الحجه سال ۶۷۴ بر قونیه دست یافت . دختر کیکاوس‌را به زنی گرفت ، و در سال ۶۷۵ در گذشت .
(۵) سلطان خاتون دختر مراد اول بن ارخان را به‌زنی گرفت . خلیل‌ادهم (دول اسلامیه ص ۳۰۰) می نویسد که او را پسری بود به نام حسن و مولف از آن نامی نبرده است . (مترجم عربی)
(۶) خلیل‌ادهم (دول‌اسلامیه ص ۳۰۰) می نویسد که درخواند خاتون‌دختر بدرالدین‌بن بدرالدین‌محمود می‌باشد . (مترجم عربی)
(۷) نفیسه سلطان دختر مراد اول بن ارخان را به‌زنی گرفت .
(۸) خلیل ادهم (دول اسلامیه ص ۳۰۰) می نویسد که اسحاق دو پسرداشت . غیاث‌الدین‌چلبی‌و امیرشاه چلبی . (مترجم عربی)
(۹) درادرنه به سال ۸۷۶ به خاک سپرده شد . نک :
Revue Hist. Ott. XI
(۱۰) دو دختر محمد اول بن با یزید اول را به زنی گرفت .
(۱۱) خلیل ادهم (دول‌اسلامیه‌ص ۳۱۰) می نویسد که او از سال ۸۸۸ تا ۸۹۲ فرمانروایی کرد . (مترجم عربی)
(۱۲) در سال ۸۲۷ عثمانیان او را در انطالیه اسیر کردند .
(۱۳) درسال ۸۸۰برای‌بار دوم ظهورکرد . درسال ۸۹۲درگذشت .
(۱۴) به زنی‌طورغوت اوغلی درآمد .

۱۵۶ – بنی عثمان

۱ —	عثمان غازی بن إرطغرل		سنه ۶۹۹ ﻫ
●△ ۲ —	أُرخان غازی بن عثمان		
●△ ۳ —	مراد [الأول] خداوندگار بن أرخان، (درجنگ کسوفو "Kossovo" کشته شد).		۷۶۱
●△ ۴ —	بایزید [الأول] یلدرم بن مراد [۱]		۷۹۲
●△ ۵ —	محمد [الأول] چلبی بن بایزید، (درآسیای صغیر)	شعبان	۸۰۵
●△	أمیر سلیمان بن بایزید، (درأدرنه تا سنه ۸۱۳) [۲] ۸۰۶		
●△	موسی چلبی بن بایزید، (درأدرنه تا سنه ۸۱۶) [۳] ۸۱۳		
●	مصطفی چلبی بن بایزید، (درأدرنه تا سنه ۸۲۵) ۸۲۲		
●△	محمد الأول، (به تنهایی) ۸۱۶		
●△ ۶ —	مراد [الثانی] قوجه بن محمد، (برای بار اول)		۸۲۴
△	محمد [الثانی] الفاتح بن مراد [الثانی]، (برای بار اول) ۸۴۷		
	مراد [الثانی]، (برای بار دوم) ۸۴۸		
●	محمد [الثانی]، (برای بار دوم) ۲۷ رجب سنه ۸۴۸		
●△	مراد [الثانی]، (برای بار سوم) ۸۴۹		
●△ ۷ —	محمد [الثانی]، الفاتح (سومین وآخرین بار)	۲ محرم	۸۵۵
	فتح قسطنطنیه ۱۹ جمادی الأولی سنه ۸۵۷		
●△ ۸ —	بایزید [الثانی] ولی بن محمد (کناره گیری ازحکم در ۸ صفر سنه ۹۱۸)	۲۰ ربیع الأول	۸۸۶
	شاه زاده جم بن محمد [الثانی] (مدعی حکم) [۴] ۸۸۶		
●△ ۹ —	سلیم الأول یاوز بن بایزید	۹ ربیع الأول	۹۱۸
●△ ۱۰ —	سلیمان [الأول] (القانونی) بن سلیم	۱۵ شوال	۹۲۶
●△ ۱۱ —	سلیم [الثانی] بن سلیمان	۸ ربیع الأول	۹۷۴
●△ ۱۲ —	مراد [الثالث] بن سلیم	۷ رمضان	۹۸۲
● ۱۳ —	محمد [الثالث] بن مراد	۶ جمادی الآخر	۱۰۰۳
●△ ۱۴ —	أحمد [الأول] بن محمد، (متوفی در ۲۲ ذی القعده سنه ۱۰۲۶)	۱۷ رجب	۱۰۱۲
● ۱۵ —	مصطفی [الأول] بن محمد، (اختلال حواس داشت)	۲۲ ذی القعده	۱۰۲۶
●△ ۱۶ —	عثمان [الثانی] بن أحمد	غره ربیع الأول	۱۰۲۷
	مصطفی [الأول]، (برای بار دوم) ۷ رجب سنه ۱۰۳۱		
●△ ۱۷ —	مراد [الرابع] غازی بن أحمد، (متوفی در ۱۶ شوال سنه ۱۰۴۹)	۱۳ ذی القعده	۱۰۳۲
● ۱۸ —	إبراهیم بن أحمد، (خلع در ۱۸ رجب واورادرچلی کوشك در ۲۷ رجب سنه ۱۰۵۸ کشتند)	غره ذی القعده	۱۰۴۹
●△ ۱۹ —	محمد [الرابع] أوچی بن إبراهیم، (عزل شد)	غره شعبان	۱۰۵۸
●△ ۲۰ —	سلیمان [الثانی] بن إبراهیم، (متوفی در ۲۶ رمضان سنه ۱۱۰۲)	۲ محرم	۱۰۹۹
● ۲۱ —	أحمد [الثانی] بن إبراهیم، (متوفی در ۲۱ جمادی الآخر سنه ۱۱۰۶)	۲۶ رمضان	۱۱۰۲
● ۲۲ —	مصطفی [الثانی] بن محمد، (عزل شد)	۹ جمادی الآخر	۱۱۰۶
● ۲۳ —	أحمد [الثالث] بن محمد (کناره گیری ازحکم متوفی در ۲۰ صفر سنه ۱۱۴۹)	۲۳ شعبان	۱۱۱۵

(۱) تیمور او را در ۱۹ ذی‌القعده سال ۸۰۴ در آنقره اسیر کرد، ودر ۱۴ شعبان سال ۸۰۵ در آق شهر بمرد.
(۲) در جنگ علیه برادرش موسی در ۸۱۳ کشته شد.
(۳) توسط محمد اول در ۸۱۶ کشته شد.
(۴) به نزد پاپ الکساندرششم رفت ودر ۲۸ جمادی‌الثانی ۹۰۰ در ناپل بمرد.

● ∆ ٢٤ — محمود [الأول] بن مصطفى	١٦ ربيع الأول	سنه ١١٤٣هـ
● ∆ ٢٥ — عثمان [الثالث] بن مصطفى	٢٣ صفر	١١٦٨
● ∆ ٢٦ — مصطفى [الثالث] بن أحمد	٢٨ ربيع الأول	١١٧١
● ٢٧ — عبد الحميد [الأول] بن أحمد ، (متوفى در ١١ رجب سنه ١٢٠٣)	٨ شوال[1]	١١٨٧
● ٢٨ — سليم [الثالث] بن مصطفى	١١ رجب	١٢٠٣
● ٢٩ — مصطفى [الرابع] بن عبد الحميد		١٢٢٢
● ٣٠ — محمود [الثانى] بن عبد الحميد		١٢٢٣
● ∆ ٣١ — عبد المجيد [الأول] بن محمود	٢٥ ربيع الثانى	١٢٥٥
● ∆ ٣٢ — عبد العزيز بن محمود ، (عزل در ٥ جمادى الأولى سنه ١٢٩٣ وخود كشى كرد در ١٠ جمادى الأولى سنه ١٢٩٣)	١٥ ذى الحجه	١٢٧٧
● ٣٣ — مراد [الخامس] بن عبد المجيد ، (خلع در ١٠ شعبان سنه ١٢٩٣)	٥ جمادى الآخر	١٢٩٣
● ٣٤ — عبد الحميد [الثانى] بن عبد المجيد ، (خلع در ٦ ربيع الثانى سنه ١٣٢٧)	١٠ شعبان	١٢٩٣
● ٣٥ — محمد [الخامس] رشاد بن عبد المجيد	٦ ربيع الثانى	١٣٢٧
● ٣٦ — محمد [السادس] وحيد الدين بن عبد المجيد[2]	٢٣ رمضان	١٣٣٦
٣٧ — عبد المجيد [الثانى] بن عبد العزيز ، (عزل شد تبعيد شد ٢٢ رجب سنه ١٣٤٢ ، وبه شهر (Territet) رفت .	ربيع الأول	١٣٤١

مراجع :

Halil Edhem : Meskûkât -i- Osmânîyé, 1, Stamboul 1334.
Hammer : Geschichte des Osmanischen Reiches.
Kraelitz-Greinfenhorst : Die Verfassungsgesetze des Osm. Reiches (Osten und Orient, Vienne 1919).

١٥٧ — صدارت عظمى[3]

١ — علاء الدين على ، (برادر أرخان)	اسما وزير بودند	سنة ٧٢٨ هـ
٢ — سليمان ، (پسر أرخان)		٧٣٨
مراد الأول :		
∆ ٣ — خير الدين (قره خليل چندرلى)[4]	آل چندرلى	٧٦١
بايزيد الأول :		
٤ — على بن قره خليل ، (متوفى در رجب سنه ٨٠٧)[5]	آل چندرلى	٧٨٨
محمد الأول :		
٥ — إبراهيم بن على	آل چندرلى	٨١٤
∆ ٦ — بايزيد		٨٢٠
مراد الثانى :		
٧ — خليل بن إبراهيم ، (أعدام سنه ٨٠٧)	آل چندرلى	٨٣٢
∆ ٨ — جلال الدين لالا يوركج		٨٣٣

(١) باهفتم ذى القعه سال ١١٨٧ .
(٢) عزل شد و اورا بمالت انتقال دادند و سپس به مكه رفت وسرانجام به راپالو رهسپار شد .
(٣) مترجم عربى در بررسى اين فصل بر كتاب « قاموس الأعلام » شمس الدين سامى وكتاب « سجل عثمانى » ثريابكى اعتماد كرده است .
(٤) بشمل جامع در ايسنيك سال ٧٨٦ . نك : ثريابكى : سجل عثمانى (ج ٢ ص ٣١٤) . (مترجم عربى)
(٥) قبرش در ايسنيك است. RHO XXVII, 191.

محمد الثانی :

∆ ۸ — محمود ، (متوفی سنه ۸۷۹) . . . . سنه ۸۵۷ ھ

۹ — روم محمد ۸۷۲

۱۰ — إسحق ۸۷۵

محمود ، (برای بار دوم) ، (أعدام سنه ۸۷۸) . . . ۸۷۷

۱۱ — كُدُك أحمد آرناءود ، (او را در ٦ شوال سنه ۸۸۷ کشتند) ۸۷۸

۱۲ — محمد قرَه مانلی ، (او را انکچاریهادر ٥ ربیع الأول سنه ۸۸٦ کشتند) . . ۸۸۲

بایزید الثانی :

إسحق ، (برای بار دوم) ۸۸٦

۱۳ — داود آرناؤد ، (متوفی در ٤ ربیع الأول سنه ۹۰٤) ۸۸۸

۱٤ — هرسك زاده أحمد . . . . ٤ رجب ۹۰۲

۱٥ — إبراهیم بن خلیل (پسرخلیل بن إبراهیم)[1] چندرلی ۹۰۳

۱٦ — مسیح ۹۰٥

۱۷ — خادم علی ۹۰۷

هرسك زاده أحمد ، (برای بار دوم) ۹۰۹

خادم علی ، (برای بار دوم) ۹۱۲

(کشته شددرجمادی الأولی سنه ۹۱۷ هنگام جنگباشاه‌قلی یاشیطان قلی)[2] .

هرسك زاده أحمد ، (برای بار سوم) (فقط شش ماه) . ۹۱۷

۱۸ — قوجه مصطفی ، (أعدام سنه ۹۱۸) ۹۱۷

هرسك زاده أحمد ، (برای بار چهارم) ۹۱۸

سليم الأول :

۱۹ — خادم سنان ، (متوفی در ۳ محرم سنه ۹۲۳) . . . . رمضان ۹۲۰

۲۰ — یونس ، (أعدام سنه ۹۲۳) . . . . محرم ۹۲۳

∆ مصطفی ، (تا سنه ۹۲٦)[3] ۹۲۳

سليمان الأول :

۲۱ — محمد پیری ، (عزل در ۱۳ شعبان سنه ۹۲۹) ۹۲٦

۲۲ — إبراهیم ، (أعدام در ۲۲ رمضان سنه ۹٤۲)[4] . . . . ۱۳ شعبان ۹۲۹

۲۳ — إیاس ، (متوفی در ۲٦ صفر سنه ۹٤٦) . . . . . . رمضان ۹٤۲

۲٤ — لطفی ، (عزل در ۱۲ محرم سنه ۹٤۸) . . . . . . صفر ۹٤٦

۲٥ — خادم سليمان ، (عزل سنه ۹٦۰) . . . . محرم ۹٤۸

۲٦ — رستم ، (عزل در ذی القعده سنه ۹٦۰) ۹٦۰

۲۷ — قره أحمد آرناؤد ، (أعدام در ۱۱ ذی القعده سنه ۹٦۲) . . . . ذو القعده ۹٦۰

∆ رستم ، (برای بار دوم) (متوفی در ٥ ذی القعده سنه ۹٦۸) . ذو القعده ۹٦۲

۲۸ — علی سمیز ، (متوفی در ۲۸ ذی القعده سنه ۹۷۲) . . . . . . ذو القعده ۹٦۸

∆ ۲۹ — طویل محمد صوقللی ، (او را در ۱۹ شعبان سنه ۹۸۷ کشتند) . . . ذو القعده ۹۷۲

---

(۱) نک : شمس الدین سامی « قاموس الأعلام ج ۱ ص ۷۹۲ » . (مترجم عربی)
(۲) نک : شمس الدین سامی « قاموس الأعلام ج ٤ ص ۳۱۸٥ » . (مترجم عربی)
(۳) مسجد جامعی در گبزه به سال ۹۲٥ بنا کرد .
(٤) مشهورترین صدراعظم است واولین بار وین را در ۲۲ محرم تا دهم صفر سنه ۹۳٦ محاصره کرد .

سليم الثانی[1] :

چغاله زاده سنان[2] ، (مدت چهار هفته) ۹۸۴

مراد الثالث :

۳۰ — أحمد ، داماد رستم ، (متوفی در ربیع الثانی سنه ۹۸۸) . . . . . شعبان سنه ۹۸۷ هـ

۳۱ — سنان ، (عزل در ۲۰ ذی الحجه سنه ۹۹۰) . . . . ربیع الثانی ۹۸۸

۳۲ — سیاوش ، (عزل در ۲۰ رجب سنه ۹۹۲) . . . . ذو الحجه ۹۹۰

۳۳ — عثمان أوزدمور أوغلو ، (متوفی در ۵ ذی القعده سنه ۹۹۳) . . . . رجب ۹۹۲

۳۴ — خادم مسیح ، (عزل در ۲۰ ربیع الثانی سنه ۹۹۴) . . . . . . ذو القعده ۹۹۳

سیاوش ، (برای بار دوم) . . . ربیع الثانی سنه ۹۹۴

(عزل در ۱۷ جمادی الأولی سنه ۹۹۷) . . . .

سنان (برای بار دوم)، (عزل در ۱۱ شوال سنة ۹۹۹). جمادی الأولی ۹۹۷

۳۵ — فرهاد ، (عزل در ۹ جمادی الآخر سنه ۱۰۰۰) . . . . . . شوال ۹۹۹

سیاوش ، (برای بار سوم) . . . . جمادی الآخر سنه ۱۰۰۰

(عزل در ربیع الثانی سنه ۱۰۰۱) . . . .

سنان (برای بار سوم) (عزل در ۶ جمادی الآخر ربیع الثانی سنه ۱۰۰۱

سنه ۱۰۰۳) . . . .

محمد الثالث :

فرهاد ، (برای بار دوم) . . . جمادی الآخر سنه ۱۰۰۳

(أعدام در ۲۹ شوال سنة ۱۰۰۳) . . . .

سنان ، (برای بار چهارم) (عزل در ۱۶ ربیع الأول سنه ۱۰۰۴) شوال ۱۰۰۳

۳۶ — لالا محمد ، (فقط ده روز) ، (متوفی در ۱۹ ربیع الأول سنه ۱۰۰۴) ربیع الأول ۱۰۰۴

سنان ، (برای بار پنجم) (متوفی در ٤ شعبان سنه ۱۰۰٤) ربیع الأول ۱۰۰٤

۳۷ — إبراهیم داماد ، (عزل در ۵ ربیع الأول سنه ۱۰۰۵) . . . . . شعبان ۱۰۰۴

۳۸ — چغاله زاده سنان ، (برای بار دوم) ، (عزل در ربیع الثانی سنه ۱۰۰۵) ربیع الأول ۱۰۰۵

إبراهیم (برای بار دوم) ، (عزل در ۱۲ ربیع الأول ۱۰۰۶) ربیع الثانی ۱۰۰۵

۳۹ — خادم حسن ، (عزل در ۲ رمضان سنه ۱۰۰۶) . . . . . . ربیع الأول ۱۰۰۶

۴۰ — جرّاح محمد ، (عزل در ۹ جمادی الأولی سنه ۱۰۰۷) . . . . . رمضان ۱۰۰۶

إبراهیم ، (متوفی در ۹ محرم ۱۰۱۰) (برای بار سوم) جمادی الاولی ۱۰۰۷

۴۱ — یمشجی حسن ، (عزل در ۲۶ ربیع الثانی وأعدام در ۱۲ جمادی الآخر ۱۰۱۲) محرم ۱۰۱۰

۴۲ — یاوز علی ، (متوفی در ۲۸ صفر سنه ۱۰۱۳) . . . . ربیع الثانی ۱۰۱۲

أحمد الأول :

۴۳ — لالا محمد ، (متوفی در ۱۵ محرم سنة ۱۰۱۵) . . . . صفر ۱۰۱۳

۴۴ — درویش ، (عزل وأعدام در ۱۰ شعبان سنه ۱۰۱۵) . . . . . . محرم ۱۰۱۵

۴۵ — مراد ، ملقب به قوجه قویوجو ، (متوفی در ۲۹ جمادی الآخر سنه ۱۰۲۰) شعبان ۱۰۱۵

۴۶ — نصوح ، (أعدام در ۱۳ رمضان سنه ۱۰۲۳) . . . . جمادی الآخر ۱۰۲۰

۴۷ — دامد أوكوز محمد ، (عزل در محرم سنه ۱۰۲۶) . . . . رمضان ۱۰۲۳

---

(۱) درتمام مدت سلطنت وی محمد سوقللی صدر اعظم بود .

(۲) نک : شمس الدین سامی (قاموس الأعلام ج ۳ ص ۲۶۳۷) (مترجم عربی)

مصطفى الأوّل (در نخستین حکومت خود):

۴۸ — قیصریه لی خلیل ، (عزل در غره صفر سنه ۱۰۲۸)	محرم	سنه ۱۰۲۶ھ

عثمان الثانی :

داماد أوکوز محمد ، (برای بار دوم) . . . . . صفر ۱۰۲۸ (عزل در ۱۶ محرم ۱۰۲۹)		
۴۹ — چلبی گوزلجه علی ، (متوفى در ۱۴ ربیع الثانی سنه ۱۰۳۰)	محرم	۱۰۲۹
۵۰ — حسین ، (عزل در شوسیم Chocim در غره ذی القعدة سنه ۱۰۳۰) . .	ربیع الثانی	۱۰۳۰
۵۱ — دلاور ، (مقتول در ۱۰ رجب سنه ۱۰۳۱)	ذو القعده	۱۰۳۰

مصطفى الأوّل (در حکمرانی دوم خود):

۵۲ — قره داود[1] ، (أعدام در ۳ شعبان سنه ۱۰۳۱)	رجب	۱۰۳۰
۵۳ — مره حسین ، (عزل در ۲۷ شعبان سنه ۱۰۳۱ فقط ۲۴ روز بر سرکار بود)	شعبان	۱۰۳۱
۵۴ — لفکه لی مصطفى ، (عزل در ۱۵ ذی القعدة سنه ۱۰۳۱)	شعبان	۱۰۳۱
۵۵ — گورجی محمد ، (أعدام در ۴ ربیع الثانی سنه ۱۰۳۲)	ذو القعده	۱۰۳۱
مره حسین ، (برای بار دوم) . . . . ربیع الثانی سنه ۱۰۳۲		

مراد الرابع :

۵۶ — کمانکش قره علی ، (أعدام در ۱۴ جمادی الآخر سنه ۱۰۳۳)	ذو القعده	۱۰۳۲
۵۷ — چرکس محمد ، (متوفى در توقات در ۱۸ ربیع الأول سنه ۱۰۳۴)	۱۴ جمادی الآخر	۱۰۳۳
۵۸ — حافظ أحمد ، (عزل در ۱۲ ربیع الأول سنه ۱۰۳۶)	ربیع الأول	۱۰۳۴
خلیل ، (برای بار دوم) . . . . . . ربیع الأول سنه ۱۰۳۶ (عزل در غره شعبان سنه ۱۰۳۷)		
۵۹ — خسرو ، (أعدام در ۳۰ ربیع الأول سنه ۱۰۴۱)	غره شعبان	۱۰۳۷
حافظ أحمد ، (برای بار دوم) ۲۹ ربیع الأول سنه ۱۰۴۱ (مقتول در ۱۸ رجب سنه ۱۰۴۱)		
۶۰ — رجب ، (أعدام در ۲۰ شوال سنه ۱۰۴۱)	رجب	۱۰۴۱
۶۱ — طبانی یاصی محمد ، (عزل در ۷ رمضان سنه ۱۰۴۶)	شوال	۱۰۴۱
۶۲ — بیرام ، (متوفى در ۶ ربیع الثانی سنه ۱۰۴۸)	رمضان	۱۰۴۶
۶۳ — طیار محمد[2]	ربیع الثانی	۱۰۴۸
۶۴ — قره مصطفى کمانکش ، (عزل در ۲۱ ذی القعده سنه ۱۰۵۲)	شعبان	۱۰۴۸

إبراهیم الأوّل :

۶۵ — سلطان زاده محمد ، (عزل در ۲۸ شوال سنه ۱۰۵۵)	ذوالقعدة ۱۰۵۲ یا	۱۰۵۳
۶۶ — صالح ، (أعدام در ۱۸ شعبان سنه ۱۰۵۷)	شوال	۱۰۵۵
۶۷ — أحمد هزار پاره ، (مقتول در ۱۷ رجب سنه ۱۰۵۸)	شعبان	۱۰۵۷
۶۸ — صوفی محمد (به دار زده شد در ۹ جمادی الأولى سنه ۱۰۵۹)	رجب	۱۰۵۸

محمد الرابع :

۶۹ — مراد ، (عزل در شعبان سنه ۱۰۶۰)	۷ جمادی الأولى	۱۰۵۹
۷۰ — ملک أحمد ، (عزل در ۴ رمضان سنه ۱۰۶۱)	۸ شعبان	۱۰۶۰
۷۱ — سیاوش ، (عزل در ۱۵ ذی القعدة سنه ۱۰۶۱)	رمضان	۱۰۶۱

---

(۱) خواهر مصطفى اول را به زنی گرفت و سلطان عثمان ثانی را در هشتم رجب ۱۰۳۱ بکشت .

(۲) در محاصره بلگراد در ۱۷ شعبان سال ۱۰۴۸ بمرد .

۷۲ — کُرْجی محمد، (عزل در ۱۲ رجب سنه ۱۰۶۲) . . . . ذو القعده سنه ۱۰۶۱ هـ

۷۳ — طرخونجی أحمد، (عزل در ۲۰ ربیع الأول سنه ۱۰۶۳) . . . . . رجب ۱۰۶۲

۷٤ — درویش محمد، (متوفی در ۱۷ ذی الحجه سنه ۱۰٦٤) . . . . . . ۲۳ ربیع الثانی ۱۰۶۳

۷۵ — إپشیر مصطفی [1] (مقتول در ٤ رجب سنه ۱۰٦۵)، . . . . . . ذو الحجه ۱۰٦٤

مراد، (برای بار دوم) (عزل در ۱٦ شوال سنه ۱۰٦۵)، رجب سنه ۱۰٦۵

۷٦ — سلیمان، (عزل در ۲ جمادی الأولی سنه ۱۰٦٦) . . . . . . شوال ۱۰٦۵

۷۷ — دَلی حسین، (عزل در ۱۲ جمادی الأولی سنه ۱۰٦٦) . . . . . . ۲ جمادی الأولی ۱۰٦٦

۷۸ — سُورنازِنْ محمد، (عزل پس از ۴ ساعت) . . . . ۱۲ جمادی الأولی ۱۰٦٦

سیاوش، (برای بار دوم)، ۸ جمادی الآخر سنه ۱۰٦٦

(متوفی در غره رجب سنه ۱۰٦٦) . . . .

۷۹ — بوینی إگری محمد، (عزل در ۲٦ ذی القعده سنه ۱۰٦٦) . . . . . رجب ۱۰٦٦

۸۰ — کوپرولو محمد، (متوفی در ۷ ربیع الأول سنه ۱۰۷۲) . . . . . ذو القعده ۱۰٦٦

۸۱ — کوپرولو زاده أحمد فاضل، (متوفی در ۲۲ شعبان سنه ۱۰۸۷) . . . . ربیع الأول ۱۰۷۲

۸۲ — قره مصطفی مِرْزِیفونلی، (مقتول [2] در ٦ محرم سنه ۱۰۹۵) . . . . شعبان ۱۰۸۷

۸۳ — قره إبراهیم، (عزل در ۲۷ محرم سنه ۱۰۹۷، اعدام در شعبان سنه ۱۰۹۷) محرم ۱۰۹۵

۸٤ — سلیمان، (عزل در ذی القعده سنه ۱۰۹۸) . . . . محرم ۱۰۹۷

۸۵ — آبازه سیاوش، (مقتول در ۲۱ ربیع الثانی سنه ۱۰۹۹) . . . . . ۲۷ ذی القعده ۱۰۹۸

سلیمان الثانی:

۸٦ — نشانجی إسماعیل (عزل در غره رجب سنه ۱۰۹۹ وأعدام در رجب سنه ۱۱۰۱) ۲۰ ربیع الثانی ۱۰۹۹

۸۷ — مصطفی (de Rodosto) (عزل در ۲٤ محرم سنه ۱۱۰۱) . . . . ۲۹ رجب ۱۰۹۹

۸۸ — کوپرولو زاده مصطفی، (پسر محمد) [3] . . . . ۲۷ محرم ۱۱۰۱

أحمد الثانی:

۸۹ — آرابه چی علی، (عزل در ۳ رجب سنه ۱۱۰۳) . . . . ۲۹ ذی القعده ۱۱۰۲

۹۰ — الحاج علی، مِرْزِیفونلی، (عزل در ۱۰ رجب سنه ۱۱۰٤) . . . . . ۵ رجب ۱۱۰۳

۹۱ — بییقلی مصطفی، (عزل در رجب سنه ۱۱۰۵) [4] . . . . . . ۷ رجب ۱۱۰٤

۹۲ — دفتردار علی سورمه لی، (عزل در ۲۰ رمضان سنه ۱۱۰٦) . . . . . ۱٦ رجب ۱۱۰۵

مصطفی الثانی:

۹۳ — ألماس محمد [5] . . . . ۱۸ رمضان ۱۱۰٦

۹٤ — عموجه زاده حسین کوپرولو، (تا ۱۲ ربیع الثانی سنه ۱۱۱٤) [6] . غره ربیع الثانی ۱۱۰۹

۹۵ — دال طبان مصطفی، (عزل در ٦ رمضان سنه ۱۱۱٤) . . . . . . ربیع الثانی ۱۱۱٤

۹٦ — رامی محمد، (عزل در ۹ ربیع الثانی سنه ۱۱۱۵) . . . . . . ۷ رمضان ۱۱۱٤

أحمد الثالث:

۹۷ — نشانجی قوانوز أحمد، (عزل در ۷ رجب سنه ۱۱۱۵) . . . . . ۹ ربیع الثانی ۱۱۱۵

۹۸ — داماد حسن، (عزل در ۲۸ جمادی الأولی سنه ۱۱۱٦) . . . . . ۹ رجب ۱۱۱۵

---

(۱) شاید او همان مصطفی پاشا سورنازن باشد. نک: شمس‌الدین سامی (قاموس الاعلام ج۶ ص۴۳۰۵). مترجم عربی

(۲) درمحاصره وین شرکت داشت و در بلگراد بدار آویخته شد. شمس‌الدین سامی در قاموس الاعلام ج۶ ص ۴۳۰۶ می نویسد که نام او مصطفی پاشا مرزی فونی بود. (مترجم عربی)

(۳) در جنگ اسلانکامن Slankamen در ۲٤ ذی القعده سنه ۱۱۰۲ کشته شد.

(۴) در ۱۸ محرم سال ۱۱۰۵ به باری بلگراد رفت.

(۵) در جنگ زنتا Zenta در ۲۵ صفر سنه ۱۱۰۹ کشته شد؛

(۶) با کارلو ویتز Karlowitz صلح کرد.

۹۹ — قلایلی قوز أحمد ، (عزل در ۲۷ شعبان سنه ۱۱۱۶)	جمادی الأولی سنه۱۱۱۶ﻫ	
۱۰۰ – بلطجی محمد ، (عزل در ۱۹ محرم سنة ۱۱۱۸)	۲۳ شعبان	۱۱۱۶
۱۰۱ – چور لیلی علی ، (عزل در ۱۷ ربیع الثانی سنه ۱۱۲۲)[1]	۱۹ محرم	۱۱۱۸
۱۰۲ – کوپرولو زاده نعمان ، (عزل در ۲۱ جمادی الآخر سنه ۱۱۲۲)	۱۸ ربیع الثانی	۱۱۲۲
بلطجی محمد ، (برای بار دوم) ۲۲ جمادی الآخر سنه ۱۱۲۲		
(عزل در ۹ شوال سنه ۱۱۳۲)		
۱۰۳ – یوسف ، (عزل در ۱۱ شوال سنه ۱۱۲٤)	۲ شوال	۱۱۲۳
۱۰٤ – سلیمان ، (عزل در ۱۰ ربیع الأول سنه ۱۱۲۵)	۱۲ شوال	۱۱۲٤
۱۰۵ – إبراهیم قجه کپودان پاشا[2] ، (عزل در ۱۱ ربیع الأول سنه ۱۱۲۵) .	۱۰ ربیع الأول	۱۱۲۵
۱۰٦ – شهید داماد علی[3]	غره ربیع الثانی	۱۱۲۵
۱۰۷ – آرناؤد خلیل ، (عزل در ۷ رمضان سنه ۱۱۲۹)	۳ رمضان	۱۱۲۸
۱۰۸ – نشانجی محمد ، (عزل در ۸ جمادی الآخر سنه ۱۱۳۰)	۷ رمضان	۱۱۲۹
۱۰۹ – داماد إبراهیم ، (مقتول در ۱۸ ربیع الأول سنه ۱۱٤۳)	۸ جمادی الآخر	۱۱۳۰
تسلط بر تفلیس ۱۱۳۵		
تسلط بر تبریز ۱۱۳۷		

محمود الأول :

۱۱۰ – سلحدار محمد ، (عزل در ۱۳ رجب سنه ۱۱٤۳)	۳ ربیع الثانی	۱۱٤۳
۱۱۱ – إبراهیم قباقولاق ، (عزل در ۹ ربیع الأول سنة ۱۱٤٤)	۱۲ رجب	۱۱٤۳
۱۱۲ – طوپال عثمان ، (عزل در ۱۵ رمضان سنه ۱۱٤٤)	۱۹ ربیع الأول	۱۱٤٤
۱۱۳ – حکیم زاده علی عالی ، (عزل در ۲۲ صفر سنه ۱۱٤۸)	۱۵ رمضان	۱۱٤٤
۱۱٤ – گورجی إسماعیل ، (عزل در ۹ شعبان سنه ۱۱٤۸)	۲۲ صفر	۱۱٤۸
۱۱۵ – سلحدار السید محمد ، (عزل در ۸ ربیع الثانی سنه ۱۱۵۰)	۲۵ شعبان	۱۱٤۸
۱۱٦ – محسن زاده عبد الله چلبی ، (أبو محسن زاده محمد بحکم رشید در ۱۱۸۷) ،	۲۵ ربیع الثانی	۱۱۵۰
(عزل در ۲٦ شعبان سنه ۱۱۵۰)		
۱۱۷ – یگن محمد ، (عزل در ۱۲ ذی الحجه سنه ۱۱۵۱)	۱۰ شعبان	۱۱۵۰
۱۱۸ – الحاج عوض زاده محمد ، (عزل در ۲۸ ربیع الأول سنه ۱۱۵۳) . .	٦ ذی الحجة	۱۱۵۱
۱۱۹ – الحاج أحمد ، (عزل در غره صفر سنه ۱۱۵۵)	۲۷ ربیع الثانی	۱۱۵۳
حکیم زاده علی ، (برای بار دوم) . . . . صفر سنه ۱۱۵۵		
۱۲۰ – حسن السید ، (بیسواد بود) (عزل در ۲۲ رجب سنه ۱۱۵۹ ، متوفی در آمد	٤ شعبان	۱۱۵۵
سنه ۱۱٦۱)		
۱۲۱ – الحاج محمد تریاکی ، (عزل در ۱۷ شعبان سنه ۱۱٦۰)	۲۳ رجب	۱۱۵۹
۱۲۲ – السید عبد الله ، (عزل در ۲۳ محرم سنه ۱۱٦۳)	۱۷ شعبان	۱۱٦۰
۱۲۳ – دواتدار محمد	۳۰ محرم	۱۱٦۳
۱۲٤ – باهر کوسه مصطفی ، (عزل در ٤ جمادی الأولی سنه ۱۱٦۸)	۱۸ شعبان	۱۱٦۵

---

(۱) باشارل دوازدهم در بندر Bender جنگ تن به تن کرد .

(۲) شاید او همان ابراهیم پاشا خواجه ای باشد که نام او در قاموس الاعلام ج ۱ ص ۵۵٦ آمده است . (مترجم عربی)

(۳) درجنگ پترواردین Peterwardein در ۱۷ شعبان سنه ۱۱۲۸ کشته شد و قبرش درحوالی وین نزد Hadersdorf است نک: Hammer Geschichte IV, p. 462.

عثمان الثالث :

حکیم زاده علی ، (برای بار سوم) ٤ جمادی الأولی سنه ۱۱۶۸
(عزل در ۷ شعبان سنه ۱۱۶۸ پس از ۵۳ روز حکومت . . . .

۱۲۵— نائلی عبد الله ، (عزل در ۱۶ ذی القعده سنه ۱۱۶۸ پس از ۹۷ روز حکومت) ۷ شعبان سنه ۱۱۶۸ هـ

۱۲۶— نشانجی بیقلی علی ، (اعدام در ۱۷ محرم سنه ۱۱۶۹) . . . . . ۱۶ ذی القعده ۱۱۶۸

۱۲۷— محمد سعید ، (عزل در غره رجب ۱۱۶۹) . . . . . . ۱۹ محرم ۱۱۶۹

باهر کوسه مصطفی ، (برای بار دوم) . . ۳۰ رجب ۱۱۶۹
(عزل در ۱۰ ربیع الأول سنه ۱۱۷۰) . . . .

۱۲۸— راغب محمد ، (متوفی در ۲٤ رمضان سنه ۱۱۷۶) . . . . ۲۰ ربیع الثانی ۱۱۷۰

مصطفی الثالث :

۱۲۹— حامد توقیعی حمزه ، (عزل در ۲٤ ربیع الأول سنه ۱۱۷۷ ۲۷ رمضان ۱۱۷۶
(متوفی در ذی الحجه سنه ۱۱۸۳) . . . .

باهر کوسه مصطفی ، (برای بار سوم). . ۲۱ ربیع الأول ۱۱۷۷
(عزل در ۷ شوال سنه ۱۱۷۸) . . . .

۱۳۰— محسن زاده محمد ، (عزل در ۲۳ ربیع الأول سنه ۱۱۸۲) . . . . ۷ شوال ۱۱۷۸

۱۳۱— سلحدار ماهر حمزه ، (عزل در ۸ جمادی الآخر سنه ۱۱۸۲) . . . . ۲۰ ربیع الأول ۱۱۸۲

۱۳۲— یغلیقجی زاده نشانجی محمد أمین ، (أعدام در ۶ ربیع الثانی سنه ۱۱۸۳) جمادی الآخر ۱۱۸۲

۱۳۳— مولدوانی علی ، (عزل در ۱۳ شعبان سنه ۱۱۸۳) . . . . . . ۹ ربیع الثانی ۱۱۸۳

۱۳٤— عوض زاده خلیل ، (عزل در ۶ رمضان سنه ۱۱۸٤) . . . . . ۱٤ شعبان ۱۱۸۳

۱۳۵— سلحدار محمد ، (عزل در ٤ رمضان سنه ۱۱۸۵) . . . . . . ۲ رمضان ۱۱۸٤

محسن زاده محمد ، (برای بار دوم) . . . . . . رمضان ۱۱۸۵
(متوفی در ۲۶ جمادی الأولی سنه ۱۱۸۸) . . . .

عبد الحمید الأول[1] :

۱۳۶— عزت محمد . . . . ۳ جمادی الآخر ۱۱۸۸

۱۳۷— درویش . . . . ۸ جمادی الأولی ۱۱۸۹

۱۳۸— دارنده‌لی محمد . . . . ۲۵ ذی القعده ۱۱۹۰

۱۳۹— قلفات محمد . . . . ۸ شعبان ۱۱۹۲

۱٤۰— سلحدار سید محمد . . . . ۹ شعبان ۱۱۹۳

عزت محمد ، (برای بار دوم) . . . . ۲۵ صفر ۱۱۹۵

۱٤۱— یکن الحاج محمد . . . . ۱۶ رمضان ۱۱۹۶

۱٤۲— خلیل حمید . . . . ۲۵ محرم ۱۱۹۷

۱٤۳— شاهین علی . . . . ۲۰ جمادی الأولی ۱۱۹۹

۱٤٤— یوسف . . . . ۲٤ ربیع الأول ۱۲۰۰

سلیم الثالث :

۱٤۵— کتخدا (چرکس خبازه) حسن . . . . ۳ رمضان ۱۲۰۳

۱٤۶— غازی حسن . . . . ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۰٤

---

(۱) از آغاز سلطنت او مولف در ترتیب وزرای بزرگ و صدر اعظمها براطلاعاتی که محمد علی کتابدار موزهٔ باستانشناسی استانبول به او داده اعتماد کرده است.

١٤٧ — روسجقلو جلالی حسن	٢٩ شعبان	سنة ١٢٠٤ هـ
يوسف ، (برای بار دوم)	١٢٠٥	
١٤٨ — ملك محمد		١٢٠٦
١٤٩ — عزت محمد[1]	٢٥ ربيع الأول	١٢٠٩
١٥٠ — يوسف ضيا	١٣ جمادى الأولى	١٢١٣
١٥١ — حافظ إسماعيل	٢٤ محرم	١٢٢٠
١٥٢ — حلمى إبراهيم	٣٠ رجب	١٢٢١

مصطفى الرابع :

١٥٣ — چلبي مصطفى	٢٦ ربيع الأول	١٢٢٢

محمود الثانى :

١٥٤ — علمدار مصطفى	٥ جمادى الآخر	١٢٢٣
١٥٥ — تميش[2]	٢ شعبان	١٢٢٣
يوسف ضيا ، (برای بار دوم)	محرم ١٢٢٤	
١٥٦ — أحمد	محرم	١٢٢٦
١٥٧ — خورشيد أحمد	جمادى الآخر	١٢٢٧
١٥٨ — محمد أمين رءوف	١٨ ربيع الثانى	١٢٣٠
١٥٩ — درويش محمد	٢٧ صفر	١٢٣٣
١٦٠ — سيد على	١٨ ربيع الأول	١٢٣٥
١٦١ — بندرلى على ، (فقط ٩ روز)	١٨ رجب	١٢٣٦
١٦٢ — الحاج صالح	٢٧ رجب	١٢٣٦
١٦٣ — عبد الله	٢٥ صفر	١٢٣٨
١٦٤ — سلحدار على	٢٠ جمادى الآخر	١٢٣٨
١٦٥ — غالب محمد سعيد	ربيع الثانى	١٢٣٩
١٦٦ — سليم محمد	٢١ محرم	١٢٤٠
١٦٧ — عزت محمد	١٦ ربيع الثانى	١٢٤٤
١٦٨ — رشيد محمد	رجب	١٢٤٤
محمد أمين رءوف [3] ، (برای بار دوم)	٢٧ رمضان ١٢٤٨	

عبد المجيد الأول :

١٦٩ — خسرو محمد	٢٥ ربيع الثانى	١٢٥٥
محمد أمين رءوف ،(برای بار سوم)	٧ ربيع الثانى ١٢٥٧	
عزت محمد ،(برای بار دوم)	٢٠ شعبان ١٢٥٧	
محمد أمين رءوف ،(برای بار چهارم)	٢٧ رجب ١٢٥٨	
١٧٠ — مصطفى رشيد	٧ شعبان	١٢٦٢
١٧١ — إبراهيم صارم [4]	٢٤ جمادى الأولى	١٢٦٤

(۱) اوغیراز محمد سلاحداری است که دوم رمضان سال ۱۱۸۴ به وزارت رسید . (مترجم عربی)
(۲) در قاموس الاعلام ذکر نشده است . (مترجم عربی)
(۳) طبق فرمان جهارم محرم سال ۱۲۵۴ لقب صدر اعظمی او ملغی شد و لقب "باشوکیلی " یا نخست وزیری گرفت و در همان زمان علاوه بر مقام نخست وزیری ، محمدامین روءوف پاشا منصب وزارت کشور را نیز داشت ، و چون سلطان عبدالمجید در ۱۹ ربیع الثانی سال ۱۲۵۵ به سلطنت رسید منصب صدارت عظمی را اعاده کرد .
(۴) نک : شمس الدین سامی : قاموس الاعلام ج ۱ ص ۵۲۴ . (مترجم عربی)

مصطفى رشيد ، (برای بار دوم) . . . . ۱۳ رمضان ۱۲۶٤
محمد أمين رءوف ، (برای بار پنجم) . . . . ٤ ربيع الثاني ۱۲۶۸
مصطفى رشيد ، (برای بار سوم) . . . . ۱۰ جمادى الأولى ۱۲۶۸
۱۷۲ — محمد أمين عالى . . . . ۱۹ شوال سنه ۱۲۶۸ هـ
۱۷۳ — محمد على . . . . ۱۹ ذى الحجه ۱۲۶۸
۱۷٤ مصطفى نائلى . . . . ٥ شعبان ۱۲۶۹
۱۷٥ - قبريسلى محمد[1] . . . . ۳ رمضان ۱۲۷۰
مصطفى رشيد ، (برای بار چهارم) . . ۳ ربيع الأول ۱۲۷۱
محمد أمين على ، (برای بار دوم) . . . . ۱۶ شعبان ۱۲۷۱
مصطفى رشيد ، (برای بار پنجم) . . ۳ ربيع الثانی ۱۲۷۳
مصطفى نائلى ، (برای بار دوم) . . . ۱۱ ذی الحجه ۱۲۷۳
مصطفى رشيد ، (برای بار ششم) . . ٤ ربيع الأول ۱۲۷٤
محمد أمين على ، (برای بار دوم) . . ۲٥ جمادى الأولى ۱۲۷٤
قبريسلى محمد ، (برای بار دوم) . . . ۱۱ ربيع الأول ۱۲۷۶
۱۷۶ — مترجم محمد رشدى . . . . ۲۹ جمادى الأولى ۱۲۷۶
قبريسلى محمد ، (برای بار سوم) . . . . ۷ ذى القعده ۱۲۷۶

عبد العزيز :

قبريسلى محمد . . . .
محمد أمين على ، (برای بار چهارم) . . . ۲۹ محرم ۱۲۷۸
۱۷۷ — محمد فؤاد . . . . ۱۹ جمادى الأولى ۱۲۷۸
۱۷۸ — يوسف كامل . . . . ۱٥ رجب ۱۲۷۹
محمد فؤاد كچجى زاده (برای بار دوم) .[2] . . ۱٥ ذى الحجه ۱۲۷۹
(متوفى در شوال سنة ۱۲۸٥) . . . .
مترجم محمد رشدى ، (برای بار دوم) . . . . ۲۱ محرم ۱۲۸۲
محمد أمين على ، (برای بار پنجم) . . . . ۶ شعبان ۱۲۸۳
(متوفى در ۲ رجب ۱۲۸۸) . . . .
۱۷۹ — محمود نديم . . . . ۲۲ جمادى الآخر ۱۲۸۸
۱۸۰ — مدحت . . . . ۲٥ جمادى الأولى ۱۲۸۹
مترجم محمد رشدى ، (برای بار سوم) . . . . ۱۶ شعبان ۱۲۸۹
۱۸۱ — أحمد أسعد . . . . ۱۷ ذى الحجه ۱۲۸۹
۱۸۲ — شروانى زاده محمد رشدى . . . . ۱۷ صفر ۱۲۹۰
۱۸۳ — حسين عونى . . . . ۲۶ ذى الحجه ۱۲۹۰
أحمد أسعد ، (برای بار دوم) . . . . . ۲۰ ربيع الأول ۱۲۹۲
محمود نديم ، (برای بار دوم) . . . . . . ۲٤ رجب ۱۲۹۲
مترجم محمد رشدى ، (برای بار چهارم) . . . ۱۸ ربيع الأول ۱۲۹۳

---

(۱) نک : شمس الدين سامى : قاموس الأعلام (ج ۶ ص ٤۲۰٤) . (مترجم عربى)
(۲) از اينجا تا پايان شماره ۲۰۹ توسط مترجم عربى بر متن كتاب افزوده شده است .

مراد الخامس :

عبد الحمید الثانی :

۱۸۴ — أدهم ۲۱ محرم سنه ۱۲۹۴ه

۱۸۵ — أحمد حمدی ۷ محرم ۱۲۹۵

۱۸۶ — أحمد وفیق [۱] غره صفر ۱۲۹۵

۱۸۷ — صاریق [۱] ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۹۵

مترجم محمد رشدی ،(برای بار پنجم)[۱] ۲۵ جمادی الأولی ۱۲۹۵

۱۸۸ — صفوت [۲] ۳ جمادی الآخر ۱۲۹۵

۱۸۹ — خیر الدین [۲] ۹ ذی القعده ۱۲۹۵

۱۹۰ — عریفی أحمد [۳] ۹ شعبان ۱۲۹۶

۱۹۱ — سعید [۴] ۳ ذی الحجه ۱۲۹۶

۱۹۲ — قدری ۲ رجب ۱۲۹۷

سعید ، (برای بار دوم) ۷ شوال ۱۲۹۷

۱۹۳ — عبد الرحمن ۱۳ جمادی الآخر ۱۲۹۹

سعید ،(برای بار سوم) ۲۴ شعبان ۱۲۹۹

أحمد وفیق ،(برای بار دوم) ۱۹ محرم ۱۳۰۰

۱۹۴ — سعید ،(برای بار چهارم) ۲۲ محرم ۱۳۰۰

۱۹۵ — کامل محمد ۱۶ ذی الحجه ۱۳۰۲

۱۹۶ — جواد [۵] غره صفر ۱۳۰۹

سعید ، (برای بار پنجم) ۱۰ ذی الحجه ۱۳۱۲

کامل محمد ،(برای بار دوم) ۱۳ ربیع الثانی ۱۳۱۳

۱۹۷ — خلیل رفعت [۶] ۱۹ جمادی الآخر ۱۳۱۳

سعید ، (برای بار ششم) ۶ شعبان ۱۳۱۹

۱۹۸ — مزید ۱۶ شوال ۱۳۲۰

سعید (برای بار هفتم)[۷] ۲۳ جمادی الآخر ۱۳۲۶

کامل محمد ،(برای بار سوم) ۹ رجب ۱۳۲۶

(متوفی در ۱۴ ذی الحجه سنه ۱۳۳۱)

۱۹۹ — حسین حلمی ۲۲ محرم ۱۳۲۷

۲۰۰ — توفیق ۲۳ ربیع الأول ۱۳۲۷

محمد الخامس :

حسین حلمی ،(برای بار دوم) ۱۵ ربیع الثانی ۱۳۲۷

۲۰۱ — إبراهیم حقی ۳۰ ذی الحجه ۱۳۲۷

سعید ، (برای بار هشتم ونهم) ۷ شوال ۱۳۲۹

---

(۱) لقب باش وکیلی یا نخست وزیر گرفت .
(۲) [illegible] صدر اعظم یافت .
(۳) دیگر باره لقب باش وکیلی یعنی نخست‌وزیر یافت .
(۴) برای تمییز از هم نامان‌خود "کچک‌سعید" نامیده می‌شد
نک : دائره المعارف اسلام . ماده « سعید » ;(Th. Menzel) .
(۵) لقب "یاوراکرم" یا ژنرال ستاد ارتش یافت .
(۶) جانشین عبدالرحمن نامی شد که بیش از یک هفته در مقام خود نماند .
(۷) قانون کشور را تجدید کرد .

۲۰۲ — غازی أحمد مختار ۷ شعبان سنه ۱۳۳۰ هـ

کامل محمد ، (برای بار چهارم) ۱۸ ذی القعدة ۱۳۳۰

۲۰۳ — محمود شفقت ، (او را در ۱۷ رجب سنه ۱۳۳۱ کشتند) ۱۴ صفر ۱۳۳۱[1]

۲۰۴ — سعید حلیم[2] (در روم به قتل رسید ٤ ربیع الثانی ۱۳٤۰) ۱۷ رجب ۱۳۳۱

۲۰۵ — طلعت (دربرلین به قتل رسید ربیع الثانی سنه ۱۳٤۰) ۱۱ رمضان ۱۳۳۵

محمد السادس :

۲۰٦ — أحمد عزت ۷ محرم ۱۳۳۷

توفیق ، (برای بار دوم) ۸ صفر ۱۳۳۷

۲۰۷ — داماد فرید ۸ جمادی الآخر ۱۳۳۷

۲۰۸ — علی رضا ۸ محرم ۱۳۳۸

۲۰۹ — صالح ۸ جمادی الآخر ۱۳۳۸

داماد فرید(برای بار دوم)[3] ۱۵ رجب ۱۳۳۸

أحمد توفیق(برای بار سوم)[4] ۸ صفر ۱۳۳۸

۱۵۸ — پاشاهای مصر[5]

سلیم الأول وسلیمان الأول :

۱ — خایر بک چرکس ، (در برابر رودس در ۸ ذی القعده سنه ۹۲۸ در گذشت) ۷ شعبان سنه ۹۲۳ هـ

۲ — مصطفی ، (عزل در ۱۲ رجب سنه ۹۲۹) ذو القعده ۹۲۸

۳ — گوزلچه قاسم[6] ، (عزل در ۱٦ شعبان سنه ۹۲۹ پس از ۳٤ روز حکومت) رجب ۹۲۹

٤ — أحمد[7] ، (مقتول در ربیع الثانی سنه ۹۳۰) شعبان ۹۲۹

گوزلچه قاسم ، (برای بار دوم) ربیع الثانی ۹۳۰

(عزل در ۲۹ جمادی الأولی سنة ۹۳۱)

۵ — إبراهیم الصدر الأعظم ، (واحضار شد به قسطنطنیه در ۲۲ شعبان ۹۳۱) جمادی الآخر ۹۳۱

٦ — خادم سلیمان[8] (عزل در ۲ رجب سنه ۹٤۱) شعبان ۹۳۱

۷ — خسرو ، (عزل در ۲٦ جمادی الآخر سنه ۹٤۳) رجب ۹٤۱

خادم سلیمان ، (برای بار دوم) جمادی الآخر ۹٤۳

(احضار شد به قسطنطنیه در ۱۰ محرم سنه ۹٤۵)

۸ — داود ، (متوفی در ۱۳ ربیع الأول سنه ۹۵٦) محرم ۹٤۵

۹ — علی سمیز ، (سپس صدر أعظم شد احضار شد به قسطنطنیه در ۳۰ محرم سنه ۹٦۱) ربیع الأول ۹۵٦

(۱) سال انقلاب که منجر به بر کناری کامل محمد و کشته شدن ناظم پاشا گردید .
(۲) اعلان جنک علیه متفقین .
(۳) معاهده سور که از ۱۰ آوت ۱۹۲۰ مطابق با ۲۵ ذی القعده ۱۳۳۸ مابین عثمانی و متفقین منعقد شد .
(٤) لغو رژیم سلطنت در ۱۰ ربیع الاول ۱۳٤۱ ، و فرار سلطان محمود ، و معاهده لوزان در ۹ ذی حجه سال ۱۳٤۱ ، و اعلان جمهوریت در ۱۷ ربیع الاول سال ۱۳٤۲ ، و تبعید سرداران عثمانی در ۲٤ رجب ۱۳٤۲ ، و احمد توفیق پاشا آخرین کسی است که در ترکیه لقب صدر اعظم یافته است .

(۵) مترجم عربی در بررسی اعلام این فصل به کتاب ترکی "سجل عثمانی یا خود تذکره مشاهیر عثمانیه " تالیف محمد ثریا بکی اعتماد کرده است .
(٦) نک : شمس الدین سامی : قاموس الاعلام ج۵ ص۳۵۳٤ . (مترجم عربی)
(۷) دعوی استقلال کرد و سکه به نام خود زد .
(۸) در محرم سال ۹٤۸ به صدر اعظمی رسید .

١٠ — دوقه گین زاده محمد[1] ، (عزل در ٢١ ربیع الثانی سنه ٩٦٣)	محرم	سنه ٩٦١ هـ
١١ — إسکندر ، (عزل در ٢٩ رجب سنه ٩٦٦)	ربیع الثانی	٩٦٣
١٢ — خادم علی ، (عزل در ٣ ذی الحجه سنه ٩٦٧)	رجب	٩٦٦
١٣ — لالا شاهین ، (عزل در ١١ جمادی الآخر سنه ٩٧١)	ذو الحجه	٩٦٧
١٤ — علی صوفی ، (عزل در ٣٠ رمضان سنه ٩٧٣)	جمادی الآخر	٩٧١

سلیم الثانی :

١٥ — محمود ، (به ضرب گلوله در ٢٤ جمادی الآخر سنه ٩٧٥ کشته شد)	رمضان	٩٧٣
١٦ — سنان ، (فرستادن او به یمن در ٢٣ جمادی الآخر سنه ٩٧٦)	جمادی الآخر	٩٧٥
١٧ — چرکس إسکندر ، (عزل در ٣٠ محرم سنة ٩٧٩)	جمادی الآخر	٩٧٦
سنان ، (برای بار دوم) ، (پس از بازگشت از یمن در محرم ٩٧٩ تا ٢٩ ذی الحجه سنه ٩٨٠)		
١٨ — حسین ، (عزل در ٣٠ رمضان سنه ٩٨٢)	ذو الحجه	٩٨٠

مراد الثالث :

١٩ — خادم مسیح ، (عزل در ١٥ جمادی الأولی سنه ٩٨٨)	رمضان	٩٨٢
٢٠ — خادم حسن ، (تا ٢٣ ربیع الثانی سنه ٩٩١)	جمادی الأولی	٩٨٨
٢١ — إبراهیم ، (عزل در ١٢ شوال سنة ٩٩٣) ، (با فخر الدین الأول در لبنان جنگید)	ربیع الثانی	٩٩١
٢٢ — دفتر دار سنان ، (عزل در ٢٢ جمادی الآخر سنه ٩٩٥)	شوال	٩٩٣
٢٣ — أویس ، (عزل در ٦ رجب سنه ٩٩٩)	جمادی الآخر	٩٩٥
٢٤ — حافظ أحمد ، (عزل در غره رمضان سنه ١٠٠٣)	رجب	٩٩٩

محمد الثالث :

٢٥ — کرد ، (عزل در ٣٠ رجب سنه ١٠٠٤)	رمضان	١٠٠٣
٢٦ — سید محمد ، (عزل در ١٢ ذی الحجه سنه ١٠٠٦)	رجب	١٠٠٤
٢٧ — خضر ، (عزل در ١٢ محرم سنه ١٠١٠)	ذو الحجه	١٠٠٦
٢٨ — یاوز علی ، (عزل در ٧ ربیع الثانی سنه ١٠١٢)	محرم	١٠١٠
٢٩ — الحاج إبراهیم ، (مقتول در ٢٩ ربیع الثانی سنه ١٠١٣)	ربیع الثانی	١٠١٢

أحمد الأول :

٣٠ — گورجی محمد ، (عزل در ٢٩ صفر سنه ١٠١٤)	ربیع الثانی	١٠١٣
٣١ — حسن بن حسین[2] ، (عزل در ٣٠ محرم سنه ١٠١٦ ، ومتوفی در استانبول در ٩ رجب سنه ١٠١٦)	صفر	١٠١٤
٣٢ — أوغوز محمد ، (عزل در غره جمادی الأولی سنه ١٠٢٠)	محرم	١٠١٦
٣٣ — صوفی محمد ، (عزل در ٣٠ ربیع الأول سنه ١٠٢٤)	جمادی الأولی	١٠٢٠

---

(١) نک شمس الدین سامی : قاموس الأعلام (ج ٣ ص ٢١٨١) (مترجم عربی)

(٢) مدت ٢٥ سال از ٩٨٨ تا ١٠١٢ فرمانروای یمن بود .

مصطفى الأول (نخستين حكومت) سپس عثمان الثانى :

٣٤ — أحمد ، (عزل در ١٢ صفر سنه ١٠٢٧)	ربيع الأول سنه	١٠٢٤ ﻫ
٣٥ — لفكه لى مصطفى ، (عزل در ١٣ ذى القعده سنه ١٠٢٧ ، صدر أعظم سنه ١٠٣١)	صفر	١٠٢٧
٣٦ — جعفر ، (عزل در ٢٤ شعبان سنه ١٠٢٨)	ذو القعده	١٠٢٧
٣٧ — مصطفى ، (عزل در ١٧ رمضان سنه ١٠٢٩)	شعبان	١٠٢٨
٣٨ — مره حسين ، (تا ٢١ ربيع الثانى سنه ١٠٣١ ، صدر أعظم در شعبان سنه ١٠٣١)	رمضان	١٠٢٩
٣٩ — بـيـر[1] محمد ، (تا ٧ رمضان سنه ١٠٣١)	ربيع الثانى	١٠٣١

مصطفى الأول (در حكمرانى دوم) :

٤٠ — إبراهيم ، (تا ٧ رمضان سنه ١٠٣٢)	رمضان	١٠٣١
٤١ — قره مصطفى ، (عزل در ١٧ ذى الحجه سنه ١٠٣٢)	رمضان	١٠٣٢

مراد الرابع :

٤٢ — چچجى على ، (عزل در ٢٢ ربيع الثانى سنه ١٠٣٣)	ذو الحجه	١٠٣٢
قره مصطفى ، (براى بار دوم) . . . . . ربيع الثانى ١٠٣٣		
(تا ١٩ شعبان سنه ١٠٣٥)		
٤٣ — بيرام ، (عزل در ٩ محرم سنه ١٠٣٨)	شعبان	١٠٣٥
٤٤ — طبانى ياصى محمد ، (عزل در ٨ ربيع الأول سنه ١٠٤٠ ، صدر أعظم در شوال ١٠٤١)	محرم	١٠٣٨
٤٥ — موسى ، (تا ١١ ذى الحجه سنه ١٠٤٠)	ربيع الأول	١٠٤٠
٤٦ — خليل ، (عزل در ٢ رمضان سنه ١٠٤٢)	ذو الحجه	١٠٤٠
٤٧ — بقيرجى أحمد ، (عزل در ٥ جمادى الأولى سنه ١٠٤٥)	رمضان	١٠٤٢
٤٨ — دلى حسين ، (عزل در ١٥ جمادى الأولى سنه ١٠٤٧) ٩	جمادى الأولى	١٠٤٥
٤٩ — جوان قپيجى سلطان زاده محمد ، (عزل در ١١ جمادى الأولى سنه ١٠٥٠) .	جمادى الأولى	١٠٤٥

إبراهيم الأول :

٥٠ — نقاش مصطفى ، (عزل در ٩ رجب سنه ١٠٥٢)	جمادى الأولى	١٠٥٠
٥١ — مقصود ، (عزل در ١٤ صفر سنه ١٠٥٤)	رجب	١٠٥٢
٥٢ — أيوب ، (عزل در ٢٨ صفر سنه ١٠٥٦)	صفر	١٠٥٤
٥٣ — حيدر آغا زاده محمد ، (عزل در ٥ ذى القعده سنه ١٠٥٧)	صفر	١٠٥٦
٥٤ — مشترى مصطفى ، (عزل در ٢٣ ذى القعده سنه ١٠٥٧)	ذو القعده	١٠٥٧
٥٥ — شرف محمد ، (عزل در صفر سنه ١٠٥٩)	ذو القعده	١٠٥٧

محمد الرابع :

٥٦ — طرخونجى أحمد ، (عزل در صفر سنه ١٠٦٠ ، صدر أعظم در رجب سنه ١٠٦٢)	صفر	١٠٥٩
٥٧ — خادم عبد الرحمن ، (عزل در ٥ شوال سنه ١٠٦٢)	صفر	١٠٦١
٥٨ — خاصكى محمد ، (عزل در ٤ شعبان سنه ١٠٦٦)	شوال	١٠٦٢
٥٩ — خاليجى زاده داماد مصطفى[2] ، (٨ رمضان سنه ١٠٦٧)	شعبان	١٠٦٦
٦٠ — شاهسوار زاده غازى محمد ، (مقتول در شوال سنه ١٠٧٠)	رمضان	١٠٦٧

---

(١) ثريا بكى در كتابش (سجل عثمانى ج٤ ص١٥٥) مى نويسد كه نام او "محمد پير پاشا" بود . (مترجم عربى)
(٢) نك : ثريابكى : سجل عثمانى (ج ٤ ص ٣٩٩) .(مترجم عربى)

٦١ — گورجی مصطفی ، (عزل در ۲۳ رمضان سنة ۱۰۷۱) . . . . . . شوال سنه ۱۰۷۰ ﻫ

٦٢ — دفتردار إبراهیم ، (عزل در ٥ رمضان سنه ۱۰۷٤) . . . . . . رمضان ۱۰۷۱

٦٣ — سلحدار عمر ، (عزل در ۲٥ شعبان سنه ۱۰۷۷) . . . . . . رمضان ۱۰۷٤

٦٤ — صوفی إبراهیم ، (عزل در ۹ جمادی الآخر سنه ۱۰۷۹) . . . . . شعبان ۱۰۷۷

٦٥ — قرة قاش علی[1] ، (عزل در ٥ شعبان سنه ۱۰۸۰) . . . . . جمادی الآخر ۱۰۷۹

٦٦ — إبراهیم ، (عزل در ۲۳ صفر سنه ۱۰۸٤) . . . . . . شعبان ۱۰۸۰

٦٧ — جمبلات زاده حسین[2] ، (عزل در ٥ جمادی الآخر سنه ۱۰۸٦) . . صفر ۱۰۸٤

٦٨ — دفتردار أحمد ، (عزل فی ۲۷ صفر سنه ۱۰۸۷) . . . . . . جمادی الآخر ۱۰۸٦

٦٩ — عبد الرحمن (آخرین پاشای بوده) ، (عزل در ۲۰ جمادی الأولی سنه ۱۰۹۱) صفر ۱۰۸۷

٧٠ — عثمان ، (عزل در جمادی الأولی سنه ۱۰۹٤) . . . . جمادی الأولی ۱۰۹۱

٧١ — حمزه ، (عزل در جمادی الأولی سنه ۱۰۹۸) . . . . جمادی الأولی ۱۰۹٤

٧٢ — حسن ، (عزل در ۸ محرم سنه ۱۰۹۹) . . . . جمادی الأولی ۱۰۹۸

سلیمان الثانی ، أحمد الثانی ، مصطفی الثانی :

٧٣ — داماد حسن ، (عزل در غره محرم سنه ۱۱۰۱) . . . . محرم ۱۰۹۹

٧٤ — مفتش کیایا أحمد ، (متوفی در ۱۳ رجب سنه ۱۱۰۲) . . . . . . محرم ۱۱۰۱

٧٥ — خزینه دار علی[3] ، (عزل در ذی الحجه سنه ۱۱۰٦) . . . . . . رجب ۱۱۰۲

٧٦ — إسماعیل ، (عزل در ربیع الأول سنه ۱۱۰۹) . . . . ذو الحجه ۱۱۰٦

٧٧ — فراری حسین ، (عزل در ١٤ ربیع الثانی سنه ۱۱۱۱) . . . . . . ربیع الأول ۱۱۰۹

٧٨ — قره محمد ، (عزل در غره محرم سنه ۱۱۱٦) . . . . ربیع الثانی ۱۱۱۱

أحمد الثانی :

٧٩ — سلیمان ، (عزل در ۷ جمادی الآخر سنه ۱۱۱٦) . . . . محرم ۱۱۱٦

٨٠ — رامی محمد ، (عزل در جمادی الأولی سنه ۱۱۱۸ ، صدر أعظم در ۷ رمضان ۱۱۱٤) جمادی الآخر ۱۱۱٦

٨١ — علی ، (عزل در جمادی الآخر سنه ۱۱۱۹) . . . . جمادی الأولی ۱۱۱۸

داماد حسن ، (برای بار دوم) . . . . جمادی الآخر ۱۱۱۹

(عزل در ۲۳ شعبان سنه ۱۱۲۱) . . . .

٨٢ — إبراهیم ، (عزل در جمادی الآخر سنه ۱۱۲۲) . . . . شعبان ۱۱۲۱

٨٣ — کوسج خلیل[4] ، (عزل در جمادی الآخر سنه ۱۱۲۳) . . . . . . جمادی الآخر ۱۱۲۲

٨٤ — ولی ، (عزل در شعبان سنه ۱۱۲٦) . . . . جمادی الآخر ۱۱۲۳

٨٥ — عبدی ، (عزل در رجب سنه ۱۱۲۹) . . . . شعبان ۱۱۲٦

کیایا علی ، (برای بار دوم) . . . . رجب ۱۱۲۹

(عزل در ٦ ذی القعدة سنه ۱۱۳۲) . . . .

٨٦ — رجب ، (عزل در ۳ رجب ۱۱۳۳) . . . . ذو القعده ۱۱۳۲

٨٧ — نشانجی محمد ، (صدر أعظم سنه ۱۱۲۹) ، (عزل در محرم سنه ۱۱٤۸) . رجب ۱۱۳۳

---

(۱) نک : تریابکی : سجل عثمانی (ج ۳ ص ٥۱٦) . (مترجم عربی)

(۲) نک : » : » » » (ج ۲ ص ۱۹٦) . (مترجم عربی) در عربی جانپولاد زاده

(۳) نک : » : » » » (ج ۳ ص ٥۲۳) . (مترجم عربی)

(٤) نک : » : » » » (ج ۲ ص ۲۹۱) . (مترجم عربی)

٨٨ — علی موره‌لی ، (عزل در جمادی الآخر سنه ١١٣٨)	محرم	سنه ١١٣٨ ﻫ
محمد ، (برای بار دوم) . جمادی الآخر سنه ١١٣٨		
(عزل در صفر سنه ١١٤٠)		
٨٩ — أبو بکر ، (عزل در ١٣ ذی الحجه سنه ١١٤١)	صفر	١١٤٠
عبدی ، (برای بار دوم) ١١٤٠		

محمود الأول :

٩٠ — کوپرولو زاده عبد الله ، (عزل در محرم سنه ١١٤٦)	ذو الحجه	١١٤١
٩١ — سلحدار محمد .	محرم	١١٤٦
٩٢ — عثمان ، (عزل سنه ١١٤٧)		—
أبو بکر ، (برای بار دوم) . ١١٤٧		
(عزل در رجب سنه ١١٤٧)		
٩٣ — حکیم زاده علی عالی ، (صدر أعظم در ١٥ رمضان سنه ١١٤٤) ، (عزل سنه ١١٥٤)	رجب	١١٤٧
٩٤ — یحیی ، (عزل در ١١ جمادی الأولی سنه ١١٥٦).	—	١١٥٤
٩٥ — محمد سعید ، (عزل در محرم سنه ١١٥٧)	جمادی الأولی	١١٥٦
٩٦ — راغب محمد ، (عزل در رمضان سنه ١١٦١) ، (صدر أعظم در ٢٠ ربیع الثانی سنه ١١٧٠)	محرم	١١٥٧
٩٧ — الحاج أحمد ، (صدر أعظم سنه ١١٥٣)	رمضان	١١٦١
٩٨ — تملك محمد		١١٦٥
٩٩ — بلطه جی مصطفی[1] (؟)	—	—
∆ ١٠٠ — حسن الشعراوی .		١١٦٦

عثمان الثالث :

حکیم زاده علی ، (برای بار دوم متوفی سنه ١١٧١) محرم سنه ١١٦٩		
١٠١ — سعد الدین متوفی سنه ١١٧١)		١١٧٠
محمد سعید ، (برای بار دوم) شعبان سنه ١١٧٠		

مصطفی الثالث :

١٠٢ — باهر کوسه مصطفی ، (صدر أعظم سنه ١١٦٥)	—	
١٠٣ — بکر	—	١١٧٦
١٠٤ — أحمد	—	١١٧٨
١٠٥ — سلحدار ماهر حمزه ، (صدر أعظم سنه ١١٨٢) .		١١٧٩
ملك محمد ، (برای بار دوم) . ١١٨٠		
١٠٦ — راقم محمد	ذو القعده	١١٨٠
١٠٧ — دیوتدار محمد	—	١١٨٢
١٠٨ — علی بك ، (زاده سنه ١١٤٠ ، ومتوفی در ١٥ صفر سنه ١١٨٧)		١١٨٢
فتح مکه . ربیع الأول سنه ١١٨٤		
فتح سوریه . ١١٨٥		
١٠٩ — أبو الذهب محمد الخازندار	٢٠ محرم	١١٨٧

---

(١) ثریا بکی ج ٤ ص ٤٣٧—٤٣٨ . نام اورا بالطه‌جی‌زاده آورده که در ذی‌القعده سال ١١٦٦ به حکومت مصر رسید . (مترجم عربی)